

7 804166

NOUȚĂȚI EDITORIALE

- *Al. Ciorănescu*, **Dicționarul etimologic al limbii române**, format 17 x 24 cm, 1056 p.;
- *Florin Marcu*, **Dicționarul explicativ ilustrat al limbii române**, format 17 x 24 cm, 800 p.;
- *M. Eminescu*, **Opere**, vol. V, ediția Perpessicius reprodusă anastatic, format 29,5 x 24 cm, legat, cartonat, 720 p.;
- *M. Eminescu*, **Opera dramatică. I. Lucrări originale**, 336 p.;
- *Gh. F. Ciușanu*, **Superstițiile poporului român**, 336 p.;
- *I. Opreșan*, **B. P. Hasdeu sau Setea de absolut. Tumultul și misterul vieții**, 592 p. + 16 planșe hors text;
- *D. Micu*, **Istoria literaturii române**, format 17 x 24 cm, legat, cartonat, 832 p.;
- *D. Micu*, **Timpuri zbuciumate. Reconstituiri subiective**, 352 p.;
- *Mihnea Romalo*, **România în al doilea război mondial**, 224 p.;
- *Stan Velea*, **Literatura polonă în România**, 480 p.;
- *Giuliano Bonfante*, **Studii române**, 276 p.;
- *Constantin Trandafir*, **Poezia lui Bacovia**, 144 p.;
- *Dan Grigorescu*, **Civilizații enigmatice din Nordul Americii**, 320 p.;
- *Florin Marcu*, **Marele dicționar de neologisme**, legat, cartonat, celofanat, format 17 x 27 cm, 960 p.;
- *Hans-Christian Huf*, **Sfinx. Tainele istoriei**, I-II, 464 p. III-IV, 384 p.;
- *James Churchward*, **Simbolurile sacre ale continentului Mu**, 224 p.;
- *Jerome Clark*, **Enciclopedia fenomenelor inexplicabile**, 560 p.;
- *Philipp Vandenberg*, **Secretul oracolelor antice**, 256 p.;
- *Mihai Gheorghe Andrieș*, **Orizonturi misterioase. Aventuri în cea de-a patra dimensiune**, 224 p.;
- *Mihail Gr. Romașcanu*, **Tezaurul român de la Moscova**, 208 p.;
- *Os Kuhlen*, **Sistemul ocult de dominare a lumii. Istoria secretă a umanității**, 304 p.;
- *Ovidiu Drimba*, **Ovidiu. Marele exilat de la Tomis**, 224 p.;
- *Paul Ștefănescu*, **Enigme ale istoriei române**, 304 p.;
- *Paul Ștefănescu*, **Enigme ale istoriei universale**, I-II, 352+320 p.;
- *Pierre Grimal*, **Dicționar de mitologie greacă și romană**, format 17 x 24 cm, 592 p.;
- *Ștefan Sgandăr*, **Dicționar enciclopedic pentru rebus, integrale, scrabble**, 320 p.;
- **Istoria literaturii române în evocări**, propusă de I. Opreșan, 464 p.;
- *I. Opreșan*, *G. Călinescu*, **Spectacolul personalității**, dialoguri adnotate, 480 p.;
- **O radiografie a exilului românesc. Corespondență emisă și primită de Grigore Nandriș. 1946-1967**, 464 p.;
- **Tom Tit Tot. Basme și povești populare englezești**, 208 p.;
- **Părinții isihăști, Iubirea de liniște**, 160 p.;

ÎN CURS DE APARIȚIE

- *Hans Biedermann*, **Dicționar de simboluri**, 528 p.;
- *Nic. Densușianu*, **Istoria militară a poporului român**, 336 p.;

B. P. HASDEU

**PUBLICISTICA POLITICĂ.
1869-1902**

Vol. I

Bogdan Petriceicu Hasdeu

OPERE

Ediție critică coordonată de
Stancu ILIN și I. OPRÎȘAN

Vol. I:	Poezia	
Vol. II:	Proza	tom 1 tom 2
Vol. III:	Dramaturgia	
Vol. IV:	Studii și articole literare, filosofice și culturale	tom 1 tom 2
Vol. V:	Folclor literar	1 Folclor versificat 2 Proza populară
Vol. VI:	Folcloristica	
Vol. VII:	Publicistica politică	tom 1 (1858-1868) tom 2 (1869-1870) tom 3 (1870-1902)
Vol. VIII:	Istoria critică a românilor	
Vol. IX:	Studii de istorie	
Vol. X:	Cuvinte din bătrâni	tom 1 tom 2 tom 3
Vol. XI:	Etymologicum Magnum Romaniae	tom 1 tom 2 tom 3
Vol. XII:	Studii filologice	
Vol. XIII:	Correspondența emisă	tom 1 tom 2
Vol. XIV:	Bibliografie	

Prezentul volum reprezintă volumul VII, tomul 2 din seria
B. P. Hasdeu, OPERE.

Bogdan Petriceicu Hasdeu

**PUBLICISTICA
POLITICĂ
1869-1902
Vol. I**

**Ediție critică, prefață, note și comentarii de
I. OPRÎȘAN**

**Editura SAECULUM I. O.
București, 2001**

1732846

10126/10612

804166

Coperta de I. OPRIȘAN

Editura SAECULUM I. O.

ISBN: 973-9399-90-8

Editura SAECULUM I. O.

ISBN: 973-9399-91-6

© Toate drepturile sunt rezervate Editurii SAECULUM I. O.

**Lucrarea a apărut cu sprijinul
Ministerului Culturii și Cultelor.**

Epicentrul publicisticii politice hasdeene

Debutând sub semnul luptei pentru unire, în paginile revistei *România* (1858–1859), publicistica politică a lui B. P. Hasdeu îmbrățișează treptat toate problemele arzătoare ale zilei, constituindu-se, cu timpul, într-o „voce” distinctă, respectată sau temută în epocă.

Totuși, esențializarea ei întârzie, pe de o parte, datorită ispitelor artistice – care dau carate, evident, articolelor, dar care le scot din planul real al înfruntării nemijlocite și al replicii lapidare, în stare să mobilizeze sau să stăvilească răul, transferându-le într-un plan, interpretat, pe bună dreptate, chiar de cei incriminați, drept fantezist¹ –, iar pe de alta, datorită lipsei unor „organe de publicitate” proprii, care să-i permită independența de gândire și acțiune.

Găzduit, când de Cezar Bolliac, când de C. A. Rosetti sau de Al. Candiano Popescu, B. P. Hasdeu merge doar aproximativ pe direcția dorită, fiind nevoit, fie să nu contrazică flagrant orientările ziarelor la care colaborează, fie să-și reprime impulsul, când opinia sa nu era agreată. Dovadă că cu fiecare dintre personalitățile menționate scriitorul intră, în cele din urmă, în conflict, părăsind publicațiile pe care aceștia le conduceau și scriind tăioase replici împotriva lor.

În 1869, însă, o dată cu apariția ziarului *Traian*, scriitorul ridică, după cum nu o dată a afirmat-o, un steag propriu, al viziunii sale personale, nedependente de nimeni și de nimic, care va flutura până la sfârșitul anului 1871, când autorul hotărăște să părăsească militantismul politic, în favoarea științei, dând *Columnnei lui Traian* (continuatoarea ziarului *Traian*, interzis în 1870 de guvern) ținuta academică corespunzătoare.

Desigur, B. P. Hasdeu nu inaugura, în 1869, o cale cu totul nouă.

1. A se vedea mai ales dantelăriile critice din *Aghiușă* și *Satyru*, cu valoare alegorică.

În linii mari, problemele abordate erau identice cu cele dezbătute anterior.

În diverse etape ale activității sale jurnalistice, savantul le enumeră, alcătuind un fel de repertoriu al chestiunilor care l-au interesat în mod deosebit, cu menționarea în enunț a soluției pentru care opina. Ele sunt trecute și în statutele ziarelor *Traian* și *Columna lui Traian*, devenind principii călăuzitoare:

„Regimul constituțional cu dinastia actuală.

Combaterea guvernului personal.

Armarea țării.

Descentralizarea.

Instrucțiunea poporului.

Românizarea gurilor Dunării.

Stăvilirea și înfrânarea invaziunii jidovești.

Poprirea străinilor de tot felul de a forma stat în stat pe teritoriul român.

Apărarea românismului de dincoace și de dincolo de Carpați.

Respingerea ingerinței diplomatice în afacerile țării.

Simpatia pentru popoarele latine din Occident. Menținerea deplinei autonomii a statului român contra pretențiunilor otomane.

Dezvoltarea gustului literar și științific.

Încurajarea industriei naționale...”

Nouă este modalitatea de tratare a lor.

După experiența parlamentară, alături de Partidul Liberal („Național Democrat”), condus de Ion Brătianu și C. A. Rosetti – când încercările sale de a determina majoritatea liberală a Camerei să ia deciziile impuse de situațiile create, eșuează – ziaristul se rupe de Marele Partid de Acțiune și creează o „frațiune nedependentă” radicală, alcătuită în principal din tineri. Însăși viziunea sa se radicalizează. Vechile probleme sunt privite de data aceasta într-o perspectivă absolută, fiind readuse sistematic, în funcție de importanța lor, în atenția opiniei publice.

De unde mai înainte ziaristul doar semnalase relele, lovindu-le cu toată forța verbului său incandescent, după 1869 el nu se mai mulțumește doar cu relevarea adevărului, ci vrea ameliorarea efectivă a situației. Dărămă, dar mai ales tinde să construiască. Foiletoanele sale sunt pline de soluții, pe care, nu o dată, chiar Adunarea Deputaților le preia tale quale. „Ziarele s-au inventat – scria el în cronică politică datată 25 noiembrie / 7 decembrie 1869 –, nu atât spre a înregistra seaca actualitate, precum spre a pregăti ziua de mâni.”

Intuind cu puterea geniului său marile comandamente ale epocii și generației din care făcea parte, – după cum bine observa Mircea Eliade – B. P. Hasdeu se lansează în cel mai formidabil

proiect al existenței sale: deșteptarea conștiinței naționale și crearea statului democrat român de drept.

Întreaga publicistică a anilor 1869-1871 din *Traian* și *Columna lui Traian* e circumscrisă și focalizată, ca secvențele unei lucrări de dimensiuni gigantestei acestor nobile aspirații. Ea începe la 16 aprilie 1869 și se încheie pe 22 decembrie 1871, când savantul considera că piatra inerției a fost clintită din loc și că românizarea și democratizarea țării se afla în plin proces de desfășurare, încât prezența sa nu mai era necesară pe acest șantier: „Acum trei ani, simțul românesc era batjocorit. Cosmopolitism pe tot largul Daciei. Astăzi simțul românesc bate în toate sâmurile, forțând până și pe vechii stegari ai fantomei umanitare a îngâna măcar în aparență apucături mai naționale“

Pentru a ajunge aici, - la un rezultat final, desigur subiectiv - B. P. Hasdeu a întreprins o vastă acțiune conjugată, inteligentă, obiectivă, nepărtinitoare (chiar cu prietenii de idei cei mai apropiați), intransigentă, dar și diplomatică, spre a-i determina pe membrii „școlii autoritare“ să se desprindă de sub tutele „duumviratului“ I. Brătianu / C. A. Rosetti și să se alătore „școlii nedependente“ pe care o conducea.

Dezamăgit de moralitatea vechilor politicieni, servili față de Tron și indiferenți față de țară, predispuși oricăror alianțe numai spre a ajunge sau spre a rămâne la putere, savantul pledează ani în șir pentru promovarea la cârma țării a tineretului. „Înlăturând fără cruțare pe toți acei ce-i ascund -, printr-un mizerabil cor de lingușiri în proză și în versuri, trista situațiune a țării -, Dinastia este datoare de a se înconjura cu o pleiadă, nu numai nepătată, nu numai francă, nu numai viguroasă prin vârstă, prin energie, prin capacitate, prin știință, dar mai nainte de toate - curat românească“.

În acest sens, face nenumărate apeluri - rămase fără vreun rezultat - la Domnitor spre a schimba echipa de consilieri, sperând să ajungă el însuși printre ei.

De altfel, Domnitorul - privit cu rezervă sau menajat, în speranța că, tânăr fiind, se va înconjura de tineri - devine în paginile celor două ziare simbolul Străinului -, care amenința ființa națională prin înlesnirea germanizării țării.

Desigur, astăzi, temerile - nu numai ale savantului - că Principele Carol I ar favoriza pătrunderea masivă a teutonilor în România, apar ca exagerate. Către sfârșitul vieții, însuși B. P. Hasdeu s-a convins că regele a fost un mare constructor de țară. Dar atunci, sub amenințarea imperiilor vecine și a descoperii chiar de către gazetar a planurilor de germanizare a gurilor Dunării, opoziția făcută, nu numai de el, intruziunii străine (în

care context trebuie judecată și chestiunea evreiască) era de mare actualitate, vitală, am putea spune.

Relativizarea puterii și a dreptului dinastiei în fața poporului, pe de o parte, conjugată cu încercarea de a-i insufla, pe de altă parte, Domnitorului aspirația, nu numai de a se considera român, dar și de a gândi în interesul națiunii și de a simți ca român, constituie una dintre campaniile cele mai strălucitoare, vehemente și delicate totodată ale lui B. P. Hasdeu în cei trei ani de pleneră angajare în luptele politice. Reflecții tranșante de tipul: „O țară există fără dinastie, pe când o dinastie nu există fără țară: supunerea dinastiei la țară este o consecvență logică“, se întâlnesc frecvent în publicistică hasdeeană.¹

Nici un sacrificiu nu i se părea savantului prea mare pentru „așezarea istoriei proaspătului stat românesc – pe axele naționalismului“.²

Apărarea cu orice preț a unirii și stărnirea interesului pentru totalitatea teritoriilor locuite de români, în speranța – adevărată de istorie – a alăturării lor în marea horă națională pe întreg teritoriul vechii Dacii, constituie un imperativ major al celor două foi. Orice lezare a demnității naționale în relațiile cu alte state și în primul rând cu vecinii, desconsiderarea calității de români a transilvănenilor, de către guvernanți, sau visurile separatiste ale boierimii sunt tranșant admonestate.

Spre salvagardarea eficientă a țării, așa de greu înjghebată, nu e de mirare că B. P. Hasdeu devine unul dintre cei mai acerbi susținători ai armării țării, propunând introducerea instrucției militare (pentru a fi îndrăgită) încă din școală, în așa fel, încât absolventul să-și poată apăra patria și cu cartea și cu arma.

În acest context, înțelegem mai bine de ce B. P. Hasdeu a infierat cu atâta vigoare cosmopolitismul, întrevăzut ca un morb nociv, distrugător al simțămintelor naționale.

În paralel cu considerarea „naționalității mai presus de toate“ – cum se înverșuna să înscrie în statutele primului Congres al Presei Române din 1871 –, ziaristul devine unul dintre statornicii susținători ai democrației, cel de al doilea element al doctrinei sale militante: „Românism și Democrație“.

Într-o țară în care cinurile de-abia fuseseră desființate, în care boierismul se considera drept adevăratul părinte al patriei, în care descendenții vechilor familii nobilitare („ciocoi vechi“) dădeau mâna cu burghezia („ciocoi noi“) spre a împila singurul element pur, germinativ al viitorului, țăranul, B. P. Hasdeu devine

1. Cf. foiletonului datat „București, 20 ianuarie 1 februarie 1870“.

2. Mircea Eliade, *Introducere* la ediția *Scriseri literare, morale și politice*, I, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II“, București, 1937, p. LXII.

proteguitorul puținelor libertăți câștigate cu greu de care România acelor ani dispunea. Cele două gazete în întregul lor și cu deosebire foiletoanele directorului se fac ecoul nedreptăților strigătoare la cer (a se vedea episodul Cuca-Măcăi) săvârșite de organele administrative și polițienești la sate. Pe altă parte, ciomăgeala bandelor electorale și crimele săvârșite din dorința gâtuirii libertății de vot, atotputernicia „Popei Tache“ sunt demascate în termenii cei mai vehemenți, cerându-se insistent socoteală guvernelor.

A mirat pe mulți contemporani și mai ales pe urmași înverșunarea cu care B. P. Hasdeu l-a urmărit pe Mihail Kogălniceanu, foileton de foileton, în tot ce întreprindea în timpul guvernării D. Ghica - M. Kogălniceanu (1869-1870). Nici o altă personalitate română nu a fost coborâtă mai adânc în noroi ca istoricul (admirat altă dată). Invinuirile de trădare, crimă, minciună, hoție, abuz, înșelătorie, perfidie, lipsă de onestitate și inteligență se succed într-o acumulare infernală, de pamflet și satiră sau de denunț brutal.

Motivația o aflăm, pe de o parte, în opoziția pe care ministrul de Interne i-o făcuse savantului în Camera Deputaților, compromițându-l și zdrobindu-i cariera politică, dar mai ales în impresia - parțial întemeiată - că Mihail Kogălniceanu ar fi ținut prin tot ce făcea către guvernarea personală, în care sens ar fi călătorit prin Europa spre a obține aprobarea marilor puteri.

Cum dictatura însemna moartea libertăților și interzicerea presei democratice, de care se temea cel mai mult, B. P. Hasdeu nu s-a sfiit să-i facă ministrului de Interne o atmosferă insuportabilă, datorită căreia a și fost interzis până la urmă ziarul *Traian*.

Justiția coruptă, administrația nedreaptă, școala vitregită de guvernele trecătoare, armata umilită și celelalte instituții ale Statului, inclusiv Adunarea Deputaților și Senatul stau continuu în atenția lui B. P. Hasdeu, fiind de regulă criticate pentru aproape tot ce înfăptuiesc.

Nici o altă gazetă a timpului nu a întreprins o radiografie mai radicală ca *Traian*, urmat de *Columna lui Traian*, a societății românești din anii 60-70 ai secolului al XIX-lea.

În sens mai larg, publicistica politică a lui B. P. Hasdeu se constituie într-o suită de scrieri cu un învederat caracter moralizator al vieții social-politice și chiar culturale a vremii, pe care autorul dorea în mod sincer s-o curețe de toate relele.

Parcusă astăzi, în integralitatea ei, publicistica politică hasdeeană ni se relevă cu mult mai importantă decât s-a bănuțit.

Ea păstrează, în orice caz, nealterate de timp, vibrațiile „sufletului uraganic“ al autorului, îngrijorat de prezentul și mai ales de viitorul țării, transmițându-ne ceva din tensiunea acelor ani de zbucium, de curaj extraordinar și de angajare totală.

Data fiind varietatea deosebită a subiectelor abordate și a perspectivelor utilizate, ea ne oferă, pe de altă parte, ca nici o altă lucrare, posibilitatea de a pătrunde în universul spiritual al gazetarului, în intimitatea biografiei sale, furnizându-ne informații neașteptate despre trecutul și formația sa, despre pasiunile și cunoștințele sale, despre aspirații și proiecte.

Prin modul în care a fost înțeleasă și practică de autor, publicistica politică hasdeeană topește într-un întreg observații directe, caracterologice și de comportament, reflecții asupra vieții sociale și politice, incursiuni în istorie, în economia politică și în sociologie, în etnologie și chiar în filologie, precum și numeroase decantări și cugetări de natură filosofică, priviri ale faptelor vremelnice în perspectiva eternității.

Pentru cine dorește să se elucideze asupra sistemului de gândire al savantului, publicistica politică constituie o sursă fundamentală, neutilizată încă.

Încât, după toate cele relevate, nu greșim, credem, afirmând că, în mod paradoxal, articolele politice nutrite de evenimente și personaje efemere, scrise sub zodia momentului, a clipei trecătoare, îți lasă, după mai bine de un veac de la rapida lor elaborare, o mai puternică senzație de perenitate decât multe din creațiile artistice hasdeene propriu-zise.

De altfel, ca și în cazul lui Mihai Eminescu sau I. L. Caragiale, o bună parte din paginile reunite în volumele de față par a ni se adresa nouă și a avea în vedere evenimentele pe care le trăim.

E proba cea mai elecventă a misterioasei lor viabilități.

I. OPRÎȘAN

Notă asupra ediției

Studiile și articolele lui Mircea Eliade din anii '30 ai veacului XX și mai ales mostrele publicate de el în vol. II al ediției *Scrieri literare, morale și politice*, 1937, au impus ideea că B. P. Hasdeu a fost un mare gazetar, unul dintre cei mai mari, alături de Mihai Eminescu.

Din păcate, însă, după 65 de ani de la evenimentul de deshumare menționat, cercetătorii și criticii continuă să susțină aserțiunea respectivă doar pe baza textelor incluse de Mircea Eliade în antologia citată – între timp interzisă sau dispărută și ea –, fără a avea posibilitatea verificării (și a lărgirii argumentației) în/la sfera întregului material, rămas, ca și în urmă cu un secol și jumătate, pierdut în periodicele vremii.

Ediția *Publicistia politică. 1869–1902*, vol. I–II reunește, pentru prima dată la un loc, toate articolele cu caracter politic publicate de B. P. Hasdeu în presa vremii de la începutul anului 1869 și până la sfârșitul vieții.

Pentru identificarea surselor ne-am servit de cele trei bibliografii cu caracter așezat exhaustiv, care se completează unele pe altele: 1. Mircea Eliade, *Contribuții la bibliografia scrierilor lui Hasdeu* în B. P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice*, II, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II”, București, 1937, pp. 347–410; 2. Vasile Sandu, *Bibliografie*, în vol. *Publicistica lui Hasdeu*, Editura Minerva, București, 1974, pp. 193–254; 3. A. Sacerdoțeanu, *Bibliografia operei lui B. P. Hasdeu*, în *Revista Arhivelor*, LXV, vol. L, nr. 2, 1988, pp. 201–216; nr. 3, 1988, pp. 332–350; nr. 4, 1988, pp. 427–449.

O bună parte din materialele incluse în ediție au fost descoperite de noi sau identificate – când nu erau semnate sau erau semnate cu pseudonime – ca aparținându-i savantului. Demonstrația paternității a fost făcută în notele și comentariile de la sfârșitul fiecărui volum.

Articolele și conferințele editate în timpul vieții de către autor în broșuri (deci, cu circulație în volume posterioare apariției în periodice, sau de la început tipărite sub această formă), au fost

incluse de către domnul Stancu Ilin în ediția B. P. Hasdeu, *Publicistica politică. 1858-1868*, la începutul secțiunii ce alcătuiește substanța celor 3 tomuri, în subdiviziunea: *Din volume*. În volumele pe care le îngrijim se găsesc articole doar *Din periodice*.

Disponerea textelor în volume a fost făcută în funcție de criteriul cronologic al apariției în presă.

În situația în care, în același număr de ziar, s-au publicat mai multe articole ale lui B. P. Hasdeu, ele au fost incluse în ordinea în care se găsesc în cadrul numărului respectiv.

În câteva cazuri, de publicare a materialelor în serial (exemplul epistolelor deschise către Nicolae Ionescu), toate secvențele au fost reunite la data apariției primului dintre foiletoane.

În mod obligatoriu s-a păstrat titlul dat de autor fiecărui text. Intrucât, însă, cele mai multe articole politice nu sunt intitulate, ci doar dateate, iar uneori nici măcar dateate, s-a procedat după cum urmează:

1. În situația în care cronicile politice poartă localizarea și data, elementele respective au fost preluate ca titluri (ex.: *București*, 1/12 aprilie 1870).

2. Pentru foiletoanele politice de după 5 octombrie 1870, publicate în *Columna lui Traian*, în fruntea cărora B. P. Hasdeu a indicat succint problemele abordate în cuprinsul intervenției sale, s-a luat ca titlu formularea primei chestiuni, notată între paranteze drepte [].

3. În cazul în care articolele nu au putut fi singularizate prin nici unul din procedeele anterioare, s-a luat ca titlu primele cuvinte cu care încep, date, evident, între paranteze drepte [].

Pe cât posibil, au fost întregite, între paranteze drepte, toate prescurtările făcute din dorința de economisire a spațiului tipografic (ex. d. > d[omnul], d-lui. > d[omnu]lui, dd. > d[omnii], D-zeu > D[umne]zeu, etc. S-au lăsat însă neîntregite prescurtările în cazul unor articole în care se sconta prin ele efecte umoristice (ex.: *Legea de instrucțiune publică a D. s. min. Tit Maiorescu*).

Au fost unificate și controlate după forma impusă toate numele proprii de personalități prezente în cuprinsul textelor reproduse în ediție. În cazul special al lui Mihail Kogălniceanu - notat consecvent de B. P. Hasdeu: „Kogălniceanu“, am optat pentru forma încetățenită: „Kogălniceanu“.

În privința stabilirii propriu-zise a textului, au fost respectate regulile generale de transcriere utilizate de noi în cadrul ediției critice B. P. Hasdeu, *Opere* (vol I-III), Editura Minerva, București, 1986, 1996, 1998, pe care le reproducem în cele ce urmează, pentru ca cititorul să le aibă la îndemână.

a > ă ; în calău > călău, sarutare > sărutare. Am exceptat

cuvintele, în care *a* protonic este urmat în silaba următoare de un *a*: *împarat, strabate*;

a > *â*, în cuvintele din texte ce indică și prin alte elemente o influență a grafiilor etimologizante: *lasand* > *lăsând, tremurandă* > *tremurândă, zburand* > *zuburând*;

ă > *e*, la finalul substantivelor și verbelor cu tema în *i*: *dușmăniă* > *dușmănie, fiă* > *fie, juniă* > *junie, poeziă* > *poezie, Româniă* > *România, voiă* > *voie*;

ă > *â*, în cuvintele: *cârca* > *cârca, căne* > *câne* (alternat cu *câine*), *gădea* > *gâdea, gârbovit* > *gârbovit, grăne* > *grâne, îmblânzit* > *îmblânzit, pândind* > *pândind, pâne* > *pâne* (în alternanță cu *pâine*), *plântat* > *plântat*;

â > *ă*: *âsta* > *asta, dâ* > *dă, mâi* > *măi*. În asemenea cuvinte, în ortografia latinistă, se nota cu *â* un *ă* accentuat;

e > *ă* în cazurile în care autorul a făcut concesii curentului latinizant (prin exces extins chiar la cuvinte nelatine), sau acolo unde a neglijat notarea semnului diacritic (*e*) care să ne comunice un *ă*: *apesătorii* > *apăsătorii, betrină* > *bătrână, brezdate* > *brăzdate, inse* > *însă, me* > *mă, remas* > *rămas, remăi* > *rămăi, resar* > *răsar, resună* > *răsună, resfătată* > *răsfătată, respuns* > *răspuns, restoarnă* > *răstoarnă, rezbate* > *răzbate, rezbiți* > *răzbiți, retăciți* > *rătăciți, reu* > *rău, se* > *să* (conj.), *seu* > *său, teu* > *tău, țeri* > *țări, versând* > *vărsînd*. A fost păstrat *e* în forme arhaice, populare sau regionale, deci în cuvinte în care el reprezintă o realitate fonetică: *crepată, îmbetau, nemic, păserică, strein*.

e > *i*, la pluralul substantivelor feminine cu radicalul în *i*: *poezie* > (pl.) *poezii*.

e > *ie*, la inițiala de cuvânt sau de silabă: *boeri* > *boieri, bubue* > *bubuiie, fâlfăe* > *fâlfăie, trebue* > *trebuiie*. Am exceptat de la această regulă pronumele *eu, el, ea*, și formele verbale *este și era*.

Au fost modificate formele *fer, peatră, peară, pept, în fier, piatră, piară, piept*.

e > *a*, în cuvinte care au cunoscut o formă mai veche cu *ea* și după labiale: *deca* > *dacă, der* > *dar, nevasta* > *nevastă, primavera* > *primăvară, zăpedă* > *zăpadă*;

e > *ea*, când diftongul *e* sub accent: *acestă* > *aceasta, ceșă* > *ceafă, del* > *deal, Nicolenu* > *Nicoleanu, păstrează* > *păstrează, pleca* > *pleacă, seră* > *seară, verdeță* > *verdeăță*;

e > *ă*; *nevezute* > *nevăzute, necaz* > *năcaz*;

e > *ă*: sub accent, în cuvintele: *căleu* > *călău, nătăreu* > *nătărău*;

e > *î*: *avend* > *având*, *putend* > *putând*, *pen'la* > *pân'la*;
i > *î*: la inițială, în formele latinizante: *infiniit* > *înfiit*, *ingâne*
 > *îngâne*, *intindea* > *întindea*. Am transcris cu *â* câteva grafii
 cu *i* din *sin* > *sân*, *zimbitoare* > *zâmbitoare*, *zină* > *zână*.

ia > *ea*, la mijlocul verbelor de conjugarea a IV-a cu tema
 în *i*: *izbucnia* > *izbucnea*, *rătăcia* > *rătăcea*; după consoane
 africcate, oclusive sau palatale, conform normelor ortografice ac-
 tuale: *ghiață* > *gheață*, *giam* > *geam*, *vechia* > *vechea*.

Forma pronumelui demonstrativ la feminin singular, *aceia*, am
 transcris-o: *aceea*, în baza criteriului morfologic din norma
 ortografică de azi.

o > *oa*, sub accent, în: *flore* > *floare*, *forte* > *foarte*, *gropă*
 > *groapă*, *morte* > *moarte*, *orba* > *oarba*, *ose* > *oase*, *porta*
 > *poartă*, *răstorne* > *răstoarne*, *scote* > *scoate*, *sorte* > *soarte*;

o > *â*: *fontâni* > *fântâni*, *gond* > *gând*, *longă* > *lângă*,
rond > *rând*;

(*i*)*u* (*u*) final, fără justificare fonetică, a fost eliminat. Formele
astfeliu, *ceriu*, *vânzătoriu* au fost transcrise *astfel*, *cer*, *vânzător*.
 Un *u* parazitar a fost înlăturat și din cuvintele: (al) *doiulea* >
 (al) *doilea*, *amândouii* > *amândoi*. În schimb a fost restabilit,
 conform grafiei actuale, în *zioa* > *ziua*. În unele nume proprii
u final a fost păstrat cf. tradiției.

Am păstrat formele alternante *sunt/sânt/sum*, *suntem/sântem*
 de la indicativul prezent al verbului *a fi*. Am conservat forma
 latinistă *sum*, cu marcată valoare stilistică. De asemenea, a fost
 păstrată alternanța *ei/ii* de la genitiv-dativul substantivelor feminine:
luntrii, *țarei*.

d/đ > *z*, în *cădut* > *căzut*, *ședând* > *șezând*, *vedi* > *vezi*,
deschidi > *deschizi*, *dise* > *zise*, *spândurătoare* > *spânzurătoare*.

Am transcris *si* > *ș*, iar *ti* > *ț* *sioapte* > *șoapte*, *hotiul* >
hoțul;

s > *j*: în *drosdii* > *drojdii*, *vrășmașa* > *vrăjmașa*, potrivit
 normei ortografice actuale;

s > *z*: în poziție intervocalică sau înainte de o consoană
 sonoră, atunci când norma ortografică actuală nu recomandă
 scrierea cu *s*: *brăsdate* > *brăzdate*, *necasurile* > *necazurile*,
poesie > *poezie*, *răsbate* > *răzbate*, *sbârcește* > *zbârcește*, *sboară*
 > *zboară*, *sgomot* > *zgomot*, *sguduuit* > *zguduuit*. La fel s-a
 procedat în cazul neologismelor pentru care nu putem stabili cu
 precizie filiera de pătrundere în limba română: *genesea* > *genezea*,
fantasia > *fantazia*, *marchese* > *marcheze*.

Cuvintele *filosof*, *filosofie*, provenite din greacă, au fost păstrate
 ca atare.

s (*ss*) > *x*: *essală* > *exală*, *essil* > *exil*. Cuvântul *esplică* l-am redat prin *explică*, chiar dacă în epocă pronunția cu *s* putea fi reală;

ch > *h*: *Achile* > *Ahile*, *machinală* > *mahinală*;

ch > *c*: în *echo* > *eco*, *echuri* > *ecuri*. Hasdeu scria, alternat, *ec*, *psicologic*.

ge, *gi* > *j*: în cuvintele: *agiunge* > *ajunge*, *gelea* > *jelea*, *giafuri* > *jafuri*, *giale* > *jale*, *gioc* > *joc*, *gios* > *jos*, *giunie* > *junie*, *giupâne* > *jupâne*, *giur* > *jur*, *stegiâr* > *stejar*. B. P. Hasdeu folosea grupul *ge* (*gi*) pentru pronunții identice cu cele din limba literară actuală, creând confuzii cu formele regionale reale.

qu > *cv*: în: *aquilă* > *acvilă*.

sce, *sci* > *ște*, *ști*: în cuvintele: *izvorăsce* > *izvoăște*, *moasce* > *moaște*, *nasceri* > *nașteri*, *povestesc* > *povestește*, *puscele* > *puștele*, *recunoace* > *recunoaște*, *risipesce* > *risipește*, *scim* > *știm*.

Literele duble au fost eliminate, când nu prezentau pronunții reale: *buccăți* > *bucăți*, *colecțiunea* > *colecțiunea*, *melle* > *mele*, *mollatec* > *molatec*, *offeră* > *oferă*, *sufferințelor* > *suferințelor*.

Am conservat formele de limbă din cuvintele vechi sau populare: *acață*, *ald-acestea*, *asfeli*, *cari*, *cănuți*, *cătră*, *copaciul*, *coprinde*, *dejaba*, *împle*, *încunjoară*, *jecuri*, *lacrimi*, *lanță*, *mănuți*, *nestrânse*, *odină*, *poci*, *povară*, *razăm*, *sară*, *vătavul*, *vecinic*, *viersul*, *vitezi*. De asemenea, am păstrat formele specifice ale neologismelor: *acoardă*, *cranul*, *depinge*, *despărut*, *dezvoaltă*, *firmământ*, *Madoană*, *profum*, *quiriții*, *stomah*, *vagabunde*.

Intervențiile noastre în text, spre a face mai inteligibilă ideea sau spre a da fluentă frazei, sunt cuprinse între paranteze drepte. Forma corectată a fost indicată în subsol, între ghilimele cu precizarea (*n. ed.*) = nota editorului.

Aparatul critic este alcătuit din **note și comentarii**.

În note sunt indicate periodicele în care au apărut textele incluse în cadrul ediției (cu toate trimiterile bibliografice necesare), reproducerea ulterioară în presă sau volume și versiunea luată ca text de bază.

În comentarii e argumentată paternitatea articolelor nesemnate sau publicate sub pseudonim, sunt evidențiate ideile de bază ale viziunii politice și filosofice a autorului, filiația ideilor de la un text la altul sau de la o operă la alta, similitudinile cu alte lucrări și materiale contemporane, prefigurarea unor dezbateri politice, culturale sau literare ulterioare și, mai ales, e relevată, de fiecare dată încărcătura artistică a textului.

Notele, în cadrul studiilor economice, s-au dat în continuare, nu reluate de la 1 în fiecare fragment.

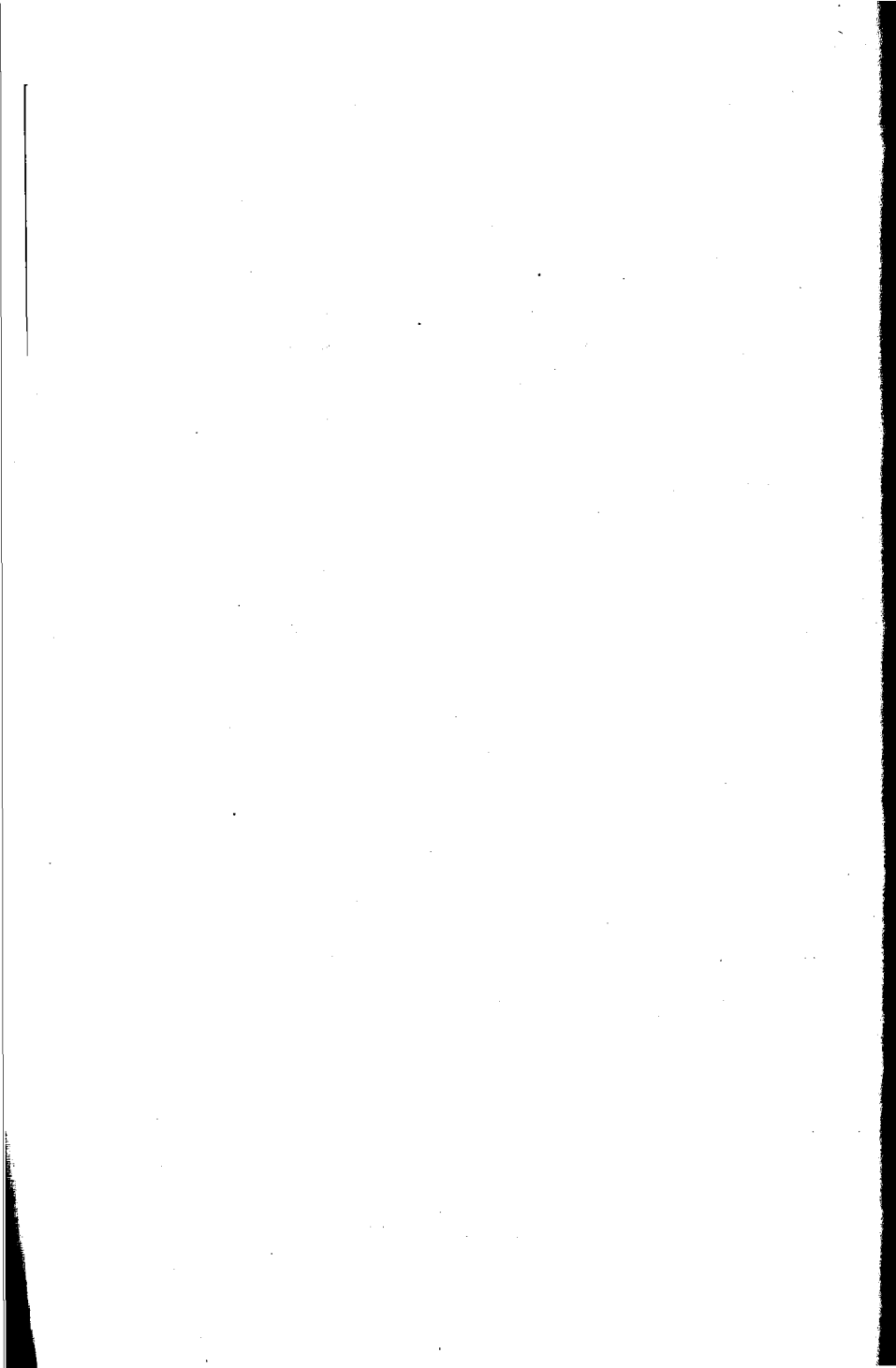
Prin toate acestea, am dorit să individualizăm, atât în ansamblu, cât și în parte punctul de vedere personal al autorului, noutatea intervențiilor sale, precum și mesajul transmis viitorimii.

Notele și comentariile constituie pentru cititor un punct de plecare orientativ în urmărirea diverselor idei, structuri și forme de expresie specifice ziaristului.

Ele îi oferă perspectiva în care amănuntul se încadrează în contextul larg al operei, particularul – în general, completând observațiile din prefață.

I. OPRÎȘAN

**PUBLICISTICA
POLITICĂ
(1)**

1

Domnului Redactor al ziarului *Românul* [I]

Domnule Redactor,

Într-una din ședințele fostei Camere, după ce am combătut tendințele antinaționale ale d[omnu]lui Dimitrie Ghica și după ce dumnealui nu găsi altceva să-mi spună decât numai că aș fi voit să-mi răzbun contra domniei sale din cauza puținului succes ce avuseseră interpelațiunile mele trecute, îi răspunsei zâmbind că răzbunările se răped obișnuit de pe băncile ministeriale asupra deputaților, iar nu vice-versa, și mă încredințez astăzi cu o deosebită plăcere, că Guvernul actual s-a grăbit a justifica pe deplin această observațiune politico-filosofică, chiar în privința micului meu individ.

Am primit în zilele trecute, puțin timp după dizolvarea Camerei, următoarea adresă, pe coperta căreia figurează semnificativa formulă birocratică: „foarte, foarte urgent“, iar în jos aceste două semnături: „Ministru Gr. Bilciurescu, Capul Diviziunii Al. Crețescu“...

Iertare, domnule redactor, dacă iuteala nemilostivului condei m-a făcut să comit aci eroarea de stil de a numi pe d[omnul] Crețescu cap al diviziunii și pe d[omnul] Bilciurescu ministru, pe când, de nu *de facto*, cel puțin *de jure*, titulaturile dumnealor trebuiesc intervertite.

„Domnul meu,

Am luat măsuri spre a face ca *Arhiva istorică* să fie publicată în viitor prin chiar Direcțiunea Arhivelor Statului. Am, dară, onoarea a vă încunoștiința că contractul din anul 1864, luna iulie, ce aveți încheiat fără termen cu acest minister pentru mai sus zisa publicațiune, a încetat cu finitul lui genariu trecut.“

Pentru mine personalmente, această dispozițiune ministerială, nu are și nu poate avea nimic nou, afară numai doară de formă și de dată.

Mă așteptam la ea, când denunțai cel d-întâi de pe înălțimea tribunei legăturile d[omnu]lui prim-ministru actual cu aspirațiunile politice austro-maghiare.

Mă așteptam la ea, când zisei d[omnu]lui Kogălniceanu, eu singur în totată Adunarea cum că: proiectul d[omniei] sale de a desființa districtul de Bolgrad este, pe de o parte un mijloc de a despopora Basarabia în profitul muscalilor, iară pe de alta, nu numai o călcare, ci chiar o anulare completă a Constituțiunii noastre, bazate în totalitatea sa pe *statu-quo* al diviziunii districtuale din 1866.

Putea, oare, un guvern ca acel de astăzi, să nu pedepsească cu toată urgia mijloacelor ministeriale, pe un om, care, și ca deputat, și ca publicist, n-a suferit și nu va suferi niciodată politica austro-maghiară în afară și atentate asupra Constituțiunii în întru?

Așadar, nici nu mă plâng, nici nu mă mir, totul fiind foarte natural. Și dacă alerg astăzi la ospitalitatea ziarului d[omniei] voastre, singurul motiv este că *Monitorul Oficial* se mărginește a publica numai destituțiunile, ba chiar nici pentru acelea nu mai are destul loc, încât astfel, fără această epistolă din parte-mi, stricarea contractului meu n-ar putea să aibă și ea acea întinsă publicitate pe care o merită atât de mult toate actele guvernului actual.

Primiți, etc.

2

Către alegători

Dare de seamă a majorității deputaților ai camerei dizolvate

I.

După constituțiunea noastră, deputatul reprezintă un tot și o parte, țara întregă și locul de unde vine.

Această împărțire constituțională se manifestă în activitatea parlamentară prin majoritate și prin individualitate.

În regimul constituțional, nici majoritatea nu ucide pe individ, nici individul nu distruge majoritatea.

Precum deputatul-individ este dator a da seamă în propriul său nume localității, care avusese încredere anume în persoana lui, tot așa majoritatea parlamentară, în numele tuturor membrilor săi, este datoare a da seamă națiunii întregi.

Indivizii ce compun majoritatea, care se prezintă astăzi dinaintea țării întregi cu această dare de seamă, deși poate în unele cestiuni au diferit în păreri și în puncturi de vedere, totuși n-au încetat niciodată de a forma un singur corp, o singură familie, o singură unitate logică, ca și națiunea română.

Acel corp, acca unitate, acea majoritate compactă, a Camerei dizolvate la 29 ianuarie, vine astăzi a-și da seama înaintea țării, rămânând fiecărui deputat în parte dreptul de a justifica propria sa acțiune individuală printr-o dare de seamă aparte.

II.

Revoluțiunea eminentamente națională a lui Tudor Vladimirescu și revoluțiunea eminentamente liberală din 1848, au dat naștere, în România modernă, unui stindard, în care s-au contopit într-un mod armonios, ca nuanțele curcubeului, aceste două idei nedespărțite: românismul și democrația.

Precum nașterea pruncului Christos a deșteptat sângeroasa rivalitate a puterii lui Herod, producând mii de martiri, tot așa ivirea mărețului stindard național și liberal din 1821 și 1848 devenise ținta de goană

din partea tuturor molimelor unui trecut îngenuncheat în afară și dictatorial în întru.

Mari au fost peric[o]lele, crâncene au fost luptele, sublime au fost sacrificiile acestui stindard în curs de 20 sau mai bine zicând, în curs de 48 de ani; căci, precum creștinul are o naștere materială și o naștere spirituală, tot așa nașterea materială a ideilor naționale și democratice în România a ocurs la 1821, iară nașterea spirituală s-a operat prin botezul lui 1848, încât aceste două date nu trebuie niciodată să fie separate și izolate una de alta.

Mari, crâncene, sublime au fost pericolele, luptele, sacrificiile acestui stindard de mântuire, în contra căruia puternicii zilei, din țară și din străinătate, nu încetau de a ridica furtuni și viscole, silindu-se a-l smulge din mâinile stegarilor, încercându-se a-l doborî la pământ, sau cel puțin a mânji cu perfidie fața-i candidă și pură.

Nu este aci locul a descrie toate peripecțiile acestei lungi drame, care, în istoria popoarelor, reînnoiește rezebelul primitiv între Satan și D[umne]zeu; toți am văzut-o cu ochii, toți am simțit-o cu durere, toți am urmărit-o cu speranță și, ca bătrânul Simeon din *Evanghelie*, am ajuns cu toții a vedea lumina zilei, în care binele a învins răul.

Nu vom vorbi cu atât mai mult despre evenimentele de tot proaspete, în privința cărora nu s-au stins încă pasiunile momentului; punctul, de la care vom începe, e singurul asupra căruia o controversă sinceră și leală este imposibilă, faptul fiind atât de luminos, încât îl pot contesta numai orbii din naștere și orbii prin întunericul păcatelor.

11 Februarie a ucis, nu numai regimul personal în România, ci chiar posibilitatea reînțoarcerii unor veleități despotice; 11 Februarie ne-a înzestrat cu o constituțiune, pe care ne-o pot invidia chiar statele cele mai înaintate pe calea civilizațiunii; 11 Februarie ne-a dat un tron ereditar, ornat cu o dinastie regală în care sângele Bonaparților se confundă cu sângele lui Frideric cel Mare. Era un fapt devenit o axiomă pentru care orice demonstrațiune ar fi de prisos.

III.

Căderea lui Vodă-Cuza a permis pentru prima oară ideilor naționale și democratice, trecând peste cercul îngust al câtorva inimi excepționale, - în care își găseau un refugiu nestrămutat chiar în zilele cele mai negre -, a se lăți cu repeziciune în toate straturile societății române.

Astfel se explică în ce mod însăși Camera fostului Domnitor nu s-a sfiit de a aclama cu entuziasm noua ordine de lucruri; astfel se explică în ce mod Parlamentul, ales sub ministerul Ion Ghica, a dat jos acest cabinet, încredințând guvernul în mâinile vechilor purtători ai stindardului național și democratic; astfel se explică, în fine, în ce mod corpurile legislative, convocate în urma dizolvării aceluși Parlament, au prezintat admirabilul spectacol al unei majorități liberale în Senat și în Cameră, atât de impozant, cum n-a fost nici una din majoritățile trecute, organizate prin o brută presiune guvernamentală, în timpii când deșteptarea nu era încă mare și generală.

O sublimă revoluțiune, purificând atmosfera noastră politică de miasmele și de întunericul trecutului, liberalismul a mers treptat 'nainte cu un pas măsurat, dară atât de energic, încât, după un interval d-abia de un an, România a reușit a vedea, în fine, ideile din 1821 și 1848 dominând în armonie la guvern și în parlament, sau mai bine zicând, îmbrățișând toate puterile constituționale ale statului, astfel încât până și Senatul, instituție eminentamente conservatoare și chiar retrospectivă prin natura intimă a organizațiunii sale, a rivalizat cu ministerul și cu Camera Deputaților în tendințe progresiste.

Ceea ce a caracterizat mai cu deosebire majoritatea acestei reprezentatii naționale, a fost gruparea împrejurul aceluiași stindard a unor oameni cu totul separați prin trecutul lor, prin tradițiile lor, prin condițiuni de origine și de profesii, dară care, sacrificând toate considerațiunile egoiste, s-au decis a grăbi cu forțele comune și a realiza destinele providențiale ale României: nu mai era un partid, ci națiunea întreagă.

Mărginindu-ne acum numai asupra votului Adunării Deputaților, în care am avut onoarea a forma majoritatea în curs de două sesiuni, vom prezenta aci la apretierea națiunii ceea ce am voit a face, ceea ce am putut și ceea ce ne mai rămânea de făcut de acum înainte.

IV.

În prima sesiune, în cursul căreia, mai o jumătate de an, Camera a lucrat chiar duminicile și în sărbătorile cel mari, prelungindu-și adeseori ședințele până la șapte ore din seară, cu toată opozițiunea pe care am întâmpinat-o din partea minorităților din dreapta și din centru, majoritatea a izbutit să rezolve aproape toate cestiunile vitale pe care națiunea le semnalase încă la 1848 și n-a încetat a le cere în zadar de la 1859 încoace.

A asigurarea proprietatea particulară, adică moșia cea mică, a conserva cu o gelozie străbună moșia cea mare a tuturor românilor și, în fine, a prepara, în marginile posibilității, prosperitatea viitoare a ambelor acestor moșii prin dezvoltarea comerțului național și a agriculturii, acestea au fost preocupările cele mai ardente ale majorității fostei Camere în intervalul primei sale sesiuni.

Votând proiectul de lege asupra poliției rurale, prin care ne-am încercat a îngrădi, în contra atentatelor, averea agricolă, principala bogăție economică a României, majoritatea a crezut a satisface una din dorințele cele mai accentuate ale țării, cu atât mai mult, cu cât pământul a încetat de a fi la noi apanajul unei clase, devenind vatra națiunii întregi.

Mijlocul, nu atât de a pedepsi, precât a preveni într-un mod practic, mai cu seamă incendiarismul agricol, a putut să provoace negreșit, ca orice lucru, unele obiecțiuni mai mult sau mai puțin sofisticate, care însă au trebuit să dispară în fața unei necesități urgente și palpabile de a curma răul, fără ca prin acesta să ne arătăm cătuși de puțin mai aspri, de cum sunt în asemeni cazuri, administrațiunile cele mai normale din celelalte staturi.

Poliția rurală, un fapt definitiv, câștigat în prima sesiune a Camerei acum dizolvate, va permite și va înlesni agriculturii române

a lua acel avânt, pe care nu poate să nu-l aibă orice proprietate asigurată; spre a ajunge și mai bine la acele rezultate. Camera a dat Guvernului mijloace de a pune în lucrare, într-un mod practic, legea deja votată de Constituantă și prin care se pune în vânzare cea parte din domeniile statului, care, în mâinile lui, nu produceau mai nimic, dar care, trecute în mâinile cultivatorului român sunt menite a înzeci avuția națională. Această lege va da rezultate cu atât mai mari, căci ea a pus în pozițiune chiar pe cultivatorii cei mari a lua parte la concurență, dându-le înlesnirea d-a plăți în 12 ani. Prin aceasta s-a dat un puternic impuls dezvoltării agricole în România și s-a înmulțit numărul atât de restrâns până acum al proprietarilor mijlocii, care sunt în toate țările susținătorii cei mai tari ai libertății și producătorii cei mai siguri ai avuției publice.

Armarea generală, venind a completa pe cea deja existentă a orașelor, astfel încât toți românii de prin toate unghiurile țării, fără distincțiune de vârstă, de pozițiune sau de localitate, să meargă la caz de nevoie a apăra cu piepturile lor, ca în epocile glorioase ale națiunii române, sancțitatea căminului strămoșesc, armarea generală, dându-ne forță, mândrie și încredere în întru, ne va procura prin însuși aceasta respect și considerațiune în afară.

Aci, ca și în privința poliției rurale, ca și în toate cestiunile, cari permit pluralitatea soluțiilor s-au fost ridicat mai multe voci disonante, unele sincere, altele instrumentale, numai cu scopul de a paraliza acțiunea Parlamentului.

S-a strigat, de exemplu, contra noii organizări armate în care unii au voit a vedea faptul de prusificare a oștii românești. Ei au uitat, însă, că sistema milițiilor și a gloatelor este la noi o antică tradițiune ostășească din zilele lui Mircea și ale lui Ștefan, pusă în lucrare pe câmpiile Racovei și ale Rovinei, cu mult mai înainte de a fi cunoscută cavalerilor teutonici din Prusia; iar în cât privește armata permanentă, ea nu poate să nu subziste încă câtva timp ca o școală de instrucție pentru elementele armării generale.

Spre a pune Guvernul în stare de a aborda fără întârziere realizarea acestui vot de o imensă importanță pentru viitorul românismului întreg, majoritatea n-a stat pe gânduri un singur moment; ea i-a acordat pe lângă bugetul ministerului de rezel, o sumă însemnată menită la cumpărarea și aducerea din străinătate a armelor de perfecțiune.

Solicitudinea majorității fostei Camere, în această mare cestiune de existență și de mărire națională, ar fi mers, negreșit, și mai departe, dacă nu s-ar fi găsit în țară și chiar în sânul Parlamentului o seamă de oameni, cari, denaturând adevăratele noastre intențiuni de conservare legitimă și de neutralitate neclintită, chemau asupra-ne fulgerele puterilor învecinate.

Oricum să fie, cu toate piedicile interne și externe, majoritatea este mândră de a putea zice că a dat statului posibilitatea și dreptul de a pune pe picior, la momentul oportun, dacă Guvernul va ști și va voi, un minim de 200.000 de oșteni, în vinele cărora curge sângele acelor viteji care se luptau contra turcilor la Războieni și la Călugăreni, contra maghiarilor la Baia și la Mirăslău.

În fine, ca singurul mijloc de a transforma România într-un adevărat stat european modern, majoritatea ei concentrase toată forța atențiunii asupra celui gigantic instrument de avuție, de cultură și de tărie, fără care, în secolul nostru, o țară, oricât de bine înzestrată se aseamănă cu sălbăticia Asiei și a Africii: căile de comunicațiune.

Intrați cei mai de pe urmă în această arenă dintre toate popoarele europene, românii sunt, naturalmente, expuși la sacrificii mai mari, și totuși fiecare zi înainte, fiecare oră pierdută, ar fi făcut sarcina și mai oneroasă; trebuia, deci, cu orice preț, să ne decidem cât mai curând a înfrunta cu bărbăție greutățile prezentului de teama de a le vedea din ce în ce crescânde. Pe lângă aceasta, spectacolul rezultatelor dobândite pe această cale, în toate celelalte state ale Europei, ne era o impulsivă puternică pentru a termina această cestiune. Pozițiunea României încă ne cerea aceasta. Așezată la gurile Dunării, în coastele Europei Centrale, tocmai în acel punct geografic unde numai marea desparte continentul nostru de celelalte două continente ale lumii vechi, astfel încât se poate zice că binecuvântatul pământ al Daciei este deopotrivă aproape de Paris, de piramide și de văile Cașmirului, România pare destinată a fi o trecătoare naturală pentru tranzacțiunile de tot felul, materiale și spirituale, din apus spre răsărit și din răsărit spre apus. Îi lipsea numai marile vehicule internaționale ale căilor ferate, care aveau s-o transforme în tranzitul cel mai favorit al comerțului universal, permițându-i totodată a scoate la iveală și a pune în valoare propriile și imensele resurse ale teritoriului român, îngropate până acum sub țărâna sau d-abia vegetândă din cauza lipsei și a dificultății comunicațiilor.

Toate guvernele și toate camerele, succe[date]¹ la noi de la 1859 încoace au recunoscut în principiu acest mare adevăr și s-au silit în aparență, din când în când, a provoca și a agita cestiunea înființării drumului ferat în România, dar numai majoritatea corpului legislativ acum dizolvat a cutezat a aborda cestiunea cu seriozitate. Și, cu toate opintirile reacțiunii din țară, susținute ca totdeauna de către acea parte a străinătății, pe care o supără de secolii previziunea marelui viitor românesc, ea a reușit a găsi o soluțiune atât de vastă și atât de energetică, încât peste puțini ani întregimea teritoriului nostru, de la Turnul lui Sever, de la podul lui Traian și până la Prut, până la Carpați va fi acoperită în toate puncturile principale cu o rețea de căi ferate, construite după sistema cea mai modernă.

Nu vom vorbi despre prețul acestei supreme necesități naționale, pe care în toată țara și chiar în Cameră n-au combătut-o decât numai o minoritate microscopică; nu vom vorbi despre acest preț, fiindcă, pe de-o parte, s-a demonstrat în dezbateri că el nu este prea mare, în comparațiune cu prețurile cerute la noi în anii trecuți de către alți concesionari serioși sau obținute de către aceleași companii în străinătate, iar, pe de altă parte, un preț nu este niciodată scump când consecința lui este de a aduce niște avantaje înzecite și însușite, precum sunt acelea ce trebuie să se producă neapărat într-o țară destinată a servi de legătură între Europa, Asia și Africa și care este încă fecioară în exploatarea propriilor sale mijloace.

1. În text: „succese“ (h. ed.).

Ca un appendice la căile ferate, majoritatea fostei camere a votat înființarea unui port românesc la Marea Neagră în regiunea Chiliei, unde proprietatea localității a fost totdeauna atât de învederată, încât deja milesienii în antichitate și genovezii în Evul Mediu adăposteau acolo corăbiile lor încărcate cu bogățiile Occidentului și ale Orientului.

Pe lângă importanța-i comercială generală, acest port este menit a ridica partea de peste Prut a României din acea stare de părăsire și de apatie, în care o lăsaseră hoardele nomade ale tătarilor de Bugeac și din care a avut prea puțin interes propriu ca s-o scoată guvernul rus, preocupat numai de prosperitatea învecinatei Odese.

Pe lângă acestea, în îngrijirea sa de a concurge la înflorirea comunelor mai puțin importante și, știind totodată din experiența celorlalte țări că căile [sic!] de fier, ca să poată satisface nevoile interioare ale țării și produce un bun venit, trebuie legate cu toate localitățile prin un sistem complet de căi ordinare, majoritatea fostei Camere a votat un proiect de lege relativ la drumurile așa-numite naționale, județene și vicinale, care, trecând apoi prin Senat și punându-se imediat în aplicare, a produs deja niște roduri ce au meritat o deplină aprobare chiar din partea inamicilor celor mai declarați ai fostei Camere, cari au fost siliți a recunoaște că s-a lucrat în trei luni cât nu s-a făcut în trecut în 30 de ani.

Acestea au fost, în câteva cuvinte, rezultatele cele mai importante ale activității fostei Camere în prima sesiune parlamentară: creațiunea proprietății mijlocii, poliția rurală, armarea generală, căile ferate, portul de [la] mare și totalitatea mijloacelor de civilizațiune ordinare, fără a mai vorbi despre o mulțime de lucrări pe care noi le socotim a fi secundare, în comparațiune cu acestea, deși în toate Camerele precedinți ele ocupau locul principal. Nu putem, însă, a nu menționa măcar în treacăt importanta lege despre descentralizarea juriului, primul început de aplicarea unui principiu prevăzut deja în constituțiunea noastră, și descoperirea unei pagube publice de 600 mii de franci, dăruiți, așa-zicând, lui Oppenheim din punga statului de către cabinetul Ion Ghica.

V.

A doua sesiune a corpului legislativ acum dizolvat s-a deschis printr-un mesaj princiar, din care credem de absolută necesitate de a reproduce aci unele pasaje pentru a justifica și a completa astfel darea de seamă de mai sus despre mersul primei sesiuni.

În privința căilor de comunicațiune, de exemplu, cuvântul suveranului nostru zice:

„În ceea ce rămăsesem mai înapoi de societățile civilizate, sunt mijloacele de circulațiune. În anul acesta pot zice că am făcut pași enormi pentru realizarea celor d-întâi. Astfel dar, dacă legislatura anului acesta n-ar fi făcut decât atât, tot este de ajuns spre a-și lăsa numele neșters în analele noastre, precum și în inimile românilor. Într-o singură legislatură ați înzestrat țara cu o linie de căi ferate, care leagă amândouă capitalele țării și România întreagă cu Occidentul și Orientul. Ați făcut încă prin legea ce ați votat pentru șosele, ca toate unghiurile țării să se poată pune în relațiune cu căile ferate. Putem fi siguri că căile [sic!] ferate nu vor fi o sarcină care va apăsa tezaurul, ci din contra, dând un nou

și puternic avânt dezvoltării naționale, vor prospera și finanțele statului. Sunt fericit, domnilor, a fi cel d-întâi care să pun sub ochii d[umnea]voastră rezultatele strălucite ale acestor două legi, terasamentele de la Suceava la Iași și Roman, de la Galați spre Roman și la București spre Ploiești se lucrează cu mare activitate; pe drumul de fier de la Giurgiu la București, la primăvară se va deschide cea d-întâi secțiune, iar la august viitor, sper, toată linia. Șoselele naționale se vor da acum în circulațiune, 130 kilometri; poduri mari și mici în mare număr; 19 poduri de fier, 78 poduri reconstruite; iar căi județene s-au executat pe o lungime de 1600 kilometri, din care 200 kilometri s-au și pietruit. Cu toate aceste n-am întrebuit decât o parte din zilele prevăzute de lege pentru anul curent. Astfel, domnilor, nu se va împlini anul de la promulgarea acestor două legi, și România va realiza mai multe căi de comunicațiune decât s-au făcut în spațiul de 30 de ani, de când s-a tras cea d-întâi șosea. Am vizitat o mare parte a țării și am constatat însumi aceste lucrări și bărbăția, ardoarea, pot zice, ce toată poporațiunea țării pune la realizarea acestor artere de viață socială. Românii au dovedit cu această ocaziune că tutelele de osebite naturi, sub care erau puși, fură cauza de rămaseră pe loc și că, lăsați în propria lor inițiativă și în toată independența, nu rămân mai jos de celelalte națiuni."

Majoritatea fostei Camere este mândră de a auzi în peisajul de mai sus, din gura augustului nostru principe, cum că ea a făcut în intervalul unei singure legislaturi sau, mai bine zicând numai într-o parte a unei singure sesiuni „de ajuns spre a-și lăsa numele neșters în analele și în inimile românilor“. Suntem însă și mai mândri, nu ca deputați, ci ca români, de a avea în capul țării pe cel d-întâi domn român, care nu se sfieste de a constata că națiunea noastră rămâne pe loc numai atunci când o apasă diferitele tutele (epitropii), fie din întru, fie cu atât mai mult din afară și că această nobilă națiune merge înainte, rivalizând cu succes cu toate celelalte popoare dindată ce „este lăsată în propria sa inițiativă și în toată independența“.

Restul mesajului princiar vorbește despre îmbunătățirile introduse în instrucțiunea publică, despre restaurarea monumentelor naționale, despre energia ce va trebui pe viitor guvernului pentru aplicarea legii de armare generală, despre desființarea institutelor poștale străine în România, despre crearea institutelor de credit ce se cer de urgență și, în fine, constată, în următorul mod, repede creșterea a creditului român în intervalul cât au fost la putere, în Parlament și în Guvern ideile majorității fostei Camere.

„În privința aceasta, constatăm, cu bucurie că efectele publice, sporite în anul 1867 cu 15 la sută, s-au urcat în acest an încă cu 18. Astfel obligațiunile rurale, cari la începutul anului acestuia aveau cursul de 78, acum se cumpără cu 96, iar obligațiunile Openheim cu 84; și cum putea fi într-alt fel, când acum nu numai că bugetele noastre nu se echilibrează cu un deficit, dar ele lasă încă un excedent. Într-adevăr, exercițiul anului 1867 s-a închis cu un prisos de peste douăzeci milioane lei vechi, cu care s-au putut acoperi deficitul anului 1867 fără să fim nevoiți a recurge la un nou împrumut. Exercițiul anului curent, dacă nu va lăsa un prisos atât de mare, nu trebuie să uităm câte îmbunătățiri s-au adus în deosebitele servii, câte construcțiuni și mai cu seamă câte reparațiuni s-au făcut. Bugetele anului viitor, ce sunt în cercetarea comisiunii d[umnea]voastră, vă încredințează că era împrumuturilor este închisă și că nici contribuabililor nu se cer sacrificii noi, deși avem cu drumurile de fier și cu organizarea armatei cheltuieli extraordinare de întâia ordine. Să nu uităm asemenea că datoria noastră, nefiind consolidată, ea se stinge pe tot anul prin anuități. Văzând cât situațiunea

noastră financiară s-a ameliorat, putem asemenea fi siguri a putea face onorare angajamentelor luate de guvernul trecut pentru rezolvarea cestiunii monastirilor zise închinat, fără a avea recurs la un împrumut, căci sperăm, domnilor, că comunitățile din Turcia, ce sunt interesate, nu vor mai pune piedică de a primi sumele consacrate lor.“

VI.

A doua zi după această solemnă și memorabilă deschidere a ambelor corpuri legislative, Camera a văzut apărând deodată pe băncile ministeriale un alt Cabinet, care prin modul compunerii sale era menit din capul locului a surprinde, a uimi, a produce o profundă senzație în numeroasa majoritate, ce nu vedea nici pe un membru propriu al său în combinațiunea guvernamentală.

În fața unei situațiuni atât de anormale, după primul moment de nendemână generală, trebuia naturalmente să se nască două cestiuni, de la dezlegarea cărora, într-un fel sau într-altul, depindea cu totul atitudinea majorității: care să fie, oare, cauza retragerii Ministeriului trecut? Care să fie rațiunea unei formări atât de ciudate la prima vedere a cabinetului ce i-a succe[dat]¹ la putere?

Încă în cursul primei sesiuni parlamentare, o seamă de oameni, pe care nu ne permitem a-i numi un partid, sau cel puțin un partid românesc, inventară o tristă meserie de a grămădi un nămol de calomnii pe capul României, împrăștiindu-le apoi cu profuziune în străinătate, unde ele găseau, negreșit, sprijinul cel mai călduros din partea celor interesați în sugrumarea libertății și chiar stingerea naționalității noastre.

Astfel susținute prin o coincidență fatală de împrejurări, prin rezelul cretan, prin oarecare mișcare în populațiile slavice din Turcia, prin justele protestațiuni ale românismului din Transilvania, în fine prin toate resorturile giganticei mașini politice dezorganizate, care se numește cestiunea Orientului, falșitățile cele mai manifeste și contradicțiunile cele mai absurde contra României libere găseau un răsunet repercutat aproape în toate cabinetele și în toată presa Europei.

Publicarea cărții roșii, registrul diplomatic anual al Imperiului Austrō-Maghiar, în loc de a împrăștia aceste zgomote, arătând adevărata lor origine în specula unor inamici seculari ai neamului românesc, a făcut din contra, ca și când ar fi fost un text sacru pe care lumea trebuie să lucreze literalmente și-n care nu este permis de a citi printre rânduri, pozițiunea României și mai dificilă în fața credulității interesate a dușmanilor noștri din străinătate.

Retrăgându-se de la guvern, ministeriul ieșit din majoritatea fostei Camere, avea nobila ambițiune de a justifica națiunea română dinaintea Europei iritate, lăsând ca să vină în locu-i un alt cabinet, care, prin imposibilitatea de a descoperi ceea ce n-a existat niciodată, să dovedească diplomației și ziaristicii străine fantasmagoria bandelor bulgare, a arsenalului pentru rescularea Orientului, a persecuțiunii sistematice contra israeliților, a tratatelor de alianță cu nordul contra Occidentului și a tuturor celorlalte acuzațiuni perfide, ieșite, din nenorocire, din pricina unor fii deznaturați ai României, de zgustați

1. În text: „succes“ (n. ed.).

de starea actuală a lucrurilor și setoși de a împinge țara înapoi, sau cel puțin în umbrele văgăuni ale trecutului regulamentar.

Așadar, majoritatea nu putea să nu înțeleagă și să nu aprobe cu o abnegațiune patriotică, motivele retragerii fostului ministru; dar trebuia ea, oare, să acorde totodată generosul său concurs unui nou cabinet, ce-i era cu totul străin, ba chiar prin principiu și prin antecedente?

În adevăr, o rupere decisivă între reprezentațiunea națională și între guvern ar fi fost o consecință neîntârziată a situației, dacă noii miniștri s-ar fi prezentat cu acea franchete, cu acea lealitate, cu acel cavalerism, pe care omul nu poate să nu le admire chiar în adversarii săi și ar fi spus mandatarilor țării, fără a-și îmbrobodi cugetarea sub vâlul unei abilități bizantine: d[omni]lor, n-am simpatizat niciodată, nu simpatizăm și nu putem simpatiza cu ideile și principiile d[um-neaj]voastră.

VII.

Membrii guvernului actual, știindu-se fără sprijin în opiniunea publică și slabi prin lipsa de omogenitate în propriul lor consiliu, au crezut mai comod a specula asupra bunei-credințe a majorității, prezentându-se dinainte-i cu un pachet de protestațiuni desfășurate la tot momentul pentru ca s-o convingă și s-o asigure cum că au fost totdeauna cu dânsa, cum că au stimat-o în trecut și a ajuns deja s-o iubească în prezent, cum că n-a venit decât numai pentru a sfârâma penele ce o calomniau, cum că nu se vor abate niciodată din calea ce-i va indica Parlamentul, etc., etc.

Procesele-verbale ale Camerei, aproape în cursul total al celor două luni din ultima sesiune, tocmai până la preluările dizolvării, sunt pline de aceste protestațiuni oficiale ale sentimentalismului guvernamental, a căruia mască era atât de bine grimată, încât până și reacțiunea, ce avea tot dreptul de a se crede ea la putere, văzând neconținutele declarații de absolută supunere din partea guvernului la adresa majorității, nu s-a sfiit, prin organul unui deputat, de a azvârli în fața președintelui Cabinetului epitetul de renegat.

Dacă jocul guvernului actual a fost în stare să înșele până într-atât chiar pe vechii săi amici, chiar pe aceia cu care a trăit, a simțit și a lucrat în curs de zeci de ani, apoi cu cât mai mult amăgirea era naturală din partea membrilor majorității parlamentare, cari aveau o datorie de respect pentru sinele d-a crede că niște bărbați ce pretind a avea drepturi la stima publică și care nu încetează de a se fâli până și cu virtuțile strămoșilor, ar fi capabili de a se pogori până la un rol de *stravestiți*.

Așadar, admitând, pe de o parte, pentru un moment cuvintele fostului ministru, de a se retrage de la putere; luând act, pe de altă parte, de protestațiunile noului cabinet; condus mai ales de ideea d-a nu zgudui țara prin nouă criză ministerială, majoritatea s-a decis a nu refuza ministeriului actual încrederea și tot concursul de care un guvern bine intenționat are nevoie spre a preface în fapte palpabile cugetările națiunii.

Numai vreo două, trei voci din majoritate au persistat a bănu

buna credință a noilor veniți la putere, manifestându-și din când în când nemulțumirea de la înălțimea tribunei. Ministerul însă avea cu atât mai puțin drept de a fi îngrij[or]at prin aceste sim[p]tome izolate de opozițiune, cu cât restul Camerei, hotărât cu orice preț a măntine armonia relațiunilor între cele două puteri constituționale ale statului și încrezându-se pe deplin în lealitatea declarațiunilor ministeriale, lăsa toate incidentele de-o parte și trecea pur și simplu la ordinea zilei fără nici o altă consecință.

VIII.

Cu toată abilitatea-i de a ascunde adevăratele sale simțăminte și tendințe, Guvernul actual, m^{zi} cu seamă din cauza neomogenității sale, nu putea să împiedice câteodată ca ele să nu transpire în afară, deși buna voință a majorității îi permitea apoi de-ndată a le scuza, a le justifica, a mistifica realitatea prin fel de fel de proteste și de considerațiuni atenuante.

Astfel, agenți diplomatici ai României în străinătate au fost numiți tocmai dintre autorii faimoaselor invențiuni despre bande, arsenaluri, persecuții, etc.; astfel din sânul armatei au început a fi eliminați cu încetul cei care concuraseră cu pericolul victii lor la marea operă națională și democratică din 11 Februarie; astfel unul din miniștri nu s-a sfiit de a atribui fostului guvern, ieșit din majoritatea Camerei, căderea creditului financiar al României, deși știa că va fi silit, precum a și fost îndată, a recunoaște el însuși perfida neexactitate a cifrelor ș-a concluziunilor sale; astfel un alt ministru a cutezat a lovi în dreptul constituțional de inițiativă al Adunării Deputaților, retrăgând proiectele de legi ale Camerei din dezbaterea Senatului; astfel un al treilea ministru, după ce destituise niște profesori, în urma unei anchete extralegale, fără vreo altă culpă din parte-le decât c-au dezaprobat cu energie o caricatură, care era o bașjocură pentru suferințele fraților noștri de peste Carpați, nu s-a putut stăpâni de a declara apoi în plină ședință a Camerei că tot așa va mătura pe toți cei ce vor fi în aceleași condițiuni; astfel, în fine, un al patrulea ministru a acuzat majoritatea de a strica echilibrul bugetar, deși nu se făcea nici un adaos fără consimțământul Guvernului și deși s-a respins chiar sporiți însemnate, propuse și susținute tocmai de pe băncile ministeriale.

Majoritatea parlamentară, pentru ca să împingă abnegația până [la]¹ capăt, a suferit în tăcere toate aceste atacuri directe sau indirecte din partea Cabinetului actual, urmând înainte cu dezbaterea și votarea bugetelor, principala ocupațiune a acestei sesiuni, până când, în fine, în mijlocul unei atmosfere de toată liniștea în aparență, cu cinci zile înainte de actul dizolvării, Guvernul supunându-se, pe d-o parte, presiunilor din afară, iar pe de alta ne mai putând a mai domina exploziunea propriilor sale principii d-abia tănuite în curs de două luni, s-a hotărât cu orice preț a grăbi dizolvarea Parlamentului, în speranță că, întărit prin niște promisiuni foarte naturale din străinătate și aprovizionându-se de niște agenți administrativi, croiți ad-hoc, va reuși să-și creeze o cameră după chip și asemănare.

1. În text: „în“ (n. ed.).

IX.

În ședința din 23 ianuarie, Președintele Consiliului a venit să declare că nu mai vrea să fie sclavul majorității, ceea ce înseamnă în limbajul constituțional că nu împărtășește opiniunile acestei majorități; că nu-i place, de asemenea, de a fi un instrument de răzbunare în mâinile minorității, ceea ce înseamnă, iarăși în limbajul constituțional, că nu împărtășește nici opiniunile acestei minorități. Astfel, având în tot o opinie a sa proprie, individuală, fără nici un răsunet nici în majoritate nici în minoritate, adică fără nici un răsunet în țara întreagă de la mic până la mare și, bucurându-se de succese exclusivamente în străinătate, - este expresiunea stenografică a discursului ministerial - d[umnea]lui și-a depus demisiunea în mâinile Domnitorului.

A doua zi, la 24 ianuarie, același prim-ministru, care recunoscuse el însuși în ajun că numai și numai străinii aprobă politica d[omniei] sale, a venit din nou în Cameră pentru a declara de astă-dată că demisiunea Cabinetului n-a fost primită și, prin urmare, pentru a mai putea rămânea de aci înainte pe băncile ministeriale, el are trebuință de un vot de încredere imediat din partea Parlamentului.

Acesta este adevărul pur și simplu pe care-l pot verifica orișicând procesele-verbale ale Camerei: Ministerul cerea votul de încredere, nu într-o cestiune specială, nu ca un bil de indemnitate pentru un fapt izolat, ci numai pentru că în fundul conștiinței sale credea că nu are, sau știa că nu merită să aibă încrederea țării, precum zisese cu o zi înainte.

E mai mult decât atât. Pentru ca majoritatea să nu-și închipuiască cumva că cererea guvernului ascunde vreun subterfugiu, președintele Cabinetului a declarat în modul cel mai formal, precum constată iarăși procesele-verbale, că votul de încredere pe care îl solicită nu va prejudicia întru nimic facultatea Camerei de a dezaproba chiar a doua zi ilegalitățile ce putea comite puterea executivă.

Auzind această nouă declarațiune și voind a persista până [la]¹ sfârșit, cu toate sacrificiile constituționalmente posibile, în caracterul său de conciliațiune, majoritatea, aproape în unanimitate, a acordat votul său de încredere unui guvern a cărui demisiune n-a fost primită de către capul statului.

În ședința următoare s-a dovedit, însă, că toate retragerile, toate reîntririle și toate cererile cele simulate ale ministeriului n-au fost în realitate, decât numai niște peripeții potrivite cu premeditațiune ale unei comedii politice, al căreia deznodământ era să fie dizolvarea Camerei atât de des cerută de foile austro-maghiare.

Făcându-se o interpelațiune în privința numirii generalului Macedonski în capul celei mai importante diviziuni teritoriale militare, deși acest personaj, pe d-o parte, nu putea reintra legalmente în armată, fiind pensionar, iar pe de alta, din punctul de vedere politic s-a manifestat, nu mai departe decât cu o lună înainte, ca inamicul cel mai înverșunat al regimului actual, al noii legi de armare generală și chiar al națiunii române întregi; Cabinetul a anunțat cu solemnitate

1. În text: „în“ (n. ed.).

că face din aceasta o cestiune ministerială, încât va dizolva Camera, dacă ea nu va voi să recunoască dindată că numirea d[omnu]lui Macedonski este legală, este în interesul Tronului român, în interesul armatei române, în interesul națiunii române!

X.

Nu vom analiza aci lungile dezbateri, urmate în curs de două ședințe consecutive asupra acestei grave cestiuni și prin care s-a constatat, între altele, cum că însuși d[omnul] Beust cerea cu insistență tocmai în zilele din urmă dizolvarea unei Camere, a căreia majoritate este considerată ca revoluționară de către politica austro-maghiară, și că, iarăși, tocmai în zilele din urmă președintele Cabinetului a primit de la Paris o corispondență intimă ce-i prevestește candidatura la tronul României a unui personaj, cu care d[omnul] Macedonski se află în legăturile cele mai strânse, ceea ce nu e de natură a alina temerile ce au provocat numirea d[omniei] sale în capul armatei române și persistența ministeriului actual de a-l mănține cu orice preț.

Nu vom descrie aci acele furtunoase discuțiuni, ce au venit să arunce o lumină atât de adevărată și atât de tristă în adevărul ei asupra unui guvern, urcat la putere pe furiș, rămas la cârma statului prin amăgire și care, după ce surprinsese dintru-ntâi buna credință a Parlamentului, se încearcă acum a viola conștiința națiunii române, dinaintea căreia se prezintă cu îndoițul stindard: Beust-Macedonski!

Vom spune normal că, chiar în aceste supreme momente, majoritatea a știut să se arate mai presus de orice considerațiuni personale sau de parțialitate, demonstrând până și adversarilor săi celor mai înverșunați cum că, în adevăr, precum am mai spus-o, ea nu este o partidă, ci țara.

Astfel, în loc de a vota o moțiune venită chiar din sânul nostru și prin care se constata în niște termeni energici ilegalitatea numirii d[omnu]lui Macedonski, noi am preferat a primi o altă propunere mai îndulcită, formulată de către un deputat cu totul străin majorității și a căruia simpatie pentru Guvernul actual nu era un mister pentru nimeni.

Astfel, iarăși, după ce primul-ministru anunțând dizolvarea Camerei, ceru ca mai întâi de toate să i se dea bugetele, pentru dezbaterăa căroră amâna citirea decretului până la sfârșitul sesiunii, majoritatea, pentru a scuti pe guvern de orice contact ulterior cu un parlament pe jumătate dizolvat, pentru a nu ocaziona fiscalului o zadarnică cheltuială de diurne, și pentru a dovedi că nu voiește a împiedica un singur moment mersul regulat al afacerilor statului, a votat în bloc toate bugetele, precum au fost elaborate de către Comisiunea Bugetară din prima sesiune, în care au figurat anume doi dintre miniștrii actuali, d[omnii] Dimitrie Ghica și M. Kogălniceanu.

Astfel, în fine, după ce decretul de dizolvare a fost citit, majoritatea a răspuns prin strigăt unanim: „Să trăiască Constituțiunea! Să trăiască Carol II!“, încât însuși Președintele Cabinetului a fost forțat să mărturisească, înaintea de a se da jos de pe tribună, că nu i s-a întâmplat încă de a vedea constituționalismul împins atât de departe.

XI.

Ei bine, în urma tuturor acestor faze din ultimele cinci ședințe ale Camerei, cât de mare trebuie să fi fost mirarea majorității citind peste câteva zile în coloanele *Monitorului Oficial* următoarele motive ale dizolvării:

„Consiliul de Miniștri, în ședința sa de astăzi, miercuri 29 ianuarie anul 1869;

Având în vedere că Adunarea Deputaților, în ședința sa de la 25 ale curentei luni, a dat ministerului un vot de încredere;

Văzând că trei zile mai în urmă, adică la 28 curent, tot cu ocaziunea cestiunii care provocase acel vot, acest corp, revocându-și votul său precedent de încredere, a votat o moțiune care nu numai că implică în sine blamul cel mai categoric în privința Cabinetului, dară încă este neconstituțional, căci calcă în atribuțiile puterii executive;

În urma refuzului Măriei-Sale, Prea-Înălțatului nostru Domn, de a primi demisiunea Ministeriului, care pentru motivele sus arătate nu mai putea lucra cu această Cameră;

Consiliul găsește de cuviință a se face apel la țară prin convocarea unei noi Adunări, potrivit art[icolului] 95 din constituțiune.

Dispozițiile aci cuprinse se vor aduce la îndeplinire de către d[omnul] ministru președinte, prin înțelegere cu d[omnul] ministru de Interne, după domneasca aprobare.

Dimitrie Ghica, M. Kogălniceanu, A. G. Golescu, B. Boerescu, Colonel Duca, Al Crețescu“

Așadar, până și în ultimul său act față cu Parlamentul, Guvernul actual nu s-a sfiit de a recurge la denaturarea adevărului.

A zice cum că prin votul din 24 genariu Camera ar fi dat ministeriului un bil de indemnitate în privința numirii generalului Macedonski, este a uita nu numai rezervele exprese, făcute de către majoritate în cursul discuțiunii, ci chiar propriile declarațiuni ale Președintelui Cabinetului în acea ședință.

A zice, pe de altă parte, cum că votul din 28 genariu ar fi fost un atentat asupra prerogativei puterii executive, fiindcă moțiunea cerea depărtarea d[omnului] Macedonski din serviciu, fără a constata textualmente ilegalitatea faptului, este a uita că orice vot parlamentar e concluziunea unei discuțiuni, de care el nu poate fi despărțit într-un mod logic, și că toți oratorii din majoritate, cât au vorbit în cestiune, au insistat foarte expres asupra punctului de ilegalitate.

Mai pe scurt, lipsa motivelor reale și natura ridiculă a celor invocate probează mai bine decât orice altă considerațiuni, că dizolvarea a fost curat și simplu o exigență inexprimabilă a celor două stindarde, pe care Ministeriul actual le arborează acum fâțiș pe pământul României: stindardul Beust și stindardul numit Macedonski, în acceptarea unui alt nume mai direct.

XII.

Camera fiind dizolvată, majoritatea crede că, pentru a-și împlini datoria pe deplin, trebuie să semnaleze țării principalele primejdii și stavile de care este amenințată națiunea dacă nu va trămite în viitorul

Parlament, ca și în cel trecut, o adevărată reprezentațiune românească bazată pe principiile din 1821 și 1848.

Armarea generală, mai nainte chiar de a se fi realizat măcar în schiță, va fi paralizată și compromisă de către un guvern, ce dovedește că nu este inspirat de suflarea României; de către un guvern care pune în capul armatei tocmai pe adversarii cei mai înflăcărați ai noii organizări militare; de către un guvern, care s-a grăbit a provoca o criză ministerială într-adins, înainte de a intra în dezbaterea bugetului Ministerului de Rezel, știind că majoritatea este gata a face toate sacrificiile posibile pentru a pune România în stare de a rezista la orice eventualitate; în fine de către un guvern ale căruia studiu sistematic este d-a depărta din armată tot ce e capzitate, punând în loc ruginile uitate și demne de uitare ale trecutului regulamentar.

Drumurile de fier, deși votate și începute totuși vor solicita, tocmai de acum înainte, mai mult ca orișicând tot geloasa priveghere a viitorului Parlament, căci concesionarii se vor înfățișa dinaintea reprezentațiunii naționale, cerând, în înțelegere cu Ministeriul modificarea mai multor puncturi esențiale, precum au și solicitat deja suprimarea ambrașamentului până la Botoșani, fără care nordul Moldovei rămâne osândit la o stagnațiune perpetuă; acele cereri ne vor expune, nu numai la pagube în prezent dar și la alte pierderi periodice nenumărate din cauza unei rele și necomplete confecționări din capul locului.

Camera viitoare va avea încă a discuta propunerea d[omnu]lui Opfenheim d-a i se permite să suprimă, în construirea căii ferate, viaductele. Această propunere cuprinde în sine două dezavantaje: ea este un câștig însemnat pentru concesionari în paguba țării, și totodată un pericol, căci, prin neexecutarea acelor construcțiuni, care, la întâlnirea drumului de fier cu căile obișnuite, ridică sau coboară nivelul căii ferate, așa încât trenurile să poată trece pe dasupra sau pe dedesubt, și se vor expune astfel călătorii la riscul de întâlniri și loviri foarte primejdioase.

Primirea podurilor de fier, concese acum câțiva ani și care s-au construit în niște condițiuni așa de rele, pentru că contractul nu permitea nici un control decât la definitivă predare, se va face în curând, și, dacă Adunarea nu va veghea acea primire, se va face în condițiuni păgubitoare pentru țară.

Pe lângă aceasta, se vor cere de la viitoare Adunare despăgubiri pentru d[omnul] Ward și alți concesionari ce și-au violat contractele și care caută prin înrâuriri străine în membrii Guvernului actual, un sprijin și o protecțiune, care, din nenorocire pentru țară, se pare că nu le va lipsi.

Deși cuvântul Suveranului a asigurat țara despre închiderea epocii de împrumuturi de [la] Openheim, de [la la] Șheieri și [de] alții, totuși Cabinetul actual chiar în cursul ultimei sesiuni, prin organul președintelui Consiliului și mai cu seamă al ministrului de Finanțe, a manifestat, într-un mod foarte semnificativ, imposibilitatea de a merge înainte fără a complica statul în noi datorii, încât e foarte de temut că guvernul de astă dată nu va întârzia de a ne împinge iarăși

pe această tristă cale, dacă va reuși cumva a dobândi concursul viitorului Parlament.

În fine, ceea ce e mai grav decât toate, însăși constituțiunea noastră cu care are tot dreptul de a se mândri neamul românesc, este în pericol din partea unor oameni care, nevoind a se mântine la putere prin voința liberă a națiunii, vor căuta să provoace tulburări și scandaluri spre a sugruma apoi cuvântul și presa, insistând asupra necesității de a modifica pactul nostru fundamental anume în sensul în care îi va inspira, - precum i-a inspirat deja pentru dizolvarea Camerei, - vocea acelora din străinătate ce sunt îngrij[or]ați de libertatea actuală și de mărirea viitoare a României.

Așadară în mâinile națiunii se află astăzi soarta ei: ea are să [h]otărăscă de voiește a fi jucăria inamicilor existenței sale sau de voiește a se rădica în fața lor și a lumii ca o națiune ce se respectă, ce are sentimentul demnității și al conservării sale.

Ea are să judece.

Camera a dotat-o cu legile de asigurare și creare a proprietății de mijloc, cu poliția rurală, cu descentralizarea juriului, cu armarea generală, cu căile ferate, cu portul la mare, cu drumurile județene etc. Ea a condamnat sistemul împrumuturilor ruinătoare și a arătat că nu va permite nimănui a conspira cu întreprinzătorii lucrărilor publice contra intereselor fiscului și ale țării, că nu va permite a se împiedica armarea generală, întărirea națională, după inspirațiunile și ordinele de la d[om]nu[l] Beust, nici a se uneli prin tot felul de mijloace piezișe, desființarea constituțiunii. Ministeriul, declarându-se contra acelei majorități, s-a pus firește în fața națiunii în opozițiune cu principiile ei, și faptele ce s-au [în]deplinit în câteva zile ne dovedesc că deja constituțiunea și legea nu mai sunt decât niște vorbe, și că peste puțin, dacă națiunea va închide ochii, chiar urmele lor vor fi șterse de pe pământul României.

Să judece, dar, națiunea și să se pronunțe: Voiește o Românie a românilor, o Românie liberă și respectată, sau voiește o Românie umilită, o Românie Beust-Macedonski? Iacă verdictul ce are a da!

Pentru membrii majorității fostei Adunări:

C.A. Rosetti, B. Hasdeu, G. Chițu

3

Domnului Redactor al ziarului *Românul*

[II]

Domnule Redactor,

În ultimele ședințe ale fostei Camere, ajungând și eu a înțelege perfecțiunea noii stări de lucruri în România, am apărut cu mult zel ministeriul actual.

Am demonstrat atunci cu procesele-verbale ale Parlamentului în mână, cum că Cabinetul d[omnu]lui Dimitrie Ghica păcătuise la fiecare pas contra națiunii și contra constituțiunii, numai din dorința de a-și realiza programa primitivă, împăcând toate partidele.

Astfel, amicii politici ai d[omni]lor Beust și Andrassy au fost trimiși să ne reprezinte la Paris și la Constantinopole: națiunea română insultată pentru împăcarea partidei austro-maghiare.

Astfel, desființarea districtului de Belgrad, propusă și patronată în modul cel mai imperativ, până a face din ea o cesiune ministerială: constituțiunea română insultată pentru împăcarea partidei guvernamentale de la Chișinău.

Astfel, d[omnul] Macedonski pus contra Legii în capul armatei și devenit apoi singura cauză a dizolvării unei reprezentățiuni naționale: țara și pactul fundamental insultate pentru împăcarea unei partide anonime, în misterele căreia inițiase pe d[omnul] prim-ministru o epistolă ocultă de la Paris...

Încetând de a fi deputat și persistând totuși, în simpatiile mele pentru oamenii astăzi la putere, de vreme ce nu-i mai pot apăra de pe tribună, m-am decis, dară, a le adresa o odă, căreia sper că veți binevoi a-i acorda un mic loc în coloanele ziarului d[umnea]voastră.

Primiți, domnule Redactor, etc.

17 februarie 1869.

4

Anunț foarte important

Având intențiunea de a scoate la lumină peste puțin *Istoria publică, politică și literară a d[omnu]lui Mihail Kogălniceanu*, rog foarte mult ca oricine va fi posedând documente, detalii sau anecdote, relative la acest individ, să ni le comunice fără întârziere pentru ca să-mi pot completa lucrarea.

Mă grăbesc a observa viitorilor mei corespondenți că nu este nici o amănunțime biografică, oricât de secundară în aparență care să nu aibă o valoare a sa în aprecierea istorică a caracterului unui om: drept exemplu am putea cita, bunăoară, vechiul rezel al d[omnu]lui Kogălniceanu contra perciunilor evreiești, urmat apoi de un tractat de *eternă* împăcaciune și alianță, spre deplină satisfacțiune a ambelor părți beligerante, etc. etc...

Pentru ca notițele ce mi se vor procura, să nu fie expuse la faimoasa exactitate a serviciului postal, domnii corespondenți vor putea să le trimită pe numele unor cunoscuți ai lor din București, care să mi le înmăneze apoi direct, fără intermediul unui oficiu guvernamental.

5

[Programul ziarului *Traian*]

Oh quanto tarda a me ch'altri qui giunga
Dante, *Inf[ernul]* 9,9

Optsprezece secolii n-au fost în stare a șterge numele lui Traian din memoria românilor.

Din contra, figura marelui părinte al naționalității noastre, devenind din ce în ce mai colosală în imaginațiunea strănepoților, a ajuns, în fine, a îmbrățișa cerul și pământul.

Când iarna rădică munți de zăpadă, albi și puri ca toga anticului roman, țaranul le zice „troiene“, întinzând apoi această poetică personificațiune asupra tuturor puncturilor unde terenul se undulează

în valuri, unde monotonia șesului se întrerumpe prin varietatea dâmburilor, unde josul se zbuțumă a se urca sus.

Imensul rezervatoriu de lumină, în care stelele sunt atât de condensate, încât se par a forma un singur brâu și atât de înfipte în profundul spațiului, încât d-abia se pot distinge, astronomii îl specifică cu diferite vorbe, care de care mai prozaice, dar pentru român el nu este alta decât numai „calea lui Traian“.

În cer și pe pământ, tot ce se înalță și tot ce luminează, tot ce-i mare și tot ce-i durabil, primește de la poporul nostru botezul sacrului nume!

Și în adevăr, în imaginea lui Traian se întrunesc ambele elemente ale existenței noastre naționale: românism și democrație.

Împăratul Traian ne-a așezat în aste locuri, răspundeau, sunt acum peste trei sute de ani, călătorului italian Della Valle, niște bieți călugări de lângă Târgoviște.

Cu un secol mai încoace, ilustrul Miron Costin repețea în versuri:

„...Traian au adus p-aice
Pe strămoșii cestor țări de neam cu ferice;
Răsădit-au țărelor hotarele toate,
Pe semne ce stau în veci a se vedea poate;
El cu vița cestui neam Țara Românească
Împut-au, Ardealul tot și Moldovenească...“

Chiar astăzi, când un secu din Transilvania sau un rutean din Bucovina se încearcă a propune o încuscrire unui românaș din aceeași comună, săteanul nostru, fie oricât de nevoiaș, le zice cu dispreț: doară nu suntem toți deopotrivă, voi oameni de viță proastă și eu neam de împărat!...

De la Marea Neagră până în fundul Ungariei, de la Macedonia până la Maramureș, ori în ce parte a lumii se mișcă o țipenie românească, ceea ce ne unește pe toți într-o singură familie este cultul lui Traian.

„Epoca acestui principe – zice ilustrul Lerminier – este apogeul spiritului latin, pe care l-a înlocuit apoi spiritul grec, spiritul uman, spiritul creștin, dar vai de individualitatea curat romană“.

Însă Traian reprezintă în istoria universului nu numai culmea extremă a geniului italic, ci încă un model unic în toată anticitatea, și chiar în timpii moderni, de un regim monarhic bazat, din propria inițiativă a suveranului, pe principiile democrației celei mai nemărginite.

La suirea sa pe tron, chemând la sine pe Saburranus, unul din romanii cei mai independenți, Traian îi dă în mână gladiul de prefect al pretoriului, zicându-i totodată aceste cuvinte: „iată arma cu care mă vei apăra de voi ști să fiu bun și drept, iar de nu, atunci ești dator a mă străpunge pe mine cel dentâi.“

„Nu persecutați pe nimeni“, răspundea Traian unui proconsul care cerea instrucțiuni în privința d-abia născutului creștinism.

Aflând că sacerdoții invoacă în templuri divinitățile pentru viața și sănătatea împăratului, Traian le-a poruncit el însuși că să adauge cătră rugă această nepilduită restricțiune: „si bene rempublicam rexerit“, adică dacă este domn bun, iar nu altfelu.

Mai trebuie, oare, să zicem că regimul acestui semizeu a dat Romei pe istoricul Tacit, pe satiricul Juvenal, pe naturalistul Pliniu, monumentele artistice cele mai superbe, academiile, bibliotecile și gloria militară până la hotarele Indusului?

Punând pe frontispiciu numele lui Traian, fondatorii acestui organ au făcut deja profesiunea de credință cea mai clară și mai complectă.

Am putea, dară, să ne oprim aci, cu atât mai mult, cu cât suntem prea departe de a împlânta vrum nou stindard, ci venim numai pentru a re[î]nnoi oarecum pânza vechiului drapel, în jurul căruia am luptat, luptăm și vom lupta totdeauna.

Redactorii ziarului de față, deși juni încă în arena politică, totuși nu o dată avuseseră ocaziuni, ca publiciști, ca deputați, ca cetățeni, de a-și manifesta credințele cu toată francheța unei convicțiuni profunde și expansive.

Darea de seamă pe care majoritatea Camerei dizolvate o adresase mai deunăzi către alegători, desfășurând pe larg și într-un mod sistematic denaintea țării întregi atitudinea partidului progresist în trecut, în prezente și în viitor, face pozițiunea noastră și mai lipede.

Și totuși, sincera dorință de a ne pune noi înșine astfel încât națiunea română să ne poată controla cu rigoare la tot pasul, cunoscând nu numai direcțiunea generală, ci, așa-zicând, toate îndoiturile gândului nostru, ne silește a mai intra aci în unele detaiuri.

Trei date formează totalitatea crezului nostru politic: 1821, 1848, 1866.

Revoluțiunea lui Tudor Vladimirescu a deșteptat în România elementul naționalității, amorțit până atunci[a] sub falanga jugului fanariot.

Fidel memoriei lui 1821, organul nostru va fi un luptător neobosit al românismului.

Îl vom apăra în interiorul țării, îl vom apăra în afară, îl vom apăra în toate și pretutindeni, punându-l d-a pururea mai presus de orice alte considerațiuni, oricât de ponderoase.

Vom combate toate elementele străine, ce ar tinde a forma un stat în stat pe teritoriul neamului românesc, precum sunt, de exemplu, așa-zisele comunități maghiare, israelite, bulgare etc.

Vom lucra din toate puterile noastre la emanciparea literaturii naționale de rușinosul servilism al imitațiunilor din afară, împingând forțele proprii ale cugetării române spre încercări originale.

Nu vom uita, însă, niciodată că, precum nouă ne este drag românismul, tot astfel și celelalte naționalități, fiecare în marginile cuibușii strămoșesc, au, de asemenea, dreptul de a exista prin ele însele¹, încât orice popor subjugat și oftând după independință, fie bulgari, fie greci, fie poloni, poate fi sigur pe această cale de simpatii organului nostru.

Revoluțiunea din 1848, rumpând și sfărâmând ruginitile lanțuri ale privilegiului, a fost pentru noi aurora născândă a democrației.

Generațiunea de astăzi este fiia de trup și de suflet a lui 1848.

Lăsa-vom noi, oare, a se distruge opera mumei noastre?

Însăși îndoiala în această privință ar fi deja o crimă din parte-ne!

1. În text: „înseși“ (n. ed.).

Orice încercare de a restabili în România uriciosul feudalism al claselor, ne va găsi totdeauna gata a lovi fără cruțare.

A fi cineva român, iată singura nobleță, singurul titlu, singura ilustrațiune pe care noi o admitem.

Sus meritul personal, jos prerogativa nașterii!

Iubind însă libertatea și egalitatea pentru gintea noastră, noi le vom iubi totodată pentru umanitatea întreagă, stigmatizând cu înverșunare pe inamicii lor, oriunde îi vom întâlni, și făcând cauză comună cu toți apărătorii progresului din toate părțile lumii.

Revoluțiunea lui Tudor ne-a dat românism, revoluțiunea din 1848 ne-a dat democrație, revoluțiunea din 11 februarie a venit să le căsătorească într-un mod indisolubil, dându-ne Constituțiunea.

În 1866 principiile din 21 și din 48 au devenit o literă vie, o lege, un sacrament.

Vom respecta constituțiunea, cerând neconținut ca toți s-o respecte, toți fără excepțiune, toți de sus și până jos.

Aplicarea strică și leală a pactului din 1866, pus sub auspiciile dinastiei actuale în neatărnare de orice ingerință străină, va fi prima dogmă a religiunii noastre politice.

Pentru ca această constituțiune, ce ne este atât de scumpă, să poată prinde o rădăcină adâncă în inima poporului român, vom urmări pretutindeni fără mizericordie pe acel vierme infernal, a căruia acțiune furișă pervertește însăși natura instituțiilor celor mai salutare și care se numește: abuz.

Orice încercare de regim personal va găsi în acest ziar un antagonism perpetuu și implacabil.

Vom biciui abuzul în sferele înalte, îl vom biciui în regiunile subalterne, îl vom biciui, în fine, pe toată scara ierarhică a administrațiunii și a magistraturii, [combătând abaterile] de la moralitatea civică [de] a căr[ei]¹ depinde nu numai libertatea, averea, onoarea individuală, ci chiar mersul în adevăr constituțional al statului.

Organul nostru va fi un apărător călduros al tuturor victimelor abuzului, pentru cari va avea totdeauna deschise coloarele sale.

A doua dogmă a noastră va fi grabnica realizare a promisiunilor coprinse în textul constituțiunii, precum descentralizarea, responsabilitatea tuturor agenților puterii executive, armarea țării, instrucțiunea poporului, reviziunea legilor și celelalte.

A treia dogmă va fi complectarea numeroaselor lacune, scăpate din vedere a constituțiunii în referința vechiilor noastre tractate cu Poarta Otomană.

Astfel vom demonstra treptat cu istoria și cu dreptul ginților în mână că așa-numita jurisdicțiune consulară este pentru noi anomalia cea mai ilegală, că străbunii noștri au avut în toți timpii dreptul de a face monedă, de a mări cadrele armatei, de a trimite reprezentanți diplomatici în străinătate etc. etc.

Iată programa pe baza căreia întemeietorii acestui organ nu vor refuza niciodată de a întinde o mână frățească la toți aceia ce ar veni cu bună credință să suțină dempreună cu noi românismul și democrația, răsădite în însuși leagănul naționalității noastre de către

1. În text: „a cărora“ (n. ed.).

marele Traian și consacrate apoi mai deunăzi prin constituțiunea din 1866.

Facem apel mai cu deosebire la acea simpatică junime, la acei colegi de vârstă și de studiu, la acei frați de principii și de aspirațiuni, cu cari fondatorii ziarului de față au împărțit până acum ideile și simțimintele, dar cu cari am dori de astăzi înainte să împărțim acțiunea, luptând cu toții, braț la braț, pentru mărirea și fericirea României!

Înainte de a lăsa condeiul, voim a preveni o mustrare.

Această foaie nu este anonimă, deși în fruntea-î nu se vede nici un nume.

Tinerimea e francă: ea nu știe a se ascunde după perdeaua necunoscutului.

Membrii comitetului de redacțiune fiind prea numeroși pentru ca să poată figura pe fruntispiciul ziarului, fiecare articol mai de consecință va purta subscrierea autorului.

6

București, 17 aprilie 1869

În *Gil-Blas* sau aiuri - nu ni aducem bine aminte - Le Sage descrie pe un spaniol, care, cât p-aci, era să-nnebunească de desperare aflând că cincizeci de portughezi au bătut pe douăzeci și cinci de castiliani.

Partidul național, care nu poate să nu numere în sânul său pe toți aceia ce iubesc românismul și democrația, adevă mai mult decât majoritatea țării, a fost bătut mai deunăzi, în actul constituțional cel mare al alegerilor parlamentare de către o grămăjoară de renegați, a cărora ultimă apostazie este anume de a se îmbrățișa unii cu alții, și, totuși, învinși și fugăriți, departe de a ne supăra, noi resimțim o bucurie supremă.

Patriotismul spaniolului din Le Sage, care nu admitea ca o forță străină, chiar îndoită și întreită, să cuteze a înfrunta puterea națională, a fost o nobilă nebunie.

Patriotismul nostru, care se veselește pe când aspectul de pre-mpregiur însuflă tuturoră nește simțiminte de tristeță, de durere și de teroare, este nestrămutata liniște a unui cugetător ce privește cu ochii raționamentului consecințele viitoare în fenomenele momentului și, plin de încredere în previziunile științei, se bucură cu bucuria nu de astăzi, ci de mâine.

Neamul românesc întreg, de la un capăt al provinciei lui Traian până la marginea opusă, geme în momentul de față în torturile cele mai monstruoase, de dincolo de Carpați sub kogălniceanismul maghiarului, carele atacă naționalitatea pentru a ne răpi apoi libertatea, iar de dincoace sub maghiarismul d-lui Kogălniceanu, care strivește regimul constituțional, pentru ca națiunea, devenită sclavă, să poată fi pusă mai pe urmă în vânzare, întocmai precum se împărțeau robii din vechime: unul cumpără pe frate, altul pe soră, unul pe tată, altul pe mamă, ba uneori se găsește câte un muștereu mai bogat ca să ia cu toptanul toată familia!

Spectacolul e grozav; genele se încarcă de lacrimi involuntare;

inimile se-nfiorează prin electricitatea suferinței generale, numai mintea nu se mișcă, nu se tulbură, nu se înspăimântă, strigând cu un aer de sărbătoare călăilor de la Pesta și gărzilot din București: loviți, loviți, loviți totdeauna, căci fiecare nouă izbire apropie ora mântuirii!

Lăsând acum deoparte cestiunea fraților noștri de peste Carpați, asupra cărora vom reveni în fiecare număr al ziarului, să ne oprim un moment în atmosfera României Dunărene, pe care Europa tot încă o numește „liberă“, prin un anacronism ridicol, anterior stării actuale de lucruri, și să constatăm cu fericire că intervalul de terorism, urmat după dizolvarea fostei Camere, trebuie să fie celebrat și bine cuvântat de către națiunea română.

Aceia ce contestau libertatea alegerilor sub ministeriul precedent, când până și în Basarabia fabrica perpetuă de mandadari de porunceală au putut să iasă deputați și senatori din opozițiunea cea mai extremă, ba tocmai în Colegiul al IV-lea, ca d[omnii] Cociu, Iconomu sau Nicolae Crețulescu, n-au văzut astăzi nici chiar în cele două scaune ale României, în Iași și în București, acea scânteie de independență electorală pe care o văzuseră atunci la Belgrad și la Izmail.

Aceia ce inundau altă dată toate coloanele ziarelor reacționare cu depeșe, cu epistole și cu reacțiuni despre presiunea guvernamentală, adevărată sau imaginară, fără ca să-i fi amenințat vreodată fața procurorului sau a judeului de instrucțiune, privesc astăzi un număr de cetățeni, târâți fără mizericordie la pușcărie, pentru cea mai vagă exclamațiune contra omniputenței ministeriale!

Aceia ce mai conservau încă un pic de iluziune asupra capacității politice a d[omnului] Dimitrie Ghica, s-au încredințat astăzi că dumnealui nu diferă în realitate de acel trist personaj din Molière, pe care îl explora după plac cel dentâi cavalier de industrie, cu singura condițiune de a gădila mica vanitate a individului, repetându-i la tot pasul: *dignus, dignus est intrare*.

Aceia ce credeau cu sinceritate pe d[omnul] Kogălniceanu decis la bătrânețe a răscumpăra prin o pocăință strălucită grelele păcate ale trecutului, au început a se îndoii astăzi chiar despre starea mentală a d[omnului] ministru de Interne, atribuind acțiunii unui medicament de surescitațiune anormală lungul șir de bachanale demne de antica Babilonă!

Dar rezultatul cel mare al situațiunii este mai cu deosebire că tocmai despotismul guvernului a demonstrat astăzi pentru totdeauna imposibilitatea despotismului în România.

Divinitatea iritată din *Biblie* cerea numai cinci suflete pure pentru ca în favoarea lor să absoalve cu generozitate numeroasa populațiune a Sodomei, învățându-ne prin aceasta că nemic nu este pierdut acolo unde mai viază încă o singură scânteie, licurind din cenușa amorfirii generale.

Ei bine, din cele treizeci și trei de districte ale țării, o a zecea parte a scăpat pe națiunea română de rușinoasa sentință de nematuritate constituțională cu care ne urmărește de atâta timp invidia și dușmănia din întru și din afară.

Când desfrâul puterii a întrebuițat cu profuziune toate armele posibile de violință și de corupțiune, bici și închisoare, proces și destituire, ban și amenințare, șoaptă și poruncă, promisiune și dezonozare; când un ministru care se numește Kogălniceanu, într-un extaz de furie profetică, prevestise de mai-nainte, cu o precizie matematică, ceea ce va fi scos peste o lună din urna electorală, având apoi la dispozițiune sabia și punga statului pentru a-și realiza proorocia; când Europa întreagă, parte amăgită și parte interesată, dete unei asemenea cobe tot sprijinul aprobațiunii diplomatice; și când, totuși, în fața acestei gigantice conjurațiuni universale, se mai găsesc încă trei orașele unde libertatea să lupte piept la piept cu demonul dictaturii; noi uităm toate, uităm chiar pe d[omnii] Ianov, și Nedelcovici, pentru a striga cu entuziasm: România trăiește!

Prima revistă politică a acestui ziar este un omagiu în onoarea Craiovei, Ploieștilor și a Piteștilor, cătră cari s-ar putea aplica profunda observațiune a unui părinte al Bisericei, că creștinismul s-a întărit, nu sub Constantin cel Mare, ci anume în goana Apostatului, când numai doi-trei nu se sfiau de a mai exprima pe față credința adevărului, iar toți ceilalți, rămânând fideli în fundul inimii, se ascundeau de vot sau votau ca în alegerile trecute!

După d[omnul] Kogălniceanu nu va mai fi dictatură în România, precum după Julian n-a mai fost păgânism la străbunii noștri, căci cel mai bun mijloc de a rumpe coarda este de a întinde arcul până la ultima margine a posibilității.

Iată de ce, o mai repetăm încă o dată, departe de a ne mâhni ca spaniolul lui Le Sage, noi nu cugetăm niciodată la ministeriul actual, precum nu cugetăm niciodată nici la ungurii de peste Carpați, decât numai cu un simțământ de voioasă recunoștință!

7

București, 25 aprilie 1869

Se scrie de la Iași cum că în noaptea de 14 aprilie s-ar fi furat caseta particulară a Măriei Sale Domnitorului, în care ar fi fost puțini bani și destulă corespondință secretă.

Faptul s-a petrecut în domiciliul d[omnului] Kogălniceanu.

Cu această ocaziune ziarul *Dreptatea* observă cu multă logică:

„În casa d[omnului] ministru de Interne, sub ochii gardei, poliției și ai atâtor măsuri de privegheare de cari dispune d[omnul] Kogălniceanu, însuși avutul Măriei Sale nu poate fi în siguranță!“

Unica eroare a confrăților nostru de la *Dreptatea* consistă în aerul de a se mira.

Acolo unde nu este în siguranță națiunea întreagă, ar fi în adevăr ceva ciudat ca să se admită vro excepțiune anormală în favoarea unui singur om, fie el pus oricât de sus pe scara socială!

Încercarea de a pune mâna pe misterele Tronului nu este un lucru nou în istoria modernă a României.

Iată ce zice d[omnul] Bolintineanu în *Viața lui Cuza-Vodă*:

„Corespondința secretă a caimacamului, în care se trăda politica Porții,

Austriei și Angliei contra Unirii, fuse furată din scrinul lui Vogoride, predată Franței și publicată în presa europeană“.

Aceasta se întâmplase la 1859.

Astăzi avem 1869.

Din decadă în decadă, cu o regularitate astronomică, ne tot acufundăm în memoria trecutului!

Eram cât p-aci să uităm a spune că de astă dată furul a fost surprins, mai-nainte de a fi putut sparge caseta.

Urnele electorale se deschid cu mult mai lesne!

Ș-apoi, oricât de neașteptate ar fi secretele, ce ar putea ieși după teoria probabilităților din fundul unei caseți princiare, cată să mărturisim că, în zilele omneputinței d[omnu]lui Kogălniceanu, misteriu scrutinului a fost totdauna și mai surprinzător!

Zicem totdauna, adecă anume în 1864 și 1869.

În adevăr, ce secret mai miraculos poate fi pe fața pământului decât numile d[omni]lor alde Nedelcovici, Ianov, Litinski etc. etc. etc. manifestându-se deodată ca espresiunea cea mai imaculată a țării, fără ca înșiși alegătorii, după cuvântul lui Molière să fi știut că vorbesc în proză?!

Deucalion din anticitate făcea oameni din pietre de pe drum; d[omnul] Kogălniceanu l-a întrecut și l-a lăsat în urmă, făcând mandatar dintr-o materie mai puțin solidă.

Dar geniul prolific al ministrului nostru de Interne nu se va opri el, oare, cel puțin de acum înainte, pe această cale triumfală de creațiuni din nemica?

Artiștii cei mari nu obosesc niciodată, căci fiecare nou succes îi mai întărește pentru încercări viitoare: „*ob prospera indefessi*“, după cum zice Tacit.

Cât timp va dura viața politică a d[omnu]lui Kogălniceanu, o zi fără trădare, o oră fără nelegiuire, o minută fără minciună – trădări, nelegiuiri, minciuni, însoțite toate după tipic de sacrilegul jurământ „pe sânta dreptate“ – ar fi un fenomen contra mersului logic al naturii!

Sub vârguța magică a acestui Bosco ministerial, România întreagă se metamorfozează cu încetul într-o imensă colecțiune de istorie naturală care să poată fi desfăcută într-un moment oportun la mezul de mult preparat al amatorilor!

Destituțiunile cu toptanul au format deja o minunată menagerie administrativă și judiciară, precum nu s-a văzut nici chiar în epoca Mavrocordaților.

Menageria parlamentară datează tocmai din timpul statutului, rennoindu-se pentru astăzi pe ici, pe colea prin vro câteva achizițiuni mai proaspete, așezate în locul unor exemplare moarte sau prea învechite.

Numai menageria municipală nu este încă destul de completă.

Alegerile consilierilor în Capitală se apropie.

Dar o asemenea bagatelă poate ea să îngrijească câtuși de puțin pe un „maestro assoluto“ ca d[omnul] Kogălniceanu?

Patru mii de alegători bucureșteni, adecă patru mii de bilete unanime, nu sunt, oare, gata în tot momentul de a se arunca orbește,

dacă nu în foc și în apă, încai în urnă, la orice semn de mână din partea d[omnu]lui ministru de Interne?

D[omnul] Petre Grădișteanu pierdut-a vechea-i energie?

Popa Tache nu mai trăiește?

Împuținatu-s-au *geambașii* și *hamalii*?

Așadară, Capitala va merge cu d[omnul] Kogălniceanu.

Va merge întocmai precum a mers.

Aceleași cauze vor produce necesarminte aceleași efecte.

Este o lege naturală.

Mai rămâne încă o singură dificultate.

D[omnul] ministru de Interne trebuie să numească șaptesprezece candidați și, cel puțin pentru onoarea României, ar putea să crează un optimist că nici chiar fabuloasa fecunditate a d[omnu]lui Kogălniceanu n-o să-i mai găsească, toți apostolii religiei dictatoriale fiind deja înregimentați cu atâta profuziune în Cameră, în administrațiune, în magistratură, în dreapta și în stânga!

Din nenorocire, amicii stării actuale de lucruri sunt în realitate mai numeroși de cum s-ar părea cuiva la prima vedere.

În fiecare casă vedem vase de argint și vase de pământ, zicea Mântuitorul lumii, uitând să mai adauge că uneltele de lut sunt totdeauna cele mai multe și cele mai întrebunțate.

Ele se sparg lesne, o ciocnire le reduce în pulbere, o știrbitură ajunge pentru a le arunca afară; dar olarul le înlocuiește într-o clipă, pe când vasele de argint, trăind mult, se produc cu anevoie.

Tocmai d[omnul] Kogălniceanu să nu afle, oare, după plac vro șaptesprezece hârburi, pentru trebuința *ad interim* a municipalității din Capitală?

De ce să nu ne așteptăm bunăoară la d[omnul] Librecth, cunoscut, în calitate de primar, cu grațioasa fiică a lui Bucur?

Alegerea ar fi cu atâta mai nemerită, cu cât ziarul d[omnu]lui Armand Lévy, care publică franțuzește pentru cunoștința Europei pompoasele titluri ale tuturor deputaților d[omnu]lui Kogălniceanu, ar avea ocaziunea de a zice: „maior, vechi adiotant princiar, fost director general al poștelor și al telegrafelor, bărbat cunoscut prin gustul său în clădirea palaturilor de arhitectura cea mai elegantă, bun ogur pentru viitoarea înfrumusețare a Capitalei!”

E grozavă epoca în care, în mintea unui cetățean, poate să se furișe măcar în glumă o asemenea idee!

Suferința este în culme când începe a râde.

În lungul interval de sclavie și de întunec, numit în istorie vcaul de mijloc, când se întâmplă ca victimele nedreptății umane să se mai vază măturate pe d-asupra cu implacabila suflare a ciumei, nemaiștiind încotro să apuce, căci de jos și de sus steteau deopotrivă la pândă tortura și pieirea, ele căutau uitarea durerii și a spaimei în nebunatacul vifor al danțului, ce-i zicea danțul macabru, danțul umbrelor, danțul morții!

România joacă, astăzi, domnule Kogălnicene!

Ea joacă, nenorocită, pe marginea abisului în care o împing accelerații ce [nu] preocupetesc, cu nerușinare, însăși existența naționalității noastre!

Să nu uitați, însă, că teribilul danț din evul mediu își regula

tactul după un cântec, plin de veselie, în care stăpânii, siliți să joace la un loc cu plebea în onoarea Catastrofei, strigau cu o jale întârziată:

„Je n'ai point appris à danser
A danse et note si sauvage!...“

8

București, 27 aprilie 1869

Românii din Abrud, aflând despre intențiunea noastră de a scrie analele vieții publice a d[omnu]lui Kogălniceanu ne-a trimis, sub data de 19 aprilie, următoarea adresă:

„Gratulăm întreprinderea și cu impaciință așteptăm rezultatul, adăpați de speranță cu scrierea domnii-tale imparțială ne va da o icoană adevărată despre caracterul acelui om, care sub costum de miel se vede a hrăni lupul rapace.

Ești rugat de a îngriji să ne ajungă și nouă esemplare din opul domnii-tale. Permite-ne, însă, rugarea de a ne exprima dorința să binevoiești în capul scrierii a ne împărtăși și portretul fidel, ca să-l avem și să cunoaștem pe omul care în timpul de față, fiind instrumentul în mâinile inamicilor gintei române și distructoare al edificiului național, este obiectul urei și al disprețului nostru în gradul saperlativ.

M. Nicola, Basiliu Bașiotă, Moțu Dâmbul, Rubin Pațița, Ioanne Gallu, Candid Albini, Basiliu Ciobanu, Iosef Draia, Ioanne Teoc, Lazar Vlad, Aaron Preșia, Mihai Cocu, Simione Caian, Nicolau St. Șuluțiu, Alesandru Lazarie, Angel Popovici, Alesandru Danciu, B. P. Hârșianu, Nicolau Boeriu, Ioane Todescu, Ioan Popp, Vasiliu Boeriu, Nicolau Velțianu, Simeon Sterca Șuluțiu, Corneliu Tobias, Dionisiu Adamovici“.

Citind această manifestatiune, cine, oare, nu-și va aduce aminte celebra motiune primită de către Constituanta din 1866?

„Considerând că d[omnul] M. Kogălniceanu, ca ministru la 2 mai, prin lovitura de stat, s-a făcut culpabil de un sperjur și un atentat în contra legilor, subscrișii propun ca Adunarea României, fără a mai cerceta titlul alesului, în interesul demnității acestui corp și al moralității publice, să-l respingă din sânul său.

N. Blaremburg, N. G. Racoviță, A. Lăpați, I. A. Cantacuzin, A. Zisu, V. Pogor, S. Turnavitu, A. I. Arion, S. Fălcoianu, Dr. Polizu, Gr. Cantacuzin, Gr. Serurie, V. Hiotu, C. Ciocârlan, Vlad Ghica, Gr. I. Lahovary, D. Polizu, A. Sihleanu, C. Racoviță, C. Blaremburg, I. Fălcoianu, C. Iamandi, N. Costacopulo, M. Pleșoianu, Pană Buiescu, I. Ghica, C. Cantacuzino, G. G. Cantacuzino, N. Slăvescu, N. Canta, D. Racoviță, G. Văleanu, D. Berendeiu, Petre Opran, Achile Teohari, Gr. Berindei, G. Enescu, Stănică Cesianu, C. Văleanu, S. Mihălescu, G. Magheru, A. A. Cantacuzin“.

Unind acum la un loc principalele puncturi din ambele sentințe, iată în rezumat imaginea d[omnu]lui Kogălniceanu, după cum îl zugrăvesc, cu acordul cel mai perfect, România de dincolo și România de dincoace de Carpați, adevărat totalitatea provinciei lui Traian:

Lupul rapace în costum de miel;

Instrumentul inamicilor gîntei române;
 Destructorul edificiului național;
 Obiectul urei și al desprețului în gradul superlativ;
 Sperjur;
 Nedemn;
 Imoral...

Pe lângă această icoană, atît de vie, rămâne palid chiar faimosul portret pe care îl schițase altădată răposatul Barbu Catargiu, fotografînd trăsăturile caracteristice ale d[omnu]lui Kogălniceanu de pe tribuna unei Camere convenționale.

Însuși Catilina nu este mai uricios în tabloul lui Cicerone!

Să stabilim însă o diferență foarte esențială între votul Constituantei și între vocea abrudenilor.

Contra verdictului din 1866, d[omnul] Kogălniceanu avea multe de zis.

Dumnealui putea să se plîngă, mai întîi de toate, de invidia, antipatia sau dușmănia unora dintre subscriitorii, cu cari fusese de mai-nainte în nește relațiuni de aproape, fie politice, fie particulare.

Dumnealui putea mai apoi să aibe, cel puțin aerul de a fi victima unei coalițiuni anormale, în care rolul principal se părea că joacă reacțiunea, iritată contra autorului legii rurale.

Admitem dară pentru un moment scuza unei răzbunări curat personale sau curat sociale.

Mergem și mai departe.

Deși împroprietărirea țăranilor n-a servit, în realitate, în mâinile d[omni]sale decât numai ca un mijloc perfid de a ajunge la dicatatura cea mai brutală, totuși eu unul, să fi fost în Constituantă, aș fi respins moțiunea de excludere, sau, cel mult, din principiu de echitate, aș fi cerut expulziunea tuturor ecelora de specia d[omnu]lui Kogălniceanu.

Zic „eu-unul“, pentru a nu implica în aceasta nici o solidaritate.

Dar în privința românilor de peste Carpați n-ar fi, oare, ridicol să se invoace cestiunea personală sau mai cu seamă cea socială?

Din contra, tocmai din cauza acesteia din urmă, împingând entuziasmul pînă la iertarea despotismului, ardelenii au fost încă mai dăunăzi admiratori personali înflăcărați ai d[omnu]lui Kogălniceanu.

Și iată că astăzi o teribilă anatemă răsună din munții Abrudului!

Din munții Abrudului, adăpostul perpetuu al românismului transcarpatin în zile de grea ispită!

Din munții Abrudului, de unde ieșiră în secolul trecut cetele lui Horjița și Cloașcă!

Din munții Abrudului, pe culmea cărora s-a înălțat, la 1848, stîndardul lui Iancu și al lui Balint!

Din munții Abrudului, în pîncetecele cărora s-a născut răposatul Șuluțu!

Din munții Abrudului, de unde pornea totdeauna cel dentîi sunet la care răspundea apoi un ecou puternic și unanim pînă la extremitățile Daciei!

Denaintea unui asemenea blăstem, pleacă-ți fruntea, d[omnu]le Kogălnicene!

Constituanta te-a stigmatizat ca pe ucigașul libertății.
 Abrudul te stigmatizează ca pe vânzătorul națiunii.
 Ce-ți mai rămâne, oare, de acum înainte?
 Înalta încredere a... d[omni]lor Ianov, Nedelcovici și Litinski!...

9

București, 30 aprilie 1869

Un nou ziar! au răsunat mai deunăzi toate foile noastre bătrâne, văzând aparițiunea lui *Traian*.

Deveniți vechi la rândul nostru, vom striga și noi acum: „un nou ziar!“, salutând cel dentâi număr al unei gazete ieșite la lumină duminica trecută, adică cu unsprezece zile mai tinere, și care poartă obositorul titlu de *Opiniunea Constituțională*, făcut parcă într-adins pentru a frământa limba bietului român.

Nu știm și nu ne batem capul a ghici a cui anume să fie noua foaie, pe care lumea lesne o va descoase de la sine, chiar de pe acum, citind, bunăoară, prima-i revistă politică, unde se zice, între altele, în privința operațiunilor electorale:

„De vom cerceta clasa rurală, acolo găsim o nepăsare absolută; într-o comună de 500 de familii nu sunt zece oameni care să fie pătrunși de importanța și de mărimea acestui drept; deși chemați de autoritatea comunală de câte două ori și aduși cu vătășei, d—abia se adună câțiva; și de cele mai multe ori notarul comunei se vede silit a face alegeri fără alegători, și vedem tot pe aceiași delegați jucând și chiudind de bucurie, indiferent pentru că au ales pe d[omnul] Chirculescu, pe popa Ghiță din Șerbănești sau pe d[omnul] Alexandrescu, dar totdeauna pentru că astfel a voit și a ordonat d[omnul] prefect, numescă-se el d[omnul] Dumitrache Florescu, d[omnul] Costică Fusca sau d[omnul] Vasilache Hiotu“.

Nu este, oare, învederat că aceste rânduri nu puteau fi scrise decât numai doară de cătră cineva foarte interesat, ieri, astăzi sau mâine, în alegerile de la Târgoviște, fără însă ca noă să ne pese mult, dacă va fi d[omnul] Ioan Ghica sau altul?

Singurul lucru pe care voim a-l constata aice, este că noul ziar poate fi foarte constituțional, după cum îi arată însuși frontispiciul, poate fi chiar foarte democratic, în simțul cel mai american al cuvântului, dar numai românesc nu este deocamdată și ne prea-temem ca și pe viitor să nu se realizeze vorba țaranului: „ziua se cunoaște de dimineată“.

Toată profesiunea de credință a noului nostru confrate se rezumă la următoarea declarațiune ultra-platonică:

„Propunem o ligă, o alianță a tuturor oamenilor de bine, de talent și de curaj, pentru descoperirea adevărului politic și social la noi, pentru susținerea și propagarea lui; și la această *uniune liberală*, la această asociațiune de onoare și de independință, chemăm pe toți oamenii de inimă și de știință, fără distincțiune de nuanță și de formă. O asemenea reuniune în numele principiilor eterne de morală și de probitate o credem singura și unica garanție pentru restabilirea echilibrului în idei și în credințe, cel mai eficace mijloc pentru luminarea opiniunii, pentru fixarea rolurilor între oamenii politici, pentru curmarea dacă nu pentru îndreptarea răului; și în această comunitate de convingeri și de tendințe

cel mai obscur chiar va avea partea sa din dignitatea colectivă, precum simplul soldat are o parte din gloria armatei care a apărat bine patria.“

Precum vedeți, morala și probitatea, sau mai bine zicând numai morala, căci probitatea se subînțelege deja necesarmente în acest nume generic, iată tot ce ne promite noul ziar, arborând astfel în frunte-i un principiu uman universal, o deviză cosmopolită, o datorie egală pentru un japonez și pentru un parizian, dar nemic, nemic, de trei ori nemic curat românesc.

Aceasta nu este tot.

Opiniunea Constituțională urăște naționalitatea noastră.

Primul său număr, afară de profesiunea de credință, mai coprinde încă, negreșit ca o dezvoltare literară a doctrinei politice, un articol intitulat *Studiu de moravuri*, în care citim următoarele monstruoase blăstemuri contra națiunii române:

„Un lucru ce ne miră este atracțiunea ce are viciul pentru român, facilitatea cu care îl atrage corupțiunea, aplecarea sa spre rău - stricăciunea gustului - și lipsa de simț moral; în politică am luat partea nepractică a sistemului constituțional, licența pentru libertate și satisfacerea pasiunilor și a ambițiunilor personali pentru sisteme; în drept, emitem sofisme în loc de teorii; în științe, ne mulțumim cu o spoială cu totul superficială, pe care o numim cu emfază erudițiune și de care ne extaziem în admirațiune; în litere, preferăm proza d[omnu]lui Scălciescu în loc de proza d[omnu]lui I. Heliade Rădulescu și versurile lui Râmătoreșcu poeziei lui V. Alecsandri; în petreceri, am adoptat berea cea mai rea cu care ne îndopăm, muzica falsă, amorurile efemere, și sărutarea unei Aspasii, care o vinde pe un preț oarecare; în îmbrăcăminte, am ajuns mai excentrici decât englezii - unii semănăm cu păpuși puse de moștră la magazinul unui neguțător de haine, alții cu arendași de la Fefelei“.

Noi întrebăm pe oricine dacă unei foi române, care simte românește, care iubește România, care iubește românismul, îi este permis de a arunca în fața națiunii nește asemeni calomniilor, demne de a figura numai doară în coloanele unui ziar maghiar?

Repetăm încă o dată, *Opiniunea Constituțională* este o opiniune turcească, nemțească, ungurească, jidovească, dar numai românească nu este!

Cel puțin, lăsând deoparte cosmopolitismul său, este ea, oare, în adevăr constituțională, sau numai în aparența titlului?

Iată un pasaj care explică tot:

„Avem o constituțiune liberală și o dinastie virtuoașă. Vom fi devotați apărători ai ambelor acestor instituțiuni fundamentale ale noastre...“

Constituțiunea și dinastia, două instituțiuni!

Cum? O foaie ce-și dă numele titular de *Constituțională* să nu știe ea măcar atâta că dinastia nu există la noi decât numai în virtutea constituțiunii, ca o simplă parte dintr-o totalitate foarte complexă, ca un resort subordonat din mecanismul *unei singure instituțiuni fundamentale*?

Desființați constituțiunea și dinastia dispăre de la sine, fiind la noi eslusiv constituțională iară nu un ce stătător *da se*, cum zice italianul, în felul dinastiilor din Rusia sau din Turcia, să ne ferească Dumnezeu!

După ce constatarăm astfel caracterul neromânesc și chiar ne-

constituțional al noului ziar, pentru care naționalitatea noastră este o caricatură a neamului omenesc, iar dinastia se transformă într-o putere independentă de constituțiune, întocmai ca celebrul „*L'état c'est moi*” al lui Ludovic XIV, să ne întrebăm acumă care să fie, oare, cauza aparițiunii acestei ciudate „opinii”, nu ieri și nu mâine, ci anume astăzi, fără a ne îngriji, mai repetăm încă o dată, dacă patronul ziarului este sau nu este d[omnul] Ioan Ghica.

Trecând la o altă cestiune de actualitate, vom dobândi, poate, într-un mod indirect, răspunsul cel mai probabil.

Ministeriul italian a căzut, deși avea o majoritate în Parlament.

Cabinetul portughez se clatină, deși își compuse o Cameră cu totul individuală, d-a dreptul prin o lovitură de stat.

Guvernul grec nu se ține destul de tare, deși speră a reuși în alegeri, ceea ce vrea să zică mai pe scurt că lucrul este ca și făcut, de vreme ce unii miniștri – dovadă d[omnul] Kogălniceanu la Ploiești – sunt mai totdeauna nește profeți nefailibili în asemenea materie.

Fără a mai cerceta aci cauzele acestui curios fenomen în Italia, în Portugalia sau în Grecia, căci colegul nostru d[omnul] Misail le-a explicat deja pe larg în articoliile săi asupra situațiunii, aducând ingeniosul exemplu al lui Iuda, carele se leapădă el însuși de prețul crimei și merge de se spânzura, să vedem dacă la noi, în România, mai în specie, majoritatea guvernamentală cea exorbitantă va fi în stare să consolideze pe oamenii astăzi la putere.

În Camera precedentă, d[omnul] Dimitrie Ghica nu înceta de a repeta că dumnealui și numai dumnealui este președinte al Consiliului, pe când d[omnul] Kogălniceanu, din contra, protesta mereu, cu umilința cea mai judaică, că se mărginește strictaminte în rolul modest al unui ministru de tot secundar.

Lucrurile merseră pe această cale atât de departe, încât, într-o ședință, d[omnul] Kogălniceanu, cutezând a emite o opinie eterodoxă, în calitatea sa de deputat, d[omnul] Dimitrie Ghica nu s-a sfiit a-i adresa pe loc o mustrare disciplinară, pe care a putut s-o suferă cu sânge rece numai doară o ființă atât de obicinuită de a înghite medicamentele cele mai viguroase, în prafuri și în hapuri.

Ei bine, astăzi nu mai este așa.

Fidel vechiului precept din *Talmud*, d[omnul] Kogălniceanu nu se pleacă niciodată, afară numai în perspectiva de a se rădica.

În capul unui șireag de vro șaptezeci de automați, produși cu atâta nevoie prin nimicirea cea mai fățișă a constituțiunii, ilustrul nostru mecanic a devenit singurul stăpân absolut al Cabinetului.

Și cine, oare, nu știe ce este d[omnul] Kogălniceanu când se simte tare și mare?

Cine oare nu-și aduce aminte ceea ce făcea dumnealui colegilor săi de altădată, insultând pe unii în consiliu și destituind pe ceilalți prin decrete, în nemuritoare epocă din 1864?

D[omnul] Dimitrie Ghica, atât de mândru mai deunăzi de președint[ia] consiliului, se va împăca el, oare, cu noua sa pozițiune de corist ministerial, supus supremei direcțiuni a unui regizor capricios și de o brutalitate proverbială?

Dumnealui, care striga, sunt acum trei luni, că nu voiește a fi nici sclavul unei majorități, oricât de liberale, nici instrumentul unei

minorități, oricât de aristocrate, fi-va astăzi sclavul și instrumentul unor oameni de specia d[omni]lor Ianov, Nedelcovici și Litinski, ce nu se pot măguli, nu numai cu prestigiul principiilor, dar nici măcar cu cea seacă ilustrațiune genealogică la care ține cu atâta foc actualul nostru prim-ministru?

A dizolva această Cameră, d[om]nu[l] Dimitrie Ghica nu poate, fiind opera d[omnie]sale *în formă*; a rămânea cu dânsa iarăși nu poate, fiind opera d[omnu]lui Kogălniceanu *în fond*; tot ce poate dumnealui, într-o situațiune atât de tragi-comică, este numai de a se demite, trăgând braț la braț în căderea-i, după mecanismul constituțional, pe toți ceilalți miniștri.

Întâmplându-se aceasta, precum ar fi logic să se întâmple, cine oare va moșteni puterea?

A chema partidul național ar fi a supăra pe unguri, care se bucură astăzi de grațiile d[omnu]lui Bismarck.

A pune în fruntea cabinetului pe d[omnu]l Kogălniceanu, lăsându-l a-și însoți apoi niște colegi pe sprânceană, ca la 1864, ar fi a restabili, nu în parte, ci în complet, regimul lui 2 Mai, fatalul precursor al lui 11 Februarie.

Nu cumva, dară, *Opiniunea constituțională* să fie programa viitorului ministeriu?

Nu cumva de aceea ea insultă cu atâta urgie națiunea română, pentru a nu pierde altfel simpatia maghiarilor, pe cari altădată d[omnu]l Ioan Ghica, din amicie personală pentru comitele Andrassy, îi felicită cu căldură asupra uzurpațiunii Transilvaniei?

Nu cumva, de aceea, ea pune dinastia în neatârmare de constituțiune, uitând marele cuvânt al lui Montesquieu: „quand, dans un pays, il y a plus d'avantage à faire sa cour qu'a faire son devoir, tout est perdu“?

Nu cumva?

Dar acest nou ministeriu probabil rămâne-va el, oare, în fața unui Parlament în care nu posedă nici măcar o minoritate?

Îl va dizolva ca la 1867?

Ca la 1869?

Și va scrânti-o tot ca atuncea...

*

Corpurile legislative s-au deschis astăzi după tipic.

Mesajul Tronului, pe care-l vom reproduce în numărul viitor, le promite o durată numai de șasesprezece zile.

10

București, 4 mai 1869

Reproducem, mai întâi de toate, mesajul princiar prin care s-a[u] deschis de astă dată ambele corpuri legislative.

Publicându-l în urma tuturor celorlalte ziare, profităm de această ocaziune pentru a face unele observațiuni esențiale, cari au scăpat, curat ca prin minune, din agera atențiune a confrăților noștri de diverse culori și nuanțe.

Ită-l:

„Domnilor senatori,
 Domnilor deputați,
 Dizolvarea Adunării Deputaților a întrerupt lucrările corpurilor legiuitoare, cu puține zile înaintea termenului normal de închidere.

În virtutea art[icolului] 95 din constituțiune, Eu v-am convocat pentru ziua de astăzi, spre a complecta sesiunea ordinară a anului 1868-1869.

Domnilor deputați,

Un conflict s-a fost rădăcat între Ministerul Meu și între fosta Cameră a Deputaților. Aceasta m-a decis a face apel la țară, și țara, alegându-vă, s-a pronunțat.

Domnia-voastră, reprezentanți ai națiunii, cunoașteți care sunt adevăratele nevoi și trebuințe ale ei. Toate clasele societății sunt însetate de îmbunătățiri morale și materiale. Dară aceste nu se pot dobândi decât prin pace și stabilitate, datorite numai unei intime armonii, unei pline încrederi între puterea executivă și între puterea legislativă.

Sunt, dară, în drept a crede că veți acorda tot luminatul și energicul d[omniilor]voastră concurs Ministerului Meu, carele și el, prin actele sale de o perfectă legalitate, se va sili a menține această armonie și a merita coonstituționala d[omniilor]voastră aprobațiune.

Domnilor senatori,

Domnilor deputați,

Îmi pare rău că sunteți într-un timp când agricultura, marea sorgintă a avuției noastre naționale, reclamă activitatea celor mai mulți dintre D[omniile]voastre.

Guvernul Meu va căuta a vă face posibilă cât mai curând reînturnarea pe la ocupațiunile D[omniilor]voastre; pentru ca, cu atât mai mult, să fie în drept a vă cere un sacrificiu de timp mai îndelungat în viitoarea sesiune de iarnă.

Totuși, oarecare cestiuni de o mare importanță sunt încă de rezolvat. Ele, prin urgența lor, nu vor putea fi amânate până la viitoarea d[omniilor]voastre întrunire. Miniștrii Mei, dară, vă vor supune proiectele privitoare la aceste cestiuni.

Pun temei, domnilor, pe patrioticul d[omniilor]voastre concurs, hrănesc convicțiunea că fiecare zi a activității d[omniilor]voastre va fi întrebuițată spre binele țării și, dar, vă și urez ca Dumnezeu să binecuvinteze lucrările domnilor-voastre.

Carol.

(Contrasemnăți) Ministrul președinte, *Dim. Ghica*,

Ministrul de Interne, *M. Kogălniceanu*,

Ministrul Finanțelor, *Al. G. Goleșcu*,

Ministrul Justiției, *B. Boerescu*,

Ministrul de Rezel, *Colonel Duca*,

Minis[trul] Cult[elor] și Instr[ucțiunii] publice *Al. Crețescu*."

București, 29 aprilie 1869, nr. 799."

Regele Portugaliei, după ce sfărâmasese dentâi constituțiunea prin o lovitură de stat, a ajuns acuma, de asemenea, a deschide cu multă pompă sesiunea noului parlament lusitan, printr-un discurs ce se aseamănă, din întâmplare, ca două picături de apă cu opera Cabinetului român.

Pentru ca să nu ni se impute o desnaturare mai mult sau mai puțin malițioasă a cuvintelor vreunuia din cele două mesaje, le punem aci pe ambele față-n față, îngemănate ca cei doi frați din

Siam, după cum găsim pre cel românesc în traducțiunea franceză oficială din *Le Moniteur Roumain*, iar pe cel portughez după *Independința Belbică* din 5 mai stil nou:

Adresa română

„Un conflit s'était élevé entre mon Ministère et l'ancienne Chambre des Députés. Cela m'a décidé à faire appel au Pays et le Pays en vous choisissant, s'est prononcé.“

Adresa portugheză

Un incident parlementaire arrivé en janvier dernier, troublant l'harmonie entre les pouvoirs de l'Etat, a été cause que la volonté nationale a eu des nouveaux „conseillers“.

Precum vedeți, singura diferență între ambele preambule este că cea portugheză menționează data desființării fostului parlament, adică luna lui genariu; dar, în realitate, căutând mai de aproape, dizolvarea Camerei române, prin o simpatie miraculoasă între București și Lis[a]bona, nu s-a întâmplat ea, oare, tot în acea lună?

Trecând apoi peste eleganta și mai cu seamă necontestabila veracitate a expresiunilor „țara s-a pronunțat“ din mesajul român și „voinea națională, are noi consilieri“, din acel portughez, să urmărim mai departe confrunțarea ambelor texturi:

Adresa română

„Répresentants de la Nation, vous savez quels sont ses véritables besoins. Toutes les classes de la société ont soif d'améliorations morales et matérielles; mais ces améliorations ne peuvent s'obtenir que par la paix et la stabilité, resultat d'une intime harmonie et d'une pleine confiance entre le Pouvoir exécutif et le Pouvoir législatif.“

Adresa portugheză

„J'attends de votre patriotisme et de vos lumières, que les difficultés très graves contre lesquelles nous avons à lutter et les problèmes a résoudre auront une solution satisfaisante, et qu'encore une fois il sera démontré quels grands avantages ont peut devoir à l'harmonie et à la coopération mutuelle entre le gouvernement et la représentation nationale.“

Orice comentariu ar fi de prisos.

În fața acestei sublime armonii de idee și de formă, noi ne mirăm numai de atâta, că de ce adecă d[omnul] Marsillac și-a mai bătut capul de a traduce adresa română în franțuzește, pe când putea să reproducă de-a dreptul din *Independința Belbică* pe acea portugheză?!

Însă această asemănare în adevăr fenomenală este o bagatelă pe lângă o altă considerațiune cu mult mai gravă.

Ca rezultat direct al unor călcări de constituțiune, Parlamentul nostru era fatalmente menit, prin păcatul originii sale, de a fi deschis prin alte călcări analoage.

Mesajul princiar zice:

„În virtutea art[icolului] 95 din constituțiune, Eu v-am convocat pentru ziua de astăzi, spre a complecta sesiunea ordinară a anului 1868-1869“.

Să vedem, dară, ce va fi zicând acel articol 95, prin care d[omnul] Kogălniceanu a cutezat, cu atâta temeritate, a abuza de augusta încredere a Suveranului.

Iată-l:

„La 15 noiembrie a fiecărui an, Adunarea Deputaților și Senatul să întrunesc fără convocațiune, dacă Domnul nu le-a convocat mai-nainte.

Durata fiecărei sesiuni este de trei luni.

La deschiderea sesiunii, Domnul expune prin un mesaj starea țării, la care Adunările fac răspunsurile lor.

Domnul pronunță închiderea sesiunii.

El are dreptul de a convoca în sesiune extraordinară.

El are dreptul de a dizolva ambele Adunări deodată sau numai una din ele.

Actul de dizolvare trebuie să conțină convocațiunea alegătorilor până în două luni de zile și a Adunărilor până în trei luni.

Domnul poate amâna Adunările: oricum, amânarea nu poate excede termenului de o lună, nici a fi re-moită în aceeași sesiune, fără consimțământul Adunărilor.“

Am reprodus articolul întreg, din literă în literă și din virgulă în virgulă.

Acuma, tocmai cu acest prețios text în mână, noi vom demonstra matematiceste d[omnu]lui Kogălniceanu cum că mesajul princiar calcă în două moduri fățișe pactul nostru fundamental.

Dintâi constituțiunea zice: „Domnul expune prin un mesaj *starea țării*“.

Unde este aceea *expunere a stării țării* în adresa d[umnea]voastră?

Nu cumva *expuneți starea țării* spunându-ne că „toate clasele societății sunt însetate de îmbunătățiri morale și materiale“ fără ca să arătați totodată cum și ce anume?

Nu cumva *expuneți starea țării* repetând mereu că „agricultura reclamă activitatea deputaților“, pentru ca astfel să-i puteți expedi[a] mai curând pe acasă?

Nu cumva *expuneți stare țării* anunțând, cu obscuritatea apocalipsului, „oarecari cestiumi de o mare importanță“, fără ca să specificați măcar în treacă una singură din ele?

Să meargă mai departe.

În articolul 95, pe care-l invoacă domnii miniștri, unde oare să fie permis puterii executive de a *complecta* prin o nouă legislatură o sesiune neisprăvită a unei legislaturi disoluate?

Constituțiunea zice *lămurit* că fiecare sesiune ordinară „durează trei luni“.

Interpretând acest text prin câmpire, precum o faceți d[umnea]voastră, de ce uitați că, tot pe baza articolului 95, o singură sesiune nu poate fi deschisă decât numai una singură dată printr-un singur mesaj princiar: „la deschiderea sesiunii Domnul expune etc.“?

Dacă sesiunea de față este în realitate numai *continuațiunea* celei precedinți, de ce, dară, n-ați păstrat în deplina-i vigoare mesajul prin care se deschisese ea la 15 noiembrie 1868 și în care Suveranul nostru zicea, între altele, că fosta majoritate „și-a lăsat numele neșters în analele și în inimile românilor“?

Mai este încă ceva.

Dacă sesiunea actuală *continuă* în adevăr pe cea trecută, apoi cum de puteți pune d[umnea]voastră cu totul deoparte articolul 43 din aceeași constituțiune:

„La fiecare sesiune, Adunarea Deputaților își numește președintele, vicepreședinții etc.“

Cu alte cuvinte, într-o singură sesiune nu pot fi două alegeri de birou.

Chiar pe baza mesajului princiar, președinte legal al Camerei de astăzi este d[omnul] Ioan Brătianu, vicepreședinți sunt d[omnii] C. A. Rosetti, Panaiot Donici, Turnavitu, Laurian!!!...

În fine, dacă această sesiune nu este nimic alta decât numai *continuarea* celei încetate la 29 genariu, pentru care era o prezumțiune constituțională a unei durate până la 15 februarie, apoi ce ai fi făcut, oare, domnule Kogălnicene, dacă fosta Cameră s-ar fi dizolvat tocmai la 14 februarie, d-abia cu o zi înainte de termenul normal, precum i-o și propunea însuși d[omnul] Dimitrie Ghica, rugând-o să se ocupe până atunci cu budgetul Ministeriului de Rezelbel?

În acest caz, după teoria d[um]itale, sesiunea ordinară a Parlamentului actual ar trebui să dureze numai douăzeci și patru, sau mai bine zicând numai șase ore!

Nu vezi, domnule Kogălnicene, piramidalele absurdități la care te împinge fără mizericordie monstruoasa copulațiune a două sesiuni, a două legislaturi, a două apeluri la națiune, dintre cari cel din urmă este anume călăul celui dintâi?

Afirmând că sesiunea de ieri și sesiunea de astăzi formează ambele o singură *continuitate*, d[umnea]ta admiți necesarmente, prin însăși aceasta, că singurul mesaj princiar prin care ea s-a deschis este acela în care Principele admira cu entuziasm patriotismul și energia „roșilor“, combătuți apoi de către zbirii d[omniei]tale cu înverșunarea cea mai draconiană în ultimele alegeri; că singurul birou legitim al Camerei actuale se compune din d[omnul] Ioan Brătianu și alte patru persoane cari nici nu mai figurează măcar astăzi, mulțămită d[omniei]tale, în numărul deputaților, că o sesiune ordinară, mai în sfârșit, poate să nu țină decât numai de la amiază și până la prânz, fiind datoare în aceste câteva oare a-și verifica titlurile, a răspunde la adresa Tronului, a stinge „setea morală și materială a tuturor claselor societății“, a rezolva „oarecari cestiuni de o mare importanță“ și, în fine, a pleca „la agricultură“!!!

Iată logica cea riguroasă a ministeriului actual!

Să ne rezumăm acuma într-un mod sistematic.

Sesiunea prezintă a Parlamentului nostru este ordinară căci, după articolul 95 din constituțiune, Domnul era *dator* să-l convoace, pe când sesiunile extraordinare sunt numai acelea în privința cărora Principele posedă o putere facultativă: „are *dreptul* de a convoca în sesiune extraordinară“.

Ca ordinară, sesiunea prezintă, tot după articolul 95 din constituțiune, trebuie cu orice preț să dureze în intervalul precis de *trei luni*, afară numai de cazul dacă Domnul s-ar decide cumva a mai dizolva încă o dată Parlamentul.

La deschiderea acestei sesiuni, iarăși după articolul 95 din constituțiune, Guvernul era chemat, în chipul cel mai imperativ, a expune prin mesajul princiar starea țării, adecă condițiunile administrative, de magistratură, de armată, de lucrările publice, de instrucțiune, de referințe internaționale și toate celelalte ale momentului.

Depart de a răspunde cătuși de puțin la aceste cereri atât de esprese ale articolului 95 din constituțiune, Ministeriul, ca și când sesiunea ar fi estraordinară, așardă Parlamentului, în loc de trei luni, numai vro șeasesprezeci zile, sub ridicolul pretext de a continua o altă legislatură, și-l deschide apoi printr-un mesaj princiar, unde, în loc de a expune starea țării, nu zice nimic, afară numai de un lung adio: plecați, plecați, plecați mai curând!

Astfel, articolul 95 din constituțiune, încăpând în destructricea gheară a autorului articolului III din Statut, a devenit, la rândul său, o impură batjocură, ca tot ce a emanat vreodată din oficina politică a d[omnu]lui Kogălniceanu!

Două călcări ale pactului fundamental într-un singur discurs de câteva rânduri!

Să aprofundăm însă cauzele cele intime ale procedurii.

Putea, oare, tocmai Ministeriul actual să expună starea țării?

Această sarcină i-ar fi impus o dilemă deopotrivă fatală: sau de a scoate la lumină tabloul cel adevărat al României strivite în întru și trădate în afară, sau de a minți în fața națiunii întregi, făcând să tresalte chiar pietrele de indignațiune, denaintea hidosului spectacol al unui cinism sălbatec!

Pe de altă parte, putea, oare, d[omnul] Kogălniceanu să se arunce vitejește în toate eventualitățile unei durate parlamentare de trei luni?

Într-un spațiu atât de lung, d[omnul] Dimitrie Ghica ar suferi el, oare, cu abnegațiune brutalul despotism al tuturor creaturilor colegului său de la Interne?

Ș-apoi chiar în sânul acestei reprezentațiuni a biciului prefectoral, oare nu s-ar putea ivi vreo veleitate de independință care să ajungă, în fine, la o insolinte revoltă a sclavilor contra stăpânului, ca în faimoasa epocă a Statutului?

Așadară, asemenea ucigașului Cain, neagra conștiință a d[omnu]lui Kogălniceanu caută refugiul negrului întunerec!

Dumnealui calcă constituțiunea, pentru a nu expune starea țării întinse în oribile torturi pe noul pat al lui Procust!

Dumnealui calcă constituțiunea, pentru a nu sta mult timp la vorbă nici chiar cu copiii nelegitimi ai voluptății liberticide!

Și ceea ce-i mai cu seamă grozav, este de a-l vedea furișând toate acestea tocmai în Discursul Tronului!...

11

București, 7 mai 1869

Toate organele oficioase ale guvernului se preocupă de epistola prin care d[omnul] Armand Lévy a crezut de cuviință a face o ciudată declarațiune de rezbel d[omnu]lui Ioan Brătianu în coloanele *Israelitului Român*.

Pressa și Trompeta Carpaților, mai cu seamă, profită cu multă dibăcie de această ocaziune ca să lovească cu furie, nu pe jidani, ci tocmai din contra, pe cei izbiți deja de răzbunătoarea urgie a neamului lui Israel.

Noi, din parte-ne, nu luăm aci pana în mână pentru apologia d-lui Ioan Brătianu; ne-au interesat și ne interesează totdeauna prea puțin niște cestiuni curat individuale; ceea ce voim a face este numai de a culege într-un singur buchet acele numeroase pasaje din manifestul d[omnu]lui Armand Lévy cu ajutorul cărora națiunea întreagă să poată judeca, în cunoștință de cauză, despre trecut, despre prezent și despre viitor.

D[omnul] Armand Lévy își începe filipica contra d[omnu]lui Ioan Brătianu așa:

„Ți-am dat dovada cea mai mare de amicitie ce un om poate da unui om, rămând amicul d[umi]tale cu toate că ai exersat o persecuțiune contra rasei mele, contra acestei rase mari ebree, ce ai cutezat a o numi mai deunăzi, într-un moment de mânie, o rasă stricată și la care sunt mai mândru d-a aparține decât n-a fost vreodată un nobil din Franța sau din Germania d-a se putea zice descendentele cruciaților; o rasă binecuvântată întru toate...”

Apoi mai departe:

„Cât pentru mine, ebru până în vârful unghiilor, iubesc rasa mea mai mult decât orice, cred în viitorul ei și resimt în mine toate durerile sale trecute și prezente.”

Noi întrebăm acum dacă niște oameni din sânul cărora chiar cei mai luminați, precum este, fără îndoială, d[omnul] Armand Lévy, cred toate popoarele de pe fața globului pământesc atât de inferioare marii și binecuvântatei rase ebree, încât pentru dânsii nobilul cel mai de frunte din Franța sau din Germania nu prețuiește cât jidovul cel mai din urmă; noi întrebăm dacă niște asemeni ființe, cari își iubesc rasa mai mult decât orice și rămân ebrei până în vârful unghiilor, atunci când se bucură de drepturile politice ale statului celui mai glorios din toată Europa, noi întrebăm dacă ei, acești oameni, aceste ființe, pot deveni vreodată cetățeni buni și patrioți într-o țară ce nu este jidovească?

Dacă însuși d[omnul] Armand Lévy n-a ajuns a simți franțuzește, cu atât mai mult „jupânul Moise“, al d[omnu]lui Alecsandri, nu se va face român în vecii vecilor!

Să urmărim însă epistola mai departe.

Pentru a arăta până unde sunt capabili a merge jidanii numai ca să reușească odată a metamorfoza România în Palestină, iată o confesiune caracteristică:

„Dacă aș trebui, spre a vă converti în apărători ardinti, convinși și perseverenți ai lui Israel, dacă, zic, aș trebui să îmbătrânesc cu douăzeci de ani într-o singură noapte sau ar trebui să-mi tai mâna, aș sacrifica nu numai fără să stau la îndoială, ci cu bucurie, amândouă mâinile și toți anii ce mai am a trăi”.

Și să nu ni se spună cum că numai d[omnul] Armand Lévy a fi apt de a imita astfel, pentru cauza iudaismului, ceea ce făcuse Mucius Scaevola pentru salvarea Romei.

Nu, toți jidovii, toți fără excepțiune, sunt întocmai de același calibru, după cum ne-o arată însăși epistola mai la vale:

„Fiecare ebru poartă în sine, și în activitatea sufletului său mijloacele de existență nu numai pentru dânsul, ci și pentru familia sa; iar solidaritatea ebreec este așa de mare, încât dacă s-ar găsi strămorat pentru un moment, el găsește la fiecare din coreligionarii săi reazămul ce-i trebuie“.

O asemenea gigantică solidaritate există ea, oare, între jidani și creștini, nu la noi, dar în Franța sau în Anglia, unde ei se bucură toți deopotrivă de egalitatea cea mai perfectă, fiindcă numărul de tot mic al israeliților nu pune acolo în pericol înseși bazele duratei naționale?

Dar ce-i pasă d[omnu]lui Armand Lévy de francezi, de englezi, de români, de lumea toată, afară numai de jidani!?

Dumnealui nu se sfiește a cere pe față ca burghezia să fie poprită de a se naște și de a se dezvolta în România, fiindcă aceasta ar fi în dauna israeliților.

Iată pasajul:

„În meditațiunile d[umii]tale asupra istoriei Orientului comparată cu aceea a Occidentului, te-ai întrebat, oare, de ce ebreii, în timp de mai multe secole, nu fuseseră persecutați la răsărit, pe când au fost persecutați la apus? Goniți din Portugalia și din Spania, ei au găsit un adăpost în Turcia; persecutați în Germania, ei au fost primiți în Polonia și, când, din Polonia și din Turcia, s-au introdus în Principalele Române, au găsit într-însele securitatea cea mai complectă. Aceasta nu vine mai vârtos de acolo că clerul catolic este mai intolerant decât clerul ortodox, căci Polonia este catolică și ebreii n-au pățit nimic din cauza ei, ci din cauză că, neexistând burghezie în Orient, ebreii au împlinit rolul ei social, pe când în Occident au fost sacrificați periodic poftelor burgheziei. Astăzi, când clasa de mijloc este în drum de a se forma pe malul Dunării, vă veți găsi din nou și iute, *dacă nu vă ferțiți*, în prezența aceluiași exigențe și, fără îndoială, în prezența aceluiași imposibilități de justiție“.

Prin urmare, burghezia română trebuie ucisă în fașă, căci altfel nu se va putea face *justiție* coreligionarilor d[omnu]lui Armand Lévy!

Dumnealui însă nu se mărginește aci.

Iată o altă cerere și mai mostroasă:

„Într-o zi, în Convențiunea franceză, când se discuta cestiunea abolițiunii sclavajului, s-a anunțat acest cuvânt rămas celebru: să se piardă coloniile mai bine, decât un principiu...“

Cum, oare, trebuie să înțelegem noi această tragică parabolă?

Nimic mai lesne.

„Piară românii, dar jidovii să triumfe“!!!

Fiind însă că națiunea română n-a pierdut încă cu totul simțul de conservare, d[omnul] Armand Lévy schimbă tonul, lasă deoparte istoria, se urcă pe tripod și se apucă a ne proci, asemenea Cassandrei, nici mai mult nici mai puțin decât ruina Troiei!

Dumnealui arată dentă că partidul democratic a căzut de la putere numai și numai pentru că așa au vrut jidovii:

„Căderea-ți nu este deloc efectul unei întâmplări, nici a răutății adeversarilor d[umii]tale. Ai procurat prin persecutarea ebreec puterilor garante, deja rău dispuse pentru administrația d[umii]tale, un cuvânt comun de ordin în contra-ți; însă te-ai crezut sigur de puterea-ți interioară și ai râs: dacă am majoritatea, ce-mi pasă de exterior. S-a format, dar, o armosferă politică care te-a asficsiat pe d[umnea]ta și pe majoritatea d[umii]tale“.

Precum vedeți, dacă d[omnul] Ioan Brătianu a fost silit a se retrage, dacă fosta Cameră a fost disolută, cauza este, curat și simplu *o atmosferă politică jidovească!*

D[omnul] Armand Lévy urmează mai încolo:

„Mai adaog că or[î]care lovitură adusă ebreilor a tras totdeauna nenorocire. Răpirea lui Mortara, un copil ebru la Bolonia, a costat pe Papa mai mult decât pierderea Bolo[g]niei, două treimi din statele sale“.

Nu înțelegeți, oare, că dacă Papa a pierdut atâta din cauza unui broscoi de jidov, apoi cât de imensă trebuie să fie catastrofa ce ne așteaptă pe noi, cari cutezăm a ne juca cu 500.000 de vagabonzi?

D[omnul] Armand Lévy nu lămurește într-un mod direct această perspectivă, dar ne face s-o întvedem în ziarul d[omnului]sale *L'Etoile d'Orient*, ieșit în aceeași zi cu epistola din *Israelitul Român* și unde declară că ungurii sunt în număr de 15 milioane, că lor li se cuvine preponderența în Orient, etc. etc. etc.!!!

În fine, iată încă un pasaj pe care noi îl reproducem fără a-l comenta:

„Chestia israelită, ce n-ai putut rezolva, rămâne ca o enigmă de Sphinx pozată succesiv tuturor guvernatorilor din România. Putem, oare, spera soluțiunea de la Ministeriul actual? Dumnezeu să-i dea voința și energia! Însă ai lăsat succesoriilor d[umii]tale în materia emancipării ebrece o moștenire foarte dificilă. Cu toate acestea, avem o confiență deplină în Principele liberal care ne guvernă, în cuvântul său și Dumnezeu nu ne va părăsi!“

Așadară, drept concluziune, epistola d[omnului] Armand Lévy este cel mai prețios document ca să probeze până la evidență, o dată pentru totdeauna, următoarele puncturi:

1. Desprețuind toate celelalte neamuri, jidovii sunt absolutaminte incapabilii de a deveni buni cetățeni ai unui stat.

2. Nu este nici un mijloc la care ei să nu fie în stare de a recurge pentru ca să poată coplesi România.

3. Distrugerea burgheziei române este prima condițiune, recunoscută în gura mare în programa d[omnului] Armand Lévy.

4. Piară toți românii, dar jidovii trebuie să triumfe!

5. Ministeriul Golescu a fost spulberat prin voința jidovilor.

6. Tot pe această cale, ne așteaptă de acum înainte alipirea către Ungaria.

7. „Avem o confiență deplină în Principele liberal care ne guvernă, în cuvântul său...“, zice cu o satisfacțiune supremă d[omnul] Armand Lévy.

Mulțumim, de o mie de ori, muțumim pentru această comoară de revelațiuni!

12

București, 9 mai 1869

În două-trei vorbe am dori să rezumăm vârtejul politic al săptămânii întregi.

Consiliul Minicipal s-a ales în București, din virgulă în virgulă, după cum o prevestirăm noi într-unul din numeri trecuți, când mângâiam pe d[omnul] ministru de Interne cu o serie de întrebări practice, urmate de o concluziune riguroasă:

„D[omnul] Petre Grădișteanu pierdut-a vechia-i energie?

Popa-Tache nu mai trăiește?

Împuținatu-s-au *giambașii și hamalii?*

Așadar, Capitala va merge cu d[omnul] Kogălniceanu, întocmai precum a mers¹...

Către această profetie, justificată în urmă prin realizarea cea mai complectă, mai rămâne astăzi numai doară de a se adăoga vro câteva mici detaiuri, pe cari, de asemenea, nu era greu de a le prevedea din capul locului, căci totul se înlănțuiește, totul se explică mutualmente, totul se succede din consecință în consecință în sistema d[omnu]lui Kogălniceanu.

Se pretinde, bunăoară, cum că sute de cetățeni ar fi fost insultați, goniți, bătuți și pe jumătate uciși de către o veselă companie ai cărea membri au votat apoi în larg, unul cât zece, fără a se ști cine dintre dâșii este sau cine nu este alegător, dar altfel cu știința cea mai pozitivă că toate biletele, aruncate în urmă, reproduceau cu o exactitate stereotipă lista candidaților guvernului.

Confratele nostru de la *Românul* a mers cu cutezarea până a publica niște epistole, niște petițiuni, niște procese-verbale, ca și când toate acestea ar putea schimba cătuși de puțin reputațiunea d[omnu]lui Kogălniceanu!

Pe cine, oare, mai poate surprinde, în stare actuală de lucruri, chiar scrisoarea d[omnu]lui Grigorie Heliade, în care se plânge că i s-ar fi furat optzeci de napoleoni și un lanț de aur de către o ceată „cu ciomege în mână, în capul căreia era d[omnul] Petre Grădișteanu etc.?”

Pe cine, oare, mai poate minuna, în condițiunile în care ne aflăm, că tocmai generalul acestor onesti bătauși este astăzi consilier municipal în virtutea a 1771 de voturi constatate prin *Monitorul Oficial*?

Pe cine, oare, va mai aduce în mirare, mâni sau poimâni, când sfatul comunal întreg, astfel personificat, mulțumită atmosferei domnitoare, va porni deodată la [sacrilegiul?]¹ sistematic al tuturor cetățenilor Capitali?

Ceea ce ne întristează pe noi nu sunt alegerile de tot felul, municipale și nemunicipale, căci în materia electorală în genere, oricâte se întâmplă și s-ar mai întâmpla de acum înainte, tot încă este absolutamente imposibil ca până și fecundul geniu al d[omnu]lui ministru de Interne să mai inventeze ceva mai nou, ceva mai neastepat, ceva mai monstruos decât cele petrecute deja la Craiova, la Ploiești, la Pitești, la Slatina, la Galați, prin toate unghiurile țării.

Ne îngrijește, ne înflorează o altă sferă de acțiune, pe care d[omnul] Kogălniceanu se pare că și-a rezervat-o tocmai pentru efectul final.

Presa a rămas intactă deocamdată.

Românul este în tortură și *România* preocupată, dar cel puțin victima tot mai conservă încă prețioasa facultate de a se plânge, prin care se alină, ca prin farmec, durerile unei națiuni ca și ale unui individ.

1. În text: „sacagiul“ (n. ed.).

D[omnul] Kogălniceanu nu promitea niciodată că va mântui libertatea tiparului și numai aceasta este ceea ce ne mai liniștea.

Fericită e instituțiunea și fericit este omul cărora nu le oferă o mână de sprijin acela ce sfărâma o tribună în urma jurământului „să mă trăsnească Dumnezeu dacă mă voi atinge de acest altar“ și dizolva Camera trecută a doua zi după o duioasă tiradă de iubire la adresa d[omnului] Ioan Brătianu.

În ședința de luni a Adunării Deputaților, d[omnul] Kogălniceanu a declarat că „va lăsa presa liberă“.

Noi tremurăm.

Dea cerul ca să nu se împlinescă astăzi, mâni, foarte curând, această grozavă presimțire, bazată pe profunda cunoștință a țărâmului!

Presa e în pericol!

Și-n adevăr, ce oare nu se poate aștepta de la un om căruia d[omnul] A. G. Goleșcu i-a repetat în gura mare, de două ori, de la înălțimea tribunei parlamentare: „cât despre moralitate, jos fruntea, jos fruntea!“ și totuși ministrul n-a găsit nici o vorbă ca să răspundă, iar Camera întreagă, deși este născută pe furie, din osul și din carnea d[omnului] Kogălniceanu, a confirmat prin o tăcere dureroasă sentința de oprobriu a hidosului său părinte!

N-a protestat nici măcar d[omnul] Dimitrie Ghica, asupra căruia nu poate să nu se răsfrângă prin solidaritate, rușinea unui „coleg“.

Dar uitat-ai, oare, domnule Kogălnicene, că, cel puțin pe băncile Parlamentului, d[umnea]ta nu ești „Pepelea“, ingeniosul ideal de cinism din basmele populare, ci un consilier al Tronului?

În analele universale ale regimului reprezentativ nu s-a văzut încă până astăzi un ministru să primească într-o Cameră epitetul de „imoral“ cu același sânge rece de indiferență cu care aude cineva „bună-zia“ din gura unui trecător!...

Însă lucrurile neuzite se petrec la noi nu numai în adunarea de pe Dealul-Mitropoliei.

În ședința-i de marți, Senatul a decis prin vot a răspunde la mesajul princiar¹.

În ședința-i de miercuri, Senatul a decis prin vot a nu răspunde la mesajul princiar.

Cestiunea călcării regulamentului, care poprește de a reveni asupra unui vot, și chiar cestiunea de demnitate, care nu permite unor oameni ce se respectă de a se contrazice într-un mod atât de ridicol într-un interval d-abia de patruzeci și opt de ore, ambele aceste cestiuni se întâlnesc aci cu o altă considerațiune nu mai puțin importantă.

Domnitorul a deschis Parlamentul printr-un discurs, în care salută nu numai pe deputați, ci totodată și cu preferință pe senatori.

Să fie, oare, delicat de a nu răspunde la salutarea Suveranului, pe când buna creștere cea mai elementară ne impune această datorie socială chiar în privința omului celui mai de rând?

Senatul se scuză că așa-i poruncește d[omnul] prim-ministru, carele a declarat că altfel va fi silit să „avizeze“.

Ciudad!

1. Vezi *Le Moniteur Roumain* de joi.

O Cameră se disoalvă pentru că nu vrea să salute pe d[omnul] Macedonski și un Senat este în pericol de a fi trimis pe acasă fiindcă vrea să salute pe Capul Statului!...

*

P. S. Un articol din numărul trecut al ziarului nostru a demonstrat până la evidentă că onoarea, averea și chiar viața cetățenilor se află la deplina dispozițiune a judecătorilor de instrucțiune.

Într-o asemenea stare de lucruri, singura consolațiune este ca cel puțin românul să fie victima unui alt român, căci multe se iartă între frați.

Monitorul Oficial publică numirea unui d[omn] Cheminger ca judecător de instrucțiune la Bacău.

Mișcați prin acest nume nemțesc, noi cutezăm a întreba cu rezervă pe puternicii zilei, dacă individul este român sau ba?

Nu cumva trebuie un neamț pentru ca să nu scape din închisoare pe d[omnul] Iancu Negură, închis astăzi pentru hatărul d[omnu]lui Beust?

13

Un articol de fond

În 1857, sub faimosul caimacam Vogorides, om bun din fire, după cum îl descrie d[omnul] Bolintineanu, dar care nu știa să învețe a simți românește și nu avea destulă voință pentru a scăpa din mâinile mișeilor; în 1857, când acest străin dăduse d[omnu]lui Kogălniceanu primele lecțiuni cum se administrează, cum se fac alegerile de tot felul și cum se vinde țara, deși atunci era vorbă numai despre Unire, iară nu și despre însăși existența naționalității române; în 1857, marele nostru poet d[omnul] V. Alecsandri, mai june încă, mai simțitor, mai pătuns de sacrul foc al adevărului și al iubirii de țară, a scris un sublim blestem, ce nu poate a nu rămânea tot, atât de nemuritor ca și *Marseilleza*, ca, tot ce răsfrânge cugetul unui popor întreg, ca orice protestațiune a libertății contra jugului, fie acesta de ieri sau de astăzi, de aici sau de peste nouă mări, căci evenimentele se repetă, după profunda observațiune a lui Shakespeare!

Așteptăm cu nerăbdare ca actualul deputat al colegiului al III-lea de la Iași, tovarăș cu d[omni]i Kogălniceanu, Nicu Aslan, etc., să scoată actualminte la lumină o a doua edițiune a *blăstemului* din 1857. Dumnealui ar putea să mai adauge câte o strofă, să mai întărească câte un vers, să facă tabloul și mai negru, fără a ieși, cătuși de puțin, din marginile strictei realități. Speranțele noastre s-au înșelat. Bardul de altă dată se pare cu totul confundat astăzi în prozaica dorință ca drumul de fier să treacă prin moșia d[omniei]sale, precum Heine descrie pe viteazul Garakl Harfagar confundat într-o stearpă inerție în fundul oceanului. Ne decidem, dară, a publica noi înșine o a doua edițiune, întocmai astfel după cum o inspirase caimacamia lui Vogorides, dedicând-o, în calitate de simplu editor, anume d[omnu]lui Kogălniceanu, ceea ce nu poate să displacă d[omnu]lui Alecsandri... din cauza colegialității.

MOLDOVA ÎN 1857

Scumpă Moldovă! țară de jale!
Ah, la ce zile tu ai ajuns!
Lasă-mă-a plânge ranele tale,
Căci până-n suflet mă simț
pătruns!

Tu, ce ești bună, dulce, iubită,
Tu, ce ești fiica lui Dumnezeu,
Cum te lovește soarta cumplită!
Cum te înecă amarul greu!

Lupii și corbii și vulpi străine
Fac a lor hrană din trupul tău
Și tu, Moldovă, plătești cu bine
La toți aceia care-ți fac rău!

O, cât de crunte ș-otrăvitoare
Sunt pentru tine a lor mușcări,
Când ei cu buze sfâșietoare
Răspund l-a tale dulci săputări!

Dar mult mai aprig trebui să fie
Chinul ce suferi, amarul chin,
Când vezi chiar fii-ți cu dușmănie
Rupându-ți sânul de-amor plin.

Mumă duioasă, tristă-n cădere,
Cu agonie mânele-ți frângi
Și nu-ți rămâne nici o putere,
Nici glas la lume ca să te plângi!

Când ridici fruntea, jos în țărână
O-mpinge-o calcă dușman picior!
Când ridici glasul, o cruntă mână
Îi cumă-ndată gemetu-n zbor!

Dar cât va bate inima-n mine,
Eu în veghere la luptă-oi sta,
Și, cu tărie, eu pentru tine
În fața lumii voi protesta!

Pentru coroana-ți suverană,
Pentru-al tău nume și al tău drept
Eu înfrunta-voi hidra dușmană
Ș-un scut ți-oi face din al meu pept.

Voi zice ție: „Mamă-ntristată!
Prinde la suflet învictor,

Căci tu scăpa-vei de munci odată
Și-i avea parte de viitor!

Las' să te prade hoții în taină,
Să urle lupii în urma ta.
Lasă-i să rupă mândra ta haină...
Haină mai mândră tu vei purta!

În zădar răii vreu în orbire
Cereasca lege a-mprotivi.
Cerul voicște a ta mărire,
Și tu, Moldovă, mare vei fi!

În zădar cearcă ei să ridice
Un zid pe Milcov, despărțitor.
Cădea-va zidul, și tu, fericte,
Vei fi unită cu a ta sor'.

Căci tot se află în Românie
Inimi aprinse de-un sacru dor,
Ce vreu românul ca să reavie
Mare, puternic, ca dorul lor!

E scrisă-n ceruri sfânta Unire!
E scrisă-n inimi cu foc ceresc!
O! Românie! l-a ta mărire
Lucrează brațul dumnezeiesc!“

Voi zice, zice până la moarte
Celor ce-s dușmani neîmpăcați:
„O! voi, unelte de rele soarte
Pentru românii ce vă sunt frați!

Voi, care însuși cu-a voastră mână
Mormântul țării l-ați pregătit,
Ș-ați mușcat mâna ce vă dă pâine,
Și-ați rănit sânul ce v-a iubit!

Voi, care țării plătiți cu ură
Când ea vă cheamă dragii săi fii,
Uitând Dreptate, Lege, Natură,
Uitând că însuși aveți copii,

Blăsternul țării tunând să cadă
Pe capul vostru nelegiuit!
Blăsternul și ură!... Lumea să vadă
Cât rău în lume ați făptuit!

Fie-vă viața neagră, amară!
 Copii să n-aveți de sărutat!
 Să n-aveți nurne, să n-aveți țară,
 Aici să n-aveți loc de-ngropat!

Și când pe calea de vecinicie
 Veți pleca sarbezi, tremurători,
 Pe fruntea voastră moartea să scrie:
Dușmani ai țării! Cruzi vânzători!

14

București, 10 mai 1869

Astăzi este a treia aniversare a memorabilei zile din 1866, când principele Carol de Hohenzollern-Sigmaringen a intrat pentru prima oară în capitala României.

Dirigând atunci o mică foaie politică ebdomadară, noi puserăm în fruntea-i aceste cuvinte:

„Alegerea Alteței Sale Regele Carol I asigură României Unirea. Constituanta va asigura României Libertatea și Naționalitatea.

Să trăiască România, liberă, una și nedespărțită!

Să trăiască principele care va face pentru România ceea ce făcuse Leopold pentru Belgia!

Să trăiască Unirea, Libertatea, Naționalitatea și Domnitorul care va ști să le respecte!“

Repetăm acuma, din cuvânt în cuvânt, fără a adăuga și fără a suprima o singură literă, această urare prin care salutarăm, sunt acum trei ani, dimineața regimului actual.

Confratele nostru de la *Românul* zice în numărul său de astăzi că „în astă mare zi“ el nu voiește a vorbi „despre luptele din întru“.

Ne asociem din toată inima la această frăgezime constituțională, pentru a nu turbura câtuși de puțin prin o voce disonantă armonia serbării generale.

Astfel, dară, dând un scurt răhaz [sic!] de etichetă consilierilor Tronului, noi vom aduce deocamdată la cunoștința lectorilor noștri un fapt neoficial asupra căruia românii cei adevărați sunt datori a medita în orice timp, în zi de festivitate ca și în acea de lucru.

Serviciul sanitar al Capitalei a publicat de curând, prin organul d[omnu]lui doctor I. Felix, un raport, în care, pe pagina 34, ne întâmpină următoarele detaieri statistice asupra nativității și mortalității în București în cursul ultimilor doi ani.

„Înregistrați în 1867:

<i>născuți</i>	<i>morți</i>
ortodocși 4101	3192
catolici 157	353
protestanți 73	164
armeni 37	43
israeliți 408	221

Înregistrați în 1868:

<i>născuți</i>	<i>morți</i>
ortodocși 4128	4272

catolici 182	345
protestanți 69	132
armeni 25	36
israeliți 464	248...“

Niciodată cifrele n-au fost mai elocinți!

După registrele autentice ale Capitalei, populațiunea creștină a Bucureștilor, de toate riturile fără excepțiune, ortodocși, catolici, protestanți și armeni, moare pe fiecare an într-o proporțiune cu mult mai mare, câteodată chiar îndoită, decât numărul cel restrâns al nașterilor.

Numai jidanii, neam binecuvântat de Dumnezeu, după expresiunea d[omnului] Armand Lévy, se nasc aproape de două ori atâția câți mor.

În 1867 s-au născut 408 israeliți și au murit d-abia 221.

În 1868 - 464 născuți și 248 morți!

Mergând pe această cale, chiar dacă vom presupune că nu va mai intra în București nici un alt jidan din afară, deși în realitate tocmai israeliții formează partea cea mai însemnată a imigrațiunii, și tot încă, într-un scrut interval de cincizeci de ani, capitala României este fatalmente osândită a deveni un oraș curat evreesc!

Să ne gândim!

Publicând mai la vale proiectul guvernamental asupra organizării bisericesti, care va intra de urgență în dezbaterea Senatului, ne rezervăm a-l analiza în numărul viitor al ziarului.

15

București, 14 mai 1869

D[omnul] Nicolae Ionescu a obținut punerea de urgență în dezbaterea Senatului a proiectului guvernamental de organizarea bisericii române.

Gânditu-s-a, însă, elocintele senator al Universității de la Iași dacă este sau nu este astăzi momentul oportun de a grăbi soluțiunea unor cestiuni atât de grave?

Punem cu totul deoparte pe d[omnul] Crețescu, subscriitorul aparinte al proiectului, căci despre dumnealui nemine nu vorbise când era consilier de stat sub Vodă Cuza; nemine n-a vorbit mai deunăzi admirându-l în fotoliul de membru al Înaltei Curți de Casațiune; nemine nu vorbește acuma și nemine nu va vorbi mâni: fericita condițiune a celor predestinați pentru paradis!

Dar uitat-a d[omnul] Nicolae Ionescu că sub iscălitura de formă a ministrului actual de Culte și de Instrucțiune Publică se ascunde, clipind din ochi, realitatea de fond a d[omnului] Kogălniceanu?

Organizarea bisericii române se va face ea, oare, tocmai sub auspiciile autorului dezorganizării sale?

Clerul nostru poate el să aștepte vro consolațiune de la acela ce spârgea la Iași Mitropolia pentru a răpi, în întunerecul nopții, însăși persoana unui primat?

Nu este, oare, un sacrilegiu de a primi din mâna stângă a

d[omnu]lui Kogălniceanu viitorul religios al României, pe când dreapta-i se razămă cu cinism pe umărul lui popa Tache!!...

Iată ceea ce a scăpat din previziunea d[omnu]lui Nicolae Ionescu. Acuma însă trebuie să suferim consecințele.

În numărul trecut noi am reprodus deja textul proiectului, pe care-l mai complectăm astăzi prin profundele observațiuni ale d[omnu]lui N. R. și ale unui alt senator, al căruia nume lesne se poate ghici, „ex ungue leonem“, chiar sub vălul anonimului.

Atrăgând toată atențiunea lectorilor noștri asupra acestor doi articoli, ieșiți din penele unor bărbați deopotrivă familiari cu materia din diferite puncturi de vedere, ne vom mărgini din parte-ne a rezuma întreaga cestiune în câteva cuvinte.

Proiectul d[omnu]lui Kogălniceanu coprinde în sine două enormități capitale: principiul oligarhic-monacal în sânul clerului și rumperea bisericii române prin o schismă, ambele contra canoanelor, contra constituțiunii, contra tradițiunilor noastre naționale.

Începând de la primul șinod, adunat în Jerusalem în anul 50 din era creștină, cu același scop, pe care-l specifică proiectul d[omnu]lui Kogălniceanu, adică „de a mănține unitatea de dogme, administrativă, disciplinară și judiciară a bisericii“, începând de la acel sinod prototip, la care au luat parte „apostolii și presbiterii și frații“ (*Actele apost[olice]*, XV. 23), niciodată eclezia ortodoxă n-a respins clerul secular și chiar pe mireni cei mai recomandabili prin virtuțile și prin cunoștințele lor de a participa la căma turmei lui Crist.

Citind litura moartă a canoanelor, fără a înțelege spiritul lor, cum de n-a aruncat d[omnu] Kogălniceanu o răpede cătătură în josul deciziunilor sinodale, pentru ca să se încredințeze că chiar pântru autorii lor au fost preoți și mireni?

Cum de a priceput dumnealui canoanele într-un simț mai aristocratic decât grecii și muscalii, cari admit în compozițiunea sinoadelor, nu numai pe mitropoliți și pe episcopi, ci încă pe egumeni și pe protoierei?

Pentru a cunoaște ideea străbunilor noștri asupra elementelor constitutive ale unui sinod, de ce n-ai luat, d[omnu]le Kogălnicene, măcar actele conciliului de la Florența, la care Moldova trimisese anume trei reprezentanți: pe mitropolit, pe un protopop și pe marele logofăt Neagoe, adică un călugăr, un preot și nu mirean?

Sinodul din proiectul guvernamental se compune din doi mitropoliți și șase episcopi, nici mai mult nici mai puțin.

Oligarhia monacală în toată puterea cuvântului, cusută ca un petec zdrențaros pe candida haină a constituțiunii celei mai democratice!

Dar aceasta nu ajunge d[omnu]lui Kogălniceanu.

Imitând Austria, care n-a știut cum să dezbine altfel pe frații noștri de peste Carpați, decât numai introducând cu o abilitate diabolică fatala zăzanie de cei uniți și de cei neuniți, d[omnu] Kogălniceanu proteje în biserica română, prin articolul 20 din proiect, pe vlădicii aleși alături cu cei numiți, pe episcopii canonici lângă cei necanonici, pe Ariu lângă Atanasiu, pe Cuza lângă Christ!

Lăsând ca cele două studii speciale publicate mai la vale să demonstre[ze] lectorilor noștri toată absurditatea constituțională și

juridică a acestei monstruoase amalgame, noi ne mulțămim a reproduce aci propriile cuvinte ale părintelui Melchisedek, actualul senator și episcop al Dunării de Jos, carele, în primele momente ale unei inspirațiuni creștine, refuzase, în 1865, „decretul de vlădică“, deși s-a răzgândit mai în urmă declarând că Sântul Spirit îi poruncește a retrage demisiunea.

Iată-le:

„M-am întrebat pe sine ce vor zice de mine și credincioșii și necredincioșii, văzându-mă ridicat la treapta de episcop alături de sfințele așezăminte ale creștinătății... Conștiința mi-a spus că credincioșii se vor feri de mine și mă vor desprețui ca pe un sperjur, iară necredincioșii se vor bucura, socotindu-mă și pe mine ca pe unul din ei, ca pe o persoană ce nu crede în nimica sfânt; cu alte cuvinte un ipocrit. Conștiința mi-a mai spus și altă împrejurare foarte gravă. În secolul nostru, când materialismul și-a întins așa departe domnia sa peste spirite, când fariseii și saducheii moderni, rezultatul boalei spirituale a veacului nostru, dau război de moarte celui răstignit pentru mântuirea lumii, și cu scrierile lor cari de cari mai infame se silesc să șurpe Biserica creștină, în care s-a păstrat sfânta cruce, arma cea de mântuire a lumii, cuteza-voi, oare, și eu, un smerit servitor al bisericii, pe care ea m-a crescut, ea m-a luminat, ea m-a înălțat până astăzi, cuteza-voi, zic, spre răsplătire să vin a rumpe legământele cele sante și seculare, carii au ținut până acum în patria noastră Biserica lui Christos? Acest azil al mântuirii noastre, și sufletesc, și politic, și național, și să mă ridic peste ruinele ei, dând totdeodată ocaziunea de un nou triumf necredinței în divinitatea celui răstignit pentru noi?...“

Din Senat să trecem, oare, la Adunarea Deputaților?

Deocamdată ea n-a lucrat nemic, absolutaminte nemic, dar a avut ocaziunea de a auzi mult, foarte mult, mai cu seamă plăcuta declarațiune a d[omnu]lui Bozianu că nu poate [prezida]² o asemenea Cameră și măgulitorul răspuns al d[omnu]lui Negri că nu voiește nici măcar să figureze într-o companie „atât de demnă și de bine compusă“, după ironica expresiune a d[omnu]lui V. Alecsandri.

Văzând această maiestoasă neactivitate a areopagului de pe Dealul-Mitropoliei, noi așteptăm cu nerăbdare ca marele poet al României să intoneze acolo într-o zi, chiar de pe fotoliul său președințial, în mijlcul unor aplauze frenetice, teribila epigramă prin care biciuise altădată Camera din 1863, cu acea numai diferență că aceea nu plăcea lui Cuza, pe când aceasta nu poate să nu-i placă:

„P-un deal oarecare
Cu renume *sânt*,
Făcea zgomot mare
O moară de vânt;
Și biata morișcă,
Chiar d-avea un pic
De porumb și hrișcă,
Nu lucra nemic!“

1. În text: „mai“ (n. ed.).

2. În text: „președe“ (n. ed.).

16

București, 15 mai 1869

În numărul viitor vom semnala un pericol național de prima ordine: rectificarea [h]otarelor între România și Ungaria sub guvernul actual.

Până atunci, Camera și Senatul întrecându-se care de care a nu da organelor de publicitate nici o materie de vorbă, suntem aduși deocamdată, prin forța împrejurărilor, pe pogorâșul de a vesti aparițiunea în Capitală a unui nou ziar, în zig-zagurile căruia d[omnului] Kogălniceanu se răsfrânge mai bine decât chiar în coloanele *Presei*.

Adunarea Națională, o foaie anonimă, deși foita-i cam șoptește ceva la „ureche”, ieșind la lumină în ziua aniversară a intrării Principelui Carol în București, și-a început profesiunea de credință prin un îndoit „knicksen”: la Tron și la Cameră.

Iată debutul în cestiune:

„Numele sub care și data la care apare această foaie dispensează, sperăm, pre redacțiunea ei d-a face o lungă profesiune de credință. *Adunarea Națională și 10 Mai* spun tot ce suntem și tot ce voim.”

Crezând însă, pe semne, că publicul nu va înțelege atât de lesne ceea ce este *Adunarea Națională*, de astăzi și ceea ce voiește „10 Mai” pe mâne, noul organ urmează mai departe, devenind din ce în ce mai explicit cu fiecare silabă înainte:

„Știind din lecțiunile, nu numai ale istoriei generale, ci și din propria noastră experiență din ultimii ani de ce fatale consecințe este modificarea repetită a *șartei fundamentale* a unei națiuni, noi vom pune inima împreună cu celelalte foi cari au înscris în fruntea lor *Constituțiunea*, spre apărarea ei de orice călcare sau falsă interpretare. Totuși, noi o declarăm franc de la început, nu înțelegem că *Constituțiunea* este ultimul cuvânt al progresului și al liberalismului. Tot ce e uman e perfectibil: *legea cea mai bună azi va putea fi nesuficientă mâne*”.

Prin urmare: revizuirea constituțiunii!

Dar în ce simț anume?

Pactul nostru fundamental nu este el destul de democratic, asigurând națiunii uzul tuturor libertăților, sub egida egalității celei mai perfecte?

Nu este destul de național, îngrădindu-ne cu vigoare contra colonizării, contra judaismului, contra amestecului străinilor?

Ascultați ce ne răspunde în această privință *Adunarea Națională*:

„Noi nu avem ca *ideal* numai *teorii* împrumutate de la politici străini, fie ei cei mai celebri; ci avem încă și tradițiuni naționale seculare. Acel arbore rezistă mai tare fortunelor, care are rădăcini adânci întinse în pământ. Instituțiunile acelea sunt mai stabile, cari au atare rădăcini în națiune. Acestea sunt *tradițiunea*. Și tradițiunea română are asupra tradițiunilor tuturor popoarelor Europei acel avantaj că merge tocmai până acolo până unde teoriile au pus limitele liberalismului, împăcat cu ordinea, cu *legalitatea*, și cu *autoritatea*, ce nu poate, fără dauna ordinii, lipsi puterilor constituite ale unui popor.”

Așadară, păcatul cel neiertat al constituțiunii din 1866 este că puterea executivă, chiar după enormitățile de mai deunăzi, și tot încă

se plânge a nu avea „autoritatea“ ca să poată păși înainte la altele și mai monstruoase!

Un nou Statut, iată singura soluțiune!

Însă *Adunarea Națională* merge îndărăt cu aspirațiunile sale retrospective nu numai până la 2¹ mai, ci chiar dincolo de 24 genariu.

Despotismul se întărește mai lesne într-un spațiu mai îngust, ceva în felul „tiraniilor“ din lumea antică.

România întregă este prea întinsă pentru absolutiștii noștri.

Iată un pasaj:

„O misiune specială a *Adunării Naționale*, ca [a]ceea ce are în redacțiunea ei un însemnat număr de moldoveni, este d-a reprezinta interesele locale ale României de peste Milcov. Zicând aceasta, să nu strige nimeni la separatism etc.“

Supunându-ne ciudatei invitațiuni, iată că noi nu vom striga la separatism, deși în realitate tot ce poate fi permis unui adevărat unionist este de a constata că suferă, bunăoară, cutare district, cutare oraș, cutare cătun, fie de dincolo sau de dincoace, iar nu moldovenii sau muntenii; căci circomscripțiunile județene și comunale există, pe când Milcovul nu mai trăiește, ca barieră politică, decât numai în memoria vrășmașilor românismului!

Nu vom striga la separatism, mai repetăm încă o dată dar nu ne putem stăpâni de a nu pune cuvintele *Adunării Naționale* pur și simplu, fără nici o deducțiune, într-o paralelă cu cuvintele d[omnu]lui Kogălniceanu, rostite zilele trecute către deputațiunea de la Mehedinți:

„Dacă luptele nu vor înceta în Muntenia, voi depune frânele guvernului și voi merge să scap sârmana mea provincioară!“

Vă mai trebuie, oare, vro altă confesiune mai clară?

În fine, *Adunarea Națională* își încheie profesiunea de credință ca următoarea curioasă descoperire:

„Redacțiunea acestei foi este anonimă, cum anonime sunt principiile eterne.“

Precum vedeți, libertatea, naționalitatea, dreptatea, moralitatea, toate acestea sunt niște icsuri fără nume pentru noul organ oficios al d[omnu]lui Kogălniceanu!

Ne despărțim astădată de *Adunarea Națională*, fără a mai analiza nici laudele cu cari tămâiază pe d[omnul] ministru de Interne pentru că a permis jidovilor a fi înmormântați la cimitirul creștin, nici mustările ce adres[eaz]ă fraților noștri de peste Carpați, fiindcă victimele austro-maghiarismului nu nutresc în sânul lor o profundă admirațiune pentru guvernul nostru actual.

În rezumat, progrma noului ziar coprinde în sine următoarele trei puncturi:

Modificarea constituțiunii, ștergând din ea tot ce displace... autorității!

Scăparea „provincioarei“, lăsând Muntenia în plata lui Dumnezeu!

Anonimitatea principiilor, adecă desființarea distincțiunii dintre bine și rău!...

Să abordăm acuma o altă foaie, tot atât de liberală și, mai cu seamă, tot atât de națională.

D[omnul] Armand Lévy a crezut de cuviință a combate revista noastră politică din 7 mai.

Iată bateria d[omniei] sale.

„D[omnul] Brătianu n-a răspuns, *Românul* a tăcut. Dar *Traianul*, ziar de antegardă al partidului Brătianu a fulgerat prin pana d[omnu]lui Hăjdeu, unul din semnătorii faimosului proiect ebreofag al celor 31. Dumnealui ne face următoarea frumoasă observațiune: dacă d[omnul] Armand Lévy a rămas jidan în Franca, unde se bucură de toate drepturile civile și politice, apoi cum se poate spera că israeliții de aci vor deveni vreodată buni patrioți? D[omnul] Hăjdeu ar fi putut afla de la d[omnul] Brătianu cum că d[omnul] Armand Lévy împinge patriotismul său francez până la extremitate, fiind însă totodată, filo-elin, filo-român, filo-bulgar, partizan al unității germane și al celei italiene, iubind aproape deopotrivă judaismul, Franca și Polonia.“

O mărturie în adevăr prețioasă!

Jidanii, zice d. Armand Lévy, unesc totdeauna în patriotismul lor două, trei și mai multe țări.

Așa este!

La noi, de exemplu, ei iubesc într-o măsură egală pe români, pe nemți și pe muscali.

Dacă însă nemții și muscalii ar vrea cumva să împărțească România?

Atunci compatrioții d[omnu]lui Armand Lévy i-ar ajuta, fiindcă patriotismul dublu, austro-rusesc ar trebui să sacrifice pe patriotismul cel simplu românesc...

Am putea să finim aci cu acest comod adversar, dacă d[umnea]lui nu s-ar fi alunecat pe tărâmul argumentelor *ad hominem*.

D[omnul] Armand Lévy ne numește, „unul din semnătorii faimosului proiect ebreofag al celor 31“.

Acuzațiunea e justă, dar nu este completă.

Tot noi am scris petițiunea pe baza căriia Constituanta din 1866 a exclus pe jidani din banchetul drepturilor politice în România.

Ai fost dară prea-generos, d[omnu]le Armand Lévy, atribuindu-ne numai o singură crimă în loc de două.

Nici aceasta nu este tot.

În 1865, noi am ținut în București lungi conferințe publice despre pericolele judaismului pe malurile Dunării.

În 1862, noi am publicat în Iași un document, însoțit de întinse comentarii, asupra comerțului fraudulos al jidanilor.

Vor mai fi fost și altele, pe cari nu ni le mai aducem aminte.

Știm numai atâta, că n-am scăpat niciodată vro ocaziune de a lovi pe israeliții din România, pe aceeași bază pe care Turgot osândește pe hoțul Cartouche: „nu pentru că ești rău catolic, dar cetățean vătămător!“

Până aci dăm antagonistului nostru cea [mai] deplină dreptate.

Protestăm însă contra celeilalte insinuațiuni a d[omnu]lui Armand Lévy, cum să *Traian* ar fi ante-garda partidului „Brătianu“.

Dentâi, vorbind în genere, noi unii n-am aflat de nicăiri dacă vreun asemenea partid există undeva în România; dar știm bine că

doi din domnia frați Brătianu au onoarea de a aparține partidului democratic și național.

Al doilea, cât ne privește pe noi mai în specie, apoi ca deputat am declarat deja în Camera trecută, de la înălțimea tribunei, că nu recunoaștem nici un cap de partid și această solemnă declarațiune am justificat-o prin fapte, combătând cu vigoare pe guvernul actual, chiar atunci când îl susțineau, din amăgire, precum mărturisește darea de seamă a fostei majorități, toți ceilalți amici ai noștri politici și personali.

Am ținut totdeauna prea mult la demnitatea individuală pentru a nu suferi disciplina nimănui și am respectat totdeauna prea mult natura umană, pentru a nu disciplina pe nimeni.

Atragem atențiunea lectorilor asupra importantei revelațiuni pe care o face mai la vale d[omnul] dr. Zotu în privința propagandei catolice în școlile române.

17

București, 17 mai 1869

Pe când d[omnul] Kogălniceanu calcă sub picioare, într-un acces de frenezie, libertățile noastre constituționale cele mai sacre, d[omnul] Dimitrie Ghica, pe de altă parte, surprins cu dibăcie în vechea-i neputință de titluri, de genealogii, de blazonuri, de tot ceea ce străbunii noștri, bătându-și joc de armele zugrăvite ale aristocrației occidentale numeau cu despreț „cai verzi pe păreți“, devine un instrument naiv pentru a insulta tendințele unitare și chiar originea românilor.

Pe biroul Adunării Deputaților se află un nou proiect de lege, contrasemnat și depus de cătră însuși nominalul președinte al Cabinetului și prin care se propune, nici mai mult, nici mai puțin, decât renvierea funestelor zile de trunchierea României în mai multe fărâme, ștergându-se totodată, cu o mână sacrilegă, suvenirea descălecării lui Dragoș și a lui Negru de prin selbele Ardealului!

Oamenilor astăzi la putere nu le ajunge atâta că chiar stema actuală a statului, reprezentând pe vulturul muntean și pe zimbrul moldovean, în loc de o singură imagine a Daciei lui Traian amintește deja într-un mod neoportun dureroasa dezbinare a ambelor maluri ale Milcovului, dumnealor s-au decis a mai jumătăți încă pe fiecare din aceste două embleme, născocind armele Craiovei și armele Budgeacului, prentur ca astfel sigiliul țarei să arate Europei că România dunăreană consistă din patru bucăți deosebite ce se pot dezlipi la trebuință!

De șapte secolii, de la Negru-Vodă și până astăzi, Oltul a luptat vitejește contra tuturor inamicilor românismului, sub steagul comun al vulturului de la munte; și iată că d[omnul] Dim[itrie] Ghica vine acuma să ne spună că Craiova trebuie să aibe un stindard separat, unde să figureze leul, stema proprie a bulgarilor, cu totul străină tradițiunilor române. Provocăm pe oricine să ne-o arate pe vro veche pecete a Banatului.

De la Dragoș-Vodă și până la fatalul moment, când, dentăi tătării și apoi muscalii, au uzurpat, prin forță și prin viclenie, lungul

șes de peste Prut, Basarabia n-a avut niciodată un drapel aparte, încât chiar guvernul rusesc a fost silit să-i conserve pe zimbrul carpatin; și iată că d[omnul] Dimitrie Ghica vine acuma să ne spună că Budgeacul trebuie să aibe un stindard separat, unde să figureze delfinul, stema proprie a coloniilor genoveze din Moldova de prin veacul de mijloc, cu totul străină tradițiunilor române. Provocăm pe oricine să ne-o arăte pe vro veche pecete a laturii de la Marea Neagră!

Lasă, dară, deoparte, d[omnu]le Dimitrie Ghica, istoria noastră străbună, pe care d[umnea]ta, cufundat în anele neamului, o poți cunoaște cel mult de vro două sute de ani și ale căria zile primitive de glorie nu va fi în stare să ți le explice nici chiar excelența sa d[omnul] comite Stillfried von Alcantara-und-Rattonitz, ilustrul președinte al camerei [h]eraldice de la Berlin.

Dacă ți-ai fi dat osteneala de a studia cel puțin numismatica română, ai fi văzut că stema strămoșilor noștri a fost totdeauna cu atât mai necomplicată cu cât mai mare era domnul țării. Mircea se mulțumea cu vulturul, Ștefan - cu zimbrul și numai Despot-Vodă - crescut la fastidioasa curte a împăratului nemțesc Carol V și al cărui regim efemer, rostogolindu-se din eroare în eroare până la marginea catastrofei, n-a lăsat nici o urmă în România - se încercase a face din armele naționale o menagerie întreagă, introducând în ele cu profunziune pești, târătoare, bipede și patrupede!...

Dacă ai fi cercetat, d[omnu]le Dimitrie Ghica, măcar știința [h]eraldică universală - d[umnea]ta, adept înflăcărat al tuturor frivolităților de această natură - te-ai fi încredințat că, până și în feudalismul teutonic, neamurile cele mai vechi, al cărora arbore genealogic se urcă la prima cruciată sau mai sus, se disting totdeauna prin o simplitate extremă a blazonului: o bară, o potcoavă, un inel, o măcucă, o singură figură fără nici un ornament, iată tot, pe când d[umnea]ta voiești să cobori națiunea română, superba fiică a lui Traian, până la fantasticele combinațiuni moderne ale nobleței bastarde sau parvenite!

Așadară, ciocărtind stema României în patru surcele, guvernul nostru actual n-o face nici pentru artă, nici, cu atât mai puțin, în favoarea tradițiunilor naționale!

Care să fie, dară, cauza cea adevărată?

Noi nu mergem până acolo încât să atribuim paternitatea ideii, precum se șoptește în public, dorinței învăpăiate a d[omnu]lui Kogălniceanu de a rescuși din cenușă pe faimosul vițel de aur al „tăblițelor“ de sub regimul trecut, calculând fabulosul număr de peceti administrative, de nasturi oficiali, de guleri, de epolette etc., ce va aduce cu sine, sub auspiciile „vorniciei“, modificarea armelor țării.

Nu admitem aceasta fiindcă, duple expresiunea d[omnu]lui A. C. Golescu, dând cu totul d-o parte cestiunea moralității, ne închinăm denaintea inteligenței d[omnu]lui Kogălniceanu, al cărui spirit inventiv lesne ar putea să „tăblițească“ România într-un mod cu mult mai eficace, prin sute și mii de alte stratageme care de care mai ingenioase, fără a compromite reputațiunea „istoriografică“ a individului, singură ce-i mai rămâne deocamdată.

Să căutăm, dară, o altă cauză.

Adăugând pe leii bulgărești și pe delfinii genovezi, d[omnul] Dimitrie Ghica suprimă totodată din armele țării Soarele și Luna, pe cari arheologul le găsește nelipsite pe sigiliul României, începând de la cele mai vechi documinte și până astăzi, cu mult înainte de încheierea tractatelor cu Poarta Otomană.

Această emblemă au adus-o la noi tocmai Dagoș-Vodă și Radu Negru, Soarele și Luna fiind marca tradițională a Transilvaniei, de unde s-au pogorât vitezele cete din Făgăraș și din Maramureș, pentru a funda pe malurile Dunării un azil etern al românismului.

Numai d[omnul] Beust sau d[omnul] Andrassy ar fi putut, d[omnul]le Dimitrie Ghica, să-ți dea infernalul consiliu de a șterge din armele noastre naționale această prețioasă suveniră a Ardealului: „sfântul Soare“ și „sfânta Lună“; precum tot numai d[omnul] Beust și d[omnul] Andrassy ar fi fost în stare să te-ndemne cu perfidie de a face dintr-o Românie una și nedespărțită patru ridicole principate, pe când altădată însuși Metternich, mai puțin întrepid, nu recunoștea decât numai două!...

Iată sub ce fel de guvern se va opera astăzi rectificarea hotarelor noastre cu Ungaria! Acei ce sacrifică cu abnegațiune pe altarul austro-maghiarismului până și secolarele aspirațiuni de unitate națională, până și evangeliul istoriei române, până și maiestroasele umbre ale lui Dragoș și Negru - fi-vor ei capabili de a refuza vreodată unor amici atât de intimi, pe ici pe colea, câte un petec de pământ, câte o îmbucătură de carne din corpul sângerat al României?!

Noi ne mirăm numai de atâta, că, în loc de a negocia cu Bucureștii, cabinetul imperial și regesc de la Viena-Pesta nu s-a adresat d-a dreptul la scaunul vizirial de la Stambul, de vreme ce statul român se află astăzi întocmai în aceeași condițiune internațională ca în 1777, când Turcia, prin o simplă „tura“ a sultanului, a cedat Austriei clasică Bucovina cu mormântul marelui Ștefan.

În adevăr, iată cum ne specifică, în anul Domnului 1869, *Almanacul de Gotha*, registrul statistic oficial al diplomației europene:

TURQUIE

Eyalets ou gouvernements généraux	Gouverneurs généraux	Siège des gouvernements
1. Edirné, vilayet (Thrace, Tchimen)	Khourchid-pacha	Andrinople
2. Touna, vilayet (Province du Danube)	Sabri-pacha	Roustchouk
3. Bogdhan (Moldavie) et Eflack (Valachie)	Le prince Charles I-cr	Iassy Bucharest

Prin urmare, în fața Europei, România nu mai există astăzi, fiind din nou înlocuită prin cele două provincii ale trecutului, cu o capitală la Bahlui și o alta la Dâmbovița, formând ambele un singur „pașalâc“ turcesc, în fruntea căruia se află un „gubernor - general“ al Maiestății

Sale Padişahului, întocmai depotrivă cu Hursid-paşa de la Adrianopole şi cu Sabri-paşa de la Rusciuk!...

Şi ministerul nostru actual n-a protestat contra acestei infamii, precum nu protestase ieri, când vizirul ne tăgăduia dreptul de reprezentatiune în afară; precum nu va protesta mâni, când pretinsa regulare a hotarelor ar tăia chiar Bucureştii în două în beneficiul Ungariei, precum nu poate să proteşte un guvern, ce nu s-a ruşinat de a cerşetori cu umilinţă de la „Inaltul Devlet“ netăgăduitul drept al străbunilor noştri până în epca fanarioţilor, de a bate moneda naţională...

D[omnii] miniştri sunt preocupaţi numai cu autopsia României pe marca ţării şi cu desfiinţarea a tot ce ne vorbeşte de fraţii noştri de peste Carpaţi!

18

Bucureşti, 20 mai 1869

Revista era deja gata, complectând tot spaţiul rămas liber al ziarului, când unul din colegii noştri ne-a adus o lucrare foarte serioasă, relativă la onoarea, la demnitatea, la viitorul armatei române, a cărei floare este ameninţată astăzi de a fi călcată cu dispreţ sub picioarele celor mai de pe urmă căprari din Prusia.

Orice adevărat român lesne va înţelege ceea ce a trebuit să facem şi ceea ce am făcut.

Ar fi fost o crimă din parte-ne de a pune pe un plan secundar o asemenea cestiune, în îndoiturile căriia se poate întrevădea pieirea naţionalităţii române, dacă răul nu va fi curmat în însuşi germenele său, după preceptul străbunilor noştri, cari au fost romani, iară nu slavi şi nu nemţi: *principiis obsta!*

Aşadară, am rupt în bucăţi şi am aruncat jos revista, publicând în locu-i articolul asupra căruia nu găsim destule cuvinte pentru a atrage în grabă şi cu energie, nu atenţiunea, ci durerea, nu ochii, ci inima neamului românesc!

Tot în această materie un alt coleg al nostru, d[omnul] maior Radu Mihail a făcut, în şedinţa de astăzi a Adunării Deputaţilor, o gravă interpelaţiune, la care d[omnul] Kogălniceanu, pitulându-se după obicei sub grimasa unui arlechin, nu s-a sfiit a declara cu o veselă obscenitate, că nu vrea nici măcar să răspundă; iar d[omnii] general Florescu şi Manolache Epureanu, a căror nămerită împărechere este mai elocinte decât chiar discursurile dumnealor, au format grozava teorie că de câte ori un prusian va insulta pe un român, trebuie să se facă muşama!!!

În numărul viitor vom reproduce discursul d[omnului] Radu Mihail.

19

Bucureşti, 22 mai 1869

Ieri o delegaţiune din partea Camerei a înmănat capului statului, după toate formele etichetei celei mai riguroase, răspunsul la mesajul princiar.

Abordând astăzi cestiunea, noi nu mai avem denaintea noastră un simplu proiect, supus la toate eventualitățile reviziunii, ci un fapt îndeplinit, nestrămutat, nerevocabil, a căruia natură nu mai poate fi dezmințită cu o oră mai târziu.

Cu atât mai bine pentru aprecierea situațiunii!

Opera Adunării de pe Dealul Mitropoliei este copilul unui dublu servilism.

Mandatarii, ziși ai națiunii, au voit să lingusească pe tată și pe naș totodată.

Puteau ei, oare, să uite datoria de recunoștință către d[omnul] Kogălniceanu, din a căruia pasiune pentru terorism s-au născut, într-o clipă, înarmați și gata la luptă, ca Minerva din capul lui Joe?

Puteau ei însă, pe de altă parte, să nu-și aducă aminte, în același moment, că aparițiunea lor legală în lume se începe din ziua botezului; „țara s-a pronunțat“?

Astfel, Camera se vedea silită, prin însuși păcatul originii sale, de a uni, într-o singură adulațiune dizarmonioasă, două principii diametralminte opuse: regimul de la 1866 și pe d[omnul] Kogălniceanu.

Greutatea pozițiunii a covârșit forțele d[omni]lor deputați

În zadar au alergat ei cu desperare la poezia d[omnului] Alecsandri și la proza d[omnului] Heliade, numindu-i pe amândoi în fruntea comisiunii însărcinate cu redigerea adresei.

Nici sublimul cântăreț al *Florioarei*, nici marele profet al lui *Isachar*, n-au fost în stare de a birui absoluta imposibilitate de a celebra, la un loc și în același timp, pe mirele României, aclamat cu dragoste de către Constituantă, și pe hidosul demon, pe care dânsa îl stigmatizase pentru eternitate cu epitetul de „imoral“!

Vânând două ținte atât de diferite, dumnealor trebuiau cu orice preț să ajungă a sacrifica pe una din ele în favoarea celeilalte.

Fost-a jertfit d[omnul] Kogălniceanu?

Să vedem.

Răspunsul la mesajul princiar zice, în adevăr, cu o profundă genuflexiune: „spiritul luminat, activ și patriotic, care animă pe suveranul României“. Ar putea crede cineva, la prima vedere, că d[omnii] deputați nu sleiesc cu profuziune dicționarul adjectivelor decât numai pentru serviciul Tronului; însă, întâlnind dodată aspra căutătură a d[omnului] ministru de Interne, dumnealor se sperie, se încurcă și se grăbesc, înfruntând contradicțiunea cea mai rudimentară, a adăuga mai la vale:

„În prezența giganticelor lucrări de îmbunătățiri materiale, începute pe întinderea pământului românesc, Camera simte cu fericire că țara a ieșit din DOMENIUL UTOPIILOR“.

Prin urmare, trei ani de regim constituțional; trei ani de domnie actuală; trei ani cari formează „luna de miere“, epoca cea mai frumoasă, intervalul cel mai luminos, de iubire, de încredere, de intimitate în căsătoria Măriei Sale Carol I cu națiunea română, au fost „domen[i]ul utopiilor“!

Când țara a osândit cu indignațiune brutalul jug al Statutului – o utopie!

Când ea se credea sosită într-un liman de virtute, de libertate

și de mărire, alegând pe un principe ieșit din îngemănarea neamului lui Napoleon cu al lui Frideric cel Mare – o utopie!

Când noul suveran al românilor pășea cu o nobilă expansiune pe calea românismului și a democrației, înfrățindu-se cu opinca pe câmpul de la Filaret, cu vocabularul în Academie, cu toți românii de dincoace și de dincolo de Carpați, de peste Prut, de peste Molna, de peste Dunăre – o utopie!

Când România figura în concertul diplomatic al Europei ca un stat autonom și independent, iar nu ca un păcătos „pașalâc turcesc” pe care grația Padișahului l-a încredințat, pe o durată de plac, administrației unui „gubernator general”, coleg cu Hurșid din Adrianopole și cu Sabri din Rusciuc – o utopie!

Într-un cuvânt, până la d[omnul] Kogălniceanu totul a fost o „utopie”, adică totul a fost acel fantastic regat în care satira sângeroasă a lui Rabelais punea să domnească pe ridicolul „Gargantua”!...

Iată ca ce [sic!] fel este adresa prin care Adunarea Deputaților a răspuns acuma la generozitatea Tronului!...

„Pecetluitul” acelei Constituante, căreia i se datorește cu totul însăși ființa regimului de astăzi, a reușit, în fine, să-și răzbune cu prisos contra infamantei sentințe!...

„Voi m-ați numit imoral și eu am protestat; eu vă numesc minciună și voi afirmați”!

E grozav!

Însă răspunsul Camerei nu se poprește aci.

El zice mai încolo:

„Stabilitatea dobândită în regiunea înaltă a Tronului; stabilitatea reprezentată de Înălțimea Voastră și de Augusta Sa dinastie; stabilitatea în instituțiuni constituționale; stabilitatea în principiile civilizatoare, care conduce lumea modernă și înțeleapta lor aplicare în societatea română, vor încorona edificiul național și social. Camera Deputaților va aduce energicul său concurs la această operă măreață și, pentru realizarea ei, va fi în deplină armonie cu guvernul Înălțimii Voastre.”

Prin urmare, Parlamentul d[omnului] Kogălniceanu va fi în deplină armonie cu guvernul actual pentru a realiza... ce?... «stabilitatea Tronului și stabilitatea Constituției»“!

Înțeles-am oare bine?

Cu alte cuvinte, constituțiunea și Tronul au fost la noi până astăzi, după expresiunea bătrânului Conachi:

„Cu slove scris pe hârtie

Se povestește să fie,

Dar în faptă se vedește

Că alta nu-nchipuiește

Decât numai nălucire...”

Pentru a realiza stabilitatea elementului reprezentativ-dinastic în România, trebuia să vină anume d[omnul] Kogălniceanu!

Constituțiunea și Tronul aveau trebuință de a fi consolidate.

Așa ni se spune și suntem gata, din parte-ne, a admite, de astă dată, că „gura păcătosului adevăr grăiește”.

Să vă întrebăm, însă, cari sunt anume mijloacele de consolidare

ce v-au servit până acuma a propti această șovăire a Tronului și a constituțiunii?

Consolida-se-vor ele prin măciuca lui Popa-Tache?

Consolida-se-vor ele cerșitorind de la vizir permisiunea de a bate monetă?

Consolida-se-vor ele lăsând ca cel mai de pe urmă căprar din Prusia să-și bată joc de floarea armatei române?

Consolida-se-vor ele insultând tot ce e libertate și tot ce e naționalitate?

D[omnul] Kogălniceanu astfel a consolidat altădată domnia lui Vodă-Cuza!!

Mai scurt, pusă între Scylla nașterii și Caribda botezului, Adunarea Deputaților, după un singur fum la picioarele Tronului, s-a mărginit a cheltui apoi tot restul tămâiei numai și numai pentru d[omnul] ministru de Interne.

Fără d[omnul] Kogălniceanu, regimul actual a fost până astăzi o utopie; lipsind d[omnul] Kogălniceanu, el nu va putea deveni niciodată o „realitate“; mulțumită d[omnului] Kogălniceanu, în momentul de față el este pe cale de a se stabili...

Ce ne mai aștepată, oare?

*

Din ultimele telegrame, publicate în numărul trecut al ziarului, cele mai remarcabile sunt două.

Una din Madrid, reproducând curajoasele cuvinte ale republicanului Garcia Lopez cum că principele ce va cuteza să primească coroana Spaniei se poate aștepta la soarta lui Maximilian; cealaltă din Viena, anunțând hotărârea Porții de a desființa capitulațiunile sale, „cu sudiții turci de religiune creștină“, ceea ce implică în sine toate vechile noastre tractate.

Lăsăm fără comentariu prezicerea oratorului spaniol, căci nu toate națiunile sunt capabile s-o înțeleagă.

Deciziunea cabinetului otoman are o însemnătate cu mult mai practică.

Sultanul, după telegrama în cestiune, își formulează raționamentul astfel: de vreme ce străbunii mei n-au intrat pe calea tractatelor prin forță, rămâne dară în buna mea voință de a le conserva sau nu.

În privința României, planul Imperiului Otoman de a reintra în posesiunea teritorială a Peninsulei Balcanice întregi a început deja de mult a se pune în lucrare.

Ieri vizirul ne-a contestat dreptul de reprezentațiune diplomatică - și guvernul nostru a tăcut.

Astăzi *Almanacul de Gotha* primește de la Constantinopole lista „pașalâcurilor turcești“, între cari figurează cu litere mari Moldova și Țara Românească, ca două provincii separate, întocmai egale cu „eyaletul¹ de Edirne“ sau cu „eyaletul de Tuna“ - și guvernul nostru iarăși tace.

1. Vilaet. Vezi *Almanahul de la Gotha*. Citat de B. P. Hasdeu (n. ed.).

Mâne vom vedea pe Mithad-paşa în Bucureşti - şi guvernul nostru nu va mai putea să nu tacă.

Dacă nu în Cameră, la intrarea căreia se citeşte, scris cu grifa d[omnu]lui Kogălniceanu, teribilul „*lasciate ogni speranza*” -, apoi cel puţin în Senat nu se va găsi, oare, nici o singură voce românească pentru a cere seamă asupra tuturor acestor cestiuni de existenţă naţională?

Aşteptăm.

*

Foaia pariziană *Correspondence d'Orient* din 10/22 mai ne aduce următoarea ştire, ce nu poate să nu răpească de bucurie inimele tuturor românilor:

„Aflăm că comisiunea instituită sub auspiciile Alianţei Israelite pentru colonizarea Palestinei a adunat deja o sumă de 100.000 franci pentru primele cheltuieli de instalaţiune ale familiilor israelite cari vor fi peste puţin trimise la Iaffa. Deşi ideea restabilirii regatului israelit în Palestina nu găseşte aprobaţiunea tuturor membrilor, totuşi noi ştim pozitiv că mai mulţi israeliţi cu influinţă sunt decise a lucra în acest simţ, chiar fără sprijinul Alianţei“.

Întrucât evreii, în loc de a se încuibă într-un mod fraudulos pe spinarea celorlalte naţionalităţi, nu vor tinde decât numai la redobândirea teritoriului propriu străbun, simpatiile cele mai călduroase ale tuturor românilor le sunt câştigate pentru totdeauna: suntem siguri că ţara întreagă, de la Prut până la Severin, va fi gata, la orice moment, a face o contribuţiune pecuniară imensă pentru a transporta cât mai curând la Iaffa tot prisosul judovimei.

Adăstăm un apel din partea d[omnu]lui Armand Lévy, la care vom fi cei dentâi a răspunde, deschizând subscriitorilor coloanele ziarului şi depunând personalmente cel de pe urmă obol pentru a avea mângâierea de a trămite, cu rodul muncii noastre, cel puţin o zece jidani la apele Iordanului!...

*

Chiar în momentul de a pune ziarul sub presă, aflăm că d[omnu]lui Kogălniceanu, printr-o propunere făcută ieri în Adunarea Deputaţilor, opreşte pe israeliţi de a mai căuta Palestina, dându-le „cetatea română“!!!.

20

Bucureşti, 22 mai 1869

Prevestirile d[omnu]lui Armand Lévy, neobositul misionar al iudaismului pe malurile Dunării, încep a se realiza una câte una: nu degeaba proorocul israelit s-a împrietenit cu profetul de la Ploieşti.

Dumnealui ne-a ameninţat mai deunăzi cu ştergerea neamului românesc din cartea popoarelor dacă nu ne vom grăbi pe dată a ceda lui Israil tot ce e mai bun pe pământul lui Traian; şi iată că la Paris, apare, în limba germană, o broşură diplomatică, prin care se propune curat şi simplu anexiunea României către Imperiul Austro-Maghiar, sub pretext că aceasta ar dori-o chiar românii!!!

D[omnul] Armand Lévy ne-a mai spus, pe de altă parte, cum că guvernul țării lesne ar putea da jidovilor drepturi politice pe calea cea comodă a interpretării articolului 6 din constituțiune, carele - zice dumnealui - are în vedere numai pe „străinii de ritul israelit“, iar nicidecum pe cei născuți în România; și iată că d[omnul] Kogălniceanu, în ședința de joi a Camerei Deputaților vine de repetă în gura mare cum că „sunt între ebrei oameni ce nu trebuiesc excluși de la participarea drepturilor acordate de constituțiune“, adecă, cu alte cuvinte, articolul 6 nu privește toată jidovimea, ci d-abia pe acei vro câțiva ce nu vor vrea sau nu vor ști „cum“ să se împace cu „vornicia“.

Astfel, rezultatul final la care ne conduce cu o răpăziciune infernală guvernul actual, consistă în următorul „deutoronom“:

1. Ca politică interioară, vom fi dați jidanilor!
2. Ca politică exterioară, vom fi dați ungarilor!

În privința judaismului, d[omnul] Kogălniceanu s-a pronunțat deja pe față, cerând concursul Parlamentului, sub cuvânt că astăzi dumnealui „nu se crede în drept de a rezolva singur cestiunea“, ceea ce înseamnă că o va rezolva singur mâne sau poimâne, când se va crede în drept s-o facă, nefiind vorbă decât numai despre o credință momentană.

În privința maghiarismului, d[omnul] Kogălniceanu se mai ține încă deocamdată într-o rezervă aparinte, dar libelul nemțesc de la Paris rădică deja de pe acum un colțisor al vălului, combătând cu înviersunare pe așa-numiții „roșii“, pentru ca astfel să se înțeleagă mai bine că au scris-o anume amicii oamenilor noștri de la putere.

Adunarea Națională, organul intim al d[omnu]lui ministru de Interne, care-i șoptește totdeauna la „ureche“ ceea ce trebuie să scrie, își începuse numărul dentăi prin o pompoasă laudă, cum că d[omnul] Kogălniceanu a lărgit la noi sfera cimitirelor, permițând a se îngropa acolo tot felul de oameni. În adevăr, România întregă este pusă pe cale a fi înmormântată!!!

Din lipsa spațiului, ne oprim aci, căci interesul actualității ne silește a da loc dentăi epistolei de la Brașov cu analiza infamului pamflet teutonic de la Paris, apoi prescurtării ședinței Camerei cu discuțiunea despre evrei și, în fine, pentru a complecta tabloul, unui nou studiu asupra modului cum feldfebelii din Prusia au ajuns a insulta la noi cu impunitate floarea armatei române.

21

București, 27 mai 1869

Dreptatea de la Iași, în numărul său de 22 mai, se unește pe deplin cu modul în care ziarul nostru, cel dentăi dintre toate „a discutat și a cernut la lumina dreptului canonic și uman neajunsurile și pericolele proiectului de organizare a bisericii române, prezentat de d[omnul] Crețescu“.

În adevăr, cestiunea a fost analizată în revista lui *Traian* încă din 14 mai cu mult înainte de a intra în dezbaterea publică și chiar de a ieși din secțiunile Senatului.

Mulțumind foii de peste Milcov, ne cuprinde totodată un fel

de mirare, când ne vedem necitiți și necitați, măcar în treacăt, de cătră confracții noștri din București, după cum arată următorul pasaj din *Românul* de astăzi:

„Proiectul Guvernului cere ca Sinodul să fie compus numai din mitropoliții și episcopii eparhioți, adică peste tot în nr. de opt. Atât d[omnul] Costa-Foru, care susține proiectul guvernului, cât și d[omnul] N. Ionescu, care-l combate, au dezbătut cu mult talent în ședința Senatului de sâmbătă această mare cestiune pentru națiunea română. În ședința de astăzi a Senatului precum se va vedea mai la vale, dezbaterea a urmat și lumina s-a făcut deplină. Oricine acum știe că proiectul guvernului voiește, cum a zis d[omnul] Ionescu, a introduce despotismul monacal în biserica română, și cellalt proiect cere ca biserica română să redevie ceea ce a fost: biserică liberă și națională, biserică constituțională în stat constituțional. Oricine știe acum că sunt în joc, cum a zis d[omnul] Ionescu, tradițiunile naționale și armonia tuturor legilor noastre. Dacă despotismul se va așeza și întrona în biserică, el se va introduce firește și-n guvernământul mirean. Dacă preotul este, cum zic călugării și cum a zis d[omnul] Costa-Foru, sluga episcopului, este firesc ca poporul, crescut de preoți slugi, slugărie să învețe. Prelații aleși supt aceea lege, zice d[omnul] Ionescu, vor fi despoți și vor corumpe clerul în loc d-a-l lumina și ridica, căci nu uitați că, dacă clerul este căzut, datorăm căderea lui despotismului ce ne-a băntuit de 150 de ani. În fața eminenților oratori, cari au dezbătut această mare cestiune, de la care atamnă sclavia sau libertatea națiunii române noi nu mai avem astăzi trebuință de a o dezbate aici“.

Ei bine, toate câte a spus d. N. Ionescu, negreșit cu mai puțină elocință, au fost deja desfășurate în revista noastră de sunt acum două săptămâni, pe care însă, din întâmpare, n-a văzut-o *Românul*, preocupat, naturalmente, mai mult de a urmări ceea ce fac adversarii, decât de a ști ceea ce scriu amicii.

Iată dară, ce am zis noi, nu ieri, nu azi-dimineață, ci cu douăsprezece zile înainte:

„Proiectul d[omnului] Kogălniceanu cuprinde în sine două enonmități capitale: principiul oligarhic-monacal în sânul clerului și rumperea bisericii române prin o schismă, ambele contra canoanelor, contra constituțiunii, contra tradițiunilor noastre naționale.

Începând de la primul sinod, adunat în Ierusallem, în anul 50, era creștină, cu același scop pe care-l specifică proiectul d[omnului] Kogălniceanu, adecă de a mănține unitatea de dogme, administrativă, disciplinară și judiciară a bisericii, începând de la acel sinod prototip, la care au luat parte «apostolii, presbiterii și frații» (*Actele Apost[olice]*, XV, 23); niciodată eccleziia ortodoxă n-a respins clerul laic, și chiar pe mireni cei mai recomandabili prin virtuțile și prin cunoștințele lor, de a participa la cârma turmei lui Crist.

Citind litera moartă a canoanelor, fără a înțelege spiritul lor, cum de n-a aruncat d[omnul] Kogălniceanu o răpede cătătură în josul deciziunilor sinodale, pentru ca să se încredințeze, că chiar pântre autorii lor au fost preoți și mireni?

Cum de a priceput d[umnea]lui canoanele într-un simț mai aristocratic decât grecii și musulii, care admit în compozițiunea sinoadelor pe egumeni și pe protoierei?

Pentru a cunoaște ideea străbunilor noștri asupra elementelor constitutive ale unui sinod, de ce n-ai luat, d[omnule] Kogălnicene, măcar actele conciliului de la Florența, la care Moldova trimisese anume trei reprezentanți: pe mitropolit, pe un protopop și pe marele logofăt Neagoe, adică un călugăr, un preot și un mirean?

Sinodul din proiectul guvernamental se compune din doi mitropoliți și șase episcopi, nici mai mult nici mai puțin.

Oligarhia monacală în toată puterea cuvântului, cusută ca un petec zdrențeros pe candida haină a constituțiunii celei mai democratice!..."

Ne felicităm astăzi că Senatul a înțeles cestiunea în același spirit, votând în ședința-i de ieri amendamentul d[omnu]lui N. Ionescu, care este curat și simplu o concluziune a revistei noastre din 14 mai, dezvoltată apoi cu toată variata erudițiune și superba artă oratorie a eminentului senator al Universității din Iași."

*

Doi numeri întregi ai *Israelitului Român* din 16 și din 20 ale lunii, nu cuprind altceva afară numai de o imensă filipică din partea d[omnu]lui Armand Lévy la adresa lui „Traian-Hăjdeu“, după care urmează în numărul din 23 o polemică ceva mai scurtă cu d[omnului] Panaiot Donici.

Argumentația adversarului nostru se distinge în genere, de la un capăt până la cellalt, prin o urbanitate, prin o eleganță, prin o finețe, pe care noi unii nu o vom putea descri, preferind mai bine a reproduce în original următorul pasaj, nu tocmai dintre cele mai violenți:

„Am auzit de mai multe ori zicându-se că d[omnul] Hăjdeu ar fi un om de spirit; n-am putea zice până la ce punct această aserțiune este exactă. Însă nu credem că ne-ar dezminți cineva dacă am emite o părere umilă, cum că este un spirit fals. Dacă Gall ar fi pipăit cucuiele acestei căpățâne emerite, el n-ar fi găsit deloc cucuiera venerațiunii și religiozității, ci din contra, ar fi constatat semnele ilogicii, precum și Lavater ar fi citit în trăs[ăt]urile sale variabilitatea opiniunilor, râvnirea și ura altora, în mijlocul unei satisfacțiuni imperturbabile de sineși“.

Oricine înțelege că pe un așa tărâm de luptă ne va fi cu totul peste putință de a combate vreodată pe d[omnul] Armand Lévy, căruia i-a plăcut a se nomoli într-adins, pentru ca simțul de demnitate să nu ne permită în vecii vecilor de a ne pogori până la nivelul unui răspuns.

Am fi mers cu indiferență și mai departe, acordând o absoluțiune taciturnă pentru totdeauna la orice a scris, scrie sau va scri de acum înainte cavaleriasca pană a d[omnu]lui Armand Lévy, în ambele sale ziare, atât în *Israelitul Român* precum și în *Steaua Orientului*, dacă d[omnul] Kogălniceanu n-ar fi venit în zilele trecute să amenințe deodată națiunea, chiar în sânul Parlamentului, cu satisfacerea tuturor domnițelor jidovești prin o jidovească interpretare a constituțiunii.

Așadar, o datorie imperioasă către românism, suprema zeitare a acestui organ, singură a fost în stare să ne silească din nou, vrând-nevrând a utiliza confesiunile periodice ale d[omnu]lui Armand Lévy, fără a avea cătuși de puțin în vedere individualitatea d[omniei] sale, ci numai întrucât ele aruncă o vie lumină asupra misterioaselor țesături politice ale d[omnu]lui Kogălniceanu.

Publicând scrisoarea d-lui Panaiot Donici, în care d[umnea]lui

declară, dintr-o scăpare de condei, că s-ar putea lăsa în pace toți evreii născuți în țară, *Trompeta Carpaților* adause într-o notiță că ea primește o asemenea condițiune cel mult pentru vro sută de familii.

Știți, oare, ce răspunde la aceasta *Israelitul Român* în numărul său de vineri, adecă a doua zi după discursul d[omnu]lui Kogălniceanu din Cameră?

Iată:

„Unde găsi-veți d[umnea]voastră o sută de familii jidovești, cari să fie dispuse a cumpăra egalitatea lor prin renegarea și sacrificiul celorlalți frați? Orice concesiune ni s-ar face, noi o primim numai ca pe o arvună a libertății generale. Una din trăsăturile caracteristice ale neamului nostru este că un jidov nu se închină niciodată pentru sine, ci pentru totalitatea cea mare a israeliților.“

Cu alte cuvinte, evreii sunt „frați“ numai unii cu alții; ei formează cu toții o solidaritate universală nedezipită, cu obligațiunea expresă a fiecărui membru de a se închina pentru «totalitatea cea mare a israeliților». Ei cer astăzi drepturi politice în România la vro doi-trei ca un simplu «arvun» în perspectiva de a întinde apoi cu repezițiune cele dobândite asupra întregii lumi jidovești; și toate astea se spun și se scriu verde, pe față, în gura mare, cu litere majuscule, în mijlocul Bucureștilor, d-abia cu vreo câteva oare după ce d[omnul] Kogălniceanu declarase în Parlament că trebuie cu orice preț să împământenim «măcar pe unii dintre evrei»!...”

D[omnul] ministru de Interne face el, oare, parte din redacțiunea *Israelitului Român*?

Așa și nu așa; căci precum toate burgurile anticei Elade pretindeau altădată de a fi unica patrie a lui Homer, tot astfel, nu un singur ziar, ci toate foile jidovești din Capitală au dreptul egal de a revendica astăzi ilustra persoană a d[omnu]lui Kogălniceanu!

Vineri dumnealui a scris în *Israelitul Român*; duminică, adecă după două zile de la discursul sau din Cameră, îl vedem ascuțindu-și condeiul în birourile *Stelei Orientului* cealaltă „Dalilă“ ebraică din strada Beilicului, a cărei revistă din aceea zi ne spune tot ce se petrece cu ușa închisă, acolo unde nu poate pătrunde nimeni, afară numai de cei cu încrederea Tronului:

„Consiliul de Miniștri a decis ca cestiunea israelită să fie abordată denaintea Adunării Deputaților, dând această misiune anume d[omnu]lui ministru de Interne“.

D[omnul] Kogălniceanu, spus-a el, oare, în Cameră, că vine în urma unei deciziuni colective și solidare din partea colegilor săi?

Nu. De unde, dară, o poate ști cu atâta preciziune organul jidovilor dacă nu de la vreun colaborator cu portofoliu?...

După ce am constatat astfel, în modul cel mai pozitiv, intima legătură actuală a d[omnu]lui Kogălniceanu cu ambele foite israelite din București, să ne fie permis de a recurge acum tot la acest câmp, atât de fertil pentru a mai lămuri încă, măcar în parte, panorama viitorului.

În același număr de duminică, în care transpare gâfâind figura

d[omnu]lui ministru de Interne, *Steaua Orientului*, după ce se plânge că o comisiune parlamentară de anchetă ar înainta prea puțin cestiunea israelită, încheie apoi așa: „emanciparea țăranilor în România n-ar fi reușit pe atare cale“.

Prin urmare, vagabonzii din Palestina trebuiesc emancipați la noi astăzi, din virgulă în virgulă, precum a fost emancipată ieri opinca română.

În 1864 regimul personal s-a putut stabili, în favoarea legii rurale, prin însăși națiunea, amagită în buna-i credință; în 1869 el este pe drum de a se restaura sub pretextul cestiunii israelite, prin consimțământul diplomatic din afară, cumpărat cu banii jidanilor!

Lovitura de Stat bate la ușă, și vechiul portar, deprins a sări când suna clopoțelul, așteaptă cu nerăbdare momentul de a deschide!!!

22

București, 31 mai 1869

Ținem mult a constata aci, o dată pentru totdeauna, că ziarul *Adunarea Națională* - a căruia foiță, fie zis în treacăt, cu toată părerea de rău, se subscrie, din când în când, de către d[omnul] V. A. Urechia - este, pe de o parte, un organ recunoscut pe față al d[omnu]lui Kogălniceanu, iar pe de alta un luptător sincer, franc și verde, al separatismului, întocmai, ba poate și mai mult, sau cel puțin mai cu finețe, de cum fusese într-un timp nemuritoarea gazetă a d[omnu]lui Boldur-Lătescu.

În numărul său din 25 mai, făcând o lungă epologie a evreilor, *Adunarea Națională* zice, între altele:

„Este o aserțiune fără fundament ca un ziar din Iași, *Secolul XIX*, ar fi o foaie subvenționată a ministrului de Interne. Teoriile acestor foi n-au nimic d-a face cu faptele d[omnu]lui Kogălniceanu“.

Iată dară un „comunicat“ în toată puterea cuvântului, prin fond și prin formă, cu ace[e]a numai deosebire, că în loc de a figura în *Monitorul Oficial*, ca organ solidar al cabinetului întreg, el se publică prin o foaie proprie, personală, individuală, separată, subiectivă a d[omnu]lui ministru de Interne!

Deci, *Adunarea Națională* sau „d[omnul] Kogălniceanu“ e tot una.

Să trecem acum la cealaltă cestiune în privința căreia celebrul răspuns ministerial, dat mai deunăzi deputațiunii de la Mehedinți: „voi lăsa Muntenia în plata lui Dumnezeu și mă voi duce să scap sărmana mea provincioară“, - n-a fost decât numai o elocință prefată a unei opere în mai multe volume.

În același număr din 25 mai, unde *Adunarea Națională* se declara atât de fătis a fi singurul interpret acreditat al cugetărilor intime ale d[omnu]lui Kogălniceanu, găsim un „dialog“ în care moldoveanul își bate joc de muntean; și apoi pe dată, în numărul din 29 ale lunii, apare următoarea statistică a proporțiunii între moldoveni și munteni în birocrăția din București:

Nr. total al impiegaților	Impiegați de dincoace de Milcov	Impiegați de dincolo de Milcov	
29	27	12	În Ministerul de Interne
245	217	28	În Ministerul de Finanțe
25	22	3	În Ministerul de Externe
8	7	1	Cance[lar]ia Consiliului de Miniștri
42	33	9	În Min. Instr[ucțiunii] Publ[ice] și Culte
43	39	4	În Minist[erul de] Rezel
20	15	5	În Minis[erul] Justiției
18	18	-	În Dir[ecția] Arhiv[elor] Statului
9	8	1	În Direcți[unea] Sanitară
9	9	-	În Direcțiunea Peniten- c[iarelor]
14	11	3	În Cancel[aria] Casei de Depuneri și Cons[em- națiunii]
27	26	1	În Comitetul de Lichidare

Toată diferența între noii separatiști anonimi de la *Adunarea Națională* și între vechiul separatism cunoscut al foii *Moldova* este că d[omnul] Bolduru-Lătescu avea cel puțin curajul de a nu se ascunde după perdea, de a nu-și tăia numele, de a nu-și mistifica principiile, pe când organul oficios al d[omnului] Kogălniceanu, pitulat sub niște X și Y, ce se pot asemăna cu faimoasa „frunză” de pe statuile antice, protestează mereu, că ține la Unire, precum în comedia *Intimii* a lui Sardou un bufon incomodează toată lumea, strigând totodată că nu voiește a incomoda pe nimeni.

Spre a demonstra suprema perfidie a preocupățiunii statistice a *Adunării Naționale* noi cerem mai întâi, în numele sacru al românismului ca ea să dea imediat la lumină cifra tuturor impiegaților din Capitală, nu după mizerabilele „provincioare” ale d[omnului] Kogălniceanu, ci după districte, singura diviziune teritorială constituțională și națională; pentru ca astfel să se poată vedea dacă craiovenii, mehedintinenii, vâlcanii etc. sunt sau nu sunt mai cu spor în careiera bugetară a Capitalei, decât bărlădenii, vasluienii sau gălățenii.

Al doilea, noi rugăm pe anonimii „pro putoare” ai *Adunării Naționale* de a întreba pe însuși foiletonistul lor, „get-beget moldovan”, carele în curs de cinci-șase ani în șir a fost director general, sau mai bine zicând, unicul ministru de fapt, la Despărțământul Cultelor și al Instrucțiunii Publice: cum de s-a întâmplat, oare, că tocmai acolo, după statistica de mai sus, figurează 33 de munteni și 9 moldoveni?

Românii de prin districte, - căci numai astfel este permis a vorbi unei foi ce se respectă, - sunt în genere într-un număr foarte mic în birocrăția bucureșteană, din două cauze, mai mult decât naturale:

1. Oricine preferă a servi în colțișorul, bun sau rău, unde își are familia, casa, masa, neamuri, cunoscuți, cu o leafă egală sau chiar inferioară.

2. Rareori se expune cineva de a veni din depărtare, când știe din repetită experiență a sute și mii, cum că a două zi un nou ministru, urmând vechiului obicei, îl va da afară, nu pentru că e de la Botoșani, sau de la Râmnicu-Vâlceii, ci pentru că-i „alb“ sau „roșu“.

Pe când *Adunarea Națională* se preface cu măiestrie într-un nesecat izvor de munte, a cărei vrășmașă inundațiune înmulțește cu orice preț infernalele ape ale Milcovului, ca doară-doară va reuși a restabili din trecut o barieră de invidie și de intrigă între ambele sale țărături - este ciudat de a o vedea îmbunătățindu-se totodată pe lângă frații noștri de peste Carpați.

Suntem fericiți însă de a constata că până acuma ziarul separatist al d[omnu]lui Kogălniceanu a găsit un răsunset firesc numai în coloanele *Telegrafului Român*. În adevăr, aceia ce aplaudaseră mai deunăzi cu frenezie la „unirea“ Transilvaniei cu Ungaria, pot ei, oare, să nu aplaude astăzi, cu același entuziasm, la „dezunirea românilor de la Dunăre, al cărui singur rezultat este «unirea» României întregi cu coroana Sfântului Ștefan?!...“

Afară de foaia maghiarofilă de la Sibiu, nu credem că *Adunarea Națională* cu toată dibăcia intelectuală și mai cu seamă „materială“ a d[omnu]lui ministru de Interne să poată prinde în lațurile separatismului, pe altcineva în clasica patrie a lui Hor[ș]eja, a lui Petru Maior, a lui Șincai, a lui Șuluțu, a lui Iancu, a lui Mureșanu, a celor mai sublime fapte și cugetări pe altarul Unității Române!

În orice caz, tactica d[omnu]lui Kogălniceanu este ingenioasă.

Dumnealui, pe de o parte, suprimă cu o mână sacrilegă din stema țării „sântul Soare“ și „sânta Lună“, o prețioasă suvenire tradițională de peste Carpați, persecută cu furia pe toți transilvănenii așezați în România liberă, începând de la veteranul Laurian și până la cel mai modest scriitor sau student, unii goniți cu urgie din serviciu, alții sterși cu nemilă din lista bursierilor, murind de foame unii și alții; întinde trăsnetele sale asupra societății „Transilvania“, în privința căreia consiliile județene, atât de generoase în anii trecuți, departe de a-i mai acorda astăzi vrun nou ajutor, a ajuns a refuza chiar pe cele votate, pentru a nu-și atrage prin aceasta teribila mânie a omniputintelui „vornic“, iar pe de altă parte, tot dumnealui, prin organul *Adunării Naționale*, tămâiază la distanță pe nenorociții ardeleni, având chiar aerul de a nu aproba în toate pe unguri cu care, totuși, negociază tocmai acum „schimbarea de față“ a hotarelor țării!!!...

Quousque, Catilina?

*

Publicăm mai la vale două raporturi ale comisiunii de petițiuni din sânul Senatului, dentâi o pagină din imensul dosar al terorismului

electoral în districtele Muscel și Argeș; al doilea, un act despre modul în care compania prusiană a drumurilor de fier, la Slatina ca pretutindini, calcă la tot pasul, prin convență tacită sau expresă a guvernului, cu folosul nu știm al cui, dar în paguba și spre rușinea țării, litera și spitiul concesionii.

Ne grăbim de pe acum a atrage toată atențiunea lectorilor noștri asupra acestor două raporturi parlamentare, deși ele nu s-au pus încă docamdată la ordinea zilei, căci credem că misiunea cea mai frumoasă a unui ziar este de a lumina de cu timp opiniunea publică, până la capetele cele mai extreme ale lumii române asupra tuturor cestiunilor capitale, iar nu de a aștepta să fie luminat el însuși, tocmai în ultimul moment, prin discursul vreunui deputat sau senator, lăsând astfel țara întreagă surprinsă din cauza unei lumini prea-întârziate.

Senatul a isprăvit deja dezbaterea organizării bisericii române. Admiterea clerului de mir în compozițiunea Sinodului, datorită admirabilei elocințe a d[omnu]lui N. Ionescu, a fost, precum am arătat-o în numărul trecut al ziarului, o însemnată victorie asupra tendițelor monaco-oligarhice ale proiectului guvernamental; ministerul, însă, a știut să-și răzbune chiar a doua zi, făcând să se primească episcopii necanonici, hirotoniți prin decretale lui vodă-Cuza, și care ar fi rămas negreșit pe dinafară, căci au obținut d-abia o majoritate de „propriile lor voturi“, dacă toată presa democratică ar fi semnalat răul cu tărie și de timpuriu nu la urgia patriarcatului grec, cu care noi nu avem a face, ci la indignațiunea neamului românesc.

*

În cestiunea maiorului Dabija, guvernul a fost silit a da satisfacțiunea cea mai complectă: distinsul ofițer român este pus la loc, sub cuvânt că demisiunea-i n-a fost primită decât numai „din eroare“, iar căprarul prusian s-a depărtat cu totul din stabilimentul de artilerie și, cel puțin până acuma, nu se aude încă nemic, dacă i se va fi dat sau nu, pe aiuri, vro nouă ocaziune de a mai insulta armata română.

Suntem mândri de a putea zice, că acest succes adevărat național se datorește cu totul numai ziarului *Traian*, carele, singur, a scos în astă afacere un țipăt de durere, atât în coloanele sale, precum și de pe tribuna Parlamentului, prin organul colegului nostru d[omnu]l maior Radu Mihai; pe când toate celelalte organe ale opiniunii publice au preferit, unele a susține pe căprarul prusian, celelalte a conserva o orgolioasă tăcere.

Se zice însă, că istoria feld-febelului neamț a pus capăt d-abia unui simplu episod: alți șaptezeci de militari prusiani sunt deja pe drum de la Berlin, ducând în buzunarele lor contracte de „instructori ai armatei române“.

Din lipsa spațiului, vom reveni asupra acestei grave cestiuni în numărul viitor, demonstrând guvernului, cu o oară înainte, imensul pericol al încercărilor sale de a germaniza o națiune, ale cărei simpatii, fie popor, fie oștire, n-au fost și nu vor fi niciodată pentru „cavalerii teutonici“, inamici de moarte ai latinității începând de la Mariu[s] și de la Cezar, ci numai și numai pentru frații noștri de același sânge: francezi, spanioli și italieni...

*

În momentul d-ă încheia revista, ni se spune că, în ședința de astăzi a Camerei Deputaților, d[omnul] Văleanu a interpelat pe savantul nostru ministru de Lucrările Publice în privința drumului de fier prin Slatina, pe care d[omnul] Strussberg o schimbă, o sucește, o deznaturează și o lungeste după bunul său plac, călcând cu dispreț sub picioare o lege votată de către Parlamentul României, dar fără nici o valoare pentru un... prusian.

Am atins deja, cu câteva rânduri mai sus această gravă cestiune, desfășurată mai la vale cu toate detaliurile sale în raportul d[omnu]lui Sihleanu, ce zace deocamdată pe biroul Senatului, în așteptare de a ajunge la ordinea zilei, și pentru care noi unii, reproducându-l nu i-am găsit nici un alt titlu mai potrivit, decât numai „dictatura prusiană“.

D[omnul] Dimitrie Ghica a răspuns astăzi în Cameră, precum va răspunde mâini în Senat, că dumnealui „nu știe nimic“, adică nici chiar spirituala epigramă a satiricului Bălăcescu:

„Din modestie, se vede
Tot strigi că nu știi nimic,
Tu o zici fără-a o crede
Eu o cred fără s-o zic“.

Cu toate acestea, concesionarul de la Berlin profită mereu cu aviditate de profundele cunoștințe speciale ale d[omnu]lui prim-ministru, pe de o parte, pentru a dezmoșteni de beneficiul căii ferate unele orașe în drept de a le cere, iar, pe de alta, pentru a încărca statul român cu zecimi de kilometri neprevăzuți, ceea ce se traduce prin sutimi de milioane azvârlite de pomană din punga țării: astfel la Galați, astfel la Botoșani, astfel acuma la Slatina.

Cuvintele d[omnu]lui Constantin Grădișteanu zise cu această ocaziune în Cameră zugrăvesc de minune situațiunea: „este o sistemă ca d[omnu] Strussberg să lucreze cum îi vine în cap, fără a aștepta aprobarea guvernului carele, la rândul său, lăsându-l dentâi în voie, se scuză apoi că nu mai poate nemic contra unui fapt împlinit“!!

Spre a complecta defecțiunea acestei comode sisteme, trebuie să mai adăugăm: „în fine, ivindu-se în Parlament vro protestațiune, majoritatea dă dreptate și d[omnu]lui Strussberg, și d[omnu]lui Dimitrie Ghica, și grecilor și nemților, și turcilor și tătarilor, numai României bai!...“

23

București, 3 iunie 1869

Ședința de duminică a Adunării Deputaților ne-a cufundat în haosul cel mai complect asupra trecutului, prezentului și viitorului.

Nu mai știm unde am fost, unde suntem, unde vom fi.

De două zile în șir ne batem în zadar capul pentru a înțelege această „selva obscura“, după expresiunea posomorâtului Dante, și tot

încă n-am ajuns până acuma de a putea descifra măcar o singură silabă din infernala enigmă a sfînxului.

Ministeriul actual primește astăzi, clar, neted și limpede, o diplomă autentică de „naționalism“, din partea acelora ce-l numeau ieri cu tot dreptul precum îl vom numi noi totdeauna „partidă austro-maghiară“.

Să fie, oare, aceasta o eroare, o [h]alucinațiune, o ironie, un „lapsus linguae“?

Să dea Dumnezeu!

În orice caz, durerea noastră este prea ardinte și emoțiunea prea mare, pentru ca să putem face deocamdată altceva decât numai o simplă confrunțațiune de texturi.

Vom reproduce, dar, mai întâi de toate, vreo câteva pasaje mai accentuate din darea de seamă, pe care, după autorizațiunea majorității fostei Camere, alături cu noi și cu d[omnul] Chițu, o subscriesese d[omnul] C. A. Rosetti, ceea ce făcea de prisos ca s-o mai verifice d[omnul] Ioan Brătianu.

Paragraful 10, relatând evenimentele parlamentare de pe la finea sesiunii se începe așa:

„Nu vom analiza aci lungile dezbateri, urmate în curs de două ședințe consecutive asupra acestei grave cestiuni și prin care s-a constatat, între altele, cum că însuși d[omnul] Beust cerea cu insistință tocmai în zilele din urmă dizolvarea unei Camere a cărei majoritate este considerată ca revoluționară de către politica austro-maghiară, și că iarăși, tocmai în zilele din urmă președintele cabinetului a primit de la Paris o corespondință intimă, ce-i prevestește candidatura la tronul României a unui personaj cu care d[omnul] Macedonski se află în legăturile cele mai strânse, ceea ce nu e de natură a alina temerile ce au provocat numirea d[omniei]săle în capul armatei române și peristința ministeriului actual de a-l menține cu orice preț.

Nu vom descrie aci acele frumoase discuțiuni, ce au venit să arunce o lumină atât de adevărată și atât de tristă în adevărul ei, asupra unui guvern urcat la putere pe furiș, rămas la cârma statului prin amăgire, și carele, după ce surprinsese dintruntăi buna credință a parlamentului, se încearcă acuma a viola conștiința națiunii române, dinaintea căreia se prezintă cu îndoitul stindard: *Beust - Macedonski!*...“

Iată apoi începutul paragrafului 12:

„Camera fiind dizolvată, majoritatea crede că, pentru a-și împlini datoria pe deplin, trebuie să semnaleze țării principalele primejdii și stăvile, de cari este amenințată națiunea, dacă nu va trimite în viitorul Parlament, ca și în cel trecut o adevărată reprezentațiune națională, bazată pe principiile din 1821 și 1848.

Armarea generală, mai nainte chiar de a se fi realizat măcar în schiță, va fi paralizată și compromisă de către un guvern ce dovedește că nu este inspirat de suflarea României; de către un guvern care pune în capul armatei tocmai pe adversarii cei mai înflăcărați ai noii organizări militare; de către un guvern care s-a grăbit a provoca o criză ministerială într-adins, înainte d-a intra în dezbateră bugetului Ministerului de Rezbel, știind că majoritatea este gata a face toate sacrificiile posibile pentru a pune România în stare de rezista la orice eventualitate; în fine, de către un guvern al cărui studiu sistematic este d-a depărta din armată tot ce e capacitate, punând în loc ruginele uitate și demne de uitare ale trecutului regulamentar...“

În sfârșit, concluziunea dării de seamă este aceasta:

„Ceea ce este mai grav decât toate, însăși constituțiunea noastră cu care are tot dreptul de a se mândri neamul românesc, este în pericol din partea unor oameni cari, nevoind a se menține la putere prin voința liberă a națiunii, vor căuta să provoace turburări și scandaluri spre a sugruma apoi cuvântul și presa, insistând asupra necesității de a modifica pactul nostru fundamental, amune în sensul în care îi va inspira, - precum i-a inspirat deja pentru dizolvarea Camerei, - vocea acelora din străinătate ce sunt îngrijoraji de libertatea actuală și de mărirea viitoare a României...”

Acuma reproducem, chiar din *Românul* de astăzi, pentru a nu fi acuzați de a deznatura cătuși de puțin înțelesul direct sau indirect al cuvintelor, întreaga prescurtare după discursul de alaltăieri al d[omnului] Ioan Brătianu.

„Discuțiunea se închide: se pune la vot luarea în considerare a proiectului de lege (pentru rectificarea hotarelor cu imperiul austro-maghiar) și se primește.

Puindu-se în discuțiune proiectul pe articole, d[omnului] I. C. Brătianu, luând cuvântul, zice c-a votat cu inima tremurândă și, spre a pronunța cuvântul „pentru”, a trebuit să se uite la banca ministerială pe care se află d[omnii] D. Ghica și Kogălniceanu. cei cu cari, oricât s-ar afla în neînțelegere în chestiuni politice totdeauna sunt alături în chestiunile mari naționale.

S-a zis, d[omnia] sa n-a fost în Cameră - s-a zis că pentru prima oară acum Austria consimte la verificarea frontierelor. Aceasta poate fi just; poate însă afirma că guvernul austriac până acum n-a fost, cum s-a putut crede, rebel în a voi să verifice fruntariile și a ne privi în acestea ca autonomi. D[omnia]sa are de martur pe d[omnul] consul general al Franței, că d[omnul] baron d'Eder îl ruga pe d[omnia]sa a numi comisiunea, care să purceadă la verificarea fruntarilor, și d[omnia]sa i-a răspuns: «persistența ce pui mă îngrijește». Sensul conversațiunii fu exemplul că de câte ori moșneanul, răzășul, a voit a-și verifica hotarele cu proprietarul, rareori răzășul a putut redobândi proprietatea sa piedută.

Țara aceasta a fost dată în arendă, a fost ocupată de puterile străine. Cine poate să bănuiască că noi am putut împieta tărâmul Austriei, care niciodată n-a fost ocupat de noi? Deci, nu bietul răzăș, ci proprietarul cel mare, cu sabia-n mână a încălcat și dorința d-ă rectifica fruntariile îl face (pe d[omnul] Brătianu) să se îndoiască, să se teamă și ar dori ca să se dea toate asigurările, ca nu cumva lucrarea să fie în detrimentul nostru, ca nu cumva bietul răzăș să mai piarză. Atunci statul cel mic primește a-și rectifica fruntariile sale când e sigur că împrejurările politice [i] sunt favorabile, când situațiunea politică a Europei e altfel, încât să nu se poată consacra o călcare, ci din contra, să i se redea ceea ce s-a luat. Am votat, dar, „pentru” - zice terminând d[omnul] Brătianu - fiindcă am văzut la minister pe niște bărbați cari oricât de contrar aș fi în politică cu dânsii, ne dau toată încrederea și cu cari voi fi alături în chestiuni așa mari naționale ca aceasta și decât cari nimeni nu poate da mai mari asigurări ca dumnealor”.

S-ar putea crede, la prima vedere că d[omnul] Ion Brătianu a voit numai să glumească dacă cuvintele d[omniei]sale n-ar fi o justificare a unui vot, iar sufragiile unui mandatar al națiunii nu se dau în glumă.

Așadar:

„Ieri d[omnii] Dimitrie Ghica și Kogălniceanu trimiteau pe acasă un Parlament fiindcă,“ d[omnul] Beust cerea cu insistință tocmai

în zilele din urmă dizolvarea unei Camere a cărei majoritate era considerată ca revoluționară de către politica austro-maghiară.“

Ieri d[omnii] Dimitrie Ghica și Kogălniceanu „se încercau a viola conștiința națiunii române denaintea căreia se prezintau cu îndoitul stindard: Beust-Macedonski“.

Ieri d[omnii] Dimitrie Ghica și Kogălniceanu „dovedeau că nu sunt inspirați de suflarea României și se grăbeau a provoca o criză ministerială într-adins înainte de a intra în dezbateră bugetului ministerului de rezbel.“

Ieri, în fine, d[omnii] Dimitrie Ghica și Kogălniceanu se pregăteau „a modifica pactul nostru fundamental anume în sensul în care îi va inspira, precum i-a inspirat deja pentru dizolvarea Camerei, vocea aceluia din străinătate ce sunt îngrij[or]ați de libertatea actuală și de mărirea viitoare a României.“

Toate acestea au fost ieri.

Ei bine, astăzi, dacă sunt exacte procesele-verbale din *Românul*, iar nici un alt organ de publicitate nu poate fi mai nesuspectat în această privință¹; astăzi, d[omnul] Ioan Brătianu repetă de două ori într-un singur discurs că, „cu „d[omnii] Dimitrie Ghica și Kogălniceanu, oricât s-ar afla în neînțelegere în chestiuni politice, totdeauna e alături în chestiunile mari, naționale, în cari d[omniile]lor îi dau toată încrederea, și, decât cari, nimeni altul nu poate da mai mari «asigurări»!!!...“

Să ne oprim aci un moment, nu spre a comenta, ci pentru a formula o scurtă serie de întrebări.

Criminala tăcere a guvernului actual, când Poarta Otomană, numărându-ne pînă la pasul pașalâcurile sale ne tăgăduiește dreptul de reprezentare diplomatică în afară, este ea, oare, sau nu o mare chestiune națională?

D[omnul] Ioan Brătianu se asociază cu d[omnii] Dimitrie Ghica și Kogălniceanu?

Nepilduita persistență a d[omnului] ministru de Interne de a ațâța la tot pasul scelerata zăcanie a separatismului, vorbind mereu ca moldovean, adresându-se mereu către moldoveni, zgândărind mereu Moldova, - este ea, oare, sau nu, „o mare chestiune națională?“

D[omnul] Ioan Brătianu se asociază cu d[omnii] Dimitrie Ghica și Kogălniceanu!

Infernala intențiune a cabinetului de astăzi de a împământenii jidovimea prin o perfidă interpretare a articolului 6 din constituțiune, - este ea, oare, sau nu „o mare chestiune națională?“

D[omnul] Ioan Brătianu se asociază cu d[omnii] Dimitrie Ghica și Kogălniceanu!...

O sublimă societate pentru chestiuni mari naționale!!

Gătește-te câmpule de la Filaret: o să mai vezi o sărutare!!!

Nenorocită țară!

Sărmană națiune!...

Cum vă joacă „Pepelea de la Huși“!!!

1. Tot în numărul de astăzi, revista politică a *Românului* se extiază denaintea unui discurs al d[omnului] V.A. Urechia, care, de la început până la fine, nu este decât un imn la adresa ministerului.

P. S.

Din așa-numita fostă majoritate, numai d[omnul] maior Radu Mihai neinfluențându-se prin vorbele nimănuși, a votat contra proiectului guvernamental de rectificarea hotarelor după gustul d[omnului] An-drassy!

24

București, 7 iunie 1869

Parlamentul, după ce și-a isprăvit, în fine, ambele sale sesiuni, pe cea ordinară și pe cea extraordinară, stâmpărând într-un mod foarte expeditiv „setea națiunii de îmbunătățiri morale și materiale“, pleacă pe-acasă, grăbit de a da seamă alegătorilor, adecă prefectilor și subprefectilor, pe frunțile cărora ministerul a înscris cu litere mari „țara“.

În numărul viitor vom încerca a face bilanțul acestui nemuritor parlament, în privința căruia se poate zice cu tot dreptul, imitând într-un simț opus memorabila expresiune a unui Mesaj Prințiar despre o altă legislatură; „de când există regimul constituțional în România nu s-a acordat niciodată mai multe credite peste credite!“

Prin o întâmplare ciudată care nu este nicidecum de bun ogur pentru puternicii zilei, mandatarii d[omnului] ministru de Interne dispar într-un timp când li se poate aplica atât de nemerit vorba romanului: „i-au umflat Rusaliile“.

Lăsând însă deocamdată pe legislatorii de la Sântul Sava și de la Sânta Mitropolie, să abordăm astăzi o altă *Adunare Națională* născută de asemenea din libertinajul politic al d[omnului] Kogălniceanu, și care, în numărul său de joi, începe a se lăuda cu simpatia ziarelor române de peste Carpați, reproducând după *Federațiunea* o corespondință din București.

În adevăr, patriotica foaie de la Pesta a publicat, încă la 28 mai, o scrisoare, pe care noi am fi trecut-o cu vederea, fiind adăpostită ca de milă în urma articolului de fond, d-abia în coada ziarului, dacă *Adunarea Națională* nu s-ar fi precipitat de a o scoate la lumină, ca o probă strălucită despre aurora născândă a popularității d[omnului] Kogălniceanu la frații noștri din Ardeal.

Corespondintele *Federațiunii* insistă că „românii de peste Carpați n-au decât să se bucure de guvernul actual al României“ iar, mai în special trebuie să admire „operele mărețe, ce a lucrat d[omnul] Kogălniceanu până în prezent“.

Epistola este anonimă și nici nu se putea altfel, fiind un fapt general, o regulă universală, o sistemă, ca toți cei ce laudă pe d[omnul] Kogălniceanu, începând de la *Pressa* și până la cea din urmă foită de prin provincie, să se rușineze de a-și pune numele, asemenea celui advocat francez, carele răspunsese vestitului bandit Cartouche, că-l va apăra bucuros denaintea justiției, dacă i se va permite a vorbi mascat.

În josul corespondinței se află însă ceva, adică enigmatică subsciere: „un transilvănean“.

Noi cunoaștem aproape pe toți ardelenii din Capitală, suntem în

legătură de amice cu cei mai mulți, credem că *Traian* a reușit a surprinde și a manifesta ideile celor mai eminenți: și nu ne sfiim a declara, până la o probă contrarie, cum că noul corespundinte al *Federațiunii* a putut veni de orișunde, dar numai de peste Carpați, nu!

Transilvănenii din București lesne se clasifică.

Sunt vro câțiva veterani ca d[omnii] Laurian sau Papiu, bunăoară, astăzi victime ale persecuțiunii guvernului actual, precum la 1848 au fost victime ale persecuțiunii maghiare, ceea ce este în realitate tot una.

Sunt mai mulți juni studenți sau impiegați, despuiți de burse, goniți din serviciu, aruncați pe poduri, numai pentru că au cutezat a supăra mai deunăzi pe d[omnul] Andrassy prin arderea infamei caricaturi contra Transilvaniei, sau pentru că au refuzat în timpul alegerilor de a se pune sub steagurile poliției electorale.

În fine, este societatea „Transilvania“ coprinzând în sine mai totalitatea ardelenilor din România liberă, dar care se vede astăzi cu totul paralizată în nobila-i misiune, consiliile județene încetând s-o mai ajute, pentru a nu cădea cumva în urgia d[omnu]lui ministru de Interne.

Care, dară, dintre toți acești transilvăneni poate fi autorul epistolei din *Federațiunea*?

Nici unul.

Originea lucrului se poate descoperi doară în oficina *Adunării Naționale*.

Să atragem însă atențiunea iubitelui nostru confrate de la Pesta asupra unui simptom de o gravitate extremă.

În 1864, tocmai în ajunul de a zdrobi o tribună, d[omnul] Kogălniceanu jura, mai mult ca orișicând, că n-o va atinge niciodată.

În 1868, tocmai în ajunul de a izbi partidul democratic, d[omnul] Kogălniceanu striga cu entuziasm, că iubește pe d[omnul] Ioan Brătianu.

Astăzi, dumnealui se îmbună prin toate mijloacele posibile, din cari numai o mică parte transpiră la lumina zilei, pe lângă frații noștri de peste Carpați: nu cumva să fi sosit tocmai ajunul vreunei misterioase tranzacțiuni cu Ungaria?...

Ne cutremurăm!

Ca un apendice, la toate acestea, ingeniosul „vornic“ a alergat în zilele din urmă la stratagema de a răspândi vorba cum că guvernul austro-maghiar ar fi cerut extradițiunea junilor ardeleni de aice, întâmpinând însă un patriotic refuz din partea d[omnu]lui Kogălniceanu.

Mai întâi, noi negăm existența unei asemenea cereri, în așteptare să ne dezmință *Monitorul Oficial*, ceea ce nu se va face.

Al doilea, o asemenea cerere chiar existând, nici însuși d[omnul] Manolachi Epureanu, de ar fi ministru în locul d[omnu]lui Kogălniceanu, n-ar putea împinge cinismul până la realizarea unei extradițiuni de această natură!...

*

Ieri toți reprezentanții cei mai distinși ai ministeriului public din Capitală, d[omnii] Ferechidi, Baluță, Șerbănescu, Polizu, Bosie și

Cantacuzino, și-au dat demisiunea văzând că d[omnu] Kogălniceanu uzurpă cu impunitate drepturile cele mai necontestabile ale Parchetului, transferând după bunul său plac pe cei osândiți la închisoare, de la o margine a țării la alta.

25

Pentru Adunarea Națională [1]

N-am voit a vrobi în revistă despre o chestiune curat personală.

Făcându-se că răspunde la numărul de duminică al ziarului nostru, foaia oficială a d[omnu]lui Kogălniceanu nu se sfiește a zice:

„Pe când onorabilul domnu I. Brătianu, în ședința Adunării, declară că între d[umnea]lui și d[omnu] M. Kogălniceanu nu este nici o deosebire, când e vorba de chestiuni naționale, un ziar, care reflectă, oglindește, culoarea politică a d[omnu]lui I. Brătianu, merge până la a acuza pe d[omnu] Kogălniceanu de separatism...”

Separatist d[omnu] Kogălniceanu! și acuzat de separatist de cine? De acela care, venind în Moldova, pusese condeiul său în serviciul boierilor spre a înjura partidul național, care voia unirea! Acuzat de cine? De acela care, după ce unirea era fapt deplinit, scria primul jurnal separatist *Moldova*, pe care-l trecu apoi celui de o religieune cu el, d-lui Lătescu!...

Cât privește pe d[omnu] Brătianu, apoi *Adunarea Națională* ieșind joia, ar fi putut să citească numărul nostru de miercuri.

N-am fost și nu vom fi niciodată solidari cu greșelele nimănui, de cari nu ne mirăm că se bucură astăzi atât de mult organul d[omnu]lui Kogălniceanu.

Traian își are o programă proprie a sa, clară și francă, peste care nici o considerațiune nu-l va face să treacă; căci nu suntem „sucursala” cuiva, nu recunoaștem nici un „cap de partid”, nu primim „disciplină”.

Astfel am fost ca deputat, astfel vom fi ca publicist.

Mai rămân celelalte două acuzațiuni:

1. Venind în Moldova eu mi-aș fi pus condeiul în serviciul boierilor.

2. După ce unirea era împlinită, aș fi scris primul ziar separatist *Moldova*.

Mă voi pogori a răspunde.

Înainte de 1862 am publicat succesiv două foi: *România* în 1858 și apoi *Foița de Istorie și Literatură* pe la 1860.

Care din două să fi fost oare în serviciul boierilor?

Foița nu se amesteca deloc în politică.

România a fost un organ anume al partidului național; un organ anume al răposatului Anastasiu Panu; un organ, în fine, despre care anume d[omnu] Kogălniceanu a scris, atunci în fruntea *Stelei Dunării*, (nr. 80 din 18 noiembrie 1858):

„În Iași, de astăzi începe a se publica *România*, revistă ebdomadară, sub redacția d[omnu]lui Bogdan Petriceicu Hăjdeu, fiul vestitului Alexandru Hăjdeu,

1. Corect: *Din Moldova*, transformat tocmai spre a nu fi interpretat drept separatist, în *Lumina* (n. ed.).

inspectorul școlai de Hotin și care, sunt acum aproape douăzeci de ani, în fața unui public rusesc și sub ocârmuirea imperatorului Nicolae, a avut curajul să ridice glasul său în favoarea naționalității române, împilate în Basarabia. *România* va fi un puternic campion al ideilor naționale și constituționale liberale...”

Să trecem acum la „jurnalul separatist”.

Sub titlul *Din Moldova* eu am fost deschis, pe la 1862, o foaie curat literară, fără nici o nuanță politică.

Cu toate acestea, numele mi-a displicut chiar mie, și dindată după aparițiunea primei broșure, l-am schimbat în *Lumina*.

Asupra acestui titlu s-a urmat atunci o interesantă polemică în coloanele *Românului*.

V. A. Ureche, corespondentele ieșean al d[omnu]lui C. A. Rosetti, strecurase într-un foileton o aluziune despre sunetul „cam separatist” al titlului foaii mele.

Pe dată după aceea, tot dumnului, în nr. 297 al *Românului*, s-a grăbit de a reveni din această precipitațiune în următorul mod:

„Numărul 1 al foii sale *Din Moldova* cuprinde îndestule date, ca să ne fi putut convinge că, dacă un moment am fi putut surprinde un aer de separatism în titlul dat foii, după citirea ei nu am mai putea persista în asemenea neînțemeiat prepus, pe care, încă o dată, îl mărturisim aci, numai ca să nu mai fie vorba de el. Foaia d[omnu]lui B. P. Hăjdeu est demnă de încurajarea tuturor”.

Tot atunci eu m-am crezut dator de a adresa *Românului* o epistolă, publicată în nr. 298, și în care ziceam, între altele:

„Ieșenii își mai aduc aminte, poate, cum că, la banchetul național în onoarea Unirii, am fost eu cel întâi care am ridicat un toast pentru contopirea tuturor părților întinsei României. Corespondentele d[umnea]v[voastră] s-ar fi putut lămuri în această privire de la amicul meu d[omnul] V. Alexandrescu, care se afla la acel banchet chiar față-n față cu mine”.

Direcțiunea *Românului* mi-a răspuns la aceasta:

„Onorabilele nostru corespondinte a recunoscut însuși amăgirea sa și, ca om de onoare, a declarat-o mai-nainte d-a face d[umnea]ta cea mai mică rectificare. Cu toate acestea, publicam epistola d[umi]tale, mai cu seamă că-mi dete ocaziunea de a-ți spune ce aveam pe inimă și a-ți strânge mâna cu frăție.

C. A. Rosetti”

Mulțumim *Adunării Naționale* că ne-a pus în pozițiunea de a demonstra încă o dată că, în timpul scurtei noastre cariere politice de unsprezece ani, nici chiar calomnia cea comodă a anonimilor, scutiți de răspundere și de comparațiune, nu este în stare de a descoperi nu numai o mângîtură, dar nici măcar o contradicțiune.

Permitem *Adunării Naționale* de a merge înainte pe această cale, care pentru noi unii, departe de a fi periculoasă, este o îndatorire în toată puterea cuvântului.

Iată de ce noi nu ne temem a subscri totdeauna și pretutindeni, rugând, însă, pe adversarii noștri ca și dumnelor să-și arăte fața, pentru ca lumea să vadă dacă toate frunțile sunt tot atât de senine.

P. S.

Am uitat să adaug că „amicul meu, d[omnul] V. Alexandrescu” despre care vorbisem în epistola din 1862, este d[omnu]l V. A. Urechia.

26

București, 11 iunie 1869

Astăzi este aniversarea revoluțiunii democratice din 1848.

Astăzi este aniversarea luptei naționale a lui Ion-Vodă... în anul 1574, contra unor forțe otomane înzecite.

Astăzi este dubla aniversare a acelei zile, în care românii au făcut o sforță sublimă pentru a scăpa de îndoitul jug, al tiranilor din întru și al despoților din afară.

Dar în zadar!

În 1574, viteazul principe al Moldovei căzu victima trădării.

Tot victimă trădării a căzut, sunt acum două decade, revoluțiunea bucureșteană din 1848.

Mai pe scurt, ziua de azi este pentru noi aniversarea democrației, aniversarea românismului, dar totodată, aniversarea unei repețite trădări, anti-liberale și anti-naționale!...

Suntem în 11 iunie!

*

Ziarul *Pressa*, de la Viena, anunța că Vodă Cuza s-a făcut nevăzut din reședința-i de la Doebing.

Ziarul *Lloyd*, de la Pesta, declară că junele Nicolae Bibescu, favoritul Curții de la Tuillieri, are mai mari speranțe ca orișcând de a-și încinge fruntea cu coroana României.

Viena ne prevestește pe Cuza.

Pesta ne promite pe Bibescu.

Suntem în 11 iunie!

*

În ședința de luni a Corpurilor Legiuitoare, mai toți mandatarii fiind deja duși pe-acasă, ministerul a închis sesiunea Camerei Deputaților, citind totodată mesajul de dizolvare a Senatului.

Românul, carele grație lui Dumnezeu, nu mai laudă „naționalismul“ guvernul actual și „discursurile“ d[omnu]lui V. A. Ūrechia zice în numărul său de ieri:

„Ne aduserăm aminte c-acum vreo 15 zile făcurăm cunoscut că *Pressa* austro-maghiară scria că în curând Senatul va fi dizolvat. Reproducând acea știre, ziserăm că, în adevăr, foile austro-maghiare anunțau dizolvarea fostei Camere c-o lună înaintea incidentului Macedonski; că în adevăr dizolvarea Senatului este naturală, căci nu este bine ca Camerele [sic!] să preceadă din două osebite sorginți, una morală ș-alta materială; cu toate aceste, adăogărăm, că ne pare ciudat că, pentru a doua oară în câteva luni, foile austro-maghiare să știe dinainte ceea ce cugetă miniștrii noștri a face. Ceea însă ce nouă ne pare ciudat a fost și d-astă dată foarte natural, și guvernul a citit astăzi în sala ședințelor Adunării, un mesaj, care zice: «Senatul este și rămâne dizolvat.»

Suntem în 11 iunie!

*

Ziarul *Opiniunea Constituțională* care se poate asemăna cu acele librării pariziane ambulante de pe bulevardul Quai Malaquais, unde un observator, înzestrat cu o mare doză de răbdare, pe lângă o mulțime de cărți netrebuincioase, rupte și despărechiate, găsește, din când în când, pentru prețul minim de cinci centesime, câte o pagină bunicică, se încearcă, în numărul său de duminică, a face următoarul bilanț al activității parlamentare:

„Sesiunea legislativă se consideră ca terminată. Mare parte din reprezentanții noștri au părăsit seanțele Camerei, și cei ce au rămas nu sunt în număr suficient ca să poată forma majoritatea, cerută de regulament pentru votarea proiectelor de lege. În această scurtă sesiune s-au votat, dacă nu multe și însemnate legi, dară destule legi scumpe, scumpe mai mult pungilor decât inimilor contribuabililor; și fără căldurile cele toride și munca câmpului, care reclamă pe mulți din deputații agricultori, nu se știe unde s-ar fi putut opri solitudinea camerei pentru întreținerea machinei guvernamentale. Astfel, Camera, deosebit de votarea legii în privința drumului de fier Suceava-lași, prin care țara se-ndatorează a începe cu plățile mai înainte de venirea termenului stipulat prin primitiva concesiune dată d[omnu]lui Oppenheim, a mai votat și pentru d[omnul] Strussberg traseul prezentat și cerut de dânsul pentru linia de la Galați, a mai votat și d[omnu]lui Hertz, directorul Băncii, o despăgubire de câteva sute de mii de lei noi, a mai votat și construcția unei prelungiri a drumului de fier Giurgiu-București până la Smârda și, în fine, un număr destul de considerabil de pensuni; iară ca resurse, ca venituri, a autorizat pe d[omnul] ministru de Finanțe să emită bonuri de tezaur pentru suma de 15.000.000 lei noi, cu rezerva bine înțeleasă că la toamna viitoare cei ce vor trăi să aibă a vedea împozitele urcate și încărcate și ceva domenii d-ale statului vândute spre a se putea din nou unge roatele carului guvernamental. După atâtea cheltuieli votate, împrumutul încuviințat a fost numai un fel de arvarun, un fel de primă acordată acum în pripă și pe picior; de toamnă au să vină căști[g]urile cele mari, plățile cele grele, de toamnă, când se vor număra bobocii“.

Opiniunea Constituțională nu spune toate.

Ea a uitat că Prutul s-a dăruit nemților și muscalilor.

Ea a uitat proiectul ministerial de modificarea stemei țării astfel, încât România se trunchează în patru „provincioare“, ștergându-se totodată orice semn de legătură cu frații noștri de peste Carpați!

Ea a uitat pretinsa „rectificare a hotarelor“ votată tocmai atunci când o doresc d[omni]i Beust și Andrassy!

Ea a uitat promisiunea d[omnu]lui Kogălniceanu de a împământeni iudovimea prin călcarea constituțiunii!

Ea a uitat, în fine, toate cestiunile adevărat „naționale“, unindu-se pe semne cu curioasa teorie a unor ziare, cum că presa, dateare de a priveghea guvernul pe tărâmul „libertății“, nu trebuie să-l împiedice de a ucide „naționalitatea“, nici chiar când floarea armatei române se sacrifică pentru un „căprar prussian“.

Suntem în 11 iunie!...

*

A doua zi după Moși, publicul bucureștean s-a speriat, cu tot dreptul, văzând dodată închiderea prăvăliilor din virgulă în virgulă ca în memorabila zi de „3 august“.

Machinațiunea n-a reușit.

Trebuia dară cocoloșită.

D[omnul] Kogălniceanu posedă în București două foi, deopotrivă oficioase, deși nu putem ști care anume îi va fi mai după inimă.

Iată ce zice *Adunarea Națională* de duminică:

„Un ordin, interpretat rău de cătră un sergent de noapte, dădu loc, ieri, vineri, unei neînțelegeri regretabile. Ni se spune că un impieगत superior, unii zic că prefectul poliției, în noaptea de joi spre vineri, aflând peste ora reglementară deschisă o cârciumă, ar fi dat ordine unui sergent să zică stăpânului ei să o închiză. Acesta, după câte se vede comunică unui alt sergent ordinul de închidere a cârciumei. Până în ziua, însă, din sergent în sergent, închiderea cârciumei se transformă în „închidere de prăvălii“. Mai ajutând și reaua voință a cutăruia și a cutăruia, închiderea aceasta de prăvălii la 8 ore de dimineață era însoțită de comentarii de tot felul în defavoarea ordinii publice. Numai câteva minute ținut această neînțelegere, căci toate prăvăliile, și cele puține, cari ascultaseră de ordinile greșite ale sergentului, se redeschiseră de îndată. Nu ne îndoim că sergentul de la care se trage neînțelegerea și care a dat probe de mare prostie, își va lua pedeapsa. Dară, în definitiv, asemenea fapte nu demonstrează ele oare d[omnu]lui ministru de Interne că actualul prefect al poliției ar putea să ocupe vro altă funcțiune cu mai mult succes? Omul e de treabă și zău că-l stimăm, numai de... la poliție [sunt și] mai *pișicheri* și încă n-o scot decât cu greu la capăt!!“

Iată ce zice *Pressa* tot de duminică:

„Joi, pe la orele 2 sau 3 după miezul nopții, ofițerul de sergenți al culorii de Roșu, fără să primească nici un ordin de la domnul Prefect a ordonat sergenților a nu permite să se țină deschisă nici o prăvălie ca să nu se aducă neliniște locuitorilor, din cauza multor indivizi ce se întorceau de la Moși în stare de beție și se opreau din nou pe la toate prăvăliile din Capitală, bând, chinuind și făcând noi zgomote, așa încât nelinișteau Capitala întreagă. Acest ordin, venit din simpla inițiativă a d[omnu]lui ofițer de sergenți, iar nicidecum de la d[omnu] Prefect, până când să se comunice tuturor sergenților, din unul în altul, a făcut ca orele să se înainteze, să se facă ziua și prăvăliile tot să nu se lase de către sergenți a se deschide. Tot asemenea s-a întâmplat și cu ofițerul de sergenți din culoarea de Verde, care, fără să aibă nici un ordin de la șeful său, a făcut întocmai ca și colegul său de la Roșu, crezând poate, că se recomandă, sau cine știe ce! D[omnu] Prefect auzind aceasta la orele 6 de dimineață, îndată a dat ordin să nu se oprească prăvăliile de a se deschide, și până când, foarte natural, să se comunice și acest ordin al d[omnu]lui Prefect, iarăși din sergent în sergent, s-a mai întârziat deschiderea lor, și a făcut pe public, cu multă dreptate, să se mire și să se întrebe: ce este aceasta?...“

Astfel s-au petrecut faptele, nimic mai mult decât atât!...

Precum vedeți, d[omnu] Kogălniceanu neluând precauțiunea de a da ambelor sale foite o singură instrucțiune, uniformă și precisă, *Presa* scuză pe d[omnu] Zăgănescu și *Adunarea Națională* îl acuză, dar ambele se unesc a mărturi[si] sorginta guvernamentală a lucrului, plângându-se numai, cu o naivitate admirabilă, că poliția nu este destul de *pișicheră*??

Mâini o să reușească mai bine!

Suntem în 11 iunie!

*

Și de ce, oare, tocmai a doua zi după Moși, d[omnul] ministru de Interne să se fi supărat așa de tare pe biata Capitală a României, căreia[-i] datorește pe d[omnul] Nedelcovici?

Cestiunea este foarte delicată.

În timpul ultimei călătorii a Domnitorului peste Milcov, *Monitorul Oficial* cutezase a zice că niciodată locuitorii Iașului n-au priimit pe Măria-Sa cu mai mult entuziasm, ca și când popularitatea Capului Statului ar depinde de la condițiunea de a fi sau de a nu a fi d[omnul] Kogălniceanu în minister, - o necuviință pe care a înfruntat-o atunci chiar *Trompeta Carpaților*.

Domnitorul a vizitat de astă-dată, ca și în anii trecuți, serbarea „Moșilor“.

Iată relațiunea *Monitorului Oficial*, devenit oarecum ceva mai sobru:

„În ziua de joi, la orele 6 și jumătate seara, Măria Sa, însoțit de d[om]nii colonel Philippscescu, maior A. Schina, mareșalul Palatului și Prefectul Poliției Capitalei, ajunse călare la cort, unde fu primit de d[om]nii miniștrii și de P. S. S. mitropolitul Moldovei și Sucevei. Aci, descălecând îndată, merse pe jos în târg, ca să privească la această veselie națională și să cumpere felurite lucruri, cari fură aduse la cort și împărțite la juni și fete. Mulțimea care impresura pe Măria Sa dovedi, ca totdeauna, simpatia ce are poporul român pentru suveranul său. Reîntors la cort, Măria Sa privi cu mulțumire la jocurilor a trei rânduri de călușari, și după aceasta se îndreptă către hora ce se făcea lângă cort. *Aci fu îndată înconjurat de dănțuitoarii horei, al cărei lanț luă mari proporțiuni.* Veselia se îndoii și aclamațiunile se ridicară din toate părțile. NIMIC MAI NATURAL, pentru că poporul știe cât este iubit de Domnul său, și ce simpatie înălțimea Sa are pentru danțurile române, precum și pentru tot ce este național. Pe la orele 9, Măria Sa se îndreptă spre Palatul de la Cotroceni.“

Ce însemnează, oare, curioasa frază „nimic mai natural“, ce vine dindată după „înconjurat de dănțuitoarii horei, al cărei lanț luă mari proporțiuni“?

De ce această „naturaletă“ nu există în edițiunea franceză a *Monitorului*, sustrasă de sub acțiunea d[omnu]lui Kogălniceanu și în care se zice simplu: „la foule etait immense“?

Suntem în 11 iunie!

*

Spațiul ne lipsește, pentru ca să mai analizăm demisiunea Parchetului Curților de Apel din București, satisfacțiunea dată Consulatului Austro-Maghiar în cestiunea vaporului Radetzki, cererea ungarilor în privința extraditării junilor transilvăneni, etc., etc. repetând după fiecare punct, pe lângă o profundă plecăciune la adresa d[omnu]lui Kogălniceanu, stereotipa exclamațiune:

Suntem în 11 iunie!!...

27

București, 12 iunie 1869

Dând în locul revistei articolul colegului nostru d[omnul] Missail despre dizolvarea Senatului, am dori a pironi asupra-i toată atențiunea lectorilor.

Îl precedem, însă, de mesajul princiar și de raportul ministerial în această cestiune, pentru ca toată lumea să vadă, pentru a doua oară în curs de câteva luni, copilăria motivelor la cari recurge guvernul Ghica-Kogălniceanu în actualul constituțional cel mai înalt de a face apel la națiune.

Tot cu numărul de astăzi abordăm publicarea materialurilor relative la seculara și succesiva împresurare a teritoriului român de către zgriptorul austro-maghiar, ca doară măcar astfel să împiedecăm pe d[omni]i miniștri actuali de a mai ciunți încă o dată nenorocita țară, „rectificând hotarele“ după pofta inimii d[omni]lor Beust și Andrassy.

Începem anume prin frumoasa lucrare a d[omnu]lui I. Ionescu, extrasă din clasică-i operă asupra districtului Mehedinți, despre fruntaria română din partea Banatului; după care va urma apoi un document autentic ce ni-l comunică d[omnul] A. Papiu Ilarian și așa mai încolo, formând toate împreună un fel de tablou chirurgical al României, zdravănă și sănătoasă, cum se zbuциăm sărmana, lungită cu de-a sila pe patul morții și ciocărită fășii, fășii de lanțeta habsburgică!...

28

București, 14 iunie 1869

Monitorul Oficial de astăzi este republican.

Mai mult decât atât: e „mazzinist“.

El anunță, cu aerul cel mai solemn, solidaritatea și forța spiritului revoluționar universal, șovăirea și căderea succesivă a regilor!

El vorbește cu un fel de voluptate despre „scânteile electrice trase dintr-un fir conducător“, și privește c-un zâmbet de despreț la „bătrâna Europă“.

El strigă cu entuziasmul lui Victor Hugo: „este oare o revelațiune aceasta? o lumină care se face?“

Ascultați însăși revista-i, din cuvânt în cuvânt, din silabă în silabă, din literă în literă, scrisă întocmai cu stilul cel vechi al d[omnu]lui Kogălniceanu din *Steaua Dunării*:

„Spania *n-are încă rege*, dară posedă o Altetă. Acesta este mareșalul Serrano. Ducele de la Torre a fost numit regent cu 193 voturi contra 45. Armata a jurat că va păzi constituțiunea, mareșalul Serrano a făcut jurământul ca regent.“

El Imparcial confirmă nvela despre sosirea ducelui de Montpensier în Andalusia, la St. Lucar de Barrameda.

E un detașiu curios, *instructiv poate*. Este vorba de o proclamațiune clandestină, afișată pe murii Lisabonei. Ziarele spaniole au reprodus-o și noi, la rândul nostru o reproducem după ziarul *La France*.

Iată textul proclamațiunii:

«Portughezi, ora mântuirii a sunat, zilele regilor sunt numărâte, marele orologiu al progresului arată ora reînvierii popoarelor. Mica noastră națiune nu trebuie să stea în nemîșcare. Republicanii se mișcă în Franția, republicanii se mișcă în Italia, republicanii fac deja imposibilă restaurațiunea tronului în Spania...

Totul anunță că speranțele noastre se vor realiza foarte curând... Comitetul nostru este în relațiuni directe cu cele mai principale comitete din Franția, Spania și Italia. Așteptați cuvântul de ordin, care nu va întârzia, și atunci, aceste patru popoare unite își vor da sârutul de pace, stabilind republica federală în Europa.

Portughezi! Jos tirani[i]! Trăiască poporul!»

Este oare o revelațiune aceasta! o lumină care se face? Nu simte cineva după această proză mâna asociațiunii internaționale? Turburările din Franția, din Italia, din Spania, din Portugalia nu sunt, oare, atâtea scânteie electrice trase dintr-un fir conducător, trecând pe sub bătrâna Europă și jîmte de revoluțiunea cösmopolită?

Citarăm proclamațiunea adresată portughezilor.

Iată acum un extract din *Pokrok*, ziar democratic din Praga:

«Se vor ridica toți în centru, la sud și la vestul Europei. Cehii nu sunt izolați, ei nu formează decât o zală din marele lanț democratic, care trebuie să doboare și să lege pe toți despoții. Deja Parisul cântă *La Marseillaise* și ne anunță printr-aceasta că ora a douăsprezece[a] va suna. Cehii au primit botezul focului printr-o bombă. Ei așteaptă în liniște viitorul.»

Monitorul Universal a primit o depeșă din Milan, în care se zice că o demonstrațiune considerabilă s-ar fi făcut la Turin.

Trupele ar fi intervenit, împușcătura ar fi fost, din feicire, inofensivă.

S-ar fi operat un oarecare număr de arestări, printre care figurează aceea a maiorului garibaldinean Chiesa.

Această zguduire nu este o contra-lovire a turburărilor din Paris, din Spania, din Portugalia, din Boemia?...“

Ziarul cel mai anti-monarhic, foaia cea mai anti-dinastică, organul cel mai radical n-ar fi în stare de a face o revistă mai răsunătoare!¹

Și toate acestea se petrec în *Monitorul Oficial* de sâmbătă, 14 (26) iunie, 1869!

Ce să fi oare?

Nu cumva, prin „scânteie“, prin „fire“, prin „ramificațiuni“, prin „lumină“, prin „asociațiuni internaționale“, prin „revelațiuni“, prin „legarea despoților“, prin „jos tiranii“, prin „zilele regilor sunt numărâte“, în fine, prin toate câte se înșiră din Paris, Spania, Portugalia, Boemia și Italia, d[omnul] Kogălniceanu voiește să explice și să probeze existența ridicolului complot de mai deunăzi contra vieții d[omniei]sale?...

Iată un fapt despre care noi n-am vorbit pân-acum, părăndu-ni-se glumeț din capul locului, încât numai importanța ce i-a dat, fără știrea lui Dumnezeu, unele ziare, ne silește a-i acorda astăzi, în treacăt, o atențiune de câteva rânduri.

Pressa de vineri a scos primul țipăt de alarmă prin următoarele cuvinte:

„Un individ de peste Milcov, anume N. Popovici, pânda în noaptea de miercuri spre joi, pe la 11 ore, pe d[omnul] Kogălniceanu, ministru din întru, ca să-l ucigă. Era armat cu pușcă cu două țevi, și sta ascuns în pădure, la

1. În text: „răsturnătoare“. (n. ed.).

intrarea șoselei, ce duce la casa ministrului. Poliția, care simțise cugetarea sa criminală, a și pus mâna pe dânsul, fără a fi putut să realizeze infamul său scop. Acel individ se și află arestat și ni se afirmă că el ar fi mărturisit scopul său înaintea procurorului. Mobilul său, după cum se zice că însuși inculpatul nu ascunde, nu a fost o simplă răzbunare, ci un mobil politic..."

Fiindcă justiția este ocupată cu cercetarea faptului, nu-l vom prejudeca întru nimic în așteptare de a ne lumina prin sentință.

Tot ce ne vom permite deocamdată este o singură observațiune foarte elementară.

Un individ care voiește să asasine[ze] pe cineva, în dublul întunec, al nopții și al pădurii, având numai o pușcă cu două țevi, ba încă, se zice că umplută cu alice, nu merită oare, pur și simplu, de a fi trimis la un ospitiu?

Mergând pe calea unor asemeni atentate, admirabila perspicacitate a poliției lesne o să mai descopere mai departe pe vrun nou ucigaș, pândind pe d[omnul] Kogălniceanu cu ochii legați și cu un tun în mână!!

Lucrul cel mai trist, însă, este acela că, pe lângă pușcașul cel nocturn s-ar mai fi arestat alții, nu știm câți, sub îndemănatecul cuvânt de „amici“ și de „cunoștințe“.

Se asigură că d[omnul] Nicolae Ionescu ar fi nașul prevenitului Popovici.

Dacă e așa în realitate, de ce, oare, nu-l arestați pe dumnealui?

Ocaziunea este unică în felul său, pentru a scăpa de oratori, de publiciști, de toți principii cuvântului și ai condeiului, încât mulțumită tenebrelor generale să se realizeze, în fine, visul de aur al *Adunării Naționale*: concordia, concordia și iarăși concordia sclavilor, sub biciul, biciul și iarăși biciul stăpânului!!...

*

Pe lângă interesanta corespondință de la Iași, pe care o publicăm întreagă mai la vale, primim o alta nu mai puțin importantă de la Ploiești, din care ne mărginim a extrage numai două pasaje mai de actualitate.

Cel dentâi, iată-l:

„Chestiunea ebreilor, ridicată în Cameră, a făcut multă senzație și pe aici. Este vreo lună de zile de când ni s-a spus că ebreii din Ploiești au ținut nește întruniri ale lor, pentru contribuire de bani spre a-și susține cauza dobândirii drepturilor politice.“

Al doilea pasaj este acesta:

„Ploieștenii noștri au meditat mult asupra cauzei numirii d[ominu]lui Iorgu Gr. Cantacuzino ca primar al Capitalei și au ajuns, în sfârșit, la următoarea concluziune. Guvernul promisese să ușureze Bucureștii de faimosul impozit de 4 la sută, aruncându-l asupra băuturilor. Se vede, însă, că Popa-Tache va fi declarat miniștrilor, că-și capătă beleaua cu banda prin scumpetea băuturii, și astfel fiind de lipsă un alt mijloc, trebuia să se numească un primar dibaci, anume în sistema preschimbării dărilor comunale. În toată Țara Românească s-a găsit numai d[omnul] Iorgu Gr. Cantacuzino, bărbat atât de ingenios, încât vinde sătenilor până și apa de la moșiile d[omniei]sale Floreștii și Două Cărciune din Prahova...“

Cestiunea jidovilor, privește, în cazul de față numai și numai pe d[omnul] Kogălniceanu. Să-i fie de bine! Am dori, însă, din toată inima, ca să se dezmință cât mai curând cealaltă aserțiune de tot scabroasă a corespundintelui nostru de la Ploiești, nu din considerațiune personală pentru d[omnul] primar al Capitalei, pe care nu-l cunoaștem, dară pentru onoarea tuturor proprietarilor români fără excepțiune, în mijlocul cărora se rennoiește astăzi în toată floarea secolului [al] XIX[-lea], spectacolul feudalismului celui mai rafinat din evul mediu.

În neagra epocă a fanarioților, România văzuse văcărituri, fumărituri, oierituri, dijmărituri, pogonărituri, tutunărituri, goștinărituri, ierbărituri, cotărituri, căminărituri, cepărituri, ciohodărituri, gărdurărituri, etc., dar numai **aparitul** n-a existat până acuma nici chiar sub Duca-Vodă și sub Mavrocordați!...

Sărmanii sătenii cată să binecuvânteze părinteasca administrațiune a d[omnu]lui Kogălniceanu și a „primarilor“ săi!

Ne place, însă, a crede, că corespundintele nostru de la Ploiești, a cărui onorabilitate este pentru noi mai presus de orice bănuială, va fi fost rău informat de astă-dată...

29

Pentru Adunarea Națională [2]

Este bine sau, cel puțin, este destul de comod, ca cineva să poată îndura calomnia, sub cuvântul că o disprețuiește.

Noi suntem făcuți dintr-o altfel de stofă.

Mândri de puritatea trecutului nostru public, suntem gata la orice moment, fără supărare, fără invecțivă, cu cel mai perfect sânge rece a dezminți neadevărul ce ni se aruncă în față, fără a cerceta cătuși de puțin măcar numele adversarului, câteodată nu dintre cei mai onorabili.

Adunarea Națională ne-a incriminat mai deunăzi de a fi fost altă dată „separatist“ și „în serviciul boierilor“.

I-am demonstrat cu urbanitate, prin propriile cuvinte textuale ale d[omni]lor Kogălniceanu și V. A. Urechia că am fost totdeauna unionist și totdeauna democrat.

Adunarea Națională nu mai revine asupra primului rechizitor atacându-ne pe un alt tărâm.

În numărul său de joi, ea declară, cum că pe la 1860, scriind în *Foia de Istorie și Literatură* o analiză asupra unor autori greci și latini, noi am fi vorbit rău despre d[omnul] Laurian.

Așa este, și numai numai că așa este, dar faptul se mai poate repeti și de acum înainte, dacă d[omnul] Laurian sau altul, fie oricine, va emite în știința istorică o opiniune, cu care ne va fi greu a ne împăca.

Pe la 1860, mai june, l-am putut combate cu violență; în 1869 nemaifiindu-ne permisă vivacitatea unui tânăr de 24 de ani, îl vom critica cu placiditate; iată totul!

Însă *Adunarea Națională* nu se poprește aci.

Simpatia junimii române, și mai cu seamă a fraților noștri de peste Carpați, pentru principiile naționale și democratice „nekogălnice-“

niceniste“ ale lui *Traian*, irită într-un mod foarte natural, nervozitatea organului d[omnu]lui ministru de Interne.

El se adresa pe față pentru „Tinerimea Română“, strigându-i cu o voce disperată: „ferește-te de Hăjdeu“:

Și de ce oare?

Pe la 1860 noi am satirizat puritanismul unor istorici.

În epca lui *Traian*, *Galia*, *Spania*, ba până și marginile *Asiei* și ale *Africii* fiind deja cu totul romanizate, ba chiar însuși *Eutropiu* zicând că *Dacia* fusese colonizată nu numai din *Italia*, nu numai din *Lațiu*, nu numai din *Roma*, ci „ex toto orbe romano“, ni se părea căm ciudată pretențiunea onora cum că toți legiunarii de pe *țării Dunării* s-ar fi născut pe malurile *Tibrului* sau sub murii *Capitolului*.

Suntem latini ca francezi[i], suntem latini ca spanioli[i], suntem latini ca italieni[i]; ne trebuie oare ceva mai mult?

Noi unii ne mulțumim cu atâtă.

Adunarea Națională ne face astăzi o crimă capitală dintr-această!

Și totuși tocmai d[omnul] *V. A. Urechia*, în *Calendarul Buciumului Român* pe 1853, pe paginile 34-35 scria următoarea sângeroasă parodie a radicalismului:

„Romani progresione en totem facut-au; cum pauce res illi se servesc; ante doue pede se veste debuiau, hodie iconomiori sunt propter ca enter'unu pede ambula; ante tote dela aliena gente erau obligareti sa comparare, hodie sue proprie materii habebant, cum mei pantaloni vedi; ma pauce sunt aceste res cum literatura en raportu puse; hodie lingua romana e proprieta de lingua latina; pauci sa scribere pot; juventutea studiat doue decci de anni numai propter ca scribere sa pota dopo gramatica; hodie *populum altra lingua vorbitur...*“

Ei bine, departe de a combate pe d[omnul] *V. A. Urechia*, noi îl laudăm pentru că nu s-a temut a biciui un exces ridicol!

Atâtă aveam de răspuns.

Mulțumim cordialmente *Adunării Naționale*, pentru a doua oară, de a ne fi dat o nouă ocaziune a demasca calomniia, ce ne sperie numai atunci când se șoptește, dar pe care, la lumina cea mai mare a publicității o vom întâmpina totdeauna cu fruntea sus.

În orice caz, lăsând cu totul d-o parte mica noastră personalitate, este de trei ori prețioasă următoarea naiva mărturie a *Adunării Naționale*:

„Dacă dureroasele noastre lupte politice au adus regretabile măsuri luate de guvernământ în privința d[omni]lor *Laurian* și *Papiu*, însă nu urmează că d[omnul] *Kogălniceanu* este persecutorul acestor «eminenți bărbați»“.

Prin urmare:

1. D[nii] *Laurian* și *Papiu* sunt „persecutați“ în realitate, după propria recunoaștere a *Adunării Naționale*.

2. Cauza persecuțiunii este „politică“, adevă vine de la *Pesta* fiindcă ministeriul nu le putea găsi o altă vină.

3. Persecutorul nu e d[omnul] *Kogălniceanu*, dar „guvernul actual“ în care d[omnul] *Kogălniceanu* este alfa și omega.

Sublim!!!

Post-scriptum. Uitarăm a adăuga mai sus că în anul 1853 d[omnul] *V. A. Urechia* subscria: *V. A. Petreanu*.

30

București, 17 iunie 1869

Să spunem dentâi ceea ce este; să relatăm apoi ceea ce se zice. D[omnul] Kogălniceanu a plecat în străinătate, luând un concediu de cinci săptămâni.

Aceasta este.

D[omnul] Boerescu îl înlocuiește ad-interim la departamentul de Interne.

Aceasta este.

D[omnul] general Duca, ministru de Rezel, trimite demisiunea sa din străinătate, unde plecase în concediu nu știm pe câte săptămâni.

Aceasta este...

Demisiunea primindu-se fără nici o greutate, portofoliul vacant s-a dat d[omnu]lui colonel Georgiu Manu.

Aceasta este.

Se zice că călătoria [sic!] d[omnu]lui Kogălniceanu ar fi în realitate o demisiune, întocmai cum fusese a d-lui general Duca.

Se zice că, înainte de ora plecării d-lui ministru de Interne ar fi fost gata numirea d[omnu]lui Solomon la Ministeriul de Rezel, care, însă, din niște cauze prea misterioase, dindată după ieșirea d[omnu]lui Kogălniceanu din Capitală, s-ar fi metamorfozat într-un alt decret.

Se zice că d[nii] Kogălniceanu și Manu ar fi atât de ostili unul altuia, încât ar fi declarat pe față, fiecare de mai-nainte, că nu vor primi în vecii vecilor de a figura într-un singur Cabinet.

Se zice că zilele trecute d[omnul] Kogălniceanu în zadar ar fi cerut înlocuirea d[omnu]lui Zăgănescu la prefectura poliției printr-un alt personaj mai „peșiker“.

Se zice că misiunea d[omnu]lui Kogălniceanu în străinătate ar fi de a obține de cei mari, ca după lovitura de stat din 1864, încuviințarea dictaturii sub cuvânt că numai astfel se va putea împământenii jidovimea ceea ce se justifică oarecum prin exclamațiunea *Adunării Naționale* de duminică „dorim buna întoarcere activului și inteligentului ministru de Interne spre a pune mâna mai cu putere decât oricând la conducerea trebilor importante...”

Se zice că plecarea d[omnu]lui Kogălniceanu din București întâmplându-se în același timp cu disparițiunea lui Vodă-Cuza din Viena, dacă amândoi vor merge pe Dunăre, va fi imposibil ca să nu se întâlnească.

Se zice, în fine, că diferiții membri ai Cabinetului actual s-ar fi întrecut care de care a [se] înșela unul pe altul, adică d[omnul] Dimitrie Ghica ar fi expediat pe d[omnul] Kogălniceanu pentru a-l depărta cu totul, iar d[omnul] Kogălniceanu ar fi plecat bucuros zicându-și în gândul său la adresa d[omnu]lui Dimitrie Ghica: „de voi izbuti eu în planurile mele, fie cu Cuza, fie cu dictatura, fie cu dracul, o să te suflu ușor cu toți ai d[umi]tale!”...

Arătând ceea ce este și înregistrând ceea ce se zice, ne-am făcut pe deplin datoria de cronicar al zilei.

*

Ziarele *Débats* din 2-14 iunie publică o corespundință, din care noi reproducem începutul, protestând totodată cu energie contra apreciațiilor, ce se produc în Europa asupra capului statului Român, căci într-o țară constituțională toate nemulțumirile trebuie să cadă unicamente asupra miniștrilor.

„Se scrie din Constantinopole cu data din 4 iunie: «Atențiunea guvernământului otoman se atintă din nou asupra Principatelor Dunărene. Noutățile ce ne sosesc de acolo sunt interesante mai cu seamă din acel punct de vedere, că ele probează o reacțiune viguroasă din partea românilor contra politicii prusiane a celor de la putere. Principele Carol fusese oarecând în adevăr popular, dar acea popularitate merge scăzând. Lucrurile au ajuns până acolo, încât în anul acesta guvernul n-a cutezat a celebra aniversarea zilei în care junele suveran intrase pentru prima oară în Capitală. D[omnul] Kogălniceanu a crezut că, distribuind sărăcimii banii destinați în genere pentru spectacole, va câștiga recunoștința publică prin acest act de caritate; dar nimeni nu s-a prins în cursă și poporațiunea bucureșteană își explică numai prin teama de manifestațiuni ostile ceea ce se pretinde a fi un efect al filantropiei.

Se vorbește mai mult ca orișicând despre dizolvarea Senatului. Această măsură extremă a devenit ca și o necesitate, senatorii fiind decși nu numai de a da un vot de neîncredere, dar încă [de] a trimite pe miniștri denaintea justiției pentru violarea constituțiunii și comiterea unei mulțimi de abuzuri judiciare și administrative în timpul ultimelor alegeri. Senatul își justifică hotărârea prin siguranța cu care crede a ști intențiunea d[omnu]lui Kogălniceanu de a oferi în curând Europei spectacolul unei noi lovituri de stat. După zisa adversarilor săi, d[omnul] ministru de Interne ar fi luat măsurile cele mai eficace spre a ajunge la dictatură, pregătind o răscoală, pe care d[omnii] Petre Grădișteanu și Mihălache Marghiloman, amândoi agenți superiori ai poliției, o vor face să izbucnească la momentul oportun, pentru a justifica astfel pe d. Cogălniceanu denaintea cabinetelor Europei...»“

Precum vedeți, dizolvarea Senatului și chiar ridicolul complot cu pușca cu două țevi a fost prevăzut la Paris și la Constantinopole cu o săptămână înainte și mai bine.

În adevăr, ar fi ciudat ca străinii să nu cunoască mai întâi de însași țara și cu mai multă precizie toate chichițele unui guvern, carele, de la prima-i venire la putere și până astăzi, nu s-a inspirat un singur moment decât numai de la inamicii dinafară ai națiunii române...

*

Opiniunea Constituțională de duminică publică o interesantă relațiune despre lagărul de la Tecuci, care verifică pe deplin toate previziunile colegului nostru d[omnul] M. Rachtivanu, denunțate în numărul de la 8 iunie al lui *Traian*.

Soldații, lipsiți de barace, se tăvălesc în noroi, expuși la toate intemperiiile atmosferei.

Antreprenorul trimentului făcându-se nevăzut, armata moare de foame, ajungând unii a ieși la drumul cel mare pentru a cerși câte o fărâamă de pâne de la mila trecătorilor.

Apa lipsește, fiind cărată cu tinichelele de la o distanță de trei kilometri.

În fine, goliciune, foamete, sete, mizerie: iată tabloul!

Pe când acestea se petrec la Tecuci, o scrisoare de peste Carpați ne anunță că un lagăr maghiar s-a stabilit deja la Boița, adică lângă Turnul-Roșu, chiar la hotarul român, față-n față cu un pas de trecătoare, iar un alt lagăr se va așeza peste puțin în vecinătatea Brașovului.

D-abia acum începem a înțelege apelul stereotip al *Adunării Naționale* care se traduce astfel: pe când oștirea română se va distruge în depărtare într-un mod sistematic, iar cătanele și honvezii se apropie cu răpeziune, lăsați-ne a realiza în liniște unirea României cu Ungaria sub un singur rege!

Nu degeaba *Telegraful*, unica foaie română maghiarofilă din Ardeal, repetă cu exaltațiune, dempreună cu *Adunarea Națională*: concordie! concordie! concordie!

31

București, 19 iunie 1869

Este ceva grozav, ce nu se vede, nu se aude, nu se știe, dar se simte, precum muribundul, în ajunul suprem al agoniei, nu vede, nu aude, nu știe nemic, dar simte apropierea unui element de distrugere, la care, prin ultimul rest al instinctului de conservățiune, el se teme a-i da și nu-i va da niciodată adevăratul său nume: moarte!

O amăgire infernală planează d-asupra lumii române: subțire, elastică, imperceptibilă ca o pânză de paijen, ea se întinde, se întinde, se întinde mereu, șovăind din când în când, dar mărindu-se chiar în șovăirile sale; și lumea română, zbuciumată de nendemână, înțelege că este amăgită, dar cum... de unde... pentru ce... de cătră cine... ziua de mâni o va spune, însă va fi prea târziu, poate, de nu doară pentru ca să se înscrie pe mormintele noastre: „nec locus ubi fuit Troja!“

Suntem obscuri, căci datoria de cetățean, de publicist, de român, ne silesc a denunța fraților, cu o oră înainte, pe balaurul, ce spânzură asupra familiei române, iar teribilul întunec, ce ne împresoară, ne apasă, ne înfășură din toate părțile, nu permite a distinge cu claritate natura catastrofei!

Nici o tortură pe fața pământului, ca tortura necunoscutului! Spuneți-ne că ne duceți la Golgota, și vom căta în sus, la crucea ce ne ținde umbrele-i brațe; spuneți-ne că ne-mpingeti de pe stânca Tarpeia, și vom căta în jos la abisul ce cascade neagra-i gură, gata să ne înghiță; până și la popoarele cele mai barbare sentința prevestește osânditudinii finalului tragediei; și numai voi, călăi fără exemplu, jertfind o națiune întreagă, o lăsați în cruda neștiere, de unde anume să aștepte lovitura: de sus sau de jos, din dreapta sau din stânga.

Românul e generos; el obosește a urî, dar a ierta - niciodată. D[omnul] Kogălniceanu o știe bine, căruia i s-a iertat jurămintele călcate. D[omnul] Dimitrie Ghica o știe, de asemenea, căruia i s-a

iertat „Pomul Verde de la 1848“. D[omnul] Boerescu o știe nu mai puțin, căruia i s-a iertat carnea vie de la Ploiești și de la Craiova! Românul lesne v-ar mai ierta și de astă dată nenumăratele păcate mai mărunte, electorale, administrative, judiciare, diplomatice, financiare și așa mai încolo, mângându-se cu ideea că nimic nu e pierdut, pe cât timp națiunea mai trăiește, - însă numai până aci!

Ce este, nu știm; dar e ceva monstruos, mai repetim încă o dată.

Un silogism politic, în care efectele se înlănțuiesc cu cauzele și devin ele însele cauze la rândul lor, n-a putut să nu înfloreze până acum de mii de ori cugetul fiecărui adevărat român.

Unirea cu Ungaria sub un singur rege nu s-ar putea reliza decât numai prin dictatură; dictatura nu s-ar putea stabili decât numai prin consimțământul Europei; consimțământul Europei nu s-ar putea căpăta decât numai cu condițiunea de a împământeni pe vagabonzii Palestinei...

Cu alte cuvinte, jidovirea României este un pas spre regimul personal, și regimul personal este un pas spre coroana Sântului Ștefan!...

De nu [e] așa, de ce ascundeți adevărul?

De-i așa, de ce nu îmbrobodiți cel puțin realitatea atât de măiestrește, încât națiunea română să moară deodată, dintr-o singură izbire, fără a îndura tremurând cumplitul chin al sughițului.

Însuși gădele, înainte de a lovi, învălește capul victimei.

După ce funestul autor al Statutului declară în Cameră, că trebuie să liniștim străinătatea în cestiunea jidanilor, îl vedem plecând din țară, negreșit pentru a convinge diplomația, că n-o va putea face decât numai printr-un al doilea Statut!

Pe când ungurii tăbărăsc la hotarele noastre, la Boița și la Brașov, voi nimiciti armata, prin foame și prin sete, nu știm unde, într-un sat, pe care geniul cel rău al României l-a numit Furceni, pe semne într-adins pentru a ne aduce aminte din istoria străbună fatalitatea Furcelor-Caudine!

Ș-apoi tot d[umnea]voastră ne strigați: „concordie“, întocmai ca d[omnul] Cezar Bolliac în 1849, cu acea numai diferență că d[umnea]lui zicea mai pe față:

„Vă uniți cu Unguria!...

Suntem frați în vitejii

Din Attila și Traian!...“

(*Poezii naționale* (!!), Paris, 1857, pp. 27-28).

32

Jidovii în Transilvania

Sunt acum patru ani, un englez, d[omnul] Charles Boner, făcând parte din ambasada britanică de la Viena, a publicat o voluminoasă carte despre Ardeal, în care, deși își manifestă la tot pasul antipatia și chiar ura înverșunată contra naționalității române, însă, ne aduce totodată, așa-zicând, fără voie, un serviciu eminente prin următoarea notiță asupra jidovimii de peste Carpați, tradusă aci literalmente.

„Un preot protestant din Transilvania mi-a spus într-o zi că demoralizarea populațiunii rurale se începe dindată ce un jidov se stabilește în mijlocul ei. Aceasta m-a făcut să-mi aduc aminte ceea ce auzisem, cu mulți ani în urmă, despre jidovii din Boemia sau mai cu seamă din Galiția, de cătră niște observatori atentivi ai lucrului.

În toate aceste provincii cârciumulițele se arendează unicamente la jidovi, cari facilitează apoi beția, dând țăranilor rachiu pe datorie, se-nțelege, cu dobândă. Incapabil de a rezista denaintea ispitei, săteanul se afundă din ce în ce mai mult în această prăpastie, până ce nemilostivul cămătar îi apucă vitele, moșioara, tot ce are. Șederea jidoviilor prin comunele rurale din Transilvania este cu atât mai pernicioasă, cu cât ei sunt mai totdeauna gazde de tâlhari. Hoțul e sigur de a găsi orișicând un mușteriu de lucruri furate, printre jidovi, ale căroră întinse relațiuni comerciale îl pun în stare de a le revinde apoi cu folos în orașe de departe. Astfel, nu de mult, a fost expusă în vânzare la Cluj o colecțiune de tablouri, furată, după toate probabilitățile, undeva în Polonia...”

Recomandăm toate acestea d[omnu]lui Armand Lévy, care poate să le găsească chiar englezește în *Transylvania it's products and its people*, by Charles Boner, London, 1865, în 8, pe paginile 617-618, pentru ca astfel d[umnea]lui să se încredințeze cât de frumos descriu pe „Jidovii de prin sate“, nu românii „cei sălbatici“, dară un membru al corpului diplomatic din Engleterra!!...

33

București, 21 iunie 1869

Adunarea Națională a descoperit, în fine, o metodă foarte ingenioasă de a demonstra matematiceste, că unul și [cu] unul fac două, cum că este nu numai „națională“, în înțelesul abstract al cuvântului, adecă pentru toate naționalitățile posibile, dar încă „românească“.

În numărul său de joi, pe lângă o columnă și jumătate de comice personalități adresate directamente „D[omnu]lui B.P. Hăjdeu“ căruia îi acordă, cu mută bunăvoință epitetul de „prinț“, pe semne pentru a-l pune astfel în „concordie“ cu d[omnul] Dimitrie Ghica; foaia guvernamentală își împodobește fruntea revistei cu următoarea modestă apologie:

„Ziarele din Viena sunt foc și flăcări contra *Adunării Naționale!* Citindu-le ți s-ar părea că citești pe *Traian* sau pe *Opiniunea*, atâta sunt drepte și politicoase în privința *Adunării Naționale*.

Wanderer, nr. 171, mai ales, ne trimite fel de fel de epistole și nouă și d[omnu]lui M. Kogălniceanu și ministerului întreg. Acestea ne probează mai mult decât orice, că cei înjurați de foile austro-maghiare bine merită de la patrie, de la românism.

Și *Pressa Nouă Liberă* (?) în ultimul său număr înșiră verzi și uscate la adresa *Adunării Naționale*. Noi nu putem, naturalminte, fi tratați «altfel» de aceste foi «austro-maghiare», de cum ele tratează în genere națiunea noastră. Înjuriile lor cum nu pot să atingă națiunea română, tot așa nu pot atinge nici organele ei de publicitate. Desigur, când ne-am hotărât a lua în mână pana de publiciști români, nu ne așteptam la «salutări amicale» de la *Wanderer* i tutti quanti, nici de la *Hon* și companie, nici de la presa austro-maghiară în genere.

Ceea, la care, mărturisim, nu ne așteptam, sunt articlii lui *Traian* și ai *Românului*... D[umne]zeu să ne povățuiască pe toți spre binele țării!“

Precum vedeți, *Traian*, *Opiniunea Constituțională* și *Românul* sunt prinse și demascate.

Luptându-se cu „dulăii regelui Oroles“ ele țin isonul „ziarelor din Viena“.

Suntem victima „presei austro-maghiare în genere“! strigă *Adunarea Națională* cu neașteptata bucurie a unui criminal, care scapă de osândă, mulțumită abilității avocaților sau neghiobiei judecătorilor, una din două.

Din norocire, se-nțelege pentru justiție, crezându-se achitat pentru totdeauna, vinovatul mărturisește câteodată el însuși crima, nu mai departe decât în ușa tribunalului.

Așa a pățit-o *Adunarea Națională*.

În aceeași columnă, în care „ziarele din Viena“, la un loc cu ziarle de opozițiune din România sunt generalizate sub numele de „presa austro-maghiară“, ne întâmpină, cu câteva rânduri mai jos, următoarea sublimă confesiune:

„Iubirea între vienezi și între unguri începe din ce în ce a se manifesta. Comitetul de Legislațiune al consiliului municipal din Viena luă de curând o deciziune, care nu va plăcea, ba va face o mare emoțiune în Ungaria. După această frățească deciziune nu va mai fi primit în Austria, în Viena, deocamdată, nici un funcționar ungar...“

Prin urmare, în stare actuală de lucruri, după propriul testimoniu al foitei ministeriale, nu numai «ziarele din Viena» dar toată populațiunea de acolo, reprezentată prin consiliul său municipal, ales fără ajutorul lui popa-Tache, este ostilă „maghiarilor“ cel puțin în același grad ca și *Adunării Naționale*.

Wanderer și *Neue freie Presse* combat pe doi adversari, căsătoriți într-o singură idee: ungerii și d[omnul] Kogălniceanu.

Nemic mai natural.

Ungurii cochetează cu Prusia, ca și d[omnul] Kogălniceanu; iar visul Prusiei nu este și nu poate fi altul decât acela de a completa unitatea germanică, apucând provinciile nemțești ale Austriei, și de a-și întări totodată dinastia, creând un regat maghiar până la Marea Neagră sub sceptrul unui Hohenzollern:

Foile pestane declară verde și cu francheță că, la caz de rezbél, ungerii nu se vor bate pentru împăratul Franz-Joseph contra regelui Frideric-Willhelm.

Adunarea Națională ne va permite acum o indiscretă întrebare.

De ce, oare, «dulăii Regelui Oroles» nu sunt prigoniiți la *Naplo* de *Lloyd* și de celelalte „ziare din Pesta“ precum îi prigonesc *Wanderer*, *Neue freie Presse* și celelalte „ziare din Viena“?

Aci este aci!

Prin câteva găngave fanfaronade contra ungerilor, nu veți reuși a măgi națiunea română; precum d[omnul] Kogălniceanu nu va putea să înșele societatea „Transilvania“, prin minunatele sale ordine către prefecti de a trimite pe dată toate subvențiunile județene și comunale; căci, „dragă Domnei“, lumea cunoaște „metamorfozele onomastice“ ale unor publiciști și „contra-ordinile“ unor miniștri:

„Da mihi fallere, da justum sanctumque videri!...“

Încredințându-ne despre imposibilitatea de a discuta cestiunea vagabonzilor cu d[omnul] Armand Lévy, ale căruia argumente se reduc totdeauna la „sălbătăcia“, românilor, noi ne-am decis a-l pune față-n față cu nește adversari atât de civilizați, încât ne temem ca însași d[umnea]lui să nu joace alăturirolul unui barbar.

În numărul trecut am reprodus sentința unui englez; astăzi începem a publica în traducere o broșură, ieșită mai deunezi în a zecea edițiune, în capitala culturii germane: la Leipzig.

Autorul, sub titlul *Die Verjudung des christlichen Staates* caracterizează prin câteva trăsături de maestru toată jidovimea de pe suprafața globului pământesc.

O asemenea definițiune ni s-a părut a fi cu atât mai oportună, cu cât, până și d[omnul] Cezar Bolliac s-a apucat, de o bucată de timp, a cere drepturi politice pentru „gentiul“ Hillel, sub cuvânt că tânărul milionar nu mănâncă cușer, nu ia dobândă de cincisprezece la sută, și - mai cu seamă - „trăiește cu coconașii noștri la Paris!!!!“

*

Citim în fruntea *Monitorului Oficial* de astăzi unul din ultimele acte ministeriale ale d[omnu]lui Kogălniceanu!

„Înalt ordin de zi pe oaste:

Ofițeri din tabăra de la Furceni!

În curând am a fi în mijlocul vostru.

Înainte de sosirii mele, însă, m-am ocupat cu îmbunătățirea pozițiunii voastre în timpul petrecerii în tabără.

Pe tot acest timp, am chibzuit ca fiecare ofițer de orice grad să primească aceeași rație de hrană, pe care o primesc soldații în general.

Aceasta este numai o mică dovadă a viului interes ce port pentru buna stare a armatei în general și a voastră îndeosebi.

CAROL.

Ministru secretar de Stat ad-interim
la departamentul de rezbel,
M. Kogălniceanu

No. 1, 170, iunie 14“

Atât din articolul d[omnu]lui M. Rachtivanu în *Traian*, precum și din corespundința reprodusă după *Opiniunea Constituțională*, lectorii noștri știu foarte bine, că nenorocita armată de la Tecuci moare de foame, făcându-se nevăzut antreprenorul nutrimentului, încât soldații sunt siliți a cerși de la trecători câte o fărâmiță de pâine.

D[omnul] Kogălniceanu, atât de inventiv în toate ocaziunile, a găsit un sublim mijloc de a mai împuțina nevoile alimentare ale taberei, invitând pe ofițeri a imita rangurile de jos!

D[omnul] ex-ministrul de Rezbel o numește aceasta „îmbunătățirea pozițiunii“ și „o mică dovadă a viului interes“!...

Egalitate de-naintea foamei!!!...

34

București, 26 iunie 1869

În revistele noastre trecute noi am constatat cu inima sfâșiată, sau mai bine zicând, am scris cu lacrimi în loc de cerneală și am uscat cu suspine în loc de nesip, grozavul aspect al viitorului pe care ni-l pregătește pre sub cumpăt guvernul actual.

Noi am zis:

„Unirea cu Ungaria, sub un singur rege nu s-ar putea realiza, decât numai prin dictatură; dictatura nu s-ar putea stabili decât numai prin consimțământul Europei; consimțământul Europei nu s-ar putea căpăta decât numai cu condițiunea de a împământeni pe vagabonzii Palestinei; cu alte cuvinte, jidovirea României este un pas spre regimul personal și regimul personal este un pas spre corana Sântului Ștefan...”

Noi am adaos apoi:

„Ungurii cochetează cu Prusia ca și d[omnul] Kogălniceanu; iar visul Prusiei nu este și nu poate fi altul, decât acela de a completa unitatea germanică, apucând provinciile nemțești ale Austriei, și de a-și întări totodată dinastia, creând un regat maghiar până la Marea Neagră, sub sceptrul unui Hohenzolern!!!...”

Ziarul *Pressa* de duminică, ni răspunde la toate acestea prin o revistă lungită și lătită ca o picătură de fluid pe cinci columnne, dar al cărei miez se reduce, în ultima analiză, nici mai mult, nici mai puțin, decât la o singură întrebare:

„Pe ce bazați, d[omni]lor Traianiști, posibilitatea acestei exagerate cugetări, când știți că o lovitură de Stat, oricum ar fi ea făcută, nu poate fi fără consimțământul Domnitorului!?...“

Nu observăm că, prin expresiunea „exagerată cugetare“, însăși *Pressa* recunoaște cu o jumate-gură cum că fondul este adevărat; nu combatem ciudata teorie a organului ministerial de a primi cu o adâncă plecăciune orice ar emana dintr-o înaltă încuviințare, fie chiar și dictatura; nu aducem aminte sublima exclamațiune a d[omnu]lui Chițu în Camera din 1868: „și Christ a fost tentat, domnilor, când îl încungiurau dracii“; mai pe scurt, nu intrăm, cătuși de puțin, în polemică, pe un tărâm neconstituțional, mărginindu-ne a arunca adversarilor noștri mânușa de dezbateră într-o altă cestiune, în care dumnealor, contra pactului nostru fundamental, nu vor putea invoca numele Capului Statului, ci numai și numai pe al d[omnu]lui Petru Grădișteanu.

Dacă foii *Pressa* îi convine de a primi cartelul, tot ce o rugăm este, dacă nu de a discuta cu o urbanitate perfectă, ceea ce poate nu intră în deprinderile sale, cel puțin de a vorbi cu noi ca până astăzi, căci altfel, vom fi siliți a nu-i răspunde, dindată ce se va pogoși la trivialitățile, cu cari azvârle în sus, fără a ajunge la adresa celorlalți confrăți ai noștri.

Mai întâi de toate, iată un extract din procesul-verbal al ședinței de la 10 iunie, al noului consiliu municipal București:

„Se pune în vedere adresa d[omnu]lui ministru de Interne cu nr. 8733 de la 6. ale corentei, însoțită de o copie după reclamațiunea mai multor locuitori din culoarea Verde în contra modului, cu care d. Keresteny exercită funcțiunile sale de medic al zisei colorii.

Se pun totodată în vederea consiliului relațiunile ce s-au cerut de d. primar și s-au priimit de la d[omnul] medic șef al comunei în privința modului [în]¹ care d[omnul] Keresteny își împlinește datorile.

Se citește încă și petițiunea d[omnu]lui doctor Keresteny, cerând o anchetă spre a se descoperi adevărul reclamațiunii date în contra sa.

D[omnul] Peretz este de părere a se numi o comisiune de anchetă spre a se dobândi încredințarea despre adevărul reclamațiunii.

D[omnul] Ghermani este de aceeași părere.

D[omnul] Grădișteanu zice că nu e nevoie de anchetă, căci sunt o mulțime de plângeri în contra d[omnu]lui Keresteny, că nu-și face datoria și că, având locuința departe de culoarea Verde, merge rar pe la comisiunea polițienească, unde trebuie să se ducă în toate zilele.

D[omnul] Atanasiu zice că reclamațiunea dată ministeriului în contra d[omnu]lui Keresteny e subscrisă numai de 45 persoane, că nu aceste persoane fac majoritatea locuitorilor din culoarea Verde; și că 30-40 oameni se pot afla totdeauna spre a subscrie o reclamațiune în contra celui mai bun funcționar. De aceea, d[omnia] sa nu poate da crezământ acestei reclamațiuni, până ce nu se va face o cercetare asupra-i. D[omnul] Atanasiu, dară, susține propunerea de anchetă.

D[omnul] Pangăl zice că are convicțiunea că șemnatarii reclamațiunii sunt persoane onorabile și demne de credință, și că d[omnul] Keresteny nu-și face datoria; că aceasta o știe cu încredințare d[omnia]sa, căci odată a trimis la d[omnul] Keresteny pe un om oarecare bolnav și nu l-a găsit nici la comisiune, nici în toată culoarea Verde, căci d[omnia]sa locuiește în culoarea Galbenă. De aceea, d[omnia]sa propune a se revoca numitul din postul ce ocupă și a se numi în locu-i un alt doctor, român.

Se pune la vot propunerea d[omnu]lui Peretz:

Consiliul o respinge cu 7 voturi contra 6.

Se pune la vot propunerea d[omnu]lui Pangal.

Consiliul o adoptă cu 7 voturi contra 6.“

Precum vedeți, d[omni]lor de la *Pressa*, d[omnul] Petru Grădișteanu, - căci despre cellalt coleg al d[omniei]-[sale], d[omnul] Pangăl, nu credem de trebuință a vorbi, fiindu-ne cu totul necunoscut, - d[omnul] Petru Grădișteanu, mai repetăm încă o dată, scoate într-un mod expeditiv din serviciul comunei pe d[omnul] d[octo]r Keresteny, pe baza unei simple pârre nedovedite și pe care însuși d[umnea]lui nu voiește să se dovedească, deși d[omnii] Peretz și Ghermani stăruiesc asupra numirii unei comisiuni de anchetă, iar d[omnul] Atanasiu probează că 30-40 oameni „se pot afla totdeauna spre a subscrie o reclamațiune contra celui mai bun funcționar“.

Chiar dacă n-am cunoaște detaliurile acestei curioase afaceri, și tot încă numai cu procesul-verbal în mână, n-ar fi oare cam greu ziarului *Pressa* de a justifica procedura cea ultra-sumară a d[omnu]lui Petru Grădișteanu?

Să vedem însă ceva, care-i va face pozițiunea și mai dificilă.

Din cei 45 de subscriitori ai reclamațiunii contra d[omnu]lui dr.

1. În text: „cu“ (n. ed.).

Keresteny, vreo șasesprezeci sunt însemnați numai prin punere de deget.

Dintre ceilalți, douăzeci și nu știm câți, trei sunt subscriși așa: „Preotul Ion Duhovnicul“ – „Preotul Ivan Duhovnicul“ – „Duhovnicul Ioan“... adevărat tot preot, tot Ioan și tot duhovnic, o trinitate mai identică decât cele trei ipostazuri din teologie.

În fine, pe când consiliul municipal, în ședința-i din 10 iunie, mulțumită prestigiului datorit d[omnu]lui Petru Grădișteanu, destituit pe d[omnul] d[octo]r. Keresteny, sub cuvânt că nu-și împlinște cum se cade sarcina de medic la culoarea Verde, iată ce scrie comisarul acestei despărțiri, cu nouă zile mai în urmă, în 19 ale lunii:

„De când sum în funcțiune și a venit ocazie prin mine d-un ajutor la vr-un bolnav, la invitarea-făcută d[omnu]lui medic, și-a făcut datoria. Comisar S. Nicolescu.“

Prin urmare:

D[omnul] Keresteny a servit cu conștiință; contra d[omnu]lui Keresteny nu s-a prezentat nici o plângere serioasă; și totuși d[omnul] Keresteny este dat afară, fără nici o considerațiune, fără nici o cercetare, fără nici o culpă, curat și simplu, pentru bunul plac al d[omnu]lui Petre Grădișteanu, secondat de d[omnul] Pangăl.

D[omnul] Keresteny este un vechi inamic personal și politic al d[omnu]lui Dimitrie Ghica, precum se poate constata din procesul-verbal al Adunării Deputaților pentru ședința din 16 martie 1868, iar d[omnul] Dimitrie Ghica este tocmai acela, carele recunoscuse mai adiniori în gura mare, în sânul Parlamentului, inaugurarea unui regim „de răzbunare“.

Mai este ceva la care am dori să ne răspundă *Pressa*.

Iarăși o „lovitură de stat“ municipală, iarăși o „dictatură“ a d[omnu]lui Petru Grădișteanu, iarăși un microcosmos al macrocosmului, în privința căruia ziarul guvernamental nu va fi în stare să ne strige cu o gentilă viclenie: „nu poate fi fără consimțământul Domnitorului“!

D[omnul] Keresteny fiind destituit, trebuia să se numească un alt medic la culoarea de Verde.

Să ascultați mai departe procesul-verbal din aceeași ședință de [la] 10 iunie a consiliului comunal:

„D[omnul] primar zice că, pentru darea postului din care s-a revocat d[omnul] Keresteny, d[omnia] sa este de părere a se face concurs. D[omnul] primar adaogă că d[omnul] medic-șef propune a se numi în acest post unul din medicii verficatori ai morții sau medicul vaccinator ca o înaintare ce li s-a promis când s-a făcut concursul pentru admiterea lor în serviciul comunei și când li s-a zis că la un asemenea caz nu vor mai fi supuși la un nou concurs.

D[omnul] Lăzărescu se pronunță pentru opiniunea medicului-șef.

Se pune la punct propunerea ca postul vacant de medic al culorii de Verde să se dea prin concurs.

Consiliul n-o acceptă.

Se pune la vot dacă consiliul actual este obligat, prin promisiunea făcută medicilor verficatori ai morții și medicului vaccinator de a se da postul vacant unuia dintre d[umnea]lor.

Consiliul se pronunță negativ.

Se propune a se numi în acest post vacant d[omnul] doctor Alexandru Șuțu, actualul medic verificator al morții în cularea de Verde.

Se pune la vot această numire.

Rezultatul scrutinului este: 12 bile albe, 1 neagră.

D[omnul] primar anunță că d[omnul] Șuțu este numit medic al culorii de Verde..."

Deci, de astăzi înainte, nici chiar posturile medicale nu se mai dau prin concurs, deși sunt puse în joc sănătatea și viața cetățenilor.

Medicul trebuie să fie guvernamental.

În loc de rețetă, el este dator a administra bolnavilor o călduroasă propagandă politică pentru d[omnul] Dimitrie Ghica, pentru d[omnul] Pangăl, pentru d[omnul] Kogălniceanu, pentru Popa-Tache, și, dacă se întâmplă cumva ca pacientul să moară, cauza este că a fost „de o constituțiune prea îndărătnică”...

*

Ziarul *Dreptatea* din 22 iunie publică o corespunzătoare din Galați, care lămurește pe deplin scabroasa aventură de la vaporul Radetzki, urmată de nepilduita înjosire a steagului român.

Iată un extract, mai complet decât cel reprodus în *Românul* de astăzi, în care nu se pomenesc jidovii:

„Prefectul de aici, îmbătrânit în zile negre și protejatul d[omnu]lui Kogălniceanu, n-a voit să dea mâna de ajutor consulului austro-maghiar, ce-i adresase mai multe cereri ca să precurme abuzul, ce fac jidovii cu fetele de români și de unguri aduse din Austro-Maghiaria, sub cuvânt că le bagă servitoare, dar pe care, în realitate, le prostitu[caz]ă la unul și la altul pentru gheșeft.

Mai zilele trecute, consulul, după cererea părinților, a pus mâna pe două din aceste victime ale avidității jidovilor, ca să le întoarcă în sânul familiei lor. Dar d[omnul] Nicu Catargiu a luat aceasta ca o călcare a drepturilor țării. Pe aici se mai arată și alte cuvinte: se zice că d[omnul] prefect, deși înșurat, și, mai mult, bătrân, este crai și că-și scotea ochii cu una din ele, pe când d[omnul] Pagoni, amicul său intim, se închina, deși iarăși înșurat, cu cealaltă. Din acestea, d[omnul] prefect, în loc de a priveghea [h]otelul consulului, ca la pomirea fetelor să le oprească, a preferat să se ducă cu forța publică la vaporul Radetzki, cu toate protestațiunile căpitanului, ca să ia pre cele două servitoare ale Venerii. Dar ele i-au declarat că, părându-le rău de viața lor trecută, se întorc de bună voie în sânul familiilor lor.

Știți că un bastiment este, tot ca [h]otelul unui conșul, considerat că face parte din teritoriul țării căreia aparține.

Aceasta a făcut pe consul a protesta despre violațiune.

În urma acestora, d[omnul] prefect a fost chemat la București, unde, se vede, d[omnul] Kogălniceanu, protectorul său, l-a îndemnat să dea satisfacțiune. Aceasta a și făcut-o în ziua de Sânta Treime. Pe când, în port, o companie de grăniceri, cu comandantul despărțirii teritoriale și policierul în cap, apleca steagul și semnele țării la vaporul insultat, d[omnul] Catargiu, înfracat și înmănușat, cerea, în salonul consulului austro-maghiar, și în prezența celorlalți agenți diplomatici, iertare, despre care s-ar fi încheiat și un proces-verbal.

Ce era culpabilă națiunea să fie umilită pentru neroziile unui coconaș, care ține de așa mult la funcțiune, încât preferă a comite o lașitate, nu numai privată, ci și publică? Căci, judecând bine, nu Catargiu a îngenucheat pentru expiațiunea

greșelii sale, ci guvernul țării, națiunea, fiindcă el, în calitate de prefect, a făcut aceasta. De ce nu s-a retras?

Domnul meu, mă fac interpretul ecoului indignațiunii publice a administrațiilor d[omnu]lui Catargiu.

Acestea sunt toate adevărate, toată lumea le știe.“

Astfel, în curs de o singură lună, guvernul actual a știut să insulte de două ori, în modul cel mai sângeros, onoarea armatei române.

Pentru un păcătos de căprar prusian, fusese sacrificat unul din ofițerii cei mai distinși ai României; pentru un simplu ispravnic, au fost umiliți, dinaintea pajurei nemțești, vulturul și zimbrul străbunilor noștri!!

În privința d[omnu]lui maior Dabija, indignațiunea publică sili pe d[omn]ii miniștri a se retracta, deși declaraseră deja în Cameră că demisiunea e primită.

Bine-rău, armata a fost satisfăcută.

Cum o veți spăla, oare, în afacerea vaporului Radetzki?...

*

Ziarul *Gardistul civic* din Galați, în numărul său din 21 iunie publică următoarea interesantă relațiune:

„«Valette», vapor englezesc cu elice, care venea de la Anversa la Galați, încărcat cu railurile destinate pentru căile noastre ferate, în noaptea de 13 ale curente, suind fluviul, s-a întâlnit, puțin înainte de a ajunge la Reni, - cu vaporul austriac «Giurgevo», din Compania Danubiană care descindea în jos cu o cargesoaană de cereale, de la Brăila la Sulina. Era 10 ore trecute. Ambele batele s-au lovit, și ciocnirea a fost așa de violentă, încât acel englezesc s-a cufundat, dispărând într-o clipă, fără a se putea scăpa ceva, ba încă s-a înecat și un june matroz; astfel, înecarea a fost în moment. Valoarea vasului era aproape de 16.000 funzi sterline și încărcătura, se zice, asemenea, de mai multe mii. Vaporul austriac și cargesoaana sa au suferit mult; dar ce diferență cu vaporul englez și încărcătura lui, când unul și alta sunt cu totul pierdute!...

Nu putem înțelege cum într-o noapte calmă, sub un cer frumos, cu lumina clară a unei lune pline, într-un loc destul de larg al celui mai mare fluviu din Europa, două vase, având la dispozițiunea lor mașini de vapor, cari au avantajul de a putea, după voință, forța și reține cursul, avansând, oprind și chiar retrăgându-se îndărăt, nu putem înțelege, zicem, cum, cu toate acestea, a putut fi o ciocnire! Negreșit, trebuie să admitem că a fost o mare neglijență de ambele părți. Se zice că marturi imparțiali asigură că austriacul nu ar fi avut fanarele de culoare la dreapta și la stânga, precum trebuiesc să poarte vapoarele care voiajează, ci numai unul singur, cu lumină albă asupra catargului celui mare, ca vapoare cu ancore, ceea ce ar fi indus în eroare pe englez. Dacă aceasta va fi fost așa, ne este dificil d-a judeca cine are greșeala...“

*

Vaporul austriac „Radetzki“ reușește a înjosi stindartul românesc; vaporul austriac „Giurgevo“ reușește a împiedica pentru un timp realizarea drumurilor ferate în România. Fiind pe tărâmul vapoarelor austriece, de la cari primim ne-ncetat tot felul de palme morale și materiale, noi nu ne îndoim că lectorii noștri ne vor mulțumi de a

le oferi mai la vale un studiu special asupra așa-numitei Companii Dunărene, datorită penei eminentului autor al *Agriculturii din Mehedinți*.

*

Ziarul *Correspondance d'Orient*, în numărul său din 30 (18) iunie, coprinde următoarea noutate foarte semnificativă, pe care noi o lăsăm deocamdată fără comentariu:

„D[omnul] Baligot de Beyne, proprietarul *Curierului de Oriente*, secretarul ex-principelui Cuza, a sosit la Constantinopole spre a obține ajutorul Porții pentru răsturnarea Domnului român Carol I. Știm pozitiv că Poarta l-a primit foarte bine“.

*

Lipsa de spațiu ne silește a remite pentru numărul viitor răspunsul d[omnu]lui dr. Zotu la epistola părintelui Petru de la Cruce în privința propagandei catolice în România și articolul d[omnu]lui maior Papazoglu despre calamburele arheologice ale d[omnu]lui Cezar Bolliac.

35

București, 29 iunie / 11 iulie 1869

Îmbulzirea materialelor, din cari tot încă o mare parte suntem siliți a remite pentru numerii viitori, ne silește, vrând-nevrând, a restrânge marginile revistei noastre de astăzi.

Spațiul nu ne permite a analiza actuala petrecere a d[omnu]lui Kogălniceanu în Berlin, unde se află decorațiuni pentru cei ce servesc intereselor Prusiei, dar nu există, întru cât știm noi, nici un izvor de ape minerale.

Spațiul nu ne permite a aprofunda teoria redactorului edițiunii franceze a *Monitorului Oficial* dezvoltată în doi articoli succesivi, cum că în capul tuturor serviciilor din România trebuie să se pună străini, fiindcă numai un venetic a fost în stare a civiliza pe sălbatecii indiani din regatul Lahora!!

Spațiul nu ne permite a dezbate o propunere publică a redactorului edițiunii române a *Monitorului Oficial* de a se erige în București o statuie teutonului Guttenberg, în loc de a se fi gândit mai bine la părintele tipografiei noastre naționale: Neagoe Basarab!!!

Astfel, strămtorați în cercul de fier al ne-nduratului spațiu, noi cată să amânăm desfășurarea tuturor acestor tendințe, atât de amenințătoare pentru românism, încercându-ne a găsi altceva, pe care să-l putem exprima prin două, trei cuvinte.

Ei bine, astăzi este aniversarea acelei zile, în care, sunt acum tocmai optzeci de ani, marele cetățean La Fayette, văzând că favoriții regelui Ludovic [al] XVI[-lea] se pregătesc a săpa libertățile țării prin nește regiminte străine, prin nemții lui Helmstadt, prin ungurii lui Esterhazy, prin elvețianii lui Diesbach, – a proclamat în gura mare, după tribuna Adunării Naționale a Franței, dreptul inalienabil și neprescriptibil al omului de a rezista la opresiune.

Constatând un fapt cronologic, ne oprim aci, deocamdată.

București, 2 / 14 iulie 1869

Asupra revistei noastre de astăzi atragem cu tot dinadinsul atențiunea ziarelor române trans-carpatine, mai cu seamă a *Federațiunii* și a *Gazetei de Transilvania*.

Suntem fericiți de a o putea face de astă dată fără a călca simțul modestiei, căci în locul nostru vom lăsa să vorbească alții, mărturisind ei, d-abia acum, ceea ce *Traian*, cea dentâi, sau mai bine zicând, singura dintre toate foile române, nu încetează a repeți mereu, de două luni și mai bine, iar noi personalmente am declarat-o în mai multe rânduri, de la înălțimea tribunei parlamentare, încă în ultima sesiune a fostei Adunării a Deputaților.

Necruțând pe nimeni, iarăși pe nimeni, de trei ori pe nimeni când este vorba de salvarea naționalității române, - noi rezumarăm situațiunea în numerii noștri trecuți în următorul mod:

„Unirea cu Ungaria sub un singur rege nu s-ar putea realiza, decât numai prin dictatură; dictatura nu s-ar putea stabili decât numai prin consimțămintul Europei; consimțămintul Europei nu s-ar putea căpăta decât numai cu condițiunea de a împământeni pe vagabonzii Palestinei; cu alte cuvinte jidovirea României este un pas spre regimul personal și regimul personal este un pas spre coroana Sântului Ștefan...”

Ungurii cochetează cu Prusia ca și d[omnul] Kogălniceanu; iar visul Prusiei nu este și nu poate fi altul decât acela de a completa unitatea germanică, apucând provinciile nemțești ale Austriei, și de a-și întări totodată dinastia, creând un regat maghiar, până la Marea Neagră, sub sceptrul unui Hohenzollem!...”

Ascultă acum ceea ce ne spune o corespundință din Pesta, publicată în numărul de la 7 iulie al ziarului *Le Siècle*:

„Pesta, 30 iunie 1869

Se aude pe aci despre o înțelegere între Prusia și Ungaria asupra rolului lor, respectiv în cazul unor oarecare eventualități.

Ziarul vienez *Der Osten* publică până și principalele puncturi ale acestei înțelegeri.

Ungaria se obligă:

1. Îscându-se un conflict între Franța și Prusia, de a împiedica prin toate mijloacele, fie măcar și o revoluțiune, amestecul Austriei.

2. De a stăruia ca armata națională maghiară să nu se lupte de acum înainte afară din teritoriul propriu al Ungariei.

Prusia se obligă:

1. În caz de revoluțiune, a procura Ungariei toate sumele bănești, ce-i vor fi de trebuință.

2. A lucra în tot modul, mai cu seamă în Oriente, în România, în Serbia, etc., pentru ca întâmplându-se cumva disoluțiunea Imperiului Austriac, Ungaria să rămână un mare stat independent.

Această alianță s-ar fi încheiat între ambele guverne prin intermediul unuia din membrii partidei maghiare extreme, lucrând în numele tuturor celorlalte partide.

Cătră revelațiunile ziarului *Der Osten* se mai adaugă următoarele detaiuri: Domnul român Carol I va fi proclamat rege al Ungariei.

Astfel se va obține, totodată, un rezultat dublu: dintâi garanția unei alianțe

sincere și durabile între Prusia și Ungaria; al doilea, realizarea pe sub cumpăt și fără violență a visului secolar al maghiarilor de a se întinde până la Marea Neagră.

Spre a-și asigura concursul Rusiei în această afacere, i se va restitui Basarbia de Jos, mai cedându-i-se o parte din Moldova, necesară spre a pune pe muscali în contact cu slavii din Turcia.

Pentru împlinirea acestui plan, fiind de nevoie cel puțin pasivitatea românilor, și știindu-se că partida națională o să combată, poate chiar prin o răscoală, o asemenea combinațiune, pe care ea o considera ca nemicirea naționalității române, guvernul Principelui Carol s-ar fi otărât a face dentăi o lovitură de stat, care să-i permită a suprima toate libertățile, a pune mâna pe oamenii cei mai populari și a împiedica orice manifestațiune ostilă proiectului pruso-maghiar.

Spre a amăgi opiniunea publică, se va inventa vrun mare complot, sau și mai bine, se va recurge la cestiunea israelită, asigurând pe cabinetele occidentale cum că numai o lovitură de stat va putea pune pe guvern în pozițiune de a o rezolva în simțul occidental.

Pentru executarea acestui plan, jandarmeria și trupele de tot devotate se vor concentra în București, iar grosul armatei de linie și armele speciale, bănuite de a simți prea românește se vor consemna pe câmpiile de la Tecuci, foarte departe de București, dar destul de aproape de otarul rusesc.

Se zice că curierii ar fi circulând mereu în această negociațiune între Pesta și București și se vorbește chiar despre întrevederea unuia dintre miniștrii maghiari cu d[omnul] Kogălniceanu care va călători în Occident spre a târgui lovitură de stat, după cum am spus-o.

Toate aceste zgomote, mai repetăm încă o dată, furnică pe aici și pe la Viena, unde se par a inspira mari temeri...

Redacțiunea ziarului *Le Siècle*, publicând epistola de mai sus, adaogă în corpul revistei sale politice următoarea gravă observațiune:

„Tragem toată luarea aminte asupra corespunziței noastre de la Pesta. Faptele, referite în ea, ne-au fost deja denunțate de mai-nainte prin scrisorile noastre din București, unde ele se par a întreține o mare agitațiune în spirite. Astăzi însă ni se trimite tocmai de la Pesta, o relațiune care coincide într-un mod ciudat cu dizolvarea Senatului, cu concentrarea oștirii române într-o tabără departe de București, și cu noutata despre ridicolul atentat contra d[omnului] Kogălniceanu urmat de mai multe arestări...”

Ziarul *Le Siècle* nu știe însă ceva pe care vom semnala iarăși noi cei dentăi, și poate, iarăși, noi singuri dintre toate foile române, cărora le va veni gustul de a vorbi numai doară atunci, când li se va pune călușul în gură.

Pentru ca naționalitatea noastră să poată fi dăruită Ungariei, însăși dictatura n-ar fi de ajuns; trebuie, mai întâi de toate, spre deplina tâmpire a simțului român, ca în fruntea tuturor serviciilor din țară, în fruntea armatei, în fruntea școalelor, în fruntea finanțelor, în fruntea justiției, în fruntea administrațiunii, să se bage niște elevi ai d[omnului] Bismark.

Edițiunea franceză a *Monitorului*, foaia oficială a cabinetului român, organ imediat al președintelui Consiliului de Miniștri, publică, în numerii săi din 4 și 8 iulie, un lung articol, intitulat: *Les étrangers en Roumanie*, în care insistă asupra necesității de a organiza țara prin străini.

Iată ce zice d[omnul] de Marsillac, carele nu este, în această

privință, decât un fidel ecou al ministeriului, deoarece, în foaia oficială a statului nu se pune niciodată nemic fără o aprobare directă și precisă din partea cabinetului:

„Ceea ce noi cerem pentru România nu e nicidecum un fapt excepțional, ci din contră, este istoria tuturor civilizațiilor. Franța, bunăoară, a primit totdeauna cu brațele deschise pe bărbații de talent, ce veneau să-i consacre munca lor. În secolul XVI, curtea Valesilor era plină de artiști italieni: Leonardo da Vinci, Primaticio, Benvenuto Cellini, etc., au petrecut o parte din viața lor la Paris. Mai târziu, Rubens primi o ospitalitate splendidă la Maria [de] Medici, fiind întrebuințat nu numai ca pictor, dar și ca om de stat în negociațiunile diplomatice cele mai spinoase. Ludovic [al] XIV[-lea] [în] cunună¹ cu ono[r]uri pe cavalerul Bernini, încredințându-i mai multe lucrări arhitectonice importante. Franța, deși nu-i lipseau generali buni, totuși n-a refuzat de a pune în capul oștirilor sale pe irlandezul Berwick, pe neamțul Mauriciu de Saxonia; și chiar adiniori n-am văzut, oare, catedrele cele mai importante din Colegiul de Franța încredințate la nește străini: Libri, Rossi, Mickiewicz, etc.? Comitele Walewski nu este, oare, de origine polonă? Familia mareșalului Mac-Mahon, duce de Magenta, nu este, oare, irlandeză? Tot astfel punem zice despre toate celelalte popoare. Trebuie, oare, să amintim aci că regatul Lahora datorește civilizațiunea sa unui francez, generalului Allard?...“

Dumnealui adaugă mai la vale:

„Când Mehmed-Ali vru să re-nnoiască fața Egiptului, către cine s-a adresat, oare? El încredință colonelului Selves organizațiunea armatei sale; d[omnii] de Cérisy, Clot, Linant, ingineri francezi, au fost însărcinați cu facerea arsenalurilor, canalurilor, drumurilor, d[omnul] Hamont fundă și diresse herghelia de la Șubra; d[omnul] Urbain și mai mulți alți francezi intrară în consiliul superior de Instrucție Publică, etc. De ce, oare, numai românii ar voi să se scuture de această mare lege a solidarității și a mutualității universale?“

Oricine înțelege că, vorbind despre străini în genere, organul guvernului actual are în vedere numai și numai pe prusiani.

Misiunea militară franceză n-a fost ea, oare, înlocuită prin niște feld-febeli, scoși din cutia prisosurilor Berlinului?

Nici latinii din Galia, nici latinii din Italia, nici latinii din Spania sau Portugalia, nici ceilalți veri primari ai noștri din Romul, singurii străini cu care s-ar putea împăca cu dragă inimă românul, nu sunt pe placul cabinetului nostru.

Îi trebuie prusieni, numai prusieni, cu orice preț prusieni, sau cel puțin honvezii de la Pesta, noii aliații ai d[omnu]lui Bismark!...

Am început însă a vorbi iarăși noi înșine, uitând promisiunea dată din capul locului, de a ceda cuvântul altora.

Ne oprim, dară, mărginindu-ne a mai atrage din nou atențiunea tuturor românilor, iar mai ales a ziarelor transcarpatine, asupra grozavelor destăinuri din *Le Siècle* și din edițiunea franceză a *Monitorului Oficial*.

*

Ne rezervăm a analiza în numărul viitor veracitatea ziarului *Adunarea Națională*, în singurele două cestiuni, în care el s-a încercat

1. În text: „cumulă“ (n. ed.).

a justifica pe d[omnul] Kogălniceanu, nu numai prin niște goale exclamațiuni la concordie, ci prin acte:

1. Ordinile d[omnu]lui ministru de Interne către diferiți agenți administrativi, poruncindu-le a achita pe dată tot ce se datorește societății „Transilvania“, pe cari le-a redus la adevărata lor valoare discursul președințial al d[omnu]lui Papiu Ilarian în ședința anuală de duminică a adunării acestei Societăți.

2. Ordinile d[omnu]lui ministru de Interne către diferiți agenți administrativi despre scopul ultra umanitar al transferării d[omnu]lui I. Fălcoianu de la Văcărești la Dobrovăț, pe cari le-a redus la adevărata lor valoare epistola fratelui osânditului publicată în ziarul *Românul*.

De acum înainte, de câte ori *Adunarea Națională* va scoate la iveală câte un frumos ordin al d[omnu]lui Kogălniceanu, dintre cele date pe față, oricine va fi în drept de a cere, ca ea să nu ascunză urâtul contra-ordin dat pe furiș.

*

Avem convicțiunea de a face o deosebită plăcere lectorilor noștri, deschizând, cu numărul de astăzi, pe lângă foiața literară, o alta științifică, care deștează prin remarcabilul stadiu al colegului nostru, d[omnul] [George]¹ Petrescu, asupra Constituțiunii Române.

37

București, 4 / 16 iulie 1869

Citim în oarecari ziare o dare de seamă despre distribuirea premiilor la institutul primar al d[omnu]lui Antoniu Tabacopulo, care ne probează că fatalitatea a înzestrat România cu unii oameni capabili de a fi turci, tătari, arabi, eschimoși, jidani sau otentotți, dar numai și numai români, - niciodată!

Nu ne-am mirat de d[omnul] Marsillac, când ne-a propus a organiza țara prin străini; căci îl plângeam de a fi, în această privință, un instrument pasiv al tendințelor cabinetului actual.

Nu ne-am mirat de d[omnul] Dimitrie Ghica pe care ni-l aducem aminte încă din 1866, când, într-o întrunire publică din sala Slătineanu, amicul nostru d[omnul] V. Maniu, vorbind despre suferințele românilor de peste Carpați, dumnealui a răspuns cu o naivitate superbă, că nu e timpul a ne gândi la soarta tuturor „creștinilor“.

Nu ne-am mirat de ultima proclamațiune a lui Mazzini către toate popoarele Oriintului, îndemnându-le a forma o federațiune sub „supremația“ grecilor, - căci unui cosmopolit îi este permis a grupa, a clasifica și a subordona popoarele, după capriciul momentan al fantaziei.

Ne mirăm, însă, foarte mult, auzind tocmai din gura venerabilului d[omnul] P. Poenaru, pe care ne-am deprins a[-] stima fără a-l cunoaște personalmente, următoarea călduroasă apologie a fanarotismului:

1. În text: „Iorgu“. Studiul anunțat, *Asupra constituțiunii române* (p. 111, cu continuare în numerele următoare) e semnat: George Petrescu (n. ed.).

„Domnilor,

Invitat fiind de d[omnul] Tabacopulo a asista și eu la examenele ce s-au ținut acum, la finele anului școlar, în institutul d[omniei]-sale de educațiune și instrucțiune, am avut ocaziunea a vedea de aproape rezultatul, și, după onoarea ce a binevoit d[omnul] ministru al Instrucțiunii a-mi face de a mă chema să președ, în locul d[omniei]-sale la solemnitatea distribuirii premiilor în acest institut, vin astăzi a expune înaintea d[omniei]-voastre aprecierea mea asupra acestor examene.

Am constatat, d[omni]lor, că studiile ce au urmat elevii în acest institut, atât în clasele publice gimnaziale, cât și în cele elementare private, au fost conduse de d[omnul] Tabacopulo, cu bun succes și întru toate conform cu programul dat de onor. Consiliu Suprem al Instrucțiunii. Aici am văzut, încă cu osebită plăcere, că d[omnul] Tabacopulo s-a ocupat *a familiariza de timpuriu și cu limba greacă pe elevii din institutul d[omniei]-sale, dând în clasele elementare noțiuni de această limbă* tutulor elevilor cați și-au arătat dorința de a se împărtași de acest beneficiu și, grație bunei metode după care d[omnia] sa urmează a-i instrui, elevii se văd a fi bine pătrunși de înțelesul noțiunilor ce li se dau în această limbă, după cum au probat prin exprimarea și în românește a tot ceea ce au învățat.

Permiteți-mi, domnilor, a recunoaște, împreună cu d[umnea]voastră că această osebită ocupațiune a d[omnului] Tabacopulo, peste prescisele d[omniei]-sale îndatoriri, este foarte meritorie, pentru că, pregătind pe elevii d[omniei]-sale *încă din clasele primare cu întâiele cunoștințe ale limbii grecești*, acești elevi nu vor simți nici o anevoință a prima între conscolarii lor, când vor ajunge în clasele gimnaziale, unde acest studiu este obligatoriu și cu drept cuvânt obligatoriu, nu numai pentru că se cere în toate țările luminate pentru obținerea oricărui grad universitar, dar și pentru că nu trebuie să uităm că până mai deunăzi, românii erau din cei mai știuători de limba și literatura greacă și ar fi o nesocotință ca noile generațiuni române să părăsască o limbă din cele mai docte, de care se făleau odată bătrânii noștri, și pe care o prețuiesc mult toate popoarele erudite și o studiază cu asiduitate ca pe o cheie, ce constituie baza tuturor științelor în toată a lor nomenclatură specială.

Știți, domnilor, că a fost o epocă în care, din nefericire, spiritul național, aflându-se căzut în amorțire, românii nu cunoșteau altă cultură decât studiul limbii grecești. Ei îngrijeau însă ca măcar în acest studiu să nu rămână mai jos decât înșiși grecii de pe atunci. De aceea își luau dascăli din bărbății cei mai învățați și își ilustrau școalele din București și din Iași, dându-le însemnate onorarii bănești și încunjurându-i cu toate distincțiunile civice, ce se cuveneau unor persoane așa de eminente precum au fost un Lambru, Veniamin, Comita, Duca, Vardalah, Vamva, Genadiu și alții.

Sub acești mari dascăli, mulți români s-au inspirat de simțiminte, care le-au pregătit calea spre deșteptarea românismului.

De dânsii și mai ales de Neofit Duca s-au îndemnat foștii de pe atunci efori ai școalelor Dionisie Mitropolitul, Lupul, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Bălăceanu, George Goleacu și Nestor de au trâmăis întâiași dată din școlarii români pe cei mai distinși să-și perfecționeze studiile la universitățile din Italia și din Franța, ca să se facă capabili a ocupa catedre în școalele române, ce atunci începuseră a se forma prin inițiativa și stăruința învățatului și înfocatului român Lazăr, de fericită memorie. Din acei de-ntâi elevi, formați în menționatele universități, cităm aici cu onoare pe răposatii Efrosin Poteca, Constantin Moroiu și pe actualul membru al Consiliului Superior de Instrucțiune Publică, Simion Marcovici, cari au fost profesori eminenți în colegiul național „Sf. Sava“.

Să memorăm, dar, totdeauna cu onoare pe citații mari dascăli grecești,

cari au fost cei dentâi promotori de dezvoltare a culturii spirituale a românilor și de deșteptarea simțământului național și să felicităm pe elevii din institutul d[omnu]lui Tabacopulo, cari au avut aplicarea a se iniția de timpuriu în studiul limbii grecești, încredințați fiind că acești elevi vor face în clasele superioare mari progrese și se vor forma din ei învățați distinși, demni emuli ai marilor dascăli greci, putând atunci ocupa cu distincțiune în universitățile României înalte catedre de limbă greacă, nu numai cea veche literară, ci și de cea nouă vorbitoare, a cărei lipsă din școalele noastre o regretăm astăzi, cu atât mai mult, cu cât știm că limba greacă modernă s-ar învăța acum prin traduceri în limba română și în paralel cu limba latină mult mai cu înlesnire decât în vremea veche, când, ca să învățăm limba antică, trebuic să ne servim de cea nouă, care și aceasta ne era străină și de aceea trebuia să consacram îndoi timp la învățatura simplă gramaticală a acestei limbi“.

Mai întâi de toate, facem două rezerve.

1. Suntem pentru studiul limbii eline în Facultatea de Litere și în clasele colegiale superioare, întocmai precum se urmează în toată Europa.

2. Suntem departe de a fi inamici ai naționalității grece, întocmai precum suntem departe de a fi inamici ai orișicărei naționalități, întrucât ea se mărginește a se mișca în propria-i sferă, fără a tinde la cotropirea altora.

Aceste două rezerve făcute, să enumerăm, acuma, într-un mod sistematic, principalele puncturi, asupra cărora apasă discursul domnului Poenaru.

1. Limba elină să se învețe în clasele primare, deși aceasta nu s-a văzut încă nicăiri pe fața pământului, și deși nu se învață acolo nici chiar limba latină, muma graiului românesc.

2. În clasele colegiale să se mai introducă limba greacă modernă, deși absolutaminte cu același drept și cu aceeași logică s-ar putea pretinde ca elevii liceelor noastre să învețe limba bulgară, limba polonă, limba arnăută, limba maghiară, toate limbile de prin prejurul României!

3. Despre latinitate, d[omnu]l Poenaru vorbește numai în treacăt, d-abia „în paralel“ cu cele două limbi grece, veche și nouă!

4. Pe nemuritorul Lazăr, singurul adevărat deșteptător al culturii noastre naționale, d[omnu]l Poenaru îl îmbrânțește cu o mână sacrilegă pe un plan secundar, în coada „marilor dascăli greci“.

5. În fine, românismul întreg este pentru dumnealui un pui al fanariotismului!...

Așadară, un bărbat, în persoana căruia noi ar trebui să respectăm nu numai perii cei albi ai veteranului, dar încă, mai p[r]esus de toate patriotism și știință, vine astăzi a emite într-o vorbire publică niște aserțiuni puțin cugetate în genere, iar mai ales, cu totul opuse simțului românesc și adevărului istoric.

Este cu atât mai ciudat a auzi un asemenea anacronism din partea unui decan al literaturii noastre, cu cât înșiși grecii cei adevărați au stigmatizat deja de mult fanariotismul, carele a fost în nobila naționalitate elină ceea ce a fost ciocoismul în nobila naționalitate română.¹

1. Zallony, *Essai sur les Phaneriotés*.

Pentru a stăpâni avântul indignațiunii, ne vedem siliți a ne cufunda pentru un moment în pulbera cea rece a documentelor.

Cine voiește a se încredința în ce mod „marii dascăli“ au deșteptat românismul, să ceară din Arhivul Statului anaforaua din 9 mai 1746, prin care fruntașii de atunci ai Munteniei, paralizați în simțul lor național, nu se rusinau a adresa Domnului Constantin Mavrocordat, următoarea dorință, soră-geamănă cu discursul d[omnu]lui Poenaru:

„oricare fecior de boier, au de cei cu părinți, au fără de părinți, care nu se va sili să meargă la învățătură și să învețe carte elinească, cu tot temeiul ei pre deplin, să nu fie vrednic a se înălța la stepena boieriei, nici a se primi în orânduiala Curții și nu se va pune niciodinioară la treapta de cinste“!!!

Pentru ca cineva să se poată încredința apoi, în ce mod acei „mari dascăli“, dezvoltau, dacă nu românismul, cel puțin inteligența generală umanitară a părinților noștri, să studieze următoarea descriere, ieșită din pana neuitatului mitropolit Iacob Stamate, un alt apostol din Ardeal, căruia Moldova îi datorește ceea ce datorește Muntenia lui Lazăr:

„până acum în secolele noastre se învață grecește cu numiri și cu canoane și cu mulțime de cuvinte, însărcinând mintea ucenicilor și poruncindu-le acele numai date lor să citească, și ca papagalii să le învețe [pe] de rost, nemică cu totul știind sau înțelegând din cele ce învață, din care pricină mai zece și doisprezece ani îmbrătrânesc în gramatică ucenicii!“¹

Astfel, dară, „marii dascăli“ ai d[omnu]lui Poenaru, reușiseră a face, pe de o parte, ca românii să nu mai fie români, iar pe de alta nici greci cumsecade să nu ajungă a fi, ci numai niște unelte tâmpite, idioate, cretinizate ale fanariotului!...

Pleacă-ți fruntea, domnule Poenaru: ai insutaltat sacra umbră a lui Tudor Vladimirescu!...

P. S.

Ca să se poată aprecia în cunoștință de cauză simpatia d[omnu]lui Kogălniceanu pentru „Transilvania“, publicăm aci, fără nici un comentariu, următoarele cuvinte ale d[omnu]lui Papiu Ilarian, rostite duminică trecută în ședința anuală a acestei societăți:

„Dacă asemănăm rezultatele anului al doilea cu ale anului întâi, vedem că în acest al doilea an, societatea a strâns aproape numai a treia parte din suma anului trecut.

Cu toate acestea, domnilor, considerând bine împrejurările în cari ne aflăm, comitetul crede că societatea nu poate decât a se felicita de rezultatele dobândite. Sumele încasata întrec oricum și astădată calculi[i] noștri primitivi.

Politica, nu cea adevărată, dar cea pe care vulgul astfel o numește, la noi mai mult decât oriunde, cearcă a se vârî în toate și prea des strică toate. Știți că noi, societate de frație și cultură și națională, am fost bănuți de societate politică. Până și în *Monitor*, edițiunea franceză, s-a vârât calomnia asupra noastră.

Noi am protestat. Protestul îl comunică d[omnu]lui ministru de Interne cu rugămîntea să binevoiască a da ordin d-a se publica și în *Monitor*. Spre mai multă onoare, i se trîmise prin o deputațiune, aleasă din sânul Comitetului. La cererea d[omnu]lui ministru, Comitetul se grăbi a face chiar o îndreptare în

1. *Uricarul* lui T. Codrescu, t. 3, p. 16.

protest. Ce e drept, d[omnu]l Kogălniceanu înaintea ochilor mei, dete îndată ordin d-a se publica protestul nostru în *Monitor*. Aceasta era în luna ianuarie.... Dar nici până astăzi nu s-a publicat.

Un număr însemnat de consilii și județene comunale ne erau datoare subvențiuni pe anul trecut. Aceste subvențiuni formează o sumă considerabilă pentru societate. Ne adresarăm către d[omnu]l ministru de Interne să binevoiască a da ordin prefectilor pentru a ni se trâmite aceste subvențiuni. D[omnu]l ministru, tot în luna ianuarie nu se mulțumi a ne face promisiunile și asigurările cele mai liniștitoare, dar dete și ordine precise prefectilor pentru trimiterea subvențiunilor societății, astfel că comitetul avea tot temeiul d-a crede că societatea va prospera acum mai mult decât în anul trecut. Însă, din nenorocire, ordinele oficiale ale d[omnu]lui ministru rămaseră fără nici un efect. Subvențiunile nici până astăzi nu s-au primit.

„Sum nevoit, d[omni]lor, a constata aceasta, pentru că unele ziare au găsit de cuviință a publica ordinele d[omnu]lui ministru, și fiindcă lumea, neputându-și închipui cum ordinele celui mai energic din miniștri să rămână neexecutate, ar putea crede că societatea va fi încasat acei bani. Ei bine, sum dator a constata, că astădată ordinele oficiale ale d[omnu]lui Kogălniceanu au rămas fără lucrare și fără nici un folos pentru societate...”

38

București, 6 / 18 iulie 1869

*Canzon, chi tua ragion chiamasse oscura,**Di: non ho cura,**Perchè tosto spero**Ch'altro messaggio il vero**Farà in più chiara voce manifesto.**Io venni sol per isvegliare altrui...*PETRARCA, *Canz.* III

Există o mișcare instinctivă în viața omenirii, fie ca individ, fie ca națiune.

Călătorul, îndrumat spre o țintă obscură și necunoscută; când simte piedicile-i grămădindu-se sub pasu-i, ce șovăiește fără voie, călcând spini și cremene; când vede împrejură-i vrăjmași, ce-l ochesc dintr-ascuns, pândind momentul oportun, iar corbii legănându-se în aer, în așteptarea hoitului; când cugetă la apropierea nopții, sub al cărei văl cernit, spinii devin mai ghimpoși, cremenele mai ascuțit, vrășmașii mai îndrăzneți, corbii mai rapaci, și victima lor comună mai slabă; ei bine, el își aduce aminte locul de unde a purces, casă, masă, frați, amici, iubire și este peste putință ca să nu dorească c-un avânt nebiruit a fugi înapoi, precum pârâul, izbindu-se de o stâncă, pe care nu poate s-o spargă, se întoarce în brațele izvorului!

Națiunile nu călătoresc, oare, ca și indivizii?

Ținta lor să fie mai clară? Spini și cremene, vrăjmsi și corbi, au nu dânsel înțâmpina de asemenea în zvânturata lor cale? Nu le amenință și pe ele tot astfel câteva ore de întuneric după îndelungata lumină a zilei? Nu le coprinde același puternic dor de a-și revedea matca?

Fericit individul, fericită națiunea, pentru care nu este încă prea târziu!

Astăzi, când muetiforma idră a înstrăinării, combinată cu măiestria din prusiani, jidavi și unguri, ne înfășoară cu încetul din toate părțile, pregătindu-ne soarta lui Hercule, îmbrăcat prin trădare în învecinată tunică a centaurului Nessus, astăzi, când chiar din sânul poporului român apar cu nerușinare apostoli din osul lui Iuda, sărutându-ne mai cu căldură, pentru ca să ne poată vinde mai cu siguranță, astăzi este timpul de a mărturi verde noi înșine, că am rățăcit prea departe; astăzi sau niciodată, trebuie să cugetă cu seriozitate a scăpa de spini, de cremene, de vrăjmași, de corbi, de noapte, revenind cu grabă la scumpele penate ale naționalității române: latinism, numai latinism, nimic decât latinism!...

Dar cum oare?

Amicul nostru, d. V. Maniu a găsit o soluțiune.

În ultima-i scriere, intitulată: *Misiunea Occidentului latin în Orientele Europei*, noi citim pe pagina 125 următoare a luminoasă observațiune:

„Puternica Rusie, avându-și proiectele sale în acest Oriente și pătrunsă fiind de necesitatea unei confederațiuni slave, pune totul în joc spre a-și asigura concursul întregului element slav din întreaga Europă. Congresul arheologic de la Petersburg a fost primul început manifest în executarea grandioasei opere.

Germania este aproape a întrece pe Rusia la noi. Manifestațiunea germanismului din anul trecut, la care a participat și colonia germană din România, a fost cât se poate de insturctivă prin ostentațiunile ei naționale.

Aceste exemple, urmând a deștepta și la noi conștiința națională și simțământul de conservațiune, venim astăzi a pleda cu insistință pentru cun congres latin în metropola Franței...”

În adevăr, în fața zgomotoaselor grupări panslavice și pangermanice, când până și jidoveii de pe toată scoarța globului pământesc se adună pe furiș într-o colosală „alianță israelită universală” – nu este, oare, o crimă de sinucidere din partea fiilor lui Romulus, împrăștiați cu profuziune în Gallia, în Italia, în Iberia, în Lusitania, în Dacia și în Elveția, de a rămâne numai ei, cei mai culti și cei mai întreprinzi, cu mâinile încrucișate într-o trândavă izolațiune, asemenea stupidului indian, care așteaptă cu neclintire, lungit cu fruntea în pulbere, ca să-l strivească triumfalul car al monstrului Șiva!?

Așadar, repetind cu entuziasm de Dumnezeu inspiratul apel al d-lui V. Maniu, asupra căruia vom reveni mereu în columnele lui *Traian*, noi nu ne putem îndoi un singur moment, că junimea română de pe malurile Senei, din Torin și din Madrid, se va grăbi, ea, cea dintâi, prin o propagandă energetică orală și literară, de a rădica sus, cu viguroasele-i brațe, mărețul stindard de unde atârnă prezentele și mai cu seamă viitorul nostru, căci Prusia, Ungaria și Jidovimea târguiesc acum, astăzi, în această oră, în clipa ce zboară, cu toată pripeala unei lăcomii nelegitime, însăși existența neamului românesc: **Congresul pan-latin în Paris!...**

București, 8 / 20 iulie 1869

În numărul trecut, noi am propus tinerimii române împrăștiate prin școalele italiene, spaniole și franceze, de a lua o nobilă inițiativă, propagând prin toate mijloacele junei lor persistențe, pentru care nimic nu este imposibil, ideea unui mare congres latin în Paris.

Revenim și vom reveni mereu asupra acestei propuneri, având convicțiunea cea mai nestrămutată, că de la dânsa depinde nu numai existența naționalității române, dar încă tăria latinismului întreg, pe care noi singuri, zece milioane de români, un element compact și omogen, dar amenințat din toate părțile, îl reprezentăm deocamdată în Oriente.

A vorbi mai pe larg despre supremele pericole ale situațiunii noastre, ar fi de prisos: politica Prusiei a început deja a se desemna cu destulă claritate, pentru ca frații noștri din Occident să fi înțeles pe deplin, precum se vede de o bucată de timp din principalele lor organe de publicitate infernalul plan al germanizării gurilor Dunării: dentâi prin o invaziune jidovească, apoi prin o unire cu Ungaria sub un singur principe din dinastia berlineză, de aci încolo d-a dreptul prin o colonizare nemțească, și așa mai departe.

Nu trebuie să uităm niciodată că de doi secolii și mai bine, de la electorul Friderich Wilhelm I, dibaciul fondator al monarhiei brandenburgice actuale, și până astăzi, diplomația prussiană, lunându-și drept deviz „tarde, sed tuto“ a fost totdeauna aceea, care a mers mai încet dar a ajuns la țintă mai cu siguranță, uimind Europa tocmai în momentele cele oportune, ca la Sadova, bunăoară, prin o desfășurare neașteptată a unor forțe, combinate și pregătite în misteriu cel mai perfid cu zecimi de ani înainte.

Nu trebuie să uităm o singură minută, pe de altă parte, că nici un alt stat nu poate rivaliza cu Prusia în machiavelica tactică de a subjugă și de a deznaționaliza: un pumn de cavaleri teutoni, năvăliți în secolul XIII, peste o numeroasă poporațiune slavică și litvană, a făcut-o să dispară cu desăvârșire, deși teribilii venetici erau în proporțiune d-abia de unul la o sută de indigeni; și chiar în zilele noastre, cinci sau șase decade n-au fost, oare, prea suficienți, pentru ca nenorociții poloni, atât de tenaci în Rusia și în Austria, numai și numai sub sceptrul dinastiei brandenburgice să devină mai nemți decât nemții!?

Nu este român acela carele nu va studia astăzi, cu tot dinadinsul istoria Prusiei, pentru ca să poată citi acolo ceea ce așteaptă naționalitatea noastră, de nu ne vom arunca, fără un pic de zăbavă în brațele consăngenilor de la Apus, formând un grandios ocean din toate fluviile latine, precum se zbuciumă a face teutonii, un ocean pan-germanic și muscalii, un ocean pan-slavic.

Și apoi, însuși Occidentele simte o nevoie tot atât de urgentă, de acest mărșă „consiliu de familie“. Fără a vorbi despre trecutul cel de departe, nu este, oare, învederat, că numai neînțelegerea între latini a fost adevărata sorginte a căderii lui Napoleon I, compromis

în Spania, mai înainte de a se expune la ghețurile Moscovei? Nu este, oare, învederat că Spania, la rândul său, a pierdut vechea-i splendoare mai cu seamă prin certele-i intestine cu Franța și cu Italia? Nu este, oare, învederat, că numai lipsa unei cordialități fraterne din partea curții de la Tuilleries, a fost în stare, sunt acum trei ani, a împinge pe desperata Italie în cursa d[omnu]lui Bismarck, spre dauna prestigiului latin?...

Pentru români, un congres în Paris este o cestiune de viață; pentru Occident este o cestiune de putere; pentru toți strănepoții lui Romul, este o cestiune de legitimă apărare, și dacă primul apel în această privință răsună anume din josul Danubiului, cauza este că, tocmai aci, slăbiciunea e mai mare, primejdia mai simțită, buba mai coaptă...

Știm bine, că se vor găsi între noi unele inimi... ba nu! unele inteligente fără inimă, îmbuibate până-n creștet într-un cosmopolitism universal, cărora le va fi peste puțină a pricepe electrica voce a sângelui; dar ce ne pasă nouă de aceste umbre fără corp, când suntem siguri de a afla un profund răsunet în conștiința naționalității române, de la Tisa și până la Nistru!

Este un fapt pe care n[eu] [l]-[a] observat încă nimeni.

Poporul nostru e departe de Franța, de Italia, de Spania.

Poporul nostru n-a învățat de nicăiri istoria unității latine...

Poporul nostru e înconjurat din toate părțile de tot felul de ginți străine.

Poporul nostru a fost împins câteodată chiar a combate cu arma în mână pe frații său de la cellalt capăt al Europei...

Poporul nostru s-a despărțit de secolii de restul latinității prin religione, și iarăși de secolii era despărțit de dânsa prin alfabet...

Ei bine, nici distanța, nici neștiința, nici vecinătatea barbarilor, nici regimintele austriace, nici cultul, nici slovele cirilice, mai pe scurt, nemic, nemic, de trei ori nemic, n-a putut să facă pe români de a nu urî pe nemți și pe muscali, de a nu iubi pe latini...

Un exemplu:

Petru cel Mare se încercase a smulge România de sub iataganul turcului: poporul nostru a dat uitării pe marele împărat rusesc.

Iosif [al] II[-lea] s-a încercat a emancipa opinca română de peste Carpați de sub jugul aristocrației maghiare: poporul nostru a trecut cu vederea peste marele împărat austriac.

Napoleon cel Mare n-a făcut nemic pentru români, ba încă, din contra, pe nenumărate câmpuri de luptă, legionarii Galiiei au fost siliți a măcelări pe bieții transilvăneni, dempreună cu celelalte „cătane“; și totuși românul, începând de la Crișul-Negru și până la Neagra Mare, celebrează până astăzi, cu entuziasm, pe nemuritorul Bună-Parte și mult iubită „Francie“.

Reproducem mai la vale, două balade în această privință: una precum am cules-o noi înșine în Basarabia; cealaltă precum o cânta sătenii din Ardeal, din Bănat și de sub poalele Biharului în Ungaria.

Basarabeanul strigă către Franța:

„Să trăiești viață senină,
Țară bună și blajină,
Numai de ruși n-ai odină!...“

Transilvăneanul urează Franței:

„Să trăiești, țară frumoasă,
Din toată lumea aleasă;
Să trăiești, să-mpărătești
Și lumea să stăpânești!“...

Un francez poate el, oare, să descrie cu mai multă durere
cumplitul exil al marelui caporal:

„Santalină, stan' de piatră,
De mare încungiurată,
De unde nu se mai vede
Nici holde, nici iarbă verde,
Fără numai marea lată,
Câmp pustiu, apă sărată,
Vaduri, dealuri și păduri
Neatinse de securi!“

Apoi câtă simțire în următorul final:

„Nu duceți așa departe
Pe-mpăratul Buna-Parte!“

Așadar, cu toată supărarea cosmopolitiilor, poporul român ne va
înțelege.

Un Congres pan-latin în Paris!...

*

De la venirea cabinetului actual la putere, în noiembrie 1866, am fost cel dintâi sau, mai bine zicând, singur, singurel în tot cursul ultimei sesiuni a fostei Adunări a Deputaților, care n-am încetat, de la înălțimea tribunei parlamentare, de a semna mereu originea austro-maghiară a noii combinațiuni ministerile, susținute atunci cu atâta căldură, direct sau indirect, de către stânga, de către dreapta, de către diferitele fracțiuni ale centrului.

După dizolvarea Parlamentului, fiind ales, dempreună cu d[omnii] Chițu și C. A. Rosetti, pentru a da seama țării, în numele fostei majorități: am denunțat din nou națiunii, astă dată însă în tovărășie, negreșit cam târziu - cum că guvernul pretins românesc nu este decât numai un agent foarte pasiv al dictatorilor de la Viena și de la Pesta.

Cartea Roșie vine astăzi de a confirma în modul cel mai categoric aserțiunile noastre; și suntem fericiți de a putea reproduce din ea, anume după ziarul *Românul*, carele, fie zis în paranteză, nu știm cum a primit-o cu o zi sau două înainte de noi, următoarea prețioasă bucată:

„COMITELE DE BEUST CĂTRE CAVALERUL ZULAUF, LA BUCUREȘTI
Viena, 26 aprilie 1869

„Raportul dumatil de la 15 ale acestei luni ne prezintă o dare de seamă sumară asupra rezultatului alegerilor, cari s-au săvârșit în Principatele Unite.

Este permis de a înainta, că guvernul princiar va putea conta în noua Cameră a Deputaților asupra sprijinului unei majorități impozante.

Vei binevoi, d[omni]le cavalier, să oferi principelui D. Ghica și d[omnu]lui Kogălniceanu sincerele mele felicitări pentru triumful ce au dobândit.

Este clar că, dându-le un vot de încredere atât de strălucit, țara a voit nu numai să mărturisească preferința sa pentru oameții eminenți, cari conduc azi afacerile sale, dar încă să atesteze puțină simpatie, ce-i inspiră tendințele extreme ale predecesorilor lor.

Această manifestare, atât de remarcabilă, consolidând pozițiunea consilierilor actuali ai principelui Carol, va avea de efect, nu ne îndoim, d-a reîntări într-înșii otărârea d-a urmări acea politică de ordine și de pace, pe care au proclamat-o la venirea lor la putere, și care primește astăzi consfințirea dorinței poporațiunii.

Am resimțit o satisfacere adevărată văzând că prevalează, în mersul guvernului de la București, acel spirit de lealitate, de înțelepciune, de respect pentru drepturile altora, care, departe de a exclude adevăratul patriotism, este complimentul său necesar. Această fericită schimbare nu poate lipsi de a atrage asupra Principatelor Unite bunavoiața a puterilor, pe care rătăcirile guvernului trecut erau făcute pentru a le înstrăina.

În ceea ce ne privește, nu dorim nemic mai mult decât d-a întreține cu guvernul princiar, relațiuni de bună armonie după cum convine interesurilor bineînțelese ale ambelor țări. Intențiunile Majestății Sale, Augustul nostru stăpân, în privința Principatelor Unite sunt cele mai binevoitoare; și dacă guvernul principelui Carol ar urma cătuși de puțin a se arăta animat către noi de dispozițiuni pacifice și conciliante și dacă, mai cu seamă, puternic d-acum înainte, prin arbarea poporară, va respinge cu franchețe acela agitări îndreptate contra liniștii țărilor vecine, de cari am avut a ne plânge în timpul din urmă, nemic nu se va opune ca relațiuni de încredere și de amicie traică să se mențină între monarhia noastră și Principatele. Aceasta este dorința noastră cea mai scumpă și puteți din principelui Ghica și d[omnu]lui Kogălniceanu asigurarea că, din partea-ne, vom pune toate îngrijirile noastre a înlesni împlinirea ei.

Primește etc."

Ziarul *România* nu reproduce, însă, fie întâmplare sau scăpare din vedere, un alt tezaur, cuprins în aceeași *Carte Roșie*, ba încă chiar alături cu cel de mai sus, și anume instrucțiunea diplomatică, trimisă d[omnu]lui Zulauf din partea d[omnu]lui Beust, cu data din 5 februarie 1869, adevărat tocmai la prima instalare în scaunul consular din București.

În acest act, de o supremă importanță, marele cancelar al imperiului austro-maghiar zice, între altele:

„Alegerea celor doi agenți diplomați români, pentru Viena și pentru Paris, dintre cari, pe cel dentâi noi îl cunoaștem de aproape din negociațiunile precedinți, a fost un simptom care ne-a bucurat...”

Cum că d[omnul] Strat și, mai cu seamă, d[omnul] Ludwig Steege nu puteau să nu înveșelească în toată puterea cuvântului simțitoarea inimă a d[omnu]lui Beust; noi o prevestirăm în fostă Cameră înainte de numirea d[omnu]lui Zulauf!

Mai este încă ceva... dar avem rațiunile noastre de a-l rezerva în favoarea numărului viitor.

Pentru deocamdată vom mai face o singură observațiune.

Simpatiile atât de expansive ale d[omnu]lui Beust pentru d[omni]i Kogălniceanu și Dimitrie Ghica, nu s-au răcit ele, oare, de când cu

proiectul regelui prusian în Ungaria, de când cu acvila, etc., etc. etc.?

Din nenorocire corespundințele relative la România se opresc în *Cartea Roșie* la finea lunii lui aprilie.

Oicum să fie, ieri cu d. Beust, astăzi cu d[omnul] Bismarck, când cu neamțul de la Viena, când cu neamțul de la Berlin, neamț și iarăși neamț, dar numai cu românii ministeriul actual n-a ținut niciodată!

În teologie, aceasta se cheamă, „păcat de origine!“...

40

București, 11 / 23 iulie

Ni se trimite din Belgrad, pe o foaie volantă litografiată, remarcabilul act prin care s-a închis mai deunăzi Constituanta Serbă, și care merită cu tot dreptul de a fi împărțită lectorilor noștri, nu numai pentru că răsfrânge cu fidelitate ultima fază politică a unui popor învecinat și amic, dară încă, mai cu seamă, fiindcă servește ca o aspră lecțiune tuturor acelor națiuni rău inspirate sau rău conduse, ce nu se mulțumesc cu elementele lor proprii, preferând nebunește a alerga după importațiuni străine.

Iată-l:

„Discursul rostit de către Regența Prințiară
la închiderea Marii Adunări Naționale

Craguevaț, 29 iunie 1869

După un semisecol de existență, țara noastră pune astăzi culme independinței sale interioare, dându-și ea însăși, pentru prima oară, o constituțiune.

Dacă constituțiunea noastră n-ar avea nici un alt avantaj și tot încă nu e puțin faptul istoric că ea este *opera noastră națională, că noi însine am pus vieții noastre naționale o bază*, pe care putem clădi de aci înainte edificiul nostru politic, în conformitate cu situațiunea noastră și cu trebuințele noastre.

Însă, afară de acest avantaj, constituțiunea noastră mai prezintă altele, importante și numeroase.

Ea oferă cele mai mari garanții pentru consolidarea tronului, pentru mântuirea ordinii publice, pentru libertatea individuală; mai pe scrut, pentru progresul general.

Așezat pe temelie națională, Tronul va crește în tărie, căci pe lângă amoearea cu care noi îmbrățișăm pe junele nostru principe, constituțiunea încunjoară tronul cu toate asigurările necesare pentru prestigiu și pentru durată. Ea confirmă din nou creditatea în *ilustra familie națională Obrenovici*, și o întinde asupra posterității bărbătești din fiucele *principelui Miloș liberatorul Serbiei*.

Principele e pus mai presus de luptele de zi; e neviolabil și nerespunsabil. Dacă domnitorii noștri, în curs de ultimii trei decade, au căzut unul după altul, punând în pericol liniștea publică, *cauza cea mai de frunte este, că principalii lor agenți erau scutiți de responsabilitate denaintea poporului*. Noi sperăm însă că, cu ajutorul lui Dumnezeu, asemenea scene nu se vor mai re[fi]nnoi, ultima lor sorginte fiind secată prin marele principiu al răspunderii ministeriale.

Pe lângă aceasta, dintre câte poate prevedea înțelepciunea omenească în împrejurările noastre, nimic n-a fost omis spre întărirea ordinii publice.

Drepturile civile sunt definite cu claritate și asigurate prin constituțiune. Țara noastră a devenit un stat constituțional.

Dar reforma cea mai mare și cea mai importantă din cele introduse prin constituțiune este, anume, organizarea puterii legislative. Astăzi o exercită în unire Principele și Adunarea Națională. Această schimbare indică o nouă epocă în istoria noastră modernă. Pentru cea întâia oară, Adunarea Națională se vede rădăcată la înălțimea unui corp legislativ. Până acum ea nu se întrunea decât o dată la trei ani, pe când, de aci încolo va funcționa în toți anii. Până acum Adunarea Națională se mărginea a-și exprima dorințele și plângerile; de aci încolo se va bucura de o voce deliberativă în legislațiune, adică în destinele țării. Nici o lege nu va avea valoare fără a fi fost promulgată de către Principele, dar totodată, nici o lege nu poate fi emisă, abrogată, modificată, interpretată, fără adeviziunea Adunării Naționale.

Pe lângă Principele este un Consiliu de Stat însărcinat a elabora legile, înlesnind prin aceasta misiunea guvernului și a Adunării Naționale. *Antica noastră instituțiune* de Mare Adunare Națională rămâne ca ultimul recurs la națiune, pentru rezolvarea cesțiunilor celor [mai] vitale.

Fraților! Poporul sârb, aflând importantele voastre decizii, va putea zice cu tot dreptul: fericită ziua de când nemic însemnat nu se va mai face în privința țării, fără voia țării.

În adevăr, câte alte popoare au trebuit să treacă prin grele crize, prin îndelungate certe cu guvernamințele lor, până să ajungă la un asemenea rezultat; pe când noi, mulțumită Cerului, am dobândit toate acestea pe calea înțelegerii, pe calea încrederii reciproce!

Fără a ne bate capul, dacă creațiunea noastră corespunde cu cutare sau cutare teorie; fără a căuta să resădim la noi o plantă străină, cu care nu s-ar împăca, poate, pământul nostru, noi ne-am mulțumit a adapta către nevoile actuale vechile noastre instituțiuni, cari vor urma a crește și a se dezvăli cu noi dempreună.

Fraților! Drumul nostru de aci înainte este înțelegerea și încrederea. Mergând pe acest drum, nu vom mai putea imputa nimănui piedicile, pe cari nu vom fi în stare a le înlătura noi înșine. Să pășim cu sagacitate și cu prudență, căci nu trebuie a uita că instituțiunile nu sunt singura condițiune a progresului național, carele depinde, mai presus de toate, de mutualul acord, braț la braț, între ele și între moravurile publice. Cu cât un popor este mai calm, cu cât se conduce mai mult de rațiunea cea rece, iar nu de furia pasiunilor; cu atât e mai sigur succesul instituțiunilor constituționale.

Poporul serb a dovedit în toate cercu[m]stanțele, adesea în momentele cele mai critice, cum că este amicul ordinii. Să împăcăm pe viitor libertatea cu ordinea, și ordinea cu libertatea. Astfel, cu asistența lui D[umne]zeu, vom învinge toate dificultățile și vom vedea opera noastră încununată cu izbânda cea mai strălucită.

Regența Princiară declară închisă sesiunea Marii Adunări Naționale Constituante.

Înainte de a ne despărți, să strigăm încă o dată: să trăiască principele nostru Milan!

Membrii Regenței Princiare:

M. P. Blasnovatz

I. Ristitch

I. Gavrilovitch."

Cine, oare, poate să nu admire această mândrie a sârbului de a avea totul și totul curat național, tron, constituțiune, parlament: „fără a-și bate capul, dacă creațiunea sa corespunde cu cutare sau cutare teorie; fără a căuta să răsădească la dânsul o plantă străină, cu care nu s-ar împăca, poate, pământul său...“?!

Sârbii sunt numai două milioane, dar ei au știut să culeagă roadele unei revoluțiuni; au reușit să profite de voința, vergură încă, a unui principe june!...

*

Reproducem astăzi, deocamdată fără comentari[i], următoarea corespondință, publicată în *Le Siècle* din 16 iulie, și care probează, că ziarul nostru a găsit un răsunset simpatic în foile cele mai democratice din Franța.

Să dea Providința ca publicismul occidental să primească tot astfel propunerea lui *Traian* despre Congresul pan-latin în Paris, în privința căruia nimeni nu poate să ne interprete[ze] mai bine, decât patriotica și viguroasa junime română de prin școlile Franței, Spaniei și Italiei: aceea tânără și plină de viitor generațiune, care a început deja a simți și a înțelege toată vanitatea și tot pericolul tendințelor cosmopolite.

Iată acea corespondință, pe care, fiind datori s-o traducem cu fidelitatea cea mai scrupuloasă, ne grăbim a observa din punctul de vedere constituțional, că ea nu poate privi decât numai și numai pe membrii ministeriului, singurii agenți responsabili ai puterii executive:

„UNGARIA (?)

București, 3 iulie 1869

În fine, România are un lagăr de mari evoluțiuni militare. Nu știm care va fi consecința acestei grandioase opere, contra căreia cabinetul Brătianu se pare a fi făcut o opozițiune sistematică, mai cu seamă în respectul alegerii unei localități prea aproape de [h]otarul Rusiei, și, prin urmare, prea expuse pentru ca armata să se poată instrui în realitate. Dar ceea ce știm pozitiv, este că guvernul actual va profita de ocaziunea, ce i se prezintă, de a cheltui vro zecime de milioane de lei noi, cu cari, pe semne nu știe ce să mai facă; și totodată, va fi și o distrațiune pentru Principele Carol, pe care, de o bucată de timp, nu-l mai mângâie manifestațiunile poporare, ci din contra, are aerul chiar de a evita publicul, ceea ce se atribuie neplăcutei impresiuni, produse asupra-i prin ultima călătorie peste Olt și spre munții Prahovei, precum și printr-un zgomot puțin armonios auzit în treacă la sărbătoarea poporară a Moșilor, unde, se zice, că poliția ar fi voit să organizeze o demonstrațiune.

Oricum să fie, M[ăria] S[a] să fie sigură acum de a avea un loc, unde să fie totdeauna bine primită, iar *Monitorul* va putea înregistra, fără frică de dezmințire, manifestațiunile entuziaste în calea Capului Statului. Acest loc este lagărul de la Furceni, de lângă Tecuci.

Foile guvernamentale au început deja a celebra buna stare de care se bucură acolo armata română, iar ordinile princiare de zi anunță ofițerilor de toate gradele o mare nouate, o mare probă de interesul suveranului pentru oștire. Ofițerii se vor putea împărtăși de aceeași hrană ca și simplii soldați. Fără a vă descrie ceea ce este o asemenea hrană în condițiunile sale normale, poci să spun numai atâta, că în lagărul de la Furceni ea se pare a fi și mai puțin substanțială. Cu toate aserțiunile oficiale, corespondințele particulare arată realitatea taberei ca deplorabilă. Un ziar moderat, *Opiniunea*, organul d[omnu]lui Ioan Ghica, pe care nu-l poate bănui cineva de a fi ostil Principei, o zugrăvește într-un tablou de spaimă:

«Soldații dormind fără corturi, expuși la toate intemperiiile; întreprinzătorul

nutrimântului dispărând, armata murind de foame și ostașii reduși a cerșitori de la trecători câte o fărâmă de pâine, chiar apa lipsind cu desăvârșire și soldații cărând-o cu tinichelele de la o distanță de trei sau patru kilometri, încălțăminte ruptă și hainele în [z]drențe, - în fine, golicione, foamete, sete, mizerie completă, - iată tabloul! Totdodată, una din cele mai frumoase păduri ale statului, prețioasă prin lemnele sale de construcțiune este lăsată în pradă, sub pretext de a satisface la trebuințele lagărului unde nu se află până acum decât vro sută până la două sute de bordeie pentru adăpostirea a 15.000 de oameni!...

Pe când armata română petrece astfel în depărtare de Capitală, nemicită prin lipse de tot felul, ziarele anunță, și opiniunea publică este foarte îngrijită, [despre] două tabere ungurești, ce se așază la [h]otarul român, una la Boița, lângă Sibiu și cealaltă la Brașov. Românii văd în această coincidență confirmarea unui fapt pe care presa de aici și de la Viena îl semnală de câțva timp cu multă insistință și pe care înseși ziarele maghiare se par a-l întări, declarând pe față că, în caz de rezbél, Ungaria nu se va bate pentru împăratul Francisc Iosef contra regelui Friderich-Wilhelm. Acest fapt este alianța între Ungaria și Prusia. <Ungurii, zice *Traian*, ziar democratic de aici, - cochetează cu Prusia ca și d[omnul] Kogălniceanu; iar visul Prusiei nu este și nu poate fi altul decât acela de a completa unitatea germanică, apucând provinciile nemțești ale Austriei și de a-și întări totdodată dinastia, creând un regat maghiar până la Marea Neagră, sub sceptrul unui Hohenzollern!...>

Această temere, care este mai-mai generală, atât în România precum și-n Austria, ni se pare a fi foarte întemciată (bien fondée) căci informațiunile noastre particulare ne indică o lucrare continuă ce se urmărește de o bucată de timp în înțelesul unei asemenea alianțe...>

În numărul trecut noi reproducserăm, după ziarul *Românul*, o prețioasă epistolă a d[omnului] Beust către d[omnul] Zulauf, publicată în *Cartea Roșie* a imperiului austro-maghiar.

Amintirăm atunci o altă notă diplomatică, pe care *Românul* o reproduce în numărul său de astăzi, și din care noi inziserăm numai un singur scurt pasaj, relativ la călduroasa simpatie a Cabinetului de la Viena pentru d[omniul] Strat și Ludwig Steege, promițând totdodată lectorilor noștri de a le mai comunica dintr-înșa o altă revelațiune și mai importantă.

Ne vom ține cuvântul.

Sunt acum cinci luni, trimițând pe d[omnul] Zulauf la București, d[omnul] Beust îi scria așa:

„Îți recomand, mai cu deosebire, de a fi în relațiunile cele mai intime cu consulul francez de acolo carele, deși numit de puțin timp, totuși a știut să câștige o cunoștință perfectă despre oamenii și lucrurile din Principate. Precum noi în genere ne înțelegem astăzi cu Franța în toate afacerile orientale, astfel și d[omnia] ta în special cată să ții o atitudine absolutaminte conformă cu a d[omnului] Mellinet...”

Trebuie, oare, să trecem cu vederea această gravă mărturie?

Trebuie, oare, să ne închidem ochii în față-i, sub cuvânt de a cruța susceptibilitatea guvernului de la Tuilleri?

Trebuie, oare, să nu dăm la lumină această nenaturală alianță a Franței cu imperiul austro-maghiar, nu numai contra nenorocitelor popoare slave și elenice, apăsate de urmașii lui Mahomed și de Casa de Habsburg, dar chiar contra latinilor din Oriinte?

1. În text: „prin“ (n. ed.).

Nu, nu și încă o dată nu!

Am crezut și vom crede totdeauna că prima și cea mai imperioasă datorie a unui adevărat organ de publicitate este de a nu ascunde niciodată nemic denaintea națiunii.

Franța, împinsă de o nenorocită inspirațiune a guvernului său, a ținut un moment cu d[omnul] Beust... ține-va, oare, și de acum înainte?

Napoleon [al] III[-lea] recunoscând mai deunăzi nevoia unei modificări radicale în politica-i interioară, nu va urma, oare, necesarmente în diplomația franceză o schimbare tot atât de fundamentală?...

Fi-va mai cu greu regimului bonapartist de a rumpe uricioasele-i legături cu Viena, de cum i-a fost de a se dezbrăca de bunăvoie de prerogativele cele mai comode ale unei puteri absolute, în favoarea reprezentățiunii naționale?

Poporul francez este prea energetic și împăratul său e prea inteligent!

Geniul latinității ni șoptește că peste puțin Parisul nu va mai zămbi nici d[omnu]lui Beust, dar nici d[omnu]lui Bismark; nici neamțului de la Beci, dar nici neamțului de la Berlin!

O alianță federală ofensivă și defensivă între toate naționalitățile latine, este singura politică solidă și durabilă, la care ne împinge nu numai vocea sângelui, dar încă imposibilitatea de a ne certa unii cu alții, căci Alpii, Pirineii și Carpații popresc, prin niște gigantice șanțuri firești, pretențiunile ficăruia...

41

[Noi n-am vorbit...]

Noi n-am vorbit până acum nimic despre ultima Expozițiune de opere artistice de la Muzeu, pe care Domnitorul a binevoit, între altele, a o completa din propria colecțiune a Măriei Sale, cu o serie de așa-numite „tablouri române“.

Iată cum o descrie, pe această din urmă, *Adunarea Națională* în numărul său de duminică:

„Comitele Preziosi, in acuarelele sale calde, pline de viață și de mișcare, a încredințat memoriei posterității scene și costume naționale, ce pe toată ziua se pierd, cât și mai multe episoade din călătoriile Alteței Sale Domnitorului prin țară. Iată principalele acuarele ale comitetului Preziosi.

1. Scene de țigani. Topuri de o realitate admirabilă, bine grupate.
2. Costum de la Argeș.
3. Costum de la Vlașca.
4. Monastirea Stavropoleos, așa cum era mai nainte de reparațiune.
5. Costum din județul Ilfov.
6. Două magnifice acuarele, reprezentând scene de bălci de la Buzău, pline de viață, de realitate, de mișcare.
7. Un peisaj, Cetatea lui Negru Vodă.
8. Surugii, costume.
9. O scenă de secere, amiaza zilei repauzează natura și pe secerători.
10. Piața Mare din București căreia doar numai Poarta Del Solle poate sta rivală, din cauza variatelor costume ce o umple.
11. O văzută a Bucureștilor la apusul Soarelui, luată, credem, din dealul Filaretului, ce ni se pare că sacrifică prea mult ideea principală a tabelului

tratând cu prea mare abundență pe planul întâi tufe și verdeață. Așa cum este, acuirea d[omnu]lui Preziosi surprinde de minune necomparabila frumusețe a Bucureștilor, cu sutele sale de turnuri detându-se pe orizon, la raza Soarelui apunând.

12. Biserica de la Vălenii de Munte este o scenă foarte nimerită, reprezentând o panahidă sătenească.

13. Drumul spre București este un delițios peisaj de munte.

14. Plecarea Măriei Sale din Cotroceni nu prea recomandă pe municipalitatea de atunci pentru stogirea șoselei ce duce la Cotroceni.

15. Sosirea Măriei Sale la mănăstirea Sântului George, lângă Penteleu.

16. Sosirea Măriei Sale la Bălănești.

17. Primirea Măriei Sale la băile de la Slănic.

Aceste trei tabele din urmă vor fi adevărate monumente istorice. În tabelul reprezentând intrarea Alteței Sale la Slănic, artistul autor și-a păstrat un colțșor unde s-a reprezentat călare, însoțit de d[omnu]l Szatmari, tot călare..."

D[omnu]l Preziosi și D[omnu]l Szatmari, adevă un prusac și un ungar călări - *Adunarea Națională* o numește aceasta „un tablou român”.

Sărmana Românie!

Ziarul *Opiniunea Constituțională*, tot de duminică, este polul opus al *Adunării Naționale*.

Iată un scurt extract:

„M-am dus săptămâna aceasta să fac o vizită unei doamne, - unei amice -, o blondă fiică a poetei Germanii; am găsit-o îmblobojită în un costum național de la munte. Nu-ți poți imagina ce ciudat se pare unui român să vază o străină în costumul nostru țărănesc; - aceasta-ți inspiră totodată și milă și necaz. Oricât ar fi ea de bine făcută, de frumoasă, de grațioasă, - pe străină costumul românesc n-o prinde, nu știe să-l poarte, nu-i șade bine. Costumul o strică pe dânsa și ea strică portul. În sfârșit, ea era în costum țărănesc, în picioare purta papuci turcești, și la cap era coafată europenește, cu bandouri, cam aplicate, și cu coc; - da, cu cote în bucle, cari i se coborau încârlionțate pe gât.

- Ce este asta? - nu mă putui opri d-a o întreba.

*

- Este pictorul, - răspunse ea - care are comandat un tablou *național* pentru... și pozez de tipul unei țărance române. Cum îți par? - Frumoasă ca o zână! - îi zisei. Însă nu pari nicidecum româncă; fiecare popor are genul său de frumusețe, caracterul său în tip, originalitatea sa în port. Încă o dată ești foarte frumoasă, foarte grațioasă, ești o perfecțiune, - dar nu ai cătuși de puțin nimic românesc, și semeni a o țărancă de la noi de la munte precum ar semăna Papa de la Roma lui Cezar concherantul, dacă s-ar îmbloboji în tunica romană.

Înțelegi! Un tablou *național*! O germană îmbrăcată în costum țărănesc, cu papuci turcești și cu coc - și încă blondă! - unde dracul a putut vedea vreodată, vreun pictor la noi, la munte, o țărancă blondă, și blondă ca spicele de grâu?..."

O nemțoaică cu cătrînță - un tablou român!

Sărmana Românie!

În fine, pentru a completa pe *Adunarea Națională* și pe *Opiniunea Constituțională* iată o notiță, pe care ne-o comunică un amic:

„Albumul d[omni]lor Preziosi și Szatmari

Cine a văzut acele acuarele, impresiunea ce i-a produs a fost, că mâna ce le-a făcut e străină, străin de tot, ba încă inspirată de disprețul [arătat] rasei noastre. Ce urâte sunt costumele, ce barbare sunt figurile, ce groaznice sunt gingașele noastre fete! Până și siturile, chiar cele urbane, sunt sălbatic! Apoi arta! Ici un preot mare cât biserica, dinainte căria aștepta pe M[ăria] S[ă]j; dincoace un steag de biserică, nalt cât crucea bisericii, dinaintea căria stă! Pe piața cea mare din București aproape toată lumea e desculță! Locuitorii noștri seamănă cu cei din Australia, mâncători de furnici!...”

Un tablou român!

Sărmana Românie!

Și cu toate acestea noi avem pictori ai noștri de primă ordine, cari ar fi putut să înțeleagă și să depingă de minune natura românească, fiindcă această natură trăiește chiar în inima, în sângele lor, un Aman, un Stăncescu, un Grigorescu, un Panaioteanu, un Tătărescu...

Ne așteptăm de acum înainte ca un prusian să se apuce a scrii istoria românilor, iar un ungar să adune poeziile noastre naționale!!!

42

București, 12 / 24 iulie 1869

Vrând-nevrând, suntem siliți a intra în vorbă cu d[omnul] director general al Oficiului Telegrafo-Postal.

Pozițiunea e foarte critică.

Pentru un publicist, d[omnul] Cociu, este cu mult mai periculos decât însuși d[omnul] Kogălniceanu.

E periculos, nu prin noua-i aureolă de cavaler al decorațiunii prusiene, obținută pentru o convențiune internațională, pe care, dacă nu ne înșelăm, o încheiase încă predecesorul d[omniei] sale, d[omnul] I. Fălcoianu; nu! în această calitate d[umnea]lui va fi de temut mai târziu, pe viitor, mâni sau pomâni, dar nu tocmai astăzi.

D[omnul] Cociu e periculos pentru noi în însușirea-i de Mercur, de divinitate a corespondenței, de geniu bun sau rău, de la a căruia grație depinde, în modul cel mai absolut, ca ziarele de opozițiune să ajungă la ținta lor, dacă nu totdeauna, cel puțin, din când în când.

Iată de ce noi ne-am ferit până acum a-l supăra cătu-i negru sub unghie, înfiorându-ne cu groază de a nu atrage cumva asupra-ne măcar umbra urgiei olimpiene.

Coprinși în această privință de un fel de teamă superstițioasă, noi înghițeam noduri în tăcere, chiar atunci când ni se scria din Banat și din Ardeal, bunăoară, cum că numărul 6 al ziarului nostru nu s-a prea văzut pe acolo; chiar atunci, când ni s-a denunțat mai deunăzi la Tecuci, că numărul 27 lipsește la vro cincisprezece abonați dintr-un singur district...

Ei bine, răbdarea a covârșit, în fine, marginile cupei; am suferit de ajuns, și am mai îndura și de aci înainte în toate cestiuile persoanele; dar ne este peste putință a privi cu sânge rece pe d[omnul] Cociu înfruntând națiunea română întreagă.

Lucrurile cele mai mici sunt câteodată indici[i]le situațiunilor celor mai mari.

Psihologii au observat că tiranii popoarelor debut[eaz]ă în copilărie, prin a rumpe aripioarele musculitelor.

În meteorologie, o bucătică de broască servește a prevesti cu o exactitate admirabilă schimbări în atmosferă.

Așadară, nu ne este permis a nu trage consecințe din cele ce se petrec în cabinetul d[omnu]lui director general al Oficiului Telegrafo-Postal.

Cântă toată lumea începe a presimți la noi, deocamdată mai mult instictiv, planul unei colosale înstrăinări a țării, d[omnul] Cociu, un simptom microscopic al unei catastrofe gigantice, vine a contesta astăzi, printr-un act oficial, românismul românilor, în România!!

Să ne explicăm.

Iată o petițiune, adresată mai deunăzi d[omnu]lui cap al stațiunii din Calafat:

„Informându-mă că la oficiul D[umnea]voastră este un post vacant de ampoaiat, subsemnatul, ca român născut în Transilvania, însușind calitățile cerute după anexatul atestat, vă rog respectuos, domnule Șef, a mijloci instalarea mea într-această misiune, ce de mult timp doresc a o îmbrățișa și mă oblig a soliciți de la părinții mei a fi șters din Codicele Transilvaniei, spre a-mi căpăta aici împământenirea completă; iar cât despre serviciu, promit că mă voi arăta, pe cât va fi posibil, demn de recomandățiunea D[umnea]voastră.

Primiți etc.

Mihalache Popescu“

Capul stațiunii, d[omnul] Bălănescu, satisfăcând, ca un adevărat român, dorința junelui transilvănean, pe care s-a grăbit a-l recomanda direcțiunii generale, iată răspunsul acesteia, sub nr. 6421, din 16 iunie 1869:

„Vă înapoiez, anexat de aceasta, testimoniul scolastic ce mi-ați înaintat pe lângă suplica alăturată de referat D[umnea]v[oastră], nr. 54, făcându-vă cunoscut că STRĂINII nu se mai admit astăzi în serviciul telegrafic.

Director general, Cociu“

Românii de peste Carpați numiți „niște creștini“ de cătră d[omnul] Dimitrie Ghica - treacă-meargă!

Un german, d[omnul] Keminger, despre a căruia împământenire ne îndoim foarte mult, trimis la Bacău ca jude instructor, adică stăpân absolut peste libertatea cetățenilor - treacă-meargă!

Căprari prusiueni comandând în armata română, treacă-meargă!

Un israelit, ascuns sub numele românesc de d[omnul] G. A. Focșăneanu, ocupând până mai ieri postul de inginer al statului în districtul Prahova - treacă-meargă!

Alți nu se mai știe câți nemți și jidani, furișaji pe ici pe colea, fără știrea lui Dumnezeu și mai ales a națiunii - treacă-meargă!

Monitorul Oficial insistând asupra necesității de a pune venitiți în capul tuturor serviciilor - treacă-meargă!

Dar nu poate să treacă și nu va merge, chiar de am fi siguri că de astăzi înainte, pe baza regimului „de răzbunare“, ziarul nostru se osândește a nu mai ieși niciodată din bariera Bucureștilor, nu poate să treacă și nu va merge, ca d[omnul] Cociu să boteze cu epitetul de „străini“ pe frații noștri de sub jugul puterilor învecinate!

Este insultat simțământul național, este insultată constituțiunea, este insultată legea pozitivă.

Despre simțământul național, fie-ne iertat a nu discuta.

Să trecem la niște lucruri mai palpabile.

Iată ce zice pactul nostru fundamental:

„Art. 8. Împământenirea se dă de puterea legislativă.

Numai împământenirea aseamănă pe STRĂIN cu ROMÂNUL, pentru exercitarea drepturilor politice.

ROMÂNUL DIN ORICE STAT FĂRĂ PRIVIRE CĂTRE LOCUL NAȘTERII SALE, dovedind lepădarea sa de protecțiunea străină, poate dobândi de îndată exercitarea drepturilor politice, prin un vot al corpurilor legiuitoare“.

Astfel, constituțiunea, pe de o parte, stabilește o distincțiune radicală între „un străin“ și un „român“; iar pe de alta, ea declară, în termenii cei mai categorici, că un „român“ nu-și poate pierde această prețioasă stemă a originii sale, fie el „din orice stat, fără privire cătră locul nașterii sale“.

Un român nu se naturalizează la noi, precum se naturalizează un prusian, un ungar, un [h]otentot, etc.; căci el a fost, este și va fi în vecii vecilor român prin „natură“, având trebuință numai de formalitatea cea momentană, fără nici un stagiul, de a i se recunoaște „naturalitatea“ deja existentă.

Legea care exclude pe „străini“ din Oficiul Telegrafico-Postal, vorbește ea, oare, despre români?

Înțelegem ca d[omnul] Cociu să fi respins cererea d[omnu]lui Popescu sub pretext de necapacitate, sub pretext de neoportunitate, sub toate pretexturile posibile, până și acela al bunului său plac directorial; dar nu înțelegem, ca dumnealui să numească pe toți românii de peste Carpați „străini“, căci prin aceasta, repețim încă o dată, lovește simțământul național, calcă constituțiunea, probează o flagrantă neînțelegere a spiritului și a literei legii pozitive.

Faptul e mic în aparență, dar foarte mare în fond; el este o prismă a teribilei generalități, ce-și înfige încetul cu încetul ghearele în existența naționalității noastre; pe pământul României, străinii încep a-și aroga drepturile românilor și românii încep a deveni străini!!

*

Am așteptat ca toate zierele să se pronunțe, mai-nainte de noi, asupra faimoasei note a d[omnu]lui Kogălniceanu în privința israeliților, sperând că cel puțin unul din ele va nemi călea cea adevărată, pentru ca să putem veni, apoi, cei mai de pe urmă, a pune numai un fel de sigil în josul sentinței.

Din nenorocire, toți au vorbit, unii laudând, alții reprobând, unii pe larg, alții pe scurt – dar nimeni n-a pătruns, după opiniunea noastră, până la sâmburele cestiunii.

Și totuși lucrul era atât de lesne!

În geometrie, ajunge cuiva a defini cel dintâi unghi al unui poligon regulat, pentru ca toate celelalte să-i fie deopotrivă cunoscute.

Tot așa ocurge, câteodată, în politică.

Într-un singur interval de timp, d[omnul] Kogălniceanu a suferit trei poticniri, din cari s-a încercat a se rădica în același mod.

Acuzat de a persecuta sistematic societatea „Transilvania“, dumnealui s-a justificat, publicând niște ordine foarte frumoase, prin care poruncește prefectilor a concurge din toate puterile lor la prosperitatea acestei asociațiuni, prin grabnica împlinire a sumelor ce i se datoresc în diferite districte.

Acuzat de a urmări un plan de vindictă personală contra d[omnu]lui I. Fălcoianu, dumnealui s-a justificat, dând la lumină niște acte foarte romantice, despre cea mai duioasă simpatie pentru nenorocitul osândit.

În fine, acuzat de a fi propus Adunării Deputaților împământenirea evreilor, dumnealui s-a justificat prin minunata-i notă, în răspuns la recriminațiunile consulului francez...

Toate acestea, precum am mai spus-o, formează o coincidență perfectă.

Două din ele ne sunt deja cunoscute cu o precizie matematică.

În privința societății „Transilvania“, d[omnul] Papiu, în discursul său președințial din prima ședință a adunării anuale, a demonstrat prin cifre toată frivolitatea ordinelor celor fățișe ale d[omnu]lui Kogălniceanu: societatea „Transilvania“ este în adevăr victima unei persecuțiuni sistematice.

În privința d[omnu]lui I. Fălcoianu, printr-o epistolă, publicată în *Românul*, fratele domniei sale a demonstrat, până la evidență, fără a fi dezmințit, prin foaia oficială, toată frivolitatea actelor celor fățișe ale d[omnu]lui Kogălniceanu: d[omnul] I. Fălcoianu este în adevăr victima unei vindicte personale.

Trebuie, oare, să mai demonstrăm toată frivolitatea notei în cestiunea jidanilor?

Două unghiuri fiind analizate, mai rămâne, oare, cea mai mică îndoială despre cel [de-]jal treilea?

Valoarea triunghiului întreg nu e și nu poate fi alta, decât numai una pe față și alta într-ascuns!

Cu toate astea, noi vom indica o metodă de a aprecia nota d[omnu]lui Kogălniceanu, chiar fără legătură cu celelalte două fapte analoge din fatala coincidență.

În Cameră, dumnealui zicea cum că ar fi existând la noi o specie de israeliți, spanioli și pământeni, care s-ar putea admite în drepturi politice, fără modificarea constituțiunii.

În notă, din contră, dumnealui arată că toți israeliții, fără excepțiune, sunt dezbrăcați prin constituțiune de dreptul de a se naturaliza.

Ce va fi însemnând, oare, această piramidală contradicțiune?

Gândiți-vă puțin!

În Cameră, d[omnul] Kogălniceanu își rezervă facultatea de a [în]cetățeni pe jidani, chiar dacă nu i s-ar încuviința lovitura de stat.

În notă, d[omnul] Kogălniceanu solicită încuviințarea loviturii de stat, sub cuvânt că altfel nu va fi în stare a jidovi țara.

Iată totul!

Ș-apoi, n-ar fi, oare, ridicol de a crede cineva în sinceritatea ordinelor, actelor și notelor unui om, pentru care a fost o tristă glumă până și jurămintele?

*

Ne sosește, în acest moment, foaia unguerească oficioasă *Honvéd*, care declară pe față că: „poporul prusian este unul din cei mai credincioși aliați ai națiunii maghiare!”

În fața acestei alianțe pruso-maghiare, care se confirmă din ce în ce mai mult, având drept rezultat final cotopirea României, și de care nu ne va putea scăpa nici o „confederațiune orientală”, căci și unirea cu Ungaria este tot o „confederațiune” și tot „orientală”, sau, cel puțin, „începutul” unei asemenea [„confederațiuni”] repetim cu disperare, pentru a zecea oară:

CONGRES PAN-LATIN ÎN PARIS!...

43

[Mareșalul Serrano]

Mareșalul Serrano, ales regent al Spaniei, a refuzat lista civilă, deși nu e avut, deși nu e principe, deși nu are nici măcar mângâierea de a fi dinastic.

El se va mulțumi cu modesta-i pensiune de soldat.

Publicând această noutate, ziarul *Le Siècle* observă în glumă: „lucru neuzit în Spania și chiar... în Franța!”

Un muscal va putea să zică tot așa: „și chiar în Rusia!”

Un neamț: „și chiar în Germania!”

Un român: „și chiar în România!”

*

Sunt unele partide politice, disciplinate prin stindardul principiului.

Sunt altele, disciplinate prin stindardul unui om, în mâinile căruia principiul se mlădiază, se pleacă în dreapta și în stânga, se mișcă în sus și în jos, după considerațiunile așa-numitei oportunități, care nu este în realitate decât numai interesul în luptă cu ideea.

Partidele principiului, fie în bine sau în rău, sunt nemuritoare: exemplu: *whig* și *tory* în Anglia.

Partidele omului se duc, se duc, se duc...

Nemini n-a putut niciodată a disciplina o ceată de oameni cu mai multă abilitate decât unghurul Francisc Deak.

El devenise pentru ai săi un fel de Dalai-Lama al tibetanilor.

Consiliile lui Deak nu se puteau discuta, ordinele lui nu se puteau interpreta, voința lui nu se putea controla, infaibilitatea lui nu se putea contesta...

În ședința de la 8 iulie stil nou a Comisiei de la Pesta, marele profet se scoală, ia cuvântul, face o moțiune.

Se pune la vot.

Cade.

Înregistrând acest fapt, neuzit până astăzi, dar care se va repeta adesea de acum înainte, ziarul *Federațiunea* observă cu spirit: „turma mamelucilor începe a nu asculta de păstor...”

București, 16 / 28 iulie 1869

Dovadă că țara e fericită, este că miniștrii petrec.

D[omnul] Kogălniceanu obține prelungirea concediului; d[omnul] A. G. Goleascu capătă permisiunea de a pleca în călătorie; d[omnul] A. Crețescu este ca și când ar fi pururea absent; d[omnul] G. Manu trece din când în când prin București, numai ca o viziune, fiind în relatare totdeauna la Furceni, și chiar la Iași, unde își face intrările sale, după cum asigură ziarul *Dreptatea*, cu sunetul de tobe și de trâmbițe, întocmai ca vizirul Giafer al califului Harun-al-Rașid din *O mie și una de nopți*; d[omnul] Dimitrie Ghica măsoară în toate zilele mărimea șoselei și d[omnul] V. Boerescu admiră grădina tragerii la semn... nemțească.

O liniște perfectă domnește în România, deși limbile cele rele pretind, cum că chiar în mijlocul Capitalei și chiar ziua-n amiaza-mare, d[omnul] Radu pescarul, d[omnul] staroste al măcelarilor, și cine mai știe cine, ar fi fost ciomăgiți în lege de cătră foștii capi ai bandelor electorale.

În fața acestei placidități generale, ni se pare a fi timpul cel mai propice a lăsa d-o parte mănunțișurile zilei, rădicându-ne până la acele principii mari, prin cari și numai prin cari se face creșterea unei națiuni.

La Geneva, sub redacțiunea unui grec, a apărut de curând o nouă foaie, intitulată: *La Confédération Orientale*.

Ea este un răspuns direct și imediat la ultima proclamațiune a lui Mazzini, propunând grecilor a lua inițiativa strângerii tuturor popoarelor Orientului într-un singur mănunchi: români, sârbi, bulgari, armăuți, iar mai cu seamă Elada, se-nțelege, în fruntea tuturor celorlalți!

Noua foaie de la Geneva publică un program, pe care nu se vor găsi zece români ca să nu-l respingă, fiind peste puțință a nu vedea în el, după o clipă de cugetare, restabilirea Bizanțului din veacul de mijloc, compus dintr-o grămadă de naționalități fără nici o legătură de grai și de sânge, turtiți la un loc sub supremația grecilor.

Acest program zice:

„Deosebiri de origine și de limba sunt de puțină importanță“.

Mai pe scurt, însuși cuvântul „națiune“ trebuie șters din vocabular, căci fără „origine“ și fără „limbă“ el nu poate avea absolutamente nici un înțeles și nici o valoare.

Dacă limba și originea nu leagă pe pretinsa „Confederațiune Orientală“, apoi unde, oare, se va găsi acel nod prin care să se justifice unitatea?

Redactorul grec de la Geneva n-o spune, dar e lesne a citi printre rânduri:

„Ortodoxia“!

Ceea ce se poate traduce și mai limpede: „Patriarhatul de la Constantinople“!

Programul urmează mai departe:

„Va veni timpul când confederațiunea orientală nu va mai fi decât o asociațiune de republici libere cu o administrațiune centrală“.

Adică: Statele Unite sau Elveția, două țări „fără naționalitate“.

În Elveția sunt patru neamuri de oameni: un punm de retoromani, o grămăjoară de italieni, ceva mai mulți francezi, și, în fine, un element germanic împărțit în douăzeci de dialecte, toți aglomerati prin niște doze atât de mici, încât ar fi o imposibilitate a trăi prin ele înseși; pe când românii, serbii și bulgarii numără fiecare câte mai multe milioane, de o poporațiune omogenă și compactă, numai grecii și albanezii fiind mai puțini și mai împrăștiați.

Statele Unite, pe de altă parte, pe lângă o împestrițare extremă de popoare și până și de culori, pici-albe, pici-negre, pici-roșii, apoi prin însăși sorgintea lor reprezintă în istorie sacrificiul naționalității în favoarea libertății, lupta coloniei contra metropolei, a ficei contra mumei, a lui Washington contra Britaniei; pe când românii, serbii, bulgarii, grecii și albanezii, sufer și lucră de secolii numai pentru limbă, anume pentru origine, anume pentru naționalitate!

Afară de aceasta, să vedem în ce consistă, oare, acea „administrațiune centrală“, pe care ne-o propune, cu o suficiență magistrală publicistul grec de la Geneva?

Atât în Elveția, precum și în Statele Unite, o constituie trei corpuri:

1. O adunare a deputaților: în Elveția - „Consiliul Național“; în Statele Unite - „Camera Reprezentanților“, câte un mandatar de 20 sau 30 mii de locuitori;

2. O instituțiune ponderatorie: în Elveția - „Consiliul de Stat“, în Statele Unite - „Senat“, câte doi membri de canton.

3. O putere executivă: în Elveția - „Consiliul Federal“, în Statele Unite - „președintele“ și Cabinetul.

Atât în Elveția, precum și în Statele Unite confederațiunea are câte o reședință permanentă: în Elveția - Berna, în Statele Unite - Washington.

Autoritatea acestei „administrații centrale“ se întinde asupra următoarelor puncturi: pace și rezel, negociațiunile diplomatice, tractate de comerț, regularea tarifelor, facerea împrumuturilor, întreținerea armatei, bugetul, etc.

Unde vom ajunge noi, oare, cu atare sistemă în „Confederațiunea Orientală“?

Trebuie o singură reședință federală, și ea nu poate fi decât în Tarigrad: plecăciune!

Trebuie o singură adunare a deputaților, numească-se ea Consiliu Național, ca în Elveția, sau Camera Reprezentanților, ca în Statele Unite: plecăciune!

Tot așa în privința celorlalte două puteri federale, cea ponderatorie și cea executivă: plecăciune!

În diplomație, în comerț, în armată, în buget, românii să fie încătușați prin gustul confederaților, și mai ales al grecilor, de care d-abiă ne-a putut scăpa Tudor Vladimirescu: plecăciune!

Mai este ceva.

În momentul de față, afară de un tribuțel, de care ne vom scutura de la sine, dacă alianța pruso-maghiară ne va lăsa zile de trai, românii în specie nu au nici un motiv de a rumpe cu turcii; nu avem a revendica libertatea, ca bulgarii și albanezii, nici teritoriul uzurpat ca serbii și grecii.

Dorim din toată inima emanciparea și integritatea tuturor popoarelor, dar suntem datori a ne gândi mai cu preferință la ale noastre.

Mai întâi de toate, suntem români, al doilea - latini, al treilea - vecini.

Amicia noastră e asigurată naționalităților transdanubiene, mai ales serbilor și bulgarilor, cu cari nu ne-am certat niciodată, și de care nu ne desparte decât Istrul; împrejurările pot să aducă chiar o alianță diplomatică; am voi cu căldură a le câștiga cât mai curând simpatia fraților noștri din Occident; am lucra bucușii de-mpreună cu ceilalți latini, la renașterea Răsăritului; dar „o confederațiune orientală“, adevă, disprețul „originii“ și a[l] „limbii“ cu o „administrațiune centrală“ la Bosfor sau la Pireu, - nu și nu!...

Deocamdată, pericolul naționalității noastre vine de la nord, nu de la sud.

„Ortodoxia“ nu ne va face în vecii vecilor a uita că suntem români.

În numărul nostru de la 6 iulie, am propus în congres pan-latin în Paris.

Ne-am dezvoltat apoi moțiunea în următorul mod:

„Franța, împinsă de o nenorocită inspirațiune a guvernului său, a ținut un moment cu d[omnul] Beust... ține-va, oare, și de acum înainte?

Napoleon [al] III[-lea], recunoscând mai deunăzi nevoia unei modificări radicale în politica-i interioară nu va urma, oare, necesarmente în diplomația franceză o schimbare tot atât de fundamentală?...

Fi-va mai cu greu regimului bonapartist a rumpe uricioasele-i legături cu Viena, de cum i-a fost a se dezbrăca de bunăvoie de prerogativele cele mai comode ale unei puteri absolute, în favoarea reprezentanții naționale?

Poporul francez este prea energic și împăratul său e prea inteligent!

Geniul latinității ne șoptește că, peste puțin, Parisul nu va mai zâmbi nici d[omnu]lui Beust, dar nici d[omnu]lui Bismark; nici neamțului de la Beci, dar nici neamțului de la Berlin!

O alianță federală ofensivă și defensivă între toate naționalitățile latine, este singura politică solidă și durabilă la care ne împinge, nu numai vocea sângelui, dar încă imposibilitatea de a ne sfășia unii cu alții, căci Alpii, Pirineii și Carpații popresc, prin niște gigantice șanțuri firești, pretențiunile fiecăreia.“

Ei bine, în aceeași zi, în care *Traian* propunea în București o alianță federală ofensivă și defensivă între toate naționalitățile latine, în aceeași zi, iată ce scria, la Torin[o], ziarul italian *L'unità politica*, în numărul său din 18 iulie stil nou:

„POPOARELE LATINE

Noile alegeri în Franța au deșteptat în această mare și nobilă națiune voința de a redobândi libertățile, ce i-au fost răpite în fatala zi de 2 decembrie, pe care deputatul Pelletan a stigmatizat-o cu tot dreptul sub numele de: ziua crimei!

În fața unei voințe atât de energice, renunțând a pași din ce în ce mai mult pe calca absolutismului, după gustul d[omnu]lui Rouher, Napoleon se

decide a satisface oarecum dorința generală, redând poporului unele din drepturile cele uzurpate, spre a nu pune altfel în cumpănă coroana și dinastia prin niște pretențiuni despotice, pe cari nu le mai poate suferi astăzi nici o națiune în Europa.

Noi sperăm că corpul legislativ îl va sili peste puțin la concesiuni și mai însemnate, iar întâmplându-se aceasta, Napoleon va câștiga o influință, o putere, pe cari nu le are încă, și pe cari nu i le va procura niciodată acel milion de soldați ai săi.

Implântând steagul libertății pentru imperiu, pentru despărțiminte și pentru comune, el își va asigura iubirea tuturor popoarelor latine, cari îl privesc astăzi cu ură și cu temere.

Retrăgând prezidiul său din Roma și recunoscând dreptul Italiei de a fi a italianilor, 26 milioane de italieni îi vor deveni amici.

Încetând de a mai proteja pe regina Isabela și a mai ațâța piedici contra constituirii Spaniei într-o monarhie reprezentativă sau într-o republică federativă, va atrage la sine vro 16 milioane de spanioli.

Portughezii, văzând inaugurate în Franța niște instituțiuni mai liberale decât chiar în Anglia, se vor simți împinși de asemenea prin vocea sângelui, a intra la rândul lor în ligă, ceea ce mai adaugă o poporațiune de 3 milioane și jumătate.

Toate aceste națiuni sunt învecinate, profesând același cult catolic, deși numai în aparență, căci adoratorii papismului, anume clasa cea mai neluminată și cea mai puțin patriotică, sunt în minoritate, pe când cei mai mulți, iubind libertatea, nu pot iubi pe Papa.

Mai este o a cincea națiune latină, neînvecinată cu celelalte și a cărei majoritate urmează cultul grec ortodox, anume românii, aproape 9 milioane, numărându-se la un loc cei autonomi și cei anexați.

Așezată între Tisa și Marea Neagră, între Nistru și Dunăre, națiunea română prezintă pentru ceilalți latini o mare importanță politică, despărțind pe slavii din Rusia, de slavii din Serbia și din Bulgaria, ca o piedică în drumul Țarului spre apucarea Constantinopolei.

Deși românii profes[ează] cultul grec, totuși se disting prin o toleranță extremă cătră toate celelalte culte, iar în privința excepțională a israeliților, singura sorginte a urei este camăta jidovească și monopolul comercial, ceea ce-i face deopotrivă nesuferiți, nu numai românilor, dar încă boemilor, polonilor, bulgarilor, maghiarilor și grecilor; ș-apoi fie prejudeț sau nu, este pozitiv că poporațiunea rurală aproape din toată Europa detestă pe israeliți, din cauza murdarei lor lăcomii de a suga pe toți acei ce nu sunt coreligionari ai lor.

Cele cinci națiuni latine, organizate fiecare pe baze federative, adecă după sistemul de decentralizațiune, care admite dezvoltarea tuturor libertăților interne, administrative și religioase, formând împreună o ligă etnică, o alianță sau o confederațiune, ar constitui un pan-latinism, superior prin forța numerică, atât pan-slavismului precum și himericul pan-germanism, la care niciodată nu vor voi să acceadă nici englezii, nici danezii, nici svedezii, ci numai doară olandezii și flamanzii; în orice caz alianța etnică latină va prezinta nouăzeci milioane de suflete, pe când slavii, numai șaptezeci și șapte milioane, iar germanii propriu-zis și de-abia cincizeci milioane.

Este, dară, învederat, că latinii ar avea o preponderanță între cele trei mari familii indo-europene și, prin acțiunea lor, ar împiedica popoarele germane și slave de a-și asimila naționalitățile mongolo-europene, pe maghiari, pe finezi, estoni, laponi, permiani, ceremiși, ziriani.

Iată frumoasa perspectivă la care ar aduce re-ntoarcerea Franței la libertăți administrative, politice și religioase. Încetând de a exercita înjositorul oficiu de

jandarm al Papei, a cărui influință și autoritate nu poate fi decât mortală pentru orice libertate și o piedică contra deplinei constituiri a naționalității italiene, Franța ar obține o supremație, care, cu ajutorul celorlalte națiuni surori, ar face-o arbitru Europei.

Dând de o parte injusta pretențiune de a cotropi pe germanii cis-renani, în locul cărora și-ar întinde acțiunea asupra porțiunii valone a Belgiei, și fiind în fruntea a nouăzeci [de] milioane de latini, ea ar putea zice: noi, rasa latină, ne dezarmăm și cerem ca toate popoarele să se dezarmeze. Timpul cuceririlor trebuie să treacă; banii, răsiți pentru puști, tunuri, cetăți și vase cuirasate, să se cheltuiască mai bine pentru căi ferate, pentru porturi, pentru cheiuri, în fine, pentru acele lucruri care, punând în mișcare industria, vor ajunge a constitui o mare și pacifică familie europeană, menită a răspândi artele și civilizațiunea în celelalte părți ale emisferei..."

Latinitatea trăiește, dacă aceeași idee a putut să se nască în același interval de 24 de oare la București și la Torin[o]!...

*

Rezultatul alegerilor municipale de la Iași este într-o opozițiune diametrală cu rezultatul alegerilor parlamentare de acolo.

Iată lista consilierilor comunali:

1. Dimitrie Gusti	259 voturi.
2. Sandu Dudescu	241 [voturi].
3. Dimitrie Tacu	237 [voturi].
4. Costache Langa	219 [voturi].
5. Teodor Tăutu	218 [voturi].
6. Anastase Fătu	211 [voturi].
7. Alexandru Racoviță	184 [voturi].
8. Alexandru D. Ghica	181 [voturi].
9. Alexandru M. Șendrea	168 [voturi].
10. Nicolae V. Macarescu	167 [voturi].
11. Nicolae Dumitriu	159 [voturi].
12. Haralamb Gernea	158 [voturi].
13. Dimitri Cozadin	157 [voturi].
14. Iancu Boianu	156 [voturi].
15. Costică Cerchez	156 [voturi].
16. Dimitrie Lupu	155 [voturi].
17. Scarlat Pastia	153 [voturi].

Majoritatea cea mare aparține partidei naționale.

Lipsa d[omnu]lui Kogălniceanu din țară începe a se cunoaște.

Profităm de această ocaziune pentru a întreba pe d[omnul] V. Alecsandri, deputatul Iașilor, singurul demn în niște timpuri mai fericiți a fi ales în România întreagă de la Tisa și până la Nistru, dacă dumnealui tot mai apără originea reprezentățiunii zise naționale, pe care a președat-o cu atâta abnegațiune?...

Bucureși 18 / 30 iulie 1869

Monitorul Oficial începe revista-i de ieri cu următoarele cuvinte:

„În momentul când scriu aceste linii, telegraful nu ne-a trimis încă nici o știre marcantă. *Sunt zile, unde politica pare a avea și dânsa trebuință de repaus.*“

În adevăr, toate lucrurile în lume au „trebuință de repaus“ până și domnii miniștri.

Nici chiar concediile cele repetite și mereu prelungite ale guvernanților noștri nu mai îndeestulează pe deplin această „trebuință de repaus“.

De vro câteva zile s-a răspândit zgomotul despre trecerea cabinetului actual la odihnă pentru ca imperioasa „trebuință de repaus“ să fie și mai bine satisfăcută.

Nu afirmăm nimic deocamdată, dar nu putem a nu admite un grad de probabilitate.

Bucureștii și Berlinul se află astăzi în situațiunea celor doi gemeni de la Siam, din cari unul nu poate simți fără ca cellalt să resimță.

Ei bine, o epistolă din capitala Prusiei ne asigură, că d[omnul] Bismarck este pe cale de a se demite.

„Trebuință de repaus“ la Berlin, „trebuință de repaus“ în București, nimic mai natural!

Dispărând după scena politică d[omnul] Bismarck, pot, oare, a nu-l urma d[omn]nii Kogălniceanu și Dimitrie Ghica?

Secând izvorul, încetează pârâul.

Pe de altă parte, ploaia de decorațiuni, ce curg de o bucată de timp de la sud și de la nord asupra domnilor miniștri, nu este nici ea fără o însemnătate oarecare.

Ieri dumnealor primeau pe la Marea Baltică „acvila roșie“. Astăzi foaia oficială anunță că le-a mai sosit de la Bosfor „medjidia“.

Creștinii și păgânii se întrec, care de care, a îngreua pieptul deja atât de încărcat al d[omni]ilor Kogălniceanu și Dimitrie Ghica!

Însă decorațiunile pentru miniștri sunt uneori ca pensiunile pentru invalizi.

Ne-ați servit cu credință; acum aveți „trebuință de repaus“; primiți drept suvenir această jucărie!

Ce-i drept, umilirea țării către nemți și către otomani nu merită, oare, d[omni]ilor Kogălniceanu și Dimitrie Ghica, cel puțin o „acvilă roșie“, cel puțin „o medjidie“, cel puțin cea onorifică distincțiune a „cordonului“ pe care românul n-ar putea s-o traducă decât numai doară prin „streang“?

În orice caz, întâmplându-se cumva din grația lui Dumnezeu, această „trebuință de repaus“, se va realiza ceea ce noi prevestirăm de o lună de zile, zicând în numărul lui *Traian* încă din 18 iunie: „călătoria d[omnu]lui Kogălniceanu ar fi în realitate o demisiune.“

Diferența este că acum s-ar îndruma toți domnii miniștri laolaltă.

Cine însă fi-va urșit a moșteni puterea?

Dacă vom întreba pe jidovi, - negreșit d[omnul] Iepureanu.

Dacă vom întreba pe unguri, - negreșit d[omnul] Ion Ghica.

Dacă vom întreba pe prusiani, - negreșit unul din doi.

Dacă vom întreba pe români, - dar până atunci mai este!!...

Oricum să fie, vorbele despre căderea cabinetului se par a fi într-o legătură cu indignațiunea generală, pe care a început a produce în Occidente, inaugurarea la noi pe față a unei politici prea nemțești.

Ziarul *Le Siècle* din 24 iulie publică un excelent articol al d-ului Leone Plée, intitulat *Interesele Franței la Dunăre* și din care noi vom reproduce aci numai pasajele cele mai esențiale.

Publicistul francez zice:

„Fundațiunea Statului Român a fost una din cele mai fericite și cele mai strălucite concepțiuni ale epocii noastre, din punctul de vedere al Franței.

Cui putea servi această fundațiune mai bine decât nouă? Așezat între Turcia, Rusia și Austria, Statul Român, are avantajul de a despărți pe rivali și pe inamici, în profitul ideilor civilizatoare și progresiste. Această mică țară posedă aproape toate tendințele morale și toate aversiunile francezilor.

Dacă Orientele ar deveni rusec, România ar fi cea dentâi năbușită, ceea ce ea nu voiește. Astfel, contribuind la fondarea Statului Român, Franța a pus la Dunărea de Jos o veghe depărtată; gata în tot timpul a denunța mișcările ruse. Pe de altă parte, românii urâsc nu numai pe muscali, dar încă și pe nemți, încât, la caz de vro înțelegere între Austria și Rusia, ci ar rezista cu energie.

În fine, fundațiunea Statului Român este un bold perpetuu pentru Turcia, lăsată ca putere suzerană. Progresele materiale realizate în România, aduc prin însăși forța lucrurilor altele analoge în provinciile turcești limitrofe. Turcia nu poate rămâne imobilă în fața românilor, cari pășesc pe calea libertății și a îmbunătățirilor.

În fine, repetăm încă o dată, [dezvoltarea]¹ Statului Român nu poate [fi] profita[abilă] decât numai românilor și Franței.

Dentru-ntâi, aceste considerațiuni au fost foarte bine înțelese, și politica franceză se arată favorabilă românilor. Franța le trimite misiuni, Franța combătea prin agenții săi politica rusă și nemțească. Franța susținea diferitele schimbări menite a întări unitatea română și independența românilor.

Dar de vro câțiva ani încoace, nu se știe ce geniu rău s-a furisat dodată între frumoasa creațiune a Tractatului de la Paris și între simpatiile franceze.

O mulțime de acuzațiuni au fost ațâțate contra românilor, cu scopul de a micșora și de a înstrăina cu totul acele simpatii.“

D[omnul] Leone Plée enumeră apoi cestiunea israelită, cestiunea bandelor bulgare, cestiunea politicii nordice, și ajunge la următoarea concluziune, pe care noi o traducem literalmente, făcând însă, ca totdeauna, constituționala rezervă, că numai și numai miniștrii sunt responsabili:

„Principele Carol de Hohenzollem avea tot ce se cerea pentru a împăca România. Fără alianțe în țară, fără preferințe, el trebuia să nu voiască decât binele general. Primii ani ai regimului său se păreau a justifica această intențiune. Noi avem sub ochi o listă de fapte, care o atest. În curând, însă, reprezentanții puterilor ostile Franței au biruit, pe semne, intențiunile cele bune ale principelui.

Românii i-au fost depinși ca niște ființe ne guvernabile; ambițiunea i-a fost măgulită prin o perspectivă de mărire și de absolutism. Acei ce doreau restaurațiunea vechii stări de lucruri l-au iritat contra adevăraților patrioți și, astăzi, principele Carol de Hohezollern, se pare a fi tot atât de nepopular precum

1. În text: „dezvelirea“ (n. ed.).

ajunsesse a fi principele Cuza. Românii au aerul de a-l privi ca pe un delegat prusian cu planuri periculoase. Cel puțin astfel se vede din faptele și corespondințele, pe care noi le vom rezuma în interesul politicii franceze și al românilor, căci este încă timp de a ne opri pe pogorășul cel rău...”

Precum vedeți, ceea ce dorește d[omnul] Leone Plée, nu este, în fond, decât ceea ce au propus deja în aceeași zi *Traian* în București și *L'unită politica* în Torin[o], adică restrângerea nodului între latinii din Oriente și latinii din Occidente.

Un asemenea pas nu se face însă într-un mod solid, nici prin consuli, nici prin note diplomatice, nici prin capriciul guvernelor bune sau rele, ci numai printr-o înțelegere mutuală și intimă între înseși națiunile.

Toți latinii trebuie să se vază odată față-n față și braț la braț.

Acolo ne vom spune bubele fiecăruia, căutând un remediu prin forțe comune.

Acolo vom arăta pericolul germanizării gurilor Dunării, într-o strânsă coeziune cu monstruoasa năvălire a jidovimii nemțești în România de peste Milcov.

Acolo vom desfășura tradiționalul caracter de cotropire al maghiarilor, desemnând pe mapă limitele cele adevărate ale Panoniei.

Acolo vom combina modul de a paraliza acțiunea Rusiei la Dunăre, opunându-i bunăoară, o alianță vecinală între români, serbi și bulgari, încât slavii transdanubiani, tari prin amicia latinilor, de care nu se pot teme, să nu mai alerge la teribila protecțiune a slavilor de la Moscova, ce se pregătesc mereu a-i înghiți, precum au înghițit deja pe slavii din Polonia.

Acolo, în fine, vom proba Occidentului necesitatea de-a emancipa Oriintele!...

Revenim, dar, din nou la:

Congres pan-latin în Paris!...

*

Atrăgând toată atențiunea lectorilor noștri asupra importantei corespondințe de la Tecuci în privința lagărului, ne arătăm totodată cea mai vie părere de rău, că lipsa spațiului ne-a silit a remite pentru numărul viitor publicarea picantului articol despre cestiunea israelită, pe care ni-l trimite d[omnul] Dimitrie G. Zisu.

46

Municipalitatea din Iași

Secolul, foaia guvernamentală de peste Milcov, vorbind în numărul său din 10 iulie despre rezultatul alegerilor municipale din Iași zice:

„Alegerea membrilor la Consiliul Comunal al capitalei Iași, s-a finit deja. Ziua de 6 iulie va rămâne memorabilă, ca o zi în care cetățenii noștri de astă-dată au arătat, că știu a aprecia evenimentul, că au simț de libertate și că cunosc a evita cursele, ce sunt în joc întotdeauna la realizarea unor asemenea acte.

Felicităm cu bucurie pe comuna capitalei cu rezultatele fericite, ce ne-au dat onorabilii alegători. Dorim ca acești alegători să fie stăpâni pe conștiința lor întotdeauna, ca în ziua de 6 iulie.

Onoare alegătorilor! Nici o imputațiune nu li se poate face. Chiar noi, deși din prescriptul nominal, publicat în nr. precedent a acestui ziar, **au ieșit numai cinci** persoanc, suntem departe de a nega demnitatea acelora cari au câștigat mai multe voturi și cari n-au fost înregistrați în acel prescript.

Ni se pare, că corpul Consiliului Comunal niciodată n-a fost compus ca acum. Ni se pare încă, că niciodată un consiliu nou n-a fost precedat cu auspicii atât de fericite ca acum.

Vorbim de suma de 33.000 galbeni, ce posedă în prezent casa comunală. Oncstitatea și inteligența persoanelor alese ne garantează că această sumă le va da forța materială la acte utile urbei și va fi întrebuințată cu economie - lucru ce va prezerva pe cetățeni de impozite noi..."

Așadară, din 17 membri se aleg numai *cinci* guvernamentali și totuși o foaie oficioasă, cam târziu, negreșit, se apucă și strigă: „onoare alegătorilor“!

Cu alte cuvinte, „dezonoare alegătorilor“, când tocmai aleșii lor de astăzi, d[omnii] Gusti, Tacu, Fătu, etc. cădeau în alegerile parlamentare, pentru hatărul d[omnu]lui Nicu Ceauru-Aslan!

Logica este riguroasă.

Tot ce poate face ziarul *Secolul*, este de a descărca „dezonoarea“ pe spinarea d[omnu]lui Kogălniceanu, carele era în țară când se alegeau deputații și carele lipsește din țară la alegerea municipalilor. Pe deputați îi alesese d[omnul] Kogălniceanu, nu ieșenii!

„Onoare ieșenilor!“

Dezonoare d[omnu]lui Kogălniceanu!“

47

Românii de peste Carpați

Ziarul *Federațiunea* de la Pesta, în numărul său din 6 iulie, vorbind despre rectificarea hotarelor între România și Ungaria, pe care noi cei dintâi o osândirăm din capul locului, zice:

„Nu cunoaștem motivele, cari au îndemnat pre cabinetul actual al României de a se prinde chiar acum de un lucru atât de greu, când cutezarea austro-maghiară este ca și în zilele ei de glorie. Se poate ușor întâmpla, ca un al treilea să se folosească prea bine de un casus belli, ce s-ar isca dintr-o neînvoială eventuală împinsă până la exacerbare între cele două părți mărginașe

Guvernul actual al României a mânat indulgența față cu pretențiuni vecine până la slăbiciune, să nu zicem umilire, de unde amicii României se tem ca nu cumva dintr-astă constelațiune puțin favorabilă să izvorască vreun rău.

De altminteri patriotismul membrilor comisiei este mai presus de toată îndoiala și este garanție destulă pentru cei ce ar avea temeri în privința scurtării teritoriului statului român“.

Ne unim cu *Federațiunea*, că cei trei comisari din partea României, anume d[omnii] C. Negri, Panaiot Donici și colonelul-locotenent Pencovici, sunt mai presus de orice insinuațiune: ne unim cu *Federațiunea*, că guvernul actual a umilit națiunea față cu străinii, prin urmare, ne unim cu *Federațiunea* în toate și am dori cu dragă inimă ca așa să fie totdeauna.

48

Partide române

Foaia *Albina* s-a mutat din Viena la Pesta.

În numărul său din 10 iulie, ieșit în noua-i reședință, citim următorul excelent articol despre situațiunea română de peste Carpați:

„CÂTE PARTIDE POLITICE SUNT ÎNTRE ROMÂNI?”

„Vorbim despre o cauză, cunoscută tuturor prea bine, dar care nu este de prisos a o reconstata în fiecare zi și la fiecare pas.

Românii nu se sfășie în patrie. Sau, dacă mai voiți: românii cu toții, națiunea întreagă, constituă o singură partidă și aceasta e: partidă n a ț i o n a l ă.

Unica replică, ce contrarii s-ar încumeta doară să ne-o facă, este că deputații națiunii române se împart în două cete, una e națională, iar cealaltă deakistă. Apoi fiindcă deputații au să fie expresiunea dreaptă și adevărată a națiunii ce-i alege și deoarece dâșii se desfac în două – concluziunea falsă ar afirma, cum că și națiunea ne e dezbinată în două.

Nu este așa, națiunea întreagă este națională, căci poate fi altminteri. Însăși deakistii au recunoscut aceasta, încă până nu se îndeakiseră și anume au recunoscut-o în alegcri.

La alegerile de deputați, nici unul dintre deakistii de astăzi n-au avut curajul să spună poporului verde și răspicat, cum că credința lui politică este cea deakistă, – ci se arătau de naționaliști buni, sau cel puțin făceau câte o programă politică că-i punga, că-i teaca, ce poporul și-o explica în sensul național și numai acum o înțelege, de se scarpină după urechi, dar târziu!

Astăzi, pre deakistii noștri îi condamnă poporul român întreg și ziaristica românească îi condamnă în acord cu poporul, – iară dâșii nici unul, nici cutare satelit de al lor n-are curajul a păși în publicitate cu numele propriu, să apere politica deakistă.

Unde trebuiesc dovezi mai evidente, cum că partidă deakistă n-are rădăcini în poporul românesc?

Făcărăm această constatare nu numai pentru noi, dar, ca cetățeni loiali, și spre folosul regimului.

Credem adică, cum că regimele toate au și dorința d-a cunoaște popoarele ce le guvern[eaz]ă și d-a cerca să le mulțumescă.

Regimul unguresc, când voiește să cunoscă pre români, are prin urmare să asculte graiul partidei noastre naționale, carea cere drepturi și ușurări pre seama poporului.

Până acum regimul, pre semne, cerca națiunea română la deakisti, a cărora năzuință principală părea: să-și capete diregătorii grăsuțe pentru dumnealor. De acestea regimul le dete și le mai dă, dar națiunea tot nu vede nici un bine pentru sine, nu se entuziasmă pentru regim.

Cu alte cuvinte: dorim ca regimul să nu-și dea neremunerabila trudă d-a obliga pre singurateci prin posturi, ci să oblige națiunea prin drepturi. Atunci va fi sprijinit, nu dē unul sau doi, care astăzi nu cutează să-și arate în public credința politică, ci de națiunea întreagă.

Românii știu prea bine, că drepturile și nu numărul cel mare al oficialilor, poate fericii o națiune. Dovadă spre aceasta e împărăția neamțului: acolo cehii fac 3/4 din suma oficialilor și totuși națiunea cehică se vaită mai tare de asupriri.

Nesmintit, partidă națională încă pretinde numărul de oficiali, ce compete națiunii. Dar pretinde numai conform drepturilor naționale, în virtutea și în cadrul acestor drepturi; – ca astel oficial român să știe c-a intrat în oficiu ca

român, cu drept național, păstrându-și conștiința și demnitatea națională, iar nu din grație, pentru că s-a lepădat de credința politică a națiunii sale și s-a colăcit pe la...

Asemenea lepădați îndiregătoriți, departe d-a ne cauza bucurie, ne fac numai să ne supărăm și să roșim de nerușinarea lor, iar de altă parte, spre mahnirea noastră, ne umplu de suspiciuni în privința intențiilor regimului.

Recapitulăm: românii sunt numai o partidă: cea națională, deci regimul numai pre aceasta caută s-o asculte, când vrea să ne înțeleagă națiunea..."

Tot astfel și în România cea liberă: scoateți pe meschinii închinători prezenți sau în perspectivă „ai sfântului buget“, scoateți pe câțiva oameni, cari pretind a iubi toată lumea, pentru a avea dreptul de a nu iubi nimic, scoateți, în fine, pe străinii, confundați pe furiș în numărul românilor, și restul nu va mai forma, decât un singur partid „național“.

49

Percepțiunea în București

Citim în ziarul *Românul* de astăzi:

„Mai mulți cetățeni veniră la biroul redacțiunii cu lacrimile în ochi, disperați de neomenia agenților de percepere, cari, - zic dâșii - i-au despoiat până la cămașă. Să fie bine înțeles că nu facem nici o acuzare guvernului, însă lipsa de inteligență și de ocitate a unor agenți de percepere produce mari nemulțumiri.

Iacă și faptul:

Agentul de percepere lasă biletul de contribuțiune acasă la contribuabil, pe când acesta lipsește la țară pentru comerțul său și n-are pe nimeni, care să-l poată înlocui, și când se întoarce, - și uneori peste două și trei luni - este supus a plăti în strafuri - cari toate sunt în folosul perceptorului - de cinci, de șase ori mai mult decât impozitele sale. Contribuitorul nu este culpabil, căci interesele sale, hrana vieții sale, l-a silit să lipsească din Capitală. Contribuitorul este sărac, foarte sărac. Nu face nimic! El trebuie să plătească, căci așa cere interesul perceptorului, și fiindcă n-are cu ce plăti, i se pune în vânzare chiar căsuța sa..."

50

[Când o idee mare...]

Când o idee mare începe a reuși, toate vanitățile se grăbesc, cu cale sau fără cale, a prezenta drepturile lor la o doză de paternitate.

Astfel, iată ce povestește, bunăoară ziarul *Adunarea Națională* de astăzi:

„Aflându-se, acum câțiva ani, d[omnul] V. A. Urechia la Madrid, fu invitat de d[omn]ul Nicolai Rivero, actualmente mairul orașului, într-o întrunire amicală: se bea întru prosperarea și fericirea României. D[omnul] Urechia arată atunci, cât de puțin este cunoscut de lumea latină pământul lui Traian și cât ar trebui să fie cunoscut acest pământ, de la independența și prosperitatea căruia depinde prosperitatea și chiar independența Europei apusene. D[omnul] Urechia propuse atunci propagarea ideii unui congres a rasei latine la București, pentru cestiuni etnologice și filologice. Acest congres urma mai apoi să aibă loc la inaugurarea Columnei Traiane în piața Academiei. Propunerea, salutată cu aplauze entuziaste, pentru că rămase până astăzi, din împrejurări ce ne sunt cunoscute, nerealizată,

este a zice oare că este și imposibilă realizarea ei în viitor? Deocamdată constatăm cu plăcere, că «semința aruncată începe a prinde rădăcini»¹.

Prin urmare, „semința” congresului pan-latin în Paris este anume o „conversațiune inedită”, pe care ar fi avut-o oare când d[omnul] V. A. Urechia la Madrid, într-o „întrunire amicală”, unde mai întâi de toate „se bău” și apoi urmă „semința”, adică ciudata propunere de a se improviza o adunare „etnologică și filologică” pe piața Academiei din București!!

Iată unde conduce pe unii oameni patima de a se vârf în toate: tragere la semn, comitet arheologic, Izmail, Academia, Macedonia, ba până și congresul pan-latin în [București]!¹...

51

București, 19 / 31 iulie 1869

Din ce în ce mai nemțește domnilor miniștri!

Născuți prin străini, ați trăit prin străini și tot străinii o să vă mânănce capul!

Primul act prin care dederăți semn de existență, a fost memorabila declarațiune de „succese în afară”!

N-ați cruțat apoi nemic spre a nu degenera cumva din falnica programă.

Trimiserăți la Paris, la Viena, la Constantinopole, pe amicii d[omnului] Beust, pentru a suține acolo interesele României.

Turcia, negându-ne dreptul de monedă și de reprezentatiune diplomatică, în loc de a protesta cu energie, ați preferat a face temenelele la picioarele padișahului.

Am fost numărați în fața Europei întregi între pașalâcurile Porții Otomne, Principele românilor clasat pe aceeași linie cu un Sabri-Pașa de la Ruscuc, și d[umnea]voastră ați tăcut cu umilință.

Cochetând cu d[omnul] Andrassy, șterserăți din stema țării tot ce ne mai aducea aminte pe frații noștri de peste Carpați.

Pentru niște feld-febeli d-ai d[omnului] Bismarck, vă arătarăți gata a sfărâma cu precipitațiune cariera ofițerilor celor mai distinși din armata română.

Dizolvarăți o Cameră și un Senat, întocmai după porunca dictatorilor voștri, înlocuindu-le printr-o manufactură prefectorală, prevestită cu o lună înainte, precum se anunță în comerț sosirea unor mărfuri proaspete!

Pentru a acoperi gluma unui ispravnic, ați josorit steagul lui Ștefan și Mihai denaintea pajurei austriace, lăudându-vă apoi, prin foaia oficială, că „așa este uzul”.

Zburând ca o minge de la Bismarck la Andrassy și de la Beust la Bismarck, sclavi ai străinului, ați știut a fi despoți numai cu românii.

Ajunserăți, în fine, unde ați țintit: de aci înainte e peste puțință a mai face un singur pas.

Să înșirăm în câteva cuvinte ultimele voastre „succese”.

Toate foile din Occidente și chiar organele oficioase din Pesta semnaleză o alianță pruso-maghiară, cu scop de a anexa România către Ungaria sub un singur rege din dinastia brandenburgică.

1. În text” „Paris” (n. ed.).

Aceasta e faza întâia.

Oștirea română se depărtează la Furceni, în fundul țării, spre marginea rusească, de unde nemic nu ne amenință, pe când partea despre Ungaria se lasă golită la dispoziția cătanelor.

Aceasta e faza a doua.

D[omnul] Kogălniceanu pleacă la Berlin, unde, pe dată, i se anină de grumaz „acvila roșie“, ca și când ar fi o probă de înaltă mulțumire a Prusiei, aliata ungarilor pentru tabăra de la Furceni.

Aceasta e faza a treia.

Decorațiunile prusiane pe pieptul miniștrilor români deșteaptă, dodată, ca prin vârguța magică, gustul ungarilor, încurajați prin depărtarea oștirii române, de a încerca o invaziune în miniatură, dentâi o sută de maghiari înarmați la Cheia, apoi două sute la Predeal, și cine mai știe câți sau pe unde!

Aceasta e faza a patra.

Pe când guvernul se face a nu ști nemic, venind a vorbi în *Monitorul Oficial* d-abia a patra zi în urma evenimentului, pe care-l denunțase deja ziarul *Românul*, ultimul rest de armată ce mai rămânea în București, se mișcă.

Încotro?

La Cheia?

La Predeal?

Nu!

Tot la Furceni!

În caz de nevoie, capitala României va avea apărători pe... ungerii de prin curțile boierești!!!

Aceasta e faza a cincea.

Nu tragem nici o concluziune.

Ar fi prea grozavă!

Dea Cerul să nu se nimerească!

Aparințele înșeală câteodată.

În politică - zicea celebrul Hume - un pai distruge uneori combinațiunile cele mai geometrice.

De ce să nu aibe și românii măcar atâta mângâiere!?...

52

București, 23 iulie / 4 august 1869

Mai întâi de toate, atragem cea mai serioasă atențiune a lectorilor asupra articolului colegului nostru d[omnul] maior Radu Mihail, care vine a declara pe față, cum că originea lagărului de la Furceni, imposibilă din punctul de vedere român, se datorește anume nefastei memorii a colonelului prusian Kremiski.

O corespundință a ziarului *Le Siècle*, pe care noi o reproduserăm în revista noastră din 11 iulie, făcea deja a ghici oarecum printre rânduri această misterioasă filiațiune prin următoarele cuvinte:

„În fine, România are un lagăr de mari evoluțiuni militare; nu știm care va fi consecința acestei grandioase opere, *contra căreia cabinetul Brătianu se pare a fi făcut o opozițiune sistematică, mai cu seamă în respectul alegerii unei localități prea aproape de [h]otarul Rusiei...*“

Acum, însă, mulțumită curajului civic al d[omnu]lui Radu Mihail, faptul devine clar și limpede: tabăra de la Furceni este un product direct și imediat al Prusiei, a cărei alianță cu Ungaria aruncă, în adevăr, o vie lumină, atât asupra intențiunii de a depărta armata română la marginea țării, precum și asupra proaspetei încercări maghiare de a pregăti terenul invaziunii.

Monitorul Oficial, în urma comunicatului său din 9 iulie, mai revine astăzi din nou asupra scandalului de la Cheia, dar numai pentru a constata realitatea lucrului, fără a ne împărtăși totodată răspunsul Cabinetului de la Viena.

Datu-s-a Statului Român cuvenita satisfacțiune?

Cazul de față este absolutamente identic cu cel al vaporului Radetzki.

La Galați, românii violând teritoriul austro-maghiar, au fost siliți a închina steagul, sub cuvânt că „așa este uzul“.

La Buzău, austro-maghiarii, violând teritoriul român, singura reparațiune ce ni se poate oferi, este ca pajura habsburgică să se închine la rândul său, deoarece „așa este uzul“.

Avem tot dreptul de a cere o răciprocitate internațională perfectă.

Până atunci, însă, repetim și vom repeti mereu cele spuse în numărul trecut la adresa d[omni]lor miniștri:

„Zburând ca o minge de la Bismarck la Andrassy și de la Beust la Bismarck, sclavi ai străinului, ați știut a fi despoți numai cu românii.“

Și ca o nouă dovadă despre veracitatea acestei grozave situațiuni, iată ce ni se scrie din Giurgiu:

„La 14 (26) ale lunii curente s-a prezintat în cancelaria frontiericii de aici, un preut catolic misionar, spre a ieși din țară.

Ofițerul de punct i-a răspunde că nu-i poate îngădui ieșirea, până nu va avea o autorizațiune expresă din partea ministeriului.

Preutul pleacă și se întorcea apoi însoțit de d. Ignatiu Steiner, agintele vapoarelor din Giurgiu.

Acesta cerând explicați într-un mod foarte violent, d[omnul] locotenent de grăniceri Șerbănoiu, deși n-ar fi trebuit nici măcar să bage în seamă pe un simplu sudit austro-maghiar, îi răspunde totuși cu amabilitate că nu poate permite trecerea preutului, [dăcât] pe baza unei ordonanțe a Consiliului de Miniștri.

Atunci d[omnul] Steiner se înfuriază, trânteste cu pumnul în masă, dasupra căreia se vedea pe părțile portretul Alteței Sale Regale Carol I, și strigă cât se poate: „Nu voi să știu, cer să treacă preutul!“

Ofițerul răspunde că are la dispozițiunea sa 20 de grăniceri spre a face ca ordinea ministeriului să se respecte.

Nearmțul răcnește că are 40 de soldați.

În fine, ieșind d[omnul] Steiner adaugă: „să mă... în țara, legile și guvernul vostru.“

Am însemnat prin puncturi o expresiune atât de brutală, încât respectul către public și către mine însumi mă oprește a o pronunța.

Ofițerul constată toate acestea prin prescript-verbal, pe care-l înaintează apoi la comandantul său și la prefect.

Făcutu-sa, oare, ceva?

Se pare că administrațiunea, în unire cu justiția, pe temeiul faimoasei circulări de armonie, se pregătește a face treaba *mușama!*

Bictul popor român, la 11 Februarie își puse gâtul la tăietor, ca să se

pomenească cu o lighioaică de Steiner, din seminția lui Israel, înjurându-ne în căminul nostru și bătându-și joc de acest pământ românesc, închegat din sângele strămoșilor!

Până când oare?

Mai este încă ceva.

Într-una din zilele săptămânii trecute, poliția a arestat aci, fără mandat, pe un Andronache Dumitrescu din București, acuzat că ar fi susținut atentatul d[omnu]lui Kogălniceanu.

Comisarul, d[omnu] Adamescu, a încheiat un proces-verbal în cofetăria d[omnu]lui Zamfir Georgesu, după care, apoi, poliția, cu nota nr. 4224, a trimis pe prevenitul la procuror.

Acei ce au denunțat pe acel Andronache sunt: Popa Ioan Duhovnicul, supranumit Giambașu, și un Stan Băra.

Așadar, iată descoperit și în Giurgiu un teribil complot contra vicții marelui nostru ministru de Interne, despre care *Monitorul Oficial* a uitat să vorbească, după obicei!...

Correspondintele nostru garantează din virgulă în virgulă adevărul relațiunii sale.

Ungurii ne calcă [h]otarele; nemții insultă prin tot ce poate fi mai injurios, ziua-n amiaza-mare, într-un pretoriu oficial „țara, legile și guvernul“; națiunea română a rămas la tot pasul de batjocură pentru orice dihanie de străin; iar ministeriul, sluga căprarilor, își răzbuună, arestând pe sărmanii cetățeni, fără a păzi măcar biata formalitate, sub ridicolul pretext, că s-ar gândi cineva la hoitul d[omnu]lui Kogălniceanu!

Unde mergem?...

53

[Un nu - știm - ce cotidian...]

Un nu-știm-ce cotidian, numit *Pressa*, publică, în numărul său de astăzi, ca „foiță a sa proprie“, patru poezii de D. Petrino, fără ca să zică măcar atâta, că le-a luat pe de[-a]-ntregul din *Foiaia Societății din Bucovina*.

Protestăm contra acestui FURT, cu atât mai mult că, cunoscând personalmente pe distinsul poet bucovinean, noi știm, în modul cel mai pozitiv, că-l va indigna de a vedea numele său în organul bandelor electorale, ca și când ar fi colaborând d-a dreptul la acest pamflet periodic, care, de la început și până la sfârșit, nu este decât numai o groasă injurie!...

*

Adunarea Națională insistă din nou cum că ideea unui congres pan-latin ar fi proprietatea d[omnu]lui V. A. Urechia, citând drept argument următoarele cuvinte ale ziarului *Federațiunea* din 1868, nr. 147:

„La anul, pe timpul adunării generale a Societății Academice, se va ține o mare sărbătoare națională în București. Din inițiativa Domnitorului României, s-a dat ordine a se face din bronz (precum se făcuse la ordinea împăratului Napoleon [al] III[-lea]) Columna Traiană, care se va înălța pe largul dinaintea

palatului Academiei (Universitatea). La această festivitate va fi invitată toată semînția latină, reprezentată prin comitaturi din Franța, Italia, Spania, Portugalia, Elveția, Dacia Aureliană (Macedonia). Se înțelege că provinciile Daciei Traiane, ca mai învecinate, au să fie reprezentate prin deputațiuni mai numeroase..."

Vom face trei observațiuni.

1) Ceea ce se zice mai sus, că are să fie „din inițiativa Domnitorului României“, cum, oare, se poate atribui unui personaj de o ordine atât de terțiară ca d[omnul] Urechia?

2) O adunare de petrecere, tocmai în București, în care, „cei mai numeroși“ erau să fie românii, este departe ca cerul de pământ de ideea unui congres pan-latin, în metropola cea adevărată a lumii latine moderne.

3) Ceea ce avea a se face, era să fie numai o festivitate, adevărată „pompă“, steaguri, clopoței, muzică, cordele, danțuri etc., ca toate operele de aceeași natură ale unor oameni, care nu visează decât a se pune mereu în evidență, numindu-se *ei înșii* membri ai Academiei, membri ai Comitetului Teatral, membri ai Comitetului Arheologic, plus președinți și vicepreședinți ai tuturor societăților reale și ideale!...

Pentru ca să nu mai fie vorbă, repetăm încă o dată, că propunerea lui Traian este un congres pan-latin în Paris, unde să se stabilească bazele unei alianțe federale între toți frații din Galia, Iberia, Italia, Lusitania și Dacia, ceea ce nu are nici o legătură cu „focurile artificiale“ trecute, prezente și viitoare ale d[omnu]lui Urechia!

Un amic ne spune că tot dumnealui pretindea altădată la prima paternitate a ideii Academiei Române!

Apoi, de!

Nihil sine Urechia!...

54

București, 25 iulie / 6 august 1869

A înregistra insulte peste insulte din partea străinilor de toate neamurile, este fatala soartă a publicistului român de o bucată de timp.

În aceeași zi, la 14 iulie, printr-o coincidență mai mult decât misterioasă, la Buzău ne călcau ungerii și la Giurgiu ne batjocoreau austriecii.

Ministeriul, carele, cu câteva săptămâni înainte, pentru un lucru mai mic, îngenunchease, la Galați, stindardul străbunilor noștri, grăbitu-s-a, oare, de a obține, la rândul său, o convenită satisfacțiune?

Nu.

Aceasta însă nu este tot.

Iată ce scrie ziarul *Federațiunea* din Pesta, în numărul său din 11 iulie:

„Pertractările între Austro-Maghiaria și între România și Serbia pentru estrăderea dezertorilor și a celor supuși la absentare, sunt către fine, spun foile ungurești“.

Aducând această știre atât de amenințătoare, ziaristul român transcarpatin exclamă cu o supremă durere: „respice finem“, adică: gândește-te unde vei ajunge!

În adevăr, singura consecință a unui tractat de extraditațiune cu Austro-Maghiaria, nu este și nu poate fi decât numai alungarea nenorociților ardeleni, refugi[a]ți astăzi pe pământul României libere, și despre care, pentru a prepara justificarea monstruoasei măsuri, foile guvernamentale s-au apucat deja de pe acum a răspândi infamia, cum că ar fi toți „tâlhari“ și „vagabunzi“!...

Chiar în momentul de față ne sosește tocmai la timp, de la colegul nostru d[omnul] Missail, reținut deocamdată în Slatina prin faimosul proces al celor 32 cetățeni, un excelent studiu asupra extrădării, pe care îl recomandăm cu tot dinadinsul lectorilor noștri.

În numărul viitor vom reproduce ceea ce scria în această cestiune însuși d[omnul] Kogălniceanu pe la 1865, și vom da apoi loc, drept concluziune, unui importantissim memoriu oficial, pe care directorul general al despărțământului de justiție, sub ministeriul trecut, îl prezentase mai anțărț ministrului său, d[omnul] Anton Arion.

Astfel materia va fi pe deplin limpezită.

Deocamdată nu putem a nu semnala o steluță mângâietoare în mijlocul acestei atmosfere de peire națională.

Pe când țara se zbuciumă sub palmele străinilor, la cari ne expune mereu, de bunăvoie, guvernul nostru, junimea română din Paris se leapădă din ce în ce mai mult de creșterea cosmopolită de până acum, revenind la simțiminte curat române.

Lectorii noștri au admirat deja frumoasele poezii ale d[omnu]lui I. Lapedatu, pentru care până și Divinitatea trebuie să fie națională.

În numărul de astăzi publicăm o altă floare românească de pe malurile Secuanei, pe care ne-o trimite d[omnul] S. Periețeanu-Buzău, actualminte doctorand în drept al facultății din Paris, însoțindu-o de plăcuta promisiune de a ne mai împărtăși alți articoli de aceeași natură, „în virtutea identității de opiniuni, - zice dumnealui în epistolă, - care există între mine și ziarul *Traian*.“

Articolul vorbește de „**Câmpineanu**“.

Acest singur nume zice tot!

Să trăiască junimea română din Paris, care simte și cugetă ca d[omnii] Periețeanu-Buzău și Lapedatu...

55

București, 27 iulie / 8 august 1869

Domnii miniștri revin din preîmplare, unul câte unul.

Zilele trecute se întoarse d[omnul] A. G. Golescu, făcând să înceteze taciturnul ad interim financiar al meditativului d[omnul] Crețescu, pentru care un singur portofoliu era deja prea mult, necum două!

Astăzi foaia oficială ne mai anunță o nouă plăcere.

D[omnul] Kogălniceanu este în București!

Afară de decorațiunea prusiană, oare ce va mai fi aducând cu sine din îndelungatu-i peregrinaj necorigibilul autor al Statutului? Cestiunea e foarte gravă.

Vom trage deocamdată un colțisor al vălului.

Tractatul de extraditațiune între România și Austria - pe care l-au

anunțat mai deunăzi foile ungurești și, în puterea căruia toți românii de dincolo de Carpați, adăpostiți deocamdată pre pământul României, așa-numite libere, vor fi dați, fără milă și îndurare, pe mânele d[omni]lor Beust și Andrassy; – este unul din rezultatele cele mai strălucite ale patrioticeii călătorii a d[omnu]lui Kogălniceanu.

Tocmai de aceea vom începe și noi a publica, în numărul de astăzi, articolul, scris de actualul d[omn] ministru de Interne pe la 1865 asupra acestei cestiuni de existență națională; pentru ca să se vadă astfel, încă o dată, că sunt unii oameni a căror mai toată viața a fost un lung șir de contradicțiuni peste contradicțiuni, bazate pe lipsa completă de principii și o predominare perpetuă a oportunității.

D[omnul] Kogălniceanu combătând pre d[omnul] Kogălniceanu, n-ar fi un lucru mare, dar d[omnul] Kogălniceanu vorbind în adevăratul simț românesc, este o raritate în toată puterea cuvântului, căci i s-a întâmplat numai de vro două-trei ori, anume în intervalurile sale de cădere, ca un mijloc ingenios de a se rădica din nou.

Să dea Cerul ca dumnealui să fie totdeauna jos: o dorim aceasta pentru binele României!

Ceilalți colegi și d[omniei] sale nu servesc nici măcar la atâta!...

Recomandăm, dară, lectorilor noștri cu tot dinadinsul articolul domnului Kogălniceanu din 1865, care botează cu epitetul de „trădare națională“ ceea ce guvernul actual se prepară a executa astăzi chiar prin intermediul d[omnu]lui Kogălniceanu.

Trecem la o altă cestiune și mai gravă, deși extrema-i mărime nu permite spiritelor vulgare, pururea cufundate în mănunțimile zilei, de a înțelege toată importanța lucrului.

Monitorul Oficial ne aduce în acest moment următoarea știre:

„Mai mult de 800 oameni din Serbia, Hețergovina, Bosnia, Banat, Croația, Slavonia și Dalmația vor ținea, de la 18 până la 29 august, la Cettigni [Cetinea], un congres național politic. Muntenegrenii au ales un comitet însărcinat a pregăti locuințe pentru membrii congresului și a veghea la întreținerea lor pe cât timp se vor afla în acest oraș“.

Cată mai întâi să lămurim un punct esențial.

Poporațiunea slavică din cele șapte sau opt provincii, menite a lua parte la „congresul național politic“ din Muntenegru, se urcă la vro șase milioane de un element foarte omogen, vorbind toți sârbește, cu prea mici diferențe dialectice, și ocupând vasta întindere de pământ de la Dunăre până la Marea Adriatică, între două popoare latine, românii spre răsărit și italienii spre apus.

Pentru prima oară, după cinci secolii, de când formau gloriosul Imperiul al lui Ștefan Dușan, toți membrii familiei serbe, parte independenți, parte supuși Austriei și Turciei se vor întâlni la un loc, într-o singură cugetare politică, dar până acum ei se întrevăzuseră deja cu ceilalți consângeni slavi în congresul trecut de la Moscova, și astfel, urmând mersul logic de la sinteză la analiză, după ce constituiseră dentâi nodul pan-slavic, se apucă treptat a consolida serbismul.

Nu avem nemic de zis contra amicilor noștri sârbi, cu cari nu ne-am certat niciodată, afară doar de cestiunea religioasă ierarhică din Banat, împăcată cu mulțumirea reciprocă; nu avem nemic de

zis, ba chiar ne bucurăm și-i fericim din toată inima de a fi înțeles atât de bine însuși organismul intim al principiului naționalităților; dară ca români, pre de altă parte, nu putem a nu fi măhniți, în adâncul sufletului de a rămânea totdeauna noi și iarăși noi, cei mai din urmă!

Un „congres național politic“ român, asemenea celui serb, n-a fost încă, și nu numai că n-a fost, dar nici nu-l vom putea avea, mai înainte de a fi realizat, ca o introducere nedispensabilă, un „congres pan-latin“, anume în Paris, localitatea cea mai de frunte a ginții noastre, precum slavii făcuseră pe al lor în Moscova.

A cugeta la consolidarea românismului fără a ne fi asigurat mai întâi puternicul sprijin din partea celorlalte neamuri ale noastre din Occidente, cari în starea de astăzi a lucrurilor ne pot sacrifica și ungarilor și rușilor, și chiar nemților, fiindcă nu ne cunoaștem încă de aproape și nimic pozitiv nu ne leagă; a cugeta la aceasta este a da o probă palpabilă de ușurința rațiunii și de neștiința istoriei, dacă nu și de sărăcia patriotismului!

Așadară, în fața congresului pan-slavic de la Moscova, urmat acum de congresul sârb din Cetinea [Cettigni], noi revenim, iarăși, cu o tărie îndoită, la propunerea unui congres pan-latin în Paris, în urma căruia, și nu altfel, va deveni posibil un congres român la București!...

56

București, 29 iulie / 10 august 1869

Monitorul Oficial de astăzi ne-a înspăimântat.

Sub rubrica „anunțurilor administrative“, el publică următoarea lungă serie de jidani, ale căror stabilimente de beție sunt menite peste o lună a otrăvi într-un mod sistematic pe bieții români din târgușorul Fălțiceni:

„PREFECTURA DE SUCEAVA

Pentru că evreii Ițic Herș sin Heim Simon, Heim Heinic, Zalman Hilic, Șmil Haimovici, Avram Hahamu, și evreicele Țireal consoarta defunctului Simon Ccaușu, Mizi Haia, văduvă din orașul Fălțiceni, în conformitatea instrucțiilor d[omnu]lui ministru de Interne, relative la stabilimente publice, să poată obține cuvenitele autorizațiuni spre a deschide stabilimente de cârciumă și hanuri, se publică termenul de o lună de la data acestia, ca toate autoritățile ce vor cunoaște că persoanele arătate mai sus sunt căzute în vreo pricină criminală, corecțională sau puși sub supraveghere polițienească, să-i denunțe acestui oficiu în termenul arătat.

D[omnii] George Plaită sau Lencoșescu, Mamant Popovici, evreii Avram Leiba, David Leiba Avram, Altar Elimbagen, Marcu sin Avram pronumit Fone, Strul Buim, Golda Boroh, soția defunctului Strul Avram, Bercu Mereșteanu sau Strul Marcu și Henic Herș Leiba din urbea Fălțiceni au cerut autorizațiune a deschide stabilimente de cârciumă, etc.

Pentru ca evreii Ilie Simon Heim, Heim Marcu Sigal, Ițic Moisa și evreica Elca, văduvă, din orașul Fălțiceni, în conformitatea instrucțiilor d-lui ministru de Interne relative la stabilimente publice să poată obține cuvenitele autorizațiuni spre a deschide stabilimente de cârciumă, se publică, etc.

Pentru ca evreii Boroh Iancu, Avram Ițic Leiba din orașul Fălțiceni să

poată obține cuvenitele autorizațiuni spre a deschide stabilimente de cârciumă, conform instrucțiunilor d[omnu]lui ministru de Interne, precum asemenea d[omnu]l Periti Arzic cafegiu, etc.

Pentru ca evreii Mișel Heimovici, Ițic Balan, Pincu Șafir, Iosub al Hahamului, Einic Moisa, Beriș Ghertler, Herșcu Weisman și evreica Aita, consoarta defunctului Herșcu Dalman, din orașul Fălticeni, în conformitatea instrucțiunilor d[omnu]lui ministru de Interne relative la stabilimente publice, să pot obține cuvenitele autorizațiuni pentru a deschide stabilimente de cârciumi, se publică termenul de o lună de la data acestuia etc."

Așadară, nu numai într-o singură localitate, mai mult sat decât urbe, dar încă într-o singură zi, ni se anunță cu sânge rece înființarea spontană a treizeci de cârciumi jidovești și două creștine „în conformitate cu instrucțiunile d[omnu]lui ministru de Interne“!!!

Nu comentăm nimic, lăsând ca să cugete înșiși lectorii.

Tot *Monitorul Oficial* de astăzi se încearcă a ne consola cel puțin în privința batjocurei aduse României de către neamțul Steiner de la Giurgiu:

„MINISTERUL DE EXTERNE

Guvernul român a retras d[omnu]lui Steiner, agent consular al Austriei la Giurgiu, executorul pentru exercitarea funcțiunilor sale.

În urma acestei dispozițiuni, onorabila agenție și consulat[ul] general al Austriei a însărcinat provizoriu cu girarea afacerilor agenției consulare pe d[omnu]l Zagran.

Sunt dară invitate toate autoritățile respective de a recunoaște pe d[omnu]l Zagran în calitate de însărcinat provizoriu cu girarea zisei agenții."

Declarăm că nu suntem nicidecum satisfăcuți de acest „quasi-comunicat“.

Dentâi, care, oare, să fie cauza că d[omnu]l Dimitrie Ghica deschide gura d-abia astăzi asupra unui eveniment petrecut sunt acum cincisprezece zile?

Al doilea, numitul Steiner a înjurat cu o aroganță neauzită „țara, legile și guvernul României“, anume în calitatea sa de „agent al vapoarelor austro-maghiare“ în Giurgiu, fiindcă ofițerul de grăniceri refuzase intrarea unui preut catolic într-unul din vase.

Ei bine, deși destituit din postul de „agent consular“, zisul Steiner tot încă este „agent al vapoarelor“, rămânând într-un scandalos contact cu autoritățile române, pe care le înfruntase cu o insolență mai mult decât nemțească.

Prin urmare, noi cerem o reparațiune deplină prin depărtarea individului Steiner din funcțiunea de agent al vapoarelor.

De la mizeriile de tot felul ale guvernului actual, să trecem la un fenomen în adevăr mângâietor.

Într-una din ultimele ședințe ale consiliului comunal din București, d[omnu]l Petre Grădișteanu, secundat ca totdeauna de d[omnu]l Pangăl, a susținut desființarea societății celei noi de tragere la semn, în care nu se admit decât numai români, sub cuvânt că tot românească ar fi și societatea cea veche, deși fundată de nemți și deși nemții se primesc în ea pe același picior cu românii.

Iată replica d[omnu]lui Alexandru Lăzărescu, membrul cel mai

independente al consiliului comunal de astăzi, dupre cum o citim în prescripțiile verbale ale municipalității:

„D[omnul] Lăzărescu răspunde, că altceva este a adopta de la străini o invențiune oarecare, și altceva a zice că *nemții și românii sunt una, că ce este nemțesc este și românesc*. Da, să adoptăm invențiunile cum am adoptat atâtea altele, zice d[omnul] Lăzărescu, dară să ni le asimilăm și datinilor noastre, iar nu să ne facem o glorie a zice: vreți să fiți progresiști, cosmopoliți? vreți să fiți în curentul ideilor timpului? Ei bine, *n-aveți nevoie a ține la individualitatea d[umnea]v[oastră], la demintatea d[umnea]v[oastră] ca națiune. Treceți la nemți, nu vă formalizați, aveți totdeauna o frumoasă scuză la îndemână: ce este nemțesc este și românesc!* A! d[omni]lor, eu nu vă urez să profitați de invențiunile străinilor în acest mod. Să sărbătorim la noi acasă, cam jenat, cam puțin comod deocamdată, până vom putea fi mai bine, *dar nu voiesc niciodată să merg în: casa nemților, numai pentru că acolo e mai bine*. Orice veți zice despre pământul dat de guvern, tirul e nemțesc, calificățiunea ce i-am dat nu-i rădăcă organizarea și tendințele. *În locul unui tablou românesc am văzut Germania în alegorie cu brațul întins asupra României*. Am văzut, și aceasta mi-a zdrobit inima, *două tunuri antice românești, ornând sala de tir a străinilor, tunuri cari ar fi trebuit să fie aiurea, iar nu acolo*“.

Iarăși nu facem nici un comentariu, mărginindu-ne numai [la] a strânge cu frăție mâna d-lui Alexandru Lăzărescu, și trecem la *Opiniunea Constituțională*.

În numărul său de duminică, acest ziar ne răspunde la pasajul, prin care noi osândirăm cu energie nefericita-i inspirațiune de a pune în dezbatere într-un mod foarte nefavorabil, sacra persoană a Domnitorului, prin stabilirea unei solidarități neadmisibile între românul Carol-vodă și Prusia.

Iată ce ne zice, între altele, *Opiniunea Constituțională*:

„Ah! Dar Traian a găsit partea care constituie după 'dânsul, în articolul nostru, profesiunea de credință ministerială, aceea în care spune că „trebuiește să ținem cont de legăturile și obligațiunile de familie ale Suveranului nostru“, și Traian de aci ne acuză a fi contrari românismului, democrației și catechismului constituțional, ca să ajungem la... Minister! Cum? Pentru că am zis că buna creștere, buna cuviință, ne face o datorie de a nu arunca invecive și injurii triviale țării aceluia care înainte de a fi principele Carol I, Suveranul României a fost patria sa, unde a fost leagănul său și unde-și are părinții; pentru că am zis că trebuiește să luăm în considerare simțimântele de inimă care dictează Domnului nostru, oarecare *égards*, cum zice francezul, o rezervă către Prusia și care, prin legături de familie, îi impune până la un punct oarecare obligațiuni. Este aceasta o teorie contrarie democrației? Oare democrația consistă în acuzațiuni și injurii aruncate Prusiei sau oricărei alte puteri? - Cum? - Pentru că am emis aceste idei, care nu sunt decât o datorie de bună-cuviință, către alesul românilor, - suntem în contra românismului?“...

Cu toată plăcerea ce am avea-o de a discuta cât mai pre larg cu o foaie atât de serioasă, precum este în genere oraganul d[omnu]lui Ioan Ghica, respectul pentru constituțiune ne poprește, totuși, în cazul de față de a face altceva decât numai a ne încheia revista prin două urări:

**Să trăiască Domnul Român Carol II
Jos influența nemțească!...**

*

P. S. Recomandând cu tot dinadinsul lectorilor noștri excelentul articol asupra circulaiei d[omnu]lui V. Boerescu către agenții polițienesti, ne arătăm totodată cea mai sinceră părere de rău de a fi siliți, din cauza abundenței materiei, a remite pentru numărul viitor publicarea actelor pe cari ni le comunică printr-o adresă d[omnu]l președinte al tirului român din București, și din cari se constată preferința guvernului actual pentru lucruri nemțești, ceea ce - zice d[omnu]l V. A. Urechia - **chiar nici Vodă Cuza n-a voit a face**“!!!

57

București, 31 iulie / 12 august 1869

Într-o țară reprezentativă, unde Principele este neviolabil, datoria cea mai imperioasă și cea mai delicată a agenților responsabili ai puterii executive, numiți „miniștri“, este de a feri cu neadormire pe Capul Statului de orice act, susceptibil cătuși de puțin a da loc la o interpretare în defavoarea Tronului.

Ei bine, aproape de opt luni guvernul actual urmărește cu stăruință o cale cu totul contrarie, silindu-se din răspuseri a grămădi fapte peste fapte, cari să prezinte măcar o aparință perfidă de a avea izvorul lor anume în regiunea constituțională cea mai înaltă. Și dacă se întâmplă cumva, ca ziarele cele nedependinți, strămtorate de exigențele opiniei publice, să vină a înregistra vrând-nevrând această situație atât de anormală, foaia oficială păstrează o tăcere mormântală, parcă într-adins pentru a întări toate rumorile în dezavantajul neviolabilității.

Nu avem trebuință a recapitula aci lunga serie de machinațiuni trecute de această natură, pe cari domnii miniștrii s-au încercat succesivaminte, cu o abilitate infernală a săpa regimul, inaugurat în România la 10 mai 1866; nu avem trebuință a repeți rușinosul acatist, deja atât de bine cunoscut, al tuturor nelegiuirilor din întru și al tuturor umilirilor din afară, combinate totdeauna într-un așa mod, încât membrii cabinetului să aibă oricănd facultatea de a răspunde, precum zicea d[omnu]l Kogălniceanu în 1865; „a vrut vodă“; nu avem trebuință a reveni asupra tuturor acestor monstruoziități interne și externe, deoarece avem denaintea noastră două probe de tot proaspete, calde, d-abia de ieri, de alaltăieri, despre fatala năzuință a celor cu „încrederea“ de a surpa, puțin câte puțin, ceea ce este sacru în litera și în spiritul constituțiunii.

Un pamflet oficios, de ultima categorie, intitulat *Pressa*, își permite a anunța, „din o sorginte sigură“, plecarea Domnitorului la Crimeea, pentru a vizita acolo pe împăratul rusesc.

Foile franceze au semnalat deja demult această călătorie, pe care noi, totuși, ne-am abținut până acum de a o lua în serios.

Astfel, bunăoară, ziarul *Le Siècle*, din 2 august stil nou, a dat de știre chiar în corpul revistei sale politice, cum că în Crimeea Principele Carol I ar avea de gând a se întâlni, nu numai cu țarul,

ci încă și cu regele Prusiei, luând câteștrei parte la o solidaritate pruso-ruso-română!

Ce să zicem, oare, acum, când această funestă noutate, care nu poate să fie adevărată, căci ar fi o crimă contra viitorului națiunii române, se confirmă printr-o gazetă ministerială?

Este învederat că însuși Cabinetul tinde din toate forțele sale a încuibă în țară o bănuială teribilă, care să planeze totuși cu mult mai presus de capetele ministeriale!

Pe când toată Europa strigă contra politicii prusiane în România, guvernul nostru vine s-o mai acrediteze, susținând zgomotul despre o călătorie a Domnitorului, departe și cu totul departe de a dezminți îngrijorarea generală.

Nu atingem deocamdată înalta cestiune constituțională, „dacă Principele unui stat reprezentativ poate sau nu poate să iasă din țară fără voia națiunii, singura suverană, în fața căreia toți ceilalți sunt niște simpli funcționari, de jos și până la culme.

Al doilea fapt este scandalul, ațâțat în zilele trecute, prin suprimarea tirului român.

D[omnul] V. A. Urechia, „alter ego“ al d[omnu]lui Kogălniceanu, apare în public cu o protestațiune, pe care noi o reproducem mai la vale și în care, pe lângă altele, se face până și apologia lui Cuza!

Oare d[omnul] ministru de Interne ne crede atât de naivi, încât să nu putem pătrunde la sâmburele lucrului?

D[omnul] Boerescu, desființând tirul român în lipsa d[omnu]lui Kogălniceanu, de ce, oare, d[omnul] V. A. Urechia n-a protestat de-ndată?

D[omnul] Kogălniceanu, întorcându-se, de ce nu revocă pe loc dispozițiunea d[omnu]lui Boerescu, răpind d[omnu]lui V. A. Urechia ocaziunea să piște, pe unde nu doare pe d[omnii] miniștri?

Planul a fost combinat cu o dibăcie în adevăr admirabilă: mâne sau poimâni, d[omnul] Kogălniceanu, se va „grăbi“ a re[î]nființa tirul român, cu toată pompa, de care este capabil, și a dat atâtea probe spiritului inventiv al d[omnu]lui V. A. Urechia, și astfel vor culege amândoi laurii naționalismului, după ce însă... au răsunat, într-un mod „foarte regretabil“, după expresiunea stereotipă a *Adunării Naționale*, sute și mii de comentarii, cari nu ating nici pe unul, nici pe cellalt, nici chiar pe cabinetul întreg!

Noi declarăm cu obișnuita noastră franchise, că am fost indignați până-n adâncul sufletului de preferința acordată cu atâtea ostentațiune unei societăți pe jumătate nemțești, asupra unei instituțiuni curat române, dar ne mângâiem, pe de altă parte, că toată această încurcătură nu este decât o ingenioasă stratagemă, menită a înmulți preste câteva zile numărul cordeletelor, steagurilor, clopoțelilor, etc. etc. etc....

Toate ar fi bine, dacă numai domnii miniștri n-ar profita cu aviditate la tot pasul, de orice ocaziune, mică și mare, provocată, creată, sau cel puțin încurajată, pre sub mână de către dumnealor înși[și], cu dorința evidentă de a slăbi și a discredita regimul, pe care sunt datori, din contra, să-l susțină cu o energie neobosită, nu prin o politica anti-liberală în întru și anti-națională în afară, ci prin stindardul adevărat constituțional:

Să trăiască Domnul român Carol II!
Jos influența nemțească!...

*

Fiindcă *Monitorul Oficial* confirmă prin tăcerea sa negocierea tractatului de extraditațiune, anunțată prin foile austro-maghiare, și în puterea căreia, frații ardeleni, refugi[a]ți în România zisă-liberă, vor fi dați pre mâinile d[omni]lor Beust și Andrassy; noi urmăm mai la vale cu adunarea pieselor, relative la această „trădare națională“, după cum a numit-o d[omnul] Kogălniceanu în 1865.

Aflăm în acest moment, că d[omnul] Dr. Hodoș, vigurosul apărător al naționalității române în Camera de la Pesta, ar fi sosit în București spre a lua parte la lucrările Societății Academice.

Să fie bine-venit!

58

Aprecieri despre *Traian*

În *Opiniunea Constituțională* de duminică citim următoarele:

„Înțelegem pe *Traian* și pe redactorii săi, chiar când ne acuză pe noi. *Traian*, e drept a zice, este un jurnal independent, consecvent în ideile sale, liberal, și în opozițiune și cu guvernul actual și cu noi, cari nu suntem și nu putem fi roșii. Da, *Traian* se respectă, nu spune minciuni și nu comite păcate de nelogică, de absurd și de inconsecvență; își are teoriile sale, greșite, poate chiar exagerate, dar credincios lor, merge pe calea ce și-a ales de la început. Și apoi *Traian* este un jurnal bine-crescut, cu dânsul poate cineva să discute, nu se pune cu *Pressa* și ca *Adunarea Națională*, pe tărâmul insultelor triviale și a invectivelor și nu ai a citi în contra-și un stil surugesc. Ce este drept, nu e păcat și trebuie să o mărturi[și]m.

Dar jurnalul *Adunarea Națională*, încă o dată ciudat jurnal! Nici logică, nici consecvență, nici căpătâi: aci roșu și guvernamental – se potrivește, după cum se exprimă o veche zicătoare română, ca nuca în părete –, aci modcrat și kogălnicelist, pare că d[omnul] Kogălniceanu cu persecuțiunile și setea de răzbunare ce-i arde plămânii, cu lipsa completă de respect către lege și către drepturi, cu animozități meschine și simțiminte mici, cu exagerațiune extravagantă și zvăpăiată în lucrările sale, cu violența și patimile ce-l rod [n]-ja putut avea vreodată moderațiune; aci alb și «Beizadeist»... vezi aci se mai potrivește!“

Cu o zi sau două înainte ziarul *Românul* scria:

„Toți știu că d[omnul] Hăjdeu n-ascultă decât îndemnurile inimii ș-ale capului său; toți știu că *Traian* n-are a combătut foarte des și cu destulă vehemență...”

Suntem mândri de ambele aceste aprecieri: adversarii și amicii politici sunt siliți deopotrivă a recunoaște suprema nedependință a lui *Traian*.

Așa va fi totdeauna: nici roșu, nici alb, ci ROMÂNESC!

59

Iarăși invaziunea!

Citim în ziarul *Românul* de ieri și reproducem cu rezervă, neavând noi înșine nici o informațiune în această privință:

„O bandă de maghiari au intrat cu forța în districtul Bacău, comuna Brusturoasa și, luând prin forță una mie șase sute oi ale locuitorilor români, au trecut cu ele în țara lor.

Ei bine! Încă până astăzi oile bieților români sunt bune luate de maghiari. Sătenii români țipă, strigă ș-acum, dar în deșert căci d[omnul] de Beust nu-i mai aude. Cunoaște, oare, aceasta onoratul guvern? Și dacă știe, de ce a tăcut și n-a spus faptul națiunii, după cum am văzut că promite prin comunicatul inserat și în *Românul* din 23 iulie? Tăcerea dovedește culpa sa, voiam să zic slăbiciunea sa.

Așadară iacă că [sic!] faptul de la Cheia nu este izolat.

Așadară iacă că [sic!] guvernul a tăcut, în timp de 40, 50 de zile și n-a voit să comunice publicului o ascemna tâlhărească năvălire și răpire a maghiarilor“.

60

Asociațiunea Transilvania

Citim în ziarul *Federațiunea* din Pesta:

„Într-o epistolă privată, ce ni se comunică confidențialmente, aflăm rezumat programul primirii oaspeților și al aranjării petrecerilor adunării de la Șomcuța-Mare și, cu permisiunea onor comunicator, îl facem cunoscut cititorilor noștri.

Președintele Asociațiunii se va primi în marginea districtului Cetății de Piatră [aproape de Ileana]¹, de o deputațiune constătorie din d[omnii] juzi cercuali Vas. Dragoș și Ion Hossu și alți posesori din jurul acela, însoțiți de un stindard, cu cale-l vor petrece până în hotarul opidului Șomcuța-Mare, unde-l va saluta altă deputațiune opidană și-l va petrece până la pretoriu în încăperile căpitanului suprem.

În 10 august, inteligența română din Șomcuța va da un banchet întru onoarea oaspeților, seara bal în sala cea mare a pretoriului. Apoi tinerimea română din Urbea Mare cu Justin Popfii, sperăm, ne va delecta cu un frumos concert național.

10 încăperi ale pretoriului se vor mobila pentru ca să se poată găzdui în ele cei mai aleși membri și domni. Mai departe se va așeza în pretoriu un bucătar, care pentru un preț moderat va prevedea cu mâncări și băuturi pe stim[ății] noștri oaspeți.

La bal sunt gata toate damele din jur, ba și din Baia-Mare vor veni cei mai de frunte, din alte părți încă într-un frumos număr.“

Vom adăuga din parte-ne numai vro două-trei cuvinte spre înțelegerea acestei adunări.

Asociațiunea Transilvană pentru Cultura Poporului Român este cea mai solidă societate națională, pe care o au românii de peste Carpați, ba încă, s-ar putea zice, că românismul întreg.

În fiecare an, ea-și ține adunarea-i națională într-o altă localitate și anume acolo unde crede că poporul are trebuința cea mai urgentă de vivificarea spiritului național.

Astfel, pe unde a trecut o dată Asociațiunea Transilvană, acolo românismul nu mai moare, fie cât de crâncene lovirile dușmanilor, căci până și copiii sunt gata a deveni martiri.

1. Nota autorului. (n. ed.).

Acum adunarea Asociațiunii Transilvane a pătruns la Șomcuța, în fundul Panoniei, marginea lumii române...

Îi trimitem călduroasele noastre urări!

61

București, 3/15 august 1869

Toate sunt cu putință pentru domnii miniștri actuali.

Până mai alaltăieri, noi nu credeam posibilă călătoria Domnitorului, muștrând cu durere în revista noastră trecută pe membrii Cabinetului de a acredita acest zgomot prin foițele lor oficioase; și iată că Măria Sa a și plecat în realitate, după cum ne anunță *Monitorul*, cu scopul de a vizita, în Crimeea, pe țarul tuturor rușilor.

Constituțiunea română nu împiedică pe Capul Statului de a ieși afară din țară, pe cât timp și de câte ori domnii miniștri vor socoti de cuviință a consilia Tronului o excursiune peste [h]otare; – șoptesc cu naivitate, în dreapta și-n stânga, agenții guvernului.

Ciudată manieră de a interpreta pactul nostru fundamental.

Dar nu este, oare, înveterat că pe baza unui asemenea comentariu, Principele României ar putea să-și aleagă o reședință perpetuă la Berlin, lăsând sărmana țară, pentru totdeauna, pe mânele cele mult gingașe ale d[omnului] Kogălniceanu?

Deși Constituanta din 1866 n-a defins într-un mod direct, printr-o dispozițiune specială, absenteismul Principelui, totuși oprirea este coprinsă, nu mai puțin clar și limpede, supt o formă cu atâta mai eficace, cu cât ea este mai generală, în articolul 96, care zice: „Domnul nu are alte puteri decât acelea date lui prin constituțiune.”

Pactul fundamental pe care și l-au croit mai deunăzi serbii, este fără alăturare mai monarhic decât al nostru și, totuși, chiar acolo, articolul 9 sună așa:

„Principele petrece nelipsit în țară, iar când necesitatea îl va sili a merge pe câțva timp în străinătate, el va lăsa în locu-i un regent sau doi, anunțând aceasta națiunii printr-o proclamațiune.”

Însuși Cuza, plecând din țară, sunt acum tocmai patru ani, sub regimul statutului d[omnului] Kogălniceanu, avusese bunul simț și delicatețea de a instala în locu-i o regentă, anunțată națiunii într-un mod formal.

Ei bine, astăzi România este părăsită de Capul Statului, pe care nici într-un caz nu-l pot suplini miniștrii, căci prin însuși aceasta ei ar deveni neviolabili, și nu numai atâta, dară până și această călătorie a Domnitorului, adică un fel de vacanță a Tronului, d-abia figurează în coada *Monitorului Oficial*, ca și când ar fi o simplă inserțiune industrială!!!

Noi nu ne îndoim, că va sosi odată momentul, ca domnii miniștri actuali, singuri responsabili, pe lângă espierea celorlalte nenumărate păcate, să dea seamă națiunii și pentru această curioasă teorie de a înțelege constituțiunea, mai ales când dumnealor nu se vor putea scuza, decât numai prin amicitia cu nemții și cu muscalii în dauna latinătății!

Pe când România întreagă, își are ochii întorși spre Paris, guvernânții noștri se uită cu duioșie la Crimeea!

Lăsând însă deocamdată în rezervă această cestiune, imensă prin consecințele sale și pe care este imposibil a o limpezi într-o singură zi; să abordăm lucruri mult mai mărunte.

Primim chiar acum, din capitala districtului Vlașca o corespunzătoare, care ne povestește cu multă indignațiune niște fapte cu totul ordinare, de tot cotidiene, de tot comune de o bucată de timp pe osânditul pământ al României, încât ele nu mai sunt în stare a mișca câtuși de puțin pe cineva în această țară, deprinsă a îndura în tăcere și cu nesimțire câte și mai câte!

Înt-o:

„Giurgiu, 1 august 1869

D[omnul] Zamfir Georgescu, cofetar, unul din acei cetățeni ce au luptat și mai luptă prin toate mijloacele cuviincioase și legale contra guvernului actual; acel care în timpul faimoaselor alegeri, profetizate de d[omnul] Kogălniceanu, a fost trimis înaintea Parchetului sub cuvânt că, în loc de a vota pe d[omnul] Gogoasă, ar fi scris pe bilet: „nu se mai trec *gogoșele*“; d[omnul] Georgescu mai avea, pe lângă altele, criminalul obicei de a citi în toate zilele în cofetăria sa, la auzul public, ziarele liberale, ale căror idei le împărtășește cu inimă.

Astăzi dumnealui zace aruncat în temniță, amenințându-i-se, dar, averile comerciale, căci poliția l-a smuls ieri din prăvălie, cu modul foarte original, cu care știe a proceda numai polițistul de aici, d[omnul] Tacmengiu.

Și care-i este vina?

Fiindcă ar fi zis în public că n-are încredere în guvernul actual, ceea ce păcătosul mandat de depunere traduce prin: „a ultragiāt guvernul“.

Observați bine, că mandatul de înfățișare și de aducere nu există, căci poliția din Giurgiu nu-și bate capul cu asemenea deșerte formalități!

Astăzi, ca amic, eu am voit să vorbesc cu d[omnul] Georgescu, dar directorul temniței nu m[î]-a îngăduit nici măcar să-l văz, fără voia prealabil înscrisă din partea procurorului, adică a aceluia ce trimisese pe d[omnul] Alexandru Dumitrescu la București, încercat de fiare la gât și la mâni, numai pentru că cutezase a protesta contra bandei electorale.

Înțelegeți foarte bine, că, a mă duce la un asemenea procuror, era a trece în zadar de la Ana la Caiafa!

Așadară, d[omnul] Georgescu stă azvârlit într-un mod barbar în pușcărie, fiindcă nu-i place a avea încredere în d[omnul] Kogălniceanu, pe când d. Steiner, fericitul sudet austro-maghiar, urmează a fi agent al vapoarelor, după ce înjurase cu o brutalitate sălbatică, într-un loc oficial, „țara, legile și guvernul“ României!

Când, oare, vom scăpa și noi de *armonia administrativă-judiciară*, de *regimul de răzbunare* și de *batjocurile străinilor*, cei trei stăpâni absoluți ai națiunii române?...“

Și cu toate astea, câtă să mărturim cu franchețe că există între Carpați și Dunăre un cetățean, care numai dansul nu poate să se plângă contra guvernului actual: părintele Dimitrie Constantinescu, prim-preut de Prahova, cunoscut în Europa întregă supt nemuritorul nume de „Popa Tache“.

Întă o relațiune pe care am primit-o zilele acestea:

„București, 25 iulie 1869.

Se zice că astăzi s-a prezentat la Prefectura de Ilfov ilustrul Popa Tache, dimpreună cu fratele sânticii sale, spre a cere seamă de la d[omnul] Prefect pentru ce adevcă a cutezat a desțitui pe prea-îubitul său frățior din postul de notar la comuna Băneasa, din plasa Dâmboviței.

D. prefect a expedit pe dată o epistolă către d[omnul] subprefect, ca la moment să-l reinstaleze tot la zisa comună.

După ce d[omnul] prefect a plecat din pretoriu, celebrul Popa Tache s-a adresat către director, zicându-i că a scăpat din vedere de a mai face o mică rugăciune, și anume: pe când era aproape destituirea giuvaarelui său de frate, epistatul moșici Băneasa a avut îndrăzneala de i-a luat un cal, pentru care cauză, - nu se știe.

Atunci d[omnul] director, ca să îndatoreze și dumnealui pe putintele Popa Tache, a invitat [pe] loc pe fratele cuviosului ca să formuleze o petițiune în termenii următori:

«D[omnu]le prefect, de către epistatul moșici Băneasa, mi s-a sechestrat un cal, sub ce motive nu cunosc; vă rog, dar, să binevoiți a da un ordin mai serios locului competente spre a-mi restitui calul în a mea posesie.»

Iată și apostila d[omnu]lui director către d[omnul] subprefect de Dâmbovița:

«Domnul subprefect va merge însuși în fața locului, va cerceta cu seriozitate și luând calul din mâna părâtului, la moment îl va preda reclamantului, și cel ce se va crede năpăstuit va reclama autorității competente.

(Semnat): p[entru] Prefect, D. Rizu.“

Apoi mai zică cineva, că România suferă, când toți agenții mari și mici ai administrațiunii ascultă cu atâta grabă orice poruncă a merelui cetățean Popa-Tache, dimpreună cu întreaga-i familie!!!...

*

Fiindcă *Monitorul* după atâtea somațiuni din partea-ne, tot încă n-a dezmințit fatala existență a negociarilor între România și Austro-Ungaria pentru re-nnoirea monstruosului tractat de extradițiune din 1865, publicăm mai la vale, spre deplina luminare a cestiunii, o importantă lucrare oficială a colegului nostru d[omnul] Missail, prezintată, sunt acum doi ani, ministrului de Justiție d[omnul] Anton Arion.

62

București, 5 / 17 august 1869

În revista trecută noi am analizat deja nefericita idee a călătoriei la Crimeea, pe care ministerul actual crezuse de cuviință a o inspira Capului Statului.

Am demonstrat că constituțiunea română refuză Principelui „puterea“ de a lăsa țara după bunul plac al consilierilor Tronului și fără voia națiunii.

Am arătat că acest drept este foarte mărginit chiar la vecinii noștri serbi, deși pactul lor fundamental este cu mult mai monarhic decât al nostru.

Am adus aminte, că însuși vodă-Cuza, până și sub regimul Statutului, nu părăsea România fără o instalare prealabilă a unei regente; căci miniștrii fiind responsabili nu pot înlocui nici într-un caz pe un principe neviolabil.

Am dovedit, în fine, că ceea ce ne putem aștepta de acum înainte, este ca d[omnii] Kogălniceanu și Dimitrie Ghica să mai

1. În text: „de“ (n. ed.).

insufle Tronului de a se muta pentru totdeauna la Berlin, dirijându-ne apoi din palatul regelui Friderich-Willhem, sub frumosul cuvânt că nici o lege nu-i oprește!!!

Am mai lăsat însă în rezervă un punct foarte important, foarte caracteristic, foarte semnificativ.

Măria Sa a plecat din București tocmai cu douăzeci și patru ore înaintea de serbarea zilei onomastice a Împăratului francezilor.

Oare să fi fost atât de greu de a mai [fi] amâna[t] cu vro câteva minute?

Majestatea Sa, Împăratul de la Nord, nu putea să aștepte o singură zi în favoarea Majestății Sale Împăratul din Occidente?

Cabinetul fiind singur responsabil, latinitatea insultată va avea tot dreptul să-i zică: ai cauzat plecarea Capului Statului Român, la 2 august, într-adins, pentru că a doua zi să nu poată lua parte la o manifestare în onoarea lui Napoleon [al] III[-lea]!

Să fi fost ziua regelui prusian sau poate chiar a d[omnu]lui Andrassy, - n-o făcea aceasta!

Ziarul *Le Siècle* din 8 august rezumă în următorul mod toată politica exterioară actuală a României:

„Ea se reduce la cinci puncturi:

1. Ruptura între Principele Carol și Partitul Național, fiindcă acesta refuzase să pună pe colonelul Krenski în fruntea armatei române.

2. Înlocuirea Misiunii Franceze, atât de regretate de partea cea liberală a oștirii, prin niște căprari prusiani.

3. Stabilirea unei tabere la Furceni, mai aproape de Rusia decât de capitala țării.

4. O convențiune pentru navigarea Prutului, în puterea căreia este permis Rusiei a ține în permanență o flotă și o forță armată la marginea României și în vecinătatea imediată a Turciei.

5. Marile decorațiuni prusiene a Vulturului Roșu și Hohenzollern, acordate miniștrilor pentru niște servicii oculte, căci cestiunea postală, invocată ca pretext, se regulase încă de sub cabinetul precedente.“

Cătră această tristă enunțare trebuie să mai adăogăm acuma, cu o nouă durere de inimă, neromâneasca umeltire a guvernanților noștri, ca Principele să nu fie în București tocmai la ziua onomastică a Împăratului Napoleon!!

Cu cât însă domniii miniștri vor persista mai mult în această răceală pentru latinii din Occidente, cu atât națiunea română va avea o datorie mai imperioasă de a se feri cu neadormire de scopurile ascunse ale nemților, alergând în brațele pururea deschise ale fraților noștri din Franța, Italia, Spania!

Noi revenim, dară, la suprema urgență a unui congres pan-latin în Paris, cu atât ma mult că această idee, chiar fără s-o fi susținut ceilalți confrați ai noștri din ziaristica liberă, totuși a provocat deja o mare turburare în șirurile inamicilor secolari ai românismului.

Iată ce scrie *Gazeta Transilvaniei* în numărul său din 7 august:

„Proiect pentru un congre pan-latin:

Sub acest titlu circulă prin toate jurnalele provocarea, ce se făcu în jurnalul *Traian*, pentru întrunirea unui congres în Paris, la care să ia parte toate semințiile din limba latină, adică francezii, italianii, spaniolii, portugalii și românii. Despre această provocare se primi îndată în Cluj o telegramă, și *Kolosvary Kozloni* a

și combătut-o într-un articol: „A pan-latin congressus eszméje“, consacrandu-i fruntea coloanelor sale oficioase și deducând că ideea aceasta, ca și aceea a pan-slavismului și pan-germanismului, de câte ori a ieșit pe orizontul ultraiștilor, până acum totdeauna a rămas și va rămâne numai idee, care se va înființa *ad calendas graecas*, fiindcă românii rămași **ticăloșiți, ei singuri** rād în pumni de astfel de cetățeni rădicate în aer.“

Prin urmare d-abia s-a formulat propunerea lui *Traian* și iată că o telegramă a zburat deja la Cluj, foile ungurești începând a ne înfrunța cu înverșunare, ba încă mai mult, - a ne descuraja prin „**ticăloșia**“ *românilor, la cari, în adevăr, strigătul nostru n-a găsit până acum nici un răsunset, numai din cauza micilor vanități personale: organul „cutăruia“ cum, oare, să primească o inițiativă atât de grandioasă, din partea unui ziar în fruntea căruia se află „cutare“!!!*

Pe când o indiferență malițioasă ne-a întâmpinat la noi acasă, nu numai foile ungurești, dar și cele austriace, s-au turburat la singura perspectivă de a se putea realiza vreodată o colosală federațiune pan-latină.

Iată ce zice ziarul vienez *Zukunft* în capul revistei sale din 4 august:

„După cum se știe, în București s-a emis de curând ideea, ca să se împreune în Paris, în timpul cel mai d-aproape, reprezentanții tuturor naționalităților latine ale Europei, spre a se consulta asupra împrejurărilor politice și naționale ale fiecărei ginți în parte, asupra interesului comun al tuturor față cu celelalte națiuni mari ale continentului nostru, asupra condițiilor și tendințelor unei politici federale.

Dacă aceasta este un fel de răspuns la modul cum comitele Beust a pus la cale România în *Cartea roșie*, și la intențiunile ostile ale Ungariei, contra acestor vechi resturi ale dominațiunii române, - atunci nu se poate nega că pasul naționaliștilor din București este un act legitim al apărării prezentului și viitorului lor ale cărui consecințe însă, în tot cazul, vor încurca și mai mult gestiunea orientală și vor îngreui dezlegarea ei.

Cele două depeșe ale d[omnu]lui Beust din *Cartea roșie* vor procura negreșit românilor o bogată materie de recriminațiuni într-un asemenea congres pan-latin, sub ochii Împăratului Napoleon, carele, după cum se știe, este foarte fin la auz pentru astfel de exclamațiuni!...“

Supărarea mai mult sau mai puțin violinte și teama, mai mult sau mai puțin mascată a organelor maghiare și austriace, ne probează, încă o dată, că *Traian* a reușit să nemerească adevărata cărare a mântuirii neamului românesc, în fața căreia ar trebui să dispară pentru totdeauna meschinele rivalități de prioritatea inspirațiunii, unindu-se toate ziarele nedependente într-o singură voce:

Congres pan-latin la Paris!

*

Publicăm mai la vale o importantă depeșă din Belgrad.

Guvernul Principelui Milan s-a grăbit a dezminți oficialmente zgomotul despre încheierea unui tratat de extraditațiune între Serbia și Austro-Ungaria.

Guvernul Principelui Carol tace, deși a fost acuzat mai pre față și deși a dat mai multe motive de a fi bănuț!

București, 9 / 21 august 1869

Monitorul Oficial de miercuri ne dă următorul comunicat:

„Ziarul *Traian* în numărul său de duminică 3 august curent, relatează un fapt cu cât nefondat, cu atât și neexact. Preferatura, dară, pentru a restabili adevărul, cere publicarea epistolei ce d[omnul] prefect ar fi adresat d[omnu]lui subprefect, și afirmă că notarul în cesiune se află încă astăzi destituit din funcțiunea ce ocupa și trimis înaintea justiției pentru abuzul de putere ce a comis.

În cât privește formularea petițiunii ce d[omnul] Ioan Popescu a îndreptat prefecturei, aserțiunile acestui ziar sunt cu desăvârșire neexacte deoarece suplica a fost prezentată într-un mod corect și d[omnul] director n-a făcut decât a recomanda d[omnu]lui subprefect să nu tolereze nimănui să-și însușească un obiect străin mai înainte de a fi dobândit acest drept prin calea legală“.

Mai întâi de toate să precizăm cesiunea.

Este vorba de revista noastră de duminică în care noi am semnalat următoarele cinci cesiuni:

1. Politica anti-românească și anti-democratică a guvernului actual de a consilia Tronului o călătorie la Crimeea, fără voia națiunii și contra interesului latinătății, numai și numai în folosul șvabilor și al muscalilor.

În această privință *Monitorul Oficial* nu ne dezmente.

2. Ilegala arestare a unui cetățean din Giurgiu, fără mandat de înfățișare și de aducere, sub curiosul pretext că n-ar avea încredere în d[omnul] Kogălniceanu, ceea ce constituie o crimă imensă, pentru care nenorocitul a fost pus „la secret“.

În această privință *Monitorul Oficial* nu ne dezmente.

3. Triumful neamțului Steiner, tot din Giurgiu, carele rămâne tare și mare, ca agent al vapoarelor, în urma grosolanelor insulte, aruncate cu insolentă în fața națiunii române.

În această privință *Monitorul Oficial* nu ne dezmente.

4. Negociarea între guvernul nostru și între cabinetul austro-maghiar a încheierii unui tractat de extradițiune, în virtutea căruia toți ardelenii, pribegiți pe pământul României zise-libere, să fie dați, după cea dentâi cerere pe mânele d[omni]lor Beust și Andrassy.

În această privință *Monitorul Oficial* nu ne dezmente.

Singurul lucru pe care d[omni]i miniștri au crezut de cuviință și au socotit de datorie a ni da un viguros avertisment, a fost cutezarea noastră de a atinge „neviolabila“ persoană a lui Popa Tache.

Nu ne mai mirăm acum de rațiunea și de ținta glumetelor epistole ale d[omnu]lui C. A. Rosetti către cuviosul prim-preut de Prahova!

Să cercetăm însă cu sânge rece, dacă chiar în această cesiune comunicatul de mai sus este sau nu o dezmințire.

Ce am spus noi, oare?

Dentâi, că fostul prefect de Ilfov, înaintat apoi la demnitatea de agă, ar fi poruncit subprefectului de Dâmbovița a reinstala în postul de notar al comunei Băneasa, pe un frate al lui Popa Tache, destituit cu câteva zile înainte.

La aceasta, comunicatul ne răspunde că individul „se află încă astăzi destituit“.

Încă, astăzi... ne mulțumim d-ocamdată!

Al doilea, noi ziceam așa:

„După ce d[omnul] prefect a plecat din pretoriu, celebrul Popa-Tache s-a adresat către d[omnul] director, zicându-i că a scăpat din vedere a mai face o mică rugăciune, și anume: pe când era aproape destituirea giuvaerului său de frate, epistatul moșiei Băneasa a avut îndrăzneala de i-a luat un cal, pentru care cauză nu se știe.

Atunci d[omnul] director, ca să îndatoreze și d[umnea]lui pe putintele Popa-Tache, a invitat [pe] loc pe fratele cuviosului, ca să formuleze o petițiune în termenii următori:

«D[omnu]le prefect, de cătră epistatul moșiei Băneasa mi s-a sechestrat un cal, sub ce motive nu cunosc; vă rog, dar, să binevoiți a da un ordin mai serios locului competente spre a-mi restitui calul în a mea posesie.»

lată și apostila d[omnu]lui director către d[omnul] subprefect de Dâmbovița:

«D[omnul] subprefect va merge însuși în fața locului, va cerceta cu seriozitate și luând calul din mâna părâtului, la moment îl va preda reclamantului, și cel ce se va crede năpăstuit va reclama autorității competente.

(Semnat): p[entru] Prefect, D. Rizu...»

Comunicatul, ne dezmințe el, oare?

Nicidecum.

El se mărginește a declara cu o naivitate patriarcală, că „suplica a fost prezentată într-un mod corect“.

Aceasta ne aduce aminte că tot așa, armata română din Galați a fost silită a închina steagul denaintea cătanelor „după uzul stabilit“.

Am isprăvit cu comunicatul; nu însă cu *Monitorul Oficial*.

În numărul său de marți, el publică Convențiunea postală între România și Austria.

Textul francez nu ne privește, dar nu putem trece cu vederea modul cum s-a tradus el românește de cătră organul Statului Român.

Articolul 2 zice că comunicațiunea se va stabili între următoarele puncturi:

1. Între *Unter Sinoutz* și Mihăileni.
2. Între Suceava și Folticeni prin Nămericeni.
3. Între *Soosmezo* și Adjud, prin Filipești.
4. Între *Kronstadt* și București, prin *Ober Tömös* și Predeal.
5. Între *Hermanstadt* și Râmnic prin *Rothenthurm* și Căineni!...“

Astfel, guvernul nostru, neagă pe față până și ființa elementului românesc în Ardeal și Bucovina, unde nu sunt pentru d[omnii] miniștri decât nemți, tot nemți și iarăși nemți.

Sinouții-de-Jos nu există: „*Unter-Sinoutz*“.

Brașovul nu există: „*Kronstadt*“.

Sibiul nu există: „*Hermannstadt*“.

Turnul-Roșu nu există: „*Rothenthurm*“...

În articolul 11, tot astfel „*Noua Moldovă*“ din Banat se numește „*Neu Moldova*“, ba până și sârmana apă românească a Murășului s-a prefăcut în „*râul Maros*“!

De aici înainte ne așteptăm ca Bucureștii să devină „*Bukarest*“ și România „*Wallachei*“!!!!

Pentru ca să ne pătrundem și mai bine de imperioasa idee că țara trebuie cu orice preț germanizată, *Monitorul Oficial* de astăzi publică, pe pagina a doua, mai sus de „anunțuri ministeriale“, următoarea reclamă:

„*Geții sau filiația genealogică de la Leigi la Geți și de la Geți la Germani și Scandinav, demonstrată cu istoria emigrației acestor popoare*, de Frédéric Guillaume Bergmann, Paris 1859. Asupra acestei scrieri d[omnul] A. Maury consacră în *Journal des Savants*, un șir de articuli foarte importanți din punctul de vedere al începutului istoriei noastre. Recomandăm, atât scrierea domnului Bergmann, cât și articolul domnului Maury istoricilor noștri. Într-un timp când ne ocupăm cu strângerea materialului istoriei românilor, să nu scăpăm din minte asemenea lucrări cari vină în ajutorul nostru“.

Înțelegeți oare?

Dacii sunt șvabi, ceea ce conduce necesarminte la concluziunea că românii cată a fi cel puțin pe jumătate compatrioți ai d[omnului] Bismarck!...

Monitorul Oficial recomandă cu stăruință această teorie a ilustrului **Friederich Wilhelm Bergmann!**

Guvernul este destul de generos deocamdată: mâni sau poimâni ne vom deștepta nemți cu totul!

Fiți siguri, însă, că veți trece peste cadavrele noastre mai nainte de a reuși în aceasta, domnilor Cavaleri Prusiani!...

64

Fabrica corespondențelor din Transilvania

În *Adunarea Națională* de joi cetim o epistolă, în care d[omnu]l Kogălniceanu se înalță până la cer, și în fruntea căreia figurează:

«Transilvania, Clusiu, 27 iulie 1869»

Din nenorocire, autorul acestei corespondențe a uitat că o face din Cluj, iară nu din București, și iată, dară, cum se dă de gol în următorul pasaj:

«Prin astfel de mijloace cred pestanii a depune un fundament stabil pentru un venitor ferice al națiunii lor!

Prin astfel de mijloace cred ei a-și întări ighemonia asupra celor 11 milioane de altă naționalitate, care locuiesc țerele de sub coroana S[fântului] Ștefan. Este un lucru prea natural ca omul să nu iubească pre acel ce-i vrea moartea. Și așa națiunea română de acolo se vede avizată la puterele-i proprii naționale. Așa sunt avizate și celelalte națiuni de sub coroana Absburgilor.»

Precum vedeți, pentru pretinsul corespondinte din Cluj, românii de peste Carpați sunt „ACOLO“, ceea ce dovedește în modul cel mai clar că dumnealui scrie AICE...

65

Un răspuns la Brașov și la Pesta

Ziarul *Familia* din Pesta crezuse de cuviință, zilele acestea, a acuza Academia Română de a fi comis, în anul trecut, „o greșeală cardinală“, nealagând de membru pe d[omnu]l B. P. Hăjdeu.

Ziarul *Transilvania* din Braşov, într-un articol foarte obscur, de mult ce e necăjit, observă următoarele:

„La greşala cardinală, ce zice *Familia* că s-ar fi comis în anul trecut, să răspundă însuşi d[omnul] B. P. Hajdeu. De altminteră, d[omnul] Hăjdeu senior nu şi-a dat demisiunea; iară *Familia* spune verde că naţiunea aşteaptă, ca cei ce nu se prezintă la adunarea Societăţii Academice, să-şi dea demisiunea. Aşa cere naţiunea? Foarte bun lucru cere. Numai, oare, ştie naţiunea noastră, că ce cere, pretinde, imperă, în acest caz, de la ea însăşi onoarea sa naţională, interesul său drept înţeles? Cere, pretinde şi imperă: scuturarea indiferentismului, credinţă mai multă în existenţa şi viitorul său, aprecierea mai drept a fatigelor de sânge vărsat pentru ea de către erudiţii ei, îmbrăţişarea de o mie [de] ori mai călduroasă a literaturii sale, pe care până acuma o priveşte curat numai ca un lucru de lux, fără care doară ar putea ca şi până acuma“.

Nu m-aş fi amestecat nicidecum în această polemică, dacă ea m-ar fi privi numai pe mine personalminte, pentru care, fie zis în paranteză, a fi sau a nu fi în Societatea Academică nu scade şi nu adaugă; dar sum dator a răspunde fără nici o clipă de întârziere, când un organ de publicitate vine a arunca cu uşurinţă asupra venerabilului meu părinte o gravă bănuială de „indiferentism“.

Să fie, dar, bine constatat, că tatăl meu a trămis încă de an demisiunea sa din Academie, bazându-se pe două cauze de o forţă majoră: una, o sănătate cu totul dărăpănată, prin etate şi prin muncă; a doua şi cea mai ponderoasă - „imposibilitatea de a ieşi din Basarabia“.

Acelaşi simţ de delicatete, care mă opreşte a vorbi mai pe faţă, ar fi trebuit să oprească de asemenea cu atât mai mult pe ziaristul din Braşov a furişa îndoieli puţin cuviincioase asupra unui bărbat, a căruia toată viaţa a fost un lung sacrificiu pentru naţiunea română... în nişte condiţiuni, fără alăturare mai grele de cum sunt chiar acelea de peste Carpaţi...

66

Scrisori bucureştene

3 August 1869

Pe când Ministeriul de Finanţe numără batalioane întregi de funcţionari permaninţi şi bine plătiţi:

Directori, supt-directori;
Casieri, supt-casieri;
Perceptori, supt-perceptori;
Controlori, supt-controlori;
Revizori şi inspectori;

Pe când pentru acest minister sunt numite atâtea comisiuni parlamentare, ordinare şi extraordinare;

Nişte alte şi mai extraordinare comisiuni, ca şi autorităţi legalmente constituite, se văd funcţionând pe lângă acest departament.

Sunt vro cinci luni de zile şi mai bine, de când mai multe persoane, unele din ele din cele aşezate la pensiuie, iar altele chiar străine de această ţară, urcă şi coboară scara ministerului de Finanţe cu titlul de comisari, şi primesc regulat, ca diurnă, fiecare câte 20 lei noi pe zi.

Ce se mai fie, oare, și acești comisari ultraextraordinari?!

Cine i-a numit?!

Ce însărcinare au?!

Ce au lucrat până acum?!

Cât timp mai au să lucreze?!

Toată lumea întrebă și se miră, dar nimeni nu știe ce să răspundă.

Ca contribuabil [sic!] al statului, rugăm pe guvern să ni dea convenitele deslușiri prin *Monitorul Oficial* pentru această risipă de bani.

Ca cetățean conservator al constituției, îl rugăm să ni arate, cine este mai cu seamă cea fostă cătană nemșească, care face parte din acele comisii?

Prin care articol al bugetului? prin ce vot al Camerei? prin ce lege specială? s-a decis a se da asemeni funcțiuni cu atari diurne la niște străini?!

Nu mai puțin, în aceeași calitate de contribuabil și de cetățean, întrebăm să ni se spună ce mai este și misiunea d[omnu]lui Valentinianu, ca inspector al punctelor și birourilor de vămire - post neprevăzut prin bugetul statului?...

67

București, 13 / 25 august 1869

În numărul trecut publicarăm adresa unora din junimea română de la Paris, ca răspuns la apelul nostru în privința „Congresului pan-latin”.

Acordându-i în fruntea ziarului locul revistei politice, arătarăm astfel, într-un mod tacit toată importanța acestei frumoase inițiative.

Nu ne îndoim că nu există nici o inimă românească jună, adevă necoruptă încă prin imperiul preocupărilor curat materiale, care să nu simță și să nu cugete ca și restrânsul deocamdată cerc al amicilor noștri de pe malurile Secuanei.

Dar înțelege-vor, oare, aceasta cei născuți în zile rele, crescuți în atmosfera invaziunilor, nutriți cu pâinea oportunității și adăpați la fântâna cosmopolitismului?

Autorii adresei speră.

Dumnealor zic:

„Noi răspundeam pe deplin la apelul lui *Traian*; dar totodată, simțind propria noastră nesuficiență, cutezăm a face și noi din partea-ne un alt apel către somitățile politice române, rugându-le ca să conlucre și ele cu energie și rezoluțiune la realizarea marii idei!”

Oricum să fie, în așteptarea răspunsului acestor „somități” care o să mai întârzie, după obicei, până la ora a unsprezecea, junimea română trebuie să meargă și va merge singură înainte.

Ea posedă un avantaj imens asupra bătrânilor: pe dânsa n-o leagă trecutul!

Amicii noștri din Paris observă:

„Nu sunt, oare, atâtea exemple chiar în istoria modernă a românilor de asemeni idei mari, cari prin modul neașteptat al realizării lor ne obligă a spera,

că însăși forța lucrurilor va împinge pe membrii ginții latine din Oriente la Congresul pan-latin din metropola Franței, ca să pună dempreună cu frații lor din Occidente fundamentul unei solidarități morale eterne, singurul geniu conservator al latinismului?"

Ei bine, „forța lucrurilor“ pe care o invocă autorii adresei, începe deja a se manifesta.

Congresul pan-serbic din Cettinea este o simptomă.

Ziarul grec din București, sub redacțiunea d[omnu]lui Sardellis, în numărul său din 6 august, ia apelul lui *Traian* ca o bază, pentru a propune, la rândul său, un „Congres pan-elenic în Atena“.

În fața acestor congresuri slave și grece[ști], latinii putea-vor, numai ei să rămână cu mânele încrucișate, pironiți într-o criminală apatie?

Iată, dară, „forța lucrurilor“, care va târî după sine, vrând-nevrând, chiar pe „somitățile politice“!

Prin urmare, plini de încredere în viitorul națiunii române, a căria junime dă semne de viață, noi revenim încă o dată la:

„Congres pan-latin în Paris!“

*

Monitorul Oficial, publică următorul comunicat:

„Guvernul se mărginește a întâmpina, că termenul convențiunii de extradițiune, încheiat cu Austria în 1865, nu expiră decât peste doi ani, și anume la 27 iunie 1871; asemenea el declară, că nici o negociere nu este deschisă în privința încheierii vreunei alte convențiuni de extrădare cu guvernele imperiale și regale“.

Înregistrând această declarațiune, ca o dovadă de cea mai perfectă imparțialitate din partea-ne, mulțumim din toată inima guvernului că a crezut de cuviință a veni, mai bine târziu decât niciodată, a liniști opiniunea publică, cel puțin într-o singură cesțiune.

Peste doi ani, sperăm că sărmana Românie nu va mai fi sub băta lui Popa-Tache, dispărând astfel orice grijă de viitoarea rennoire a tratatului de extradițiune.

Până atunci, însă, nefasta convențiune din 1865, rămânând docamdată în vigoare, recomandăm cu tot dinadinsul d[omnu]lui ministru de Interne excelintul studiu despre vagabundaj, pe care-l publicăm mai la vale, și prin care, se poate micșura, măcar în parte, buba actualității în această privință.

Suntem datori a mai mulțumi guvernului încă pentru un lucru, adecă pentru două laoltă, ceea ce nu ni s-a întâmplat până acum, încât ne temem prea mult că ministeriul se clatină, de vreme ce s-a apucat a presăra câte un bine printre sute și mii de rele.

În Congresul Statistic Internațional din acest an, România va fi reprezentată printr-unul din economiștii noștri cei mai distinși, atât de bine cunoscut mai în special lectorilor lui *Traian*, anume venerabilul d[omn] Ion Ionescu.

Alegerea este mai mult decât nimerită.

1. În text: „guvernul“ (n. ed.).

În sesiunea precedentă a acestui congres, statistica română a fost personificată prin d[omnul] Grigorie Bengescu.
Era o glumă!...

*

M[ăria] S[a] Domnitorul s-a întors în București, nu se știe pentru cât timp.

68

București, 18 / 30 august 1869

Căderea ministeriului nu poate fi departe, deoarece-l vedem silindu-se mereu a se justifica, precum neguțitorul se zbugiumă a-și da, cu orice preț, un aer de solvabilitate, mai cu seamă atunci când failita bate la ușă.

Până mai dăunazi țara putea să țipe, cât de tare, sub biciul bandelor electorale din întru și sub palmele diferitelor consulatate din afară, fără ca *Monitorul Oficial* să se fi turburat cătuși de puțin.

Acum, însă, din contra, nu apare un singur număr al gazetei guvernamentale, în care să nu figureze un șir de „comunicate”, chiar când organele publice nu crezuseră de trebuință a se pronunța asupra unui punct, precum a fost, bunăoară, în privința sumelor cheltuite cu ocaziunea lagărului de la Furceni.

De unde, oare, această neașteptată susceptibilitate din partea unor miniștri, atât de impasibili, atât de superbi, atât de disprețuitori în curs de opt luni?

Neguțitorul mergea bine, astăzi merge rău, iată totul!

Numai criza ministerială explică subita și nervoasa poftă a guvernului de a ieși din încurcătură cu o față pe cât se va putea mai curată.

Între celelalte, *Monitorul Oficial* ne gratulează și pe noi cu următorul „comunicat”, al doilea în curs de o singură săptămână:

„Ziarul *Traian* în numărul său de sâmbătă, 9 august, critică modul traducerii convențiunii postale dintre România și Austria.

Traducerea convențiunii fiind făcută de fosta administrațiune postală, supusă corpurilor legiuitoare în timpul guvernului precedent, când s-a și publicat în broșuri și s-a și distribuit domnilor senatori și deputați, - direcțiunea actuală a poștelor când fu nevoită a o publica din nou, - în urma schimbării ratificărilor între guvernul român și cel austriac, nu mai avea dreptul de a introduce o cătuși de mică modificațiune, chiar constatând asemenea erori, pentru cuvântul că atât originalul cât și traducerea convențiunii aveau un caracter definitiv prin investirea ei cu toate formele.“

Așadară, ministerul actual descarcă asupra guvernului precedent și asupra camerelor trecute toată onoarea și toată responsabilitatea convențiunii postale, în fond și în formă, franțuzește, românește, ba poate încă și nemțește!

Toate sunt frumoase, dar ce însemnează, oare, Vulturul Roșu pe piepturile d[omni]lor Dimitrie Ghica și Kogălniceanu?

Monitorul Oficial a declarat el însuși că această glorioasă distincțiune prusiană este pur și simplu o răsplată pentru convențiunea postală.

Apoi una din două: ori că fapta este a ministeriului actual încât „comunicatul“ nu are rațiunea sa de a fi, ori că nu este, încât nu are rațiunea sa de a fi „Vulturul Roșu“!

Dilema e riguroasă.

Pentru a procura *Monitorul Oficial* ocaziunea de a mai înmulți numărul „comunicatelor“ sale, cari aruncă în orice caz atâta lumină indirectă asupra situațiunii, vom înregistra aci unele preocupări foarte grave ale opiniunii publice în momentul de față.

Se zice că primirile cele bune pe la curțile princiare coincid mai totdeauna, de o bucată de timp, cu cestiunea drumurilor ferate.

Prin aceasta noi nu facem nicidecum vro aluziune malițioasă la experiența deputaților și senatorilor din fostul Parlament în ajunul votării concesiunilor.

Intențiunea noastră este numai de a pune oarecum în armonie strălucita recepțiune făcută M[ăria] S[a] Domnitorului la Livadia, cu ceea ce se afirmă în unele ziare, – dacă nu ne înșelăm, a spus-o anume *Românul*, – despre gustul ce ar avea muscalii de a prelungi linia ferată de la Iași până la Odesa.

Nu cumva prânzurile imperiale vor trebui plătite cu ruina celor două porturi ale României: Galați și Brăila?

Scump!

Se mai vorbește altceva.

Se asigură că înaltele persoane nemțești, reprezentate în aparență prin d[omnul] Strussberg, opintindu-se din cauza lipsei monetare, – un lucru atât de ordinar la neamul teutonic, – se va pune la dispozițiunea lor, în calitate de lucrători, armata română.

Noi nu credem aceasta, dar numai *Monitorul Oficial* ar fi în stare a închide gurile cele rele.

Să nu ni se răspundă, însă, că soldatul va fi plătit pentru muncă, deopotrivă cu orișicare alt uvrier, căci, pe de o parte, noi știm ceea ce se poate face cu omul supus disciplinei, iar pe de alta, nici o monedă în lume n-ar șterge rușinea ostașului român de a fi pus la ordinea d[omnului] Strussberg și de a droaiei sale de subalterni din Prusia, cari să-l învețe pe nesimțite cu poruncile nemțești.

Abundența materialelor ne forțează a remite pentru numărul viitor mai multe alte cestiuni nu mai puțin interesante, precum și observațiunile noastre la *Opiniunea Constituțională* în respectul d[omnului] A. G. Golescu și chiar al d[omnului] A. Crețescu!...

*

M[ăria] S[a] Domnitorul a plecat la Furceni, de unde, peste opt zile, se va întoarce în București, nu se știe pe cât timp.

69

București, 21 august / 2 septembrie 1869

D[omnul] Kogălniceanu a plecat la Iași; unii cutează a pretinde că nu se va mai întoarce, deși noi unii nu credem aceasta, deoarece însăși delicatetea cere ca dumnealui să nu-l silească pe d[omnul] Candianu a merge să-l caute tocmai peste Milcov.

D[omnul] Dimitrie Ghica a rămas în București; dar un ziar serios este dator a vorbi pe cât se poate mai puțin despre acest mare bărbat, ale cărui mari servicii i-au procurat în câteva zile cinci mari decorațiuni de pe toate marginile lumii celei mari.

Așadară, d[omnul] Kogălniceanu lipsind și d[omnul] Dimitrie Ghica neputând a juca un rol decât numai doară la o expozițiune [h]eraldică, - suntem împinși, vrând-nevrând, a ne adresa către d[omnul] ministru de Finanțe.

Într-unul din numerii trecuți, noi publicarăm următoarea scurtă corespundință:

„Sunt vro cinci luni de zile și mai bine, de când mai multe persoane, unele din ele din cele așezate la pensiuine, iar altele chiar străine de această țară, urcă și coboară scara Ministerului de Finanțe cu titlul de comisari și primesc, regulat, ca diurnă, fircare câte 20 lei noi pe zi.

Ce să mai fie, oare, și acești comisari ultraextraordinari?!

Cine i-a numit?

Ce însărcinare au?

Ce au lucrat până acum?!

Cât timp mai au să lucreze?!

Toată lumea întrebă și se miră, dar nimenea nu știe ce să răspună.

Ca contribuabil [sic!] al Statului, rugăm pe guvern să ne dea cuvenitele declușiri prin *Monitorul Oficial* pentru această risipă de bani.

Ca cetățean, conservator al Constituțiunii, îl rugăm să ne arate cine este mai cu seamă acea fostă cătană nemțească, care face parte din acele comisii?

Prin care articol ale bugetului? Prin ce vot al Camerei? Prin ce lege specială s-a decis să se dea asemenea funcțiuni cu atari diurne la niște străini?!”

Această corespundință ne-a atras fulgere din două părți: de la *Trompeta Carpaților* și de la *Opiniunea Constituțională*.

Pe *Trompeta Carpaților* am văzut-o dar nu ne-am putut decide a o considera.

Vom discuta, dară, numai cu *Opiniunea Constituțională*.

În numărul său din 17 august, această foaie ne combate în următorul mod:

„Acei comisari s-au numit foarte just și foarte bine: asemenea comisii erau și sunt necesare, indispensabile, pentru a lămurii situațiunea și a descoperi abuzurile și ilegalitățile petrecute, ca să poată ministrul lua măsuri de îndreptare. Se dă comisarilor diurne, pentru că este just și legal să se plătească munca și timpul lor. Ei au făcut până acum lucrări serioase și au dat ministrului mai multe referate importante, și vor lucra până ce-și vor împlini misiunea. Cât pentru acel pe care *Traian* îl numește «Catană nemțească», îl știm că este un funcționar inteligent, capabil și activ, unul din cei mai experimentați și cunoscători în materie de comptabilitate și în chestiuni financiare, și ne pare că *streino-fugia* merge prea departe în cazul de față. Dar se poate ca informațiunile lui *Traian* să-i fi venit de la cineva persicat [sic] de descoperirile celui funcționar și care se teme pentru dânsul tocmai de activitatea și inteligența celui membru al comisii; însă când strigăm moralitate și onestitate, organele de publicitate independente, în loc de a critica pe miniștri[i], ce numesc asemenea comisii, ar trebui să le ceară și să-i încurajeze în această cale tocmai spre a descoperi, pedepsi și stigmatiza neonestitatea, imoralitatea și prevaricațiunile, și să nu se critice oameni cari aduc servicii sincere și utile statului. Noi nu spunem aceasta ca să acuzăm cătuși de puțin jurnalul *Traian*, căci suntem siguri că

neconoscând misiunea și serviciurile făcute de aceste comisii, domnia sa a publicat acele *Scrisori Bucureștene* fără nici o rea intenție și că acum, când le cunoaște utilitatea, va fi de ideea noastră. Noi am spus și repetăm că jurnalul *Traian*, este un organ de bună cuviință, cu care ne place a discuta. Dar, precum fiecare partid are și amici prea-zeloși, cari merg mai departe decât ținta, și pe cari rațiunea îi domină anevoie, asemenea și la jurnale se găsesc câteodată scriitori grăbiți, cari fără voie le condamnă acte, pe cari de le-ar cunoaște partea cea bună, le-ar aproba. Și ne-a părut rău să vedem un organ de publicitate moral și independent criticând pe d[omnul] ministru de Finanțe, când știe că singurii miniștri demni de stimă și de încredere, ce avem în acest cabinet sunt domni A. G. Golescu și Crețulescu.“

Pe meditativul d[omn] A. Crețescu îl lăsăm d-o parte: „le jeu ne vaut pas la chandelle“.

Cât privește pe d[omnul] A. G. Golescu, *Opiniunea Constituțională* ni se pare a fi prea sentimentală.

Noi am constatat la Ministeriul de Finanțe existența unor comisii extraordinare.

Opiniunea Constituțională ne răspunde: „ele sunt necesare și indispensabile“.

Cestiunea este, mai întâi de toate, dacă ele sunt legale.

La aceasta nu ni se răspunde.

Noi am constatat, apoi, plata unor diurne tot atât de extraordinare ca și comisiunile.

Opiniunea Constituțională ne răspunde: „se dă pentru muncă“.

Cestiunea este, mai întâi de toate, dacă ele sunt prevăzute în buget.

La aceasta nu ni se răspunde.

Noi am constatat, în fine, în numărul acelor comisari financiari, numiți și plătiți contra legii, pe o „fostă cătană nemțească“.

Opiniunea Constituțională ne răspunde: „este inteligent, capabil, activ, experimentat, etc., etc.“

Cestiunea este, mai întâi de toate, dacă atari calități, fie ele chiar de zece ori mai strălucite, pot da dreptul orșicărei „foste cătane nemțești“, de a fi în capul unui serviciu român.

La aceasta nu ni se răspunde.

Este învederat, dară, că toate cestiunile noastre au rămas neatins.

Ceea ce ni se pare însă a fi și mai curios din partea *Opiniunii Constituționale* este de a rădica pentru d[omnul] A. G. Golescu piedestalul unei admirațiuni excepționale.

Ceilalți miniștri sunt ei „demni de stimă și de încredere“?

Opiniunea Constituțională zice: nu.

D. A. G. Golescu este el „demn de stimă și de încredere“?

Opiniunea Constituțională zice: da.

Atunci cum oare mergem cu „solidaritatea ministerială“?

Oricâte au făcut d[omnul] Kogălniceanu sau d. Dimitrie Ghica, le-a făcut totodată și d[omnul] A. G. Golescu, deoarece a preferat mai bine a păstra portofoliul, tăcând și încuviințând, - decât a-și păstra principiile, presupunându-se că le are, - protestând și dându-și demisiunea.

Dacă d[omnul] A. G. Golescu este „demn de stimă și de încredere“, sunt nu mai puțin „demni“ d[omni] Kogălniceanu și Dimitrie Ghica.

Dacă d[omnii] Kogălniceanu și Dimitrie Ghica nu sunt „demni de stimă și de încredere“, nu este „demn“ cu aceeași rațiune nici d[omnul] A. G. Golescu.

Așa cere logica sistemii reprezentative.

Cabinetul actual întreg a biciuit țara în întru, josorind națiunea în afară.

Din această osândă nu scapă, nu numai d[omnul] A. G. Golescu, dar nici chiar d[omnul] A. Crețescu, deși dumnealui s-ar putea scuza oarecum prin lipsa conștiinței de a fi fost ministru.

Ca o probă „ad rem“ despre solidaritatea, nu numai legală, dar încă factică a d[omnului] A. G. Golescu cu ceilalți colegi ai săi, oferim *Opiniunii Constituționale* următoarea nouă corespundință, pe care am primit-o zilele trecute:

„Giurgiu, 16 august 1869

Sosind aci vro patru diligente din cele comandate de administrațiunea poștelor la Viena, vameșul punctului a constatat că, în totalitatea acestui transport, se aflau, pe lângă niște genți de scrisori aparținând tot Direcțiunii Poștelor, o sumă de alte obiecte, între cari și o cabrioletă a unui ampoițat din direcțiunea poștelor și niște hamuri ale persoanei cu pricina caretei de la Zlătaru.

Vameșul, luându-se cu naivitate după lege, și considerând această străcurare de la taxa importului ca o fraudă, pentru că declarațiunea era făcută numai pentru importare de simple diligente, le-a declarat ca obiecte de contrabandă.

D[omnul] ministru de Finanțe, însă, se zice că a depeșat d[omnului] Vameș a trâmite la București toate acele lucruri.

Ce însemnează, oare, această procedură a domnului ministru de Finanțe?“

Dacă este așa, apoi am ruga pe *Opiniunea Constituțională* ca să ne lumineze în această privință; iar d[omnului] A. G. Golescu, pe lângă celelalte, îi recomandăm cu tot dinadinsul, fie ca ministru actual, sau cel puțin „ca unul din membrii cabinetului viitor“ [să citească] articolul de mai jos despre pensionari.

69bis

Justiția militară

Soldatul fiind sabia personificată, justiția militară trebuie să fie, negreșit, cel puțin un fel de măciucă.

Ni se spune că în 12 ale lunii, un dorobanț din Vlașca, fiind chemat dinaintea tribunalului ostășesc, pe când apărătorul său vorbea, fiind față un public numeros, d[omnul] platz-comandant al Capitalei ar fi intrat înarmat în pretoriu, înfruntând pe nenorocitul prevenit cu niște cuvinte de felul acelor, prin cari d[omnul] Zăgănescu s-a ilustrat mai deunăzi în grădina tirului.

Să fie, oare, adevărat?

Legile opresc a intra cu arma într-un tribunal.

Legile opresc a amenința pe un acuzat.

Legile opresc amestecul poliției în dezbaterile judiciare.

Legile... dar legile sunt una, iar justiția militară se pare a fi cu totul altceva!...

București, 23 august / 4 septembrie 1869

Nu intră în cathehismul lui *Traian* de a invoca în cestiunile noastre interioare autoritatea foilor străine.

Am fost totdeauna mai mult decât sobri în această privință, încât însuși guvernul actual, pe care noi cei dentâi îl demascărăm în Cameră și în Presă - ca o unealtă a consulilor în afară, și o a doua edițiune a lui 3 mai în întru, - nu se poate plânge că l-am fi combătut vreodată prin ceea ce se vorbește în gazetele nemțești sau ungurești.

Misiunea noastră este de a răsfărige simțămintele și cugetările națiunii române, nici mai mult nici mai puțin.

Am recurs, însă, din când în când, cu multă rezervă la organele franceze sau italiene, căci pe fiii lui Romul din Occident nu poate să-i considere ca pe străini un ziar, care a rădicat el singur la înălțimea unui stindard, și nu va mai lăsa din mâni de acum înainte, marea idee a amicului nostru V. Maniu: „Congres pan-latin în Paris“.

Ne vom permite, dară, încă o dată, a împărtași lectorilor noștri modul cum apreciază Apusul trista și scandaloasa situațiune de astăzi a României.

Ziarul parizian *Le Monde*, în numărul său din 19 august, dindată după revistă, publică o corespundință care se începe așa:

„Un mare om de stat român, d[omnul] Kogălniceanu, s-a fost dus, mai dăunăzi în Prusia. Toată lumea o știe accasta. Dar ceea ce-i mai puțin cunoscut este adevăratul scop al acestei călătorii politico-sentimentale. Noi nu avem, negreșit, pretențiunea de a străbate toate secretele cabinetului român, deși, în realitate, lucrul n-ar fi tocmai imposibil. Vom reproduce, însă, ceea ce scrie ziarul *Traian* din București în momentul plecării așa-zicând pe furii a d[omnu]lui Kogălniceanu în Germania de Nord. Aserțiunile acestei foi române merită astăzi, din mai multe puncturi de vedere, onoarea unei traducțiuni.“

Ziarul *Le Monde* traduce apoi „in extenso“ observațiunile lui *Traian* despre înțelegerile între Prusia și Ungaria, în perspectiva completării unității germanice până la Leitha și a formării unui regat maghiar până la Marea Neagră, sub un singur rege din dinastia Hohenzollern, ceea ce ar fi o moarte sigură pentru latinitatea din Oriinte, aducând totodată o dureroasă lovitură indirectă pentru însăși Franța.

Apoi foaia pariziană încheie:

„In privința cabinetului din Tuilleri, noi avem rațiunea de a crede, că, de astă-dată, nu-l vor mai amăgi cu naivitate lingușitoarele vorbe și seducătoarele propuneri ale Vulturului Negru de Prusia, precum îl amăgiseră în anul 1866 de dezastruoasă memorie: „non bis in idem“.

Să se observe un lucru:

Ziarul *Le Monde* este una din foile franceze, cari se împacă destul de bine cu împăratul Napoleon [al] III[-lea]. așa cum este și chiar așa cum a fost.

Prin urmare, prusificarea fățișă a României nu mai e un mister pentru Franța, precum o demonstra în fapte răposatul mareșal Niel,

împiedecând pe tinerii români de a studia în institutele milita-
re imperiului, sub cuvânt că vor putea introduce acolo „un
nemțesc“.

După ce știm acum ceea ce se frământă în Franța despre gu-
vernul actual al României, pe care nu trebuie nicidecum să-l cor-
porezi cu națiunea, ar fi bine să mai cunoaștem ceea ce se frământă
în guvernul actual al României despre Franța.

Se șoptește că d[omnul] Kogălniceanu, în ajunul plecării
mai dăunăzi peste Milcov, s-ar fi plâns, cu multă amărăciune,
Împăratului Napoleon [al] III[-lea].

„Închipuiți-vă - ar fi zis d[umnea]lui unora, asupra cărora
foarte bine, ce fel de impresiune avea să producă această
acuzațiune, - închipuiți-vă că Franța cere, ca noi să nu
gândim la românism, privind cu sânge rece nu numai la to-
rașii noștri de peste Carpați, dar încă și la palmele care ni
mereu austro-maghiarii în înuntrul țării“.

„Închipuiți-vă“!

Cutezat-a, oare, în realitate, d[omnul] Kogălniceanu a ră-
mănit această monstruoasă calomnie, menită de a înstrăina Franței sim-
patia românilor, întărind speranțele de reușită ale Prusiei?

Așa se pretinde.

Un simplu zgomot, însă, n-ar fi fost de ajuns, pentru ca
să dăm ospitalitate în columnele lui *Traian*, dacă el n-ar avea o
aerul unei antiteze foarte naturale.

Franța fiind indignată de prusificarea României, d[omnul] K
ogălniceanu este supărat de indignarea Franței.

Afară de aceasta, mai este încă ceva, care nu se pare, nicide-
cum propriu a restabili armonia între guvernarea noastră actuală și
din Tuilleries.

Consilierii Tronului sunt datori, vrând nevrând, a-i recon-
strui o nouă excursiune.

Capul Statului Român a vizitat pe muscali. De ce, oare,
să fie mai pe jos?!

Însă călătoria M[ăriei] S[ă] Domnitorului la Paris ar
provoca la noi o criză ministerială, în urmă sau chiar înainte.

Un cabinet, devenit proverbial prin tendințele sale prusian
este urșit a procura României o primire călduroasă în capitala Fr
anței.

Pe malurile Senei - suntem siguri - nu ne așteaptă nici
Ana, nici Medgidia, nici Vulturul-Roșu.

Cum va merge, dară?

Constatăm un lucru.

Ministeriul actual este opera nemților.

Ministerul viitor va fi opera francezilor.

Negreșit, este un mare progres, cu ajutorul căruia vom
ajunge, în fine, la un ministeriu, care să fie opera românilor...

*

Poimâni, se deschide Parlamentul nostru, ai cărui membri, m
la ocazia convocării d[omnului] ministru de Interne, au fost preveniți de
ziua convocării prin chiar alegătorii lor, era să zicem prin pre

Astăzi se întoarce M[ăria] S[a] Domnitorul în Capitală, nu se știe pe cât timp.

71

[Academia Română]

ACADEMIA ROMÂNĂ. Există ea în București sau aiurea?

Această chestiune se naște fatalmente în mintea oricui, văzând că foile din capitala României nu și-au putut procura până astăzi, de-a dreptul, procesele-verbale ale Societății Academice, încât *Românul*, bunăoară, le reproduce după prescurtările ziarului *Federațiunea* din Pesta, ca și când ar fi vorba despre o Academie Maghiară!

Noi suntem în aceeași pozițiune, ca și foaia d-lui C.A. Rosetti, deși am fi gata cu plăcere a primi oricând și oricum tot felul de comunicațiuni directe din partea Academiei, căreia îi lipsește deocamdată un organ propriu al ei, de unde s-ar putea informa celelalte ziare, pentru ca, prin intermediul lor, publicul să poată fi în curentul ocupațiunilor unui corp atât de interesant prin gruparea mai multor bărbați dinstincți, unii chiar oameni de litere, de prin toate provinciile Daciei.

Ca și *Românul*, cată să luăm informațiile noastre din Pesta.

Iată ce ne spune *Familia* din 17 august:

„**Societatea Academică Română** a deschis ședințele sale pentru sesiunea anul 1869 vineri, la 1 (13) august, în sala Universității. Deschiderea s-a întâmplat așa. Președintele d-l Eliade salută pe membrii adunați prin cuvinte călduroase, apoi citi o poezie a sa intitulată *Imnul Creațiunii*. După deschidere, membrii prezenți, nefiind în numărul de majoritatea cerută în statute, s-au întrunit în conferință, apoi au ales de secretar ad-hoc pe d-l Hodoș. În această ședință au fost de față domnii Eliade, Laurian, Ureche, Sion, Papiu, Hodoș și Caragiani. Pentru traducerea opului *De bello gallico* a încurs numai un manuscris cu deviza: „*Concordia vires crescunt*“. În ședința de la 2 august s-au citit demisiunile d-lor Maiorescu, Străjescu, Al. Hâjdeu, Gonata și G. Munteanu, Eruditul veteran Al. Hâjdeu, părintele celebrului nostru istoric B.P. Hâjdeu, în demisiunea sa împărășește Societății că în Moscova se găsesc în manuscris două diferite lexicoane de limbă română, unul din secolul al 17-lea și altul din al 18-lea. Societatea va lua măsurile necesare pentru a-și procura copia acelor manuscrise prețioase.

În ședința a treia au luat parte și domnii Babeș și Sbiera, sosiți după deschiderea sesiunii. Ceilalți membri, care încă nu se prezentară au anunțat că au să sosească și dânsii nu peste mult.

Se speră că sesiunea din acest an are să fie tare interesantă.“

72

București, 26 august / 7 septembrie 1869

Încă un comunicat!

În revista noastră din 21 august, noi constatarăm pentru a doua oară existența în Ministeriul de Finanțe a unor comisari extra-legali,

plătiți din punga statului preste buget, și-n numărul cărora figurează, contra constituțiunii, o „fostă cătană nemțească“.

Cestiunea este foarte gravă, deși din toate ziarele numai *Traian* a crezut de cuviință a o semnala opiniunii publice; ba încă s-au găsit unele foi, *Opiniunea Constituțională*, între altele, cari să apere cu multă căldură pe d. ministru de Finanțe.

Admițându-se astăzi niște comisari extra-legali, nebugetari și anti-constituționali în Fisc, mâni vom vedea o a doua edițiune a „fostei cătane austriace“, în Armată, poimâni o a treia în Școală, și așa mai încolo.

Ei bine, d[omnul] A. G. Golescu nu-și dă osteneala a dezminți această denunțare, deși tot dumnealui ne fulgeră printr-un lung comunicat asupra unei cestiuni cu mult mai secundare.

În aceeași revistă din 21 august, noi publicarăm următoarea scurtă corespondință din Giurgiu:

„Sosind aci vro patru diligențe din cele comandate de administrațiunea poștelor la Viena, vameșul punctului a constatat că în totalitatea acestui transport se aflau, pe lângă niște genți de scrisori, aparținând tot direcțiunii poștelor, o sumă de alte obiecte, între cari și o cabrioletă a unui amploaiat din direcțiunea poștelor, și niște hamuri ale persoanei cu pricina caretei de la Zlătaru.

Vameșul, luându-se cu naivitate după lege și considerând această strecurare de la taxa importului ca o fraudă, pentru că declarațiunea era făcută numai pentru importare de simple diligențe, le-a declarat ca obiecte de contrabandă.

D[omnul] ministru de Finanțe, însă, se zice că a depeșat d[omnului] Vameș a trâmite la București toate aceste lucruri.

Ce însemnează, oare, această procedură a d[omnului] ministru de Finanțe?...“

Iată acum ceea ce ne răspunde comunicatul din *Monitorul Oficial*:

„Jurnalul *Traian*, reproducând în numărul său 48 o corespondință ce zice că ar fi primit din Giurgiu, prin care se desnaturează un ordin dat de Ministerul de Finanțe în privința unor obiecte introduse fără a fi declarate, ministerul restabilește lucrurile astfel precum s-au petrecut:

Direcțiunea Generală a Telegrafelor și Poștelor a avut comandă în străinătate 16 diligențe pentru trebuința serviciului poștal, din cari patru dintr-însele au sosit în ziua de 13 ale curentei luni la vama Giurgiu.

Șeful vămei respective, găsind într-însele mai multe obiecte nedeclarete, a raportat împrejurarea, după care d[omnul] director general al Poștelor, venind la ministru și arătând verbal că într-acele obiecte (!?) poate să fie și articole comandate la Viena, pentru trebuința serviciului poștal, și de cari zice că Agenția Română din Viena a încunoștiințat că le va expedia o dată cu acele diligențe, ministerul a dat biroului vamal din Giurgiu următoarea telegramă:

«Pomiți îndată la vama Capitalei obiectele confiscate de la diligențe, sigilate, și înaintați procesul-verbal ce veți fi încheiat spre observare.»

Șeful vămei din Giurgiu, executând ordinul ministerial, a și trimis procesul verbal de obiectele ce s-au găsit nedeclarete la vama Capitalei, unde se vor deschide după ce se va primi răspunsul cerut de la direcțiunea poștală într-această“.

Precum vedeți, comunicatul este de două ori mai lung decât corespondința noastră, și totuși nici o vorbă despre „o cabrioletă a unui amploaiat din direcțiunea poștelor“ și mai cu seamă despre „niște hamuri ale persoanei cu pricina caretei de la Zlătaru“.

D. A. G. Golescu este foarte explicit în privința diligențelor statului: 16 au fost comandate și 4 au sosit.

Nemic mai lămurit, mai clar, mai limpede, mai mulțumitor.

De ce, dară, atâta obscuritate când este vorba de „mai multe obiecte nedecarate“.

Numai hamurile d[omnu]lui Kogălniceanu să aibe, oare, privilegiul de a fi „anonime“?...

*

Ziarele române de preste Carpați publică în fruntea lor următorul îndemn, cu care noi nu putem a nu ne asocia din toată inima:

„SĂ MERGEM LA RĂDICAREA MONUMENTULUI LUI ION BUTEANU!

Bărbații, cari au luptat și luptă pentru fericirea unei țări, pentru prosperitatea unei națiuni, merită stima și recunoștința veșnică a națiunii și a țării respective.

ION BUTEANU a făcut mai mult: el s-a luptat, jertfindu-și totul - viața - pentru existența și viitorul țării și al națiunii române.

Se cuvine, dară, românilor, să ne întrunim, toți câți putem, în jurul glielor, ce acopăr osemintele lui, și oferindu-i tributul nostru de pietate, să dovedim lumii că n-am uitat, și că este și va fi sântă în memoria noastră - cauza, pentru care ION BUTEANU și-a dat viața în mâinile carneficilor. Așa să fie!“

Așa să fie!, strigăm și noi, în numele junei generațiuni române, a cărei grupare sub sacul stindard al Românismlui și al Democrației este ținta lui *Traian*.

Așa să fie! strigăm și noi, copiii lui 48, pentru cari Ion Buteanu a fost un generos părinte, primind cu abnegațiune moartea din ghearele călăilor maghiari, pentru ca din sângele său să se plămădească inimile noastre!

Așa să fie! strigăm și noi, urând tuturor fiilor Daciei a imita mărețul exemplu al fraților noștri de preste Carpați, cari lucrează pentru România, gemând sub un domn neamț, pe când noi lucrăm pentru nemți, deși Providența ne-a dat un Domn Român!

Ziarele din București, afară de *Traian* și de *Românul*, propun, de asemenea, rădicarea unui monument.

Reproducem mai la vale această curiozitate în rubrica „reclamelor și inserțiunilor“.

Este o nouă palmă pentru naționalitatea românilor!

Pe când oasele lui Mircea, Ștefan, Țepeș, Ion, Mihai, Neagoei, Șerban, Ureche, Costin, Greceanu, Năsturel, Stroici, Neculce, Cantemir, și ale tuturor celorlalți eroi ai faptei și ai cugetării naționale, zac uitate în țărână, fără nici o piatră de aducere aminte, se ivesc oameni, cărora nu li-i rușine a propune piramide în capitala României în gloria teutonului Guttenberg.

Ni se sfășie inima, văzând în fruntea lor pe d[omnul] Heliade Rădulescu!

Să-ți ridicăm un monument ție, sublimule cântăreț al *Michaiadei*, dar nu șvabilor și burcușilor!

Noi cunoaștem statua lui Guttenberg de la Mainz, ieșită din dalta ilustrului Thorvaldsen.

Noi cunoaștem statuia lui Guttenberg de la Strassburg, datorită celebrului David d'Angers.

Noi cunoaştem d-abia aceste două statui ale lui Guttemberg afară de aceea din panteonul pan-germanic de lângă Ratisbona.

Până astăzi, numai nemţii din Ellsatz şi nemţii din Hesen-Darmstadt au rădicat statuie lui Guttemberg.

Descoperirea tiparului - pe care chinezii l-au fost cunoscut cu şaptesprezece secolii înainte de Guttemberg, - este, negreşit, o bineface sublimă pentru umanitatea întreagă.

Dar unde puneţi aflarea Americii?

De ce uitaţi aplicarea aburelui?

Iute, dară, statuie lui Colombo şi lui Watt pe pieţele Bucureştilor!

Ridicol, ridicol, de trei ori ridicol!

Chiar nemţii vă vor râde, căci recunosc ei înşii, că fiecare naţionalitate trebuie să se gândească mai întâi de toate la sineşi.

Ca să ne poată înţelege acei ce nu ştiu româneşte, iată ce zice Frideric List, faimosul economist din Wurtemberg, patria dinastiei prusiane de astăzi:

„Jede Nation, wie jedes Individuum, ist sich selbst am naechsten!“¹

Pentru ca baţjocura să fie şi mai dureroasă, propunătorii monumentului declară că, dacă vor ajunge banii şi dacă vor găsi în istoria noastră naţională vro doi români, cari să merite o asemenea onoare, ei vor pune statuetele lor alături cu statuia lui Guttemberg, ca doi căţei gudurându-se la picioarele stăpânului.

Anatemă!

Indignaţiunea ne popreşte a vorbi mai mult!

Vom reveni...

*

D[omnul] Dimitrie Ghica a deschis astăzi Parlamentul prin următorul discurs din partea Tronului:

„Domnilor senatori, Domnilor deputaţi,

Spre a mă conforma art[icolului] 95 din Constituţiune, v-am convocat în sesiune extraordinară, deşi în această epocă a anului cei mai mulţi din d[umnea]voastră sunt ocupaţi cu importantele lucrări ale câmpului. De aceea, guvernul Meu, a mărginit durata acestei sesiuni pentru un termin numai de 15 zile, aşteptând ca lucrările cele mai însemnate ale d[umnea]voastră să se efectueze în următoarea sesiune ordinară.

Sper însă, d[omni]ilor senatori, că după ce veţi termina verificarea titlurilor d[umnea]voastră şi vă veţi constitui, totuşi veţi găsi timpul spre a vota în astă sesiune câteva proiecte de legi, votate de Camera Deputaţilor, şi care nu pot suferi amânare.

Domnilor senatori, Domnilor deputaţi,

Depărtat din sânul familiei mele de mai bine de trei ani, un simţământ natural mă îndeamnă de a nu întârzia mai mult, de a o vedea. Voi şi pleca, dară, peste puţin spre a realiza această dorinţă.

Mă voi folosi de această ocaziune spre a vizita pe suveranii statelor garante, cărora România, nu trebuie să uităm, le datoreşte o neştersă recunoştinţă.

Aceasta deja am şi început a o pune în lucrare prin vizita ce am făcut

1. Fiecare naţiune, ca şi fiecare individ este mai aproape sieşi. - List, *Das nationale System*, Stuttgart, 1842, p. 152.

Majestății Sale Împăratului Rusiei în Crimeea, unde am fost obiectul celei mai afectuoase primiri.

Astfel, sum în drept a crede că și în Occident, prin aceeași binevoitoare primire și prin relațiunile personale ce se vor stabili, țara noastră nu va putea decât să câștige, și interesele noastre naționale vor afla și mai călduroși apărători.

Cu plină dară încredere în viitorul patriei, care merge cu pași rezezi pe calea progresului și a prosperității (!?), rog pe Dumnezeu să binecuvânteze lucrările d[omniilor]voastre!

CAROL

Contrasemnați:

Ministru Președinte, Dimitrie Ghica

Ministru de Interne, M. Kogălniceanu

Ministru de Finanțe, Al. G. Golescu

Ministru de Justiție, B. Boerescu

Ministru Cult[elor] și Instr[ucțiunii] Publice, Al. Crețescu

Ministru de Rezel, col. G. Manu

Lăsând d-o parte pasajul despre „agricultură“, devenit la noi de o bucată de timp o frază stereotipă în toate discursurile Tronului, pentru a trimite, astfel, mai curând acasă, pe așa-numiții mandatar ai națiunii, - ne vom opri asupra punctului celui mai esențial.

Iată ce ziceam noi în revista noastră trecută:

„Consilierii Tronului sunt datori, vrând-nevrând, a-i recomanda o nouă excursiune.

Capul Statului Român a vizitat pe muscali, de ce oare latinii să fie mai pe jos?

Însă călătoria M[ărici] S[ale] Domnitorului la Paris ar putea provoca la noi o criză ministerială în urmă sau chiar înainte.

Un cabinet devenit proverbial prin tendințele sale prusiane, nu este ursit a procura României o primire călduroasă în capitala Franței.

Pe malurile Secuanci, suntem siguri, nu ne așteaptă nici Sânta Ana, nici Medgidia, nici Vulturul-Roșu.

Cum va merge, dară?

Constatăm un lucru.

Ministeriul actual este opera nemților.

Ministeriul viitor va fi opera francezilor.

Negreșit, este un mare progres, cu ajutorul căruia vom putea ajunge, în fine, la un ministeriu, care să fie opera românilor...”

Previziunile noastre încep a se realiza.

M[ăria] S[a] Domnitorul pleacă în străinătate, nu se știe pe cât timp.

73

București, 28 august / 9 septembrie 1869

Astăzi ne vine nouă rândul de a da guvernului un „comunicat“ pe baza unui sincer devotament pentru Tron și în numele tuturor bucureștenilor.

Cu ocaziunea plecării M[ărici] S[ale] Domnitorului în străinătate, *Monitorul Oficial* publică următoarea relațiune:

„Astăzi, marți, 26 august, la 4 ore după-amiază, M[ăria] S[a] Domnul a plecat pentru Germania și Occident. M[ăria] S[a] a început această călătorie pe drumul de fier București și Giurgiu, astăzi gata și în ajunul a se da în circulațiune publică. Un numeros public aștepta la gara de la Filaret pre ilustrul călător și, în minutul când trenul se puse în mișcare, mii de glasuri au salutat pe Domn cu strigările: *drum bun și fericită întoarcere*“...

Ei bine, în calitate de marturi oculari, noi suntem datorți a declara, că aserțiunea foii guvernamentale este „neexactă“ și „nefundată“.

Numerosul public, adunat la Filaret pentru a vedea punându-se în circulațiune primul car de fier, din debarcaderul Capitalei, nici n-a gândit măcar de a recurge la „mii de glasuri“ după poetica expresiune a *Monitorului Oficial*.

Mai bine crescuți decât d[omnii] miniștri, bucureștenii au avut destul tact pentru a nu oferi nimănui motivul de a crede, cum că ei și-ar fi manifestat un fel de bucurie la plecarea M[ăriei] S[ale] Domnitorului.

În adevăr, ar fi fost cu totul necuviincios de a striga: „drum bun“ când Capul Statului părăsește țara, nu se știe pe cât timp.

Ș-apoi, cum, oare, „mai multe mii“ de oameni, ar fi fost în stare a concepe și a emite într-un mod atât de spontan una și aceeași exclamațiune, compusă din unsprezece silabe, afară numai dacă ar fi învățat-o de acasă, mulțumită vreunei instrucțiuni prealabile?

Ba chiar învățând-o și executând-o, fraza ar fi devenit de tot neînteligibilă, ieșind d-odată din „mai multe mii“ de guri, asemenea monstuosului concert american de mai deunăzi!

Așadară, să fie bine constat, că numerosul public, venit la Filaret din curiozitate pentru drumul de fier și prezent la plecarea M[ăriei] S[ale] Domnitorului, a avut bunul simț de a conserva cea mai profundă tăcere.

A fost, negreșit, un efect firesc al întristării de separațiune, pe care n-au resimțit-o, precum se vede, numai d[omnii] miniștri.

Un lucru ni se pare ciudat.

În tot intervalul călătoriei la Livadia, M[ăria] S[a] Domnitorul a fost întovărășit de însuși președintele Consiliului.

Era o formalitate de rigoare într-o țară constituțională unde miniștrii sunt responsabili pentru toate actele puterii executive.

De astă dată, însă, M[ăria] S[a] Domnitorul pleacă fără nici un consilier al Tronului.

Este, pe de o parte, o erezie flagrantă contra pactului nostru fundamental, iar, pe de alta, o umilintă internațională, deoarece numai viceregele Egiptului nu poate călători cu miniștrii săi, fiindcă... *nu-i permite stăpânul din Constantinopole*.

Guvernul ne va înțelege.

În ajunul plecării M[ăriei] S[ale] Domnitorului, s-au comis două decrete prințiare.

Cel dentâi semnalează un „qui-pro-quo“ în sânul Cabinetului.

D[omnul] V. Boerescu, căpătând un concediu de 30 de zile, d[omnul] A. Crețescu, pentru care este deja atât de greu un singur portofoliu, se mai încarcă cu interimul Ministerului de Justiție.

D[omnul] G. Manu, congediindu-se, de asemenea, pe patru

săptămâni, despărțimântul de Rezel rămâne în sarcina... d[omnu]lui Dimitrie Ghica!!!

Apoi, Ministerul de Externe se adaugă provizoriu pe lângă acela de Interne în mâinile atât de cuprinzătoare ale d[omnu]lui Kogălniceanu.

În fine, președintele Consiliului se confirmă definitiv la Lucrările Publice!

Toată această încurcătură, făcută parcă într-adins pentru a arunca o ultimă confuziune în spirite, are în fond un înțeles foarte periculos, dacă nu și mai multe.

Într-unul din numerii trecuți noi înregistrăm deja zgomotul că armata română va fi prefăcută în niște salahori ai căilor ferate, punându-se la ordinea prusianilor d[omnu]lui Strussberg.

Înțelegeți, oare, acuma, de ce d[omnul] Dimitrie Ghica a devenit ministru de Rezel și de Lucrările Publice totodată?...

D[omnul] G. Manu, întorcându-se peste o lună și găsind lucrurile puse la cale, va avea mângâierea în fața oștirii îngenuncheate de a imita pe Pilat: „îmi spăl mâinile!...”

Al doilea decret princiar anunță o amnestie „pentru toate delictele politice și de presă pendiți înaintea justiției”.

Raportul d[omnu]lui V. Boerescu către M[ăria] S[a] Domnitorul zice în această privință:

„Cele mai multe din acete procese datează încă din epoca guvernului trecut”.

Fără a fi apărători ai cabinetului Brătianu-Golescu, de care am diferit, ca deputat și ca publicist, într-o mulțime de cestuni mari și mici, noi cerem ca Ministerul de Justiție să publice anume lista tuturor proceselor politice și de presă, pentru ca să se vadă astfel, ca o dezmințire a cuvintelor domnului V. Boerescu, că aproape toate se datoresc cabinetului actual: cei 32 de la Slatina, d[omni]i Georgescu și Dimitrescu de la Giurgiu, farsa Popovici, Candiano și ploieștenii, etc., etc., etc.

Fiindcă menționarăm pe ploieșteni, profit de această ocaziune pentru a anunța lectorilor noștri aparițiunea unui nou orgăn, numit *Democrația* fondat prin acțiuni în clasicul oraș, unde până acum n-a fost nici măcar o tipografie, dar ale cărui patriotism și liberalism nu s-au încovoiat în fața greutăților de tot felul, precum nu s-a plecat nici chiar dinaintea biciului d[omnu]lui Kogălniceanu!...

74

București, 2 / 14 septembrie 1869

Am comite un pleonasm dacă ne-am încerca astăzi a face o revistă.

Articolul de fond și cele două corespunzinte, asupra cărora atragem toată atențiunea lectorilor noștri, îmbrățișează cu o abundență de culori și de detalii toate preocupățiunile zilei.

„Scrisorile parisiene” arată în ce mod este privită în Franța politica prusiană a miniștrilor noștri, cari ne-au împins până acolo, încât Capul Statului Român să aibă perspectiva de a fi introdus la Curtea din Tuilleries de către ambasadorul otoman!

„Scrisorile din Brăila“ zugrăvesc, pe de altă parte, situațiunea interioară a țării.

În fine, iubitul nostru coleg, d[omnul] Missail semnaleză singurul mod de a vindeca toate aceste bube.

Repetăm dară, încă o dată, că am comite un pleonasm, dacă ne-am încerca astăzi a face o revistă...

75

București, 4 / 16 septembrie 1869

Ordin[ul]¹ d[omnului] Kogălniceanu către prefectul de Bolgrad, despre jidovirea Basarabiei, călătoria oficială a doi evrei pentru a studia starea spiritelor în Moldova și, în fine, convorbirile intime ale d[omnului] Beust și ale președintelui Societății Israelite Austriece cu M[ăria] S[a] Domnitorul în Viena - formează, la un loc, o sublimă trinitate cronologică.

Încă în secolul trecut, de câte ori s-a întâmplat Rusiei, în timpul războaielor sale cu Turcia, de a pune mâna măcar în treacăt pe părțile României, anume între 1769-1774 și 1787-1791, - cea mai energică stăruință a guvernului moscovit a fost totdeauna de a dezromâni gurile Dunării; căci numai astfel el își putea așterne un drum larg și comod către popoarele slavice transdanubiane, răpind totodată naționalității române însemnătatea-i topografică, una din rațiunile diplomatice cele mai ponderoase ale existenței noastre în curs de secol.

În 1812, uzurpând, prin trădarea unei beizadele fanariote, porțiunea cea mai importantă a teritoriul moldovenesc, muscalii s-au văzut stăpâni de a realiza pre deplin favoritul lor plan, punând în lucrare, pe o scară întinsă, îmbrăcarea gurilor Dunării într-o haină slavică. Coloniile bulgare Tatar-Copciac, Curci, Congaz, Babeli, Baurci, Dizghinge, sunt chiar din anul luării Basarabiei; Tairaclia, Ciisia, Cișmea-Văruiță, din 1813; Taș-Bunar, Bolboca, Beș-alma, din 1814, etc...

Oricât de perfidă a fost intențiunea guvernului rusesc, căruia îi datorăm, că România de peste Prut, revenită nouă în parte prin Tractatul de [la] Paris, prezintă un aspect atât de străin; totuși, cată să mărturi[si]m că țarul a reușit numai pe jumătate, bulgarii fiind un element coreligionar, un popor dispus la recunoștință și vechi amici ai românilor.

În anul mântuirii una mie opt sute șase zeci și nouă, a trebuit să vină teribilul Kogălniceanu pentru ca să întrecă chiar pe muscali.

Pe când M[ăria] S[a] Domnului românilor era la Livadia cu M[ăria] S[a] Împăratul tuturor rușilor, ministrul nostru de Interne azvârlea în public fecunda idee de a coloniza din nou gurile Dunării, într-un mod cu mult mai dibaci de cum o făcuseră Potemkinii, Suvarovii, Rumiantzovii, Kutuzovii: prin jidani!

Mai la vale, noi publicăm însuși actul.

Nu vorbim nemic despre călcarea constituțiunii, care popoște expres orice fel de colonizare, căci, pe acest tărâm, autorul Statutului din 1864 și „Catilina“ Adunării Naționale din 1866 nu ne va înțelege;

1. În text: „ordinea“ (n. ed.).

dar vom reproduce câteva observațiuni ale nemuritorului nostru economist Marțian, pe care d[omnul] Kogălniceanu îl va putea pricepe, fiindcă scrisese înainte de constituțiune.

Iată, dară, ce zicea răposatul nostru amic pe la 1861:

„Evreii sunt, nu numai prin devotament, dar și prin limbă, un element premergător al germanismului. Germanismul n-a putut străbate în Pesta, capitala Ungariei, pe atunci când orgoliul maghiar nu suferea alături sa pe acei străini. Metternich, faimosul diplomat, a strecurat însă, din zi în zi, mai mulți evrei în aceea capitală; și ungurii, cărora¹ nu le trecea prin minte însemnătatea acestei stratageme, i-a suferit în mijlocul lor. Ei au introdus cu încetul limba germană, și pe când au pregătit astfel tărâmul, se mai strecurau printre ei și venetici curat germani. Astăzi închiriau o magazie, mâncă zideau o prăvălie, iar poimâne cumpărau o casă, și așa cu încetul, pe la anul 1846, deodată se deschiseră ochii nobleței maghiare, simțind că sunt strămtorați în capitală de evrei și că cu aceștia s-au vărât și germanii. Însă observațiunea lor a fost prea târzie! - Jumătate Pesta era a evreilor și a nemților. Chiar și casele, ce nu erau înscrise ca proprietate a lor, mare parte fiind ipotecate, în realitate erau ale lor. Astăzi pierc cineva de foame cu limbă maghiară în capitala maghiară! - Ar crede cetitorul că acum acest oraș e jidovesc mare parte? - Nicidecum. Jidovii numai au pregătit calea altora... și după ce și-au împlinit misiunea, tot acea politică, care i-a adunat în Pesta, i-a avizat a continua planul prin provinciile de către Răsărit...“

Prin urmare, „coloniile jidovești“ ale d[omnu]lui Kogălniceanu la gurile Dunării sunt o simplă ante-gardă a „coloniilor nemțești“ ale domnului... Bismarck!

Să trecem la cealaltă verigă a lanțului cronologic.

Pe când Basarabia se expune jidovirii în așteptare de a deveni germană, doi israeliți, faimosul d[omn] Armand Lévy mai marele rabin din București, pleacă peste Milcov, ca să cerceteze „cu imparțialitate“, starea evreilor de acolo, ducând cu dânsii [un] ordin oficial² din partea d[omnu]lui ministru de Interne, în puterea căruia sunt subordonate toate autoritățile române.

În „Revista ziarelor“ noi publicăm însuși documentul, însoțit de comentariile ziarului *Dreptatea*.

Este un act care ar trebui să persecute zi și noapte problematica conștiință a d[omnu]lui Kogălniceanu, asemenea literelor de foc ale lui Baltazar din *Biblie!*

Presa bucaresteană, nu știm pentru ce, a trecut până acum cu vederea peste această monstruoasă, care lasă departe în urmă chiar primirea, făcută altă dată, d[omnu]lui Cremieux în sânul Parlamentului Român de către d[omnul] Manolache Costache Iepureanu!

Doi evrei sunt însărcinați din partea guvernului nostru a cerceta, dacă românii au sau dacă nu au dreptate în plângerile lor contra evreilor.

În timpul fanarioților, când se năștea o ceartă între un turc și un român, Domnitorul, care se numea Căradja, Hangerliu, Mavrocordat, Muruz, Sutz, trimitea în cercetare nu pre un turc, ci pre un funcționar al țării, pe baza tractatului cu Poarta Otomană din 1460.

1. În text: „cari“ (n. ed.).

2. În text: „o ordine oficială“ (n. ed.).

Astăzi, sub domnia M[ăriei] S[ăle] Carol I, când națiunea întregă (ipă) contra lui Israel, se trimit în cercetare doi jidani!...

Fără a comenta mai departe, reproducem, după *Românul*, (mătoarea telegramă:

„Viena, 13 septembrie. *Corespondința austriacă* zice, că Principele Carol de România a primit Marea Cruce a ordinului Leopold. Principele a făcut lungă vizită d[omnu]lui de Beust...

A primit pe Președintele Societății Israelite, care ceru o audiență privința situațiunii israeliților din România. Tot această situațiune a fost subiectul întrevorbirii cu Beust.“

Monitorul Oficial publică, de asemenea, o telegramă despre petrecerea M[ăriei] S[ăle] Domnitorului în Viena, în care însă, vedem nici o vorbă de „președintele societății israelite“ și de întrecerile ebreofile ale d[omnu]lui Beust.

*

După ce arătarăm dispozițiunile cele de tot frățești ale d[omnu]lui Kogălniceanu pentru jidani, să mai înregistrăm un fapt care poate fi privit ca foarte suplimentar.

Se zice că d[omnul] ministru de Interne ar fi având o mare trebuință de bani, căci d[omnul] A. G. Golescu a cutezat a constata cum că colegul său cel cu coloniile jidovești și cu inspectorii rabi este dator fiscului o sumă peste 8.000 napoleoni.

*

În Senat s-a urmat până acum cu verificarea titlurilor.

Domnul Nicolae Ionișcu a vorbit cu o elocință admirabilă, (totdeauna, contra alegerii unora din noii mandatar; și totuși, noi r permitem a crede, că n-ar fi trebuit deloc să vorbească.

A verifica titlurile „Parlamentului Popa-Tache“ este o ironie.

Astăzi, constituindu-se, în fine, Senatul a ales de președinte pe d[omnul] Alessandro Plagino.

Adunarea Deputaților nu s-a completat încă.

76

București, 5 / 17 septembrie 1869

Mai toate organele de publicitate române și străine, preocupându-se de petrecerea M[ăriei] S[ăle] Domnitorului în Viena, nu credem de prisos a anunța cu această ocaziune o nouă carte, apărută chiar acum de vreo câteva zile, sub titlul de: „Descrierea militaro-geografică a României“ (*Militaerisch-geographische Darstellung Rumaeniens*).

Acei ce sunt câtuși de puțin inițiați în arta politică, știu foarte bine că asemenea opere nu se scot niciodată la lumină prin o simplă inspirațiune a muzelor, ci totdeauna ca prefața unei fapte sau ca simptomul unei dorințe.

În ajunul tuturor invaziunilor rusești și austriace în România ieșea la Petersburg sau în Beci câte o broșură, câte o mapă, câte o „călăuză“, de această natură.

Nu voim a zice că teritoriul român ar fi în realitate amenințat tocmai astăzi de urgia șubredului imperiu al Habsburgilor, pentru care este atât de problematică de acum înainte propria sa durată, dar constatăm tristul fapt că politica umiltoare, nenațională, nemțească, a guvernului nostru actual a fost în stare a insufla până și unui cadavru speranța de „doară“ și „poate“ pentru orice eventualitate.

Cartea în cestiune are în toată puterea cuvântului un caracter oficios.

Autorul său, d[omnul] Enrik Filek von Wittinghausen, este un ofițer superior în armata austriacă.

În prefață el declară că, „cunoștința condițiilor militaro-geografice ale României fiind pentru Austria de cea mai mare importanță“¹, i s-au procurat „datele cele mai diferite și niște informațiuni foarte ponderoase, chiar din București“².

Se naște o întrebare.

Correspondențele bucureștean al maiorului austriac, capabil a-i oferi „date diferite“ și „informațiuni foarte ponderoase“ într-o materie atât de specială, precum este „descrierea militaro-geografică a României“ nu poate fi decât numai, sau Ministerul nostru de Rezbel, ori consulatul cezaro-crăiesc.

Dacă este Ministerul nostru de Rezbel, atunci cum, oare, să numim o astfel de procedură: zăpăcire sau trădare?

Dacă este consulatul cezaro-crăiesc, apoi cum, oare, să înțelegem această curioasă probă de intențiunile cele amicale și pacifice ale guvernului Majestății Sale Apostolice?

În orice caz, cartea d[omnului] Enrik Filek von Wittinghausen este o școală de invaziune.

Dumnealui arată, pe unde anume se intră în România mai cu înlesnire și pe unde mai cu greu; în câte marșuri se poate cutreiera toată țara; în ce chip se trec felurite râuri, etc., etc., etc.

Ziarul *Der Osten* din Viena dă o analiză detaliată a acestei opere.

Iată un pasaj despre munți:

„Autorul, înainte de toate, notează puntele pe unde se poate intra. La munții Cernei spune că, afară de drumul, care duce de la Orșova Veche d-a lungul stângului țărm către Cerneț sunt numai poteci de cai din Valea-Cernei către valea râului Motru. Despre munții Vulcan observă, că numai un drum greu de căruță conduce prin strămoarea Vulcan, și că toate celelalte căi de comunicațiune constau din cărări. Asemena constată că, preste Munții Parângului, afară de șoseaua prin strămoarea Turnul-Roșu, conduc numai poteci greu de călcat. Despre Munții Făgărașului zice că sunt mai multe căi de pedestri și câteva poteci de călări, însă nu totdeauna traversabile. În privința munților, care se întind de la Cruce pân-la Predeal etc.“

Iată despre râuri:

„Ca puncturi militare de trecere preste Dunăre, atât de pe țărmul stâng pe cel drept, cât și vice-versa, autorul notează: Turnu-Severin, Crivina, Izvoare, Frumos, Cetatea, Calafat, Sacan, Islaz, Turnul, la două locuri în sudul Zimnicei,

1. „Die Kenntnis der geographisch-militaerischen Verhaeltnisse Rumaeniens fuer uns hochwichtig ist.“
2. „Die verschiedensten Quellen und schactzenswerthe Mittheilungen aus Bukarest zur Disposition gestanden.“

Slobozia, Giurgiu, Oltenița, Călărași, în fața Hârșovei, apoi la Brăila, Galați, și mai jos de Ismail. Ca puncturi de trecere peste Jiu numește: Rovinari, Pesceana-de-Sus, Sărdănești, Obedeanu, Craiova, Saval și Ostroveni. Preste Olt: la Kimein (doar Căineni) de pe țărmul stâng la cel drept, la Călinești, de pe cel drept pe cel stâng, apoi pe Râmnic, Slatina, Mărgeni, Comani și Tija către ambele țărmuri. Despre Siret spune că malul stâng domină, la Suceava cel drept, la Trotuș atrage atențiunea asupra văii celei înguste, care se deschide la Ocna și Onești, etc."

Iată distanțe:

„De la granița Transilvaniei prin pasul Vulcan preste Craiova lângă Dunăre, în fața Rahovei, 26,3/10 miluri în 10 marșuri, și anume, de la granița către Porceni 2,4/10 miluri, Târgu Jiu 2,7/10, Rovinari 3, Sărdănești 3, Țintăreni 2,5/10, Craiova 2, Branovești 2,3/10, Cozulatești 3, și d-aci la Ostroveni până la Dunăre 3,1/10 miluri.

Păn' la Porceni drum greu de căruță, până la Târgul Jiu drum ordinar de car, apoi, păn' la Craiova, șosea rău întreținută. De la Craiova păn' la Dunăre drum ordinar de car. De la marginea Transilvaniei trece drumul de căruță păn' la Porceni, în îngustul defileu al pasului Vulcan. La Sărdănești duce drumul asemenea într-un defileu, al cărui loc mai strâmt este lung de 1/8 milă. Apele sunt cu poduri.

Căi laterale - poteca de cal de la Câmpu-Niaga în Transilvania preste granița către Brădiceni, apoi drum ordinar, ori către Târgu Jiului, ori de-a lungul râului Jiu, către Cincăreni și d-altă parte pe malul drept al Jiului, etc."

Tot în acest mod este descrisă România întregă, de la o margine până la cealaltă, ca și când d[omnul] Beust n-ar avea decât a trimite un „cuartier-meșter“ pentru a defige de pe acum stațiunile cătanelor!

Noi întrebăm pe oricine, dacă cartea d[omnului] Filek von Wittinghausen, ieșită sub auspiciile guvernului austriac, se potrivește cu demonstrațiunile cele călduroase ale curții vieneze la primirea M[ăriei] S[ăle] Domnitorului?...

Ne liniștește însă un lucru.

Maiorul austriac înșiră într-un mod sistematic mulțimea drumurilor mari și mici, din Banat, din Ardeal și din Bucovina, pentru a străbate în România de la Dunăre.

Dar, oare, toate acele poteci nu ne conduc și pe noi la frații de peste Carpați?

Există o singură diferență.

Nemții ar fi primiți cu gloanțe și noi cu flori...

Mai este încă ceva.

Pentru a aplica lecțiunile d[omnului] Filek von Wittinghausen, curtea din Viena are trebuință a pune în mișcare cincizeci de regimente, fiind sigură de a găsi la noi simpatia numai doară în „coloniile“ d[omnului] Kogălniceanu, pe când un pumn de români, cărora le-ar veni cumva gustul de a face un pelerinaj la mormântul lui Mihai, s-ar metamorfoza acolo în trei milioane, înmulțindu-se într-o clipă ca peștii Mântuitorului!

*

În ședința de astăzi a Senatului s-au votat contingentele armatei.

*

Vorbeam mai sus de călătoria M[ăriei] S[ale] Domnitorului.

Ziarul *Opiniunea Constituțională* ne atrage în polemică.

În numărul lui *Traian* din 3 septembrie, noi publicarăm o corespondință din Paris, în care se zicea între altele:

„Călătoria Domnitorului în Crimeea a dat loc la o mulțime de comentarii, foarte nefavorabile cauzei române în Occidente.

O broșură apărută în Pesta de curând sub titlul: *Neutralitatea Imperiului Austro-Ungar într-un rezel probabil* ne și descrie de pe acum combătând alături cu Rusia și cu Prusia contra Franței, Turciei și Italiei.

Un alt zgomot circulă prin colonia română de aici. Se zice că d[omnul] Kogălniceanu, cu venirea d[omniei] sale la Paris, ar fi căutat să afle modul cum are să fie priimit M[ăria] S[a] Domnitorul Carol I de către curtea imperială. D[omnul] Ministru de Externe, în convorbirea ce avu cu omul de stai român, ar fi făcut să se înțeleagă, că alteța sa nu poate fi priimit oficial decât introdus de... ambasadorul otoman.

Dacă una cu aceasta va fi adevărată, apoi se crede că Domnitorul va mărgini drumul său numai până la Berlin. A fi introdus de ambasadorul otoman este nu numai o înjosire pentru țară și persoanei Alteței Sale, dar și pierderea unuia din drepturile noastre de stat suveran; căci Poarta, căpătând cu modul acesta un precedent, și stabilind un uz diplomatic care nu este definit de nici un tractat, ar avea dreptul a-l invoca veri de câte ori i-ar veni mai bine.“

Luând act de aceasta, ziarul *Opiniunea Constituțională*, în numărul său de joi, zice următoarele:

„Iată unde ne-a dus deplorabila d[umnea]v[oastră] politică, domnilor miniștri. Domnitorul merge oficial în calitatea sa de suveran la Livadia, și-l faceți de călătorește incognito în Occident? Ce-nsemnează această politică? Oare nu confirmă toate zgometele ce s-au răspândit în presa străină! Iată la ce umilire au expus d[omnii] miniștri și țara și Suveranul nostru, prin politica lor culpabilă, o repetăm, o zicem, o afirmăm: culpabilă, către națiune și către Domnitor. Noi sperăm, avem încredințarea, că știrea dată de corespondentul lui *Traian* nu este fondată...“

Să ne explicităm.

Corespondentul lui *Traian* vorbind despre modul probabil al primirii M[ăriei] S[ale] Domnitorului în Paris, avea în vedere o călătorie întocmai ca aceea de la Livadia.

Nici un român nu putea să cugete și să prevadă, că miniștrii noștri vor crede de cuviință a consilia Tronului o vizită **domnească** numai la muscali, iar în Paris, un **incognito**, ceea ce se traduce românește: „pe ascuns“.

Prin urmare, schimbându-se punerea în scenă, aserțiunea corespondentului nostru nu poate fi nefundată, precum nu este nefundată nici justa mirare a ziarului *Opiniunea Constituțională* când constată cu indignațiune, că: „Domnitorul merge în calitatea sa de suveran la Livadia și călătorește incognito în Occidente“.

Mai întâi, avem de făcut o mică rectificare.

După constituțiunea română, modelată pe a Belgiei, poporul singur este „suveran“, Principele fiind numai „Capul Statului...“

Al doilea, asociindu-ne, pe deplin la nemulțumirea ziarului

Opiniunea Constituțională, noi credem ca și dânsul că M[ăria] S[a] Domnitorul, deoarece călătorește „incognito“, nu numai nu va fi, dar nici nu poate să fie introdus la Tuilleries de către ambasadorul otoman.

Aceasta însă nu ne mângâie.

Națiunea și Europa nu sunt ele în drept a cerceta cauza „incognitului“?

Oare nu vor fi în stare a-l ghici?

77

Bande

S-a vorbit mult până acum de faimoasele bande electorale.

Și totuși, în capitala României, ele au rivali de o altă categorie, nu mai puțin nerușinați, dar nebăgați în seamă, nefiind politici.

Noi vorbim de bande de gameni, tineri sau bătrâni, a căroră unică meserie este de a se lega pe poduri și în grădinile publice de orice femeie, dindată ce n-o văd însoțită de un bărbat.

Membrii bandelor electorale au fost împinși la mizerabilia lor profesiune, prin lipsa de bani.

Membrii bandelor de cască-gură sunt împinși la o profesiune nu mai puțin mizerabilă prin lipsa de creștere.

În străinătate, o copilă cât de tânără poate să umble și să călătorească singură zile întregi, fără a fi expusă la cea mai mică insultă, directă sau indirectă, din partea cuiva.

În București, n-am ajuns încă până acolo.

Pentru a stârpi aceste bande de ștrengari, câteodată îmbrăcați după cea mai din urmă modă și vorbind numai franțuzește, sfătuim *Ghimpelui* a deschide în favoarea lor un „catastih al Dracului“.

Va fi un serviciu făcut societății!...

În acest caz, îi promitem vreo câteva nume.

Negreșit, publicitatea nu va împuțina numărul nățărilor actuali, pentru care lipsa de pudoare a devenit o a doua natură, dar va împiedica, poate, creșterea asociațiunii...

78

București, 11 / 23 septembrie 1869

Sunt acum trei secolii de când nemuritorul cronicar al României de peste Milcov, descriind stupida tiranie a lui Alexandru Lăpușneanu, zicea, între altele:

„În Moldova au cei mai mici despre cei mai mari acest obicei de pier fără județ, fără vină, și fără seamă. Singuri cei mai mari judecători, singuri părăși, și singuri plinitorii legii. Și de acest obicei Moldova nu scăpa“...

Nu scapă, căci n-a scăpat nici chiar astăzi, sub domnia Măriei Sale Carol I!

Pe la 1569, românii mai aveau încă „boierii“ în adevăratul înțeles al cuvântului: despoți sociali, dar viteji de frunte pe câmpul de luptă, apărând cu sângele lor pământul strămoșesc, contra tuturor vrășmașilor din afară.

În 1869, tabăra „boierilor“ s-a redus la vro câțiva „ciocoi vechi“, încunjuțați de o miriadă de „ciocoi noi“: o monstruoasă amalgamă de orgoliu și de mediocritate!

Și totuși, acuma, întocmai ca în zilele străbunului cronicar, dacă nu și mai mult, „în Moldova au cei mai mici despre cei mai mari acest obicei de pier fără județ, fără vină și fără seamă...“

Citiți mai jos petițiunea cetățenilor din Adjud contra d[omnu]lui Alecu Balș, și mărturi[si]ți apoi cu inima sfășiată, că România se află astăzi, sub domnia Măriei Sale Carol I, mai repetăm încă o dată, în plin regim feudal!

Sunt acum două sute de ani, în zilele lui vodă Basiliu Lupul, era cu mult mai bine.

Pravila din 1646 zicea așa în articolul 11:

„Cel ce va porni tot norodul sau orașul asupra județului să-l scoată dintr-acel loc de la acel scaun, sau măcar d-ar fi și alt om domnesc; când va face aceasta, căci va fi un mădular rău județului sau omul cel domnesc, nu se va certa...“¹

Astfel, poporul era asuprit, dar poseda cel puțin „dreptul de rezistență.“

El nu se sfia a zice câteodată până și Domnului țării:

Domnule, Măria Ta,
la-n' deschide-ți fcreasta
Să ne vedem fețele
Să ne-auzim vorbele!²

Astăzi, sub domnia Măriei Sale Carol I, mai repetăm pentru a treia oară, d[omnul] Alecu Balș se preâmbilă cu triumf printr-o urbe română, cu două revolverse în mâni, încunjurat de 20 unguri, înarmați cu topoare, spărgând casele și insultând pe cetățeni, cărora le poruncește a se supune jidanului Manus Bronștein; - iar când nenorociții protestă, judele de pace, instructorul, subprefectul, toată magistratura și toată administrațiunea se turtesc la ordinele celor doi „seniori“: coconul și jupânul.

Oamenii noștri de la putere au întrecut până și pe beii fanarioți!

Mavrocordații batjocureau țara, dar n-o lăsau în jaful tuturor lipitoarelor de subalterni, fiind mai de preferat jugul unui singur decât o ploaie de palme din dreapta și din stânga, de sus și de jos!

Denaintea acestui grozav tablou, noi atragem toată atențiunea lectorilor noștri, asupra „apelului“ publicat mai la vale.

În momentul de față numai junimea mai poate salva țara!

Patriarhul naționalității noastre, semizeul Romul, fondând urbea eternă, devenită apoi o lume întreagă, pe baza preceptelor sale, împărțise Senatul în „bătrâni“ și „tineri“: majores și juniores.³

Toți iubeau deopotrivă patria, dar nervul slăbit al veteranilor avea nevoie de vigurosul impuls al inimilor în floare!

Bătrânul Moise deschisese calea, dar trebuia să vină tânărul Crist, pentru ca lespedea cea rece a decalogului să se prefacă în sânge și în carne!

1. *Învățătura pravilelor*, Iași, 1646, p. 38.

2. *Alecsandri, Poezii populare*, p. 91.

3. *Dyonis, Halyc*, lib. II, 58.

La noi bătrânii sunt oboșiți și tinerii dorm: nefericită țară!
 Deșteaptă-te, dar, deșteaptă-te cu o oară înainte, generoasă junime
 română, aducându-ți aminte că Măria Sa Carol I este tânăr ca și
 tine: te va înțelege!...

79

De la 1859 până la 1869

Apel

S-a schimbat ministeriul!
 Ministeriul și-a dat demisia!
 S-a retras ministeriul!

Iară cum se vorbește și se șoptește în București, pe toate strădele
 și piețele publice, prin toate grădinele și cafenelele, prin toate birturile
 și cofetăriile, - din Podul Mogoșoaii și până în Tîrchilești, din strada
 Lîpsceni și până la Cuibul-cu-Barza, - în ajunul schimbării unui
 cabinet.

„Ajunsesse nesuferit ministeriul acesta! Nu mai puteau merge
 lucrurile înainte cu dânsul!“ zice guvernamentalul.

„Oameni foarte capabili, foarte patrioți, foarte liberali, sunt cei
 ce vin la putere: îi cunosc eu!“ afirmă un disponibil.

Pretutindeni convorbiri și comentarii, în toate părțile discuții
 politice înflăcărâte, în toată țara cutremur.

Abia se simte, abia transpiră din înaltele cercuri oficiale clătina
 unui cabinet, și pe dată cu iuțea scânteii electrice se aude de la
 o margine a țării până la cealaltă, în toate unghiurile cele mai
 înfundate, această știre îmbucurătoare pentru unii, întrinstătoare pentru
 alții, veselă pentru cei „nedreptățiți și catatrecesiți“, posomorâtă pentru
 cei „ciracladisiți și peripisiți“.

În adevăr, nu este epocă la noi în România, - afară de aceea
 a alegerilor, - când mișcarea societății să fie mai mare.

Atunci, de exemplu, - dacă timpul este de vară, - suferindu-l,
 ce voiește să plece la băi cu o oră mai înainte spre a-și găsi
 tîmduirea în apele minerale, prescrise de un medic, amic al an-
 treprenorului stabilimentului dătător de viață, - nu mai găsește loc
 la diligențele statului.

Atunci, - dacă această revoluție se întîmplă într-o altă epocă a
 anului, - birjarii cu căruțe înădușesc din tocmeală pe scăpătutul
 împrecinat, care vrea să ajungă la termen la tribunalul unde este
 sorocit.

Atunci, în fine, circulația e mai mare între cătune și comune,
 între comune și reședințele de plăși, între reședințele de plăși și
 capitalele de districte, între acestea și capitala țării.

Nu este bordei sau cărciumă prin comune, nu este hănuț prin
 târgușoare, nu este [h]otel prin orașe, pe la care să nu fie poposiți,
 ca trecători *grabnici*, o mulțime de *personaje*, care de care mai
 curioase și mai extravagante.

În asemenea epocă, Bucureștii numără o populație flotantă ex-
 traordinară; locandele și restaurațiunile, cum se obișnuiește a se numi,
 au de ver mare; toate [h]otelurile, de la Hugues-Lazar-Concordia și

până la *Hotel-Garni*, Simion și Gabroveni, gem de mulțimea pasagerilor.

Grădinile, mai ales Rașca, Stavri și Puțul cu Apă Rece.

Cofetăriile, cu deosebire Fialcowski, Giovanni, Frații Capșa, acea din Pasaj și bătrânul Pascu cu ciracii săi din ulița franceză.

Cafenelele, cu preferință Briol, Strobel, Fieschi, Brener, Otelu Național și Hanul Verde.

Locurile de preumblare, cu precădere Șoseaua numită Kiselef, Cișmigiu și Filaret.

Toate aceste cuiburi de petrecere și focare de politică, prezintă întâlnirea atâtor și atâtor figuri necunoscute, încât s-ar putea zice de un cronicar, străin de cauzele acestei mișcări, că o expoziție de toate tipurile și vârstele umane, ce posedă țara, este în ajun de a se deschide în capitala României.

Dar magazinurile de haine de pe Calea Mogoșoaiei și de pe stradele Germană și Fieski, câtă desfăcere de marfă nu înregistrează zilele acestea!

Dar jidovii, curățitori de haine, câte fracuri și iberoce, prăfuite, roase și pătate, nu le scutură, nu le reparaază și nu le spală de pete în tot timpul, cât țin vizitele pe la cei despre care oracolele s-au pronunțat că au să ia puterea în mâni!

Dar combinațiile și împerecherile ministeriale, care de care mai ciudate, ce circulă din gură în gură, la toți acești postulanți, după cum convine mai bine la fiecare!

Dar rolul de victime, ce-și iau mai toți!

Dar curteniile rușinoase, ce se fac persoanelor, ce se cunosc sau se dau de influențe pe lângă membrii meniți a compune noul cabinet!

Dar pledoariile înfocate, ce se fac contra celor ce sunt în ajun de a părăsi puterea, dându-li-se pe față toate abuzurile și toate călcările de lege, pe care până aici acești predicatori și apostoli ai moralității le acopereau printr-un *mutism elocinte!*

Dar, în fine, citirea în public și tipărirea testimoniilor de serviciile împlinite numai pentru patrie, și multe alte frumuseți de ocazie, când, oare, le mai poate vedea cineva, dacă nu într-o asemenea epocă de o completă degradare a omului și stingerea totală a orice simțământ de demnitate!

Adaugă-se apoi la acestea perturbația ce ia naștere în toate serviciile publice, prin neascultarea și aroganța fără margini a vătășelului de sat către primarul său, puse imediat în locul supunerii și respectului ce urmase până aci; prin umilirea primarului în fața administrațiilor săi, prin bătăile de inimă ale subprefectului, fără a se mai ocupa de nimic din atribuțiile sale, până nu va ști la care prefect are să se înfățișeze în ziua următoare; prin deconcertarea completă a prefectului, care așteaptă, fără a mai lucra nimic, decapitarea sau cel puțin strămutarea, și, în fine, prin tremurarea și zăpăceala, de cari sunt coprinși toți reprezentanții puterilor statului, până se vor încredința, în ce fel va răsări soarele pentru dânșii în dimineața viitoare!

Atunci se văd tot felul de încovoituri, tot felul de reverințe și „*alutațiuni*“, aci respectuoase, aci amicale, încoace și încolo, către

cutare și cutare persoană, căreia[-i] surăde viitorul, dar care până ieri mai că nu era băgată în seamă, ba încă chiar insultată și calomniată.

Atunci confidentul puternicului zilei de ieri se vede arătându-și tot devotamentul cătră cei ce sunt a veni la putere azi și, adoprând fără nici o rezervă, - din calcul, iar nu din inimă, - linia lor de conduită, cu care lasă a înțelege lumea, că deja au fost identificați de mai înainte.

Atunci, în fine, încep a se nara din ce în ce cu mai multă vervă calitățile și meritele celor ce vin la cârma statului, și se termină prin acte de feliicitări publice, îndată ce aceștia devin puternici ai zii, - emanate chiar din partea acelor, cari ieri subscriseser alte acte pe același tipic către cei ce fusese la putere.

Nu trebuie uitată încă și îmbulzeala, ce se observă în asemenea zile de manifestări bugetare, prin toate locurile publice, la citirea gazetelor, mai cu seamă partea cuprinzătoare de „numiri în funcțiuni“, precum și abonamentele ce se adaogă la unele, ștergerile ce se fac la altele, suprimările cu totul ce anunță unele foi, nașterea ce iau altele.

Iată, în adevăr, tabloul, ce ne prezintă societatea noastră la fiecare schimbare de ministeriu.

Iată maladia funestă, - funcționarismul politic, - care s-a încuibat într-însa.

De unde, însă, provine buba?

După noi, acest rău nu este decât rezultatul atâtor schimbări de persoane, fără nici o schimbare de sistem, fără nici o cerință legală: nu este decât efectul atâtor toleranțe și protecțiuni pentru toți funcționarii abuzivi și incapabili.

E trist a spune public, dar este un fapt, care nu se poate contesta.

Mai toate ministerele, ce s-au succes la putere de la 1859 și până astăzi, care au avut cârma în mână mai continuu, n-au întreprins în diferitele lor departamente decât să organizeze serviciile prin deasa schimbare a tuturor funcționarilor, fără a fi traduși nici unul înaintea justiției, dacă a comis vro vină.

Mai toate Camerele, care au văcut opoziție ministerelor, s-au mărginit la voturi platonice de ne-ncredere, când a fost vorba de rea întrebuițare a banilor statului, de excese de putere, de călcarea și sfășierea tuturor legilor.

Un singur cabinet a fost trimis înaintea Curții de Casație și... și rezultatul se știe de țara întreagă ce fel a fost!

De la 1859 și până azi nu se vede, în fiecare minister, decât organizații de personal, creări de posturi înalte și netrebuincioase, cu lefuri mari, desființări de alte mici și indispensabile cu lefuri potrivite, destituiri sau înlocuiri adesea nedrepte și ilegale pentru amployați buni și onești, mănțineri și ocrotiri mai întotdeauna nejustificate și culpabile pentru amployații răi și imorali.

S-a strigat și se strigă necontentit, că s-a făcut și se fac abuzuri; că cutare fost copist sau odăiaș, fără nici un alt mijloc onest de a-și fi creat un venit, în câțiva ani a devenit om de zecimi și chiar de sutimi de mii de galbeni; și cu toate acestea, când s-a găsit câte

un procuror sau judecător de instrucție ca să urmărească pe un asemenea individ, *opiniunea publică*... a semenilor săi a strigat: „Victimă! victimă! Și alții înainte de el au comis asemenea abuzuri și nu s-a mai urmărit! Nedreptate! ba chiar ilegalitate se face cu acest om! El este nevinovat! Să se elibereze!“

Obișnuit s-a făcut mare zgomot, când s-a dat judecății un copist, care și-a permis a lua o jumătate sfanț de la un împricinat, căruia i-a făcut o petiție! și întotdeauna s-a trecut cu vederea, ba încă s-au dat patente de capacitate, moralitate și activitate acelor funcționari, cari deja cu 12 ani în urmă erau cunoscuți ca cei mai abuzivi!

Miniștrii, pe care țara întreagă i-a stigmatizat ieri ca risipitori ai banilor publici și călcători de toate legile, i-am văzut azi vorbind, - și încă cu mult cinism, - în mijlocul Reprezentațiunii, ce se numește Națională, ca regulatori de finanțe, ca apărători ai legalității, ca moralisti!!!

Alții, declarați de sperjuri de către o Cameră întreagă, i-am văzut rădicați de alta la putere: acuzatorii lor de ieri s-au schimbat astăzi în apărătorii lor, în camarazi și amici chiar!!!

Un agă, zbir la o mie opt sute patruzeci și nu mai știu cât, l-am auzit, în 1869, vorbind ca senator despre libertățile publice, l-am văzut trecând de adorator al constituției!!!

Ceva mai mult încă.

Librecht, care era fotografia tuturor păcatelor regimului lui Vodă-Cuza, tradus înaintea Curții Juraților ca abuzător de milioane, l-am văzut obținând un verdict de achitare, și pentru mai mult dispreț către moralitatea publică, închinându-i-se toaste în sunetul muzicii militare, în mijlocul unei orgii din cele mai desfrânate.

Am văzut, asemenea pe furul de dosare mărturisit, declarându-se de nevinovat și cerând în urmă cu sentința în mână funcțiunea ce a ocupat.

Am văzut pe plastograful de mandate liber și desculpat, pe falitul fraudulos achitat.

Și din contra, am văzut, iarăși: pe fiul de sătean, abia ajuns în vârsta legiuită, palid și ofilit de îndelungata ședere între zidurile umede și infecte ale temnițelor noastre, abia ținându-se pe picioare, pe banca preveniților de-naintea juraților, condamnat la câțiva ani de recluziune, pentru criminala-i faptă, fiindcă într-o epocă de o completă lipsă de produse pentru hrană, silit de foame, a fost îndemnat de geniul rău să fure o mână de mălai prin spargere... adică intrând pe fereastra unui bordei, pe care a lărgit-o prin dezgrădinarea unei nuiete, potrivit cu grosimea corpului său, deși bordeiul n-avea încuietore.

Cu statistica penitenciarelor noastre în mână și a tuturor închisorilor de orice grad, se poate constata, că toți condamnații, oameni mai adesea tineri, nu sunt decât din rândurile opincii, cei mai mulți osândiți pe ani îndelungați pentru fapte de furtisaguri meschine și închiși la un loc cu bandiții și omorătorii!

Un singur casier de Dolj și poate alți patru-cinci foști impiegați inferiori, reprezintă toate legiunile de funcționari în activitate și neactivitate, superiori și subalterni de la ministru până la scriitor,

contra cărora s-a strigat și se strigă că sunt abuzivi, de atâția ani îndelungați!

Dar acest aspect, ce ne înfățișează temnițele noastre, hrănind o mulțime de borfași, pe când toate orașele se cutreieră și se exploatează de niște adevărați criminali, să fi provenind oare de acolo, că opinca și căciula sunt mai lipsite de instrucție, mai neluminate decât haina albastră, cum se zice, și decât pălăria înaltă?

Nicidecum.

Acest aspect, său mai bine acest efect provine de acolo, că acea parte de oameni din societatea noastră, generalminte vorbind, care este chemată de ordinar a conduce într-o ordine mai superioară afacerile publice, este coprinsă ea însăși de tot felul de vițiți învederate, și neapărat nu dânsa se va zdrobi singură.

Acest efect mai provine încă și de acolo, că ori de câte ori s-a făcut o revoluție în țară, cei cu mușca pe căciulă au căutat mai din vreme a-și strecura întotdeauna reprezentanții lor în asemenea epoci de tranziție, astfel încât poporul român, atât de blând și mărinimos, momit și ademenit pentru moment de a lor schimbare la față, de a lor adeziune, de a lor pactizare cu oamenii ce au profesat și propagat în toată viața lor politică principiile de morală și drepturile omului, a fost împiedicat în deplina lui suveranitate de a cere o aspră și fără apel socoteală tuturor acelora, care s-au înavuțit din averea statului, - contribuțiile poporului, - violând toate legile și batjocorind nația întregă în întru și în afară.

De la 1859 și până astăzi ne învrtim în același cerc de oameni cu reputațiuni uzurpate și corupți, - excepțiune făcând de câteva persoane, - trecându-li-se cu vederea toate păcatele și dându-le crezământ că au să ne aducă toate fericirile de pe pământ și din viața eternă, chiar atunci când ei sunt niște sperjuri.

Toată lumea a văzut de mai multe ori a lor incapacitate și imoralitate în întru țării, a lor umilire și îngenunchiare în afară, ori de câte ori au avut puterea în mâni, și cu toate acestea toată lumea se mulțumește numai a aplauda la schimbarea cortinelor, deși actorii sunt din aceeași trupă fluierată și joacă același repertoriu dezaprobat!

Un singur cabinet, care însă și acesta s-ar fi putut combina cu mult mai bine, completându-se prin floarea junimii oneste, inteligente și active, s-a încercat să ridice drapelul demnității naționale în afară și să deschiză o porțiță capacității și moralității în serviciile publice în întru: timpul acestuia nu este atât de înapoiat, încât să nu ne aducem aminte cu toții de opozițiunea oragioasă [sic!] ce se rădicase în contra-i.

Ce probează dar acest triumf al vițiului și al corupției?

Probează că atmosfera strămtă, în care ne învrtim de mai mulți ani, este molipsită de miasme veninoase și că, prin urmare, orice plantă bună, care s-ar atinge de această atmosferă, este lesne supusă molipsirii, uscăciuni și pieri.

Ce este, dar, de făcut?

În toate părțile lumii civilizate, când o țată ajunge într-o stare de degradare ca aceea în care se găsește astăzi patria noastră, lăsată în voia și puterea a câtorva oameni uzați și plini de vițiți, societatea

își întoarce ochii către generațiunea tânără, în inima căreia veninul corupției n-a pătruns încă destul de adânc, pe figura căreia pasiunile rele nu și-au lăsat încă trăsăturile lor utate.

La noi, la 1848, tinerețea era care cultiva sămânța ideilor liberale.

Tinerețea era atunci, care da semne de viață, pe tărâmul literar și științific, mișcând pânzele navei, ce purta viitorul României.

Tinerețea este speranța unei țări...

Ea trebuie să studieze trecutul și să lepede rele lui.

Ea trebuie să introducă prefacerea în bine în prezent.

Ea trebuie să pregătească viitorul.

Dar vai! Tinerețea noastră de astăzi este, ea, oare toată pornită pe această cale și inspirată de asemeni tendințe?

Din nefericire, - făcând și noi parte dintr-însa, - câtă să o spunem cu destulă umilire că-n mare parte ea este târâtă de a-și lua avântul, pentru totdeauna poate, pe o cale cu totul opusă, cu totul plină de aceleași rele învățări ale trecutului și prezentului.

În adevăr, de ne vom arunca o privire asupra tinereții de astăzi, - excepțiune de mulți juni serioși, cari se disting prin purtările, credințele și aspirațiunile lor chiar în această epocă de patronare a vițului și a imoralității, - ce vedem?

Coconăși și coconi, mare parte arătându-și valoarea personală numai prin valoarea întrinsecă a pieselor monetare, discutând literatură fără instrucție, făcând glume fără a fi dotați de spirit, vorbind limba franceză fără să știe ortografia, aprobând și dezaproband muzica fără să o cunoască, aruncând buchete de flori și porumbei albi primadonelor și baletistelor de la opera Italiană, - astăzi și Germană, - pentru că sunt decoltate și îmbrăcate în trico; scăpărând pietrele pavajelor, cu birjele cu luna, și dându-și aerul de oameni „affairés“!...

Răul, dară, cum vedem, există întins în mare parte chiar în tinerețea noastră de astăzi; dară el există, așa credem, numai izolat, iar nu în stare de o molimă generală.

Toată lumea simte acest progres al răului, toată lumea-l vede, însă nimenea nu arată curajul și energia pentru a-l combate pe toate căile, prin care ar mai scoate capul.

Toți repetă, toți se întristează, toți doresc îndreptarea, toți se bucură când cineva o propune, dară nimenea nu se decide a se pune în acțiune, și de aceea orice porniri frumoase, orice aspirațiuni nobile ale inimilor celor mai pure, fie cât de bine calculate și întemeiate pe rațiune, se reduc la o completă amortire, întocmai ca dorințele unui bătrân, pe care vârsta nu-l mai iartă a le pune în practică.

Când e vorba de tinerețe, însă, noi credem că câteva altoiuri rele și încă neprinse bine într-însa, nu-i pot slăbi toate forțele până la paralizie, precum anii consumați de bătrâni i-a secăt toate puterile.

Bătrânețea poate să aibă dorințe, dară nu poate să aibă și putere.

Tinerețea poate să aibă și una și alta.

Aibă dară voință numai, și ea va putea orice: răul va fi înlăturat pentru totdeauna.

Dacă toată tinerețea română de astăzi, instruită, inteligentă, capabilă și onestă, mai are în inima ei simțământul iubirii de patrie, de libertate și de românism;

Dacă ea dorește a mai conserva religia, limba, moravurile naționale, toată moștenirea ce i-a lăsat glorioșii străbuni;

Dacă ea dorește să vadă oborâte influențele și intrigile străine de tot felul;

Dacă ea găsește de cuviință să fie în serviciile publice stabilitatea în locul abuzului, capacitatea în locul stupidității;

Dacă ea este pentru a se înlătura o dată pentru totdeauna de la cârma statului toți aceia care de ani îndelungați se succed unii după alții la putere, prin influențele consulare și ale cabinetelor din afară, sau prin violarea tuturor legilor și a constituției în întru; care au stors și umilit această nenorocită țară prin tot felul de abuzuri, adesea recompensați pentru suferințele ei printr-o stea, printr-o coroană de fier, printr-o Sf. Ana și nu mai știu prin ce Vultur;

Dacă, în fine, ea aspiră la o Românie mare și independentă, înflorită în întru, respectată în afară, - bulevard al latinității la Dunăre, contra pan-slavismului și pan-germanismului;

Noi ne încercăm a propune, ca toată această tinerime să voiască o dată a se strânge tare și cu bună credință mână de mână, a se lipi cu căldură și sincer inimă de inimă, și o dată astfel uniți să se hotărăscă a se pune în acție serioasă, alegându-și un program politic pentru calea ce este decisă să urmeze, și legându-se prin jurământ solemn, că-l va respecta și va face să fie respectat de alții: de la opincă până la vladică.

Bazele principale să fie: Românism, Constituția și Democrația; o conjurație, o ligă compusă din tinerimea instruită, inteligentă și capabilă, din toți oamenii onești, contra și a corupției, patronării vișului, a imoralității atât în respectul politic cât și social.

Cel dentăi act practic după adoptarea programului, - fiindcă noi ținem mult la obiceiurile bune ale țării, ca acela, de exemplu, ca în cazuri grave, când poporul suferă tare și consilierii Tronului nu voiesc să-l mai asculte, să-și arate păsurile d-a dreptul la Domnie, - să fie redegerea și prezentarea unei adrese către Tron, prin care să i se facă cunoscut:

1. Programul Societății și cauzele care i-au dat naștere;

2. Că pe țară o costă îndestul detronarea unei domnii pământene și o revoluție, - căci orice revoluție costă pe un stat și materialicește și moralicește, - ca să întronăm una străină și ereditară, numai cu scopul și cu speranța că o asemenea domnie, fără nici o legătură, fără nici un interes personal în țară, fără simpatii și antipatii, și totodată însușind virtuți, va înlătura o dată pentru totdeauna de pe lângă Tronul României și de la cârma statului pe oamenii vițioși, corupți și imorali, care au săpat și doborât atâtea domnii pământene anterioare;

3. Că prin întronarea unei domnii străine, în locul celei pământene, împresurate și duse la pieire de aceeași oameni, care azi se văd însinuându-se pe lângă Tron, - în adevăr coruptă și imorală în întru, dară cel puțin uneori demnă până la temeritate în afară, - românii n-au înțeles să devină nici muscali, nici nemți, nici prusaci, nici tătari, nici huni, ci voiesc să fie, să rămână ceea ce sunt, prin origine, prin creștere, prin moravuri, prin limbă, colonia lui Traian în Orient,

strâns legată de marea familie latină, de marea Națiune, de Franța și surorile ei, de Italia, Spania și Portugaliaș

4. În fine, să se spună Alteței Sale Serenissime Carol I, Domn al Românilor, ales de Națiune, iar nu scoborât la tron prin dreptul divin; să i se spună respectuos, dar sincer și verde, că România nu poate îndura, nu poate tolera starea de degradare, în care au adus-o oamenii ce înconjoară astăzi Tronul, corupția în întru și umilirea în afară; că șapte ani ai domniei lui Cuza-Vodă au fost prea lungi, au fost șapte secol de durere, din cauza acestor oameni; că pentru Tron este național, patriotic și prudent a depărta cât mai neîntârziat și pentru totdeauna această pleiadă și pe toți câți s-ar încerca să calce pe urmele ei; că pentru consolarea tuturor acestor oameni, ce s-ar numi dizgrațiați, să se ordone a li se așeza busturile cu toate decorațiile și genealogiile lor în muzeul Național, ca posteritatea să-i poată judeca mai bine!...

În urma acestui act respectuos, care s-ar aduce la cunoștința M[[riei] Sale, noi credem că Tronul va vedea lucrurile mai limpede, iar nu după cum i se arată prin raporturile oficiale și, negreșit că va aviza pe dată la măsurile cele mai eficace pentru curmarea răului, o dată pentru totdeauna, luând în mână drapelul mântuitor.

Altfel fiind însă, - dacă din nenorocire niscaiva consilii ministeriale funeste ar fi acceptate contra unei asemenea pactizări a Tronului cu adevăratele forțe ale Națiunii, țara întreagă va fi pusă atunci în poziția de a vedea și a constata, cine sunt cauzatorii tuturor relelor, de cari a suferit și suferă națiunea.

Deșteptată și luminată, ea se va simți atunci, că încă cuprinde într-însa destule elemente puternice de viață, salutând cu iubire drapelul viguros al tinereții.

Revoluția de la 11 Februarie nu a fost pe atât o revoluție de principii noi, politice sau sociale, pe cât a fost o revoluție contra unui regim abuziv, imoral, corupt și corumpător.

Pentru nenorocirea țării, însă, toți acei oameni stigmatizați și înlăturați atunci de națiune de la afacerile statului, astăzi au scos capetele din nou cu mai multă putere, au cuprins toate funcțiunile publice, guvernează țara, consiliază Tronul!

Ceva și mai curios este, că multe rugini d-ale trecutului dinaintea lui 1859, fiindte slugarnice ale străinilor inimici ai României, oameni fără nici un grăunte de amor propriu național, și pe cari lumea îi uitase și nu și-ar mai fi adus aminte de dânsii, decât ca niște tipuri de comparație ale acelor timpuri de trist memoriu cu acele în cari am intrat de la 1859, - se văd învînd din putregaiurile lor, astăzi sub constituția lui 11 Februarie!

Când țara întreagă, dar, vede, că toți oamenii unui regim, unei sisteme, care a provocat o revoluție, sunt din nou aduși și susținuși la putere, fără ca atâta tinerețe ce avem, - speranța unei țări - inteligentă, instruită, capabilă și onestă, să nu protesteze[ze], ba încă nici să nu roșească de a-i servi până la un zel fără margini, - după noi țara are dreptate în asemenea caz, să-și plece capul înaintea bătei cuviosului Popa-Tache!

Inarboreze însă, toată, tinerețea, de care vorbim, și toți oamenii

onești un drapel compun, constituiască-se într-o ligă nedisolubilă, care să aibă de scop goana imoralității, a șarlatanilor politici și slugi ale streimilor, ridice-se astfel în fața țării, proclamând cu glas mare și cu nerv puternic ideile ce reprezintă și pe cari voiește să le împlânte în inima fiecăruia român; - și atunci... atunci virtuosul Popa Tache se va face teacă la pământ, va pune bâta jos!

Atunci țara întreagă, propietari, comercianși, agricultori, meseriași, săteni, toate forțele, din care se compune națiunea, vor seconda acest drapel măreț!

Atunci poporul nostru, ca orice popor, va înțelege până în cele din urmă, în care parte este răul și în care parte binele.

Aceasta este calea cea mare, acesta este mijlocul cel eficace, care ne poate duce la salvare.

Dând acum publicității ideea noastră, n-avem de scop a o impune cuiva, n-avem pretențiunea a ne crede că am aflat piatra filosofală.

Ca orice opinie izolată, ea poate să aibă erorile ei, și tocmai de aceea o dăm publicității, ca să fie supusă criticii.

Alții mai competenți și mai experimentați decât noi o pot perfecționa.

ținem la un singur punct: de a nu se mai face pacturi monstruoase ca la 1859 și 1866.

Suntem exclusiviști în această privință cu desăvârșire: nu voim a se mai amesteca în conducerea afacerilor și destinelor acestei țări slugile și cavalerii străinilor cu oamenii poporului; șarlatanii politici, sperjuri și imoralii cu bărbații de bună credință, consecinți și onești; îmbogățiții prin tot felul de abuzuri din birurile poporului cu cei ce și-au cheltuit în exil averea părintească, câștigată cu sudoare; reputațiile uzurpate, parodiile diplomaților, cu cei ce în adevăr au dat probe de bărbați capabili și oameni de stat; în fine, nu voim să se mai amestece neghina cu grâul!

Terminând, dar, aci expunerea cugetărilor noastre, fie. ne permis a mai adăuga următoarele:

Apele minerale din străinătate s-au răcit:

Bancherii de la „trente-et-quarante“ și de la rolinele stabilimentelor de băi au început a se închide în comptuariile lor;

Vaporele de pe Dunăre aduc mereu și cu grăbnicie pe toți preținșii pătimași, îmbolnăviți acum în pungă;

Vizitățile grădinii Rașca și tuturor locurilor de asemenea natură din Capitală au început a se rări;

Teatrul Italian se deschide târziu;

Teatrul Român, - grația târgului care nu s-a terminat încă între actori și comitet, - va începe, poate, și mai târziu, sau deloc;

Teatrul german, plăcându-ne a crede că nu e pe gustul românilor, sperăm că nu-i atrage mult și des;

Balurile mascate sunt tocmai în carnaval;

Culesul viitor începe pe la finele lunii;

În fine, epoca când toți românii se întorc în țară și sunt pe la caselor lor, fără a putea să se ocupe de multe petreceri, mai cu seamă în anul acesta, este epoca de față.

Ar fi a-și îndeplini o datorie din cele mai sante către țara lor,

când fiecare român în parte, și toți împreună, – bine înțelegându-se toți oamenii onești, – ar cugeta puțin la relele, de care suferă patria lor, și s-ar decide să ia măsurile cele mai eficace...

80

București, 13/25 septembrie 1869

Foaia *Românul*, în numărul său de ieri a crezut oportun a vorbi despre „drapelul“, pe care l-ar fi ridicat d[omnul] „B. P. Hăjdeu“ prin ziarul *Traian*.

Pentru ca venerabilul veteran al publicismului român, negreșit fără vro intențiune din partea-i să nu inducă pe cineva în eroare, aspra naturii principiilor noastre, ne vedem siliți a publica înseși statutele, pe temeiul cărora s-a fundat, prin acțiuni, ziarul *Traian*.

Iată-le:

„I. Marele partid național, neavând decât un singur organ de publicitate în Capitală, pe ziarul *Românul*, se mai fondează o nouă foaică, care, nefiind legată de nici o tradițiune, să apere, să susțină și să răspândească principiile liberale cu independință, luptând însă pentru același drapel.

II. Ziarul va purta titlul de *Traian*, care este personificarea ideii de naționalism și liberalism: principii din 1821 și 1848, adoptate de către majoritatea fostei Camere.

Această foaică va fi politică, științifică și literară.

III. În privința politică:

1. În genere, ziarul va avea două scopuri:

a. Scopul polemic, de a respinge și combate atacurile reacțiunii din întru și din afară.

b. Scopul dogmatic, de a dezvolta principiile partidului liberal, demonstrând superioritatea lor asupra celorlalte stindarde.

2. În specie:

a. Va susține regimul constituțional cu dinastia actuală, urmărind sincera lui aplicare la noi și combătând din toate puterile orice tendințe spre guvernul personal.

b. Va cere neconținut realizarea dispozițiilor înscrise în titlul VIII al Constituției adică: armarea țării, descentralizarea, căile de comunicare, armonizarea legilor, instrucțiunea poporului, etc.

c. Va lucra pentru românizarea gurilor Dunării și va combate tendințele acelor elemente străine, care se încearcă a constitui stat în stat în România; de exemplu, așa-zisele comunități maghiare, israelite, slavice, etc.

d. Va apăra din toate puterile cestiunea românismului de pretutindeni.

e. În raporturile cu celelalte fracțiuni ale marelui partid liberal, redacțiunea va avea de regulă a nu refuza niciodată mâna, ce i se va întinde pe baza acestor principii.

IV. În privința politicii internaționale și naționale, ziarul va lucra fără considerațiune de diplomația străină.

Nu vom scăpa însă niciodată din vedere că alianța noastră naturală este cu puterile occidentale latine, și vom păstra-o neconținut, pe cât timp ele n-ar manifesta tendințe contrarii interesului nostru național.

V. Se va explica totdeauna, pe baza istoriei, simțul și întinderea dreptului nostru public intern și extern, tratatele cele vechi cu Turcia în privința monedei, comerțului, armatei, reprezentățiunii statului român în afară, jurisdicțiunea consulară, etc.

VI. În privința științifică, ziarul va conține articoli, relativi la economia națională, finanțe, comerț, etc.

VII. În privința literară, redacțiunea se va sili a dezvolta gustul literar și artistic, dând totodată seamă lectorilor de toate producerile naționale în aceste două genuri.

VIII. Se vor publica toate întâmplările mai importante politice, literare și științifice din afară.

IX. Programa în care se vor dezvolta principiile, ale căror puncte principale se emiseră mai sus, și care trebuie să figureze în întâiul număr al foii, nu se va putea publica decât numai după ce va fi avut aprobarea majorității comitetului de redacțiune.

După aceea, Directorul va fi dator, în conducerea ziarului, să se țină strict de acea programă."

Așadară, în puterea articolului I și a ultimului alineat din articolul III, ziarul *Traian* reprezintă o porțiune nedezlipită, deși „independinte și fără tradițiuni“ din marele partid național, tinzând la asimilarea tuturor celorlalte „fracțiuni“ pe baza următoarelor principii:

Regimul constituțional cu dinastia actuală.

Combaterea guvernului personal.

Armarea țării.

Descentralizarea.

Instrucțiunea poporului.

Românizarea gurilor Dunării.

Stăvilirea și înfrânarea invaziunii jidovești.

Poprirea străinilor de tot felul de a forma stat în stat pe teritoriul român.

Apărarea românismului de dincoace și de dincolo de Carpați.

Respingerea ingerinței diplomatice în afacerile țării.

Simpatia pentru popoarele latine din Occidente.

Mănținerea deplinei autonomii a statului român contra pretențiilor otomane.

Dezvoltarea gustului literar și științific.

Încurajarea industriei naționale...

Acestea sunt principiile lui *Traian*.

Ne permitem a spera că nici unul din ele nu poate să displacă ziarului *Românul*.

În orice caz, aceste principii nu sunt o invențiune a „[omnu]lui B. P. Hajdeu“.

În calitatea sa de director al lui *Traian*, dumnealui este dator, în vigoarea articolului IX din statute, de a se ține strict de linia prescrisă de fondatorii ziarului și pe care a primit-o, fiind indentică cu convingerile sale.

Un adevărat organ de partid, iar nu al unei persoane izolate, are totdeauna statute, acționari, comitet de redacțiune și director.

Așa este *Traian*.

D[omnul] B. P. Hajdeu, legat prin programa comitenților săi, exprimă cugetările unei colectivități întregi, cari sunt ale sale numai prin conformitatea principiilor.

Dacă respectabilul nostru confrate de la *Românul* nu se unește cu noi pe calea aplicațiunii în mai multe cestiumi mari și mici, -

aceasta constituie, nu un „drapel“ deosebit, ci o nuanță mai mult sau mai puțin pronunțată a aceluiaș stindard.

În fine, cu același drept, cu care ziarul *Românul* pretinde a fi expresiunea d[omnu]lui Ion Brătianu, afirmăm și noi, că d[omnu] Ion Brătianu nu poate să nu împărtășească toate principiile, înscrise în statutele lui *Traian*.

*

Gazeta de Focșani, în numărul său din 6 septembrie, publică următoarea ordine de zi:

„Ofițeri, subofițeri, caporali și soldați!

Prin înaltul decret, hotărându-se ca trupele de tabără, cu începere de la 1 septembrie să reintre în garnizoanele de iarnă, mă simt dator, mai înainte de a mă despărți de voi, a vă mulțumi pentru silința, ce ați pus pentru credința taberei, care este opera voastră. De mai bine de 5 luni, de când primele corpuri sosite aici, au pus mâna la lucru, și în tot timpul cât ați fost sub ochi-mi, n-am avut cea mai mică ocazie a fi nemulțumit de voi. Ofițerii și soldații și-au făcut deopotrivă datoria lor cu răvnă. Cu toate astea, dificultățile erau multe. Tăierea și transportarea pe brațe a unui material imens la distanțe destul de mari, construcția aproape a o mie de barace pline de dificultăți, căratul nuielilor, lipsa de apă pentru lipitul lor, săparea pușurilor, construcția șoselelor și altele, adăugate de suferințele unei locuințe de două luni sub corturi individuale, nu v-au împiedicat a face față la inspecții de tot felul și a vă ocupa cu instrucțiunea militară, astfel că, cu toate că n-am putut măcar o dată a avea timpul de a vă întruni la un exercițiu împreună, ați executat cu toate astea diferitele manevre ordonate de Măria Sa într-un mod de satisfacție generală. Dacă vă amintesc greutatea prin cari ați trecut este a vă proba că le-am apretiat îndestul și mai cu seamă pe voi, cari ați trecut, fără șovăire. Întâiul an al Taberei Permanente de la Furceni s-a sfârșit. Întorși în garnizoanele voastre de iarnă, nu uitați a vă perfecționa în instrucția, începută anul acesta, pentru ca la anul viitor, liberi de orice ocupație de construcție, să putem înainta în instrucția noastră militară pentru care suntem adunați aici.

Acum, după o viață împreună de mai multe luni, mă simț mahnit a mă despărți de voi.

Luându-mi ziua bună, urez tuturor sănătate și drum bun.

General Macedonski

Tabăra Furceni, 31 august 1869 - nr. 1512.“

Precum vedeți, însuși guvernul vine a recunoaște că faimoasa tabără de la Furceni, nu numai că a fost așezată într-o localitate cu totul anormală, unde, pe lângă celelalte mizerii, lipsea apa, până și „pentru lipitul baracelor“, dar încă, în tot intervalul de cinci luni, nu s-a făcut „măcar o dată“, o revistă generală, principalul scop al unui asemenea lagăr.

Iată pentru ce s-au cheltuit milioane de lei vechi, s-au distrus cu o risipă criminală pădurile cele mai prețioase ale statului, s-au provocat nemulțumire în țară și bănuieli în afară.

Trebuie, oare, să mai adăugăm că acest înțelept și activ general Macedonski, care mărturisește cu atâta sublimă naivitate, că „n-a putut avea timp“ de a-și face datoria, a fost tocmai dumnealui cauza dizolvării unui Parlament!...

*

Primim în acest moment, de la d[omnul] Alexandru Odobescu, un articol pe care numai necesitatea de a grăbi punerea ziarului sub presă ne-a putut sili a-l remite pentru numărul viitor.

81

București, 15 / 27 septembre 1869

Nu invocăm niciodată autoritatea foilor austro-maghiare.

Ne temem de justa osândă pe care și-a fost atras răposata *Țara*, lovind ministerul trecut, nu prin opiniunea publică, fie chiar rătăcită a națiunii române, ci prin tot felul de șoapte prin Pesta și din Viena.

Organele cezaro-regești pot să laude cât de emfatic pe guvernul actual fără ca noi să tregem din aceasta vro consecință despre intimitatea respectivă, - atât de palpabilă, altfel, prin originea, atitudinea, actele interne și externe ale miniștrilor români.

Pe de altă parte, ziarele imperiului dualist pot să dezaprobe cât de energetic pe consilierii Măriei Sale Carol I, - deși aceasta nu s-a întâmpat încă, - și, totuși, nu vom fi noi cari să ne grăbim a striga cu un aer de vicleană prudență: de ce nu împăcați pe puternicii vecini!

Gazete ungurești și nemțești prezintă astăzi, mai mult ca orișicând, un tezaur nesecat de dispozițiuni directe sau indirecte, în defavoarea d[omni]lor Kogălniceanu și Demetriu Ghica: ei bine, luptător curat național, *Traian*, nu se pogoară atât de jos pentru a căta în noroi niște arme pe cari le poate găsi la propria-i înălțime în indignațiunea generală a ginții române.

Banii, datorati statului de către d[omnul] ministru de Interne, nu figurează nici în *Fremdenblatt*, nici în *Wanderer*, nici în *Pester-Lloyd*, nici în *Neue freie Presse*, prin urmare, ne este permis a cere în această privință o socoteală verde și dezghețată, nu de la cel cu pricina, apărat prin minunatul proverb străbun „nu e prost cine mănâncă șapte pâini“, ci de la sumbrul vistier al țării, rigurosul stoic al comptabilității, nemilostivul cenzor al predecesorilor săi de la Finanțe.

Ziarul *Traian* denunțase cel dentâi, în numărul său din 4 septembrie, rumoarea publică care începea deja a colinda pe ici pe colea în capitală, „cum că d[omnul] A. G. Golescu ar fi cutezat a constata că colegul său, cel cu coloniile jidovești și cu inspectorii rabini este dator fiscoi o sumă [de] peste 80.000 napoleoni“.

O altă foaie a venit apoi, peste câteva zile, a întări într-un mod matematic aserțiunea noastră, reducând la cifre toată istoria acestui quasi-împrumut, cu arătarea, când, cum pentru ce și în câte rânduri s-a cristalizat datoria d[omnului] Kogălniceanu, crescută totdeauna, anume atunci, când geniul cel rău al României îl aducea la putere: în 1864 și în 1869, adecă sub prima și a doua edițiune a Statutului.

În fața acestei denunțări atât de categorice, țara era în drept să crează și să spere, că d[omnul] A. G. Golescu, care făcea în Parlament atâta larmă, „râzând de porumbei negri“, se va vedea astă dată, dacă

nu dispus prin temperament, cel puțin forțat prin antecedente, de a semna la denădămintă solvabilitatea d[omnu]lui Kogălniceanu.

În viața fiecărui om se ivesc unele cazuri când, până și mediocritatea cea mai vulgară poate să ajungă celebră, dacă o scânteie de instinct o va împinge la moment a profita de ele.

Vom da aci un exemplu.

Zilele trecute s-a închis Senatul printr-o singură vorbă ministerială, fără nici un mesaj princiar, călcându-se cu cea mai vegheată sfruntare spiritul și litera constituțiunii, care sună lămurit: „Domnul porunc[este]”¹ închiderea sesiunii“.

Noi n-am atins până acum această încetare a lucrărilor senatoriale, căci... deschis ori închis, Senatul făcea tot atâta!

Astăzi, însă, ne decidem a aminti faptul pentru a [h]azarda apoi o întrebare incidentală foarte interesantă: noul președinte al lorzilor de la Sântul Sava oare nu devenea o ilustrațiune, dacă zicea în urma preținsei închideri: „domnilor, viitoarea ședință pe mâni“?...

Astfel, numai cinci vorbe la timp și nemurirea căsca auritele-i porți denădămintă d[omnu]lui Plagino, fără ca dumnealui să-și fi expus viața, asemenea lui Cambronne la Waterloo!

Ocaziunea pierdută nu se mai întoarce!

Aceeași soartă așteaptă pe domnul A. G. Golescu, de nu se va grăbi a mărturi[si] în gura mare păcatele financiare ale colegului său de la Interne.

Niște bieți pensionari primind din visterie vro câțiva lei noi cu nedrept, *Monitorul Oficial* îi somează cu o asprime draconiană, ca pe dată să-i întoarcă cu d o b â n d ă ; pe când d[omnul] Kogălniceanu stăpânește [de]geaba de un șir de ani moșiile cele mai mândre ale statului, reținând înțelepțește căști[g]urile în pungă, fără ca d[omnul] A. G. Golescu să se miște măcar a zice: „ecce homo“!...

Să mai vorbim, oare, despre sârmanii mahalagii și săteni, executați cu toată urgia biletelor galbene, pentru niște mizerabile contribuțiuni de două-trei parale?!...

Unde este logica, domnule ministru de Finanțe?

Logica și... ceva mai mult decât atâta!...

E trist, e urât, e dezgustător: să căutăm undeva o consolațiune.

*

Ieri s-a ținut în edificiul Universității prima ședință publică din acest an a Academiei Române.

D[omnul] A. Papiu Ilarian a citit discursul său de recepțiune la care i-a răspuns d[omnul] G. Barițiu.

Amândoi au vorbit despre Șincăi: sublimul Prometeu al neamului românesc, suferind de bunăvoie toată furia unui martiriu de o viață întreagă, fiindcă îndrăznise nenorocitul a răpi pentru frații săi, în mijlocul călăilor naționalității noastre, fulgerul lui Joe: istoria românismului!...

A descri inspirata elocință a ambilor oratori în această zi de lumină, furată din atmosfera neguroasă a actualității, ar fi a cântări

1. În text: „poruncă” (n. edit.).

cu o mână grosolană nemărginitul entuziasm al ascultătorilor: peste putință!

Lacrimi de înduioșare curgeau pe fețele românilor: umbra divinului cerșetor cu desagi pe umăr, cu cronica în sac, cu o națiune într-o cârpă, rătăcea printre noi, strălucindu-și zdrențele, ca tunica lui Christ pe muntele Taborului!

Monumentul lui Guttemberg în capitala României? Ha, ha, ha!

*

Un craiovean ne împinge din nou cătră d[omnul] Kogălniceanu: prin efectul contrastului.

Pe când d[omnul] ministru de Interne, pitulat sub scutul cel posomorât al colegului său de la Finanțe, reține contra legii, și mai ales contra moralității civice, în curs de mai mulți ani, venitul celor mai frumoase proprietăți ale statului, - s-a găsit, peste Olt, un român, care să sacrifice din propriul său avut mai multe mii de galbeni, pentru ca să ne atragă, prin această binecuvântată generozitate, simpatiile mumei noastre Italia.

Ce antiteză!

Citiți mai la vale corespunzător din Turin.

Ziarul *Traian* este fericit a culege brândușa, anunțând cel dentăi fapta domnului Nicolae Talievici.

82

**București, 20 septembrie /
2 octombrie 1869**

Statutele lui *Traian*, adică principiile partidului pe care reprezintă acest organ, ne impun datoria „de a susținea regimul constituțional cu dinastia actuală, urmărind sincera lui aplicare la noi și combătând din toate puterile orice tendințe spre guvern personal“.

Astfel, cu tot devotamentul nostru pentru „dinastia actuală“ am fost cei dintâi, din punctul de vedere al „regimului constituțional“, de a muștra pe domniii miniștri pentru plecarea Domnitorului, privind-o, cu atât mai mult, ca „o tendință spre guvern personal“, cu cât Capul unui Stat reprezentativ nu poate face nici un singur pas public, fără prezența, controlul, responsabilitatea Cabinetului, pe când Măria Sa, din contra, călătorește de astă-dată, fără nici un consilier al Tronului.

Așa este: vrând-nevrând, cată s-o mărturi[si]m.

Totuși, semnalând faptul, cu toată rigoarea unui perfect constituționalism, noi nu putem a nu protesta cu energie, pe de altă parte, în fața unor comentarii răuvoitoare și chiar necuviincioase, de cari este plină de o bucată de timp ziaristica occidentală asupra modului primirii Domnului românilor în diferitele capitale ale Europei.

Așa, bunăoară, corespunzător noastră pariziană, pe care o publicăm mai la vale, atrăgând asupra-și toată atențiunea lectorilor, reproduce după foaia franceză imperialistă *Le Monde*, o descriere bizară, ca să nu zicem mai mult, despre petrecerea Măriei Sale în Viena.

O dezaprobăm.

Ne pare însă și mai rău de a citi într-un ziar, eminentamente românesc, mai totdeauna foarte bine inspirat, anume în numărul din 14 septembrie al *Albinei* din Pesta, următoarea spirituală observațiune:

„Sânți ungurești se pornesc către București.

Ne spune *Pester Lloyd*, cum că Măria Sa Domnul Carol a cumpărat în capitala Bavariei cu 2400 fl. o icoană maghiară: *Prinsoarea lui Rakoczy II*, depinsă de pictorul maghiar *Juliu Benczur*. Se dă cu socoteala că pre acest sânt unguresc, vor să-l porcească către București, bag de seamă de avangarda honvezilor. Mai bine l-ar porni către Düsseldorf, dacă n-a putut rămânea în Munic.“

Prin urmare, Domnul românilor cumpără destul de scump o icoană ungurească despre captivitatea lui Francisc Rakoczy, frații noștri de peste Carpați o consideră cu durere ca ante-garda sosirii honvezilor în București: dar n-ar fi, oare, mai generos a crede că Măria Sa Carol I va fi avut în vedere a oferi în spectacol românilor pe un „maghiar prins“, ba încă tocmai din „Transilvania“ deocamdată în efigie, până va veni rândul realității?..

„Se non è vero, è ben trovato“.

În orice caz, atât sarcasmul ziarelor franceze, mai ales ale celor oficioase, ca *Le Monde*, precum și iritațiunea foilor române transcarpatine, – cari toate, negreșit fără cale, își ațintesc săgețile d-a dreptul contra neviolabilei persoane a Capului Statului Român, nu pot fi atribuite decât fatalului prusianism al guvernului zis român, uricioasei sale patime de a ne teutoniza cu orice preț, grosolanelor sale silințe de a ne face să uităm vocea sângelui, copilăreștii sale rătăcirii de a visa cu puțință simpatia latinilor în genere și a românului în specie pentru tot felul de nemți!

În adevăr, această cochetărie șvăbească a d[omnilor] Kogălniceanu și Demetriu Ghica a mers atât de departe, grație atmosferei domnitoare, încât astăzi, un speculant din Berlin a devenit, în fapt, unul din capii armatei române!

Să ne explicăm.

În revista din 18 august noi am spus între altele:

„Se asigură, că înaltele persoane nemțești, reprezentate în aparință prin d[omnul] Strussberg, opintindu-se din cauza lipsei monetare, – un rău atât de ordinar la neamul teutonic – se va pune la dispozițiunea lor, în calitate de lucrători, armata română.

Noi nu credem aceasta, dar numai *Monitorul Oficial* ar fi în stare a închide gurile cele rele.

Să nu ni se răspundă însă că soldatul va fi plătit pentru muncă deopotrivă cu orișicare alt uvrier; căci, pe de o parte, noi știm ceea ce se poate face cu omul supus disciplinei, iar pe de alta, nici o monedă în lume n-ar șterge rușinea ostașului român de a fi pus la ordinea d[omnului] Strussberg și a droaicii sale de subalterni din Prusia, cari să-l învețe pe nesimțite cu poruncile nemțești...“

A fost un fel de profetie tot atât de nimerită ca și faimoasa proorocie a d[omnului] Kogălniceanu de la Ploiești.

Monitorul Oficial a așteptat o lună de zile; dar, totuși, în fine, a fost forțat a ne da, în numărul său din 16 septembrie, sub formă de comunicat, următorul atestat de veracitate:

„Mai toate regulamentele ostășești prevăd că soldații, pe timp când nu sunt ocupați cu serviciul, se pot întrebuința în lucrări particulare cu plată, spre a-și îmbunătăți masa lor individuală, și acest drept se acordă mai cu seamă acelor soldați, ce sunt datori la masa individuală.

O asemenea măsură, dară, fiind regulată și în armata noastră prin regulamente, în mai multe ocazii s-au și învoit aceste drepturi soldatului.

Prin urmare, ministrul de Rezel, colonelul Manu, în ordinul de zi, nr. 66 din 11 august, dat copurilor din tabără, în ceea ce privește regulile ce trebuiesc păzite, când se va închide tabăra, între alte¹ instrucțiuni, la art. 3 a prevăzut și următoarele:

«Dacă în timpul marșului vor sosi trupele pe la locuri unde lucrează calea ferată, șefii corpurilor pot a se opri cu trupa lor mai multe zile acolo și a lucra la acea cale, prin înțelegere cu conductorul, căci condițiunile cu cari s-ar angaja și îmbunătățirea ce s-ar aduce prin acest lucru meseri individuale și ordinarului trupelor se va supune aprobării ministeriului, în orice caz însă timpul pentru care s-ar angaja trebuie să fie limitat, astfel încât să nu oprească trupele de a se afla la 15 octombrie în cuartirele lor de iarnă».

Astăzi, invindu-se o asemenea cerere de la regimentul 8, pentru un număr de 160 oameni de a lucra la linia Mărășești-Tecuci, cu preț de lei 9, cursul Moldovei, pe zi de om, și ministerul văzând că este în interesul sporirii meseri individuale a lor, a și aprobat...“

Fără a ne opri asupra ciudatei fraze „mai toate regulamentele ostășești“ - deși nu se specifică cari anume - vom constata, mai întâi de toate, cu mult sânge rece, o gravă contradicțiune între teoria și practica „comunicatului“.

El zice în teorie că „dreptul de a fi întrebuințați în lucrări particulare cu plată“ se poate acorda soldaților.

El stabilește în practică ca șefii corpurilor să pună pe ostași la lucru prin înțelegere cu conductorul căii ferate.

Deci, în teorie, armata, poate munci sau a nu munci, după dispozițiunea individuală a fiecărui militar, pe când în practică ea trebuie să lucreze, dîndată ce-i va porunci șeful corpului, „în înțelegere“ cu d[omnul] Strussberg!

Curioasă manieră de a interpreta „mai toate regulamentele ostășești“!

Dar lăsând d-o parte cestiunea legalității, să trecem la interesul național, pentru care vom fi orișicând gata a sacrifica pe toate celelalte.

Suntem, departe de a condamna în fond utilizarea oștirii permanente în lucrări publice, imitând exemplul legiunilor străbune, cari acoperiră toată lumea antică ne nepieritoarele „drumuri romane“, dar aceasta se poate admite numai și numai atunci când însăși națiunea, iar nu niște venetici străini se află în capul întreprinderii.

Dacă armata română este aptă a construi căile ferate, de ce, dară, ați hărăzit această treabă nemților din Austria și din Brandenburg?

Dacă ați făcut-o, cum dară cutezați acum a băga pe ostașul român slugă la calfele unui Burcuș?

Unde este demnitatea națională?

Unde-i onoarea armatei?...

1. În text: „alte“ (n. edit.).

Le-au înghițit pe amândouă zgriptorii cei de la Marea Baltică, de pe grumazurile d[omni]lor miniștri!...

Cu cât dorește cineva mai cu sinceritate consolidarea și durata principiului dinastic în România, cu atât mai mult se vede împins a stigmatiza, a biciui, a sfâșia asemenea apucături ale guvernului actual, menite a deschide într-un mod dureros, o dată pentru totdeauna, într-o clipă fără apel, ochii amețitei națiuni, arătându-i că de la 1866 și până astăzi numai sasul este om în țara lui Traian!

De-a Cerul ca neamul românesc să ne auză și să ne crează, stăpânindu-și în marginile suspinului justa indignațiune, când îi repetăm și-i vom repeți mereu, că, într-un Stat Constituțional, Principele fiind o ficțiune, iar realitatea reșezând în consilierii Tronului, pună-se inimii curat românești în ministeriu, și totul va merge, va simți, va cugeta, va lucra curat românește!

Noi sperăm.

Astăzi însă, nu s-a isprăvit încă jocul nemților!

Pe când ostașii români se turtesc sub varga domnului Strussberg, pe când un căprar austriac ne înfruntă la Giurgiu și un feld-febel prusian în București; pe când un german, despre a cărui împământenire în desert de trei luni ne tot bălăbănim cu domnul logofăt al dreptății, se trimite jude-instructor la Bacău; pe când tirul național se pălmuește în favoarea grădinei Oppler; pe când un pictor din Berlin expune cu triumf caricatura siturilor și a costumelor române la deriziunea lumii; pe când un muzicant neamț capătă fără concurs zece mii de franci pentru o piesă tot atât de necunoscută ca și autorul ei; pe când o fostă catană cezaro-regească face legi la Ministerul de Finanțe, pe când nu mai știm și nu ne mai aducem aminte câte și mai câte; - o adunătură de jidani și de teutoni, - căci nemine nu-i poate distinge la noi pe unii de alții din cauza indentității de limbă și de interese, - rânjesc pe față cu impunitate de fiii lui Ștefan și ai lui Mihai într-un loc public din mijlocul capitalei române!

Teatrul Național nu s-a redechis încă și nu sunt semne a se mai redeschide, dar *Deutsches Theater* - înființat de an și pe care miniștrii noștri au reușit a-l pitula sub o înaltă protecțiune - se răsfață în tot felul de fericiri, actorii permițându-și a insulta pe scenă națiunea română, iar publicul, compus în cea mai mare parte din juna Palestină, secundându-i cu căldură din parter!

Grozăviile, petrecute zilele din urmă în acest dibaci seminarium oficios de germanizare, ar fi îndemnat pe oricare alt guvern, de a trămite într-o clipă peste [h]otar pe insolinții musafiri: comedian[t] și spectatori.

Dar ce va zice d[omnul] Bismarck?

Nu va pretinde, oare, să i se dea înapoi vulturii ceji roșii?

Ceea ce-i și mai caracteristic, este că desfrăul nemților, creștini și necreștini, ocrotiți cu o ostentațiune maiestuoasă de cătră părintescul pentru dâșii guvern al României, a ajuns în urma urmelor a provoca invidia și emulațiunea tuturor celorlalte neamuri străine, mai modeste, până mai deunăzi, fiindcă nu se vedeau reprezentate într-un chip destul de palpabil la cărna statului.

Grecii au început a se mișca.

În ședința publică a Academiei Române de duminică, despre care urmează mai la vale o amănunțită dare de seamă, d[omnii] Papiu și Barițiu au descris, prin gura marelui Șincai, cu niște culori nemuritoare, epoca de piere a fanariotismului în România.

A treia zi, d[omnul] T. Paschides s-a grăbit a publica în columele ziarului *Românul* de miercuri o epistolă în care se adresa către:

„Acei respectabili români, care au conservat încă în inimile lor, neîmputinat, focul cel sacru al filelenismului, nebăgând de seamă pasiunile meschine ale unora, cari în loc să semene concordia între elementele vitale ale Orientului, se silesc a sădi arborele discordiei, spre dezbinarea și frământarea acelor popoare coreligionare, ce sunt predestinate de către Providență pentru renașterea frumosului și clasicului Orient.“

Cine, oare, nu înțelege că scrisoarea domnului Paschides este un răspuns foarte clar și foarte limpede la discursurile d[omni]lor Papiu și Barițiu?

„Pasiunile *meschine*“ aruncate în fața întregii Academii! în umbra semi-zeului Șincai! în sufletul națiunii române!...

Și pentru ce, oare, atâta urgie?

Le lipsește „focul cel sacru al filelenismului“!!!!...

Românismul, mai întâi de toate, domnule Paschides; acel românism pe care l-a fost ucis tâmpitoarea dominațiune de un secol al beizadelor din Fanar pe țarmii Dunării; acel românism pe care dumneavoastră îl martirizați până astăzi la frații noștri din Macedonia, acel românism care nu se poate înrădăcina în inima unui grec, nici chiar după a treia generațiune de ședere pe pământul Daciei; acel românism pe care vă încercați a-l mistui sub barbara expresiune teologică de „popoare coreligionare“; acel românism, în fine, care vă împiedică a realiza visul Imperiului Bizantin, ascuns în banala frază de „renașterea frumosului și clasicului Orient“!!!!...

Mult timp va mai trece până ce românul să-și poate șterge din memorie următorul sublim tablou din cronica hatmanului Ioniță Neculcea:

„Focul îl stingi, apa o ijezești și o abaiți pe altă parte, vântul, când bate, te dai în lături într-un adăpost și te odihnești, soarele intră în nori, noaptea cu întunericul trece și se face iar lumină, - iar la grec milă, sau omenie, sau dreptate, sau nevilleșug, nici unele de acestea nu sunt; numai când nu poate să facă rău, se arată cu blândeță!“...

Dar diatriba domnului Paschides ne-a făcut să uităm în persoana nemților de la ministeriu, cu ante-garda lor de evrei, pe niște inamici cu mult mai periculoși, deocamdată...

83

București, 23 septembrie /
5 octombrie 1869

O temere mică în România, o temere mare în Europa.
Să fie însă logic, ca uriașul să rămână nevăzut din cauza piticului?
Se vorbește de apropierea unui nou „3 August“.
Punturile de analogie sunt destul de potrivite.

Măria Sa Carol I lipsește în 1869 ca Măria Sa Alexandru Ioan în 1865.

Domnul Generar Florescu sau d[omnul] colonel Kogălniceanu, - diferența este d-abia d-un grad!

Șoapte, amenințări, strămutări de regimente, până și încurcătura socotelilor municipale, - astăzi ca și atunci!

Unii își scormon memoria pentru a ne aduce aminte cu fiori, că, în ajunul măcelului cuzist, un căpitan fusese trimis la Vodă în străinătate cu niște hârtii foarte urgente: zilele astea, nu unul, ci doi ofițeri au plecat de olac din țară, cu o misiune nu mai puțin misterioasă.

În fine, multe de toate se grămădesc de minune, pentru a justifica ne-ndemâna generală.

Și totuși, noi credem lucrul peste puțință!

După un „3 August“ a urmat altă dată un „11 Februarie“.

Oamenii de la putere, fie cât de orbiți, nu pot a nu ști măcar atâta, că aceeași cauză naște același efect, după expresiunea lui Schiller: „*dieselben Bedingungen bringen dieselben Erscheinungen zurüch*“.

Precum vedeți, cârmacii noștri nu vor cuteza: îi va opri istoria germană.

Cuza încercase un „3 August“ fiindcă se credea prea tare prin calitatea-i de român, prin agitarea unei mari cestiuni sociale, prin o atitudine adevărat autonomă în diplomație.

Ei bine, cu toate acestea, el a pățit-o!

Apoi s-o facă, oare, un om de viță străină, ca d[omnul] Demetriu Ghica, cunoscut numai prin visurile sale de restabilirea feudalismului și prin repețita îngenunchiare a națiunii?

Nu se face!

„Teama cea mică“ trebuie să dispară.

„Teama cea mare“ aci-i aci!

Correspondința noastră pariziană, pe care o publicăm mai la vale, analizează cu multă precizie două fapte, formând o singură unitate politică: boala lui Napoleon III și o extremă fierbere democratică.

Un raport medical, reprodus în mai multe foi franceze, fără ca să-l fi respins vro dezmințire oficială, vorbește despre morbul imperial în următorul mod:

„Peste o lună, peste trei luni, cel mult peste șase luni, lampa se va stinge.“

Întâmplându-se aceasta, va izbucni negreșit în locu-i incendiu de lumină, descris de Victor Hugo în Congresul de la Lausanna.

Austria, cea dentâi totdeauna pe calea oportunității, își ia de pe acum măsurile.

Aliat al Franței până ieri, Habsburgul re-ncepe astăzi vechea-i comedie de „ingrățitudine“, pe care o caracterizase atât de bine colegul nostru d[omnul] Massail într-unul din numerii trecuți ai lui Traian.

Telegramele anunță că principele ereditar al Prusiei va petrece mai mult timp la Viena în sânul familiei imperiale.

E sublimă această înfrățire între călăii și victimele de la Sadowa! Însă chiar adăugându-se Rusia și Turcia, fi-va, oare, în stare

această conjurațiune a despoților fără popoare să reziste la toaca libertății universale de pe malurile Secuanei?

Boemul, croatul, ilirul, polonul din Galiția și cele trei milioane de români de peste Carpați, mai rămâne-vor încă o dată o turmă necuvântătoare la ordinele d[omni]lor Beust și Andrassy?

„Nihilistii“ din Rusia nu dorm.

Naționalitățile de peste Dunăre așteaptă.

Însăși Prusia nu se ține destul de tare pe noile picioroange create acum trei ani, fără șirea lui Dumnezeu, prin acul lui Dreysen.

Vom da o probă.

Gazeta Constituțională de la Dresda a povestit mai deunăzi, ciudatul proces al domnului Walster, redactorul *Bulletinului Internațional*, carele îndrăznise a trece în columnele sale următorul pasagiu:

„Nu va fi liberate în Germania cât timp va domni un Hohenzellern la Berlin“.

Avocatul, dr. Fraenzel, în loc să apere un client, s-a mărginit a zice:

„Osândiți-mă dempreună cu dânsul căci nu voiesc nici eu a mă prusifica“.

Juriul a dat în unanimitate un verdict de achitare, urmat de un tunet de aplauze din partea numeroaselor tribune...

Astfel, însși germanii oftează după libertate.

Care va fi rezultatul acestei lupte europene?

Națiunile cele putrede vor fi înmormântate!...

84

**București, 25 septembrie /
7 octombrie 1869**

Se crede, în genere, că ura de control ar fi unul din păcatele capacității.

Eroare!

Oamenii cei adevărat superiori nu pot fi despoți, căci însuși geniul lor nu consistă în altceva, decât numai în aptitudinea de a ghici voința colectivă, mărginindu-se apoi a o personifica, încât, în realitate, nimeni nu e mai sclav: un simplu instrument al secolului, al națiunii, al omenirii.

Dicatura este o patimă necesară a nulităților.

Lipsiți de concepțiuni vaste și de cunoștințe solide, uzurpatorii de reputațiune se tem, cu tot dreptul, a întâlni cumva în cale niște capete mai fericite: aceasta-i îndeamnă a suprima cu brutalitate orice manifestare de independință.

Matematiceste vorbind, nula este cea mai dictatorială din toate cifrele.

Subiectul revistei noastre de astăzi va fi d[omnul] Alexandru Crețescu, ministrul Cultelor și al Instrucțiunii Publice, mai urcat ad-interim, la Justiție, fără șirea lui Dumnezeu, prin lipsa d[omnului] Basiliu Boierescu.

Trebuie, negreșit, să fie o cauză foarte gravă, prin sine însăși, pentru ca să ne fi împins, vrând-nevrând, a da loc d[omnului]

Crețescu în columnele lui *Traian*, care nu este o foaie umoristică, nici o comedie, de felul *Anticarului* lui Goldoni, nici cabinetul unui mecanic.

Ne vom permite, mai întâi de toate, o scurtă introducere.

Celebritatea individului în chestiune se reduce la câteva puncturi.

Ca profesor de istorie la Sântul Sava, d[omnul] Crețescu tradusese într-o lumbă barbară un manual scolastic francez, prin care însă, desigur, n-ar fi ajuns la nemurire, dacă n-ar mai fi comis tot atunci o păcăleală, singură în stare, într-o altă țară, a ucide pe un dascăl moralmente pentru totdeauna.

În 1855, un librar scoate la lumină *Istoria Moldo-României*, cuprinzând două cronici, despre cari în prefațiune se zice cu multă pompă că:

„D[omnul] A. Crețescu, profesor de istorie la gimnaziul național a întreprins o călătorie științifică peste Olt, în România Mică, și în cercetările sale a descoperit...”

America?

Praful de pușcă?

Nu.

Pe vornicul Ureche și pe Miron Costin, publicați deja în Moldova cu cincisprezece ani înainte!

D[omnul] Crețescu, profesor de istorie, n-a știut nici măcar atât, cedând d[omnului] Ioanid lucrul ca „inedit”.

De aci, dumnului se deșteaptă într-o dimineață cu portofoliul ministerului de Culte și Instrucțiune Publică!

Vom da vro două trăs[ăt]uri din această nouă fază.

Un cetățean din Iași, dăruind statului un manuscript, d[omnul] Crețescu se grăbește a publica în *Monitorul Oficial* următoarea recunoștință:

„D[omnul] George Asachy, oferind ministerului un manuscript intitulat *Istoria Moldovei* alcătuită de Ludovig Gebhard, după planul lui Wilhelm Gutri și al lui Ioan Graicum (?) și al altor învățați englezi, ministerul, pe de o parte, a regulat publicarea lui în *Revista istorică a Arhivelor*, iar pe de alta etc...”

Un fost profesor de istorie și cap al învățământului țării nu știe, că celebrul Gabhardi, cunoscut de nume chiar școlărilor din prima clasă colegială, nu este nici român, nici inedit, ci a publicat *Geschichte der Moldau* la Leipzig în 1782!...

Mai iată una și mai boacănă.

D[omnul] N. Crețulescu, dând Muzeului o mumie egipteană, d[omnul] Crețescu se apucă a o defini în columnele ziarului oficial în următorul mod:

„Una din momăile egiptene, cari sunt dintre toate momăile, cele mai vechi sfărâmături de ființe omenști ce se pot recunoaște!!!”

Ecce homo!

Pentru ca imaginea d[omnului] Crețescu să fie completă, mai lipsește numai doară discursul d[omniei]sale din Camera trecută, când apăra cu o elocință falstafiană caricatura „Scrânciobului”, contra fraților noștri de peste Carpați, stabilind ca dogmă, respectul studenților români pentru steagul unguresc.

Tot atunci dumnealui își dete numele cel mai potrivit cu mijloacele

sale formale și fundamentale; nu ministru, ci un „măturător” învățământului!

Și-n adevăr, gonirea cu cârdul a sârmanilor elevi, de prin școală din Iași și din București i-ar merita pe deplin un monument această inscripțiune lapidară în limba clasică:

ALEXANDRO. CRETZESCIO.
SCHOLARSCHAE. SCOPARIO.
REI. LITERARIAE. RVDISSIMO...

Isprăvind prefața, intrăm în materie.

D[omnul] Cretescu găsea în instrucțiunea publică două piedici principale, cari îl popreau în sublima misiune a „măturatului”: principul concursului și instituțiunea consiliului general.

Ambele au primit, în fine, zilele acestea, o lovitură de moarte. În privința concursului, iată ce scriu d[omnii] I. Nicolescu și C. Romniceanu, doi juni, dintre cei mai eminenti, doctori în medici de la facultatea din Paris.

„Abia ieșiți de pe băncile școlii, credeam că concursul este judecat suprem al meritoșilor, căci el dispensă intrarea pe porțița cea mică a cutiei omnipotente al zilei, nu face pe omul independent a-și pleca capul și a fi anticameră pentru a obține un serviciu.

Credeam, repetăm, că prin concurs se judecă capacitatea, însă, decepțiunea eram înșelați, nu știam nimica, n-aveam nici o idee de concursuri, al căror rezultat se știe mai înainte de ziua destinată a se măsura capacitatea și de a expune fiecare știința.

Aveam dreptate a ignora aceste concursuri, căci suntem cu totul străini de modul cum s-aplică, și n-avurăm timpul a le cunoaște; astăzi, însă, căci gustărăm din aceea cupă amară, ce ne făcu să vedem un asemenea concurs nu putem face alt decât a-l da publicității, ca astfel să-l afle nefericiții studenți ce ne vor succede, să știe ce-i așteptată, să nu-și mai facă iluziuni frumoase să nu creadă că la noi ar exista numai reale concursuri, ci și altele, precum este acesta, unicul în felul său:

Onorabilul minister al Instrucțiunii Publice anunță prin *Monitoriul Oficial* încă de acum patru luni, un concurs pentru ocuparea definitivă a catedrei de medicină populară, și medic al seminarului din Capitală. Ziua fixată era 13 septembrie.

Ca unii ce credeam că concursul e singura cale legală, ne duserăm și noi și ne înscriserăm, întrebând dacă există o programă, căci tot acest concurs s-a ținut anul trecut, din cauză că comisiunea examinatorie n-a avut o programă. Ni s-a zis:

Nu este programă, rămâne la juriu.

La 13 septembrie ne duserăm la minister, spre a ști localul unde se ține concursul; căci onorabilul minister nu binevoi a ne anunța formal. Ni s-a spus: la seminar, orele 12 din zi.

În fine, ziua luptei sosește, mergem la seminar, așteptăm până la 11 ore, nimic nu se simte, nimic nu se vede, juriul așteptat nu vine.

Plecăm mirați la minister, unde protestăm domnului director, care binevoi a pune rezoluțiunea următoare: «se recomandă onorabilului Consiliul Permanent spre a aviza».

Nu ne mulțumirăm cu atât, întrebărăm, tot p-acel domn funcționar, care la 13 septembrie, ne spusese «localul seminarului», - și d-astă dată, căutăm

în arhivă, ne arată că onorabila comisiune a fost invitată să facă concursul la Școala de Medicină, fără însă a-i indica la ce ore.

Plecăm la Școala de Medicină al cărei local este Spitalul Militar, unde se spune: *n-avem nici un anunț de la onorabilul ministru.*

Astă împrejurare ne făcu a presupune mai multe..."

Rezultatul a fost că d[omnul] dr. M. P. Trandafirescu s-a numit **fără concurs.**

Dumnealui poate să fie cel mai bun și poate să fie cel mai rău: adevărul a rămas neconstatat.

D[omnul] Crețescu, în loc de mântuitorul criteriu al concursului, nu admite decât numai propria sa apreciere individuală, pe care cunoscând-o din cele de mai sus, nimeni nu s-ar mira dacă mâne sau poimâne un membru al bandelor electorale, ar fi decretat profesor de filosofie...

Credem însă că aceasta nu se va întâmpla, căci... se zice că d[omnul] Crețescu ar avea de gând a desființa cu totul însăși facultatea, considerând, pe semne, existența „literelor“ în România, ca o insultă personală.

Trecând acum la Consiliul General de Instrucțiune Publică noi dăm mai la vale, în „Revista Ziarelor“, sub titlul de *Cestiunea Lahovary*, un dosar întreg, relativ la această scabroasă *afacere*, menită a deveni o „cauză celebră“.

Într-unul din numerii viitori, *Traian* va analiza cestiunea din punctul de vedere al legalității, demonstrând atunci, fără multă greutate, o ecuațiune perfectă între cunoștințele juridice și acelea istorice ale d[omnu]lui Crețescu.

Daloz și Merlin îi sunt tot atât de familiari ca și Gebhardi, ca și *Letopisețele*, ca și „momăile egiptiene“!!!...

Deocamdată, rugăm cu tot dinadinsul pe toți amicii noștri a citi mai jos epistola d[omnu]lui Gregoriu Lachovary, porunca individualității în cestiune și judicioasele observațiuni ale ziarului *Românul*, - puse toate față-n față, astfel încât orice comentariu ar fi de prisos.

D[omnul] Crețescu voiește cu orice preț o putere absolută, nemărginită, necondiționată.

Mai reveșteți începutul revistei.

*

Atragem atențiunea d[omnu]lui ministru de Interne asupra următoarei telegrame, pe care o primim în acest moment din Braïla, fără a ne face câtuși de puțin solidari cu aserțiunile d[omnu]lui Nedea Culea, în așteptare de a primi o informațiune pozitivă de la corespondenții noștri particulari:

„Ziarului *Traian*

În vârstă de 70 de ani, la 23 curent, orele 8 seara, am fost rău bătut în piața București, de un venetic țititorul drumurilor. Prin doi marturi, faptul constatat, comisarul culoarei galbene l-a trecut cu vederea. Iată respectarea bătrâneții cetățenești, suferindă de ultragiul străinului condamnat de lege. Iată neadormita priveghere a îmblânziților noștri agenți.

Nedea Culea.“

*

D[omnul] T. Paschides ne trimite un răspuns la cele zise în revista trecută în privința grecilor:

Dumnealul protestă că n-a avut nicidecum în vedere ședința publică a Academiei Române.

Suntem fericiți a lua act de această declarațiune, asupra singurului punct prin care d[omnul] T. Paschides se putea crede mai mult sau mai puțin atins.

Constatăm însă, totodată, cu părere de rău, imposibilitatea de a publica întreaga epistolă: două coale, scrise mănunt, pentru a dovedi că fanarioții „au salvat patria lui Decebal (!!?) prin dibăcia și diplomația lor fină.“

Dumnealui va găsi, nu ne îndoim, alte ziare mai ospetoase pentru atare doctrină, care, totuși, nu va figura niciodată în columnele lui *Traian*.

Admirând patriotismul elenic al d[omnu]lui T. Paschides, nu putem a nesocoti patriotismul român al lectorilor noștri.

85

București, 27 septembrie /
9 octombrie 1869

Monitorul Oficial de ieri publică următorul necrolog:

„Generalul A. Macedonski, comandantul întâiei diviziuni militare, încetând din viață la 24 curent, 7 ore seara, astăzi, 26 septembrie, i se va face serviciul religios pentru înmormântare, în sânta biserică Sărindar, la 12 ore ziua“.

Înrând pe calea funebră, ne va fi permis de a nu da uitării, pe unul din acei români, a cărei pierdere, câtă s-o resimță cu durere națiunea întreagă.

Damaschin Bojincă, născut bănățean, stabilit apoi în Moldova, jureconsult în curs de mai mulți ani, magistrat, ministru de Justiție, autorul *Anticităților române* și al mai multor alte scrieri istorice și juridice foarte remarcabile, bărbat învățat, integru și patriot în toată puterea cuvântului, a răposat mai deunăzi în Iași.

Fie-i țărâna ușoară.

El a lăsat copii și neamuri.

Nu este, oare, o crimă ca nimeni dintre ei să nu publice până acum măcar o notiță biografică cât de scurtă?

Columnele lui *Traian* le sunt deschise.

De la cei morți fizicește, să trecem la d[omnul] Alexandru Crețescu.

Dumnealui însuși ar trebui să se mire că, mai mult ca oricine, de această neașteptată căutare din partea opiniei publice.

Îl putem însă mângâia, că nefericita Românie avusese alți miniștri, deveniți și mai celebri decât dumnealui, fără să-l fi întrecut prin merite: un mare logofăt, bunăoară, care cerea să i se trimită, din Craiova la București, un dosar de mai multe sute de coli prin... telegraf!

Precum vedeți, e cam aproape de „cronici inedite“, de „Gebhardy – manuscris“ și de „momâi egiptiene“.

Așadar, cutezăm, a face d[omnu]lui Crețescu o modestă întrebare.

Dumnealui știe de minune a „mătura“ școalele, aruncând pe poduri profesori și elevi;

Dumnealui știe a călca sub picioare concursul, legea legii în materie de admisibilitate, mai cu seamă în sfera învățământului;

Dumnealui știe a desființa Consiliul General al Instrucțiunii Publice, însușindu-și toată nemărginita autoritate a unui „mufti“ otoman;

Dumnealui știe a da în judecată pe oricine crede că Alah este Alah, dar numai d[omnu]l Crețescu nu poate fi Mahomed;

Dumnealui știe toate acestea, în privința cărora ierte-ni-se tonul glumeț, gravitatea fiind o necuviință, când este vorba de unele individualități.

Ei bine, cum de nu știe dumnealui, în calitatea sa titulară de ministru al Culterlor, că România întreagă, de dincoace și de dincolo de Milcov, este năpădită astăzi de tot felul de iezuiți, de ambe sexele, alungați de pre aiuri, chiar din cuiburile cele mai radicale ale catolicismului, – și aflând totuși, tocmai la noi, un „locaș de făgăduință“, unde li se oferă, la deplina dispozițiune învățământul în genere, iar mai în specie, educațiunea copiilor române?

Colegul nostru, d[omnu]l B. Maniu, vorbește mai la vale despre „conștiința națională“.

Printre celelalte căi de a o dezvolta, una din cele mai practice, dacă nu singura esențială, ni se pare a fi formarea „femeii“.

Soția-mumă, exercită o dublă influință supremă asupra societății.

La părinții noștri, până chiar sub Regulamentul Organic, un străin, căsătorit în țară cu o pământeasă, se socotea ca român; el se schimba în realitate, dânsul și copiii săi, nu numai prin efectul legii, dar încă prin însăși natura psihică: femeia română de atunci nu era nici franceză, nici germană, nici americană, nici ultra-montană...

Mihai cel Viteaz, când voia să românizeze un om de alt neam îl însura cu o română: astfel grecul Michali, cunoscut sub numele devenit celebru de Banul Mihalcea, a ajuns a fi unul din stâlpii patriei sale adoptive.

Astăzi, din contra, nemic nu este mai puțin românesc și chiar mai anti-național decât creșterea fetelor noastre.

Cum, oare, voiți să fim noi români, când „femeia română“ nu mai există pe fața pământului?!

Mai dați viitoarele mume și soții ale copiilor noștri pe mâna iezuiților: atâta lipsea!

Ș-apoi, v-ați ales pentru aceasta anume timpul, când tragedia Barbarei Ubryk din Cracovia a început, în toată Europa, a rădica vâlul secolar după monstruoasele taine ale călugărilor și călugărițelor catolice „e societate Jesu“.

Pensionatele cele mai căutate din Iași și din București sunt deja proprietatea acestor venetici.

Pentru culmea deriziunii, ei nu admit în institutele lor nici un preut român, din gura căruia copilițele noastre să auză cuvântul lui Dumnezeu, după datina și în limba părinților.

Iată la ce ar trebui să se gândească un adevărat ministru al Cultelor și al Instrucțiunii Publice!

Noi prevestim cu o durere extremă că iezuitismul pășește repede pe calea de a se preface la noi într-o cestiune internațională, întocmai ca judaismul, - dacă nu ne vom grăbi cu tot dinadinsul de a lua niște măsuri de urgență.

Și atunci, găsindu-se cumva vrun român verde, care să cuteze cu sinceritate a pune mâna pe bubă, pentru ca s-o vindece în cunoștință de cauză; - se vor scula zece preținși români, care să-i strige cât le va ținea gura: „trădător al țării, cine se atinge de iezuiți! trădător al țării, cine se atinge de jidani!“...

Nimic mai logic, de vreme ce însăși „țara“ va fi a evreilor și a misionarilor lui Piu IX, care se vor împăca foarte lesne unii cu alții, principiul social al tuturoră fiind identic: iezuiții - jidani creștini; jidani - iezuiți talmudiști!...

Nici chiar d[omnul] Crețescu, dacă l-ar lumina Cerul ca s-o înțeleagă, n-ar dori să ajungem până acolo.

Îl credem român, cel puțin după nume...

Vom fini revista prin d[omnul] Kogălniceanu.

Mai întâi, iată ce citim în ziarul *Dreptatea* din Iași:

„Numai cu multă sfială și cu puține cuvinte vom îndrăzni a ne atinge de cele trei circulare din urmă ale ministrului din întru, care, între toți miniștrii trecuți și viitori, va trece, suntem siguri, ca personificatorul per excelentiam, al acestui regim de circulare în plină constituțiune.

Aceste circulare, înșirate după data lor cronologică, sunt:

1. Cătră prefecți pentru „moliciunea“ și „indiferința“ completă, ce pun în facerea drumurilor județene și comunale, cu toate imensele mijloace ce au avut la dispozițiune în anul acesta.

2. Către prefecți, prin care, în conformitate cu legile civile și cu constituțiunea, se declară că servitorii bisericești se bucură, întocmai ca toți cetățenii, de garanția libertății individuale, și, prin urmare, „circulara“ nr. 23 din 1 septembrie a Mitropoliei din Iași, prin care se autorizează pe protoerei de a face „prinderi de persoane și a le înainta autorităților ecleziastice“ este nelegală și neconstituțională.

3. Circulara către prefecți, prin care aceștia sunt invitați de a înainta ministerului tablouri de acei locuitori, care, după art. 5 și 6 din decretul de împrumut, au dreptul până în 15 ani de la data promulgării acestui decret, de a se împrumutării pe moșile statului, în formele și cu condițiunile prevăzute de articol[ele] 54, 55 și 56 din decret, cu arătarea totodată, în ce moșii și pe ce cantitate de pământ voiesc acei săteni a se împrumutării.

Mai întâi de toate vom observa că franchetea miraculoasă, ce arată d[omnu]l ministru prin circulara întâia, devotamentul constituțional din a doua, și durerea de inimă cătră înșurăței din circulara a treia, concind cu declarările sale din antecamera Senatului despre curânda sa retragere din minister și cu descoperirea substragerii celor 183 mii lei noi de la fisc. Deci, oare, voit-a d[omnul] Kogălniceanu prin aceste circulare, de a contrabalanța cauzele care fac necesară retragerea sa, și, mai cu seamă, voit-a ca prin reamintirea cestiunii populare a înșurăteilor să facă pe țară să uite de sumele sustrate de domnia sa?

„Nu știm. În orice caz, însă, este dureros de a căpăta o dovadă mai mult, că toate declarările de până acum ale guvernului, pentru zelul și onestitatea, cu

1. În text: „articolul“ (n. ed.).

care agenții săi districtuali pun în aplicare legea drumurilor județene și comunale, au fost numai niște învățuri ale adevărului; este și mai dureros a vedea, că toate schingiurile exercitate asupra sătenilor, toate împlinirile de bani și toată zăhăiala lor de la lucrul câmpului în curgere de două veri întregi, ne-au lăsat cu drumurile județele și comunale, unde eram cu doi ani înainte!

Nu este mai puțin dureros de a afla cum că libertatea individuală, înscrisă în constituțiune și legile țării, să aibă încă nevoie de sprijinul unci circulare ministeriale pentru a fi respectată!..."

Circularele d[omnu]lui Kogălniceanu nu sunt singurul simptom de apropiata-i disparițiune.

Ziarul *Albina* din Pesta publică în numărul său din 18 septembrie o corespondință bucureșteană foarte interesantă.

Mai multe pasaje din ea merită a fi pe deplin dezaprobrate, precum, de exemplu:

„România toată suferă și pătimește pentru alegerea lui Carol de Hohenzollern“.

Cu toate acestea, nu ne putem opri de a nu reproduce următoarea apreciațiune:

„De la ministeriul actual n-are să aștepte nimenea nici o reformă mare și folositoare.

Elementele lui sunt cele mai eterogene, anomaliile în sânul lui - colosale.

D[omnul] Ghica, ministru președinte, n-are inimă și pricepere pentru cauza naționalității române.

D[omnul] Crețescu de la Culte și Instrucțiunea Publică și Boerescu, de la Justiție, oameni din popor, n-au simț pentru popor.

D[omnul] Manu, de la Rezel este un om și un soldat, despre carele nu știi ce să mai zici.

D[omnul] A. Goleșcu, de la Finanțe, este prob, dar rău informat, sedus în moment prea mult de Ghica (?).

Rămâne Kogălniceanu, în capacitate, activitate și energie neîntrecut de nimenea în țară, dar tremut de toți, iubit de - mai nimenea, și totuși stimat (?) de mulți!

Însă Kogălniceanu nu este cu puțință ca să mai rămână mult în consorțiul său de astăzi.

El este unicul român rezolut, dar fin și precaut în minister: inima și talentul său nu pot să fie mulțumite cu conduita și cu rezultatele acestui minister.

D[omnul] Kogălniceanu în lupta sa ar trebui sprijinit contra colegilor săi, și astfel prin mijloace fine psihice - atras în partea celorla ce se denumesc democrați, cu care el în tot cazul mult simpatizează..."

Se zice cum că însuși d[omnul] Kogălniceanu ar fi autorul acestei corespondințe.

Noi îl credem mai modest și - mai cu deosebire - mai dinastic.

86

București, 30 septembrie /

12 octombrie 1869

Montesquieu zicea, că studiul Dreptului înflorește mai cu seamă în epocile de Nedreptate.

Din acest punct de vedere, cată să mărturi[s]im cu franchețe, că

guvernul nostru actual se pare a fi ursit cu tot dinadinsul pentru a imprima un avânt colosal științei juridice în România.

Ciuma și holera, ascuțind mințile esculapilor prin nesuficiența remediilor, au adus în medicină un mai mare progres, decât geniul unui Ipcocrat, migăind asupra boalelor mărunte.

De aceeași natură este rolul consilierilor de astăzi ai Măriei Sale Carol I.

Sfâșiind fără milă și fără conștiință legile și instituțiunile țării, dumnealor ne silesc mereu a răsfoi tot felul de codici, pentru a ne mângâia, dacă nu prin altceva, cel puțin printr-o constatare, în ce grad ele sunt batjocorite, până și de d[omnul] Demetriu Ghica sau chiar de s[omnul] Alexandru Crețescu!

Numărul de față al lui *Traian* este mai întreg numai și numai „jurisprudintă”: civilă și militară.

Colegul nostru d[omnul] maior Radu Michail, în articolul intitulat *Cei 100 gendarmi*, zugrăvește pe demonul nelegiuirii, încuibat în armata română.

A cere cu stăruință dreptul său, câștigat prin niște servicii, făcute țării, este o crimă în ochii unui om ca d[omnul] Demetriu Ghica, care a căpătat atât de lesne, fără a se fi mișcat din fotoliu, simplu numai pentru că a știut să placă străinilor, cinci cordoane în curs de câteva luni!

Dacă locul soldatului român este în închisoare, apoi unde, oare, să merite a intra ministrul său *ad-interim*?

Pe de altă parte, cauza Lachovary, despre care noi am vorbit deja în revistele noastre precedente, agită din ce în ce mai mult opiniunea publică.

Nu mai departe decât joi, este a se dezbate procesul denaintea Înaltei Curți de Casațiune.

Credem, dară, de tot urginte a publica fără întârziere în columnele lui *Traian* un memoriu special asupra acestei celebre afaceri.

Ca politică pură, vom observa numai din parte-ne, că apucătura d[omnu]lui Crețescu de a trage la răspundere pe un casaționist, sub cuvânt că cutezase a denunța o rătăcire ministerială, - amenință însăși bazele Constituțiunii noastre.

Ca consilier de la Casațiune, dumneata ești judecătorul meu și, prin umare, nu poți fi acuzator, - zice d[omnul] Crețescu către d[omnul] Lachovary.

Dar un ministru tras în judecată, nu posedă, oare, facultatea comună a oricăruia prevenit de a recuza la timp și motivat, pe cutare sau pe cutare?

Ca dovadă de contradicere între fapta și funcțiunea d[omnu]lui Lachovary, d[omnul] Crețescu ar putea să invoace, cel mult, necompatibilitatea legală între scaunul de la Casațiune și mandatul de reprezentant.

Un membru de la Înalta Curte nu poate fi deputat sau senator.

Așa este.

Însă un membru al Curții de Apel, chemat pentru a completa o ședință Casațională, judecă, de asemenea, pe miniștri, totuși putând a fi totodată mandatar, nemic nu-l poprește de a-i acuza de pe înălțimea tribunei parlamentare.

Unde va fi demnitatea magistraturei, pe de o parte, și a reprezentării naționale, pe de alta, dindată ce s-ar aplica cu toate consecințele sale ciudata teorie a d[omnu]lui Crețescu?

Precum am spus, noi oferim aci observațiunea noastră curat, numai ca politică, rezervând memoriului de mai jos argumentațiunea juridică propriu-zisă.

Mai este încă o cestiune.

D[omnul] Lachovary a negat deschiderea Consiliului General de Instrucțiune Publică.

D[omnul] Crețescu o afirmă.

Să presupunem că d[omnul] Lachovary n-ar avea dreptate și că d[omnul] Crețescu nu numai că o are, dar încă o va demonstra matematiceste, aducând vreun proces-verbal foarte în regulă, - subscris, bunăoară, de d[omnul] Zalomit.

Ei bine, pentru niște aserțiuni neexacte, guvernantii noștri au la deplina lor dispozițiune rubrica „comunicatelor“, în spațioasele colonne ale *Monitorului Oficial*, în loc de a permite să se înșire acolo, în hrana ilarității publice, genealogia d[omnu]lui Granda.

D[omnul] Crețescu, preferând calea anormală a judecării, se pare a fi prea sigur de perfecta docilitate a Înaltei Curți de Casațiune.

Noi sperăm, că dumnealui se va înșela.

În orice caz, deciziunea supremului areopag judiciar va servi ca o încurajare sau ca o lecțiune, una din două, nu atât pentru efemera putere a d[omnu]lui Crețescu, precum pentru succesorii săi...

Încă un cuvânt și am isprăvit.

Primum în acest moment o corespundință din Paris, pe care o vom publica în numărul viitor.

Un singur pasagiu din ea este tocmai aci la locul său.

Iată-l:

„La Capela Română, tot grecește ni se citește *Evangheliul*: părintele Iosaf Sneagoveanu răspunde că nu face decât a se conforma ordinelor ministeriale...”

Adică iarăși d[omnul] Crețescu!

87

București, 2 / 14 octombrie 1869

Sterilitatea unor noutăți în adevăr importante împinge, vrând-nevrând, mai toate ziarele române, când nu petrec certându-se unele cu altele, a se preocupa cu multă gravitate de călătoria Măriei Sale.

O *Odisee* întregă, pentru care lipsește deocamdată un [H]omer, de nu va voi cumva să-l suplinească autorul *Mirelui României*.

Din Viena la Munic, din Munic la Baden, din Baden la Paris, - publicismul bucureștean urmărește pretutindeni pe Capul Statului, cu aceeași amoroasă sollicitudine, cu care un curtean din zilele lui Ludovic XIV, adevă din epoca răposatului „*L'Etat c'est moi*“, întreba d-a rândul pe toți valeții de curte, dacă maiestatea sa a dormit bine, dacă maiestatea sa s-a sculat sănătos, dacă maiestatea sa a mâncat cu gust...

Intr-un stat constituțional, precum ni se pare a fi al nostru, unde

„Principele“ este o „fictiune“, cetățenii cei serioși ar trebui să-și bată capul numai și numai cu „realitatea“ concentrată în corpul cel responsabil al consilierilor Tronului.

Iată de ce noi ne-am abținut până acum și ne vom abține și de aci înainte de a oferi lectorilor noștri itinerariul Domnitorului, rezervând *Adunării Naționale* sarcina de a scoate la lumină până și lista bucatelor, consumate la diferitele conacuri de cătră suita Măriei Sale.

Avem în această privință cu atât mai mult drept, cu cât guvernul nostru crezuse de cuviință să consilieze Capul Statului de a nu călători ca „Domn al românilor“, încât toate recepțiunile regești și imperiale, câte l-au întâmpinat în diversele capitale ale Europei, fie ele de o sută de ori și mai strălucite, rămân cu totul indiferente pentru națiunea română.

Monitorul și numeroasele foi guvernamentale să binevoiască a ne da o singură probă, că Măria Sa a fost primit undeva oficial, în calitate de „ales al României“.

Din contra, toate organele din străinătate, germane și franceze, independente și oficioase, au repetit, mai în unanimitate, că curțile din Schoenbrunn, din Nymphenburg și din Tuilleries au avut în consideratiune, curat și simplu pe „un principe din dinastia prusiană“.

Din acest punct de vedere lucrul poate să bucure numai doară pe d[omnul] Bismarck!

Onorurile pentru regele Friederic Wilhelm sunt prea departe de a măguli pe români!

Brandenburgul și Dacia n-au a face una cu alta, după expresiunea străbunului Propertiu:

Cum Tiberi Nilo gratia nulla fuit!...

Călătoria viceregelui din Cairo a fost mai onorifică pentru egipteni, operându-se sub auspiciile sultanului, adică nu numai ale unui suzeran legal, dar încă de același neam cu dâșzii: turc și turc!

Va sosi o zi, în care guvernânții noștri cei cu „vulturii roșii“ să fie chemați a da socoteală națiunii, pentru că au cutezat printr-un consiliu sacrileg a expune pe Capul Statului dinaintea străinilor, fără acea supremă ilustrațiune, de care nu ne îndoim că însuși Măria Sa se mândrește mai mult decât de orice alta în lume: aureola de român!...

Până atunci, în așteptarea momentului de a striga cu tot nervul unui sincer devotament: „să trăiască Domnul Român Carol-vodă!“, noi vom semnala un nou simptom al restaurațiunii feudalismului pe țarmii Dunării și mai cu seamă peste Milcov.

Mai deunăzi publicarăm o petițiune din Adjud contra grosolanei sălbătăcii a „seniorului“ Alecu Bălș, închelbăcit cu „seniorul“ Marcus Bronstein.

Pe lângă boier și jidan se mai adaugă astăzi un „senior“ cu crucea în mână, pentru ca astfel tabloul evului mediu să se completeze pe deplin cu figura unui abate.

Iată ce scrie *Curierul de Iași* din 28 septembrie:

„(Călugării închiși) în nr. de 5, de la Monastirea Neamțu, și anume: Irmonahii Ioan, Doroftei Gheorghiu, Pafnutie Irimescu, Visarion Filimon, Gurie

Filip, s-au găsit închiși la Mitropolie. Ieri s-a dus judecătorul de instrucțiune Livescu acolo, a încheiat proces-verbal și, în urmă, i-a eliberat. - În numărul viitor vom arăta cauza..."

Oricare ar fi cauza, faptul este că părintele Calinic Miclescu joacă pe malurile Bahluiului rolul unui „inchizitor“ în toată puterea cuvântului!

În Adjud „ișlicul“ și „chitia“ sparg casele cetățenilor, în Iași „potcapul“ îi bagă în temniță: situațiunea e admirabilă!

Ar trebui să re-nvie Walter Scott spre a căra din patria ciocoită, jidovită și călugărită a lui Ștefan cel Mare, un cârd de materialuri pentr-un romanț din timpul cruciadelor!

88

București, 4 / 16 octombrie 1869

Articolul colegului nostru d[omnu] Maniu dezbate pe larg cea mai gravă cestiune a momentului: atitudinea austro-ungară.

Correspondința pariziană completează sacul actualității, desfășurând toate peripețiile Mărie Sale Domnitorului la Paris.

Din întâmplare, până și articolul curat literar despre *Limba slavică* prezintă în numărul de astăzi o nuanță politică, arătând misterioasele căi ale geniului latin, care a făcut ca, în curs de secole, monarhii Franței să jure la încoronarea lor pe un *Evangheliu*, scris de către doi români, unul din Moldova și celalt din Murtenia.

Așadară, chiar de nu ne-ar lipsi spațiul, și tot încă l-am putea sacrifica numai doară d[omnu]lui Crețescu, despre care însă, tot ce era de zis, a spus-o deja Terențiu, sunt acum două mii de ani:

„Nihilo mihi minus est...”

Înalta Curte de Casațiune și de Justiție a amânat procesul d[omnu]lui Lachovary pe joia viitoare.

89

D. Kogălniceanu și organul său politic

Cei ce vor fi citit în *Adunarea Națională* înștiințarea redacțiunii acelei foi (după ce a permis cinci luni d-a rândul publicarea studiului istoric *Balta-Liman*) că nu mai permite continuarea acestui studiu în coloanele sale, - urmează să fi fost tare surprinși de această bruscă întrerupere.

Este de notorietate publică că *Adunarea Națională* e organul d[omnu]lui Kogălniceanu, susținut cu fondurile sale.

Care să fie, dar, cauza acestei opriri? Unii zic că d[omnu] Kogălniceanu ar fi voit printr-aceasta a menaja pre moștenitorii prințului Știrbei, care se simt foarte umiliți prin dezvălirea actelor ce autorul acelui studiu a dat la lumină.

Alții susțin că moștenitorii prințului Știrbei ar fi amenințat pre d[omnu] Kogălniceanu cu publicarea unor scrisori ale d[omniei] sale către prințul Știrbei, prin care îi făcea niște elogii exagerate, că ar fi fost cel mai mare reformator și om de stat al României, și

[că] d[omnul] Kogălniceanu, în schimb, pentru nepublicarea acelor epistole, ar fi promis moștenitorilor prințului Știrbei încetarea publicării în foaia sa a studiului *Balta-Liman*.

Cu toate acestea, avem sub ochii noștri *Steaua Dunării*, redactată de d[omnul] M. Kogălniceanu cu data de 23 februarie 1856, în care redacția acelei foi critică legiuirea lui Știrbei pentru emanciparea țiganilor, și anume art[icolul] 7 din acea legiuire, în modul următor.

„Regretăm că prin acest articol se lipesc de pământ dezrobiiții țigani pre un termen mai mult sau mai puțin lung; ceea ce face a prelungi sclavia lor, în tot cursul acelor ani. O libertate, care lipsește pe toți indivizii de pământ, întocmai copaciului înfipt în rădăcină, nu se cheamă libertate. Vagabondajul care a servit de pretext pentru această dispoziție, care dsfigurează frumusețea legiurii și noblețea faptei, s-ar fi putut stăvili printr-altă măsură, mai conformă cu spiritul legiutorului, decât aceea de a crea servi lipiți pământului. Din acest punct de vedere, legea din Moldova a înțeles, mai bine decât cea de peste Mildov, însemnătatea cuvântului «Emanciparea țiganilor»“.

Vom observa în trecere că prințul Știrbei vânduse deja 221 familii [de] țigani, încă de la 1844, și 45, cu câte 12 și 14 galbeni sufletul de om.

Noi însă nu credem a fi aceasta adevărata cauză, fiindcă era mai logic a se opri din capul locului publicarea acelu studiu, dacă d[omnul] ministru „liberal“ credea că prin aceasta se atinge onoarea familiei prințului Știrbei.

Adevărata cauză nu poate fi decât temerea ce avea d[omnul] Kogălniceanu, ca nu cumva d[omnul] Aricescu, punând în comparație administrația prințului Știrbei cu a prințului Gr. Ghica din Moldova - amândouă productul Senedului de la Balta-Liman - să dea pre față o faptă a d[omnu]lui Kogălniceanu, pe care o menționează d[omnul] Bolintineanu, într-o operă a sa din emigrație², precum și prințul Gr[igore] Ghica al Moldovei, în decretul publicat în *Steaua Dunării*, nr. 14 pe anul 1856.

Într-adevăr, iată ce citim în opera d[omnu]lui Bolintineanu, la biografia prințului Gr[igore] Ghica al Moldovei:

„Reformele lui Gregoriu Ghica nu puteau place boiarilor și ambițioșilor din Moldova.

Ei trimiseră Porții o doleanță contra prințului Ghica, prin care doleanță cereau desființarea reformelor votate de Divanul Ad-hoc, sub cuvânt că acel divan nu ar fi fost compus după litera Senedului¹ de la Balta-Liman, adică numai de înalți funcționari, prevăzuți în acel Sened, ci și de alți împiegați administrativi; și că acel Divan Ad-hoc avea numai misiunea a cerceta socotelile bugetare, iar nu a se amesteca și în afacerile țării, substituindu-se națiunii și desființind instituțiile prevăzute de Regulament, precum dreptul de proprietate etc.; iar acei boieri conchideau, în doleanța lor, că ei, ca organe ale țării, protestă la Înalta Poartă contra unor asemenea reforme, cerând anularea lor, și prin urmare statu-quo regulamentar“.

Între cei ce au subscris acea doleanță se vede figurând alături cu cei mai reacționari boieri de peste Milcov și colonelul M.

1. Vezi dosiera nr. 2 pe anul 1844, și nr. 1 pe 1845 în Secția Istorică a Arhivelor Statului.
2. *L'Autriche, la Turquie et les Moldo-Valaques*, 1856, pp. 108-114.

Kogălniceanu, care tot atunci făcea cele mai mari elogiuri prințului Ghica în *Steaua Dunării*, ca „reformator liberal“; iar d[omnul] Kogălniceanu ca redactor al acelei foi, trecea, la 1856, „de cap al Partidului Național și Liberal“.

Acea doleanță, trimisă de boieri Patriarhului, Patriarhul a trimis-o Vizirului, iar Vizirul a trimis-o lui Vodă Ghica. Ea se poate vedea în întregul ei în opera citată a d[omnului] Bolintineanu, dimpreună cu 61 de semnături ale boierilor Moldaviei *retrograzi*, între care figurează și *liberalul* d[omn] Kogălniceanu.

În decretul, reprodus de nr. 14 al *Stelei Dunării*¹, după foaia oficială a Moldovei, și care decret menționează de doleanță în cestiune, Grigore Ghica zice, între altele:

„Pentru astă dată trecem cu vederea astă urmare din partea acelor boieri; dar pe viitor nu vom mai tolera asemenea manifestări, în mijlocul gingașelor împrejurări de față, ci vom lua măsuri aspre împotriva cutezătorilor, prin aplicarea art[icolului] 432 din *Regulamentul Organic*.“

Iată, dară, d[omn] Kogălniceanu, omul „liberal“, care, la 2 Mai, a sugrumat libertatea presei și a tribunei și și-a format o Cameră care a legitimat *gheșefurile* nenumărate, făcute cu „täblițele“, cu „podurile de fier“ etc., etc.; și azi întrebuințează aceleași mijloace de *gheșefuri*, voind a păgubi statul cu 183.000 lei noi² ce-i datorează ca arendaș, și întrebuințând o sumă de 9918 lei noi³, luați din casa comunală a fașilor, pentru reparația palatului său d-acolo.

90

București, 7 / 19 octombrie 1869

În numărul trecut al lui *Traian*, corespundintele nostru parizian, – ale cărui informațiuni, luate totdeauna din cercurile cele mai competenți, nu s-au dezmințit până acum o singură dată, – a zis, între altele:

„Se asigură că scopul principal al călătoriei Domnitorului nostru ar fi de a obține permisiunea Europei pentru crearea unei decorațiuni române.

Atâta ne mai lipsea!

Felicităm pe d. miniștri.

Ce rușine! Ce batjocură!...“

Independința Belică din 9 octombrie confirmă și completează relațiunea corespundintelui nostru parizian în următorul mod:

„Principele Carol voiește să profite de vizitele sale la curțile din Viena, Berlin, Paris și London, spre a termina două afaceri cu care de mult se preocupă diplomația.

Una privește baterea monedei naționale.

Sublima Poartă nu se opune în principiu, dar nu admite efigia Principelui.

Cealaltă afacere se referă la o decorațiune română.

Turcia iarăși n-o combate în fond, însă pretinde a-și rezerva dreptul de *aprobațiune prealabilă* pentru fiecare nou cavalier...“

1. Nr. 14, 1856, anul al II-lea.

2. *Vest Românul* de la 27 septembrie.

3. *Vest Dreptatei* de la 16 septembrie.

Iată, dar, înaltele griji ale Măriei Sale Domnitorului, pentru care consilierii Tronului solicitau și au primit încuviințarea tacită a Parlamentului Român de a lăsa pe Capul Statului să plece în străinătate.

Dreptul de a bate monedă, de care noi ne-am bucurat totdeauna în urma capitulațiilor cu Turcia, chiar în epocile cele mai nefaste ale istoriei naționale, fără nici o protestațiune din partea pađișahului, - devine astăzi, pentru guvernul lui Carol-vodă un trist obiect de cerșitorie, rugând cu umilință să ni se dea de pomană ceea ce n-am pierdut niciodată!

Tratatele noastre originale cu puterea suzerană sunt din 1460 și 1512. Totuși, domnii Moldovei și ai Munteniei, posteriori lui Vladislav și lui Bogdan, nu s-au sfiit un singur moment de a uza, cu deplinătate și fără nici un control, de prerogativa monetară a autonomiei.

Avem bani munteni de la Vlad Țepeș, Mircea Ciobanul, Mihai cel Viteaz, Simeon Movilă, Constantin Brâncoveanu...

Avem bani moldoveni de la Alexandru Lăpușeanu, Iacob Basiliu, Ioan cel Cumplit...

Toate acestea nu le știu numai doară istoricii prusieni, pe care s-au deprins a-i consulta mereu și exclusiv guvernantii noștri.

Suntem, oare, mai p[r]ejos astăzi, sub Măria Sa Carol I?

Ciudad!...

Ș-apoi dreptul de a bate monedă, ca și acel de a crea o decorațiune română, este prevăzut în modul cel mai precis chiar în charta noastră constituțională.

Iată alineatele 12 și 13 din articolul 93:

„Domnul va conferi decorațiunea română, conform unei anume legi.

Domnul are dreptul de a bate monedă conform unei legi speciale...”

Constituțiunea noastră este ea, oare, sau nu este recunoscută de către toate puterile Europei, începând de la Poarta Otomană?

Dacă este, apoi cum, dară, să mai solicităm din nou pe vreuna din ele asupra monedei și decorațiunii, coprinse ambele foarte clar în pactul nostru fundamental, întocmai ca și principiul monarhic?

Nu cumva constituțiunea nu mai există?

Dar atunci, cum merge cu dinastia, care se bazează la noi d-abia pe un capitol de acolo?

Logica este riguroasă...

*

Foia *Românul*, în numărul său de duminică, zice, între altele:

„Ieri d[omnul] Dimitrescu, judecător de instrucțiune, deja cunoscut publicului, arestează pe d[omnul] Grigorie Eliade. Culpă lui, ni se spune că este, căci a cutezat a-ntreba pe d[omnul] Dimitrescu: „dacă d[umnea]lui a văzut pe ajutorul d[omnu]lui Eliade, numit Mihalache, cât este de bătut. «Ai lipsit respectului, ce-mi datorești, - strigă d[omnul] Dimitrescu către d[omnul] Eliade, precum a fost strigat mai deunăzi către d[omnul] Ralet, și d[omnul] Eliade fu arestat în satul Dudești. Să constatăm încă, că nu s-a încheiat proces-verbal față cu victima acestei arbitrarități!...”

Lăsând de o parte cestiunea „libertății individuale“ pe care în zadar ne-am tot bate capul de a o explica d[omni]lor miniștri actuali, să abordăm un alt punct de vedere cu mult mai material.

Nu este de ajuns ca statul să piardă câștigurile d[omnu]lui Kogălniceanu?

Trebuie, oare, mai pe deasupra, ca fiecare jude de instrucțiune, oricât de mititel, să aducă obolul său de risipă în fiscul țării?

D[omnul] Grigoriu Eliade, fiind comerciant, ar fi putut pierde sute și mii din cauza unui arest atât de curios.

Intentând cumva un proces de despăgubire și câștigându-l, cine plătește?

Ărestează mai bine pe ziașiți, d[omnul] Dimitrescule!!...

*

În același număr de duminică, povestind diferitele tribulațiuni, mari și mici ale burgheziei bucureștene, ziarul *Românul* zice:

„Joi, la 2 octombrie, câțiva dintre membrii bandei, între care s-au recunoscut reprezentanții d[omnu]lui Dimitrie Ghica și Kogălniceanu – Hamalu și Geambașu, – bat în piață pe câțiva cetățeni spărgând capete cu bâta, tăind degete cu cuțitele. Doi din răniți sunt în spitalul Brâncoveanu“.

Adăugând cătră acestea belicoasa expedițiune a d[omni]lor Marcus Bronștain și Alecu Balș contra cetățenilor din Adjud și întemnițarea inchizitorială a celor cinci călugări în beciurile Mitropoliei din Iași de către părintele Calinic Miclescu, – ultimele două faze din bachanalele de unsprezece luni ale guvernului actual, – indicăm opinteala cea mai recentă a Restaurațiunii în România.

Noi zicem „Restaurațiune“ și avem dreptate, deși d[omni] Hamalu și Giambașu nu aparțin înaltei societăți de „ci-devants“.

În adevăr, regaliștii din Franța dintre 1789–1815 nu numărau nici ei în sânul lor numai pe marchizi și pe viconți, ci încă o mulțime de așa-numitele „Compagnies du Soleil“ prototipul cel mai direct al bandelor noastre electorale, dându-și până și numele de „Răzbunători“ consacrat oficialmente de către „Beizadea Mitică“ spre a justifica terorismul „Măriei Sale“.

Celebrul Charles Nodier, descriind cu niște culori de maestru organizarea „Comaniilor Soarelui“ din Franța, a zugrăvit, în același timp cu o perfecțiune admirabilă pe părinții municipali și parlamentari ai României de astăzi.

„Capii, – zice el, – erau niște juni de saloane, cufundați în datorie, în desfrâu, în crime, ateți și cinici, ascunzându-și ferocitatea sub lustrul unei impudinte rafinate și al unei politeți hidoase.

Acești ucigași aspirau cu aceeași voluptate parfumul cosmeticelor și mirosul săngelui.

Sub ordinele lor se află tot ce era mai corupt în poporul de jos, primind de la aristocrație plata sclerateței și imitând-o în cruzime și în scandal...“

Zică oricine, dacă ilustrul autor francez, schițând, sunt acum douăzeci de ani, „Sovenirile Revoluțiunii și ale Imperiului“, n-a avut în vedere actualitatea română, în simțul cel mai strict al cuvântului?

Înrudirea devine și mai surprinzătoare, când ne mai aducem aminte că, atât pe cheiurile Secuanei, ca și pe râpele Dâmboviței, ciocoismul avea totdeauna, în asemenea cazuri, aerul de a apăra interesele Tronului.

Se știe, însă, cât de bine a mers Bourbonilor cu tot felul de apucături de această natură, deși ei nu erau străini și antipatici Franței, cel puțin prin sânge, precum este pentru noi, bunăoară, - unгурul din Ardeal.

Ascultați ceea ce se petrece acolo.

Iată o telegramă pe care o publică ziarul *Federațiunea din Pesta*:

„Mureș-Oșorhei, 10 octombrie

Președintele tablei regești, baronul Apor, a expozionat, pre foștii săi iobagi, pre toți locuitorii din comuna română Tofalu: expozionarea e făcută prin tribunal.

300 suflete, 26 familii cu copii în leagăn, sunt de 8 zile în mijlocul drumului.

Toată averea și rodul din anul prezent li se licită în două zile.

Copiii și bătrânii plâng deopotrivă de frig și foame.

Dregătoria politică le-a poruncit a părăsi drumul și a-și duce hainele nesechestrate: din contra, li se vor arde.

Unde să emigreze 300 suflete în cap, de iarnă?!

«Ne-am rugat de comisarul regesc să ne rabde în locuințele noastre cel puțin până la primăvară, sau să ne lase în drum să murim de foame și frig, unde părinții și moșii noștri au murit în liniște.

Am rămas fără o îmbucătură de pâine.

Adunați-ne de la creștinii cei buni ajutor, ca să nu pierim de foame, și fiți interpreții țipetelor noastre.

Apelăm la simțul de umanitate!»

(Urmează subscrierile fruntașilor comunei.)

«Cele întâmplare în Tofalu le-am văzut ieri cu ochii noștri.

Dr. Rațiu. - Cordea»“.

Telegrama din ziarul *Federațiunea* se confirmă printr-o alta, cu totul analoagă, din foaia vieneză *Fremdenblatt* de la 12 octombrie.

Astfel, românismul întreg se sbuciumă astăzi în tortură, de la Tisa până la Marea Neagră.

De dincolo de Carpați - ungurii; de dincoace de Carpați - nemții!

Loviturile însă n-au ajuns a fi destul de crâncene, deoarece n-am scăpat încă.

Mai cearcă, d[omnu]le Kogălnicene!

Mai izbește, d[omnu]le Andrasyl!...

Oameni ca d[umnea]voastră sunt tot ce poate fi mai necesar pentru deșteptarea conștiinței naționale!...

*

Un june ardelean ne trimite o scrisoare plină de cele mai înalte cugetări și de cele mai calde simțăminte românești.

O publicăm mai la vale.

Autorul se miră că s-a putut naște în capitala României ideea pe jumătate ridicolă și pe jumătate perfidă a unui monument pentru neamțul Guttemberg, pe când toți oamenii noștri cei mari, începând de la Traian și până la Vladimirescu, zac într-o criminală uitare.

Ceea ce surprinde și mai mult pe d[omnul] Alexi, este de a

vedea în fruntea unui proiect atât de bismarckian tocmai pe d[omnul] Heliade Rădulescu.

Trebuie, oare, să venim a mai înregistra aci cu o nouă durere un alt păs tot atât de nenorocit al ilustrului veteran?

În numărul de duminică al *Trompetei Carpaților*, dumnealui publică următoarele rânduri în favoarea teatrului grecesc din București:

„Cutez a mă adresa la toți bărbații de asemenea simțiminte și, mai vârtos, la câți am onoarea a-i cunoaște mai de aproape despre a dumnealui nobilă aplecare spre a face binele, precum la d[omnii] P. Poenaru - frații Crețulești, - Plagino - Em. Lahovary, - C. Esarcu, - Basile Paapa, - N. Gerasc, - Anagnosti, - Xantho, - Vlasto - Germani, - P. Vurucla, - Christodul, - Philites, și alții, sperând că vom face cu toții cum să nu se zică, că și-a ridicat Dumnezeu grația carității din inima fiilor de predilecțiune ai României, fie pământeni, fie adoptați. Să facem cu toții ca acești oaspeți devotați Artei să plece din pământul nostru binecuvântând oasele părinților noștri, care odinioară făcuseră din țara lor focarul aticismului sau clasicității helene, pe când ponteficii focului sacru erau Lambri, Vardalachi, Genadi, și Neophit Duca, sub care am onoarea a mă subscrie...”

Iată, dar, o adevărată apoteoză a fanariotismului, datorită penei președintelui comitetului pentru ridicarea statuii lui Guttemberg!

Tămâia domnilor greci și tămâia domnilor nemți!...

În fața acestei cumplite degenerări a unui bărbat, pe care noi unii ne-am dedat, și nu vom înceta de a-l stima, cu toate repețitele sale poticniri, nu ne putem stăpâni de a nu constata încă o dată abisul, lărgit pe zi ce merge, între generațiunea cea veche și generațiunea cea nouă: una mai mult sau mai puțin cosmopolită și cealaltă din ce în ce mai românească!

„Nu băgați vinul nou în buți vechi“ este cuvântul Mântuitorului pe care toate națiunile, în curs de nouăsprezece secolii, și-l reamintesc din decadă în decadă...

*

Ne oprim cedând locu[!] colegului nostru, d[omnul] Vulturescu, deși am uitat a spune că Măria Sa Domnitorul s-a logodit cu o principesă prusiană...

91

București, 9 / 21 octombrie 1869

Suntem datori a explica o mică încurcătură.

Ziarul *Opiniunea Constituțională*, în numărul său din 2 octombrie, își încheie revista în următorul mod:

„Este patent, că cel mai mare dezacord domină între membrii cabinetului. D[omnul] Kogălniceanu se uită cruciș la Beizadea Mitică și la d[omnul] Boerescu, iar d[omnul] Demetriu Ghica, la rândul său, nu poate să nu arate pumnul d[omnului] Kogălniceanu. Cât pentru d[omnul] Boerescu, deși n-a putut obține până acum nici un cordon de nicăieri în timpul călătoriei sale, totuși junele om de stat, se zice că are aspirațiuni și dumnealui, pretențiuni. Afinii și amicii săi răspândesc vorba, susțin chiar, că d[omnul] Boerescu este ostil pe față d[omnului] Kogălniceanu, și ar dori să-l vază cât mai curând ieșind din Minister, spre a

fi apoi fără emul și fără rival în tot binele ce meditează pentru români în genere și pentru prosperitatea sa în parte. - Cât pentru colonel Manu, se pretinde că a și început să-și facă vizitele sale de adio din minister; - aparițiunea cunoscutului Reglement maritim motivează disparițiunea sa de la putere; cauza a fost destul de puternică ca să producă efectul voit. - Și la spatele miniștrilor învrăjbiți și zăpăciți, ce aspect prezintă partizanii și oamenii de case, ce confuziune și ce certe cu fel de fel de vorbe, fără reticențe, fără circumlocuțiuni, fără perdea!

Adunarea Națională amenință cu majoritatea Camerei pe toți cei ce iau în deșert numele d[omnu]lui Kogălniceanu; *Pressa* se supără și apelează la Senatul d[omnu]lui Demetriu Ghica și al d[omnu]lui Boerescu, unde speră să-și câștige judecata; pe când *Trompeta* candidă și pudică dijmuește și pe unii și pe alții, sfătuindu-i să nu se certe mai nainte de desfacerea tovorășiei, spre a nu se compromite interesele întreprinderii.

Ceartă sus, ceartă jos: țara mai împovărată și mai nemulțumită decât acum un an; iacă tabloul și bilanțul situațiunii; dar ce va face ministeriul?

Se va retrage? - Cum o vrea.

VA RĂMĂNEA? - NU SE POATE.

SE VA MODIFICA? - SE POATE..."

Prin urmare, *Opiniunea Constituțională*, care se pare a fi cea mai specială în materie de crize ministeriale, vine a „semnala“ „imposibilitatea“ guvernului actual.

În cazul cel mai bun pentru dânsul, dacă nu și pentru țară, cabinetul „se va modifica“.

D[omnul] Kogălniceanu nu se împacă cu d[omnul] Demetriu Ghica.

D[omnul] Boerescu nu se împacă cu d[omnul] Kogălniceanu.

D[omnul] Manu nu se împacă nu se știe cu cine.

Cât despre d[omni]i A. G. Golescu și Crețescu, *Opiniunea Constituțională* îi trece cu vederea, ca totdeauna, din cauza unei slăbiciuni personale.

În rezumat, organul d[omnu]lui Ioan Ghica constată două elemente eterogene în sânul ministeriului, tinzând fiecare din răspuțeri, la o expulziune reciprocă: „elementul „Bei-zadea“ și elementul „Să-mă-trăsnească-Dumnezeu“.

Care pe care?

Ziarul *Românul*, în numărul său de marți, ne procură o soluțiune indirectă a acestei probleme, care se pare a interesa atât de mult pe confratele nostru de la *Opiniunea Constituțională*.

El își începe revista cu următoarele cuvinte:

„Încheiarăm ieri registrul săptămânei care trecu, demonstrând că scopul ce a urmărit și urmărește guvernul actual este a face d-a se crede în toată Europa că națiunea română este neguvernabilă, în neconținute frământări și conspirări, și încă atât de scăzută, încât se tăvălește chiar în asasinaturi. Să începem săptămâna prin a face cunoscut existența unui memoriu către puterile străine, prin care cei care l-au scris spun că românii sunt pe deplin ignoranți și incapabili în toate ramurile, și că ignoranța și necapacitatea lor este atât de mare, încât se dovedesc chiar prin legile ce ș-au făcut de la 1859 și până astăzi: nici una din aceste legi nu este, zic autorii memoriului, conformă cu știința, nici una nu este nici măcar aplicabilă. Concluziunea este naturală. O națiune care este atât de căzută, încât, - cu toată mulțimea junilor ei, care au învățat în țară și

străinătate, - n-a putut să-și facă nici măcar o lege, care să nu fie greșită, rea, și cu totul neaplicabilă, a dat deja, prin aceasta, dovezile cele mai temeinice, că nu este în stare d-a trăi ca națiune. Să vie, dar, ungerii și nemții lor pentru a lucra, a face, a legifera, a governa. Sperăm că-n curând, se va putea pune sub ochii românilor, acest însemnat memoriu, ș-atunci va picri orice îndoială despre misiunea ce ș-a dat guvernul de la 16 noiembrie¹.

Noi am auzit despre memorandumul în cestiune, poate chiar înainte de *Românul*, relatându-ni-se până și unele pasaje textuale, bunăoară acela despre „ridicola superficialitate a doctorilor și licențiatilor români“, dar ne abținem să vorbim despre el, în speranță de a putea pune mâna pe manuscrisul întreg, - ceea ce de acum încolo va fi cam cu greu, lucru fiind divulgat.

În orice caz, consecința logică a memorandumului - este viitoarea desființare a constituțiunii.

Singurul om capabil s-o facă, fiindcă a dat deja destule probe, nu poate fi decât numai d[omnul] Kogălniceanu.

Așadar, modificarea ministerială, pe care n[e-o]¹ anunță ziarul *Opiniunea Constituțională* cătă să se opereze anume în favoarea autorului Statutului din 2 Mai.

Surile cele rele ar putea să confirme aceasta chiar prin neobișnuita încredere, cu care l-a onorat Capul Statului la plecarea-i în străinătate, lăsându-i „interiorul“ și „exteriorul“ țării totodată, pe când d[omnul] Demetriu Ghica, deși „președinte al Consiliului“ totuși a fost poftit a se mulțumi cu niște ministereșe de a doua mână.

Se mai asigură, că însuși d[omnul] Kogălniceanu n-ar fi încetând de a tot face paradă cu amicia d[omnului] Bismarck.

Mai pe scurt, căsătorind începutul revistei *Românul* cu sfârșitul revistei *Opiniunea Constituțională*, nu ne putem opri de a [nu] recomanda, tuturor celor „disponibili“, de a se retrage de pe acum de sub steagul d[omnului] Demetriu Ghica, grăbindu-se a câștiga a o oară înainte bunele grații ale d[omnului] Kogălniceanu.

O bagatelă însă ne cam pune pe gânduri:

Principiul monarhic din 1866 este așezat la noi pe două baze: Plebiscitul și Constituțiunea.

Plebiscitul a aclamat numai și numai persoana Măriei Sale Domnitorului, fără a fi fost cea mai mică obligațiune „ereditară.

Dinastia există unicamente în textul Constituțiunii.

Sfărâmându-se acesta, oare nu se sfărâmă tot ce se cuprinde întrînsul?

Noi unii, din sinceritatea devotamentului nostru dinastic, suntem cu atât mai îngrijiiți, cu [cât]² Domnitorul s-a apucat tocmai acum a se gândi la posteritate, logodindu-se în Prusia cu principesa Paulina-Elisabeta-Otilia-Ludovica de Wied.

În privința acestei însoțiri, Măria Sa a trimis două epistole, una către președintele Consiliului și cealaltă către mitropolitul primat, - ambele publicate în *Monitorul Oficial*, deși lipsa de spațiu nu ne permite a le reproduce.

În cea dintâi Capul Statului „este fericit de a putea da poporului

1. În text: „ni“ (n. ed.).

2. În text: „atâr“ (n. ed.).

său garanțiile de ordine și de stabilitate“ iar în cea # doua [înștiințează că] „a găsit o soție demnă de asociat pentru înalta misiune, ce și-a propus în iubita sa patrie“.

Foaia guvernamentală comentează aceste epistole prin următoarea circulară a d[omnu]lui Kogălniceanu, carele nu putu lăsa nici măcar astă ocaziune fără a merge roată prin țară:

„Domnule Prefect,

Aducându-vă la cunoștință acest act de mare importanță și care va umplea de bucurie inima fiecărui român devotat țării și Tronului; vă mai comunic că logodna înălțimii Sale Domnitorului românilor s-a făcut în castelul de Wied, pe Rhin, lângă Coblența.

Viitoarea Doamnă a românilor este fiica principesei Maria de Wied și a repausatului principe Herman[n] de Wied.

Familia Principesei, suverană asupra Principatului de Wied până la anul 1806, este legată prin o de aproape rudire cu curțile Rusiei, Suediei, Olandei, Württembergului etc.

Națiunea română de pe acum se poate felicita despre juna sa suverană, care se deosebește tot atât prin grațiile și blândețea sa, cât și prin noblețea inimii sale. Ea, prin virtuțile sale, va ști, împreună cu augustul său soț, a înălța splendoarea Tronului României.

Comunicându-vă această știre îmbucurătoare, vă invit, ca de îndată să-i dați cea mai întinsă publicitate în toate orașele și satele județului, încredințat administrației D[umnea]voastre.

Nu mă îndoiesc că populațiunile, cunoscând acest fact, merit de a întemeia juna dinastie a României, se vor grăbi a chema binecuvântările Cerului asupra iluștrilor logodnici.

Ministrul de Interne, M. Kogălniceanu.“

În fața acestei patetice și religioase cerculări, care poate fi criticată, fiind o operă curat și simplu ministerială, noi ne-am grăbit a recurge la *Almanacul de Gotha*, călăuzul aristocratic al celor două lumi, și am fost de tot surprinși de a nu găsi acolo nici o „de aproape rudire“ a familiei princiere de Wied, cu „curțile Rusie, Suediei, Olandei, Württembergului etc.“

Tot ce ne-a putut spune *Almanacul de Gotha*, sacrificând acestei rubrici d-abia o jumătate de pagină, este o „de aproape rudire“ a principilor de Wied cu comiții de Solms-Laubach, mai toți membrii ambelor case fiind ofițeri, mai cu seamă locotenenți, în armata prussiană, precum a fost însuși Măria Sa Domnitorul, înainte de a deveni „Alesul Românilor“.

Ne putem, dară, fericii cu tot dreptul că legăturile noastre cu Prusia vor ajunge a fi și mai intime, bucurându-ne totdodată, din punctul de vedere democratic, că Domnul românilor, deși nu i-ar fi fost imposibil a se alia cu orișicare din dinastiile regale sau imperiale, mai ales în Franța sau Italia, totuși a preferat o familie aproape de tot necunoscută în Europa.

Singurul lucru care ne cam displace, adresând justecele noastre mustrări d[omni]lor miniștri, ca agenți responsabili ai puterii executive, este ceea ce scrie ziarul *Le Constitutionnel*, din 9 octombrie, și anume că, în loc de o decorațiune națională, Domnitorul ar fi obținut de la regele Prusiei dreptul de a conferi românilor ordinul Hohenzollern.

Dar ce are a face cu noi regele Prusiei?

În ce mod o distincțiune curat nemțească poate deveni română?

Protestăm...

Aceeași foaie parisiană, care se consideră ca oficioasă, cutează a atribui Măriei Sale intențiunea de a crea în România „o clasă nobilitară“.

Respingem cu indignațiune această răutăcioasă bănuială a ziarului francez.

Însuși „Beizadea-Mitică“ s-ar opune!...

*

Trei sute de români din Ardeal au fost aruncați din vetrele lor strămoșești prin sălbătăcia unui baron maghiar, fără ca să le fie acordată nici măcar facultatea de a muri de frig și de foame în mijlocul drumului.

Europa întreagă face larmă când vreo câțiva venetici din Palestina au fost goniți cu legea în mână de prin comunele noastre rurale.

Nu ne este, oare, permis de a striga la rândul nostru, în fața diplomației, contra monștrilor, care torturează românismul de peste Carpați?

Nenorocirea unei singure călugărițe din Cracovia a revoltat toată lumea civilizată.

Fi-va ea, oare, mai nesimțitoare pentru mai multe sute de victime?

Avem în partea noastră până și dreptul internațional.

Atitudinea feudalismului maghiar din Transilvania este în ajun de a suscita acolo un rezel civil.

Austria ne acuza mai deunăzi de a amenința teritoriul său, fiindcă îndrăznirăm a ne cumpăra vro câteva rugine.

În momentul de față ea însăși aruncă foc într-o prăfărie la coastele noastre, punând astfel în pericol ordinea socială și neutralitatea politică a României.

Și noi să tacem oare, fără a trămite cel puțin câte o notă diplomatică la toate puterile cele mari?

Ești ministru de Externe, domnule Kogălnicene!

Pieirea românismului ne împinge a ne adresa... chiar la domnia-ta!

92

București, 11 / 23 octombrie 1869

Monitorul Oficial a început a-și împli columnele prin tot felul de fericiți cu ocaziunea căsătoriei Măriei Sale Domnitorului.

Prefecții, primarii, procurorii și ceilalți membri ai corpului birocratic își fac datoria.

Unii s-au uluit astfel din prea multă emoțiune, încât strămută cu intrepiditate până și orașele nostre întregi în fundul Germaniei!

Iată, de exemplu, telegrama d[omnu]lui Mărzescu:

„Bucuria generală este la culme; autoritățile și cetățenii, cu toții din toate părțile nu știu cum să se mai grăbească spre a felicita d-a dreptul la Neuwid pe Înălțimea Sa și pe viitoarea Suverană a României“.

Prin urmare, urbea Iaşului, de la o barieră până la cealaltă, „autoritățile și cetățenii cu toții, din toate părțile“ pleacă la Neuwied!

Ce să mai fie și asta?

Administrațiunea de la Buzău, pe de altă parte, strigă cu extaz:

„Vă rog, Alteță, prin umilirea mea, a primi felicitările cele mai vii...”

Oare ce însemnează: „prin umilirea mea“?

Fi-va vro nimerită reminiscență a faimosului „ticăloși, Măria Ta“?...

Entuziasmul e atât de mare, încât numărul de ieri al foii guvernamentale nu se sfiește a publica în „partea oficială“ următoarea poezie:

„Măria Ta,

Când al României mire
Ne trimite dulcea știre
Că în cale-i a-ntâlnit
Steaua care-a fost dorit,

Când spre dânsa astăzi cată,
Spre augusta-i fidanțată
Care-l poate ferici
Și al Său tron a întări,

Muzele nu pot să tacă,
Ci datoare sunt să-i facă
Urări dulci în cor cântând:
Ad-o, Doamne, mai curând!

GEORGE SION

Urziceni“

Pentru a scri[e] niște asemenea versuri, cată să presupunem că un exces de bucurie a amestecat toate spiritele!

Aceasta ne aduce aminte acrostihul, pe care un poet francez, tot atât de inspirat, îl adresase altădată lui Ludovic [al] XIV[-lea]:

„Louis est un héros sans peur et sans reproche;
On désire le voir. Aussitôt qu'on l'approche,
Un sentiment d'amour enflamme tous les coeurs:
Il ne trouve chez nous que des adoreurs!
Son image est partout, excepté dans ma poche...”

Se-nțelege de la sine, că generosul monarh, din grația divină, pentru niște laude atât de bine-meritate, a modificat cu propria sa mână ultimul vers:

„Mon image, grand menteurs, est meme dans ta poche!...”

Edițiunea franceză a *Monitorului Oficial*, venind în numărul său de ieri a rivaliza cu edițiunea română, adecă d[omnul] Demetriu Ghica, cu d[omnul] Kogălniceanu, dă la lumină o superbă imagine a castelului Neuwied.

Ceea ce ne-a impresionat mai cu seamă, este descrierea Muzeului

Archeologic de acolo, în care se primesc exclusiv numai și numai anticități din „Germania-Magna“.

E admirabil un asemenea patriotism ultra-teutonic!

Până aci, noi suntem mulțumiți ca toți românii.

Ceea ce ne întristează însă, este o ciudată demonstrațiune antidinastică, pe care și-o permite tocmai d[omnul] Ulise de Marsillac, tocmai în columnele unui ziar oficial, și tocmai în același număr în care vorbește atât de înflăcărat despre cetățuile prussiene de pe malurile Rinului.

Dumnealui a găsit astăzi timpul cel mai potrivit de a publica biografia lui Simeon Bărnuțiu, numindu-l „o ființă nobilă și pură“.

Cum? Nu știți, oare, cine a fost răposatul tribun de la Blaj? Uitată-ți că este adevăratul părinte al „fracțiunii libere și independente“? N-ați citit scrierile lui? N-ați ascultat prelegerile sale în Universitatea din Iași?...

D[omnul] Ulise de Marsillac a comis o crimă cu atât mai de neiertată, cu cât, în momentul de față, ea are o semnificațiune mai clară și mai directă.

Nația română, de la Tisa până la Nistru, a citit și a recitat toate operele lui Simeon Bărnuțiu, încât va înțelege foarte lesne caracterul indignațiunii noastre; dar pentru ca să le cunoască și d[omnul] Demetriu Ghica, fiind astfel pus în stare de a pedepsi cu asprime indiscrețiunea d[omnului] Ulise de Marsillac, suntem siliți, cu toată părerea de rău, a reproduce aci, următorul pasaj din *Dreptul public al românilor*:

„De vreo dinastie slavă, acum nu e de temut; dinastiile slave dorm cu *Svatoplugu* și cu *Cosciusco*, parte rătăcesc prin lume pentru păcatele lor, și ale strămoșilor, și nu mai fac nici o pretențiune la țările altor națiuni. E mai probabil că domnul străin s-ar impune din oarecare dinastie germană, fiind în congrese majoritatea dinastiilor germane; însă românii ar trebui să cugete serios asupra următoarelor împrejurări, înainte de a cere sau a primi o dinastie germană.

Germanii au nimicit Imperiul Roman; ei au deznaționalizat pe slavii de la Baltica și de pe aiuri, și merg deznaționalizând neconținut. Tendința lor e de a coloniza, de a-și supune și de a germaniza Orientele, ceea ce presupune colonizarea, supunerea și germanizarea preliminară a țărilor române.

Acum să considerăm că în timpurile vechi era mai ușor germanilor a se coloniza în America, decât în Țările Române sau în Oriente, pentru lipsa mijloacelor de comunicațiune și pentru piedicele, ce întâmpinau coloniștii germani în autonomia unguirilor și a românilor, iar neguțitorii germani, până când au stăut baricadele cele multe de dogane între germani, unguri și români; dar să punem că aceste piedici acum s-au înlăturat, și că în locul lor s-au creat și se creă mijloace de comunicațiune necunoscute celor vechi, căi ferate și neferate, vapoare pe Dunăre, despre care zic germanii că e artera cea mare a lor, să punem că pre aceste strade, ca pre niște artere, se varsă germanii de la Baltica până la Marea Neagră cum se varsă râurile de munte după frângere de nor, și că în această tempestăte politică, românii n-au domn român, carele să fie aplecat naturalmente a-i conțeni, ci domn german, carele îi așteaptă cu brațele deschise...“

Simeon Bărnuțiu zice apoi:

„Consăngenii domnului român, unii sunt boieri, alții răzeși; toată familia lui e legată numai de țara lui; fiii săi nu sunt domni născuți peste români, nici nu pretind apanaje; averea lui, oricâtă să fie, rămâne totdeauna avere națională;

inima lui e legată numai de țara lui. Nu va fi așa cu domnul străin! Familia, inima lui va fi legată de altă națiune și străină de români; fiii lui vor fi domni născuți și preste românii cei ce n-au făcut nici o legătură cu dânșii, încât, de aci-nainte, nici un român nu se va mai putea naște liber, ci fiecare se va naște sclavul domnului străin. Ei vor pretinde apanaje și dotațiuni principești, încât teritoriul românilor și veniturile lor, abia vor ajunge încet-încet pentru apanaje și dotațiuni. Averea țării va fi averea domnului străin, dar averea acestuia nu va fi averea țării! Fiii lui s-ar degrada din sublimitatea lor cea imaginară, când s-ar însoți cu românii prin legături de căsătorie, din contra, ei se vor însoți cu alte dinastii, încât teritoriul românilor va ajunge de a fi ereditatea dinastiilor europene, pentru care vor ține rezbelele de succesiune, zeci și sute de ani.

În urmă, deodată cu domnul străin și ereditar, se vor introduce la români și institute străine și ereditare în locul institutelor strămoșești și liberale, pe care le au ei astăzi. Una din acele instituțiuni străine și ereditare va fi aristocrația ereditară; însă pre aceasta o va lua domnul străin cu preferință din familiile străine indigenate de curând, zicând că la lucruri noi, se cer oameni noi.

Așa fiind, chiar și luminat, parte prin mintea cea sănătoasă, parte din istorie, românii au rațiuni foarte multe și grave de a se teme să nu fie toată sistemă unirii cu domnul străin numai o strategemă diplomatică, inventată de străni cu scopul, ca românii să nu poată fi liberi nici după moartea Turcii, ci să înceapă, chiar după moartea acesteia a fi ceea ce n-au mai fost: ereditatea unei dinastii străine trimise ca să asiste la înmormântarea Turcii și a Românicii!..."

Acestea sunt cuvintele lui Simeon Bămuțiu.

Cum, dară, să ne explicăm noi apoteoza acestui ilustru bărbat în columnele *Monitorului Oficial* pe aceeași linie cu versurile „Minnesängerului“ de la Urziceni?

Cine, oare, nu se va îngrozi denaintea acestei monstroase cutezanțe?

Scuza d[omnu]lui Ulisse de Marsillac poate fi numai doară zăpăceala unei veselii universale!...

În *Romeo și Julietta* nunta se ciocnește cu orațiunea funebă.

Este un sublim adevăr al naturii, pe care clasicismul îl vârâse sub piatră, ca jidovii pe Christ, până ce a venit să-l scoată la lumină Arhanghelul realismului.

Românii de la Dunăre saltă; românii de peste Carpați plâng.

D[omnul] George Sion încoardă o liră nupțială într-un delicios adăpost rustic, pe când, în Ardeal, nenorociții coloni de la Tofalu, goniți din bordeie, aruncați chiar din mijlocul drumului, s-au retras în cimitirul satului, singura proprietate comunală pe care n-a câștigat-o prin proces baronul Apor, și gem acolo pe morminte, tremurând de frig și de foame!

Ce contrast! Ce antiteză?!...

Unde ești, Șecspire?!¹...

Atragem atențiunea lectorilor noștri asupra corespundinței, pe care o publicăm mai la vale.

Autorul arată, că satul Tofalu nu este unica comună din Ardeal măturată în cursul acestui an cu grămadă din vetrele sale strămoșești prin sălbăcia maghiarilor.

Există o sistemă întregă.

1. Din motive de efect literar, B.P. Hasdeu transcrie fonetic numele lui Shakespeare (n. ed.).

Precum istoria naturală constată, că vegetațiunea și animalitatea nu pot ajunge la o dezvoltare normală pe un pământ străin pentru dănsule, tot astfel statistica probează, prin cifrele cele mai elocinți, că elementele hunic și gotic din Ardeal se sting treptat și cu încetul, pe când neamul român, din contra, ca stăpân firesc al teritoriului, se înmulțește cu repeziciune în disprețul torturilor seculare.

Englezul Boner stabilește, pe baza unor date precise, mortalitatea anuală a celor trei naționalități din Transilvania: un sas din 33, un ungur din 36, un român din 39.

O altă împrejurare concurge și mai mult la această disproporțiune.

Sășii și mai cu seamă ungurii din Ardeal emigrează de acolo cu sutele și cu miile, unii căutând hrană la Dunăre, alții în Galiția sau pe aiuri, pe când românii nu se mișcă, preferind mai bine a îndura toată urgia vrășmașului, decât a părăsi mișelește cuiburile străbune.

În acest mod, aristocrația maghiară, prevede cu fiori realizarea sublimului decret al justiției divine în vigoarea căruia se manifestă din ce în ce mai mult Dacia, nu numai prin drept și prin istorie, ci prin însăși legea fizică.

În fața acestei perspective providențiale, ungurii s-au decis a sili comunele române întregi a emigra vrând-nevrând, una după alta, în virtutea sentințelor judiciare.

Iată explicațiunea tragediei de la Tofalu.

Ziarul *Traian*, având rațiunea de a se crede organul tuturor provinciilor românismului, iar mai cu seamă ale celor înstrăinte, ca unul ce numără în comitatul său nu numai moldoveni și munteni, dar încă ardeleni, bănățeni și basarabeni, s-a simțit mai dator ca orișicine altul de a lucra ca energie în ajutorul victimelor de la Tofalu.

Astfel colegul nostru, d[omnul] B. Maniu, pe de o parte, a depeșat la cele mai principale ziare franceze, italiene și chiar engleze, iar, pe de alta, a adunat într-o singură zi o contribuțiune de 615 franci, după lista, publicată în *Românul* de astăzi.

Aceasta însă nu este tot.

O subscriere e deschisă la redacțiunea foii, str. Carol I, nr. 14, iar o alta la administrațiune, Pasajul Român, nr. 1.

93

București, 14 / 26 octombrie 1869

Dacă *Traian* va muri vreodată, mâni sau poimâni, aceasta se va întâmpla desigur, sub loviturile „amicilor“.

Să ne explicăm, deși vorba străbună zice: „înțeleptului ajunge“.

Ziarul *Albina*, în numărul său din 9 octombrie, s-a supărat foc, fiindcă ni se păruse a fi puțin dinastic următorul pasaj:

„Românimea suferă și pătimește pentru alegerea lui Carol de Hohenzollern“.

Ca să dovedească că noi nu avem dreptate, *Albina* repetă încă o dată aceste cuvinte, mai adăugând apoi cu gravitate, că ele sunt „expresiunea adevărului“.

Curioasă argumentațiune!

Opiniunea Constituțională, pe de altă parte, în numărul său de duminică, sacrifică lui *Traian* un articol întreg, fiindcă cutezarăm a o numi „specială în materie de criză ministerială“.

Ca să demonstreze că nu este așa, organul d[omnu]lui Ioan Ghica, în același număr, ne anunța... „o criză ministerială“!...

lat-o:

„Se sună prin lume chiar de o combinațiune, ce se zice că ar fi decisă, și pe care noi o dăm sub toată rezerva, ca un zgomot care circulă; se zice că se retrag d[omnii] Dimitrie Ghica, Kogălniceanu, Boerescu și Crețescu, și că ministeriul cel nou se cumpune din d[omnii] Plagino, Costaforu, Tell, Epureanu, A. G. Goleșcu; oricât de împeștrită să fie această combinațiune, ea nu ne pare imposibilă și poate să se-ntâmpale să fie așa; putem chiar zice că nu ne-ar mira cătuși de puțin, dar ce va face acest minister cu majoritatea d[omnu]lui Kogălniceanu? D[omnul] Kogălniceanu va face pozițiunea miniștrilor imposibilă; scopul său se zice că este de a dobândi președinț[i]a Camerei și de a se face astfel stăpânul situațiunii, punând frâul guvernului și ducându-l cum va voi, până ce va putea să vic la putere cu o combinațiune a sa, ca șef al Cabinetului; o dată stăpân al situațiunii, d[omnul] Kogălniceanu, tare și mare, va dispune de putere în despot, și va ajunge la scopul ce ne-a arătat de câte ori a trecut pe la putere, uciderea libertăților publice“...

Precum vedeți, *Opiniunea Constituțională* nu este „specială în materie de criză ministerială“, deși ne povestește de pe acum, nu una, ci două, care de care mai ingenioasă:

1. Cabinetul Plagino-Costaforu-Tell-Epureanu-Goleșcu;

2. Cabinetul „Să-mă-trăsnească-Dumnezeu“, fără nici un amestec de alte elemente.

Nu știm întrucât pot fi de serioase toate aceste combinațiuni de optică; dar ceea ce afirmăm este că nici *Albina* nici *Opiniunea Constituțională* nu aveau pentru ce să se supere.

Traian își făcuse prea mulți inamici, pentru ca să nu caute el însuși a mai înmulți numărul lor.

Avem pe spinarea noastră pe nemți, pe iudei, pe fanarioți și pe cosmopoliți, cu toți acei ce țin cu dânsii, mai mult sau mai puțin, pe față sau într-ascuns, direct sau indirect, prin trecut, prin prezinte sau prin viitor...

*

Fiindcă *Opiniunea Constituțională* crede, că d[omnul] A. G. Goleșcu este singurul dintre miniștrii actuali, pe care nu-l va putea zgudui nici o schimbare guvernamentală, rămânând mâni lângă d[omnul] Plagino, întocmai precum stă azi alături cu d[omnul] Demetriu Ghica; de aceea ne mângâiem că nu ne vom pierde vorba în vânt, atrăgând atențiunea d[omniei]sale asupra unei conspirațiuni contra fiscoșului român.

Ne sosește în acest moment foaie germană de la Cernăuți *Czernowitzer Zeitung*, din 12 octombrie, în care aflăm două lucruri prea interesante.

Dentâi, pe un „principe român“ din Moldova, care a tras acolo la otelul „Vulturului-Negru: „Fürst Demeter Rosetti“.

Al doilea, - o cestiune cu mult mai importantă, - este **sechestrarea** de către guvernul austriac a moșilor noastre monastirești din Bucovina. O știe, oare, d[omnul] vistor al țării? Protestat-a?...

*

Să trecem la un alt ministru, despre care, în genere, se vorbește mai puțin decum ar merita capacitatea d[omniei]sale; ceea ce constituie o injustiție cu atât mai mare, cu cât dumnezeul a fost nedreptățit, în comparațiune cu ceilalți colegi de Cabinet, și sub punctul de vedere al decorațiunilor.

Noi nu ne îndoim că însuși d[omnul] Basiliu Boerescu, printr-un exces de modestie, ar dori din toată inima a exercita binefăcătoria-i acțiune asupra țării fără a provoca mult zgomot; dar această extremă gingășie de simțământ n-ar trebui să oprească pe opiniunea publică de a-și manifesta verde și în gura mare călduroasa-i recunoștință chiar pentru faptele oculte.

Se zice cum că în cele mai multe județe distribuțiunea dreptății ar fi aparținând în fond nu magistraților, ci avocaților.

Este natural, că nu toți avocații ar putea să joace această mare rol, de vreme ce în fiecare cauză fiind cel puțin doi, unul „pentru” și altul „contra” sentința ar rămânea nulă, ceea ce s-ar părea prea echitabil față cu ceea ce se petrece în realitate.

Așadară, nu toți, ci numai unii dintre avocați se pretind a fi arbitrii absoluți ai tuturor proceselor mari și mici de prin diferitele instanțe distructuale.

Lumea se miră, că toți acești fericiți, ai căror clienți posedă totdeauna de mai-nainte siguranța de a câștiga judecata, încât nu le este greu a plăti pe patroni cu sute și cu mii de galbeni, - nu sunt tocmai dintre ilustrațiunile baroului român.

Celebritățile noastre juridice, din contra, au început a pierde încrederea împrișinaților, sub cuvânt că „nu sunt rude cu Temida“...

*

O vorbă cu d[omnul] Kogălniceanu.

Există o cestiune economică pe care noi n-am atins-o încă, precum alte ziare n-au atins, la rândul lor, unele cestiuni naționale și sociale: „Statua Guttemberg“, „Expedițiunea Balș-Bronștein“, „Invaziunea jidovească“, etc.

În zilele trecute, contractând un împrumut de 10 milioane cu o companie nemțescă, municipalitatea Capitalei și-a închipuit, că modul cel mai îndemânatic de a-l plăti este [de] a permite creditorilor transformarea-i în „loterie“.

Se știe, că această tactică imorală de a înșela pe cetățeni materialmente, și de a-i corumpe moralmente, făcându-i a depune câteodată ultimul ban al copiilor în lacoma speranță, mai totdeauna amăgită de a câștiga munți de aur, - își mai află astăzi refugiu doară în unele mici stătuțele germane, unde tâmpitoarea sărăcie a prinzătorilor îi împinge la alianță cu tot felul de speculatori.

Economia politică a osândit-o în unanimitate.

Legislațiunea de asemenea.

Ziarul *Românul* a citat articolul 350 din codul nostru penal.

Este mai mult decât atât: jurisprudența noastră fiind eminentement franceză, am putea aminti dispozițiunile legii din 21 mai 1836, prin care s-a desființat așa-numita „Loterie națională“ din Paris, ultimul rest de această natură, cruțat din întâmplare chiar de către revoluțiunea cea mare.

Autorii, întreprinzătorii și agenții „loteriei“, sunt pasibili de închisoare și de amendă, confiscându-li-se totodată până și mobilele!

Împărțitorii biletelor, anunțelor, avizelor și afișelor, relative la „loterie“ sunt aruncați în temniță până la trei luni și globiți până la 2000 franci, îndoindu-se penalitatea în caz de recidivă...

Întrebăm acum: care trebuie să fie soarta părinților comunei noastre dempreună cu asociații lor?

Până astăzi dumnealor nu sunt închiși.

Departee de a fi pedepsiți prin bani, dumnealor sunt acei ce urmează în liniște a spicui naivitatea publică.

În mijlocul acestei situațiuni vine dodată d[omnul] Kogălniceanu cu următoarea adresă către primarul Capitalei:

„Mai multe organe ale publicității și unii din oamenii noștri financiari critică modul cum se emit obligațiunile împrumutului de 10 milioane, ce comuna București a contractat cu d[omnul] F. Grunzweig et C-nia.

Împrejurările acestui împrumut îmi sunt necunoscute, căci el s-a contractat în neființa mea. Răspunderea, dar, nu mă privește deloc; însă, *pe cât am cercetat*, operațiunea ce se critică *este o adevărată loterie*.

Citind condițiunile împrumutului precum ele se află în dosarul ministerului, am văzut că, prin articolul 4 al contractului, concesionarii își rezervă dreptul d-a [h]otări numărul obligațiunilor, valoarea lor nominală, prețul emisiunilor, primele sau dobânzile, numărul tragerilor la sorți, etc.

Bazându-se pe aceste cuvinte d[omnii] concesionari se par a crede că primele ar însemna tot atât cât și dobânzile și că, prin urmare, toate dobânzile ar putea fi transformate în prime și a fi trase la sorți.

Această interpretațiune deloc nu mi se pare a fi justă, căci dacă ar fi așa, atunci operațiunea n-ar fi decât o loterie și d[umnea]v[oastră] vă este cunoscut că loteriile sunt interzise în țară.

Eu mă mărginesc în aceste simple observațiuni, în simpla invitare ce vă fac de a le supune consiliului comunal în cea d-întâi a sa ședință. Consiliul va lua apoi, sub a sa responsabilitate [h]otărârea ce va socoti de cuvîntă.

Cât pentru mine, îmi declin orice altă responsabilitate, afară de aceea de a chema la păzirea legii.

Primiți, vă rog, d[omnu]le primar, asigurarea considerațiunii mele.

Ministru, Kogălniceanu“.

Lăsând d-o parte elementul curat subiectiv al adresei, adică sublimul „n-aude-n-a-vede“, care zugrăvește de minune individualitatea stereotipă a d[omnu]lui Kogălniceanu, noi ne vom opri asupra unui alt punct.

D[omnul] ministru de Interne constată o „loterie“.

Datoria d[omniei]sale era de a trâmite pe dată o adresă către colegul său de la Justiție, provocând aplicarea legii.

În loc de a face aceasta, d[omnu]l cochetează cu „loteria“.

„Fugi încolo, vino-ncoace;
 Șezi binișor, nu-mi da pace;
 Lasă-mi mâna, nu mi-o frânge
 Ia-mă-n brațe de mă strânge,
 Vrei ce vrei, cu vreau nu vreau,
 Și-ți dau tot sufletul meu!...”

Se zice că d[omnul] Kogălniceanu ar fi reușit, în fine, a plăti tocmai acum 100.000 de franci dintre cei datorăți fiscoșului în cifra cărora se cuprinde 7.000 ca dobândă.

Noroc!...

*

Într-unul din numerii trecuți, noi publicarăm fără comentariu Statutele Asociațiunii de Rezistență contra Cotropirii Jidovești.

Promiseserăm atunci a reveni cu o altă ocaziune.

Ziarul *Dreptatea* ne-o procură astăzi, anunțând, în numărul său din 9 octombrie constituirea comitetelor definitive la Roman și la Iași.

„Cel dentâi, ales la 29 septembrie, este format astfel:

Președinte, d[omnul] Ion Agarici, deputat și proprietar.

Vicepreședinte, d[omnul] Leon Eraclide, asemenea deputat și proprietar.

Secretari:

d[omnul] Gr. Tulbure, proprietar mare în județ,

d[omnul] G. Ghiorghiu, avocat,

Casier: d[omnul] Vasile Ioachim, comerciant.“

Comitetul din Iași, ales la 30 septembrie, se compune:

Președinte, d[omnul] Sandu Dudescu,

Vicepreședinte, d[omnul] Ioan Stavratu,

Secretari:

d[omnul] maior C. Langa,

d[omnul] Teodor Lateșiu,

Casier: d[omnul] Scarlat Pastia.“

Așadară, lucrul devenind serios, - ceea ce ne bucură mai mult ca pe oricine, - ne vom permite o singură observațiune, care va putea fi utilizată la cea dentâi adunare generală a Asociațiunii, când se va lua în dezbatere redacțiunea deocamdată provizorie a Statutelor.

Jidovii și nemții formează în România, prin limbă și aspirațiuni, o strânsă unitate logică, Palestina fiind o ante-gardă a corpului armatei, numit „Germania“.

Spre a combate cu eficacitate acest element bicefal, care se manifestă mai cu seamă pe tărâmul economic, noi credem necesar a recurge la vehea maximă: „cui prin cui...”

Industriei teutono-israelite să-i opunem industria româno-latină, compusă din toți membrii familiei lui Traian: români, francezi, italieni, spanioli și portugezi.

Prussianii n-au avut, oare, în vedere pan-germanismul la crearea „Zollverein-ului“?

Fără a scăpa de nemți, nu vom scăpa de jidani; fără a ne scutura

de israeliți, nu ne vom scutura de goți, unii și alții se implică și se presupun mutualmente; Europa Occidentală n-o știe încă, dar trebuie s-o afle și nu este imposibil a o convinge; modificarea măruntei asociațiuni de rezistență contra cotropirii evreiești într-o colosală Societate de încurajare a industriei româno-latine, ajungând la același scop pe o scară mai vastă, ni se pare a fi unul din mijloacele cele mai cu putință și mai nimerite...

*

Fiindcă vorbirăm de pan-latinism, aci este locul a constata răsunetul, pe care-l găsește *Traian* în Italia.

Foaia ultra-democratică din *Torin*[o], *L'unità politica*, în numărul său din 10 octombrie, cuprinde chiar în fruntea-i un articol, intitulat *L'Italia giudicata nella Rumania*, în care autorul declară că, voind a arăta opiniunea națiunilor surori despre actualitatea italiană, alege pe *Traian* din toate ziarele române.

Mulțumind pentru această măgulitoare preferință, ne bucurăm și mai mult de mântuitoarea sistemă de a nu despărți niciodată, una din alta toate naționalitățile de sânge latin...

*

Cu numărul de astăzi se împlinește primul semestru din durata lui *Traian*.

A inaugura o cale curat românească în politică, în literatură, în toate, - a fost suprema silință a partidului, reprezentat prin acest organ.

Reușit-am, oare?

Facă alții mai bine!...

94

Onor Comitet al ziarului *Traian*

Domnilor,

Fiindcă unii din membrii Comitetului cred că ultimele mele reviste ar fi contra ar[ticolului] 3 din *Statute*, care sună în următorul mod: „Vom susține regimul constituțional cu **Dinastia actuală**, urmărind sincera lui aplicare la noi“,

De aceea, sum silit a mă retrage de la direcțiunea politică a ziarului, pe care binevoirați a mi-o încredința la fundarea acestui organ de publicitate.

Rugându-vă, dară, a-mi primi demisiunea, mă grăbesc a adăuga totodată că țin prea mult la legăturile noastre de colegialitate pentru a nu înceta nici de acum înainte a da ziarului tot concursul posibil din parte-mi, atât ca unul din membrii comitetului, precum și pe tărâmul curat științific sau literar.

Primiți, domnilor mei și colegi, încredințarea celei mai sincere considerațiuni,

B. P. Hășdeu.“

București, 16 / 28 octombrie 1869

Numărul „șapte“ a jucat un mare rol în istoria generală, prin urmare și în istoria poporului român. *Scriptura* ne spune că Dumnezeu s-a repauzat a „șapte“ zi după creațiune. Se știe despre cele șapte sfeșnice cu cele șapte lumânări din *Vechiul Testament*. Se știe cartea cu șapte peceti din *Apocalipsă*. Grecii au pre cei șapte înțelepți. „Șapte“ sunt păcatele de moarte. „Șapte“ sunt tainele. „Șapte“ – minunile lumii. „Șapte“ stelele Pleadei. Roma, orașul etern, capitala lumii vechi, sorgintea din care a decurs românismul, este zidită pe șapte coline. Cabaliștii atribuie numărului șapte virtutea de a evoca geniile și a le constrânge să facă minuni. Păgânii venerau numărul „șapte“ în onoarea celor șapte planete pe atunci cunoscute. Este un principiu în morală că păcatele ce fac copiii de la șapte ani înainte, sunt în cunoștință de cauză.

De ne-ntoarcem la istoria noastră găsim că:

La 7 ianuarie 1695, Mihai Viteazul bate la Rusciuc.

La 7 februarie 1788, austriecii invad[ar]ă Moldova.

La 7 martie 1484, Ștefan cel Mare bate pe rebelul Croiot și pe unguri la Siret.

La 7 mai 1775, rușii și austriecii să unesc spre a rupe Bucovina de la Moldova.

La 7 iulie 1660, Racoți, domnul Transilvaniei, moare în rezelul cu românii la Urbea Mare.

La 7 august 1780, românii aliați cu turcii bat pe austrieci în Transilvania.

La 7 septembrie 1526, românii cu turcii ocupă Buda, devastând Ungaria.

La 7 octombrie 1598, Mihai Viteazul încheie un trata de pace cu turcii.

La 7 decembrie 1784, Horia și Cloșca bat de moarte pe unguri în Transilvania.

Și ungurii și austriecii au uitat, poate, lecțiunile trecutului; dar istoria stă de față ca garanție a viitorului, care le păstrează nouă lecțiuni, pentru noile și miile de păcate ce au făcut și fac pe fiecare zi: probă infamia de la Tofalu.

În fine, la 7 octombrie, Adunarea Ad-Hoc a Moldovei a exprimat nemuritorul vot de unire cu țara suroră, vot căruia a treia zi, 9 octombrie a răspuns cu aceeași căldură, glasul frățesc al Adunării din București; – voturi cărora datorăm astăzi existența noastră între popoarele vii și autonome. Să nu uităm...

Nu suntem fataliști, însă nu știm cum se face că, după cifra „șapte“, numărăm și miniștrii ce avem: ministrul de Interne, Externe, Finanțe, Rezel, Justiție, Culte și Lucrări Publice. Și nu știm cum se face că fiecare din cei șapte miniștri actuali (ad-interimul nu scade nici adăugă nimic), comite pe fiecare din cele șapte zile ale săptămânei, cel puțin câte șapte păcate capitale.

Astăzi, chiar în momentul în care scriem, câte șapte miniștri se

află în fața a șapte păcate de moarte, unul decât altul mai compromițător pentru demnitatea unui guvern ce s-ar stima cât de puțin, unul decât altul mai repres și condamnat de legile țării, de pactul fundamental al statului, de morală, cuviință și opiniunea publică, - care, trebuie să o spunem franc și tare, este obosită, este dezgustată până la suflet, chiar și de a mai dezaproba, d-a mai asista la niște monstruoziități, pe care înșiși fanarioții de ne-ar guverna, astăzi, s-ar sfii d-a le săvârși.

*

Înainte de toate, aceste păcate! Vom reveni încă o dată asupra scandalosului împrumut de 10 milioane franci, contractat de municipalitatea Capitalei cu o companie nemțească, împrumut prefăcut apoi într-o loterie nepermisă de legile penale ale țării. Articolul 350 din codicele criminal este categoric; totuși el este călcat, disprețuit, palmuit sub ochii administrațiunii și ai justiției. Naivitatea publică este exploatată. Mâna veneticilor lacomi de bani se vără până și-n pungile acelora ce mâine, poate, nu vor avea para de anaforă sub momeala unui noroc, cu care, fie siguri, că nu se vor întâlni nici chiar în Germania, unde are a se trage loteria, - de se va trage. O țară întreagă este pungășită, zeciuită, dijmuită, sub ochii legii, și autoritatea publică și justiția, și d[om]nii procurori stau și se uită!?

Nenorocit guvern! dară mai nenorocită țară! și cu atât mai nenorocită, mai jefuită, mai insultată de exploatații străini, cu cât însuși d[omnul] Kogălniceanu, deși a treia zi după fierbințeală, s-a milostivit, în fine, a constata existența ilegală a loteriei, - a nu nega că locuitorilor Capitalei, li s-au sustras, cu rea-credință, bănișorii din pungă, - și a-și declina apoi orice răspundere, fără însă a proba nimănu, cum și pe cine au chemat la păzirea legii. Unde este, d[omnu]le Kogălniceanu, adresa d[umii]tale către colegul de la Justiție, spre a-l sesiza despre săvârșirea crimei? Unde este ordinul, ce ați stors de la el, spre a pune în mișcare parchetul, carele, fie zis între noi, după tipic trebuie să se miște și de la sine?... Unde este rechizitorul procurorului general și ordonanța de punere în acuzațiune a culpabililor, chiar de ar trona ei pe scaunele curule, ale orașului?

Să fie, oare, veridic, zgomotul ce s-a răspândit că, în fine, ministerul public ar fi intervenit, la primărie, și ar fi sechestrat restul loturilor ce mai rămăsese?

Dea Dumnezeu! Căci, în adevăr, mângâitor lucru este, într-o țară însetată de dreptate ca aceasta, a vedea mâna dreptății lovind pre păcătos, măcar în ora a unsprezecea!...

Dară, pentru ca să revenim la chipul de a-și spăla mâinile, al d[omnu]lui Kogălniceanu, fie-ne permis a exprima pe față părerea noastră, că cu „nu știu, n-am văzut“ și cu de-alde „să mă trăsnească Dumnezeu“, nu se stărpesc hoții atât de învederate. Trebuie energie, lealitate, moralitate și bunăvoință de a lavi abuzul, rapina, înșelătoria, escrocheria, speculatul; și a le lavi sus ca și jos; în stânga ca și în dreapta; înainte ca și-napoi. Dară să vede treaba că niște asemenea calități distinctive lipsesc oricărui dintre miniștrii actuali.

Noi unim vocea noastră cu a confrăților noștri, cu vocea țării

și a opiniei publice stigmatizând abuzul; ne unim cu opinia publică cerând demascarea și condamnarea celor ce au patronat loteria scandaloasă, ilegală, fie ei oricine. Însăși străinătatea, indignată, așteaptă cu nerăbdare această satisfacere a dreptului. Iară până nu se va face aceasta, să fie bine constatat că lumea, deocamdată, înșelată, dar curând deșteptată, are tot dreptul d-a **bănu**i. Oare numai pentru plata „cunoscutului acout de 100.000 franci...” se curmă toate?

*

Se închid cinci călugări de la M[ânăsti]r[ea] Neamț în băscile închizitoriale ale Mitropoliei din Iași. – Faptul este nu numai în contra legii, ci chiar a unei recente circulare a d[omnu]lui ministru de Interne, care condamnă niște asemenea arestări anarhice. Judecătorul de instrucțiune Livescu intervine, constată faptul, încheie proces-verbal și liberează pe închiși. Care este satisfacerea nedreptăților? Care va fi acuma pedeapsa părintelui Calinic Miclescu, inchiuzitorul de la Iași? Siguramente că un fir de păr din cap nu i se va clăti, pentru simpla rațiune că, **cine poate, oase roade!**

Cei mari și tari sunt de abanos în țara aceasta copleșită de inic[h]ități.

Ce s-ar fi întâmplat, oare, dacă cinci călugări, bunăoară, ar fi închis pe mitropolit, chiar și pe sânta dreptate?... într-un caz oarecare?... într-un loc oarecare?...

De ce pururea vedeți versul iar nu și reversul medaliei? De ce, pururea, tolerați orice celor mari, dând numai și numai în capul celor mici și nedreptăți?... Până când aceasta într-o țară gata a intra pe căile progresului, dotată cu legi și instituțiuni ce ar putea pune un frâu răului de nu l-ați lăsa în stare de literă moartă?

*

Una sută jandarmi își împlinesc termenii serviciului; totuși ei continuă a servi mai multe luni peste termen. În cele după urmă, pierzând răbdarea d-a se mai vedea liberați, se duc la d[omnu]l ministru de Rezbel și, în numele legii și al unui drept câștigat, cer dreptate. Aci, în loc de dreptate și lege, îi așteaptă altceva: fiarele și temnița, plus, calificarea de rebeli, pentru că astăzi, în adevăr, rebelă este legea, rebelă este constituțiunea; numai și numai pentru că vor să existe.

Nu mult ne va face ministerul să așteptăm acea a doua edițiune a celebrului 2 Mai revăzut și considerabil augumentat...

*

În adevăr, pe de o parte d[omnu]l Kogălniceanu și-a dat un avant-goût de plebiscit, cu pronunțamentele ce a provocat în favoarea sa, din partea prefectilor de județe; iară, pe de alta, întregul cabinet trebuie să-și fi expedit la locurile destinate faimosul memoriu, – asupra căruia am atras atențiunea publicului, prin unul din numerii trecuți, – și prin care națiunea română este declarată nedemnă de

viața liberă, de regimul constituțional, că nu suntem buni de nimic, sub toate privințele și-n toate ramurile. Într-un cuvânt, că numai boierii cei mari și străinii vor putea face ceva în această țară. Cel care va ceti acest memoriu, după cum l-am cetit noi, în cea mai mare parte a sa, va conveni că a fost peste puțința ministerului de astăzi a zice mai pe față străinilor:

... Vous nous ferez, Seigneurs,
En nous croquant, beau coup d'honneur...

Pe când ministerul public a pierdut cu totul din vedere Bucureștii cu celebrele lui loterii și toate celelalte [ale] sale, nu a neglijat cele ce se petrec la Vitan. Grozava cestiune de ispașie – care d-abia dacă era de competența unui biet judecător de pace, care d-abia ar fi putut consuma o oră de cercetare [la]¹ fața locului a împăciitorului magistrat, – devine cestiune de stat. În adevăr, cum au cutezat vitele țigănești de la canalul Dâmboviței a călca proprietatea vecină?

Toată puterea publică este, dară, pe picior de război. Țigănimea a făcut pact să răstoarne ministerul. D[omnul] Eliad este motorul... Procurorul, judele de instrucțiune, prefectii, subprefectii intervin, instrumentează, sunt în plină activitate. – Bătăi, arestări, puneri în fiare, nimic n-a fost cruțat. Cetățeanul G. Eliade plătește cu libertatea sa nevinovată sa simpatie pentru liniște, muncă, dreptate? Și, cu toate acestea, tocmai cei vinovați au scăpat din mâinile justiției: vitele stricăcioase; tocmai agenții de lege îndrituiți a se pronunța în exclusiva lor competență au stat la o parte: judele de pace. Tocmai ce trebuia să se facă nu s-a făcut: ispășia.

Simțul de răzbunare denaturează, sub guvernul actual, și simțurile și inimile și legile și competențele.

*

Banda electorală, haită de ciomăgași ai guvernului, au început a doua campanie și au terminat-o cu același succes glorios. Cetățeni onești și pașnici, sunt bătuți și înjungheați pe străzile Capitalei de celebrii Geambașu și Hamalu. Răniții și bătuții sunt în spital; și, cu toate acestea, cu toate probele irecuzabile, ce ei aduc în favoarea lor, desigur că vor fi trimiși și înaintea justiției, pentru ca să-și ia a doua pedeapsă. Și știți pentru ce se va deroga și de astă dată de la principiul „non bis in idem”? Pentru că păcatul lor i-a pus să iasă în ziua aceea înaintea capilor bandei, care tocmai primise ordine de la superiorii lor, ca să procedă a-și face datoria, – ca niște funcționari ce sunt, – așa cum se face în ajunul unei alegeri; adică să dea pe moarte.

Până când? Nu vă gândiți, oare, că după astăzi vine mâne? Uitați că ciomagul are două capete? Uitat-ați că cu ciomegele nu se face educațiunea unei națiuni, ci se aduce pierderea ei? Și... Vai! de cel prin care se va ucide un popor...

1. În text: „în“ (n. ed.).

*

Nenorocitul Popovici de la Bacău, năpăstuit d-a fi voit să asasineze pe d[omnul] Kogălniceanu, și prins asupra faptului pe când dormea, face o declarațiune, chiar din temniță, prin care dă pe față cum: „Poliția îmbătându-l și promițându-i marea cu sarea, l-a înduplecat a depune că a fost pus de unii și de alții din Partidul Liberal să ucidă pe d[omnul] Kogălniceanu, - ceea ce nici e de trebuință, căci se ucide d[umnea]lui singur pe fiecare zi, prin faptele sale.

Declarațiunea fu categorică, publicată. Care fu efectul? Acela ce veți dobândi când a-ți arde cu piatra iadului un corp mort...

*

Așadar, rezumăm. Am înregistrat:

1. Scandalul cu loteria; plus plata faimosului acout...
2. Arestarea celor cinci călugări nemțeni...
3. Aruncarea în temniță a celor 100 jandarmi.
4. Memoriul în contra țării, trimis pe la puteri.
5. Bătăile, închiderile și arbitraritățile de la Vitan.
6. A doua expedițiune a bandei electorale; sub comanda ilustraților Geambașu și Hamalu.

7. Scandalul descoperit de Popovici, chiar în temniță fiind, adevărul mărturisit chiar sub apăsarea călcâiului guvernamental.

Acum avut-am sau nu dreptate de a zice că cifra 7 joacă un mare rol în soartele noastre?

Să mai menționăm, oare, despre noul flagel ce a început a face ravagii în ramura Justiției: monopolul avocaturilor? un fel de întreprinderi ce nu-și află seamăn decât în faimoasa bandă neagră, care speriasă Moldova sub Domnia trecută, ca una ce monopolizase totul, întocmai ca acum, în mâinile unei dibace și putinte rubedenii domnești, - pe care a trăsnet-o Dumnezeu, fără ca, ce-i drept, să fi invocat, după cum invoacă d[omnul] Kogălniceanu, în toate zilele, acel trăsnet, dar în deșert...

Să mai pomenim de cestiunea Lahovary, destul de cunoscută și pendinte înaintea Curții de Casațiune?

Să mai vorbim, oare, despre disperarea generală, despre moartea oricărei speranțe publice, d-a mai vedea bine în țara aceasta, sub un anume sistem; despre monstroasele abuzuri ce se comit cu ocaziunea facerii drumurilor, unde cele trei zile se prefac în cincisprezece pentru bietul gârbovit ce n-are mezii... d-a face să se respecte legea? despre totala leșinare a administrațiunii; despre neauzitele greutateți ce se întâmpină în plăți la toate casele publice, fie și casa pensiunilor; despre proasta și neiertata confecționare a căilor ferate? etc., etc.?

Iacă activul zilei cu care va ieși ministerul¹ în fața Domnitorului la Orșova. Iacă argumentele pe care se va baza a propune suprimarea libertăților publice, a presei, a regimului constituțional; introducerea

1. În text: „în“ (n. ed.).

străinilor în toate serviciile publice. Nu-l invidiem. Lauri din aceștia însuși un Neron s-ar fi indignat a purta.

Nu-l invidiem. Nu-l felicităm.

96

București, 18 / 30 octombrie 1869

Ni se spune, cu siguranță, că poliția ar fi făcând o colecțiune de unele din numerele noastre, pe care neamicii libertăților publice, ai constituțiunii, ai dinastiei, le-ar interpreta în sens antidinastic.

O nouă infamie; o nouă perfidie!

Ne e milă de aceste ultime spasaturi ale agoniei unui minister, carele, dacă a ajuns a crede că își va mai prelungi zilele cu manopere d-aceste ponosite, apoi poate să-și cânte singur și de acum **aliluia**.

Drept răspuns la toate tripotările acestea, ziarul *Traian* se crede dator a începe, și mai cu vigoare, și mai cu încredere, prevăzut cu mult mai mari mijloace, cel de al doilea semestru al existenței sale, prin repețirea aceleji solemne declarațiuni, pe care a făcut-o de atâtea ori, că: nu ne vom abate un singur moment, nici în viitor, de la statutele noastre fundamentale, în fruntea cărora, între altele, se află următorul articol:

„Vom susține regimul constituțional cu «Dinastia actuală» urmărind sincera lui aplicare la noi și vom combate din toate puncturile orice tendințe spre guvernul personal“.

Acuma, în fața acestor principii proclamate de fundatorii ziarului *Traian*, și afirmate continuu, prin fapte, șase luni întregi, liber este ministerul să alege, după obiceiul său, la orice calumnii, la orice denigrări, la orice izbiri, pe care le crede capabile d-a-i da atotputernicia, absolutismul, dictatura. Noi, constanți pe calea ce am apucat, știind că libertatea e mai veche decât despotismul; știind bine că soarta lui 2 Mai și 3 August o vor avea toți miniștrii ce se vor încerca a face un nou 2 Mai, un alt 3 August; știind de unde a plecat și unde țintește să meargă ministerul de astăzi, îl vom întreba numai atâta:

„Où allez vous, monsieur l'abbé?

Vous allez vous casser le nez...“

Și aceasta va fi cu atât mai sigur, cu cât trebuie să-și fi pierdut și ultimul grăunte de raționament, un minister care se pregătește a propune unui Domnitor constituțional măsuri de supresiune a libertăților publice, tocmai după o călătorie întreprinsă în scopuri folositoare țării și promițătoare de noi îmbunătățiri. Ce fel! a doua zi după un act atât de solemne, până și în viața celui mai umilit cetățean, — măritajul, — credeți a vă impune Domnitorului, credeți a vă face necesari prin himere, prin invențiuni nedemne, prin propuneri de suprimări de libertăți, care ordinariamente, tocmai în asemenea ocaziuni mari, se întind și se ameliorează și mai mult?

Oare propunerile cu care vă pregătiți a ieși înaintea Domnitorului, — și care nu mai sunt un mister pentru nimine, — nu sunt o adevărată insultă, pentru Capul Statului? Primi-va ei, a introduce pentru prima

oară, în noua sa Patrie, pe juna sa Doamnă, precum ar introduce-o un cuceritor, un Suvorov, un Atyla, un Joltuchin, un Tamerlan, sau că o va aduce ca un adevărat Carol I, Domn constituțional al României, dupre cum este, și va fi, fără voia voastră, fiți siguri?

Oare aceste liberticide propuneri, nu vor scri, înainte de toate, pe frunțile voastre: „Ecce homo“?

Dintre Țară și voi, care deserviți dinastia, care conspirați în contra libertăților țării, a dreptului, a moralei, a cuviinței, cine este antidinasticul?

Și, oare, propunerile ce le-ați redactat deja, o știm, nu le-a condamnat lumea și presa europeană de mai înainte? În *Monitorul* vostru v-ați scris, voi singuri, nu mai departe decât la 15 octombrie, după *Memorial Diplomatique* această sentință:

„Democrația este chemată a deveni baza fundamentală a statului modern stabilind o strânsă solidaritate între suveran și poporul său... Astăzi principii, care înțeleg adevăratul spirit al epocii, trăiesc din viața națiunii, pentru care se aplică cu stăruință a studia trebuințele și dorințele națiunii spre a le putea în urmă satisface prin reforme salutarii. De aci rezultă deseale voiaje ale capetelor încoronate, spre a se informa despre progresele realizate de celelalte state, și mai cu seamă în acelea care ocupă locul cel mai însemnat pe calea civilizațiunii. Voiajele principilor au avantaje necontestabile. Prin schimbarea reciprocă de vederi, ce înlesnesc voiajele între monarhi, favorizează înțelegerea lor atât de dorită, și ajută de dezvoltarea progresului, grație nobilei rivalități ce-i stimulează, ca să mențină guvernele lor la nivelul statelor celor mai civilizate“.

Iacă ce a făcut principele în străinătate. Iacă ideile în care, de bună seamă, s-a călit el. Desigur, în libera Svițera și Belgia, în constituționala Italie, în Franța, intrată deja pe noua cale a democrației, a libertății, a egalității, a guvernului reprezentativ în toată puterea cuvântului, ideile sale constituționale vor fi prins rădăcini adânci. Când, pe malurile Senei, ca pretutindeni, libertatea, ia un nou zbor, când un Napoleon [al] III[-lea] descentralizează și cedează poporului, ceea ce poporul „știe“ să ceară și [să] conserve, fiți siguri, că Domnul Românilor, - „numai“ de va voi „să trăiască din viața națiunii“, după consiliile ce i le va da *Le Memorial Diplomatique*, - va răspunde la toate propunerile voastre, cu adevărat antidinastice, printr-un formal:

Non possumus...

*

Suferințele, maritiriul, răbdarea îngerească a celor 300 [de] victime române de la Tofalu, perseverința lor de a trăi sau muri pe pământul rourat cu sângele lor șaptesprezece secolii, a găsit re[azem]¹ pretutindeni.

Oriunde a străbătut auzul barbarei fapte a aprigului maghiar Apor, lacrimile au curs, indignarea și blestemele au zburcniț - mâinile generoșilor români de dincoace și [de] dincolo de Carpați s-au întins și se vor întinde mereu, spre a ușura soarta crudă, cu care sălbătăcia hunică a lovit încă pre 300 frați ai noștri.

1. În text: „rezemat“ (n. ed.).

Însăși străinătatea n-are decât cuvinte de dezaprobare pentru neumanitatea sălbatecului aristocrat maghiar. Ziarele din Viena și Bruxelles, reproduc, una de la alta, telegramele ce s-au dat de la Muros Vasarhey, la 11 octombrie spre a lumina opiniunea publică a Europei, asupra cruzimilor de care sunt capabili ungarii. Toți se miră în Occident, „și sunt nerăbdători d-a cunoaște faptele ce au provocat o măsură atât de draconiană și nemaiauzită ca aceasta...” zice *Independința Belică* de la 19 octombrie.

Ce va mai zice Europa când va afla barbaria în toată nuditatea ei? Ce va zice când va ceti procesul și jurământul, așa cum le-a expus cu atâta artă, claritate și durere de inimă, colegul nostru d[omnul] Maniu?

Să vedem! Striga-va Europa, face-va măcar jumătate din larma ce a făcut pre când austriacii și maghiarii mințeau că românii persecută pre jidani, pre când, în fapt, românii sunt, nu numai acci persecutați de jidani, ci amenințați chiar în existența lor națională și economică, de prea productiva posteritate a lui Israel...

Să vedem! Încă o dată să vedem! dacă Europa știe a fi dreaptă pentru toți deopotrivă; sau că, pentru că românii n-au bani mulți ca ebreii, spre a cumpăra simpatiile presei și a diplomației, lucrul se va mărgini aci...

Până atunci, noi zicem tuturor fraților noștri: acei ce aveți un leu mai mult în pungulițele voastre, dați-l pentru nenorociții tofaleni!

Dați! căci vouă vă dați! dați ca să văză maghiarul barbar, că românii trăiesc și vor trăi; să văză și să știe că în loc d-a ne mânca ei țara, le vom mânca noi capul, ajutând bunul Dumnezeu.

Români! acum, ori niciodată, să văză lumea clasica voastră generozitate. Destul ați îndopat pe toți veneticii! aveți oleacă de inimă și pentru frații voștri!...

*

Austria tot săpând groapa noastră, este în ajunul d-a cădea ea în groapă. Sângele curge în casa ei. Insurgețiunea a zburcniț în Dalmația. 30.000 de oștire nu poate veni de hac la 30.000 [de] bătrâni, femei și copii. Insurgenții de la Cataro au luat fortul Stanzevici, - „prin trădare”, se scuză cei de la Viena. Fie și așa. Dar nu e mai puțin adevărat că dualismul a adus nefericitele popoare ale Austriei la disperare. Le-a adus în punctul d-a-și pierde, mai bine, viața, luptând bărbătește, decât trăind ca sclavi insultați ai lui Beust și Andrassy.

Măria Sa, imperatoarele Austriei promisese că nu va pleca în Orient înainte de a fi făcut dreptate tuturor popoarelor, ce primesc, nu știu cum, a-i compune imperiul. Sângele ce cură șiroaie la Cataro, barbărele infamii ca acelea ale baronului Apor, plecarea în voiaj a imperatorului, probează că această solemnă și „imperială” promisiune este departe d-a se realiza. Astăzi, poate, imperatorul va fi ridicat piciorul de pe teritoriul românesc. Avem, dară, datoria ca români a ridica și noi glasul în favoarea fraților noștri de sânge: a acelora adică, „care au scăpat pe Austria de la moarte de atâtea ori”.

Aducă-și aminte, majestatea sa, de trecut, aprecieze prezentul în

toată realitatea lui, văză unde vor să-l ducă Beust și Andreamy, crează că dualismul este moartea Austriei; - în fine, nu uitate, m[ăria] sa, că va fi vai! de Austria în ziua în care, barbariile ungarilor vor împinge pe toate popoarele asuprite, ale imperiului, a face ceea ce fac astăzi dalmații!...

Corespondința noastră particulară de la Heidelberg (20 curent st[il] n[ou]) între altele, ne procură mai multe noțiuni prețioase, asupra maritajului Măriei Sale Domnului. *Independința Belică* din 20 octombrie, confirmă ad-litteram știrile ce ne dă corespondintele noastre; și totodată, adaugă că, în acest maritaj, la Paris să vede un triumf al ideilor occidentale, care, de bună seamă, încep a triumfa la București, asupra tuturor celorlalte idei. - Nu putem dori decât că „așa să fie“! Numai astfel dinastia se va consolida, numai astfel poporul român, mână în mână cu frații lui din Occident: francezi, italieni, spanioli, va fi pus în pozițiunea de a îndeplini suprema misiune ce i-a încredințat marele său colonizator, imperatoarele Traian...

Tocmai de aceea, atrăgând deosebita băgare de seamă a lectorilor noștri asupra corespondinței ce publicăm; îi facem atenți asupra pasajului unde se relevă noile speranțe și scopuri de colonizare germană, ce ar fi făcut să nască în Germania acest maritaj.

Deșartă speranță!

România a fost, este și va rămânea **latină**; a fost, este și va rămânea fiica demnă a **Romei Traianilor**.

Țara aceasta are un Dumnezeu, carele e cam somnoros, ce e drept! însă nu moare...

*

À propos de acest subiect, auzim că Municipality ar fi hotărât să facă Măriei Sale Doamnei un dar vrednic de capitala României, la intrarea Măriei Sale în oraș.

Este adevărat că așa e uzul.

Țara să-și facă onorurile ei, dacă vrem ca și principii să-și facă datorile lor. Un lucru numai am ruga: Să nu se mai întâmple și aci o pacoste... ca aceea cu loteria.

Bine ar fi, bine este, ca celor cu „unghiile lungi“, să li se taie acele „unghii“, măcar cu această ocaziune solemnă...

Atâta și nimic mai mult!

De am asuprit pre cineva, ne rugăm de iertare.

*

Cestiunea Lahovary s-a amânat iarăși de către Curtea de Casațiune, „ad calendas graecas“.

Ce fel, atotputernice vornice și logofăt Crețescu, nici condamnarea d[omnu]lui Lahovary n-o poți dobândi?

Putină trecere! Jos a căzut barometrul!

*

Calea ferată de la București până la Giurgiu se deschide publicului, mâine, duminică, la 19 curent, la orele 10 de dimineață.

*

Treaba *Monitorului* este d-a face programe boierești. A noastră e d-a face urări românești.

Urăm, dară, acestui singur căpătâi de drumuleț ce a mai rămas necopleșit de străini, toate succesele și prosperitatea ce dorim înseși bieteii noastre țări. Fie ca pe această cale ferată, să nu ne vină din Occident decât civilizațiune, putere și suflet de viață tare, dreptată în simțul românismului și al comunei noastre rase „latine“.

Și fiindcă suntem speriați de toate, invocăm geniul secular și tutelăr al Danubiului, și punând sub a lui protecțiune calea noastră ferată, zicem, cu poporul:

„Locustele când or trece
La ist mal să se-nece!
Holerile când or trece
Pe la mijloc să se-nece
Dușmanii țării de or trece
La cel mal să se-unece
Iar tu în valurile toate,
Să-i tot duci, să-i duci la vale,
Pân' la Dunărea cea mare
Până-n Dunăre și-n mare!

Tot astfel urăm pentru „corpurile de Stat“ pentru guvernele personale, pentru ingerințele străine în afacerile noastre năuntrice...

97

**București, 21 octombrie /
2 noiembrie 1869**

Corespondintele nostru din Torino prevestește nemulțumirea italianilor, la caz, dacă M. S. Domnitorul, în loc de a-și mărgini călătoria până la Florența, ar voi cumva să viziteze reședința papală.

Noi, din partea-ne nu împărtășim nicidecum această extremă susceptibilitate.

Din contra, credința noastră este că Domnul românilor nu numai că poate, dar încă trebuie cu orice preț să meargă la Roma.

Precum nemții se inspiră la Walhalla, precum slavii năzuiesc la Kremlin, tot așa noi, cu principele nostru în frunte, suntem datori a ne întări în românism anume prin mărețul spectacol al Urbei Eterne.

Vază Carol I Capitolulul, unde pe cei buni strămoșii noștri îi duceau la templul lui Joe, iar pe cei răi [ii] aruncau de pe stânca Tarpeia; vază Forul cu templul lui Romul și cu arcul lui Tit, unul fondator al celui mai gigantic imperiu și cellalt modelul principilor celor mai liberali și mai naționali din toate epocile; vază Columna sublimului părinte al naționalității noastre; vază toate acestea și atunci suntem siguri că Măria Sa se va întoarce în patrie cu mult mai mândru de a fi român, disprețuind pe toți mirmidonii de la Rin și de la Neva!!

Așadară, departe de a ne întrista, noi ne-am bucura din toată inima de peregrinajul Domnitorului la Roma.

Ce ne pasă nouă că acolo se află popa carnefice, după cum [il] numesc italianii pe nedemnul succesor al Sântului Petru?

Oare în București nu avem pe d[omnul] Kogălniceanu, care, în zilele cele mai solemne ale vieții constituționale, obișnuiește a se metamorfoza de asemenea într-un sacerdot, sub numele de „popa-Tache“?

Ei bine, deși d[omnul] Kogălniceanu joacă în București rolul lui Piu al IX-lea în Roma, totuși este o sacră datorie pentru toți frații noștri de peste Carpați, de peste Prut și de peste Dunăre, de a nu uita din când în când capitala României, ca pe un centru comun de înțelegere.

Sunt mulți, care nu se sfiesc a da cu ochii, în trecere, chiar de însuși d[omnul] Kogălniceanu, simplu, numai printr-un fel de curiozitate, precum n-ar fi de mirare ca Măria Sa să întâlnească pe sântul părinte din Vatican.

Mai pe scurt, noi unii ne grăbim a aproba fără nici o rezervă excursiunea Domnitorului la Roma.

*

Fiindcă vorbirăm despre Papă și despre d[omnul] Kogălniceanu, ne aducem aminte un fapt istoric.

În anul 1527, o fiară sălbatică din familia Burbonilor, care nu ajunsese încă la Coroana Franței, luă prin asediu Roma.

Un Bonaparte de atunci, străbun al casei imperiale, descrie acest eveniment în următorul mod:

„După luarea orașului, soldații se împrăștiară în toate direcțiunile.

Trecând pe poduri, ei văzură pe părinți, tați și mume, șezând pe pragurile locuințelor, plângând moartea copiilor uciși în luptă și jelind calamitatea patriei.

Acești nenorociți, îmbrăcați în haine de doliu, ofereau soldatului case, mobile, toate avuțiile lor, cerând cu o voce sfâșietoare și cu lacrimi pe gene, numai grația vieții.

În zadar!

Împinși la măcel prin sunetul tobelor și al trâmbițelor, sălbaticii învingători se aruncară asupra bietelor victime și le bucătiră, fără distincțiune de sex sau de vârstă, pe străzi, prin case, la altarele bisericilor.

Apoi urmară scene nu mai puțin oribile.

Vedeai copile asvărindu-se în brațele nefericitelor mume, care, despletite, apucau pe soldați de barbă, de păr, de mâni, silindu-se în deșert a-i opri de la crimă: iritați și mai mult prin rezistență, ei dezonorau femeie peste femeie și apoi le măcelăreau pe toate sub ochii părinților sau ai bărbaților, pe care [ii] țineau legați, - muși, înțepenii, desuflețiți ca niște statui - privind cumplitul spectacol!

Unele mume își scoaseră ochii cu degetele ca să nu mai fie marture acestor scene!...

Ne vor întreba lectorii noștri ce are a face actualul ministrul de Interne și de Externe al României cu toate aceste monstruoziități,

1. Buonaparte, *Sac de Rome*, în Buchon, *Choix de croniques et mémoires*, XVI siècle, Paris, 1836, in -8', p. 204.

comise, sunt acum trei secolii, într-o epocă de barbarie, în focul unui rezel, și din mâna unei invaziuni străine?

Foaia *Românul* a publicat zilele trecute o dare de seamă despre niște cruzimi nu mai puțin hidoase, executate ziua-n amiaza mare, în toată floarea secolului XIX, în apropierea capitalei române, de oamenii d[omnu]lui Kogălniceanu.

Locul tragediei ete satul Măcăi, plasa Oltului, districul Argeș.

Data - 24 septembrie 1869.

Actori - toți oamenii prefecturii începând de la ispravnic și până la dorobanț.

Ascultați acum narațiunea:

„Mergând la casa lui Ioan Radu Miulescu, ce era lângă drum, d[omnul] prefect și d[omnul] procuror, au stat cu căruțele în drum, iar d[omnul] subprefect Zărăfescu, cu d[omnul] Dimitrie Hacilea, au mers în casă cu mulțime de jandarmi, au pus mâna pe soția numitului și-a bătut-o. Și găsind d[omnul] subprefect zece galbeni și cinci napoleoni într-un ciorap și ciorapul în imineu, pus pe o poliță, soția lui Ioan Radu a pus mâna că să nu-i ia banii, iar d[omnul] subprefect Zărăfescu a început a-i da cu biciul peste ochi și peste burță. Femeia, fiind însărcinată, a lepădat copilul și este în grea zacere.

Și s-a spart pivnița și s-a vărsat un butoi cu vin, luându-se și cinci găini.

La casa lui Stanciu Gherguș, ajutor de primar, tot asemenea, prefectul și procurorul au stat în drum și d[omnul] Hacıulea subprefectul și jandarmii au spart ușa casei, au spart lada și-au luat 200 galbeni, cizme, și tot ce au găsit în casă.

Apoi au spart ușa casei lui Dumitru Rădulescu și i-au luat 22 napoleoni, 13 galbeni, 6 icosari, osebit de pânze ș. c. l, și când mama lui a pus mâna pe chimirul cu bani, jandarmii Lisandru și Matei cu săbiile i-au tăiat mâna, și alții au pus-o jos și-au jucat cu picioarele pe dânsa, și i-au ieșit mațele.

Jaful în păsări și în tot a urmat.

Lui Ion Florea i-au luat 2 icosari, 10 găini, 2 curci, o găscă, 2 vedre rachiu, 3 vedre vin, 40 oca ceapă, și nutrimetul după un pogon de loc.

Lui Mihai i s-a vărsat 25 vedre de rachiu de prune și i-au luat 7 găini.

Lui preutul Ioan - asemenea jaf și i s-au luat încă și acte de 2200 lei și bani 1.025 lei vechi.

Lui Ilie Gârbă - bătaie și 5 găini.

De la Marin - 6 găini și 2 vedre vin.

De la G. Curuia - 5 găini, 2 găște, 10 napoleoni, și au dat drumul la 30 vedre de rachiu.

De la consilierul Grigore: 7 găini și 12 napoleoni.

De la Florea Mutu - 10 găini, un cortel nou și patru banițe porumb.

De la Marin Mihai - 3 găște, 2 găini.

De la Florea Vlad - 5 găini și 2 banițe porumb.

De la Ion G. Mausă - 7 găini.

De la preoteasa văduva - 4 găini.

De la primarul Mihai Marin: 40 vedre vin vărsat, 20 vedre rachiu, 1000 lei vechi ai satului și 500 ai săi; toate recipisele de dare de bani, 31 găini, 70 găște, și doage de trei buți le-au ars.

De la Florea Mutu - 23 poli, 7 galbeni, 8 icosari, tot ce era în casă și 36 găini, 9 curci, 6 găște.

De la Floarea Niță - 5 găini.

De la Nicolae Florea lăcătușul - 15 napoleoni, 3 lire, 9 galbeni, 2 ruble, 7 sfanți; și toate aceste, aci ca pretutindine, prin spargerea ușilor și-au lăzilor.

Aci, pe când femeia era legată, jandarmii guvernului luară 22 găini, 7 curci, 9 găște, și mai multe obiecte și haine.

De la Stancu Ciucă - 12 poli, 10 găini și jăfuitul închis.

De la Nicolae - 5 galbeni, 3 napoleoni, 6 banițe porumb, un cortel nou și 6 găini“.

Citind această lungă serie de grozăvii, noi rugăm pe oricine să ne spună, dacă este vreo deosebire esențială între jaful comunei Măcăi, sub patronajul d[omnu]lui Kogălniceanu și între faimosul sacagu al Romei din 1527?

Atunci femeile își scoteau ochii ele însele ca să nu vază tortura aproapelui; astăzi, administrațiunea guvernului actual le taie, le ciocârtește, le calcă sub picioare, danțând cu o diabolică voluptate pe corpul celor însărcinate, până ce copilul iese pisat din sânul turtit al mumei!...

Mai deunăzi înregistraram expedițiunea feudală Balș-Bronștain contra cetățenilor din Adjud, despre care însă n-a mai vorbit nici un alt ziar.

Astăzi vine la rând sălbătăcia canibală a agenților direcți ai d[omnu]lui Kogălniceanu contra sătenilor de lângă Pitești, care întrece tot ce s-a mai auzit până acum din analele desfrăului seniorial al veacurilor de mijloc!

Ce va mai fi mâni?

Purtarea baronului Apor cu țaranii din Tofalu este îngerească în comparațiune!

Învoitu-te-ai cu ungurii, d[omnu]le Kogălnicene, pentru ca să-i speli în fața lumii?...

*

Monitorul Oficial ne-a tot spus neconținut, că armonia cea mai perfectă domnește între membrii cabinetului.

Faptele justifică pe deplin această gravă aserțiune, pe care unii o credeau din rătăcire a fi c-am dubioasă.

D[omnul] Kogălniceanu ne palmuiește în țară și d[omnul] Boierescu în străinătate.

„Cea mai perfectă armonie.“

Iată toastul, pe care-l ținu, sunt acum câteva zile, d[omnul] ministru al Justiției la logodna Măriei Sale Domnitorului, întocmai după cum îl găsim publicat într-una din foile oficioase ale guvernului:

„Astăzi este ziua fericită când, prin uniunea ce face Suveranul român cu o nobilă prințesă, se împlinește una din cele mai vii și unanime dorințe ale poporului român. Felicitex în principesa fidațată pe viitoarea suverană a României! Prin grațiile sale, prin bunătatea inimii sale, prin manierele sale simple, naturale și fără afectațiune, va atrage în curând timp amoarea unui popor, care, încă aproape de viața patriarhală, îi place frumosul în simplitate. Iar prin virtuțile sale recunoscute, prin amoarea și cultul binelui, prin viața sa de devotament și moralitate, va constitui cel mai frumos și mai util exemplu de imitat pentru partea acelei societăți, ce are nevoie de asemenea exemple. Principesa română va ști a împlini cu succes aceste nobile scopuri! Sunt vesel a fi cel d-întâi român, care, eco[u] al unci țări întregi, să ureze auguștilor fidațată fericirea cea mai completă!“

Toastul d[omnu]lui Boerescu se reduce la două puncturi fundamentale:

1. Poporul român fiind „aproape de viața patriarhală“, se aseamănă mult cu irochezii și [h]otentotii.

2. Femeia româncă are nevoie de lecțiuni de moralitate.

Înțelegem ca d[omnul] Boerescu să fie supărat pe „popor“, manifestându-și nemulțumirea acasă, precum altă dată l-a și numit în cameră „materie brută“, dar trebuie, oare, a mai batjocori națiunea în fața străinilor?

Înțelegem ca d[omnul] Boerescu să fie supărat pe sexul frumos, negreșit, nu ca om de stat, ci în calitate de simplu cetățean; dar trebuie, oare, a strămuta amărăciunile vieții sale particulare în exercițiul solemn al misiunii ministeriale?

Înțelegem, în fine, ca d[omnul] Boerescu să fie supărat deopotrivă și pe „popor“ și pe „femeie“, din partea cărora va fi suferit mai multe neajunsuri; dar trebuie, oare, ca aceste mărunte tribulațiuni ale individului să transpire într-un consilier al lui Carol I...?

*

În fața d[omni]lor Kogălniceanu și Boerescu, ceea ce ne mai mângâie, este că națiunea română începe a-și simți forțele, primul pas necesar pentru scuturarea jugului.

Reproducem mai la vale excelentul articol al d[omnu]lui Babeș despre „numărul românilor din ambele Dacii“.

Printr-o înțelegere prealabilă cu confracții noștri de peste Carpați, vom publica totdeauna, de acum înainte, ca și dânsii, în fruntea ziarului, maiestuoasa cifră a românismului.

Suntem peste unsprezece milioane!!!

98

Către d[omnul] I. Heliade Rădulescu

Crucea de la Călugăreni este rădicată de un principe ce a domnit mult mai în urma faimoasei bătălii. Ceea ce sfășie inima călătorului român, este că acest monument se află lăsat cu totul la voia întâmplării. De sus îl amenință ploile și neaua, iar de jos rămătorii satului, a căror mulțime și activitate cu care rămă fundamentele Sântei Cruci mă făcu să crez, că nu sunt animale curate, ci sufletele otomanilor, trămiși în infern de campionii Crucii în memorabila bătălie dată pe acel loc.

N. M. Filimon

Ziarul italian *La Sveglia*, organul partidului așa-numit „liberal-progresist“ din Vicenza, publică, în numărul său din 16 octombrie, statutele asociațiunii, organizate de curând în Florența, pentru rădicarea unui monument în memoria lui Girolamo Savonarola.

Președinte al comitetului este primul cetățean al Italiei: Garibaldi. În fața acestui ilustru nume, toți acei ce nu cunosc peștița istorie a fraților noștri de pe țărmii Tibrului și ai Padului, nu vor întreba negreșit: cine, oare, să fie fericita umbră, a cărei statuă se va inaugura de către eroul ambelor lumi?

Girolamo Savonarola a fost un biet preut toscan din secolul XV, carele nu înceta să tot strige de pe amvon: „jos tiranii civili și ecleziastici, străini și pământeni“, – până ce a reușit, în fine, a fundă, într-un colțișor al patriei sale o republică națională și democratică pe ruinele unui despotism oligarhic și cosmopolit.

Triumful său a fost strălucit, dar scurt.

Pieirea-i fu teribilă.

Gâzii încoronați ai popoarelor desculțe îl osândiră la rug, ca pe un hulitor al divinității, în numele căreia ei s-au dedat a vorbi cu o sacrilegă insolență, chiar atunci când își bat joc de dânsa.

La 23 mai 1498, flacăra consumă corpul lui Girolamo Savonarola; dar sufletul său rămăsese viu pe țărmul străbun, rătăcind din loc în loc în curs de trei secolii și mai bine, până ce i-a sosit momentul suprem de a se întrupa din nou într-o ființă; însă de astă dată nu într-un singur om, ci într-o națiune întreagă.

Italia liberă și națională – este Girolamo Savonarola!

Înțelegeți acuma pentru ce marele Garibaldi nu s-a sfiit a se pune cu mândrie în fruntea unei asociațiuni care voiește să ridice un monument patriei sale personificate?

Înțelegeți acuma nu mai puțin pentru ce am cutezat noi a adresa din partea-ne aceste câteva rânduri venerabilului d[omn] Heliade Rădulescu, pus în capul unui comitet, a cărui idee nu știm de unde poate să vină, dar în orice caz, nu are a face nici cu *naționalitatea*, nici cu *libertatea* României!

Și cu toate astea a fost un timp, când cugetul acestui decan al literaturii noastre era la înălțimea numelui, dinaintea căruia noi suntem deprinși a ne pleca capul, admirând pe autorul *Michaidei*.

Se vede că o lege fatală de degenerare persecută astăzi pe tot ce-i bătrân pe pământul românesc, pentru ca astfel junimea să poată înțelege cu o oară înainte, că aspirațiunile viitorului nu încolțesc în oamenii trecutului.

Orice epocă își are apostolii săi, care, niciodată, fie Crist, fie Mahomed, fie Huss sau Luther, – nu sunt dintre cei cărunți!

Și d[omnul] Rădulescu a fost *tânăr*!

În 1848 dumnealui nu lucra la obeliscul șvabilor, nu celebra platonical univers, nu propaga pe mormântul lui Traian cultul ilustrațiunilor străine.

Pentru ca să vază oricine ce făcea atunci *bătrânul* de astăzi, publicăm aci următorul act oficios:

„DREPTATE – FRĂȚIE
ÎN NUMELE POPORULUI ROMÂN
LOCOTENEȚA PRINCİARĂ

Spre a recomanda posterității memoria *celebrului George Lazăr*, locotenenta princiară, cu o religioasă simțire decretă a se deschide o subscripție pentru ridicarea unei statui acestui *mare bărbat*.

Visteria Statului va subscrie 500 ducăți.

Statua se va ridica la Sfântu Sava.

D[omnul] Ministru al Cultului va recomanda lista subscripției la *patriotismul românilor*, și va pune în lucrare decretul acesta.

Membrii locotenentei: Tell, N. Golescu, I. HELIADE.

N[umărul] 440, anul 1848, august 15“...

Sunt douăzeci de ani de atunci.

Apelul la „patriotismul românilor“ fu năbușit de copitele invaziunilor turcești, rusești și nemțești.

Ce s-a făcut, oare, cu statua lui Lazăr?

Piața Sântu-Sava stă orfană până astăzi, în așteptare să se înalțe acolo, în fața Universității Române, sub domnia lui Carol I, un monument lui... Guttemberg!

Aceasta este situațiunea.

Am alăturat Italia cu România.

Am văzut pe d[omnul] Heliade Rădulescu din 1848 și tot pe dumnealui în 1869.

Ni-e rușine!...

99

București, 22 octombrie /
3 noiembrie 1869

Într-una din revistele noastre trecute denunțărăm d[omnu]lui A. G. Golescu, chiar după o foaie oficioasă din Cernăuți, cum că guvernul austro-maghiar se ocupă în momentul de față cu sechestrarea moșiilor așa-numite monastirești, proprietatea statului român pe teritoriul Bucovinei.

Atrăgând atențiunea d[omnu]lui ministru de Finanțe asupra acestei chestiuni atât de importante, cutezărăm a-i adresa totodată modesta întrebare, dacă știe ceea ce se face și dacă s-a gândit a protesta direct sau indirect contra unei asemenea călcări a dreptului internațional.

Din toate zările bucureștene, *Opiniunea Constituțională* singură reproducând observațiunile noastre, ne-a mângâiat, cu atât mai mult, cu cât simpatia de tot specială a acestei foi pentru d[omnu] A. G. Golescu nefiind pentru nimeni un mister, așteptam din zi în zi a vedea în *Monitorul Oficial*, un comunicat prin care Vistierul să se justifice, dacă nu în fața țării, cel puțin denaintea *Opiniunii Constituționale*.

Speranțele noastre au fost amăgite.

Așadară, readucând din nou aminte d[omnu]lui ministru de Finanțe însemnata daună, prin care este amenințat de urgență fiscul român, vom mai adăoga o considerațiune juridică, care n-ar trebui să scape din vederea d[omnu]lui A. G. Golescu.

Sechestrând bunurile noastre din Bucovina, guvernul austro-maghiar o face sub ingeniosul pretext de seculaizare, pretinzând cu o gentilă ironie, că nu voiește decât a ne imita pe noi înșine.

Gluma este de gust, dar nu încapă într-o materie atât de spinoasă. Un guvern poate seculariza numai propriile sale averi, supuse

până la un timp oarecare unei administrațiuni ecleziastice și care trebuie să reintre în norma statului.

Așa făcurăm noi în 1864.

Austro-Ungaria, însă, pune mâna-i seculară nu pe propriile sale averi conventuale pe care nu le mai are nici ea, fiind deja demult secularizate în tot cuprinsul imperiului [h]absburgic, ci pe niște averi necontestabile ale statului român, pe care le putem „seculariza“ numai doară noi, iar nicidecum d[omnul] Beust.

Ce va zice, oare, Curtea de la Viena, dacă guvernul din București, recurgând la calea represaliilor, va sechestra mâni toate moșiile supușilor austro-maghiari din România: Larisch, Sina, etc.?

În orice caz, d[omnul] A. G. Golescu este dator a nu lăsa o dată cu capul proprietatea noastră cea mai națională, grămădită prin sacrificiile a douăzeci de generațiuni curat românești, domni, boieri, moșneni, burghezie și chiar opincă!

Dacă nu prin diplomație, cel puțin printr-un avocat!...

Greutatea c-am orientală a d[omnu]lui ministru de Finanțe a răspunde la recriminațiunile presei, este cu atât mai bătătoare la ochi, cu cât mai grabnic se arată totdeauna în asemenea cazuri colegul d[omniei]sale de la Interne.

Românul de duminică, divulgând monstrozitățile, comise într-o comună din districtul Argeș de către agenții cei mai imediați ai d[omnu]lui Kogălniceanu, - iată comunicatul pe care ne-a fost dat a-l „savura“ în numărul de ieri al *Monitorului Oficial*:

„Ziarul *Românul*, în numărul său de la 19 octombrie curent, publică un articol despre atrocitățile, ce s-ar fi comis în satul Cuca și Măcăi, din județul Argeș, cu ocaziunea aducerii la îndeplinire a unei sentințe judecătorești. Pentru cunoștința publică se arată că d-abia astăzi, în 20 octombrie, d[omnul] Dimancea, avocatul locuitorilor, s-a prezintat acasă la d[omnul] ministru de Interne, care, deși bolnav, l-a primit și a ascultat plângerea sa. Tot astăzi, d[omnia]sa s-a prezintat și la d[omnul] ministru de Justiție, arătând, pentru prima oară, plângerile locuitorilor despre violențele la care au fost expuși, este acum aproape de o lună. Plângerile de mai nainte, adresate ministrului de Interne, au privit mai cu osebire lucruri departe de competența administrativă, adică: modul aducerii la împlinire a sentinței judecătorești. Cu toate acestea, și la întâia primire a petițiunii moșnenilor, și după citirea articolului din *Românul*, d[omnul] ministru de Interne a cerut lămuriri de la d[omnul] Zisu, prefectul de Argeș. Nemulțumit cu atâta, și în minutul primirii petițiunii d[omnu]lui Dimancea, d[omnul] ministru de Interne a și mijlocit la colegii săi de Justiție și de Rezelb rânduirea unei comisii locale spre descoperirea adevărului și pedepsirea după lege a vinovaților“.

Acest „comunicat“ este merit a trece la posteritate ca cea [sic!] mai credincioasă oglindă a d[omnu]lui Kogălniceanu, pe care noi nu voim a-l numi „ministru-jidov“, căci ar fi a insulta chiar națiunea israelită, dar ale cărui cuvinte sunt, în orice împrejurare, ceea ce se cheamă în drept „argumentațiune judaică“.

D[omnul] Kogălniceanu zice: „d-abia astăzi d[omnul] Dimancea s-a prezintat acasă la d[omnul] ministru de Interne“, - ceea ce poate fi adevărat, rămânând însă a se mai cerceta, **de când și de câte ori** se va fi prezintat dumnealui la **departament**, căci nu este nicidecum datorია cetățenilor de a face anticameră în castelurile d[omnu]lor miniștri.

D[omnul] Kogălniceanu zice apoi: „**deși bolnav**, l-am primit“ – căutând a provoca astfel compasiunea publicului pentru sărmana victimă a „magiunului“, după cum îl numea altă dată, nu se știe pentru ce, ziarul *Românul*.

D[omnul] Kogălniceanu mărturisește mai încolo, printr-o sublimă contradicțiune, că nu pentru prima oară aude acum despre cruzimile de la Argeș, zicând: „plângerile **de mai nainte**, adresate ministrului de Interne etc.“; dumnealui vede însă dindată că a scrântit-o prin nefericitul „de mai nainte“, și se grăbește a adăuga că acele plângeri „au privit **mai cu osebite** lucruri departe de competența administrativă“...

În fine, d[omnul] Kogălniceanu declară cu o gravitate comică, că a întrebat pe d[omnul] prefect de Argeș, adecă pe însuși autorul crimei, dacă lucrurile sunt în adevăr așa după cum se povestesc, urmând negreșit de la sine, că d[omnul] Zisu a fost destul de inteligent pentru a nu-și da el singur o sentință de ocnă!...

Un ministru mai glumeț n-a existat, desigur, nici chiar la curtea lui Suluc!...

Quousque tandem, Catilina?...

Noi am spus deja că primul țipăt al opiniei publice în afacerea de la Argeș aparține cu tot dreptul ziarului *Românul*.

Ne-am mărginit din partea-ne a-l reproduce textualmente, lăsând deplina-i responsabilitate morală asupra confratelui nostru de la cealaltă foaie.

Traian apăru marți seara, s-a expedit în district astăzi dimineată; va ajunge la Argeș mâni sau poimâni; ei bine, încă de alaltăieri, adecă cu o zi înainte de revista noastră cea cu istoria Măcăilor, noi primirăm din Pitești următoarea furibundă telegramă:

„Ziarului Traian,

Cu toate că am avut timp suficient spre a ne obișnui a nu căuta adevărul în coloanle ziarului redactat de d[umnea]voastră, articolul însă publicat în nr. (?) asupra celor petrecute în comuna Cucu și Măcăi a întrecut orice limite. Subscrișii, marturi oculari în interesul adevărului ne credem datori a declara, că cele publicate de d[umnea]voastră în sus citatul articol (?) toate fără nici o excepție (!!), din cap până în sfârșit (!!), sunt pure invențiuni, neavând nici o umbră de adevăr. Și până ce justiția se va înfieră(?) cu fierul său calomniator (!!!), noi subscrișii ne credem datori a defini faptul comis de d[umnea]voastră (?) ca o infamie fără margini și un abuz de încredere publică, nepracticat în un secol în care presa are autoritatea unei puteri de rând dentăi.

I. Papadopol, N. R. Drăguleșcu, Casimir Borsa, P. R. Drăguleșcu...“

Cum să ne explicăm, oare, toate aceste grosolane injurii, motivate printr-un articol care nici nu figura în columnle lui *Traian* în momentul sosirii telegramei?

Ziarul nostru fiind cunoscut de la o margine a țării până la cealaltă, ca apărătorul cel mai neobosit al poporului contra tuturor loviturilor de sus, voit-au, oare, autorii depeșei să prevină la timp un articol, pe care ei știau că nu poate să nu apară în *Traian*, mai curând sau mai târziu?

Oricum să fie, cei patru *subscriitori*, adică doi d[omni] Drăguțești, un grec și un ungar, – „marturi oculari“ ai scenelor de la Argeș, după cum se numesc ei înși[și], sau mai bine zicând actori și complici, după cum îi vom califica noi, au uitat din zăpăcire niște proverbe străbune, pe care doi dintre dumnealor puteau să le cunoască și să le spună la ceilalți doi.

Proverbul dentâi este „musca pe căciulă“, care lămurește trimiterea telegrammei, fără ca s-o fi provocat măcar o singură literă din partea ziarului *Traian*.

Proverbul al doilea este „fură și jură“, care lămurește tonul insultător al telegrammei.

Ambele proverbe, unite la un loc, ne îndeamnă a afirma astăzi, că toate grozăviile, descrise mai deunăzi în ziarul *Românul* și reproduse în numărul nostru precedent, s-au întâmplat întocmai așa...

*

De la pretinsa rebeliune a moșnenilor din Argeș, după cum o numește guvernul nostru, să trecem la mișcarea cea foarte semnificativă din Dalmația.

Comitetul insurecțional din Cattaro a împrăștiat pe țărmiile Adriaticei următoarea proclamațiune, pe care sperăm că agera noastră poliție va avea bunul simț de a n-o răstălmăci, deși se vorbește de „vulturi“ și de „munteni“:

„Vulturi curajoși din munții noștri!

Ora luptei a sunat și, din înălțimea muntelui Lovcen, pasărea morții anunță inamicilor noștri că munții noștri s-au deșteptat. Inamicii ne-au rupt carta libertăților noastre vechi; ei ne-au amenințat că vor vărsa sângele fraților noștri, dacă nu le vom da fiii noștri.

Deci, zâna din pădurile Dalmației a mers în zborul său să sărute pe eroul său Ivan Cernoievic, care doarme sub ruinele castelului alb din Obod, și care nu va întârzia a se scula pentru a conduce pe fideliile său vulturi la noi învingeri.

Sus! sus! popor de juni și bravi munteni. Adu-ți aminte de străbunii tăi, celebrați de Cacici, care zicea de ei: „Ei sunt eroi ca stotarii, ageri ca herțegovinii, prudenți ca italienii, tari ca bosniacii“.

Sus, bravule Cattaro, cuib de vulturi! Tu ai învins de trei ori pe turci, ai rezistat venețienilor și francezilor! Care este inamicul ce ar putea da piept cu tine? Auziți, inamicilor, sunetul voios al armelor noastre! Săbiile noastre vechi își aduc aminte de timpul când ele apărau libertățile noastre, și astăzi le este sete de sângele apăsătorilor noștri! Să se sature, dar, până la rărunchi! Din înălțimea munților noștri, armele noastre vor duce moarte la inamicii noștri!

Muntenegrule! auzi tu strigătul libertății noastre? Fraților din Herțegovina, auziți voi zgomotul bătăliei? Să știți că noi suntem numeroși și rezoluți. Să știți, fraților, că noi ne luptăm pentru o mare cauză; noi ne luptăm pentru independența noastră, care ne este mai scumpă decât viața! Noi voim a fi liberi ca părinții noștri, care au învins pre turci, și nu vom depune armele până ce dreptul nostru nu va triumfa!

Înainte dară, vulturi din Cattaro și Ragusa! Înainte pentru bătaia sănătă, pentru Dumnezeu și libertate!...”

100

București, 25 octombrie /
6 noiembrie 1869

D[omnul] Epureanu se află de câteva zile în București.

Nu cumva să fie un simptom că d[omnul] Kogălniceanu va pleca peste puțin timp din Capitală?

Unii asigură că acești doi domni ar fi întocmai ca Soarele și Luna din poveste, pe care Dumnezeu i-a blăstămat să nu se întâlnească niciodată, nu fiindcă unul ar fi mai bun decât cellalt, dar pentru că sunt frate-și-soră.

Oricum să fie, lumea noastră cată să-și aducă aminte solemna declarațiune a d[omnu]lui Epureanu către d[omnul] Kogălniceanu în prima sesiune a Camerei de astăzi: „Cabinetul nu se poate schimba până la noiembrie“.

Suntem în ajun...

*

Ziarul *Opiniunea Constituțională*, prevestind mai dăunăzi steaua cea răsărindă a d[omnu]lui Manoleche Costache, a observat totodată, între altele, că dintre miniștrii actuali numai d[omnul] A. G. Golescu poate să rămână în noua combinațiune.

Să vorbim, dară, cu fericitul vistier în permanință.

La cestiunea sechestrării averilor noastre monastirești din Bucovina, d[umnea]lui persistă în tăcere.

Îi vom mai denunța încă ceva, pentru ca astfel să ne răspună la două d-odată.

Se zice că ar fi sosit în București o companie israelito-nemțească, decisă a lua în întreprindere cu ridicata toate vămile, toate ocele și tot monopolul tutunului, încât statul român întreg, supus deja în parte prin cele două concesiuni ale căilor ferate, să încapă sub cea mai absolută tutelă economică a străinilor.

Se pretinde că guvernanții noștri ar avea gata în prortofoliu un proiect de lege cu care să se prezinte în această privință denaintea Parlamentului, solicitând totodată, pe de altă parte, votarea drumului de fier prin Sculeni la Odesa, adecă moartea Galaților.

O foaie bucureșteană, de o lună de zile și mai bine, publică mereu, în toți numerii, cu litere mari, chiar în fruntea columnelor sale, următorul foarte caracteristic aviz:

„Fără regularea finanțelor nu putem scăpa statul nostru de prăpastia în care se prăvălește; și regularea finanțelor noastre nu se va putea face altfel decât începând prin darea în întreprindere a vămilor, a ocnelor și prin reînființarea monopolului tutunului și darea lui în întreprindere.“

Este mai mult decât sigur, că *Trompeta Carpaților* n-o face degeaba.

Sperăm că, d[omnul] A. G. Golescu nu va voi a deveni complice...

*

Se crede că d[omnul] Basiliu Boeresu lipsește din țară.

Monitorul Oficial a afirmat prelungirea concediului d[omniei] sale.

Cu toate astea, prezența-i în România este atât de simțită în magistratură, încât ar putea să jure cineva că dumnealui nu s-a depărtat din București nici măcar pentru o singură zi.

În revista noastră din 14 octombrie noi am mai spus între altele:

„Se zice, cum că în cele mai multe județe distribuțiunea dreptății ar fi aparținând în fond nu magistraților, ci avocaților.

Este natural că nu toți avocații ar putea să joace acest mare rol, de vreme ce în fiecare cauză fiind cel puțin doi, unul «pentru» și altul «contra» sentința ar rămâne nulă, ceea ce s-ar părea prea echitabil față cu ceea ce se petrece în realitate.

Așadar, nu toți, ci numai *unii* dintre avocați, se pretind a fi arbitrii absoluți ai tuturor proceselor mari și mici de prin diferite instanțe districtuale.

Lumea se miră că toți acești fericiți, ai căror clienți posedă totdeauna de mai nainte siguranța de a câștiga judecata, încât nu le este greu a plăti pe patroni cu sute și cu mii de galbeni - nu sunt tocmai dintre ilustrațiunile baroului român.

Celebritățile noastre juridice, din contra, au început a pierde încrederea împincinaților, sub cuvânt că «nu sunt rude cu Temida.»...

Zilele acestea s-a admirat la Tribunalul din Teleorman o scenă, care justifică pe deplin observațiunile noastre, arătând cu o nuditățe hidoasă ceea ce a devenit Dreptatea în mâinile d[omnu]lui Basiliu Borescu.

Pentru ca relațiunea faptului să poată fi mai bine înțeleasă, trebuie să lămurim mai întâi de toate, că d[omnul] ministru al Justiției are un frate avocat, numit d[omnul] Costică Boerescu.

Creștini până-n vârful unghiilor, dupre expresiunea d[omnu]lui Armand Lévy, amândoi se iubesc și se ajută în modul cel mai evangelic.

Intorcându-ne acum la șirul narațiunii, ni se spune că un domn numit Rioșeanu - socrul d[omnu]lui Costică Boerescu avocatul, carele este frate cu d[omnul] Basiliu Boerescu ministru - ar fi strigat în gura mare în pretoriul Tribunalului de Teleorman către d[omnul] preșdinte Hurezeanu: „voi scrie la ginere-meu ca să te dea afară!“

Așa se petrece după tipic în mai toate districtele.

De câte ori *Monitorul Oficial* va anunța schimbarea vreunui magistrat de prin județe, fiți siguri că a fost la mijloc vreo „rudă d-ale Temidei“!

În Capitală tot încă merge ceva mai bine, mulțumită unei opiniuni publice mai agresive.

Astfel, nu mai departe decât ieri sau alaltăieri, un avocat din dinastia d[omnu]lui ministru al Justiției, a pierdut la Secțiunea I a Curții Apelative procesul în divorț al unui domn, căruia a început să-i displică soția d[omniei]sale după o căsătorie de 35 de ani.

În orisicare din districte judecata ar fi fost câștigată fără cea mai mică bătaie de cap, avocatul neavând decât să zbiere cât i-ar fi ținut gura: voi scrie la ginere-meu, la frate-meu, la văru-meu, etc.!

Pentru ca să se vadă, totuși, cât de bine trăiesc „rudele Temidei“ chiar în București, nu avem decât a specifica onorariul avocatului cu procesul cel pierdut de ieri sau de alaltăieri.

Clientul i-a dat un loc de casă în valoare de 4.000 de galbeni, obligându-se a-l mai împrejmu.

Unii pretind că tot pe dânsul privește până și cumpărarea cărămidei!

Apoi de!...

Mai zică cineva că d[omnul] Basiliu Boerescu lipsește din țară.

*

Săptămâna aceasta d[omnul] doctor Davila, atât de ilustru ca „general“, nu prin gradul său în armată, ci prin generalitatea serviciilor sale la toate curțile trecute, prezente și viitoare ale României, a convocat la Primărie pe toți așa-numiții „notabili“, rugându-i cu multă căldură să facă prin influența lor astfel, încât în ziua cununiei Măriei Sale Domnitorului să se serbeze în același templu cel puțin vro patruzeci de însoțiri.

Din nenorocire, unul din burghezi a distrus fără milă un plan atât de grandios, răspunzând cu naivitate d[omnu]lui general, că după legea noastră nu se pot întâlni la un loc două mirese.

D[omnul] Davila a părăsit Primăria furios pe „legea noastră“!...

*

Alegerea ducelui de Genova la tronul Spaniei devine din ce în ce mai probabilă.

Partizanii săi pun înainte mai cu seamă trei puternice rațiuni naționale în favoarea acestei candidaturi:

1. Ca nepot al regelui Victor Emanuele, el ne aduce alianța unui mare stat consângean.

2. Ca italian, el nu poate să amenințe cătuși de puțin aspirațiunile latine ale Spaniei.

3. Ca italian și ca nepot al regelui Victor Emanuele, el ne scapă de pretenții germani, care ar împropăta pe Peninsula Pireneică uricioasa epocă a dominațiunii goților...

101

Pentru d[omnul] Kogălniceanu

...Astenersi dall 'infastidire la suddetta regia banda, e coadiuvarla anzi!

De Merode

Il y avait dans les salons des secrets de mort qui épouvanteraient les bagnes...

Ch. Nodier

His amicis sociisque confisus Catilina...

Sallustius

Vandalismul agenților guvernamentali din districtul Argeș, dacă este exactă narațiunea ziarului *Românul*, a putut convinge pe oricine,

că nemuritoarele *bande* din timpul alegerilor parlamentare și municipale, departe de a fi curat și simplu „electorale“ precum le numește în genere naivitatea publică, au devenit la noi un fel de instituțiune permanentă, care își schimbă caracterul după trebuință: când civilă sau militară, când administrativă sau judiciară, când urbană sau rurală.

Obiectul fiind, dară, la ordinea zilei în toată puterea cuvântului, îi vom sacrifica un mic studiu.

Foaia torineză *Gazetta del popolo*, a divulgat mai dăunăzi un document papal din 1865, care nu va putea să nu dispacă d[omnu]lui Kogălniceanu, răpindu-i aureola invențiunii *bandelor*.

Actul ni se prezintă sub forma unei circulare, emanate de la faimosul Merode, ministrul de Rezel al Sântului Părinte.

Iată-l într-o traducere literală:

„Despărțimântul Arnelor.

CABINETUL PARTICULAR AL MINISTRULUI

Ordine foarte secretă,

Roma, 18 august 1865.

În urma diferitelor raporturi, ajunse la acest despărțimânt, subscrisul ministru s-a înștiințat cum că *banda* în fruntea căreia se află Domenico Fuoco, este *organizată* pentru *legitima apărare* a M. S. Regelui ambelor Sicilii. Prin urmare, în loc de a fi confundată cu adunături de făcători de rele, *banda regală* a zisului căpitan, nu numai că nu trebuie supărată, dar încă *autoritățile* de pe teritoriul Sântului Scaun sunt datoare s-o ajute în toate modurile.

Ministrul: DE MERODE.“

Cine, oare, la noi n-ar avea suprema tentațiune de a atribui d[omnu]lui Kogălniceanu, atât de fecund în circulare, această prețioasă poruncă, „foarte secretă“, despre *zisul căpitan*?

Rugăm în paranteze pe lectorii noștri a nu crede, cum că „Zisul“ ar fi aci vro aluziune la d[omnul] Zissu, vigurosul prefect de la Pitești: mai întâi de toate este o mare diferență de ortografie.

Așadară, ministrul de Rezel al lui Piu IX a prevenit cu patru ani izbânzile ministrului de Interne al Măriei Sale Carol I, recomandând administrațiunii papale a proteja pe toți vagabunzii, care ar voi să-și exercite meseria sub egida fostului despot napolitan.

Să mângâiem însă pe d[omnul] Kogălniceanu pe acest tărâm de rivalitate cu d[omnul] Merode.

Românul, ca și italianul au avut niște predecesori cu mult mai vechi în Franța.

Drept probă, citiți *Istoria Revoluțiunii*, schițată de măiestrele pene a trei dintre cei mai mari autori ai lumii moderne: Thiers, Michelet și Nodier.

Între 1789-1815 reacțiunea aristocratică, așa-numită „termidoriană“, pitulată sub auspiciile Burbonilor, formase în unele provincii ale Franței o mulțime de *bande*, care își dădeau ele însele sonorul epitet de „Companii ale Soarelui“, sau chiar de „Oamenii lui Christ“, având anume speciala misiune de a șterge prin foc și prin sabie de pe fața pământului tot ce era mai democratic.

Coconășii, se puneau în capul acelor *bande*, plătind cu bani, cu vin, cu pradă și cu desfrâu, o monstruoasă colecțiune zoologică de

pușcăriasi, scăpați în trecut din fundul temniței, sau predestinați a intra acolo mai curând sau mai târziu în viitor.

Autoritățile le susțineau totdeauna pe sub mână și câteodată pe față.

Precum ministrul papal își justifica *bandele* prin legitima a p ă r a r e a regelui Bombă, tot așa un „Truphème“ sau un „Trestailon“ din Franța de pe la 1814 zicea cu mândrie: „ajut tronul“, deși nimeni nu lucra în realitate cu mai multă energie a discredita și a ucide monarhia.

Despre d[omnul] Kogălniceanu noi nu vorbim.

Precum vedeți, ministrul de Rezel ai părintelui Ganganelli și ministrul de Interne al României, departe de a inventa praful de pușcă, nu aveau decât a recompune paginile cele mai mânjite din cronică reacțiunii aristocratice din Franța.

Dar lucrul să fie, oare, atât de modern?

Galia, Dacia și Lațul n-au conservat cumva vro tradițiune tocmai din epoca străbună a Romei primitive?...

De câte ori ne gândim la d[omnul] Kogălniceanu, nu știm pentru ce demonul istoriei ne aduce pe dată aminte de un vechi patrician oarecare din analele Urbii Eterne.

Iată capitolul XVI-lea din *Conjurațiunea lui Catilina*, după cum o descrie vorbărețul Sallustiu:

„Dentăi, el atrăgea la sine prin amăgire pe mai mulți juni, pe care se apuca apoi, din tot dinadinsul a-i corumpe.

Îi deprindea cu mărturia mincinoasă, cu fraudă, cu desprețul bunei credințe, cu îndrăzneala în dorința de a ajunge.

Când ei nu mai aveau nici onoare, nici pudoare, Catilina le porunca niște crime din ce în ce mai mari.

Dacă-i lipsea cumva vro cauză de a face rău, el punea pe adepții săi a prăda și a măcelări fără nici un motiv, pe inocenți ca și pe inamici, numai pentru ca inima și brațul lor să nu se trândăvească prin repaos.

Catilina își dobândi astfel cu atât mai mulți amici și soți în care să se poată încrede, cu cât mai mare era sărăcia în toată țara...”

Ne oprim.

Credem că am aruncat o vie rază de lumină asupra naturii intime a *bandelor*, inaugurate la noi sub administrațiunea actuală.

De la Catilina până la d[omnul] Kogălniceanu, – un pas.

Contra cui însă, va fi conjurând dumnealui?

Cestiune!...

Am cercetat România, Italia, Franța și Roma antică.

Cel puțin d[omnul] Kogălniceanu nu poate să nu ne mulțumească de a-l smulge pentru un moment din păcătoasa sferă nemțească a vulturilor roșii, preîmbându-l cu profuziune în timp și în spațiu prin toată lumea latină...

102

București, 28 octombrie /
9 noiembrie 1869

Curierul de Iași, în numărul său din 23 octombrie, ne aduce două știri foarte interesante.

Iată cea dentâi:

„Aflăm din sorginte sigură, că d[eam]na Zulnia Sturza, consoarta d[omnu]lui Vasile Sturza, vechiul prim-președinte la Curtea de Casațiune, dîmpreună cu d[eam]na Cornescu, sunt invitate ca, din partea damelor românc, la 15 noiembrie viitor, la celebrarea căsătoriei Măriei Sale Domnitorului și Princesei Elisabeta de Wied, să prezinte viitoarei suverane a României omagiile respectuoase de devotament. Tot în același timp aflăm că și d[omnul] A. Mavrocordato, proprietarul moșiei Cristiești din județul Iași, este chemat de Măria Sa Domnitorul a servi ca șambelan la celebrarea căsătoriei altetelor lor, și a întovărăși pe Măria Sa înapoi la București“.

Invitațiunile la tot felul de petreceri domnești privesc pe mareșalul Curții.

Așadară, ne vom putea exprima în toată libertatea cugetărilor noastre, fără a trece peste capul, eram să zicem peste persoana d[omnu]lui Georgiu Filipescu.

La celebrarea căsătoriei alesului său, România va fi reprezentată printr-o trinitate foarte aristocratică.

Dar suntem noi, oare, în epoca faimoasei „protipendade“, când națiunea întreagă se rezuma în boierimea de primă clasă?

Burghezia română nu avea, oare, nici un drept la înalta consideratiune a d[omnu]lui mareșal al curții?

Suntem mai mult decât siguri, că Măria Sa Domnitorul va dezaproba cu energie procedura ultra-regulamentară a d[omnu]lui Georgiu Filipescu.

Al doilea fapt, înregistrat în cronica foii ieșene, este și mai curios.

Iată-l:

„Aflăm că duminică, în 19 octombrie, d[omnul] senatore N. Drosu, după inițiativa mai multor oameni politici din Iași, a avut onoarea de a întruni în saloanele sale pe toți d[omnii] senatori și deputați prezenți în acest moment în Iași.

Scopul acestei întruniri a fost, pe cât ni se asigură, ca d[omnii] reprezentanți ai națiunii să-și comunice părerile lor asupra chestiunilor importante, care ar putea face obiectul deliberațiunilor în viitoarea sesiune parlamentară. Prezenți la această primă întâlnire erau d[omnii] senatori: Petrache Roset Bălănescu, colonel Dimitrie Vărnăv; dintre deputați erau d[omnii]: G. Radu, A. Botez, Petrachi Mavrogheni, N. Roset Bălănescu, Costache Maghistan, Dimitrie Cozadin, Nicu Ceaur Aslan, colonel Grigorie Sturza, Alecu Rosetti.

S-au discutat, ni se spune, chestiuni vitale. Așa s-a vorbit asupra necesității d-a se completa comisiunea noastră pentru votarea legilor speciale prevăzute la art. 132 și înainte. S-a vorbit asupra compunerii actuale a ministerului, și părerea a fost unanimă, că ministerul trebuie păstrat sub președint[ia] prințului Dimitrie Ghica, însă că ministerul trebuie modificat în sensul introducerii în minister de ministrii luați din bărbații din partea României de dincoace de Milcov, care în cabinetul actual n-ar fi reprezentată într-un mod destul de suficient numai cu d[omnia sa] d[omnul] Kogălniceanu. S-a urmat discuțiunea și asupra președint[iei] Camerei. În toate aceste puncte delicate a urmat, se zice, o perfectă armonie de opinii între d[omnii] reprezentanți.

Ni se asigură că întrunirile se vor repeta și că se va elabora și un proiect de programă spre a servi la constituirea și consolidarea unui partid.“

Precum vedeți, tocmai în ajunul unei probabile schimbări mi-

nisteriale, d[omnul] Kogălniceanu se zbuiciumă a grupa pe toți amicii săi într-o armată omogenă și compactă, în fruntea căreia dumnealui se grăbește a înscrie, ca totdeauna, strigătul: „Moldova“!

N-ar fi însă o crimă națională de a crede, că patria lui Ștefan cel Mare a ajuns astăzi a fi redusă la alde d[omnul] Nicu Ceauru Aslan, cei doi Bălănești, Costache Maghistan și Drosul, care toți, în realitate, nu sunt decât o fidelă oglindă a jupânului „Leiba Cahan“?

Partidul d[omnu]lui Kogălniceanu!!!

A face curte la evrei se pare a fi la ordinea zilei.

Se scrie că d[omnul] ministru de Interne mersese pe această măreață cale până la monstruoziitatea de a trămite peste Milcov pe fiul cel mai insolent al Palestinei, investit din partea-i cu un caracter oficial în toată puterea cuvântului, pentru ca să cerceteze acolo, dacă românii au sau n-au dreptate în plângerile lor contra iudaismului.

Numele d[omnu]lui Kogălniceanu va rămâne pentru eternitate căsătorit cu al d[omnu]lui Armand Lévy, întocmai ca memoria califului Harun-Al-Rașid cu a vizirului Giafer!

D[omnul] Boerescu ambiționează cu orice preț o glorie analogă.

Ni se spune, dintr-o sorginte sigură, că ultima-i excursiune la London n-a fost fără un succes strălucit pentru cauza israelită.

Dumnealui a promis lordului Clarendon a lucra din răspuțeri la împământinirea evreilor în România.

Ceea ce ne mai mângâie este că promisiunea ar fi fost dată, precum se zice, pe parola de onoare a d[omnu]lui Boerescu!

Această împrejurare ne aduce aminte în treacăt de teribilul prefect de la Argeș: d[omnul] A. Zissu.

Dumnealui, de asemenea, garantează prin parola-i de onoare, ba încă în columnele *Monitorului Oficial*, că toate câte s-au spus despre sălbăticele torturi de la Măcăi au fost o malițioasă invențiune, menită a arunca o perfidă umbră asupra constituționalismului atât de cunoscut al administrațiunii actuale.

Miniștrii dau parolă de onoare.

Ispravnicii dau parolă de onoare.

Suntem într-o sublimă epocă de cavalerism, precum nu s-a văzut numai doară în veacurile de mijloc!

Cu toate astea, parola de onoare a d[omnu]lui Boerescu, dată lordului Clarendon despre împământinirea evreilor, se pare a fi mai serioasă decât parola de onoare a d[omnu]lui Zissu, dată d[omnu]lui ministru de Interne în cestiunea Măcăilor.

În adevăr, chiar acum foaia guvernamentală ne anunță cu multă căldură, că israelitul Hillel a dăruit statului român 100.000 de franci pentru încurajarea instrucțiunii publice.

Fapta e mai mult decât frumoasă.

Un lucru însă ne pune pe gânduri.

De ce, oare, această neașteptată generozitate coincide atât de bine cu zgomotul despre conversațiunea d[omnu]lui Boerescu cu lordul Clarendon?

Să fie încredințat guvernul actual, că toate lăzile milionarului Hillel, puse în mișcare cu atâta abilitate, nu vor fi în stare a năbuși simțul de proprie conservațiune a neamului românesc, pentru care iudaismul este antegarda germanismului, iar germanismul, - moartea!

În acea fatală zi, în care d[omnul] Boerescu s-ar încerca să acorde evreilor uzul drepturilor politice pe pământul lui Traian, însăși domnia sa ar înceta să le mai exercite...

Națiunile se deșteaptă.

Răscoala din Dalmația se întărește din ce în ce mai mult, deși telegramele austriece se silesc cu dibăcie a-i atribui un caracter șovăitor și muribund.

În Franța, pe de altă parte, cetățenii cheamă pe însuși capul statului la bara Justiției.

Ziarul *Le Peuple* organul partidului democratic-radical din Marsilia publică următoarea adresă a 400 de alegători către deputații Alfons Esquirois și Leone Gambetta:

„Cerem de la voi, ca cel dentăi act al vostru după deschiderea Camerei să fie punerea în acuzațiune a Împăratului“!!...

Mare este geniul lui Napoleon [al] III[-lea]; mari sunt serviciile sale pentru Franța; mare este prestigiul latin al numelui bonapartist; – și totuși **nici chiar dânsul** nu poate nesocoti cu impunitate drepturile omului, drepturile cetății, drepturile națiunii!!...

Zicând, „nici chiar dânsul“, noi înțelegem că, cu atât mai mult, n-o pot face Habsburgii în Dalmația, unde ei reprezintă o dominațiune străină, antipatică, asupritoare, în mijlocul unei poporațiuni, care urăște de secole elementul nemțesc...

103

București, 30 octombrie /
11 noiembrie 1869

Correspondentele nostru parisian, a cărui scrisoare o publicăm mai la vale, scoate la lumină o prețioasă epistolă a d[omnului] Beust către d[omnul] Steege în cestiunea regulamentului maritim.

Iată un document, pentru ca să văză orcine până la ce grad de înjosire ne-au adus în străinătate diferiții cavaleri mari și mici ai Vulturului Roșu!

Să stabilim dentăi o comparațiune.

Un prefect atinse mai dăunăzi, la Galați, susceptibilitatea guvernului austro-maghiar.

Pe dată steagul lui Ștefan și Mihai s-a îngenuncheat cu umilintă denaintea unui căprar [h]absburgic.

Un funcționar cezaro-crăiesc din Giurgiu insultă, ziua-n-amiaza mare, în modul cel mai brutal, într-un pretoriu oficial, „legile, țara și guvernul României“.

El rămâne până azi, agent al vapoarelor.

Niște unguni încalcă cu insolență, la Cheia, [h]otarele țării...

Treaba se face mușama!

Să vedem acum reciprocitatea.

Cu ocaziunea faimosului regulament maritim, consulul austro-maghiar trimite ministrului nostru de Externe o notă diplomatică injurioasă.

D[omnul] Kogălniceanu se face că se supără.

Știți, oare, ce-i răspunde d[omnul] Beust?
 Laudă cu ironie intențiunea agentului său!
 Și guvernul român tace!
 Unde am ajuns!!...

Tot ce-i nemțesc e sacru, tot ce-i latin e batjocorit, iată situațiunea!...

*

Într-unul din numerii trecuți anunțarăm cu bucurie călătoria Domnitorului în Italia.

Așa era să fie.

Nă retractăm însă.

Măria Sa a declarat în urmă că ar fi dorit a vizita pe Maiestatea Sa Victor-Emanuele, dar nu mai poate, deoarece regele Italiei se pregătește a pleca la Neapole.

Astfel, dară, Domnitorul a rămas în Germania.

Înregistrând faptul, acuzăm pe miniștrii noștri, mai ales pe d[omnul] Basiliu Boerescu, care ar fi fost dator a consilia Măriei Sale o excursiune în patria lui Traian, deși drumurile ferate din țara nemțească sunt, în adevăr, cu mult mai comode decât cele italiene, încât un călător le străbate mai cu plăcere în toate direcțiunile, prin Austria, Bavaria, Prusia, Württemberg, Baden, decât a se expune o bucată de cale până la fost capitală a ambelor Sicilii.

De la Florența până la Neapole, fie zis în paranteze, sunt 600 de kilometri, adică ceva ca 16 sau 17 ore.

*

S-a răspândit un zgomot pe care-l împărțim lectorilor noștri sub toată rezerva.

Se zice că ministeriul actual ar avea de gând a propune Parlamentului ca moșia Căscioarele, una din cele mai însemnate ale statului, să se ofere Măriei Sale, Doamnei Elisabeta...

*

Ceva mai pozitiv din Basarabia.

Până acum a existat la Bolgrad o „școală filială română“.

La 5 octombrie ea s-a metamorfozat deodată într-o „școală filială bulgară“, inaugurându-se cu multă solemnitate și primarul ținând cu această ocaziune un discurs foarte patriotic, care ar fi fost mai la locul său în Vidin ori la Rusciuc.

Majoritatea locuitorilor din districtul Bolgrad este română, precum lesne s-ar putea demonstra prin cifre statistice, deși ei se confundă cu bulgarii sub numele comun de „coloniști“.

Unele sate de acolo sunt chiar turcești și amăute.

Toate împreună formează o parte integrantă din teritoriul român.

Cu toate acestea, o singură școală română se află în județul întreg, și nici aceea nu mai este!...

Nu ne vom mira dacă mâni sau pomâni d[omnul] Crețescu va

declara sârbească Universitatea din București, sub cuvânt că Sfântul Sava a fost sârb!...

*

O noutate nu mai puțin scandaloasă.

Primim din Transilvania o știre, pe care ne grăbim cu tot dinadinsul a o comunica numeroșilor amici ai iudaismului din România.

În districtul Odorhei, în satul Bögösziufalu, au trecut, astă-vară, la religieuna mozaică 28 secui catolici.

Trei dintr-înșii au murit din operațiune.

Primarul satului e - evreu.

Ei bine, acordându-se israeliților dreptul cetății în România, precum îl au deja peste Carpați, și punându-se un jupân în fruntea comunei din București, oare nu vom vedea pre mulți trecând la sinagogă?

Redactorii de la *Pressa* cei dentăi, fiind într-o legătură mai aproape cu municipalitatea!...

*

Publicăm mai jos programa intrării în țară a mirilor princiar...

104

București, 1 / 13 noiembrie 1869

Noi am fost cei dentăi a scoate un țipăt de durere în privința sechestrării de către guvernul austro-maghiar a averilor așa-numite monastirești ale statului român de pe teritoriul Bucovinei.¹

Ziarul *Opiniunea Constituțională* se grăbi a reproduce și a susține această plângere.

Mai deunăzi a ajuns s-o repete până și *Curierul de Iași*, o foaie de tot guvernamentală, pe care cei mai mulți o atribuie d-a dreptul oarelor extra-prefectorale ale d[omnu]lui Georgiu Mârzescu.

Ei bine, d[omnul] ministru de Finanțe nu s-a [h]otărât nici până astăzi a liniști această atât de justă îngrij[orare]² a opiniei publice, manifestată la adresa-i din trei părți opuse, între care nimine nu poate presupune vro înțelegere prealabilă...

Protestat-a Vistierul român?

Trimis-a cel puțin vrun avocat?

Nemic nu se știe!

Monitorul Oficial preferă mai bine a ne da lecțiuni de înaltă alegorie, anunțându-ne, bunăoară, în numărul său de ieri, cuvintele d[omnu]lui Emanueel Arrago „că este decis a apăra cauza democrației cu cuvântul în Corpul Legislativ și cu spada pe străzi“...

*

1. Vezi revista din nr. 68.

2. În text: „îngrijire“ (n. ed.).

Vorbirăm zilele trecute despre două „parole de onoare“, emanate decopotrivă din cercul guvernamental și menite a trece la nemurire.

Una este a d[omnului] prefect de Argeș către d[omnul] Kogălniceanu, cum că torturile de la Măcăi ar fi existat numai în crierii opozițiunii, și cealaltă a d[omnului] ministru al Justiției către lordul Clarendon, cum că nu va întârzia a naturaliza în țara lui Traian urdoriele iudaismului de pe toată suprafața globului pământesc.

Ziarul *Opiniunea Constituțională*, în numărul său de joi, reproduce pasajul relativ la d[omnul] A. Zissu.

De ce nu și despre d[omnul] Basiliu Boerescu?

Cum de uită pe evrei?

Fi-va, oare, mai importantă suferința unui sat, fie ea cât de extremă, în alătura cu geamătul națiunii întregi?

Așteptăm a vedea modul cum se va justifica confratele nostru de la *Opiniunea Constituțională*, căruia nu poate să nu-i fie cunoscută o regulă generală, aplicabilă către toate foile fără excepțiune, și anume:

„Un ziar se arată nu prin ceea ce spune, ci **prin ceea ce nu spune**“...

De am vorbi cât de mult despre Măcăi, și tot încă românismul nostru va rămânea prea dubios, dacă nu ne vom feri cumva, din abilitate sau din convicțiune a nu supăra Palestina...

*

La coastele noastre se prepară un incendiu, cu atât mai periculos, cu cât se știe că mai totdeauna în asemenea cazuri tăciunii zboară cam departe.

În revista din 28 octombrie noi am spus:

„Răscoala din Dalmația se întărește din ce în ce mai mult, deși telegramele austriece se silesc cu dibăcie a-i atribui un caracter șovăitor și muribund“.

Previzunile noastre s-au justificat.

Nu numai dalmațienii nu se lasă, dar încă cangrena revoluționară se lățește cu repezițiune peste Austria întreagă.

Ba chiar și peste Turcia!

Cabinetul dualist a obținut de la Poartă permisiunea de a opera contra insurginților de pe teritoriul otoman.

Dar aceasta nu este, oare, a zgândări teribila „cestiune orientală“?...

Pe de altă parte, la marginea opusă a monarhiei [h]absburgice s-a petrecut mai deunăzi un fapt, care nu s-a observat încă, și totuși este simptomul cel mai elocvent al situațiunii.

Rutenii și polonii din Galiția au fost de un secol și mai bine la cuțite unii cu alții.

La 15 octombrie, sunt acum d-abia vro câteva zile, în dieta provincială din Lemberg, d[omnul] Lawrowski, capul partidului rutean, a declarat cu solemnitate în numele amicilor săi politici, că sunt [h]otărâți cu toții de a lucra, de aici înainte, în cea mai strânsă unire cu partidul polon.

A fost o adevărată lovitură de fulger pentru Curtea Vieneză.

Trebuie, oare, să mai vorbim despre boemi?

Ceea ce-i și mai remarcabil este că, până și nemții din arhiducatul austriac propriu-zis doresc pe față disoluțiunea imperiului actual, tinzând la unitatea germanică, după cum zice d[omnul] Schuselka în foaia vieneză *Reforma...*

Mai pe scurt, un deznodământ bun sau rău se prepară la ușile noastre, și nu tocmai beizadea-Mitică este acela, care să fie în stare a-i baricada intrarea...

*

Ziarul *Românul* de ieri publică o corespundință transilvană.
Iată pasajul cel mai interesant:

„Secuilor din Transilvania li se dă ordine secrete, ca să ceară ostășime numeroasă, pentru că ei n-ar fi asigurați contra românilor. Iacă ce s-a întâmplat. În luna trecută se adună consiliul municipal din fiecare district (scaun) se unesc cât țin de linia pasurilor Buzău și Oituz până sus la Borsec și decid, în unanimitate, ca să se ceară de la ministru concentrare de oaste regulată și de câte un batalion miliție (Honved) pentru fiecare ținut din câte sunt expuse mai mult răzbunării românilor, iară ținuturile mai expuse sunt în ochii consilierilor municipali secuiești toate câte cad în linia munților, începând de la Piatra Craiului din dreptul comunelor Câmpulung și Rucăr, pe la Brașov și Săcele înainte, tot pe sub munți, până sus, în dreptul orașelor moldovenești Piatra și Neamț.

Pe temeiul acestor concluzii, se compuseră petițiuni motivate pe larg să se însărcineze unii din deputați, ca să facă tot ce vor ști, numai să îndrepteze pe ministru ca să detașeze iute trupe numeroase pe acea linie. Aceleași petițiuni s-au comunicat și altor districte nescuiești, care încă fuseră provocate ca să sprijine pe secu în cererea lor. Eu am citit petițiunea districtului Trei-Scaune care se află alăturată la procesul-verbal sub nr. 4939 (1869 octombrie), iar motivele coprinse într-însa sunt acestea patru:

«Moldo-românii au cutezat a călca de câteva ori hotarele noastre ș-au ocupat din moșile noastre până și cu ajutor ostășesc armat;

Aceste districte și țara întreagă sunt foarte bântuite de un număr considerabil de emisari politici moldo-românești, trimiși înadins ca să ne turbure pacea publică.

Din negrija guvernului românesc suntem bântuiți în averea noastră de vite, prin morburile lipicioase, care se propagă încoace de la valahi.

Prevaricațiunile în marfa oprită iau pe fiecare an dimensiuni mai mari.

Din aceste cauze ne rugăm ca, pe la pasurile cele mai frecventate, să se conce[n]treze¹ cel puțin câte un batalion, la locuri mai strâmte să se facă șanțuri și mori; să se taie copaci, spre a încurca potecile; să se întinză patrule și spionaj de-a lungul munților peste tot...»

De nu am fi citit toate acestea negru pe alb, dintr-un original litografiat, nu le-am fi crezut.

În 19 octombrie au fost provocate și câteva districte săsești să facă asemenea cerere.“

Noi, din parte-ne, vom adăuga numai două vorbe.

Sălbătăcia baronului Apor a fost o auroră.

Armata maghiară din Ardeal va grăbi ziua...

1. În text: „concerte“ (n. ed.).

*

Trompeta Carpaților nu încetează de a afișa tot cu litere mari în fruntea-i duioasa cererea de a se da în întreprindere cu toptanul toate veniturile țării.

Repețim, dară, și noi, încă o dată, ceea ce am mai spus într-una din revistele trecute că o companie israelito-nemțească, sosită de curând în București, numai atâta așteaptă.

Foaia d[omnu]lui Cezar Bolliac nu degeaba îi pregătește tărâmul...

105

Teologia din Iași

Gura păcătosului adevăr spune.

Foaia bisericească așa-numită a Sântei Mitropolii a Moldovei, care este dedicată Sântului Georgiu, dară se inspiră nu din cer, ci de la pământescul mitropolit chir Calinic Miclescu, în numărul său 24, la pagina 357, conține un articol sub rubrica *Biserica* de o mare seriozitate.

Zeloși de a contribui și noi la dezvoltarea principiilor ortodoxe, cerem binecuvântarea sus-numitului prea sântit al nostru, spre a-i face următoarele întrebări:

Zice pomenita foaie:

„Se pierde caracterul de membru al bisericii în cealaltă lume prin osândă pre pământ.

Prin schismă, erezie, apostazie sau excomunicațiune.

Schismatic este acela care se desparte de păstorii legiuîți ai bisericii, refuzând de a se supune autorității lor“.

O întrebare.

Episcopii români numiți de Cuza, autoritate lumească iară nu de păstorii lor bisericești, n-au pierdut, oare, caracterul de membri ai bisericii pe cealaltă lume?

Zice pomenita foaie:

„Eretic este acela carele, prin adaos sau prin retragere, fie printr-o negațiune absolută, aruncă cu îndărătnicie un adevăr revelat definitiv în biserică“.

Iarăși o întrebare.

Prea sântii episcopi, numiți de Cuza, primind această numire, n-au negat, oare, absolut adevărul definit de biserică prin sinoadele sale, că episcopii, se numesc în această sarcină prin chemarea duhului sânt asupra capetelor lor, iar nu prin decretule autorității lumești?

Zice pomenita foaie:

„Apostat este acela care renunță la creștinism, printr-un act public“.

Încă o întrebare.

Prea cuviosul părinte Melchisedec, defăimând prin act public numirea episcopilor, prin decret din partea puterii lumești, și declarând că aceasta este o erezie în contra sântei biserici ortodoxe, și apoi primind aceea ce însuși a defăimat, pomenitul și confrății săi n-au căzut prin aceasta în păcatul apostaziei?

Zice pomenita foaie:

„Este excomunicat prin vinovăție, cu drept cuvânt, acel depărtat de la împărtășirea bisericii de către autoritatea legitimă.“

O ultimă întrebare.

Prea-sânții episcopi și prea-sântitul mitropolit Calinic, excomunicați de către toată biserica ortodoxă creștină a universului și depărtați de împărtășirea bisericii prin acte publice, publicate și tipărite, nu sunt *ipso facto* în această categorie? Și mai pot fi membri ai bisericii în cealaltă lume, prin schismă, erezie, apostazie și excomunicațiune?

Supunem aceste adevăruri la chibzuirea oricărui creștin ortodox. Gura păcătosului adevăr grăiește.

106

București, 4 / 16 noiembrie 1869

În revista noastră din 14 octombrie publicarăm adresa d[omnu]lui Kogălniceanu către Consiliul Municipal din București, prin care d[umnea]lui afirmă caracterul ilegal al faimoasei loterii, ascunse sub numele de împrumut.

Primăria răspunsese la acea pișcătură ministerială printr-o lungă și prolixă expunere de motive, conchizând apoi, la urma urmelor, că guvernul are deplina libertate de a recurge la toată asprimea legilor, oriunde ar putea proba existența unui delict.

Iată acum și replica d[omnu]lui ministru de Interne la răspunsul d[omnu]lui Petru Grădișteanu:

„Am pus în vedere ca on[oraturii] Consiliu de Miniștri adresa d[umnea]voastră cu nr. 12, 241 în privința împrumutului contractat de comună cu d[omnul] Grunzweig et C-nie.

Acesta prin jurnalul său de la 27 curent a încheiat următoarele:

«Considerând că de către concesionarii zisului împrumut se dă art[icolului] 4 din convențiune o interpretare în sensul de a-și fi rezervat dânsii facultatea de a emite obligațiuni sau cu prime numai sau numai cu dobânzi;

Considerând că această interpretare nu este împărtășită nici de guvern nici de d[omnul] Primar, care în unire au înțeles și înțeleg, că împrumutul s-a făcut și s-a autorizat și cu dobânzi și cu prime.

Consiliul, în virtutea art[icolului] 15 din Convențiune, autoriz[ază] pe d[omnul] ministru de Interne a provoca rezolvarea neînțelegerii prin arbitrajul acolo prevăzut.»

Prin urmare, dară, în temeiul acestei încheieri a Consiliului de Miniștri și a art[icolului] 15 din Convențiune, vă invit, d[omnu]le Primar, ca să puneți ceaștineea în Consiliu, spre a proceda la compunerea tribunalului de arbitri, în modul prevăzut la arătatul articol, iar de rezultat să binevoiți a onora și pe acest ministeriu cu răspunsul d[umnea]voastră.

Primiți, d[omnu]le primar, asigurarea considerațiunii mele,

Ministru, Kogălniceanu

Nr. 16, 410, 28 octombrie

Precum vedeți, ascunzându-se cu abilitate după perdeaua Consiliului de Miniștri, d[omnul] Kogălniceanu emite cea mai monstruasă teorie din câte s-au manifestat vreodată pe tărâmul Dreptului.

Jurisprudența musulmană este mai puțin sălbatică.

Să analizăm.

D[omnul] Kogălniceanu recunoscuse că pretinsul împrumut comunal este curat și simplu o loterie, îmbrobodită într-un alt nume, mai puțin scandalos.

Una la mână.

D[omnul] Kogălniceanu constatase că loteria în cestiune, ca și toate celelalte, constituie un delict, repres foarte lămurit prin Codicele nostru penal.

Două la mână.

D[omnul] Kogălniceanu știe că făptuitorii acelu împrumut, adică ai acelei loterii, adică ai acelu delict, sunt anume municipalitatea și d[omnul] Grunzweig.

Trei la mână.

D[omnul] Kogălniceanu a citit în textul convențiunii, încheiate între acei făptuitori ai delictului, că arbitrii la caz de vro neînțelegere reciprocă se aleg de cătră ambele părți contractante, fără nici un amestec din partea unui al treilea.

Patru la mână.

D[omnul] Kogălniceanu nu poate să nu priceapă, că acel arbitraj s-a prevăzut numai pentru cearta eventuală dintre municipalitate și d[omnul] Grunzweig, care, însă, până acum, au mers în cea mai perfectă armonie, primarul singur formând o neputincioasă excepțiune, ca minoritate sau, mai bine zicând, ca unitate.

Cinci la mână.

D[omnul] Kogălniceanu în zadar și-ar da aerul de a nu înțelege că într-o loterie în genere, iar mai în specie în cea de față, procesul nu este între cei cu pricina, bunăoară primăria și concesionarii, ci între ei și societatea întregă, pe care amândoi întreprind s-o despoaie în unire; în alte cuvinte, între cei vinovați și lege.

Șase la mână.

Recunoscând, constatând, știind, citind, pricepând și înțelegând toate acestea, ce face, oare, d[omnul] Kogălniceanu?

Dumnealui declară în gura mare, că, deși contractanții au călcat legea, totuși li se dă dreptul nu numai de a scăpa de pedeapsă, dar încă de a persista în impunitate în continuarea ulterioară nedefinită a delictului, dacă ei înșii vor mărturi[si], că cele făcute sunt bine făcute!

Aceasta este teoria d[omnului] Kogălniceanu.

Pentru ca ea să poată fi mai lesne apreciată, vom da un exemplu mai vulgar.

Doi pungași s-au învoit printr-un înscris a dezbrăca o familie, prevăzând în art. 15 al convențiunii bilaterale că, dacă nu se vor uni cumva asupra amănunțimilor operațiunii, litigiul să se decidă prin arbitrii, pe care și-i vor alege laolaltă.

Familia cea amenințată recurge, cu naivitate, la protecțiunea legii.

Autoritatea, invocată de cătră cei expuși la complotul pungașilor, răspunde: ei au dreptul de a vă dezbrăca, cu condițiunea însă de a-l confirma prin arbitraj.

Dar arbitrajul sunt tot ei! - strigă nefericita familie.

Ce-mi pasă? - murmură zâmbind clasicul d[omn] Kogălniceanu.

D[omnul] ministru de Interne este consecvent.

La Măcăi un prefect torturând o comună, dumnealui s-a mărginit a cere negarea faptului de la însuși autorul lui.

În București, inaugurându-se o înșelăciune publică patentă, sub firma de împrumut, dumnealui s-a mărginit a cere negarea faptului de la însuși autorul lui.

O identitate absolută.

*

Curierul de Iași, în numărul său din 30 octombrie, înregistrează sub rubrica de „știri locale“, vreo câteva episoade foarte instructive asupra moralității evreilor.

Iată unul:

„S-a prins, ieri, de organele poliției vestiții hoți Meier Eisel și Iosef Pureț, care au prădat la Odessa pe Ghițes Cornfel de 36.000 ruble în bani și bijuterii, prin spargerea unei lăzi de fier. Acești hoți erau urmăriți aicea chiar de către agenții poliției din Basarabia și s-au găsit la ei 2.500 ruble de hârtie, două ceasornice de aur, și mai multe alte obiecte“.

Iată încă ceva:

„De la Iancu Moise Blavracu s-a furat un ceasornic de argint; furul a fost Avram Fingerman; s-a dat justiției.“

Toate acestea sunt interesante mai cu seamă astăzi, când *Le Mémorial Diplomatique* întărește pe deplin aserțiunea noastră din numerii precedinți, cum că, în adevăr, d[omnul] Basiliu Boerescu a promis lordului Clarendon împământinirea israeliților.

Fapte ca cele de mai sus explică fireasca atracțiune a d[omn]ului ministru al Justiției pentru neamul lui Israel.

„Cine se adună, - se aseamănă“, - zice proverbul francez.

S-a mai răspândit zgomotul, că d[omnul] Basiliu Boerescu, s-ar fi logodit cu o comiteasă germană.

Sopul d[omniei]sale nu poate fi, negreșit, decât numai doară spre a moraliza sexul frumos din România, care are prea multă trebuință de lecțiuni etice și estetice de la Rin, după cum a spus-o dumnealui în nemuritorul său toast.

Nu-i ajunge, pe semne, a moraliza pe bărbați, prin împământinirea evreilor!...

În orice caz, zvonul despre retragerea cabinetului actual și despre înlocuirea-i printr-un altul, în care d[omnul] Basiliu Boerescu ar fi pomăzuit a juca rolul principal, devine din ce în ce mai probabil...

*

Ni se trimite următoarea foaie volantă, care se zice că a și început a circula peste Carpați:

„Pân' când o armă pot ridica,
Infame ungur, nu voi purta,
Jugul, catena, rușinea ta.

Românilor, deșteptați-vă! Fraților, la lucru! Aveți o patrie îngrășată cu sângele părinților voștri, dar în ea sunteți tratați ca străini; aveți moșii ce le-ați

cultivat în sudoarea fețelor voastre, dar ungurul vi le răpește; cereți drepturi și libertăți naționale, iar hunul vă răspunde prin insultă, lanț și închisoare; - în Transilvania - în patria lui Horia și a lui Iancu - domnește o singură instituțiune: barbaria ungurească.

Trei sute de români fură despoiați de averile lor și aruncați în drum, trei sute de români fură insultați, trei sute de frați de ai noștri căzură victimă brigantului Apor - și voi tăceți? Zeci de mii din strămoșii și părinții noștri fură torturați, zdrobiți și măcelăriți de ungurul carnefice. Sute de ani au cercat a ne nimici, și, azi, cu furia unui câine turbat, năzuiesc a realiza infama lor tradițiune: nimicirea gintei românilor - și voi durmiți!

Nime nu cunoaște suferințele voastre. Faceți cunoscută fraților voștri latini nedreptatea ce vă apasă! La lucru, dară! Combateți cu pana și cu brațul; nici o minte să nu stea în nelucrare, nici un suflet să nu fie neactiv, nici o gură să nu tacă - atunci popoarele, frați de un sânge, vă vor auzi; tipătul vostru va afla răsunet în piepturile lor. - Astăzi dreptul domnește în lume. În fața dreptului, orice forță se nimicește, - și voi nu aveți curaj?

Infama domnie austro-ungurească e în agonie, amortirea o coprinde, - și voi stați nemișcați? Cereți ca să aveți un loc la soarele libertății, - iară hunii vă răspund că turburați ordinea publică!

Vi se răpește limba și averea, vă înrolează în oastea honvezilor, - acei tâlhari cari, în 1848, au torturat, ucis și spânzurat, pre părinții, frații și surorile noastre -; vi se asasinează naționalitatea - care e viața unui popor - și voi nu vă mișcați? Au murit brațele, vi s-a uscat limba în gură? O, frații mei, deșteptați-vă cu o oră mai înainte!..."

*

O scrisoare din Turda ne comunică următoarele:

„La 9/11 octombrie a trecut pe aci arhiducele Iosef, comandantul honvezilor.

La călduroasa primire a populațiunii ungurești, el a răspuns că nu așteaptă decât numai ocaziunea de a-și da viața pe un câmp de luptă pentru națiunea maghiară.

În Cluj, entuziasmul fu atât de mare, când poporul îl auzi vorbind ungurește, încât gloata a strivit trei oameni și a turtit o fetiță care zace chiar acum în spital.

Acești barbari nu știu nici măcar a se bucura fără a omori!..."

107

București, 6 / 18 noiembrie 1869

Zgomotul despre retragerea ministerului actual dindată după întoarcerea Măriei Sale Domnitorului circulând din ce în ce mai mult, credem a fi momentul cel mai oportun spre a ne aduce aminte în ajunul despărțirii toate fericirile, cu care înzestrase țara d[omnii] Kogălniceanu și Demetriu Ghica în scurtul interval de un an de zile.

Se numesc ca agenți diplomatici ai României la Paris și la Constantinopole născocitorii faimoaselor calomnii despre bande bulgare, arsenaluri, tratate cu Nordul etc.

Un sas se trimite a ne reprezinta la Viena!

Ofițerii cei mai distinși se scot, unul câte unul, din armată, înlocuindu-se prin tot felul de rugini regulamentare, călcându-se sub picioare în cele mai multe cazuri litera și spiritul legii pozitive, precum a fost cu răposatul Macedonski.

O Cameră se dizolvă după porunca lui Beust, anunțată cu o lună înainte prin toate foile oficioase din imperiul [h]absburgic.

Tot astfel se urmează cu Senatul, căruia mai pe d-asupra i se aruncă în față cu generozitate epitetul de „imoral“!

Alegerile parlamentare se operează cu ostentațiune de cătră instrumentele directe ale guvernului, puse pe față în capul unor bande de puscăriși.

Presiuni, bătaii, persecuțiuni, amenințări, corupțiuni nemapomenite, iar drept rezultat o reprezentațiune națională Ianov-Nedelcoviici!

Tot așa se petrec după tipic alegerile municipale din țara întreagă, a căror expresiune cea mai perfectă se concentrează în d[omnul] Petre Grădișteanu!

În magistratură, în profesură, în administrațiune, în toate ramurile serviciului public, destituirile devin atât de numeroase, încât nu mai încap nici chiar în columnele *Monitorului Oficial*!

Numirile cele mai scandaloase, a lui Popa-Tache bunăoară, nici nu se anunță măcar prin foaia guvernamentală!

Furându-se la Iași caseta Domnitorului în locuința d[omnu]lui Kogălniceanu, guvernul se grăbește a justifica furtul prin motiv de „alienațiune mintală“ fără nici o constatare medicală prealabilă!

Doi evrei se trimit oficialmente peste Milcov cu dreptul de a cerceta nemulțumirea populațiunii române contra israeliților, trecând din comună în comună și smulgând de la locuitori prin forță și prin amăgire atestate favorabile pentru lepra iudaică, pe baza ordin[ului] d[omnu]lui Kogălniceanu.

Pe când judele de instrucțiune dispune la noi de onoarea, de libertatea, de viața cetățeanului român, - d[omnul] Basiliu Boerescu numește în această calitate la Bacău pe un neamț neîmpământenit, oarecare Keminger!

În Senat guvernul apără cu energie elementul aristocratic în Biserică și sântitatea episcopilor necanonici, iar în Cameră, propune cu stăruință ștergerea din armele țării a tot ce amintește Transilvania, pentru ca nu cumva să se supere d[omnul] Andressy, înlocuind aceste sacre souveniruri naționale, prin niște arlechinade teutonice.

Din cauza unui căprar prusian se gonește din armată ofițerul său cel mai savant, reprimându-se apoi, așa-zicând, pe furiș, în urma unei extreme agitațiuni generale din partea opiniunii publice.

În Cameră, d[omnul] Kogălniceanu nu se sfiește a propune rezolvarea cestiunii israelite în înțesul împământenirii, iritând și dezgustând până și pe cei croiți din băta prefectorală.

Toți funcționarii de prin diferitele ministere, care au avut nefericirea de a se naște în România de peste Carpați, sunt alungați cu grămada din serviciu, măturându-se totodată de prin școale studenții, care cutează a arde sacrilega caricatură contra Transilvaniei.

Ziarul de casă al d[omnu]lui Kogălniceanu propagă zâzania separatismului, numărând cu abilitate în paralel pe toți „moldovenii“ și pe toți „muntenii“ din Capitală.

Administrațiunea uzurpă atribuțiunile ministeriului public, transferând pe cei osândiți dintr-un loc în altul, cu o agravare învederată

1. În text: „ordinii“ (n. ed.).

a penalității, încât membrii cei mai distinși ai Parchetului din București protest[ează] și se demit în corpore.

Printr-o lege, venită din inițiativa guvernului, Prutul se dăruiește austrieșilor și muscalilor!

Se primește, fără nici o nevoie, propunerea d[omni]lor Beust și Andrassy de a rectifica hotarele României din partea Transilvaniei și a Bucovinei, recunoscându-se astfel, implicitamente, legitimitatea stării actuale a acestor nenorocite țărișoare, rupte hoștește din corpul Daciei!

Cele două concesiuni evreiești, Strussberg și Oppenheim obțin de la Parlament, după stăruința ministeriului, fel de fel de hatăruri în dauna fiscului, afară de câteva sute de mii de franci, aruncați de pomană jidanilor de la Banca Herz!

Se inventează bufonul complot Popovici!

Oștirea română se distruge în faimosul lagăr de la Furceni, unde-i lipsea până și apa, unde pentru construirea baracelor se nimici una din cele mai frumoase păduri ale statului, unde se cheltuie în deșert milioane, unde se făcură niște marșuri absurde, de mai multe leghe fără repaus, pe cea mai mare arșiță a verii, și unde nu s-a putut combina, în curs de mai multe luni, o singură revistă generală, după propria recunoaștere a răposatului Macedonski!

Pentru devergondagiul unui prefect, stindardul lui Ștefan și al lui Mihai se pleacă, la Galați, denaintea pavilionului austro-maghiar.

Agenții direcți ai guvernului răspândesc și patronează ideea de a se rădica în București o statuă în onoarea unui șvab!

O catană austriacă funcționează la Ministeriul de Finanțe.

Un neamț insultă la Giurgiu, în modul cel mai grosolan, toate instituțiile țării, în fața unei autorități constituite, și guvernul tace.

Pentru toate aceste și altele mai oculte, piepturile d[omni]lor miniștri se încarcă cu decorațiuni germane.

Turcia, neîngăduindu-ne dreptul de monedă și de reprezentare diplomatică, în loc de a răspunde cu energie pe baza capitulațiilor; guvernării noastre recurge la temenele.

Drept recunoștință din partea Porții Otomane, li se acordă decorațiuni furcești peste cele nemțești!

Ungurii încalcă cu insolență hotarele țării, când la Cheia, când la Brusturoasa sau pe aiuri, și ministeriul nu cutează a scoate un țipăt de protestațiune.

Consulul cezaro-crăiesc insultă pe d[omnul] Kogălniceanu pentru așa-numitul regulament maritim, și d[omnul] Beust declară, drept reparațiune, că bine a făcut consulul cezaro-crăiesc!

Într-un singur orașel, numit Fălticeni, într-o singură lună, august 1869, se deschid treizeci de cărciumi evreiești, după autorizațiunea Ministerului de Interne!

Consilierii Tronului recomandă Măriei Sale Domnitorului o călătorie oficială în Rusia și incognito în Occident, ba încă îl opresc de a vizita în cale-i străbuna Italie!

În Giurgiu, așa-zicând, la ușa Capitalei, necum în niște locuri mai depărtate, cetățenii sunt arestați și bațjocoriți, simplu numai pentru că îndrăznesc a zice că ministeriul actual nu le însuflă încredere.

La Slatina, 32 de alegători sunt târați la judecată, sub pretext de a fi calomniat purtarea cea constituțională a prefectului!

D[omnul] Kogălniceanu expune oficialmente planul de a coloniza gurile Dunării cu vagabunzi din Palestina.

În Adjud, un evreu și un boier, coalizați ca totdeauna, sparg domiciliile orașenilor, – și guvernul se face că nu știe nimic.

Pe când percepatorii amăresc zilele contribuabililor, d[omnul] ministru de Interne, în calitate de arendaș al uneia din cele mai mănoase moșii ale statului, reține în pungă peste 9.000 de napoleoni, datoriti fiscului de o mulțime de ani.

Armata română se preface în salahori la dispoziția evreilor d[omnu]lui Strussberg.

Iezuitismul se propagă fățiș în România de peste Milcov, rivalizând în răpeziune pe tărâmul instrucțiunii publice cu progresul economic al iudaismului.

Mitropolitul din Iași azvârle pe membrii clerului în beciuri, – și ministeriul zâmbeste.

Presă denunță existența unui memorandum, prin care guvernul dezvoltă necesitatea dictaturii, și *Monitorul Oficial* o afirmă prin tăcere.

Magistratura de prin județe devine un simplu instrument pasiv în mâinile câtorva avocați din dinastia d[omnu]lui Basiliu Boerescu.

Austria sechestrează moșiile statului român din Bucovina, – și d[omnul] A. G. Golescu o privește cu toată impasibilitatea unui fatalism oriental.

Într-un toast oficial, unul din miniștrii români insultă, într-o adunare germană moralitatea femeii române.

Unica școală națională din districtul Bolgrad se metamorfozează, sub auspiciile guvernului, într-un institut bulgar.

Apoi, arestul d[omnu]lui Gregoriu Eliad!

Apoi, cestiunea Lachovary!

Apoi, scandalul loteriei municipale!

Apoi munostroozitățile de la Măcăi!

Apoi... am obosit.

108

București, 8 / 20 noiembrie 1869

D[omnul] Kogălniceanu autorizase o loterie contra legii; d[omnul] Demetriu Ghica, rivalizând pe tărâmul economiei politice cu colegul său de la Interne, a înființat un institut de împrumutare contra rațiunii.

Unul contra legii, ca totdeauna; cellalt contra rațiunii, era să zicem iarăși, ca totdeauna; dar, în fond, diferența între amândoi este atât de mică, încât departe de a distruge, ea nu poate decât să mai întărească și mai mult, prin o varietate de nuanțe, faimoasa „perfectă armonie“ dintre membrii Cabinetului.

Monitorul Oficial de marți publică pe trei pagini decretul princiar, prin care se aprobă statutele unei societăți anonime sub firma de „Prosperitate“, menită a opera ca o „Casă de Economie“ și ca un Munte de Pietate totodată, adecă, pe de o parte, primind spre

fructificare depuneri pecuniare de o însemnătate mărginită, iară, pe de alta, dând bani cu dobândă prin asigurarea unor obiecte de puțină valoare.

O Casă de Economie și chiar un Munte de Pietate, – deși contra acestui din urmă se ridică unii economiști, sub pretext că ar fi în realitate, un îndemn la demoralizare, – pot aduce, în genere vorbind, niște servicii foarte simțite stratului de jos al societății, pentru care cea dentâi, mai cu seamă, este de tot necesară.

O Casă de Economie ucide spiritul de risipă într-un mod mai eficace decât toate predicile filosofice de pe fața pământului, permițând a strânge niște sumișoare, așa-zicând fugitive, și dezvoltând astfel gustul de a capitaliza.

Un Munte de Pietate poate fi periculos pentru junime, dar nu mai puțin este un antidot energic contra uzurii, fără a mai adăuga că în Paris, în Marsillia, în Hamburg, în Ausburg, în Mediolan, în Turin, în toate orașele unde s-au răspândit atari institute, statistica constată că o mare parte din împrumutători, anume din comerț și din manufactură, au fost aduși la extremitate prin diferite crize industriale, fără participarea viciului.

Prin urmare, noi nu suntem nicidecum în principiul contra Muntelui de Pietate și cu atât mai mult contra unei Case de Economie.

Însă nu așa după cum le croiește savantul d[omn] Demetriu Ghica, căruia Providența i-a acordat din naștere numai ceea ce se poate dobândi fără studiu și fără muncă: un titlu, desființat și acela prin constituțiune!

Pentru ca oricine să vadă ceea ce este stabilimentul, aprobat acum prin decret princiar, vom observa mai întâi de toate, că statutele sale au fost deja dezbătute de an de către Camera de Comerț din București, care l-a osândit atunci, în ședințele sale consecutive din 7 și 14 martie 1869, în următorul mod:

„La ordinea zilei fiind cele două proiecte pentru înființarea în București a unui Munte de Pietate, Camera, luând în dezbateră unul din ele, acela subscris de d[omnul] M. C. Aurel, decide a se comunica d[omnului] ministru de Agriculturii, care le-a trimis în studiul Camerei, că acest proiect nu se poate admite, deoarece el nu prezintă nici una din condițiunile ce se cer pentru asemenea așezăminte.

Se dezbate apoi proiectul de statute pentru înființarea unui așezământ de economisire și Munte de Pietate, sub numele „Prosperitate”, subscris de d[omnii] H. de Levay, M. Gruenwald și S. Boroșnai.

Acest proiect, găsindu-se oarecum mai în regulă decât cellalt proiect, dar și acesta în mai multe puncte defectuos, Camera crede de cuviință a răspunde la toate dispozițiunile, coprinse în Regulamentul pentru înființarea de societăți anonime, și astfel:

a. Asupra valorii și succesului întreprinderii.

Ea opinează că:

Dacă proiectul în cestiune ar trata în întâia sa parte mai definit în privința Casei de Economii, el ar prezenta un bine mare pentru diferite clase ale societății noastre și mai cu seamă pentru cea neavută, căreia [i] s-ar da ocaziunea de a-și adăposti micile economii care, crescând cu încetul, ar pune-o în pozițiunea de a întreprinde câte ceva, sau de a avea la caz de nevoie un capital oarecare adunat; dar fiindcă proiectul tratează această cestiune prea puțin, succesul întreprinderii poate fi numai pentru întreprinzător, nu însă și pentru public.

În a doua sa parte, adică în privința Muntelui de Pietate, el este mai clar. Nu prezintă însă nici un avantaj societății noastre, fiindcă condițiunile, sub care voiește a face operațiunile sunt foarte oneroase.

b. Asupra inconvenientelor sau avantajelor ce prezintă sub raportul intereselor comerciale.

Camera, după cum s-a exprimat deja asupra punctului 1, vede că întreprinderea nu oferă avantaje pentru public, ci țintează pur și simplu la speculațiuni, care ar avea de rezultat, nu ajutarea comerțului mic și a industriei, ci mai curând, ruina lor, din cauza dobânzilor ce par mici, însă devin oneroase prin adaosul comisioanelor.

c. Asupra moralității și solvabilității subscriitorilor fondului societății.

Camera nu se poate pronunța din cauză că d[omnii] Henry de Levay, E. Gruenwald și Scarlat Boroșnai sunt numai solici[t]atori ai concesiunii și nu arată pe subscriitorii celor 2000 de acțiuni citate la art. 3 din proiect, sau nici cel puțin a celor 500 ce zic că ar fi deja semnate în străinătate.

d. Asupra personalului administrativ al societății.

Deoarece el nu este arătat anume în proiect, ci numai funcțiunile, Camera crede că ele vor fi date de sufragiul acționarilor, și, prin urmare, nici asupra acestui punct nu se poate pronunța categoric.

e. Asupra estimațiunii obiectelor mobiliare sau imobiliare.

Camera, asemenea, nu poate da vreo relațiune, deoarece proiectul nu tratează nimic de asemenea obiect.

f. Asupra exactitudinii inventarului prescris la art[icolul] 2 al regulamentului mai sus zis pentru societăți anonime.

Camera nu se poate pronunța nici asupra acestui punct, pentru că proiectul nu coprinde nici un bun de această natură.

Pentru motivele, dară, mai sus expuse, Camera este de opiniune a se respinge și acest proiect negăsindu-l corespunzător cu misiunea, pentru care se înființează niște asemenea instituțiuni.

Această deciziune să se supună de birou d[omnu]lui ministru spre știință..."

Pe baza acestei riguroase apreciațiuni din partea Camerei de Comerț, - corpul cel mai competente în atare materie, - ministerul precedent a avut bunul simț de a refuza aprobarea statutelor, în așteptare ca să vină la putere ingeniosul d[omn] Demetriu Ghica!

Pe lângă cele spuse de către Camera de Comerț, vom mai adăuga următoarele trei puncturi:

1. În anul trecut, așa-numita „Prosperitate“ era curat israelito-ungurească, reprezentată prin d[omnii] Levay, Gründwald și Boroșnai, în jurul cărora s-a mai grupat acum un d[omn] Klein și alți trei din aceeași specie, ceea ce a dat guvernului comicul drept de a o numi în decretul princiar: „prima casă **română** de economie și de împrumuturi“.

2. După §§ 46, 49 și 52 din statute, un cetățean care depune la Casa de Economie cinci lei noi, va primi o dobândă anuală de șapte la sută; însă chiar la vărsare el trebuie să plătească pentru libret o taxă de 50 bani, adică 10 la sută, încât, în fapt, nu numai că nu primește nimic, dar încă pierde doi la sută.

3. După §§ 68 și 70, Muntele de Pietate ia o dobândă anuală de 8%, însă totodată mai pretinde o comisiune de unu la sută pe lună, 2 la sută pe trimestru și 3.1/2 la sută pe semestru, care se

reînnoiesc de câte ori cineva mai lasă amanetul după ziua scadenței: cele mai multe împrumuturi din atari institute făcându-se pe termenul scurt de o lună, este lesne a calcula, că în cele mai multe occurențe împrumutătorului trebuie să-i plătească fabuloasa dobândă anuală de 20 la sută, iar în cazul cel mai bun, adecă pentru intervalele semestriale, 15 la sută, mai rău decât la cămătarii evrei!

Iată, dară, fericirea, cu care ne înzestreză guvernul actual, după ce ne-a mai despuiat deja prin nemuritoarea loterie!...

Vai de așa Economie, și mai cu seamă de așa Pietate!

*

Ziatul *Traian*, a fost singurul organ de publicitate, care a scos un țipăt de durere, aflând sălbatica expedițiune a unui jupân și a unui cocon contra cetățenilor din Adjud.

Am vorbit și noi despre degetele tăiate în Capitală, dar n-am crezut că aceasta ne permite a uita suferințele fraților noștri de peste Milcov, întrucât ele au putut străbate până la București prin carantinul piedicelor guvernamentale de tot felul.

Astăzi, revenind la aceeași cestiune, recomandăm cu tot dinadinsul lectorilor noștri, în rubrica corespunzătoare, epistola și petițiunea d[omnu]lui Iordache Ceaușu.

109

București, 11 / 23 noiembrie 1869

Noutatea cea mai ardinte a zilei este subita moarte a lui Ion Fălcoianu în pușcăria de la Dobrovăț.

Lăsând ca colegul [sic!] nostru d[omnul] Vulturescu să analizeze mai pe larg această misterioasă tragedie politică, ne vom mărgini din partea-ne a constata o gravă coincidență, asupra căreia atragem toată meditațiunea lectorilor noștri.

Pe când d[omnul] Kogălniceanu se laudă că a obținut de la Măria Sa Domnitorul grația lui Fălcoianu, nenorocitul își dă ultima suflare!

De nu murea, ieșea din închisoare.

De ieșea din închisoare ne spunea multe de toate.

A murit însă la timp.

Norocul d[omnu]lui Kogălniceanu!

Se zice că ministerul ar fi trimis o anchetă medicală la fața locului.

Guvernul și-a făcut datoria, deși știe foarte bine din medicina legală, că nu toate cauzele pot fi descoperite și nu toate morțile explicate...

*

Ziarul *Dreptatea*, în numărul său din 2 noiembrie, zice următoarele:

„Discutând votul Consiliului nostru Comunal, de a oferi Măriei Sale ca dar de nuntă, un palat, am zis, între altele, că ne temem că resurecțiunea datinei *floarei domnești* nu se va restrânge numai la votul Consiliului Comunal, ci că

ea, prin spirit de imitațiune, de servilism, de impulsione mai de sus, se va întinde la consiliul județean al Iașului și, pe urmă, mai departe la toate consiliile comunale și județene ale țării, astfel că inițiativa luată în secret, cu precipitațiune, de nu cu surprindere, de către Consiliul nostru Comunal va degenera în practică într-o contribuțiune pe țară, ilegalmente prelevată și ruinătoare.

Acum ni se spune că Consiliul Județean ar fi decis ca să mobilizeze, pe spezele lui, palatul ce Comuna va oferi Măriei Sale, și că aceste cheltuieli, nelimitate încă în privința sumei, ar fi foarte mari, în vedere că mobilațiunea este decisă a se face într-un mod cu totul grandios: *à la Louis XIV!*

Astfel, în parte, temerile noastre se și realizează! Ne așteptăm numai de a înregistra pe fiecare zi deciziunile celorlalte 32 de consilii comunale și județene!

Comuna Iașilor nu este ținută d-a inaugura, cu ocaziunea căsătoriei Măriei Sale, era cimentării în țară a sistemului de apanaje, de a cărui consecințe ruinătoare, caută a scăpa chiar și acele țări care practicaseră de veacuri acest sistem! "

*

Ca un apendice la revelațiunile ziarului *Dreptatea*, cată să înregistrăm zgomotul, răspândit de câteva zile în Capitală, cum că administrațiunea noastră, profitând de căsătoria Capului Statului, pe de o parte, ar fi impus tuturor comunelor rurale un dar silit de câte zece napoleoni, iar, pe de alta, ar fi mânat prin forță pe sărmanii locuitori la Dunăre, ca să primească acolo pe mirii princieri la intrarea lor în țară.

Făcând pe cetățeni de frică, să țină un buchet într-o mână și o pungă în cealaltă, guvernul speră a ascunde astfel, sub o aparență zâmbitoare adâncă durere internă a României.

În această privință, ca și în toate celelalte, domnii miniștri cugetă nemțește.

În adevăr, un proverb german zice că gulerul se vede, iar stomacul - nu.

„Man sieht mir auf den Kragen, nicht auf den Magen“.

Noi însă, care ne mândrim a fi de viță latină, preferăm cuvântul străbunului Meneniu Agrippa, că stomacul mișcă popoarele iar nu gulerul...

*

Tara întregă geme în pradă.

Sus și jos, - tot una!

Dintre cele multe, lipsa de spațiu ne constrânge de astă dată a alege un singur exemplu.

Sunt aproape două săptămâni de când s-a denunțat oficialmente Ministerului de Justiție, un furt, comis de către unul din membrii actuali ai uneia din secțiunile Tribunalului de Ilfov, pe când era încă numai grefier.

S-a descoperit, că d[omnul] Hagiache ar fi sustras o sumă de peste 25.000 lei, în bonuri rurale din averea unor orfani.

Este interesant, că prim-președinte, în acel tribunal, se afla d[omnul] Theodosiad, este interesant, că dumnealui nu știa nimic despre acel furt, executat sub președint[ia] d[omniei] Sale, că tot

dumnealui a mijlocit atunci înaintarea celui cu pricina la postul de membru; și este interesant, în fine, că acum, ocupând fotoliul de director la Ministerul de Justiție, zisul d[omn] Theodosiad, fost prim-președinte al unui tribunal, din care se fura, n-a luat până aici nici o măsură pentru a da în judecată pe zisul d[omn] Hagiache, care furase sub auspiciile d[omniei]sale.

Fapte de această natură sunt astăzi atât de numeroase, încât ar putea să provoace fundarea unui organ special, intitulat: *Anunțatorul tâlharilor*.

În momentul de față, mai mult ca orișicând, este timp de a-și aminti cineva fabula bătrânului satiric Bălăcescu, în care descrie pe un țaran mirosind coada peștelui.

— Nu știi, bade, că se împute de la cap?

— Ba știu, dar tocmai de aceea caut și eu la coadă, că doară n-a ajuns până la ea!

Fabula iritase foarte rău pe Vodă-Bibescu...

110

București, 15 / 27 noiembrie 1869

Ziarul *Democrația*, în numărul său din 13 noiembrie, publică următorul necrolog, care nu poate să nu găsească cel mai adânc răsunet în inimile tuturor românilor:

„Nenorocitul nostru amic Ioan Fălcoianu a murit în închisoarea de la Dobrovăț, trimis acolo de d[omnul] Kogălniceanu pentru o răzbunare personală, în contra parchetului român, care s-a revoltat și a depus demisiunea în corpore, în fața unei asemenea infamii.

Cu ce dar ne putem prezenta înaintea Măriei Sale de bună venire, decât cu cadavrul lui Ion Fălcoianu, ucis de ministrii lui Carol I? Cu cadavrul acestui onest june, care, într-un moment fatal, a permis să se comită un fapt nesocotit, dar care nu a putut afla grație decât prin moarte înaintea tronului, la care a lucrat cu atâta devotament și înaintea d[omnului] Kogălniceanu, pe care îl înfierase, și care, neavând curajul de a-i împlânta un cuțit în inimă, l-a supus unor torturi morale, într-al cărora chin a și expiat!

Sufletul nostru, însă, plin de durere și indignat, se consolă de pierderea acestui iubit amic prin credință, că umbra lui Fălcoianu, urmărind ca un spectru teribil pe infamul și răzbunătorul ministru, ziua pas cu pas, noaptea la căpătașul său, îl va înnebuni, — și astfel societatea română va fi satisfăcută, căci dreptatea pe care ea n-a putut-o dobândi de la Providență, va dobândi-o de la însăși remușcarea criminalului Kogălniceanu!“

Confratele nostru din Ploiești, prezentând Domnitorului de bună-venire, — negreșit ca un specimen de ceea ce făceau consilierii Tronului în lipsa Măriei Sale, — cadavrul sârmanului Fălcoianu, a uitat că acest dureros cortegiu funebru s-ar mai putea completa de minune prin vreo câteva victime de la Măcăi.

D[omnul] Kogălniceanu, în capul unei asemeni procesiuni și d[omnul] Alexandru Zissu în coada, ar face admirabilul efect al unor ciocli în timp de ciumă.

Marele Montesquieu descria în următorul mod caracterul străbunilor noștri:

„Poporul roman, mai mult ca oricare altul, se mișca prin spectacole. Spectacolul corpului sângerat al Lucreției puse capăt tronului regal. Spectacolul datomicului, apărând pe piață acoperit de răni, a schimbat forma republicii. Spectacolul virginei dezonorate făcu să se alunge decemviri...”¹

Noi invităm pe toți bucureștenii la spectacolul aducerii în Capitală a cadavrului lui Fălcoianu, deși ne turbură trista bănuială că sângele Romei a degenerat prea mult în vinele noastre, pentru ca să ne mai poată atrage astăzi altceva, decât numai doară „vicleimul“ d[omni]lor Davila și Urechia!

Cestiunea lui Fălcoianu fiind de cea mai mare importanță actuală, publicăm mai la vale în această privință articolul d[omnu]lui Bossie, sau mai bine, epistola-i către d[omnul] Kogălniceanu, pe care nimeni nu-l poate cunoaște mai de aproape decât unul din cei cinci procurori, indignați prin transferarea lui Fălcoianu din Văcărești la Dobrovăț, ba încă din întâmplare tocmai un hușean, ca și d[omnul] ministru de Interne!...

Monitorul Oficial de astăzi anunță că miercuri, în 12 noiembrie, Măriile lor Domnul și Doamna au intrat în Capitală...

*

Vorbind despre deschiderea Parlamentului, ziarul *Opiniunea Constituțională*, în numărul său de ieri, zice așa:

„La 15 curent se deschid corpurile legiuitoare; o rază de speranță lucește asupra țării; facă cerul ca majoritățile Camerei și Senatului să justifice aceea speranță, pe care națiunea o pune în ele...”

Precum vedeți, cu cât mai mult se apropie probabilitatea de a veni la putere, organele postulanților de portofolii încep a schimba fețele din prea multă emoțiune.

Astăzi *Opiniunea Constituțională* nu se mai sfiește a administra o profundă reverință la adresa „majorităților“ Parlamentului, numindu-le „rază“, și asigurând că națiunea pune speranță în ele“.

Sublim!

Dacă criza ministerială s-ar mai trăgăna câteva zile, fără ca să se poată afla cu certitudine numele celor chemați a primi încărcata moștenire a d[omnu]lui Kogălniceanu, *Opiniunea Constituțională* ar fi expusă în curând a complimenta până și pe Popa-Tache.

Acolo conduce fatalmente orice diplomație de interese personale în loc de o politică de principii!

Retragerea cabinetului actual se părea a fi decisă; oricine însă ar fi pomăzuit a-i succede, *Traian* nu va înceta de a conserva aceeași nestrămutată atitudine, pe care a inaugurat-o de la prima-i aparițiune: Româniism, Democrație și Constituțiune!...

1. *Esprit des lois*, liv. XI, chap. 15: „Le peuple romain, plus qu'un autre, s'émouvait par les spectacles. Celui du corps sanglant de Lucrece fit finir la royauté. Le débiteur qui parut sur la place couvert de plaies fit changer la forme de la république. La vue de Virgine fit chasser les décmvirs...”

*

Foaia vieneză *Der Osten*, în numărul său din 21 (9) noiembrie, descrie vizita, pe care cei doi rabini mari din capitala Austriei, ([omnii] Kuranda și Koenigswarter, s-au crezut datori a-i face Măriei Sale Domnitorului în timpul petrecerii Sale în Viena, plângându-se de pretensele suferințe ale israeliților în România.

Argumentul principal al ambilor jupâni a fost, că nici jidovii din Galitiya nu sunt mai culți decât ai noștri, încât nu este nici o rațiune de a le refuza drepturile politice, cu atât mai mult că a zecea parte din populațiunea țării este iudaică.

„Principele“ - zice *Der Osten* - a promis a recomanda studiului ministerului său această afacere.“

Iată chiar nemțește, nu ca să fim înțeleși mai bine, dar pentru a justifica veracitatea traducțiunii:

„Der Fürst versprach, diese Angelegenheit, seinem Ministerium zur Würdigung zu empfehlen“.

*

Lipsa de spațiu ne silește a remite pentru numărul viitor un important articol asupra Facultății de Medicină.

Suntem fericiți a anunța lectorilor noștri, cu această ocaziune, că *Traian* va avea de acum înainte trei corespondinți regulați în străinătate, din Paris, din Turin și din Viena, care binevoiră a ne oferi concursul lor numai din cauza unei perfecte identități de aspirațiuni.

Junimea trăiește!...

111

București, 18 / 30 noiembrie 1869

Deși înmormântarea nenorocitului Fălcoianu s-a întâmplat după deschiderea Parlamentului, totuși, călcând ordinea cronologică, noi nu putem a nu-i acorda un loc de întâietate.

În adevăr, pe când așa-numita Reprezentațiune Națională n-a văzut niciodată față-n față un alt popor (afară numai de faimoasele bande administrative, pe umerii cărora s-a urcat la Sântul Sava și la dealul Mitropoliei), coșciugul victimei de la Dobrovăț, cu marele pericol de a dispăcea aceloră, pe sub ferestrele cărora a trecut în lungul Podului Mogoșoaiei, a fost însoțit la cimitir aproape de tot ce nu e sclav și nu e tâmp în capitala României.

Iată de ce, dintr-un respect constituțional pentru adevărata suveranitate a poporului, noi vom vorbi mai întâi despre cortegiul funebru al lui Fălcoianu, trecând apoi, întrucât ne va permite spațiul, la ospiciul de copii găsiți al lui Popa Tache.

Faptul cel mai caracteristic al înmormântării a fost atitudinea cetățenilor ploieșteni, care n-au voit să piarză nici măcar această ocaziune fără a protesta cu energie contra lui 2 Mai re-nviat ca fenixul din cenușă sub regimul lui 11 Februarie.

Bărbătescul oraș, pe care nu l-au putut speria, în timpul diferitelor alegeri parlamentare și municipale, toți zbirii d[omnu]lui Kogălniceanu trimisese acum într-adins pe d[omnul] Candiano Popescu ca să verse în numele-i o lacrimă pe mormântul lui Fălcoianu, condamnat prin justiție și achitat prin martiriu.

Dacă toate jertfele desfrăului guvernamental ar provoca asemeni viguroase demonstrațiuni din partea tuturor comunelor țării, - dintre care însă, din fatalitate, cele mai multe sunt bune numai doară pentru a concurge la formarea apanajelor feudale, - însuși autorul Statutului s-ar pune pe gânduri, ceea ce nu i s-a întâmplat încă niciodată.

Dar ploieștenii au făcut și mai mult decât atât.

Ziarul *Democrația* publică un act, emanat de la consiliul lor comunal și asupra căruia noi atragem toată atențiunea celorlalte municipalități din țară, nu pentru ca să-l imite, fiind deja prea târziu, dar cel puțin ca să resimțā în fundul inimii o mustrare de cuget.

Iată-l:

„Având în vedere repețita convocare și propunere făcută de d[omnul] Primar, pentru ca o delegațiune să meargă la București și din partea acestei primării spre a felicita pe M[ăria] Sa Domnul și Doamna de buna venire, consiliul acestei comune, ca adevărat reprezentant al cetățenilor ploieșteni, care a fost dizolvat fără nici o cauză legală și a fost reales contra voinței și presiunii guvernului; având în vedere că în urma maltrărilor suferite și la care sunt expuși cetățenii acestei urbe încă din timpul alegerilor consiliului județean și a Camerei Deputaților, dizolvate de actualul guvern, nu numai nu s-a dat până acum nici o satisfacțiune legală plângerilor acestei comune, dar încă s-a poprit chiar și vocea reprezentațiunii în Adunarea țării, prin ținerea în suspensiune până acum a deputaților aleși de cetățenii ploieșteni printr-o răbdare de martiri, și că astfel, dacă ar fi cu puțință ca o delegațiune din partea cetății să se apropie astăzi de tron, ea, în locul bucuriei, n-ar avea să expună decât durerile de care suferă, - ceea ce ar fi poate neplăcut la asemenea solemne ocaziuni; pentru aceste cuvinte, consiliul comunal crede mai prudent de a se abține.“

Numai municipalitatea ieșeană a știut a rivaliza cu ploieștenii.

Iată ce scrie ziarul *Dreptatea*:

„D[omnul] Primar al urbei pusese, în săptămâna trecută, din nou în discuțiune cestiunea cumpărării unui palat, pe care consiliul comunal să-l ofere ca dar de nuntă Măriei Sale.

„Cauza ce a determinat la aceasta pe onor[abilul] nostru primar, a fost că, cu suma votată în memorabila ședință secretă, cu precipitațiune și surprindere, de 6 sau 7 mii galbeni, se încredințase însăși d[omni]a sa că este peste puțință d-a se cumpăra un palat care să poată fi dăruit Măriei Sale.

Consilierii comunali de astă dată, puși în pozițiunea de a judeca obiectul dezbaterii, forțați de aprecierile opiniunii publice ieșene și mai în măsură de a cunoaște toate consecințele inaugurării de asemenea daruri domnești, nu numai că n-au încuviințat sporirea cifrei de 6 sau 7 mii galbeni, dar au declarat că nu înțeleg să se cheltuiască în asemenea lucruri nici chiar această sumă.

Propunerea cumpărării palatului pe spezele comunei o dată căzută, ea a fost urmată de alte propuneri, între care:

Cumpărarea unui palat de către comună, în asociațiune cu consiliul județean;

Cumpărarea unui echipaj de gală;

Cumpărarea de pietre scumpe.

Consiliul comunal însă, consecvent cu principiile ce-și așternuse la dezbaterea propunerii întâi, a respins și aceste ultime propuneri..."

Cei de la putere, se pot lăuda, că fabricile lor electorale muscălești din Ismail sau din Belgrad sunt cu mult mai naționale decât Iașii și Ploieștii, negreșit în înțelesul românului guvernamental...

*

Fiind gata a trece la deschiderea Parlamentului, ne aducem aminte o întâmplare mai importantă.

Iarăși un necrolog!

Suntem într-un timp, pesemne, când mormintele se deschid unul după altul pentru cei buni, în așteptare de a veni rândul celor răi, cu acea numai diferență că numărul groapelor va fi cu mult mai mare.

Pe când bucureștenii duceau la cimitir pe Fălcoianu, ieșenii plângeau pierderea lui Georgiu Asaki, încetat din viață la 12 noiembrie, în etate de 82 [de] ani.

Întocmai ca Lazăr în Muntenia, el a fost adevăratul părinte al mișcării literare române de peste Milcov.

Doctor de filosofie, membru al Academiei din Roma, poet, pictor, dramaturg, romancier, tipograf, el dete în timpul său cea mai forte impulsivitate inteligenței românului, adormită în giulgiul fanariotismului.

La bătrânețe, el nu mai lucra nimic căci aceeași acțiune negativă, care cărunțește părul omului, îi moleșește totodată brațele și-i amortește crierii; dar generațiunea actuală, mergând înainte pe calea progresului, este datoare a celebra cu recunoștință memoria veteranilor.

Operele cele mai frumoase ale lui Asaki, care scria cu o facilitate egală, în versuri și în proză, românește, franțuzește și italienește, sunt din primii ani ai junetei sale.

Ar fi o crimă a uita că răposatul a fost socru al ilustrului Edgar Quinet, care îi datora lui aurora simțimintelor sale filo-române.

Fie-i țărâna ușoară!...

*

În fine, am ajuns și la Parlament.

Nu publicăm astăzi Discursul Tronului, căci avem de gând a-l reproduce într-unul din numerii viitori ai ziarului, alături cu Mesajul Princiar din 1864, cu care el prezintă niște asemănări miraculoase, se înțelege prin comunitatea principiului Kogălniceanu.

Ne vom mărgini deocamdată a face câteva observațiuni mai urgente în fond și în formă.

La deschiderea Corpurilor Legislative, Măria Sa Doamna ședea pe tron lângă Domnitor.

La începutul Discursului, Principele a spus:

„Realizându-se una din cele mai esențiale condițiuni ale consolidării dinastiei române, consoarta Mea, încurajată prin aceleași simțiminte de amoare și devotament, ce mi-ați arătat Mie, va putea împlini marea misiune ce-i impune Tronul României, pentru ca, amândoi împreună, să putem atinge ce-i impune scopul comun: „mărirea și prosperitatea iubitei noastre țări“.

Prin urmare, Parlamentul a fost deschis și țara va fi cârmuită de către Măriile Lor, Domnul și Doamna, amândoi împreună.

Noi întrebăm pe domnii miniștrii cum de au putut dumnealor să uite până-ntru atâtea litera și spiritul constituțiunii, care nu admite decât numai un singur Cap al Statului?

Dinastia, despre care vorbește la tot pasul, cu o predilecțiune accent[u]ată *Mesajul Princi*ar, se consolidează ea, oare, prin călcarea pactului Fundamental?...

Apoi, lăsând la o parte laudele ce-și administrează Cabinetul pentru monstroasa convențiune, prin care Prutul s-a dăruit nemților și muscalilor; lăsând la o parte semnificativul consiliu că „chipul cel mai sigur și mai nemerit de a face ca străinii să nu intervină în cele din întru ale noastre, este ca și noi să nu ne arnestecăm în trebile vecinilor noștri“, ceea ce nu se poate referi decât numai doară la suferințele României de peste Carpați; lăsând la o parte enormitatea frazei că „guvernul își pune toate silințele de a rădica pe fiecare zi justiția“, pe când, în fapt, dreptatea a ajuns a fi un scandalos monopol brevetat al „Casei Boerescu et Compania“; lăsând la o parte o seamă de curiozități de această specie, la care promitem a reveni, - să ne oprim un moment asupra următorului pasaj:

„Pentru ca armata română să serve bine de școală ostășască în toate ramurile științei militare, prin care să treacă toți tinerii români, în anul acesta i s-a dat ocazie a cunoaște și serviciul în campanie, prin manevrarea în corpuri mai numeroase. Formarea taberei de la Furceni, în timpul căreia am fost mândru d-a fi însumi în capul armatei, a produs rezultatele cele mai satisfăcătoare, atât în privința spiritului de corp, cât și în privința instrucțiunii, prin manevre sistematice; cu această ocaziune armata română, *atât de devotată dinastiei*, s-a arătat că este la înălțimea misiunii sale“.

Naivitatea taberei de la Furceni poate di iertată d[omnu]lui colonel Manu; dar este cu mult mai gravă expresiunea: „armata română, *atât de devotată dinastiei*“.

Tara întreagă nu este, oare, „*atât de devotată*“?

Ș-apoi în doitu-s-a până acum cineva de extremul devotament dinastic al armatei, încât *Mesajul Princi*ar să fie silit a-l afirma, ba încă cu *atâta*?

Lucrul merită a fi meditat.

Oricum să fie, Parlamentul s-a deschis.

Senatul și-a format biroul, punând în fruntea-i, sau mai bine, reapezând în fotoliu președințial pe d[omnu]l Plagino.

Adunarea Deputaților a amânat această operațiune până joi, sub felurite cuvinte spuse, pe lângă care, cel mai adevărat, se pare că s-a scăpat din vedere: deocamdată d[omnu]l Kogălniceanu nu poate fi președinte al Camerei, deși nu se știe dacă nu va putea până joi...

112

Discursul d[omnului] B. P. Hasdeu primind președinț[i]a Societății „Românismul“, în ședința din 15 noiembrie 1869

Domnilor,

Mi-ați oferit președinț[i]a acestei societăți.

O consider mai mult decât o onoare, mai mult decât o plăcere, mai mult decât o manifestațiune: m-ați pus, d[omni]lor, în stare de a lucra cu vigoare în înțelesul convincțiunilor mele.

Am crezut totdeauna că mântuirea neamului nostru consistă, nu în neguroasele sfere ale abstracțiunii, ci numai și numai în stindardul cel viu al Românismului.

Am crezut totdeauna, că acest măreț drapel nu poate fi rădicat sus de niște mâni veștejite, ci numai și numai de puternicul braț al junimii.

Românism ca țintă, junimea ca glonț; o teorie întreagă în două cuvinte!

Privindu-vă, mă simt fericit de a o vedea realizată în miniatură.

Suntem puțini docamdată.

Nu! Suntem foarte mulți.

Sămânța din care se desfășură acel brad al Carpaților, care ne apare ca un munte înfipt într-un alt munte, - e măruntă și uriașă totodată, căci arborele întreg se coprinde deja într-însa.

Leul este leu, chiar când se naște.

Astfel e și Românismul.

Dar o sământă d[omni]lor, lesne poate fi strivită în fașă.

Aci e răul.

Să veghem, dară, să ne ferim de uneltirile vrăjmașilor; să apărăm sămburele viitorului.

Indignațiunea se zugrăvește pe fețele d[omniilor]voastre.; se poate, oare, ca Românismul să nu fie sigur tocmai în țara românului?

E rușine s-o spunem; ar fi o greșeală s-o ascundem și o pieire ca să n-o înțelegem.

Să cercetăm situațiunea.

Inamicul este pe jumătate dezarmat, când începem a-l cunoaște mai de aproape.

Viermii cei mai periculoși nu sunt din afară, ci se formează în însuși corpul nostru gangrenat.

Când boala ajunge până acolo, omul moare, dacă nu se leapădă în clipă de membrul cel căzut în putregiune.

Popoarele, - ca și indivizii!

Bubă mai mare, dureri mai crude, agonie mai lungă, - iacă toată diferența.

Există la noi o legiune de oameni, pentru care un grec, un turc, un [h]otentot, un român, - e tot una.

Ei pretind, că meschina cestiune a naționalităților trebuie să se piarză în grandioasa concepțiune a umanității.

Nenorocții, ei nu știu, sau nu voiesc a ști, că adevăratul amic al geniului omenesc este numai acela, care-și iubește, mai nainte de toate, propria sa ginte.

Ce ați zice d[umnea]voastră despre un tablou, în care nu s-ar vedea decât o singură culoare?

Ce ați zice despre o arie, în care nu s-ar auzi decât un singur ton?

Varietatea culorilor constituie pictura; varietatea tonurilor constituie muzica; varietatea naționalităților constituie umanitatea.

Fiecare neam reprezintă în concertul total o idee diferită, fără care n-ar putea fi armonie.

Precum tipograful aşează literă lângă literă, tot așa Provedința a cules națiune după națiune, combinând din însăși diversitatea lor, unirea unui „Cuvânt“.

Lăsând ca românul să devină neamț sau muscal, ați șters o culoare, ați supres un ton, ați năbușit o idee, ați pierdut o literă, ați făcut din umanitate o caricatură, o disonanță, o galimatie!

Oare aceasta se cheamă, a iubi?

Amoarea cea adevărată se manifestă numai în concret: creându-și un ideal, sufletul îl întrupează.

Indianul este și mai sublim decât cosmopoliții noștri: el adoră natura întregă, de la furnică și până la elefant, de la pai și până la banan, de la grăunte și până la Immalai [Hymalaia]!

Și cauza: îi este lene a iubi!...

De ce să ne oprim și noi la umanitate, când ne putem întinde elastica afecțiune asupra nefinitului universal?

Pentru ce să uităm acele drăgălașe steluțe, pe care le putem iubi prin telescop?

Ridicol în teorie, cosmopolitismul este în practică un egoism rafinat!

E comod a iubi umanitatea, când aceasta ne scutește de a vedea altceva în lume, afară numai de propria noastră nulitate!

Pentru ca să vă convingeți, d[omni]lor, până la ce grad de cinică ostentațiune s-a rădicat – eram să zic s-a pogorât la noi cosmopolitismul, – îmi veți permite, biruind disprețul și dezgustul, a vă citi un pasaj, publicat mai deunăzi, într-o foaie periodică, destul de răspândită.

Iată-l:

„Românismul? Ce-i aceea? În urechi frumos lovește,
Ce-nsemnează-i greu a spune, însă sună românește,
Crezi tu c-or îndrăzni încă să deschidă a lor gură,
Când vom striga românismul, în politică,-n pictură?
Domnilor, literatura românească să vă fie,
Artea fie românească, fiți români în poezie;
Industria și comerțul să vă fie românești,
Românești d-acum să fie dogmele bisericesti,
Maniera românească, fiți români în îmbrăcare,
Românească să vă fie băutura și mâncare,
Mândrul Soare, sus pe ceruri, românește să lucească,
Căci română e d-asupra împărăția cerească!...
Prea frumos le spui acestea, însă cam brașovenește!...

Prin urmare, literatura noastră nu trebuie să fie românească, arta noastră nu trebuie să fie românească, poezia noastră nu trebuie să fie românească, industria noastră nu trebuie să fie românească; căci niște asemenea pretențiuni sunt tot atât de absurde, ca și când ar propune cineva romanizarea Soarelui și a împărăției cerești!

Românismul este o brașovenie!...

După *Convorbiri Literare* toate cată să fie umănitare!

Este o adevărată nenorocire că până și versurile de mai sus nu sunt scrise astfel, încât fiecare vorbă să fie luată dintr-o altă limbă!...

Scriind curat românește, poetul căzu într-o groasă contradicțiune!

Nu toți cosmopoliții sunt atât de sinceri.

Unii dintre ei nu combat pe față românismul.

Ei posedă două stratageme ingenioase, ca să ajungă la același rezultat pe o cale mai sucită.

Dentâi: libertatea mai pe sus de naționalitate.

Un liberalism în culme!

Dar pentru ca cineva să fie liber, cată mai înainte să existe.

Românul nu mai există, dindată ce încetează a fi român.

Devenind muscal, el există ca muscal, devenind neamț, el există ca neamț; însă ca român - nu!

Babilonienii, asirienii, cartaginezii, sute de națiuni stinse, nu mai există astăzi, nu pentru că n-au lăsat copii și nepoți, ci numai pentru că aceștia au uitat individualitatea lor națională.

Un mort are el nevoie de libertate?

Ce satiră!

Când această frumoasă tactică nu reușește, mai este o alta și mai dibace.

Noi am dori a lucra românește, - zice oftând cosmopolitul mascat, - dar nu e oportun!

Oportunitatea cere să fim turci, tătari, israeliți, până ce va veni odată rându românismlui.

Ce este oportunitatea, d[omni]lor?

Negațiunea principiului?

Ce e principiul?

Adevărul.

Oportunitatea este o minciună!

Arătați-mi, însă, un singur popor, crescut prin regimul minciunii.

Așa se dumesnicesc numai sclavii pe care adevărul i-ar smulge de sub jugul despotului!

Nemic mare în lume n-a prins rădăcină fără să fi avut martiri.

Dacă apostolii lui Christ judecau că nu era oportun a se expune la tortură, omenirea ar fi idolatră până astăzi.

Răscoala lui Tudor Vladimirescu n-a fost oportună, deoarece n-a reușit.

Revoluțiunea din '48 - de asemenea.

Cu teoria oportunității, România s-ar mai zbuciuma încă sub talpa fanariotului!

Națiunile merg înainte numai pe calea principiului.

Cine se teme a fi român totdeauna, sub pretext de oportunitate, nu e român niciodată!

Cosmopolit ca și ceilalți, dânsul n-o spune verde și limpede, calculând a nu fi oportun nici aceasta!...

Șiret de meserie, el uită că violența nu este nici măcar un semn de inteligență...

Așa dară, d[omni]lor, dușmanul cel mai neîmpăcat al românismului este spiritul cosmopolit, răspândit în țară, mai mult sau mai puțin, sub diferite forme, când mai fine, când mai grosolane, când fățiș,

când îmbrobodit în larva libertății fără naționalitate sau al oportunității fără principiu!

Din fericire, el nu ne poate amăgi!

Junimea este incapabilă a trăi în minciună și în metafizică: îi trebuie adevăr și viață!

Plină de forțe, ea nu le ascunde, precum se pitulează slăbiciunea; până și apatia-i aparentă este somnul unui Vezuviu!

Neatinsă de miasma corupțiunii, ea caută să-și exercite puterea pe calea binelui: până și rătăcirile sale sunt ca suflul alunecat în treacăt pe luciul unui cristal.

Neamețită prin vârtejul străinătății, ea nu s-a deprins a-și batjocori leagănul. Dovadă această societate!...

Iată de ce, d[omni]lor, vă mulțumesc din adâncul conștiinței, că m-ați crezut destul de tânăr între cei bătrâni pentru ca să poci înțelege aspirațiunile și să împart speranțele d[omniilor]voastre.

Să trăiască Românismul!...

El este pentru noi prima condițiune pentru ca să putem iubi umanitatea.

El este pentru noi prima condițiune pentru ca să putem iubi libertatea!...

El este pentru noi prima condițiune pentru ca să putem iubi adevărul.

Românismul este umanitate, libertate și adevăr...

Cosmopolitismul - egoism, sclavie și minciună!...

113

București, 20 noiembrie /

2 decembrie 1869

Promisesem a reproduce *Mesajul Princiare* față-n față cu acela din 1864, pe lângă care, dacă s-ar mai adăuga portretul d[omnu]lui Kogălniceanu, am avea la un loc o familie întreagă: tată și copii.

Extrema lungime a ambelor documente, care se aseamănă de minune până și prin această condițiune de formă, ne împiedică a realiza promisiunea.

Ne vom mărgini, dară, a semna la puncturile cele mai bătătoare la ochi.

Unica diferență esențială consistă în aceea, că Vodă-Cuza își începea discursul prin: „cu o dreaptă mândrie de Domn și de Român“.

Cuvântul „român“ nu mai figurează de astă dată.

Toate celelalte deosebiri sunt mai mult sau mai puțin secundare, pe când analogiile, din contra, ne uimesc la tot pasul prin extrema lor greutate.

Mesajul actual zice la sfârșit:

„Să înlăturăm luptele de partid“...

Mesajul din 1864 zicea la început:

„În ce stare de pieire luptele de partid și visurile unor ambițioși aduseseră țara!“

Unul la sfârșit, cellalt la început, o simplă transpunere de rânduri, dar fondul este același!

Mesajul actual, vorbind despre călătoria Măriei Sale la Rin, zice:
„Onorurile ce am primit de la suverani, ale căror curți am vizitat, se răsâng
asupra națiunii române“.

Mesajul din 1864, vorbind despre călătoria lui Vodă-Cuza la
Constantinopole, zicea:

„Onorurile¹, date Domnului României, sunt [onoruri]¹ date însăși României“.

Atunci „onoare“, astăzi „onor“, lucru dubios în ambele cazuri,
- iată toată diferența!

Apoi, lăsând la o parte pasajele despre descentralizare, despre
biserici, despre instrucțiunea publică, despre căi ferate și șosele, până
și despre portul de la Marea Neagră, toate asemănându-se ca niște
frați gemeni în ambele discursuri, să trecem d-a dreptul la armată.

Mesajul actual zice:

„Pentru ca armata permanentă să serve bine de școală ostășească în toate
ramurile științei militare, prin care să treacă toți tinerii români, în anul acesta
i s-a dat ocaziunea[ă] a cunoaște și serviciul în campanie, prin manevrarea în
corpuri mai numeroase. Formarea taberei de la Furceni, în timpul căreia am
fost mândru d-a fi însumi în capul armatei, a produs rezultatele cele mai
satisfăcătoare, atât în privința spiritului de corp, cât și în privința instrucțiunii,
prin manevre sistematice; cu această ocaziune armata română, *atât de devotată
dinastiei*, s-a arătat că este la înălțimea misiunii sale“.

În revista trecută noi am demonstrat deja suprema necuviință
din partea ministeriului de a accentua „atâta devotament dinastic“ al
armatei, ca și când lucrul n-ar fi destul de sigur și fără această
intempestivă afirmare.

Mesajul din 1864 zicea:

„Armata noastră a primit o nouă lege de recrutare și de organizațiune, în
vedere de a cruța resursele noastre bugetare, și totodată de a sporii mijloacele
noastre de apărare. Mai multe stabilimente militare s-au înființat, și în curând
țara va fi înzestrată cu acelea ce-i mai lipsesc. Și vorbind aicea de armată, *nu
pot decât a o felicita pentru spiritul său de ordine și pentru devotamentul către
țară și către tron, de care pururea, și în toate ocaziunile mi-a dat puternice
dovezi*“.

Ni s-ar putea răspunde, negreșit, că asemănarea între ambele
discursuri nu este perfectă, pe cât timp noi mai avem încă libertatea
presei, sugrumată prin regimul statului.

Astăzi bandele electorale ne bat, - și noi scrim.

Astăzi d[omnul] Alexandru Zissu ne torturează, - și noi scrim.

Astăzi d[omnul] Boerescu utilizează justiția într-un înțeles patri-
arhal, - și noi scrim.

Astăzi d[omnul] Kogălniceanu re-nființează pedeapsa de moarte,
- și noi scrim.

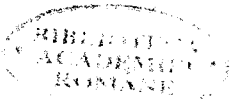
Astăzi municipalitatea ne despoaie printr-o monstruasă loterie, -
și noi scrim.

Astăzi ungurii ne calcă [h]otarele, - și noi scrim.

Astăzi austriecii ne insultă, - și noi scrim.

În fine, dacă este ceva care a scăpat până acum pe guvernul

1. În text: „Onorele“, „onoare“ (n. ed.).

nostru, este anume această latitudine, lasată nouă deocamdată de a scri, fără ca să ne asculte.

Un om care nu se împiedică în limbă, își revarsă focul în vorbă și se liniștește; un găngav sau un mut, când se simte în neputință de a se răzbuna prin cuvinte, se aprinde și apucă măciuca.

Așa sunt și națiunile.

11 Februarie nu se întâmpla, dacă d[omnul] Kogălniceanu nu punea de mai nainte cu brutalitate, un căluș în gura țării.

Se zice că dumnealui ar dori, cu orice preț, s-o mai facă și astăzi...

În adevăr, ziarul *Românul* în revista-i de miercuri, ne asigură că ministrul de Interne al Măriei Sale Carol I din 1869 nu face altceva, decât ceea ce făcea ministrul de Interne al Măriei Sale Alexandru Ioan I din 1864.

Bunăoară:

„— A! Ați criticat modul în care se numeau deputații sub regimul Statutului? Ei bine, vor fi tot astfel numiți sub regimul Constituțiunii de la 30 iunie, plus bâta bandelor de ex-puşcăriași și-a jandarmilor deghizați.

— A! Ați criticat împrumutul Zarif de sub Cuza-Vodă? Ei bine, veți avea sub Principele Carol împrumutul-loterie al comunei Capitalei.

— A! Ați criticat concesiunea Godillot sub Vodă-Cuza? Ei bine, veți avea sub Principele Carol învoirea comunei în afacerea Godillot, ce este mai boacăna decât concesiunea.

— A! Ați criticat administrațiunea financiară de sub Vodă-Cuza? Ei bine, veți avea asemenea risipe și jafuri în toată țara, și Statul va plăti deja de la-nceput dobânzi de 12 la sută.

— A! Ați strigat că nu s-acordă dreptul de întrunire? Ei bine, îl veți avea, dar vor veni bandele și vă vor bate, și polițaiul vă va da afară, precum s-a făcut la Târgoviște.

— A! Ați strigat contra justiției și-a lipsei de libertate? Ei bine, veți avea acum libertatea, dară vă vor bate ex-puşcăriași chiar pe piețele Capitalei, și toți cei bătuți vor fi închiși și dați în judecată.

— A! Ați strigat că supt domnia lui Vodă-Cuza s-acuzau oamenii de comploturi, s-arestau și-apoi o amnistie spăla pe miniștri de fărâdelegile lor. Ei bine, veți avea sub principele Carol un nomol de asemenea fărâdelegi, din care vom scăpa tot prin amnistie.

— A! Ați strigat contra complotului Bontilă. Veți avea acum complotul Pozovici, ce va fi și mai ridicol.

— A! Ați strigat că se protejau culpabilii? Veți avea acum uciderea de la Cuca-Măcăi, veți avea recunoașteri oficiale că crima s-a comis în ziua când prefectul era acolo, și prefectul nu v-a dat în judecată, fiindcă nu găsește cu cale ministrul Justiției.

— A! Ați strigat că supt Cuza și Statutul se țineau oameni închiși în contra prescrierilor legii? Veți avea acum, sub Constituțiune și sub Principele Carol, prizonieri trimiși în contra legii la Dobrovăț și la Bucovăț; veți avea protestarea a șase procurori în favoarea legii și veți vedea că numai voința ministerului are putere și că rezultatul este moartea celui închis prin violarea legii.

— A! Ați strigat pentru a compromite pe Vodă-Cuza: Osoiul!... Ei bine, vom compromite și noi pe Principele Carol...”

Oricum să fie, deocamdată țara este foarte fericită, după cum ne asigură *Mesajul Princiar*.

Nu trebuie să credem, însă, că ea n-a fost și mai zâmbitoare în alte epoci ale istoriei naționale.

În 1848, deși nemții de tot felul nu erau încă la noi așa de numeroși, totuși se publica aici o foaie teutonică, intitulată *Bukarester Zeitung*.

În numărul său din 20 aprilie, ea descria naivilor săi lectori o adunare de boieri, ce se întrunise în palatul princiar cu două zile înainte.

Vodă-Bibescu rostise atunci următorul cuvânt:

„Evenimentele care au schimbat de curând fața Europei, au pus pe puterile protectoare ale noastre, de a se gândi asupra atitudinii țării. Maiestatea Sa Împăratul Rusiei a trimis la Iași, pe generalul Duhamel, și se mai așteaptă acolo peste puțin un comisar din partea Porții Otomane. Ei vor veni și la noi. Va fi o adevărată fericire pentru mine de a le arăta pretutindeni liniște, mulțumire și cea mai deplină unire între guvernul meu și între toate clasele societății. Mă simț puternic prin înțelepciunea, încrederea și iubirea țării...”

Peste câteva zile a izbucnit revoluțiunea din 11 Iunie.

Organ constituțional în toată puterea cuvântului, *Traian* nu poate a nu se înfiora, văzând fatalul pripor, pe care au pornit vizirii noștri, tocmai pe când țara ar dori mai mult a se odihni de zguduiri trecutul prin înflorirea românismului și a democrației sub juna dinastie a lui Carol-Vodă!

*

În momentul de a pune ziarul sub presă, primim un articol despre Facultatea de Medicină, din partea unui comitet de medici români din Capitală; o adresă de mulțumire către *Traian* în genere și mai în special către colegul nostru d[omnul] Basiliu Maniu, pentru energica propagare a ideii Congresului pan-latin, de la mai mulți cetățeni din Brăila; și, în fine, prescriptul verbal despre fundare în Botoșani a asociațiunii contra năvălirii israelite, subscris de toți membrii și pe care ni-l comunică însuși biroul.

*

În ședința de astăzi, Camera Deputaților alese președinte pe d[omnul] Gregoriu Balș prin 48 voturi.

D[omnul] Costache Bozianu avu numai 10 sufragii.

Țara d[omnului] Kogălniceanu!...

114

București, 25 noiembrie /

7 decembrie 1869

Cine l-a adus?

Cine ne va scăpa de dânsul?

Iată preocupățiunea generală a opiniei publice în fața ultimei faze, la care a ajuns, încetul cu încetul, cabinetul actual, încât nu-i mai rămâne de acum înainte decât un singur pas, pentru ca să se

decidă o dată pentru totdeauna, într-un fel sau în altul, soarta latinilor din Orient.

Timpul de față nu există în natură: totul sub Soare, ori că nu mai este, sau că nu este încă, în momentul când se vorbește.

Trecutul și viitorul sunt singurele forme posibile ale existenței, între care așa-numitul prezent se așează numai din sistem, ca o ficțiune intermediară.

Guvernele, ca și partidele, trăiesc prin trecut și prin viitor.

Trecutul lor este ceea ce au făcut, viitorul – ceea ce cugetă să facă.

Faptele trecutului nu sunt un mister pentru nimeni; cugetările viitorului, în starea socială din secolul nostru, se pot de asemeni descoperi, mulțumită organelor de publicitate.

Ziarele s-au inventat, nu atât spre a înregistra seaca actualitate, precum spre a pregăti ziua de mâni.

În acest mod, un guvern, ca și un partid, lesne poate fi urmărit până într-adâncul conștiinței.

Ministeriul nostru își manifestă pe față și ne-necetat tendințele sale printr-o mulțime de foi și de foite.

Monitorul Oficial este cea mai puțin importantă din toate, fiind menit a pune la dosar numai ceea ce s-a făcut.

Pressa este și mai accesorie, fiind creată unicamente spre a combate pe un singur cetățean.

Organele guvernamentale, în adevăr prețioase din punctul de vedere al pulsului ministerial, sunt *Trompeta Carpaților* și *Adunarea Națională*.

Ambele aparțin direct d[omnu]lui Kogălniceanu.

Ș-apoi, în cabinetul actual mai este, oare, cineva afară de dumnealui?

Un om, pus între cinci oglinzi, se pare a fi șase oameni, toți deopotrivă urâți, dacă e urât originalul: acesta-i rolul d[omnu]lui Kogălniceanu între ceilalți colegi de portofoliu!

Așadară, organele personale ale d[omnu]lui ministru de Interne exprimă ideea cabinetului întreg.

Susul se răsfrânge în acest jos, întocmai ca o figură în fundul unui puț.

Iată ce zice *Trompeta Carpaților* în fruntea revistei sale politice de duminică:

„Biroul Camerei s-a votat în ședința de joia trecută.

Suntem datori, dară, a da oarecari deslușiri lectorilor noștri, pentru că biroul unei adunări legislative nu este și nu poate fi lucru al absurdului; analizăm acest birou cel puțin în președintele și vicepreședinți, partea adevărat politică a biroului, precum se diseacă orice corp spre a se vedea elementele din care este compus.

Astfel, dară, zicem: onorabilul d[omn] Grigore Balsch este un personaj, care a fost opozant viguros lui 11 Februarie; d[omnul] general Florescu este maist pur, refuzând ministeriul de ori câte ori i s-a propus după 11 Februarie; d[omnul] George Vernescu este ministru al lui 2 Mai; și numai unul din toată președent[ia] biroului, onor[abilul] d[omn] George Cantacuzeno se poate numi februarist curat.

Vază oricine cum revine justiția după orice catastrofă.

Oliul se confundă, ajunge în fund prin amestec prin zguduire; îndată însă ce liniște[a] dă locul fiecărui element, oliul se urcă d-asupra.

Întrebăm acum: unde sunt februaristii? La fund? Numai tulburările au putut să-i ridice un moment d-asupra; și cât starea normală a lucrurilor își reia imperiul, orice parte a amestecului revine la locul ei. Edificatorii revin încet, încet la lucruri, și tot mai putem spera“.

„Ce însemnează, oare, această intimă cugetare a d[omnu]lui Kogălniceanu?

A zice că suntem sub regimul lui 2 Mai și că tot mai putem spera, poate avea numai două înțelesuri, egalmente semnificative, ori că le vom considera pe fiecare în parte, sau că le vom căsători împreună.

„Tot mai putem spera“ vrea să zică, numai persoana lui Cuza ne lipsește deocamdată.

„Suntem sub regimul lui 2 Mai“, - vrea să zică: constituțiunea s-a înlocuit prin dictatură.

Provocăm pe oricine a explica altfel această propagandă atât de limpede ad d[omnu]lui Kogălniceanu!

Însă, pentru ca ambele înțelesuri de mai sus să se poată realiza pe deplin, trebuie sfâșiată, mai întâi de toate, orice opozițiune, chiar când ea este deja redusă, d-abia la surdele geremiade ale tiparului.

Libertatea presei cată să fie nimicită cu orice preț.

Cellalt organ al d[omnu]lui Kogălniceanu a luat asuprași de a așterne tărâmul.

Iată cum se începe revista *Adunării Naționale* de duminică:

„E de prisos să mai amintim ceea ce s-a zis de atâtea ori, ceea ce e știut de toți, că guvernul actual a avut totdeauna lăudabila intențiune d-a nu face nici un proces de presă; măsură cu care guvernul a respectat toate libertățile noastre, și mai ales libertatea presei, e mai presus de orice, s-ar putea zice, pentru ca să mai cercăm prin vorbe a ne ridica la înălțimea acestui adevăr.

Dar, oare, fi-va destul atâtea? E, oare, de ajuns ca guvernul să fie gardianul libertăților noastre, pe când noi înșine ne silim din toate puterile noastre să le sugrumăm, să le ucidem, cu toată neobosita supraveghere a celor ce ni le-au dat, și voiesc a ni le păstra?

Nu ne punem, oare, într-o tristă contradicțiune cu popoarele acelea, care se luptă în contra guvernelor când le văd că le calcă libertățile, deoarece la noi guvernul este acela care se luptă în contra celor ce le calcă și voiesc moartea lor.

Iată cu toate acestea ce se întâmplă cu libertatea presei, care, după cum am repetat-o de atâtea ori, voiește singură să-și sape groapa, în mâinile celor ce au făcut și fac necontentit cel mai mare abuz de ea.

Nu știm dacă fatalitatea va justifica vreodată dreptele temeri ce le presimțim de la asemenea tristă stare de lucruri.“

Prin urmare, presa este în pericol, deși oricine își va fi dat osteneala de a alătura ziarele opozițiunii actuale cu pamfletele guvernului, n-a putut a nu se încredința în modul cel mai decisiv despre extrema urbanitate a celor dentâi față cu dezgustătoarea brutalitate a celorlalte.

În aceeași zi, cântând din două instrumente diferite, însă după aceleași note, ca doi muzicanți dintr-un singur orchestru după vârguța

aceluiași maestru de capelă, ambele organe ale d[omnu]lui Kogălniceanu ne prevestesc culmea despotismului.

Trompeta Carpaților zice: „dictatură“!

Adunarea Națională zice: „încătușarea presei!“

Pentru ca concertul [sic!] să fie analizat pe deplin, trebuie să mai adăogăm alte două zgomote, răspândite în același timp și, căroră, chiar din cauza minunatei coincidențe, ar fi cu greu a nu le acorda un mare grad de probabilitate.

Pe de o parte, se zice, că faimosul d[omn] Alexandru Zissu, pomăzuit a deveni duce de Măcăi și marchez de Cuca dindată ce se va inaugura în țară ceva mai fățiș feudalismul nobilitar, ar fi raportat d[omnu]lui Kogălniceanu: „în Argeș se clocește o cumplită revoluțiune!“

Pe de altă parte, se vorbește despre o listă de proscricțiuni, în care n-ar fi uitată, negreșit, junimea de la *Traian*, desplăcuta ante-gardă a românismului contra tuturor planurilor de înstrăinare.

O dată presa turtită, țara pusă în frâu sub pretext de ordine, dictatura proclamată și opozițiunea aruncată peste [h]otare, cinci milioane de nemți de la Rin și de la Baltica sunt gata a coloniza România.

În urmă, libertățile chiar restabilindu-se, ele vor fi nemțești.

Înșiși exilații vor putea fi rechemați, învățând însă mai întâi limba lui Guttemberg!...

Ca post-scriptum la această revistă, iacă ce zicea răposatul Marțian sunt acum nouă ani:

„De la anul 1835 se formă în Lipsca o pleiadă de economiști și oameni de stat, care prin graiul viu, prin opuri și ziare, propagară ideea că emigrațiunea germană, trebuie să se stăvilească în direcțiunea ci către America și să se îndrepte către Orient, unde colonii, aproape de Germania și sub protecțiunea puterii ei, vor putea, nu numai a-și conserva naționalitatea în mijlocul națiunilor mai mici și eterogene (unguri, slovaci, români, serbi, bulgari, etc.), dar vor forma totodată picheturi sau sentinele ale germanismului, care vor servi de bază la o operațiune politică, pentru ca să se câștige țărmul Mării Negre, căci aceasta este și trebuie să devină limita naturală a Germaniei!“

Această idee nu este din cele care să nu prindă loc în inimile patrioților germani și, mai cu seamă, în inima școalei pan-germanismului. Agitațiunea ei creștea în cercurile literare și a pătruns și în regiunile guvernamentale. Prusia, încă din 1847, a făcut pas, pentru ca Confederațiunea Germană să declare cauza colonizării sub protecțiunea colectivă a Confederațiunii. Conventul național din anul 1848 a îmbrățișat cauza cu căldură, dar lucrarea i-a fost întreruptă de împrejurările politice de atunci, care nu-i lăsară timp a discuta un proiect de lege, ce comitetul de economie națională îl elaborase ad-hoc. Și în Colegiul Principilor a propus Prusia de a se înființa un oficiu, însărcinat cu treburile colonizațiunii.

Cincisprezece comitete private se întemeiaseră încă înainte de 1848. Scopul lor este: a ajuta colonizațiunea, prin toate mijloacele, prin mijloace materiale, intercesiuni, și sfat. În anul 1848 s-a întemeiat Comitetul Național Central de Colonizare Germană și acest comitet convocă un Congres, la care au luat parte, nu numai reprezentanții comitetelor private din toată Germania, ci și o mulțime de economiști naționali și oameni de stat.

Statele germane mai orientale au trimis la acest congres anume delegat.

1. În text: „staturile“ (n. ed.).

Aci s-au expus prin argumente lungi și explicite că curgera coloniilor trebuie să se deoarne de la direcțiunea către America și să se îndrepte către Răsărit, pentru a asigura Germaniei domnia peste Dunăre, de la izvor până la mare..."

Sfârșind, repetăm încă o dată cele două întrebări de la începutul revistei în privința guvernului actual:

Cine l-a adus?

Cine ne va scăpa de dânsul?

115

București, 27 noiembrie /

9 decembrie 1869

Despre Biroul Adunării Deputaților am vorbit deja în revista trecută, sau mai bine zicând am lăsat de astă dată să vorbească *Trompeta Carpaților*, mai competentă în această materie, care declară în gura mare că toți președinții Parlamentului nostru sunt luați pe sprânceană dintre oamenii statului.

Reprezentățiunea Națională de pe Dealul Mitropoliei mai avea încă de ales comisiunea bugetară, cu care și-a bătut capul două zile în șir, aproape fiecare deputat votând pentru alte persoane, până ce Beizadea-Mitică, văzând că numai de frică se va forma o majoritate, s-a simțit dator a striga: „este scandal, domnilor“!

Se înțelege de la sine, că această energică atitudine a primului ministru a produs un efect imediat: „comisiunea bugetară s-a ales“.

Gelos de succesul d[omnu]lui Demetriu Ghica, colegul său de la Interne făcu una și mai boacănă.

D[omnul] Radu Mihail începând a vorbi despre urgia de la Cuca-Măcăi și constatând piedicile, pe care le-a întâmpinat la Ministerul de Rezel până să poată răzbate la dosarul relativ la această monstruoasă expedițiune administrativă, d[omnul] Kogălniceanu opri pe orator și nu-i permise a continua discursul.

În fine, până și colonelul Manu a socotit de cuviință a nu rămâne în urmă pe cale prestigiului ministerial, răspunzând la plângerile d[omnu]lui Radu Mihail, că nu putea să bage în seamă cererea unui deputat, în josul căreia nu figura formula sacramentală: „primiți considerațiunile mele“.

Ambițiosul reprezentant al junelui boierism, voiește a fi considerat cel puțin pe hârtie: „pas grand' chose“!

Pe lângă grava ocupațiune de a vota o comisiune într-un interval de patruzeci și opt de oare și pe lângă înalta satisfacțiune de a asculta complimentele d[omni]lor miniștri, Camera Deputaților, printr-un exces de activitate, a reușit încă a confecționa un proiect de răspuns la Adresa Tronului.

Iată-l:

„Adunarea se simte fericită de a putea, încă o dată, exprima în numele națiunei via sa mulțumire pentru căsătoria Măriei Tale cu ilustra și grațioasa principesă Elisabeta de Wied. Adunarea Măriei Tale vede în acest act consolidarea dinastiei Române și asigurarea stabilității în viitor.

Suntem, cu drept cuvânt, mândri de primirea ce suveranii Europei au făcut Măriei Tale; relațiunile personale mai de aproape stabilite între M[ăria] Ta cu

suveranii străini înlesnind și mai mult bunele noastre raporturi cu celelalte puteri, vor grăbi soluțiunea diverselor cestiuni internaționale.

Țara întreagă este adânc convinsă de bunele și patrioticele intențiuni ce Măria Ta ai manifestat, atât în Discursul Tronului, cât și în alte multe ocaziuni.

Adunarea crede că nu poate răspunde mai bine acestor nobile simțăminte decât exercitând la timp, în puterea dreptului său constituțional, un control serios și nepărtinitor asupra actelor, atât din năuntru, cât și din afară ale guvernului Măriei Tale.

Am fost, Măria Ta, foarte simțitori la apelul de concordie ce ni s-a făcut de la înălțimea Tronului. Cu sinceritate preocupati de binele public, vom fi fericiți de a vedea menținându-se armonia în puterile statului.

Adunarea se va sili a face cât [mai] roditoare lucrările sesiunii actuale. Astfel, vom putea răspunde la dreapta așteptare a Măriei Tale și la legitima dorință a țării, făcând să înainteze națiunea pe calea măririi și a prosperității, astfel vom putea contribui la întărirea bazelor noului nostru edificiu social“.

Călătoria Măriei Sale Domnitorului, – iacă tot ce și-a permis a și așa-numita Reprezentațiune Națională!

Aceasta se cheamă: „un control serios și nepărtinitor asupra actelor atât din năuntru cât și din afară!“

Este și mai ciudată expresiunea prin care se încheie reverența parlamentară: „întărirea bazelor noului edificiu social“.

De patru ani, – și tot încă nou.

S–apoi, ce însemnează oare „social“?

De la 2 Mai încoace România a avut în vedere numai cestiunea politică.

Suntem, oare, în 1864, când, în adevăr, se putea zice: „noul nostru edificiu social?“

Mandatarii d[omnu]lui Kogălniceanu adormit-au în urma statutului, pentru ca să se redeștepte ameițiți d–abia astăzi, crezându-se tot sub Vodă Cuza?

Sau fi–va aceasta vro prevestire indirectă despre o altă cestiune socială viitoare, precum ar fi, bunăoară, înființarea unei noblețe ereditare?

Colonizarea țării cu berarii de la Rin ar fi, de asemenea, o cestiune socială...

Am dori foarte mult, ca *Monitorul Oficial* să ne explice în ce anume înțeles, dintre cele de mai sus, trebui[e] să se ia „noul nostru edificiu social“ din *Răspunsul la Adresa Tronului*.

Până atunci maritajul princiar fiind la ordinea zilei, iacă cum îl apretuiește ziarul *Albina* din Pesta, în numărul său din 21 noiembrie:

„După ce țara a proclamat cu multă solemnitate și în unanimitate ereditatea tronului, trebuia, prin consecință, să salute cu asemenea solemnitate și unanimitate și căsătoria Domnului.

Dar dacă vom crede foilor străine seamănă nu se fi petrecut faptul tocma astfel: entuziasmul ce produsese acea solemnitate, pare că de atunci până acum s–a c–am răcit.

Ce să fie cauza răcelei? Ori că sub guvernul d[omnu]lui Ghica, ministrului președinte, nu mai poate rodi entuziasmul în țară? Ori că întâmplarea căsătoriei fără a înștiința Camera, va fi însuflat temeri românilor liberali ce–s aderinți ai datinelor constituționale? – Fie oricum, efectul e clar: Măriile Lor nu găsiră la București acea primire sărbătorească, la care poate că mulți se vor fi crezut în drept a se aștepta.

Foile guvernamentale și cele amice guvernului se aratără singure voioase, publicând și câte o poezie ocazională în dauna literaturii românești...“

Făcând această riguroasă analiză, confratele nostru de peste Carpați a scăpat din vedere nămolul de felicitățiuni de tot felul, publicate mereu în columnele foilor guvernamentale.

Un entuziasm mai înfocat ar fi peste puțință!

Atrăgând, dară, toată atențiunea *Albinei* asupra faptului, noi ne grăbim din partea-ne a explica modul, prin care s-a obținut o manifestare atât de grandioasă.

Iată un act care ni se trimite din Ploiești:

„No. 4571, octombrie 11, anul 1869.

SUBPREFECTUL PLAȘI[I] FILIPEȘTI, DIS[TRICTUL] PRAHOVA.

„Domnule Primar al comunei...

După cum cunoașteți, M[ăria] S[a] Domnitorul, la 4 curent a săvârșit logodna cu Princesa Elisabeta de Wied.

Un act așa de mare importanță și de la care depinde viitorul patriei noastre cred că este de a noastră datorie chiar a-l celebra prin rugăciuni către cel Atotputinte, implorând grația și protejarea junilor noștri suverani.

Astfel, dară, duminică, la 12 curent, veți face a se celebra în biserica comunei d[umnea]voastră un te-deum religios, la care veți asista d[umnea]voastră, consilierii, cum și *întreaga comună*.

Despre toate ce se vor petrece la acest te-deum veți comunica în grabă subprefecturii, *împreună cu actul de felicitarea Măriei Sale Domnitorului și a ilustrei Sale Logodnice din partea locuitorilor, spre a se trimite la destinația lor.*

Subprefect, C. Stoicescu.“

Orice comentariu ar fi de prisos, cu atât mai mult că adresa d[omnu]lui zapciu din Filipești, din norocire și deocamdată nu este scrisă nemțește.

Peste puțin vom fi siliți a reproduce toate actele administrative în limba germană și cu o traducere română, dacă încă ni se va permite un asemenea lux.

Pentru ca lectorii noștri să se încredințeze pe deplin, că aceasta nu este nicidecum o glumă, iată ce scrie o corespondență din Galați, publicată în ziarul *Dreptatea* din 13 noiembrie:

„Este acum o lună de zile de când am văzut afișe lipite pe stradă din partea Primăriei și a poliției de Galați, că locomotivele căii ferate au să înceapă a circula, de la malul Dunării până la Vadul Ungurului etc. Trei săptămâni în șir am mers la debarcaderul căii și abia după alte două afișe au început ieri, la 3 (15), a curentei a circula locomotivele, și anume, *Dr. Strussberg* și *Ratibor*. Ce nume de ale d[omnu]lui Strussberg vor mai fi și acestea?

În fine, în timpul ducerii mele la debarcaderul căii, am văzut și locomotiva numită *Fürst Carol*. Mi-am zis, ce *Fürst* să fie acesta... Să fie Domnitorul României?... Nu se poate, căci noi avem Principe Domnitor și ar fi scris Carol.

Încă un nemțism. Fiecare vagon are scris pe el, cu litere capitale, în limba nemțească, R. E. B. (Romanische Eisen-Bahn) și R. St. E. (Ratibor-Strussberg Eisenbahn), ca și când ar fi o cale ferată în țara nemțească și plătită de nemți, când datoria concesionarului era să scrie în limba română, adică: *Calea Ferată Română*, sau inițialele: C. F. R.“

Germanismul a început a cutreiera România cu iuteala aburelui. Nu știm numai dacă șinele sunt destul de solide, pentru ca să nu se răstoarne trenul...

116

București, 29 noiembrie /

11 decembrie 1869

În numărul trecut al lui *Traian* corespondentul nostru parizian, ale cărui informațiuni sunt totdeauna luate din fântânile cele mai autentice, ne-a împărtășit importantul fapt, că guvernul francez se apucă tocmai acum a persecuta în toate modurile pe israeliții din Algeria deși ei nu sunt acolo mai mulți de 40.000, iar nu o jumătate de milion ca în martira Românie.

Este, dară, învederat că până și în regiunile cele mai ebreofile din Occident se pregătește, cu încetul, în această privință, o puternică reacțiune, pe care nu o va putea paraliza nici chiar alegerea prin subterfugiu a d[omnu]lui Crémieux ca deputat al unei circumscripțiuni electorale din Paris.

Numai guvernul nostru nu voiește să priceapă aceasta.

D[omnu]l Kogălniceanu a făcut să apară în Paris o broșură în 62 pagini în 8, intitulată: *La question des Israélitès en Roumanie*.

O avem înaintea ochilor noștri.

Se-nțelege de la sine, că numele autorului nu figurează în acest opuscul: dar grifa-i se recunoaște prin acea împrejurare că nu încetează a admira la tot pasul faimosul răspuns din luna iunie la nota consulatului francez.

Ei bine, știți, oare, care-i concluziunea acestui ultim manifest al d[omnu]lui Kogălniceanu?

Dumnealui susține cu energie că este treaba evreilor a dezlega la noi cestiunea israelită!!!

Precum vedeți, expedițiunea oficială a doi rabini peste Milcov spre a face acolo, la fața locului, rechizitoriul procesului, n-a fost decât un elocinte preludiu al unei sisteme întregi.

Israeliții ne despoaie! – se aude din toate părțile.

Să trimitem pe d[omnu]l Armand Lévy, ca să vadă dumnealui, dacă este așa sau dacă nu este; – răspunde cu sânge rece d[omnu]l Kogălniceanu.

Nu mai putem de evrei! – strigă națiunea.

Hm! Palestina să ne spună ceea ce-i de făcut; – replică cu gravitate d[omnu]l ministru de Interne.

Mai pe scurt, rolul României în cestiunea israelită, – după sublima teorie a guvernanților noștri actuali, – este de a rămânea în agonie cu mânele încrucișate pe piept, așteptând cu abnegațiune sentința sinagogii.

Și care poate fi rezultatul?

În Camera Maghiară s-a constatat mai dăunăzi, pe față, în auzul tuturor, fără nici o contestațiune din partea cuiva, cu afirmarea tacită a d[omnu]lui Andrassy, că:

„Israeliții din România au dat Ungariei pentru înarmarea honvezilor mai multe mii de galbeni“.

Drept probă, citiți revista ziarului *Federațiunea* din 19 noiembrie. Așadară, soluțiunea pe care o vor da evreii cestiunii israelite, în urma călduroasei solicitări a d-lui Kogălniceanu, nu poate fi decât... să se grăbească invaziunea.

Într-o poemă din 1821, descoperită de d[omnul] Alecsandri, fostul Președinte al Adunării Deputaților - în locul căruia s-a preferat acum d[omnul] Gregoriu Balș, - se povestește în următorul mod intrarea turcilor în Iași în urma Eteriei:

„Spart-au bolți negustorești,
După sfaturi jidovești,
De mărfuri prădându-le,
La jidovi vânzându-le!
Care boltă mai era,
Jidovii le-o arăta.
De era moldovenească,
Ei le zicea că-i grecească,
Și turcii aprinși pe loc,
O despuiau și-i da foc,
Dând avere creștinească
În mâna cea jidovească...”

În loc de turci, puneți pe unguri și veți avea tabloul cel mai exact al viitorului pe care ni-l prepară doctrina d[omnului] Kogălniceanu în cestiunea israelită!...

*

Din Camera de la Pesta să trecem la acea din Dealul Mitropoliei. Din punctul de vedere național, diferența e de tot mică.

A înregistra toate câte s-au petrecut în ultimele două, trei ședințe, ar fi a imita pe înșiși membrii Corpului Legistativ: a pierde timpul.

Sub guvernul actual, rolul Parlamentului este atât de scăzut, încât nici chiar procesele sale verbale nu se publică în corpul *Monitorului Oficial*, ci pe niște răvașe suplimentare în felul anunțurilor comerciale, fără a fi cel puțin pe hârtie colorată sau cu litere roșii spre a atrage atențiunea publică.

În capul foii guvernamentale se pun tot neamul de felicitățiuni, de numiri, de destituirii, de orice se ordonă, exilându-se dezbaterile parlamentare într-un adaus de la coadă, deși ele sunt de porunceală în cea mai mare parte.

Dacă însuși ministerul, uitând firescul simț al paternității, desconsideră până într-atâta pe propriii săi mandatar, apoi cu cât mai mult este permis aceasta unui ziar neîncuscrit cu Popa-Tache!

Și totuși s-au strecurat vro câteva episoade, demne de a trece la posteritate.

D[omnul] Kogălniceanu a proclamat într-un mod solemn principiul disprețului de sus pentru organele opiniei publice.

Era frumos a auzi o asemenea anatemă, mai cu seamă din partea vechiului redactor al *Stelei Dunării!*

Omul se disprețuiește totdeauna pe sine însuși mai nainte de a-l disprețui alții!

Ne explicăm acum de ce d[omnul] ministru de Interne a căzut atât de jos!

D[omnul] Boerescu, pe de altă parte, a declarat fără a sughița, că la Cuca-Măcăi nu s-a petrecut nimic extraordinar.

Este remarcabil că tot așa a declarat zilele astea în Camera din Pesta ministrul maghiar d[omnul] Rejner, că nu s-a petrecut nimic extraordinar la Tufăleni.

Pentru ca identitatea situațiilor să fie și mai perfectă, noi propunem fraților noștri din Ardeal a deschide subscripțiuni în favoarea victimelor de la Cuca-Măcăi, întocmai precum s-au deschis aice pentru acele de la Tufăleni.

Mai este însă o mică diferență și anume că deputatul din Pesta, Alexandru Roman, unul din cei mai viguroși luptători ai românismului de peste Carpați, a fost aruncat în temniță a doua zi după ce interpelase despre cruzimile baronului Apor.

În București, d[omnul] Kogălniceanu opri pe colegul nostru, d[omnul] colonel Radu Mihail, de a vorbi despre cruzimile d[omnu]lui Alexandru Zissu, pe semne numai pentru ca să nu fie silit a imita de pe acum purtarea cabinetului maghiar.

Dar timpul nu este pierdut!

În fine, ca ultim act de o însemnătate oarecare al Camerei este recunoașterea definitivă a celor trei deputați de la Ploiești: d[omni] Anton Arion, Grigorescu și Nicolau.

Să întrebăm, însă, cum de a putut Parlamentul, în curs de șapte-opt luni, a lipsi o localitate de a avea o reprezentățiune, a cărei legitimitate nici chiar băta n-a fost în stare s-o invalideze.

Tot ce ne-ar putea răspunde d[omni] Nedelcovici-Ianov-Litinski et Compania este că mandatarii de la Prahova nu s-au ales ca dumnealor...

117

București, 2 / 14 decembrie 1869

Este un semn caracteristic, după care se poate deosebi oricând și oriunde un regim constituțional de o dictatură personală.

Într-o țară în adevăr reprezentativă, toate fluctuațiunile guvernamentale pot fi prevăzute și explicate, cele două puteri ale statului și toate părțile fiecăreia din ele, fiind totdeauna într-o simetrie atât de riguroasă, încât ajunge să cunoaștem pe una, pentru ca să descri[e]m îndată pe celelalte.

Sub un regim constituțional un ministeriu nu vine decât numai din majoritatea Parlamentului.

Sub un regim constituțional toți mebrii cabinetului răsfrâng una și aceeași culoare.

Sub un regim constituțional un ministru nu poate a nu lăsa fotoliul său, dindată ce nu împărtașește vreuna din credințele colegilor săi.

Sub un regim constituțional fiecare mișcare într-una [din] regiunile cele superioare implică existența unei mișcări corespunzătoare în celelalte, întocmai precum una din roțile ceasornicului nu începe

a se învărti, fără ca s-o fi împins o vecină sau fără ca ea s-o împingă, toate mergând cu o regularitate, combinată din capul locului. Sub un regim constituțional, în fine, previuziunea politică este posibilă.

Altfel se petrec lucrurile sub o dictatură personală!

Acolo, fie cineva cel mai sublim geniu după fața pământului, și tot încă niciodată nu va putea ști ceea ce se va întâmpla peste o oră, și niciodată nu-și va da seama, în urmă, pentru ce s-a întâmplat anume așa.

Gustul despotului - numească-se el Suluc, Maximilian, Kogălniceanu, nume turcesc, rusesc sau nemțesc - este misterul cel mai nestrăbătut pentru toți, și chiar pentru dânsul, ca tot ce capriciu.

Lăsăm acuma ca lectorii noștri să decidă ei înșiși, sub ce fel de formă guvernamentală se află astăzi România.

În locul răposatului Macedonski s-a pus în capul primei diviziuni teritoriale d[omnul] colonel Solomon.

Cabinetul s-a completat, vârându-se la Externe d[omnul] Calimachi-Catargiu.

Din punctul de vedere constituțional, având toată buna-voință de a presupune că nu suntem sub o dictatură personală, am dori prea mult a înțelege semnificația acestor două numiri.

Cine este d[omnul] Solomon?

Ministru de Rezbel în ajunul lui 11 Februarie.

Astăzi îl vedem cam tot pe acolo.

Ce însemnează?

Nu știm.

Cine este d[omnul] Calimachi-Catargiu?

O rudă a ambasadorului turcesc din Viena.

Astăzi îl vedem în fruntea diplomației române.

Ce însemnează?

Nu știm.

Am putea să petrecem astfel într-o lungă revistă toate câte se fac la noi de o bucată de timp, și la fiecare nou fenomen suntem siguri de a găsi în toată țara răsunetul cel mai întins:

Nu știm!

Ba este un lucru pe care-l știm.

Încă în numărul nostru din 19 august, sunt acum patru luni și mai bine, vorbind despre călătoria Măriei Sale Domnitorului la Livadia, noi prevestirăm că guvernul actual, zis al României, precum dăruise muscalilor Prutul, tot așa le va mai hărăzi linia drumului de fier de la Iași la Odesa, prin care să se scidă în favoarea Țarului portul Galați, portul Brăila și, mai cu seamă, viitorul nostru port de la Marea Neagră.

Până acum, în curs de vreo sută cincizeci de zile, vulturii cei roși de la putere au conservat în astă privință cea mai profundă tăcere.

În *Mesajul Princiar* - nici o vorbă.

Eram deja gata a admite o eroare nevoluntară din partea-ne, și nu ne miram deloc, deoarece lucrurile, precum am mai spus-o se pot prevedea cu o precizie oarecare numai sub un regim constituțional.

Ei bine nu!

Curierul de Iași, foaia oficioasă de peste Milcov, în numărul său din 27 noiembrie cuprinde un articol foarte instructiv, intitulat: *Calea ferată Iași-Prut*.

Aci-i aci.

Iacă-l întreg:

„Aflăm că Consiliul Județean al districtului Iași a votat în unanimitate o adresă către guvern, rugându-l să concedeze linia ce are a lega Iași[i] cu Prutul.

Felicitim pe consiliul de inițiativă ce a luat într-o afacere care este strâns legată de interesele cele mai grave ale Moldovei și îl felicităm, cu atât mai mult, cu cât adresa lui are și meritul unei necontestabile oportunități. Știm cu toții că guvernul rus a experimentat deja de mult hotărârea de a conceda linia Chișinău-Novosu[li]tza-Cernăuți în caz când guvernul român ar refuza împreunarea [tronsoanelui]¹ rus cu [tronsoanelui]¹ european pe la Iași, și ni se zice din izvor foarte sigur că se tratează, în momentul de față, concedarea liniei Chișinău-Cernăuți. Nu putem conchide alta din aceasta, decât că guvernul nostru ar fi arătat oareșicare ezitațiuni în concedarea liniei Iași-Prut.

O asemenea ezitațiune, dacă există, ne pare vătămătoare intereselor noastre și este bine ca, atrăgând atențiunea tuturor asupra unei chestiuni, a cărei însemnătate nu poate să ne lase nepăsători, să provocăm un soi de discuțiune publică, ce va servi de anchetă serioasă spre luminarea și a guvernului și a guvernanților.

Una din obiecțiunile în contra liniei Iași-Chișinău pare a proveni din pierderea eventuală ce ar suferi traficul gălățean prin legarea Iașilor cu Odesa. Dacă Galațiul ar fi singura și neapărata cale a tranzitului european, obiecțiunea ar fi serioasă; când însă Rusia, concedând linia Novosulitza se pregătește a ne smulge cu totul din mână acel tranzit, chestia se rezumă în următorul punct; neputând avea tranzitul pe la Galați, nu este bine să-l avem măcar pe la Iași? Răspunsul nu poate suferi nici o îndoială. De aceea, dacă atitudinea presupusă a guvernului este un adevăr, nu numai că Galațiul nu va câștiga nimic, dar va pierde încă și folosul însemnat ce ar putea trage din sporirea mișcării comerciale a două treimi din Moldova. Galațiul fiind centrul comercial, spre care afluează toate tranzacțiunile noastre, este evident că el câștigă sau pierde după cum scade sau sporește activitatea comercială a țării, și linia Novosulitza o dată concedată, căderea mișcării internaționale prin Moldova va reduce Galațiul la un trafic pur interior. Tot la un asemenea trafic pur interior vor fi reduse atunci celelalte linii române și suntem convinși că în cazul acesta veniturile lor vor fi atât de mici, încât vom fi nevoiți să adăogim la sarcinile destul de grele, ce avem astăzi, alte sarcini și mai grele. Asemene nu trebuie să uităm că singurul mijloc de a alimenta navigația Prutului și de a face productătoare convențiunea încheiată între Austria, Rusia și România, este linia Iași-Prut.

Cele zise până acum sunt atât de evidente, încât nu putem admite că guvernul le-ar fi putut scăpa cu vederea. Greutățile, deci, ce, pe cât se vede, el opune liniei Iași-Chișinău, nu pot naște, decât din intențiunea bine determinată, ce are de a crea un port de mare pe țărmurile noastre, și refuzând linia spre Prut, guvernul nostru crede că va paraliza concurența ce Odesa ar putea să facă portului nostru. La aceasta vom răspunde că portul nostru o dată deschis, fiind pe Marea Neagră, punctul cel mai apropiat de continent, teama unei concurențe cu Odesa este iluzorie, căci sigur mărfurile nu vor face un încungiur de aproape 100 kilometri numai pentru plăcerea de a trece prin Odesa. Până la deschiderea, însă, a portului, deschidere ce, chiar începând de astăzi lucrările, nu va putea

1. În text: „resoul“ (n. ed.).

avea loc decât peste 10 ani, de ce să lipsim țara de un câștig sigur? Mai mult încă, afirmăm fără teama de a fi paradoxală, că *cel mai bun mijloc de a grăbi înființarea atât de doriută a portului nostru este concedarea liniei Iași-Chișinău*. În adevăr, înființarea portului nu se va realiza decât prin avansuri de sume însemnate. Putea-vom face acele avansuri, când liniile noastre reduse, cum am zis, la un trafic pur interior, vor da un deficit însemnat? Susținem că nu, și numai descărcați de sarcinile căilor ferate prin imensul câștig ce ne va aduce tranzitul european, vom fi destul de liberi în operațiunile noastre financiare, ca să putem lucra cu puteri suficiente la crearea portului nostru“.

Să rezumăm acum într-un mod analitic concluziunile acestei baterii ministeriale, pe care noi am întrevăzut-o, mai repetăm încă o dată, din timpul plăcutei excursiuni a capului statului la Crimeea:

1. Consilierii districtului Iași vor trimite guvernului o adresă ieșită din propria lor inițiativă, întocmai ca felicitățiunile de la Ploiești sau nuntăritul de la Vlașca.

Nemic mai natural!

2. Gazeta guvernamentală feliță de pe acum, în dreapta și în stânga, asigurându-ne cu gravitate, că muscalii numai din generozitate ne permit a lega Iașii de Odesa, pe când pentru dâșii este tot atât de avantajoasă linia Cernăuților.

3. Ministeriul își ia gentilul aer de a ezita până aci, așteptând presiunea opiniei publice, adică a unui consiliu județean și a *Curierului de Iași*.

4. Publicistul guvernamental susține că, silind pe muscali a merge la Cernăuți, noi vom face imposibil pentru totdeauna tranzitul european prin Moldova, și tot el ne spune că linia de la Iași spre viitorul port de la Marea Neagră nu poate să nu se înființeze cu timpul, chiar dacă vom face pe placul Rusiei, fiind cea mai comodă pentru tranzitul european.

Este o contradicțiune.

5. Viitorul port de la Marea Neagră - zice *Curierul de Iași* - este menit, prin pozițiunea-i, a deveni fatal Odesei.

Cum, dară, nu vedeți că tocmai de aceea Rusia stăruiește atât de mult a-l paraliza în fașă?

6. Fără linia Iași-Odesa - ni se zice - nu se poate alimenta navigațiunea Prutului.

Aci naivitatea e în culme.

După ce am dat de pomană muscalilor râul nostru cel mai românesc, apoi să le mai oferim și o primă!

7. În fine, prin o erezie economică din cele mai originale, precursorul ministerial ne promite că linia Iași-Odesa va crea capitalul, cu care să putem construi portul de la Marea Neagră.

Capitalurile ies chiar nepoftite din acele țări, unde profitul lor este prea mic, bunăoară numai trei la sută ca în Anglia, și se opresc, vrând-nevrând, acolo unde sunt destul de mari șansele de reușită. Însuși *Curierul de Iași* ne asigură că viitorul nostru port de la Marea Neagră oricând va fi în stare a rivaliza cu Odesa...

Atăta-i tot!

Credem că Ministeriul se va prezenta dinaintea Parlamentului cu o argumentațiune mai puțin ciudată, deși chiar logica cea excentrică

a foii oficioase de peste Milcov va fi în stare să convingă pe deplin pe ciracii lui Popa-Tache!...

Cestiunea fiind una dintr-acele, de la care depinde într-o mare parte soarta industrială, iar prin urmare și politică a României, vom reveni...

118

București, 4 / 16 decembrie 1869

Adunarea Deputaților, pusă în mișcare prin interpelațiunea d[omnu]lui Esarcu a dezbătut cestiunea Școalei de Medicină, transformată mai deunăzi în facultate, printr-o procedură pe care ne scutim a o defini, deoarece ajunge a rosti numle autorului: d[omnul] Alexandru Crețescu.

Rezultatul discuțiunii parlamentare a fost nul, ca totdeauna; dar obiectul în sine însuși este atât de momentos, încât trebuie să fie permis cel puțin opiniunii publice a exprima aceea ce nu avea voie a spune reprezentațiunea națională.

În numerii trecuți ai lui *Traian*, noi publicarăm mai mulți articoli, din care lectorii noștri au putut judeca pe deplin despre natura și despre elementele lucrului.

Cestiunea însă este cu mult mai importantă de cum s-ar crede la prima văzută și de cum au înțeles-o până aci toți ceilalți confrăți ai noștri din ziaristică.

O facultate medicală în România nu e menită a juca un rol curat științific ca aceea de litere, curat local ca aceea de drept sau curat tehnic ca aceea de științele pozitive, ci are o misiune nespus mai măreață de a exercita o viguroasă influență românească asupra Orientului întreg.

Aci este adevăratul punct de vedere.

Școala de până acum, înființată sub regimul precedent, fie oricât de modestă, totuși pe loc atrăsese de la sine o mulțime de serbi și de bulgari de peste Dunăre, căroro nu le plăcea, dintr-o antipatie firească, a studia pe Avicena în Sambul sau pe [H]ipocrat la Atena, și care nu aveau totodată destule mijloace spre a întreprinde lungul peregrinaj până la facultățile occidentale sau nordice.

Să fie bine constatat că, zicând toate acestea, este prea departe de la cugetarea noastră ideea faimoasei „Confederațiunii Orientale“, fie a românilor dunăreni cu slavii și cu grecii, fie a românilor transcarpatini cu austriecii și cu ungurii. *Traian* a declarat din capul locului că respinge cu energie sistema cosmopolită a lui Mazzini, care o propune mereu tuturor popoarelor, afară numai de italieni, fiindcă pe dânșii îi iubește din inimă, iar nu din buze.

Individualitatea națională rămânând dogma noastră fundamentală, nu vom primi niciodată noduri federale cu nimeni de alt neam, dar admitem cu fericire realațiunile amicale cele mai intime ale românilor cu toți acei, a căror simpatie pentru noi înșine nu poate fi supusă îndoielii; și iacă de ce ne bucura o instituțiune ce ne punea într-un contact moral de aproape cu elementele cele neantipatice ale Orientului.

Slavii transdanubieni întorcându-se acasă în țara lor ca medici

din micul rezervatoriu bucureștean, duceau acolo și presărau în toate direcțiunile iubire și recunoștință pentru națiunea română.

Nici o propagandă nu putea fi mai vivace și mai întinsă.

Independent prin profesiunea-i de toate înrăuirile materiale sau ierarhice, medicul pătrunde în palatul bogatului și în bordeiul săracului, pretutindeni ascultat cu acea atențiune, pe care nu poate s-o refuze cineva aceluia, ce-i ține viața în cumpănă.

România [va] avea un profund răsunet în Orient prin gentila-i pepinieră medicală.

Cu cât însă și mai eficace trebuie să fie acțiunea unei facultăți, organizate astfel, încât nici unul din vecinii noștri de peste Dunăre să nu mai aibe nici măcar o umbră de tentațiune de a căuta pe aiuri doritul titlu de doctor.

Precum vedeți, transformarea școalei celei secundare într-o școală superioară este demnă în toată puterea cuvântului de a frământa crierii unui adevărat om de stat.

Ba se poate chiar zice, că evidența era atât de palpabilă, încât un ministru de Instrucțiune Publică nu avea nevoie de vreo însemnată doză de inteligență pentru ca să fie în stare a percepe dindată gravitatea cazului.

D[omnul] Alexandru Crețescu s-a arătat mai pe jos de această condițiune atât de moderată.

Dumnealui a stricat școala de până acum și a clădit în locu-i un nu știm ce cu un nume facultativ și cu o realitate ridicolă.

Nimicind unul din stabilimentele cele mai semnificative ale viitorului românesc urmat-a, oare, dumnealui vreunei ordin confidențial din partea marelui vizir?

Nu credem aceasta, știind că turcii, ca și d[omnul] Alexandru Crețescu, nu se disting prin multă finețe.

Dumnealui a îndatorat Poarta Otomană fără ca s-o știe.

Înaltul Divan îi este obligat fără ca s-o simță.

Ambii provoacă zâmbetul observatorului.

Cată să plângem însă națiunea română, a cărei soartă este încredințată la niște asemeni cărmaci!

Instrucțiunea publică într-o țară e temelia dezvoltării naționale și liberale, adică constituționale.

Cui, oare, nu place libertatea noastră de ne dă miniștri ca d[omnul] Alexandru Crețescu?

Pe cine supără naționalitatea română de ne întunecă pe toți printr-un corp opac, pus în capul învățământului?...

Am spus că școala cea secundară nu mai există.

În adevăr, indignați de arbitrar și amărăți de nepriceperea d[omnului] Alexandru Crețescu, toți profesorii acestui institut atât de bine meritat, d[omnii] doctori Măldărescu, Sergiu, Romniceanu, Atanasovici, Protici, Sutz, Fiala, Drăghiescu, Vlădescu, M. P. Trandafirescu, Scheiber, Veleanu, T. Trandafirescu, Tedor, Fotino și Grecescu, și-au dat demisiunea în corpore.

Le face onoare!

Nu ne îndoim că, în locul dumnealor, guvernul va găsi cu cale a decreta pe cei șapte bărbieri ai d[omniilor] miniștri, plus bărbierul de curte.

Este singurul metod posibil și compatibil pentru d[omnul] Crețescu. Până atunci dumnealui are mângâierea provizorie de a se contempla pe sine însuși în așa-numita facultate, ai cărei profesori datoresc catedrele lor alegerii pe sprânceană din partea unui bărbat, atât de inteligent în toate, precum este actualul ministru al Instrucțiunii Publice.

Mai pe scurt, nu avem nici școală secundară, nici facultate de medicină!

Adunarea Deputaților a trecut la ordinea zilei după ce însă d[omnul] Cezar Bolliac a constatat în ședința de marți, că „asemenea fapte întăresc dinastiile“.

*

Se zice că secțiunile Camerei ar fi acordat ministerului 75 milioane lei vechi spre acoperirea datoriei flotante, afară de vro 45 milioane pentru împământenirea însurățeilor, și afară de nu se mai știe câte milioane, ca exercițiu ordinar al bugetului!

În numărul viitor o vom spune mai cu certitudine.

119

București, 6 / 18 decembrie 1869

Ziarul *Democrația* din 4 decembrie reproduce, după *Arhivele Israelite*, în text și în traducere, următorul răspuns pe care M[ăria] S[a] Domnitorul l-ar fi dat rabinilor din Paris, veniți a se plângă de pretensele suferințe ale neamului lui Abraham pe țărmiu Istrului:

„PRINCIPEPE CAROL

Aveți dreptate. Personalmente le plâng ca orișicine și mă flatez că în cât timp voi domni asupra românilor ele nu se vor mai repeți. Pe lângă acestea sum convins că noi nu putem trăi fără israeliți. EI VOR FORMA ÎN PATRIA MEA ADOPTIVĂ O CLASĂ DE MIJLOC, CARE NU EXISTĂ ÎNCĂ ȘI A CĂREI LIPSĂ ESTE UN MARE RĂU.“

„LE PRINCE CHARLES

Vous avez raison. Personnellement je les deplore autant, que qui ce soit et je me flatte qu'aussi longtemps que je régnerai sur les Roumains ils ne se reproduiront plus. Je suis d'ailleurs persuadé que nous ne pouvons pas nous passer des Israélites. ILS FORMERONT DANS MA PATRIE ADOPTIVE, UNE CLASSE MOYENNE QUI N'Y EXISTE PAS ENCORE ET DONT L'ABSANCE EST UN GRAND MAL“.

Acest răspuns se reduce în analiză la următoarele trei puncturi:

1. Evreii au făcut bine de a calomnia națiunea română.
2. Alesul nostru este convins că Dacia nu poate trăi fără Palestina.
3. Dorința cea mai explicită a Măriei Sale este, ca anume dintr-însii să se formeze burghezia noastră...

Consecințele logice ale acestor trei puncturi se pot formula așa:

1. Români să tacă de aci încolo, căci nu vor avea niciodată cuvânt dinaintea Tronului.
2. Ca un element de tot necesar pentru România, israeliții prin însăși aceasta sunt stăpâni ai țării.

3. Având privilegiul de a deveni la noi clasa de mijloc, ei sunt puși d-asupra opincii și meniți a trece d-a dreptul la culme...

Noi așteptăm cu nerăbdare ca *Monitorul Oficial* să dezmință fără o secundă de întârziere hidoasa aserțiune a *Arhivei Israelite*, reproducă în ziarul *Democrația*.

Altfel nu vom înceta de a publica în fruntea organului nostru trista profesiune de credință, pe care foaia evreiască din Paris a cutezat s-o pună în gura Capului Statului Român...

*

Am spus în numărul trecut că guvernul a cerut de la Parlament, pe lângă milioanele cele bugetare, o sumă de vro 75 milioane de lei vechi spre acoperirea datoriei flotante și altele 45 pentru împământenirea însurăteilor.

Adăstăm cu discuțiunea mai pe larg, până ce toate aceste sute de milioane vor intra în dezbaterea Camerei, ieșind din misterul secțiunilor, a căror majoritate se zice că le-ar fi acordat la cea dintâi poruncă a d[omni]lor fabricanți de reprezentațiune națională.

Deocamdată vom atinge cestiunea numai în treacăt.

Deși guvernul se laudă că va putea realiza milioane peste milioane, printr-o nouă risipire a bunurilor statului, până ce mai sunt, totuși, în fapt, este învederat că, negăsindu-se cumpărători în țară, banii nu se vor căpăta decât numai: sau dându-se pământul României în stăpânirea nemților, ori efectuându-se un nu mai știu al câtelea împrumut.

Ambele mijloace convin deopotrivă vizirilor noștri.

Prin cel dentâi se va opera pe furiș colonizarea germană a Dunării până la Marea Neagră.

Prin cel de-al doilea... dar să vedem mai întâi de toate, dacă un împrumut, câtuși de puțin acceptabil, este cu puțință în situațiunea pe care ne-a creat-o guvernul actual.

Monitorul Oficial de miercuri publică următoarea încheiere a Cabinetului.

„Consiliul Miniștrilor, în ședința sa de astăzi, vineri, 31 octombrie 1869, luând în deliberațiune referatul d[omnu]lui ministru de Finanțe cu nr. 46488, prin care cere autorizația de a contracta cu d[omn]nii bancheri M. S. Vlasto, Banca României, Jaques Pounmay, N. German și fiu, S. Halfon și fiii și Ștefan Ioanid, transmiterea la Londra în mâinile d[omnu]lui Fruhling et Goschen, a sumei de lire 73.434.18.10 sau lei noi 1.835.873 bani 50, valoarea cuponului semestrului al doilea din 1869 a amortismentului acestui an și a comisionului de jumătate la sută, cu scadența fixă la 19 noiembrie 1869, în condițiunile expuse în acest referat:

Având în vedere expunerile d[omnu]lui ministru că zișii bancheri au declarat că nici unul nu se poate angaja singur a face această plată fără concursul celorlalți;

Având în vedere însemnata sumă ce tezaurul este obligat a răspunde fix la zisa scadență, și neînchipuirile în care se găsește astăzi casa statului de a efectua d-odată această plată.

Având în vedere declarațiunea făcută d[omnu]lui ministru de către zișii bancheri, că primesc a li se rambursa asemenea valoare în rate săptămânale de

câte lei 150.000 purtând dobânda de 12 la sută socotite de la 3 noiembrie a. c. și până la definitivă răfuire;

Considerând arătarea d[omnu]lui ministru că cei[alți] bancheri și anume frații Hillel Manuah, T. Mehdițeanu și Farchi, invitați a oferta, nu au dat până acum nici un răspuns, și alți bancheri, cu care să se poată face asemenea operațiuni, afară de subscriitorii propunerii citate nu avem în Capitală;

Considerăm că prețul de lei 25 bani 65 preținși de d[omn]nii bancheri a li se da drept fiecare liră sterling este redus cu 15 bani la liră decât acel cu care s-a făcut plata întâiului cupon al anului curent;

Consiliul, apreciind împrejurările expuse prin sus-citatul referat, în virtutea înaltului decret domnesc cu nr. 1493, de la 26 august expirat, autoriz[ez]ă pe d[omnul] ministru de Finanțe a accepta propunerea Băncii României și a d[omni]ilor bancheri M. S. Vlasto, Jacques Poumay, N. Ghermani și fiii, Halfon și fiii și St. Ioanid pentru transmiterea la Londra a sumei de 73.434.18,10 plătind drept schimb 65 bani la fiecare liră sterling sau în total lei 47.732 bani 64, și osebbit, a bonifica d[omni]ilor bancheri procente de 12 la sută pe an, pentru sumele achitate cu întârziere, socotite de la 3 noiembrie 1869 până la răfuirea totalei sume de lei 1.883.606 bani 14 (în care s-a coprins și acei 47.732 bani 64, ce se adaugă drept schimb) în rate săptămânale de câte 150.000 lei conform aranjamentului propus; iar pentru acoperirea cheltuielilor de schimb și transmiterea banilor în Londra se deschide pe seama ministrului de Finanțe un credit suplimentar de lei 12.300 bani 81, la art[icolul] 3 de la cap[itolul] 4 al bugetului ministrului de Finanțe pe anul 1869 conform art[icolul] 25 din legea comptabilității.

D[omnul] ministru secretar de stat la departamentul de Finanțe este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a dispozițiilor jurnalului de față, în condițiunile prescrise în art[icolul] 1 din înaltul decret domnesc citat mai sus.

Miniștri: Dimitrie Ghica, Al. Crețescu, M. Kogălniceanu,
G. Manu, A. G. Golescu“.

Citind acest act al Consiliului de Miniștri, oricine se simte fără voie împins a se întreba cu nedumerire: Statul Român este el mufluz?

Din totalitatea bancherilor bucureșteni, puși în pozițiunea cea mai avantajoasă de a cunoaște de aproape starea fiscului, unii fug de toate propunerile guvernului, iar ceilalți, având aerul de a se expune din generozitate, se prezintă cu disperata condițiune a unei dobânzi de 12 la sută, a unui comision echivalent cu trei la sută, adică peste tot 15 la sută, și mai pe d-ăsupra a unor rate ebdomadere!...

Pentru plata amortimentului unei vechi datorii, se face o a doua și mai boacăină; pentru plata acesteia se cere iarăși una a treia și mai nemaipomenită; și așa înainte până la nefinit!

Ș-apoi dacă un asemenea monstruos discredit ne izbește atunci când ne trebuie d-ăbia vro câteva milioane de lei vechi, unde, dară, vom merge acum cu cele nenumărate, a căror votare este poruncită în pripă șubredei delegațiuni prefectorale de pe Dealul Mitropoliei?...

Un adevăra român poate să [i]nnebunească, cugetând la teribilul viitor, pe care ni l-am croit noi înșine; afară numai dacă-i va veni gustul să-și înece durerea la „Deutsches-Theater“ din București, unde a început a se reprezinta de vro câteva zile *Împăratul Maximilian*.

*

În ședinta de ieri a Adunării Deputaților, d[omnul] Gregoriu Balș a crezut de cuviință a regula trecerea în secțiuni, fără să fi lăsat pe

d[omnul] Petre Grădișteanu, a-și dezvoltă o interpelațiune oarecare, anunțată cu trei zile înainte.

— Dumneata nu ești Președinte, ci un bași-buzuc! — strigă în gura mare și în auzul tuturor dublul ales parlamentar și municipal al Bucureștilor.

Reprezentățiune Națională!!!...

120

București, 9 / 21 decembrie 1869

Adunarea Națională obișnuitul precursor al cugetărilor celor mai intime ale d[omnu]lui Kogălniceanu, în numărul său din 23 noiembrie, sunt acum două săptămâni și mai bine, prevestea în următorul mod sugrumarea libertății presei:

„E de prisos să mai amintim ceea ce s-a zis de atâtea ori, ceea ce e știut de toți, că guvernul actual a avut totdeauna lăudabila intențiune d-a nu face nici un proces de presă. Măsura, cu care guvernul a respectat toate libertățile noastre și mai ales libertatea presei, e mai presus de orice s-ar putea zice, pentru ca să ne mai cercăm prin vorbe a ne ridica la înălțimea acestui adevăr.

Dar, oare, fi-va destul atâtea? E, oare, de ajuns ca guvernul să fie gardianul libertăților noastre, pe când noi înșine ne silim din toate puterile noastre să le sugrumăm, să le ucidem, cu toată neobosita supraveghere a celor ce ni le-au dat și voiesc a ni le păstra?

Nu ne punem, oare, într-o tristă contradicțiune cu popoarele acelea care se luptă în contra guvernelor când le văd că le calcă libertățile, deoarece la noi guvernul este acela care se luptă în contra celor ce la calcă și voiesc moartea lor?

Iată cu toate acestea ce se întâmplă cu libertatea presei, care, după cum am repetat-o de atâtea ori, voiește singură să-și sape groapa în mâinile celor ce au făcut și fac neconținut cel mai mare abuz de ea.

Nu știm dacă fatalitatea va justifica vreodată dreptele temeri ce le presimțim de la asemenea tristă stare de lucruri...”

Ziarul *Traian* a fost singurul atunci carele a înțeles simțul și ținta acestei amenințări, atât de categorice.

Reproducând-o în revista noastră din 25 noiembrie, noi nu ne sfiirăm a trage dintr-înșa o serie de concluziuni:

„O dată presa turtită, țara pusă în frâu sub pretext de ordine, dictatura proclamată și opozițiunea aruncată peste [h]otare, cinci milioane de nemți de la Rin și de la Baltica sunt gata a coloniza România.

În urmă, libertățile chiar restabilindu-se, ele vor fi nemțești.

Înșiși exilații vor putea fi rechemati, învățând însă mai întâi limba lui Guttenberg!...”

Astfel, libertatea presei este menită a fi prima victimă, pe cadavrul căreia vulturii cei roșii să se poată urca treptat la terorism, la proscricțiune, la germanizare, la distrugerea neamului românesc, în favoarea vagabunzilor din Brandenburg, căpușiți cu acei din Palestina.

Pune de-ntâi călș în gură și apoi fă ce-ți place, — este o dogmă naturală din catehismul codrului.

Se întâmplă, cele mai de multe ori, că cei ce nu mai pot să strige, se apucă de nevoie a da din mâni și adesea nimeresc; dar se știe totodată, că prevederea n-a fost și nu va fi în veci o însușire

a despoților, căci altfel ei nu s-ar juca cu focul și n-ar sfârși pârliti ca totdeauna.

D[omnul] Kogălniceanu știa, oare, la 2 Mai consecințele Statutului?

Așadar, lăsând toate la o parte, guvernul actual visează de o bucată de timp crucificarea Cuvântului!

După primul avertisment, furișat în columnele *Adunării Naționale*, a urmat un al doilea cu mult mai decisiv în ședința de astăzi a ospitiului de copii găsiți ai lui Popa-Tache de pe Dealu Mitropoliei.

D[omnul] Nicu-Ceauru-Aslan...

Cine?

Unul dintre cei mulți.

Ei bine, dumnealui veni cu o teribilă interpelațiune, pe care n-au putut să nu-i inspire anume „alegătorii“ d[omniei]sale, de vreme ce așa cere mecanica regimului constituțional.

Zisul domn a cerut de la minister să ia cât mai curând niște măsuri energice contra exceselor presei.

Negreșit ale presei nedependinți, iar nu guvernamentale, contra căreia ar fi o contradicțiune să vorbească tocmai nemuritorul *contrackciu* [sic!] al *Monitorului Oficial* de sub vodă-Cuza.

Parlamentul se grăbi a trece la ordinea zilei, votând cu entuziasm o propunere prin care „**reproba o parte** din organele opiniei publice din România“.

Înțelege oricine că foile de sub auspiciile cuviosului prim preut de la Prahova nu puteau fi coprinse în această gravă excomunicațiune.

Presa liberă, presa patrioată, presa românească, iar nu nemțească și evreiască, a fost singura izbită.

Reprezentațiunea zisă națională a dat o ssentință fără să fi judecat. Cea dentâi regulă a unei discipline perfecte este ca porunca să nu fie discutată.

V-ați făcut datoria, domnilor!

Precum vedeți, cestiunea libertății presei prezintă la noi, astăzi, trei faze, dintre care două sunt deja un fapt îndeplinit:

1. A dezaprobat-o ziarul d[omnu]lui Kogălniceanu.

2. A dezaprobat-o Camera d[omnu]lui Kogălniceanu.

3. Mai rămâne s-o mai dezaprobe însuși d[omnul] Kogălniceanu, și atunci ne-am dus!

Nu e greu a presimți de pe acum până și stilul decretului.

El va fi cam așa:

„Considerând generala indignațiune, pe care au provocat-o exesele unei părți a presei chiar din partea adevăratelor organe de opinie publică, precum este *Adunarea Națională*, *Trompeta Carpaților*, *Secolul*, *Ecoul Danubian*, etc.;

Considerând că însuși mandatarii, ieșiți din liberul sufragiu al națiunii, au fost siliți, printr-un vot expres, din propria inițiativă a Parlamentului, fără nici un amestec direct sau indirect al Guvernului, a reproba într-un mod preremptoriu asemeni abuzuri, pe care nu le mai poate suferi țara:

Considerând și celelalte!!!“

Pe când deputații dau un vot de blam presei, ceea ce nu s-a mai văzut încă pre fața pământului; – senatorii, pe de altă parte, refuză, în ședința lor de astăzi, recunoașterea naturalității d[omni]lor dr. Chețeanu, V. Rusu, Lugoșenu și Neagoie Ștefan, români de peste Carpați, a căror indignare fusese votată de către Camera precedentă.

Bucură-te, Austro-Ungarie!

Să fi fost vrun căprar de la Berlin, se primea cu amândouă mâinile.

„Noi nu putem trăi fără israeliți“!...

121

București, 11 / 23 decembrie 1869

Foaia *Românul*, în revista-i de astăzi, zice printre altele:

„Râdeți!... ziceți că nu vom izbuti să facem să parvină adevărul până la Tron. Râdeți, domni miniștri, cât veți voi și loviți cât veți putea! Numai nu uitați că mulți au râs de cele scrise în această foaie, și [pentru] toți a venit o zi în care au înțeles, fie măcar pentru câteva ore, că numai noi am triumfat, căci n-am voit a linguși, că numai noi am izbutit în ceea ce s-atinge de bincle public, pentru că numai noi, spunând adevărul, n-am voit a pierde pe Domn ș-a pune în zbuciumări națiunea“.

Numai noi!

Zicând aceasta, foaia *Românul* vorbește, negreșit, deși fără procură, în numele întregului partid de acțiune, fără deosebire de diversele nuanțe, mai mult sau mai puțin corecte.

Ne mărginim aci d-ocamdată: un organ serios nu poate să nu înțeleagă că nu este astăzi timp de polemică.

*

De la deschiderea sesiunii actuale a Adunării Deputaților și până ieri, amicii noștri politici din Parlament, câți s-au strecurat ca prin minune printre bătele electorale, d-abia în ultima ședință au putut spune o vorbă, fără s-o năbușească pe dată solida mașină de la birou.

Colegul nostru, d[omnul] maior Radu Mihai, a constatat, de la înălțimea tribunei, că nenorociții săteni de la Argeș, sub pretext de facerea drumurilor, sunt târâți fără milă a clădi un teatru în Pitești pentru desfătarea d[omnu]lui Alexandru Zissu și a scărmana grădinile de petrecere ale seziilor [sic!] guvernului.

D[omnul] Demetriu Ghica a răspuns prin... **autoritatea morală a prefectului!**

Apoi s-a trecut la ordinea zilei!

*

Noi nu încetăm a reproduce în fruntea ziarului fatalele cuvinte pe care o foaie evreiască din Paris a cutezat cu insolență să le atribuie Măriei Sale Domnitorului.

Suntem siguri că niște idei atât de funeste n-au putut nici măcar să¹ alunece vreodată prin inima și prin mintea Capului Statului

1. În text: „să se“ (n. ed.).

Român; dar tocmai de aceea dorim cu tot dinadinsul pedeapsa calomniatorilor.

Monitorului Oficial este dator de a dezminți clar și decisiv infama aserțiune a *Arhivelor Israelite*.

Nu ajunge ca d[omnul] Kogălniceanu să îngâne în Camera într-un mod incidental vro câteva vorbe cu două înțelesuri; se cere o declarațiune precisă, care să treacă apoi, fără nici o rezervă, în presa europeană.

Ziarul *Traian* nu poate permite nimănui a cocheta printr-o șovăire cu alde d[omnii] Cremieux și Montefiori, astfel încât să rămână totodată pentru viitor o portiță de împăcare.

Ministeriul trebuie să se pronunțe românește.

*

Mesajul princiar ne recomanda mai deunăzi cu multă stăruință a nu ne amesteca în afacerile vecinilor.

Să ne fie, oare, oprit a vărsa o picătură de lacrimă, dacă nu un pârâu de sânge, văzând suferințele fraților noștri de peste Carpați?

Ei bine, nu! puțin ne pasă de muscali sau de teutoni, dar niciodată nu vom fi în stare a privi cu indiferență agonia românismului.

În acest moment, ministeriul din Pesta, asigurat de simpatiile cabinetului din București, împrăstie prin toată Transilvania, printr-o a șasea edițiune, fiecare de câte 2.000 exemplare, o broșură intitulată.

Catechism politic, de Mihail Boross „advocat, Pesta, 1869, s-a tipărit cu tiparul Societății Athenaeum.

Opusculul se începe prin următorul dialog:

„Întrebare: Cum se numește pământul pe care locuim?”

Răspuns: Ungaria. Acesta e pământul despre care a zis laureatul poete Mihail Vörösmarty: «Hazádnak rendületlenül légy hive oh magyar! mert áldion, vagy verjen sors keze, itt élned s halnod kell», adică: «fii credincios neclintit patriei tale, o, maghiare! Să-ți favor[iz]eze sau să te lovească mâna soartei, aici trebuie să trăiești și să mori.»

Întrebare: Numai maghiarii locuiesc pe acest pământ?”

Răspuns: Nu, ci în afară de maghiari mai locuiesc germani, slovaci, croați, români, serbi, rusnaci, și alte naționalități; însă în privința politică toate aceste naționalități, dimpreună cu maghiarii, compun națiunea maghiară.

Întrebare: Ce trebuie înțeles prin cuvântul «democrație»?

Răspuns: Democrația adevărată stă întru aceea că poporul își alege liber officianții, [recurge]¹ la alegerea deputaților dietali, din care se alege ministeriul responsabil și astfel [recurge]¹ mediat la administrarea țării și la conducerea afacerilor comune; stă aceea întru că între civii patriei nu există nici o divergență, și fieșicare poate avea pretențiunea la oficiile cele mai mari, dacă are cultură, știință și facultatea recerută, stă întru aceea că nimeni nu e scutit de sub lege, de la purtarea greutăților comune și nimeni nu se poate lăuda cu privilegiul asupra altora, sau cu preferință; cu un cuvânt, stă în egală dreptate.“

Așadară, românii de peste Carpați nu mai sunt români, ci maghiari, primind un spectru de democrație în schimb pentru sacrificiul vieții!

1. În text: „incurge“ (n. ed.).

Iacă de ce noi n-am încetat și nu vom înceta a striga: naționalitatea mai presus de toate!

Nu ne trebuie nici America, nici Elveția, nici Palestina, nici Bizanțul, ci România!...

În numărul nostru din 25 octombrie, relatarăm următoarele:

„Trebuie să lămurim mai întâi de toate că d[omnul] ministru al Justiției, are un frate avocat numit d[omnul] Costică Boerescu.

Creștini până-n vârful unghiilor, dupre expresiunea d[omnu]lui Armand Lévy, amândoi se iubesc și se ajută în modul cel mai evanghelic.

Ni se spune că un domn numit Rioșeanu, socrul d[omnu]lui Costică Boerescu avocatul, carele este frate cu d[omnul] Basiliu Boerescu ministrul ar fi strigat în gura mare în pretoriul tribunalului de Teleorman către d[omnul] președinte Hurezeanu: voi scrie la ginere-meu ca să te dea afară!

Așa se petrece după tipic mai în toate districtele.

De câte ori *Monitorul Oficial* va anunța schimbarea vreunui magistrat de prin județe, fiți sigur că a fost la mijloc o rudă d-ale Tamidei!

Aflăm astăzi că d[omnul] Hurezeanu, acel președinte de la Teleorman, carele nu știu să se împace cu acel d[omn] Rioșeanu, carele este socrul al celui d[omn] Costică Boerescu carele se fericește a fi frate cu d[omnul] ministru al Justiției – s-a destituit.

Am fost profeți, fără ca noi unii să fi avut vreodată vreo asemenea pretențiune din epoca Macabeilor!...

Se vorbește neconținut despre o modificare ministerială.

D[omnul] Gregoriu Balș, vigurosul Președinte al Adunării Deputaților ar fi pomăzuit a moșteni de la d[omnul] A. G. Goleșcu portofoliul de Finanțe.

Pe de altă parte, taciturnul și melancolicul d[omn] Crețescu, retrăgându-se de la Curte, retrăgându-se de la Culte, trei candidați se par a avea niște sorți cam egale de a-i succede: d[omnii] Urechia, Mărzescu și Popa-Tache!...

122

București, 13 / 25 decembrie 1869

De vro câțiva ani încoace, cestiunea economică preocupă toate spiritele în România.

Conștiința imenselor mijloace firești ale țării, față cu o mizerie nu mai puțin uriașă, care ne copleșește din ce în ce mai mult; această ciudată contradicțiune între ceea ce este și ceea ce ar putea și ar trebui să fie; acest trist spectacol al unui nenorocit bordei, clădit d-asupra unei grămezi de tezaure înmormântate, pe care le ascunde denaintea ochilor; au scuturat, în fine, apatia generală.

Cată să mărturi[si]m, însă, că guvernul actual luă partea cea mai activă la această deșteptare națională.

Fără a mai vorbi de biciuri administrative în întru și de umiliri diplomatice în afară, – despoind țara prin loterii, prin nuntărituri, prin munți de pietate, prin lagăre, prin dobânzi peste dobânzi, prin pradă armată ca la Cuca-Măcăi sau sub firma dreptății printr-o monstruoasă coalițiune avocătească, ș-apoi venind pe d-asupra să

ne mai amenințe cu un nou împrumut de nu se mai știe câte milioane și cu fatalul plan de a dăruii în întreprindere la niște venetici de prin Germania aproape toate veniturile țării - consilierii de astăzi ai Tronului ne-au dat o împunsătură, de care era cu neputință să nu sară în picioare orice țipenie de om, întrebându-se cu spaimă unii pe alții: ce-i de făcut?

Ziarul *Traian*, de la însăși aparițiunea-i la lumină, n-a încetat a consacra studiului național al economiei politice un spațiu însemnat al columnelor sale.

El nu s-a lăsat mai cu seamă de a repeți mereu că starea curat agricolă a țării, fără navigațiune, fără institute de credit, fără industrie propriu-zisă, fără comerț, ne aduce la o pieire sigură și calculată.

Suntem, dară, mai mult decât fericiți astăzi de a putea anunța lectorilor noștri că un mare număr de comercianți și industriași români din Capitală, prin propria lor inițiativă, s-au decis, în fine, a se consulta cu toții asupra măsurilor de luat spre înflorirea economică a cimitirului de la Dunăre.

Unul din colegii noștri, d[omnul] Gregoriu Vulturescu, a fost însărcinat din parte-le a redege un proiect de Statute pentru formarea unei întinse Asociațiuni de această natură, după exemplul acelor ce există în diferitele țări ale Occidentului, deși acolo nevoia e mai puțin simțită și mai puțin urgentă.

Ieri seara, după convocarea d[omnu]lui Costache Panaiot, fost primar al Bucureștilor, avu loc o numeroasă întrunire în sala de la Pomul-Verde, unde proiectul de Statute s-a și primit în unanimitate.

Peste trei sute de subscrieri l-au acoperit într-o clipă și ni se asigură astăzi că adeziunile curg din toate părțile.

Așadară, cu adevărata grație a lui Dumnezeu și printr-o adevărată voință națională, avem și noi o grandioasă Asociațiune Industrială și Comercială **curat românească**.

Onoare și de trei ori onoarea burgheziei!

Sperăm că într-un pas era cu atât mai la timpul și la locul său, cu cât tocmai ieri, printr-o curioasă coincidență, *Monitorul Oficial* a publicat cel mai teribil document despre o ruină economică aproape absolută a României.

Lucrul nu poate fi acuzat de parțialitate, ieșind dintr-o fabrică guvernamentală.

Adunarea Deputaților alesese din sânul său o comisiune spre a cerceta situațiunea financiară a statului român.

Raportul s-a citit în Parlament și s-a reproduș în foaia statului.

Mai întâi de toate, însăși Camera constată că aurora discreditului nostru economic se datorește anume ministeriului Kogălniceanu din memorabila epocă a loviturii de stat:

„Țiind seamă de sporirile și cheltuielile ce s-au făcut în Moldova, rezultă pentru perioada de la 1859 până la [18]64, o sporire de cheltuieli de peste 30.000.000, cu care s-a îmbunătățit toate serviciile statului în proporție; dar cu sporirea veniturilor și cu resursa extraordinară, de care a beneficiat statul prin secularizarea monastirilor închinată și a averii brâncovenești, care, după acoperirea cheltuielilor,

au lăsat în casa statului un excedent de 2.000.000, zicem că cu aceste resurse, dacă ar fi existat cel mai mic spirit de o înțeleaptă prevedere, ar fi putut a se achita nu numai suma despăgubirii ce a hotărât statul de a plăti locurile sante, dar aceste venituri ar fi putut în urmă servi de un fond de amortizare, cu care statul ar fi putut constitui, în condițiunile cele mai favorabile, căile sale de comunicație și alte lucrări publice. Oricum, prin acest adaos de venituri, se deschide, cu începutul anului 1864, e eră mai favorabilă pentru finanțele statului.

La începutul acestui an guvernul prezintă un proiect de buget în sumă de

	153.110.048
Venituri ordinară și extraord[inare]	<u>155.697.218</u>
Excedent	1.587.170

În cifra cheltuielilor însă figurează, în sumă de 7.814.000, dobânda și amortizarea împrumutului de lei 70.814.080, - ce Adunarea votase spre acoperirea de ajutor locurilor sante. Așadar, scăzându-se această cifră din suma cheltuielilor, ele în realitate nu erau evaluate decât la suma de 146.000.000.

Însă acel proiect de buget a rămas în stare de proiect, căci se decretează, la 18 iulie 1864, același an un alt buget în sumă de 204.040.676, pe lângă care, adăogându-se creditele extraordinare și suplimentare, totalul creditelor acordate s-a rădicat la cifra de 213.257.467. Veniturile dar erau departe de a acoperi această sporire de cheltuială, și se afirmă din capul locului un deficit de peste 50.000.000, ce urma a se solva cu un împrumut.

Iată cum s-a lichidat bugetul anului 1864:

Veniturile au fost evaluate în sumă de 150.570.082.

Constatările în sumă de 175.282.561.

Încasările în sumă de 148.277.140.

Iară cheltuielile la cifra de 160.948.858.

Este însă de luat aminte că între venituri figurează 9.712.767 din împrumutul Stern și peste 4.000.000 din împrumutul flotant.

În ajunul anului nou, 1865, se votează bugetul veniturilor în sumă de 159.166.677, pe lângă care, adăogându-se și creditele extraordinare, s-au efectuat plăți în același an în suma de 176.613.523, adică cu 15.664.673 mai mult decât în anul 1864.

În privința acestora din urmă doi ani, trebuie să mai amintim că, pe la finele anului 1863, Camera a votat o lege, prin care limita facultatea de a se deschide în cursul anului alte credite extraordinare și suplimentare afară de cifra fixată la votarea fiecărui buget. *Dispozițiunea aceasta s-a revocat prin decretul din 5 decembrie 1864, acordându-se guvernului facultatea de a-și putea deschide credite suplimentare până la o treime a sumelor votate...*"

Textul e atât de clar, încât nu poate fi nici o lipsă de explicațiune.

De la 3 mai 1864 toate guvernele, câte s-au succes treptat la cârmă, au fost fatalmente silite, vrând-nevrând, a moșteni, unele după altele, păcatul Kogălniceanu.

Astăzi cel stigmatizat de Constituantă, adică de părinții regimului

actual, s-a re-ntors la putere, spre a lăsa viitorului o nouă sarcină, tot atât de infernală.

Pentru a nu fi bănuți de pasiune, vom face iarăși să vorbească însăși comisiunea parlamentară:

„Datoria publică

Stat de anuitățile de datorie publică

plătibile la 1870 și înainte

Anuități de plătit în afară

- 2.122.854 pentru împrumutul contractat către casa Stern din Londra, în anul 1864, august, în valoare nominală de lei 22.889.437, stingerea este în 1889.
- 3.138.787 pentru împrumutul contractat către casa Oppenheim din Paris, în 1866, octombrie, valoarea nominală 31.610.500, stingerea se va efectua în 1880.
- 1.443.274 pentru construirea podurilor de fier, contractarea făcută în 1864, octombrie, pentru suma de lei 12.027.385, stingerea: 1880.
- 2.010.000 pentru construirea drumului de fier la Giurgiu, contractare făcută în 1865, octombrie, pentru suma de lei 12.901.155, stingerea: 1876.
- 2.518.500 pentru serviciul de dobânzi, socotit numai 2/3 din dobândă de 7 și jumătate la sută pentru un capital nominal de 50.370.000 în construirea drumului de fier Suceava-Roman-Iași și Suceava-Botoșani, socotit pe 219 kilometri, a 230.000 kilometru. Stingerea în 1860.
- 5.400.000 pentru serviciul de dobânzi, socotit numai 2/3 din dobândă de 7 și jumătate la sută la un capital de 108.000.000, pentru construirea liniei ferate cedate companiei Strussberg pentru 400 kilometri a lei 270.000 kilometrul, pe cât se crede a se pune în circulație în 1870, potrivit declarației din mesajul lomnesc. Stingerea în 1960.

Anuități de plată în întru

- 3.000.000 pentru serviciul de dobânzi la datoria flotantă, existentă în sumă de peste 36.000.000.
- 938.000 darea anuală către Sublima Poartă.
- 1.851.851 subvenția anuală după legea din 1868 pentru serviciul pensiunilor.
- 40.088 recompense naționale V. Sturza, Asachi și M. Millo.
- 127.000 pentru stingerea datoriei contractate pentru emanciparea foștilor sclavi.
- 300.000 alocația anuală pentru plata către particulari a productelor luate în trebuința oștirilor de ocupație în 1853-1854. Această datorie, nefiind definitiv constatată, nu se poate preciza durata acestor alocațiuni...
- 375.000 despăgubirea către antreprenorii Băncii României, potrivit legii din 1869. Această locațiune are a se repeta și în 1870 numai.
- 111.219 alocațiune pentru despăgubirea guvernului austriac pentru armele luate la Bacău.
- 90.370 despăgubirea pentru procese pierdute ale statului.
- 95.915 diferite rente anuale către diferite case publice, pioase și religioase și către particulari după așezămintele testatorilor.
- 55.555 restituiri ale garanțelor încasate la tezaur în numerar în diferite epoci.

53.000	restituiri de reținere de lefi către funcționari, care după lege nu au dreptul la pensiuine
23.683.413	
	<i>Lista civilă și dotațiunea puterilor legiuitoare</i>
1.185.185	Lista civilă.
673.029	Dotațiunea Senatului și a Adunării.
25.539.637.	

Din lista ce precedează vă puteți convinge, d[omni]lor deputați, că plățile de dobânzi și dotațiune, cari se pot considera ca și consolidate și la cari fiscul este chemat a face față în anul viitor, plăți ce se vor reproduce încă un îndelungat timp mai în întregimea lor, se urcă la suma de 26.466.090 lei noi.

Nu am adăugat încă ceea ce vom fi chemați a plăti ca despăgubire locurile închinat, asemenea nu se prevede anuitatea ce vom fi chemați a plăti cei 600 kilometri ce urmează a se construi de compania Strussberg, a cărora garanță se suie la peste 12.000.000 franci.

În estimația de mai sus am admis hypoteza cea mai favorabilă, că drumurile de fier vor produce în anul întâi peste cheltuielile de reparație și de întreținere o a treia parte din anuitate, și încă plățile la cari avem a face față la anul viitor se suie la cifra de 26.466.090.

Dacă vom continua a aloca pentru oștire ca și în anii trecuți suma de 20.000.000 (în 1868 s-a alocat peste 22.000.000) și vom adăuga și cheltuielile indispensabile pentru strângerea veniturilor statului în sumă de cifra 6.000.000 (bugetul anului 1870 reclamă peste 7.000.000, cât au costat în anul 1868) totalul acestor trei articole de cheltuieli adică: *datoria publică, armata și cheltuielile de strângerea veniturilor se suie la suma de 51.466.090 lei noi sau 139.513.192 lei vechi.*

Deși nu cunoaștem evaluațiile veniturilor ordinare ale bugetului ce va prezenta guvernul pe 1870, dară luând de normă evaluațiile ordinare din 1868, ele se reduc pentru anul 1870 la cifra de 56.500.000, pentru că, deși în anul 1868 veniturile au fost de 61.000.000, dară din acestea urmează a se scădea 2.444.000 din vânzarea tutunului care nu se mai produce și în 1870, și 2.000.000 reținerile din lefi, cari sunt afectate la casa pensiunilor.

Pe lângă suma de 56.500.000, credem că am putea adăoga, fără a comite vro eroare, un spor de 1.500.000 din venitul vămilor și al poștelor, adică: 58.000.000.

În această hypoteză nu ar rămânea disponibilă pentru acoperirea tuturilor celorlalte servicii precum: justiție, culte, interne, externe, lucrări publice, decât cu un prisos de 6.000.000.

Această situațiune, d[omni]lor deputați, vorbește îndestul prin elocința cifrelor, și ne putem dispensa de a mai face vreun comentariu...

Nu-l facem nici noi!...

*

Eram să vorbim despre alegerile municipale din Capitală, dar... cine oare își mai bate capul cu asemenea lucruri în zilele d[omni]lui Kogălniceanu!...

*

Monitorul Oficial de astăzi publică următorul comunicat:

„Jurnalul *l'Echo Danubien*, în numărul său de la 24 octombrie trecut, a

publicat mai multe denunțări contra sub-prefectului plășii Siretului, din județul Botoșani; așa, acest ziar atribuie acestui funcționar fapte arbitrare și o conduită barbară către israeliții din copriusul administrației sale.

D[omnul] ministru de Interne, prin ordinul cu nr. 16641, a pus îndatorire prefectului local a cerceta însuși el faptele denunțate și a supune relație de constatări ce va face. Pe lângă raportul cu nr. 7598, d[omnul] prefect de Botoșani a supus ministerului adresa ce a primit din partea a 87 de israeliți, prin care aceștia declară aserțiunile sus-zisului jurnal de neadevărate și nedemne de pana unui jurnalist.“

Așadară, guvernantații noștri se grăbesc a dezminți într-un mod clar și limpede calomnia unei păcătoase foite evreiești contra unui simplu subprefect, și lasă fără comunicat funebrul discurs, pe care *Arhivele Israelite* cutează a-l pune în gura Capului Statului Român, forțându-ne astfel a-l reproduce mereu în fruntea ziarului!

Oare cum se numesc acestea, d[omnu]le Kogălniceanu?

Desigur, nu devotament pentru Tron!!...

*

La Ministerul de Culte, în locul d[omnu]lui Crețescu, s-a numit d[omnul] Mărzescu.

123

București, 15 / 27 decembrie 1869

În ședința de astăzi a Adunării Deputaților, după o interpelațiune foarte neguroasă a d[omnu]lui Teodor Văcărescu, a urmat o dezbatere asupra faimosului împrumut municipal, pe care însuși d[omnul] ministru de Interne îl specificase foarte clar, într-un act oficial, publicat în *Monitor*, că nu este decât pur și simplu o loterie.

Legislațiunea română precum și a tuturor statelor civilizate, afară de vro câteva sărăcăcioase târgușoare nemțești de la Rin, oprește în modul cel mai precis această specie de cavaleriească industrie.

Economia politică, pe de altă parte, o stigmatizează fără nici o rezervă, ca pe una dintre uneltele cele mai pernicioase d-ale demoralizării.

Un fost ministru italian, celebrul Antonio Scialoja, care nu se aseamănă cu nici unul din miniștrii români de astăzi, definea loteria în următorul mod:

„Ea este o dare ocultă și veninoasă, smulsă din punga sărăcimii celei mai despuiate prin amăgirea unei deșerte speranțe. Ea este un fel de impozit de cea mai extremă imoralitate. Ea face pe om să creadă că poate să se înavuțească lesne și fără muncă, nimicind astfel amoarea pentru lucru, principalul tezaur al familiilor și al popoarelor. Ideea de îmbogățire fiind una dintre cele mai dispuse a agita mai cu violență spiritul, se nasc superstițiuni, care strică de-ntai mintea și apoi inima. Șarlatanismul se grăbește, negreșit, a pescui în apa turbure. Oriunde există loteria, o mulțime de potlogari trăiesc pe socoteala nătărilor. Meșteșugarul este distras de la treabă, pierzând ore întregi cu așa-numitele *piramide cabalistiche*, cu ajutorul cărora își bate în zădar capul a ghici numerii! Obiceiul de economie și de prevedere dispare. Săracul își cheltuiește ultimul ban cu gândul că iacă-l milionar mâni sau poimâni. În fine, fiind matematiceste demonstrat că combinațiunile jocului loteriei sunt totdeauna astfel încât întreprin-

zătorul niciodată nu poate să piarză, cum, oare, se cheamă acei ce joacă cu siguranța de câștig? Lăsăm să răspundă alții!"¹

Așa descriu loteria ministrii cei onești din toate țările, fără a mai vorbi de litera și de spiritul legii pozitive.

Altfel se petrec lucrurile la noi, unde un deputat, chiar din majoritate, deși independent prin temperament și prin cunoștințe, d[omnul] Alexandru Lăzărescu, nu se sfiește a spune de la înălțimea tribunei, că loteria în cestiune este bazată pe un tripotaj necalificabil, iară d[omnul] Basiliu Boerescu, - auziți cine! - răspunde cu mândria unui Tunsu, că dumnealui nu poate fi bănuțit!...

Prădăciunea municipală, patronată pe față de către guvern, n-a avut în Parlament vreun alt rezultat afară numai acela de a procura d[omnului] Petre Grădișteanu frumoasa ocaziune de a zice, cu cel mai perfect sânge rece, că a iubit totdeauna libertatea!!!

O, Doamne, în ce timp am mai ajuns și noi!

Să trăiască cinismul!

Veniți, bacantele Babilonei! alergați preoții Cibellei! expuneți cu nerușinare pe piețele capitalei române monstroasele voastre embleme, și strigați apoi cu o sacrilegă îngâmfare a unei voluptăți răgușite, că sunteți organe ale Divinității!

Asta ne mai lipsește!

Adunarea Deputaților trecu la ordinea zilei.

Ș-apoi, oare, numai acuma?

Nu avusese aceeași soartă, sunt câteva zile, o altă interpelațiune, nu mai puțin gravă: vandalismul de la Cuca-Măcăi?

Precum d[omnul] Petre Grădișteanu declară astăzi cu solemnitate, că a iubit totdeauna libertatea, tot astfel protesta mai deunăzi, cu fruntea cea mai senină, d[omnul] Basiliu Boerescu că nu s-a comis nici o necuviință în districtul Argeș.

Ei bine, iacă raportul oficial al mult onorabilului d[omn] colonel Cornescu către capul despărțământului de Rezel:

„Domnule ministru!

Conform ordinului d[umnea]v[oastră] nr. 15.983, prin care mă orânduiri a cerceta plângerile sătenilor din comunele Cuca-Măcăi, și coprinse în petiția acestor, pe care am primit-o cu ord[inul] d[umnea]v[oastră] nr. 92.838, sosind în orașul Pitești, am și dat ordinul nr. 61 locot[enentului] Tănase Nicolae care comandase escadronul în lipsa căpitanului, pe timpul când s-au petrecut toate acestea, spre a-mi raporta ce știe în această privință. Primind însă raportul său nr. 6, din care n-am putut afla nimic, mai primind și din partea căpit[anului] Murgulescu raportul nr. 1630, căci acest ofițer avea ordinul d[umnea]v[oastră] de a-mi arăta detaliurile de care aveam necesitate, însă și din acesta neputând afla nimic, am și dat ordin a se concentra dorobanții, care merse[se]ră în acele comune și, la 29 octombrie, sosind, am putut descoperi următoarele:

La 22 septembrie, după cererea Prefecturii de Argeș, cu nr. 5955 și aprobarea Ministrului nr. 11.581, s-au concentrat 27 dorobanți fără ofițer ca să însoțească pe Sub-Prefectul plășii Oltul și judele de instrucțiune la delimitarea pământului între moșnenii Cuca-Măcăi și proprietarul Hacıulea. Aceste autorități sosind la fața locului dimpreună cu inginerul și începând măsurătoarea, locuitorii se apropiase de acel loc, protestând că li se răpește pământul. Atunci sub-prefectul

1. *I principii della Economia Sociale*, sez. VI, cap. II, art. 7 (n. a.).

a ordonat dorobanților să-i depărteze. Unii, însă, împotrivindu-se, s-a dat ordin a-i lovi cu bicele. Atunci sătenii începuse a veni din toate părțile cu pari și pietre, de care se serviseră, așa încât, un dorobanț fu lovit în cap cu o piatră și altul ușor la obraz. Sub-prefectul văzând că poziția devine critică, s-a retras dimpreună cu dorobanții.

În urma acestora, Prefectura, cu adresa nr. 5983, de la 24 septembrie și aprobarea Ministerului a cerut și a concentrat 120 dorobanți spre a însoți pe însuși prefectul în comunele Cuca-Măcăi, sub cuvânt de a înăbuși revolta ce se ivise acolo. Dorobanții, adunându-se, au plecat sub comanda locot[enentului] Tănase Nicolae și sub-locot[enentului] Poemaru, având în centrul escadronului trăsurile cu autoritățile administrative și judiciare. Și mergând astfel, au ajuns în comuna Cuca, unde se opriră dinaintea primăriei, trimițând de acolo dorobanți care să prinză pe capii revoltei, însoțiți de sub-prefectul local și [de] proprietarul Hacıulea. Însă mai toți locuitorii fiind fugiți, au trecut în comuna Măcăi, nefăcând în cea întâi comună altă stricăciune, decât că au luat dorobanții pere din grădina unui preot și niște coceni din ordinul prefectului. Ajungând în Măcăi și găsindu-se, de asemenea, oameni[i] fugiți, s-a dat ordin dorobanților [de] a-i căuta prin case. Sub-prefectul, însoțit de proprietarul Hacıulea, arăta dorobanților casele capilor revoltei și, fiindcă ele erau închise, a poruncit la unele de a le sparge și a le face tot felul de stricăciuni, zicându-le că numai obiecte să nu ia, dar de ale mâncării pot să ia ce vor găsi, așa încât dorobanții începură a sparge pîmnițele și a prinde găini, curci și a lua struguri și nuci.

Toate acestea se petreceau dinaintea autorităților menționate mai sus. Dorobanții declară că bătăi și alte jafuri nu s-au urmat. Din acea comună, luându-se câțiva săteni, se trimiseră sub pază, iar dorobanții, dimpreună cu celelalte autorități, porniră de acilea la Tactul Sub-Prefecturii, nelăsând în comună decât câțiva dorobanți pentru executarea mandatelor de aducere pentru capii revoltei cei fugiți.

3. Din depozitiile luate dorobanților, anume: Brigadieru Ioan Dumitru Dinoiu, soldații: Dumitru Graure, Cremecine Lixandru, Ioan Mihai Sitaru și Ceașescu, însărcinați cu împlinirea mandatelor de aducere în comuna Măcăi, se dovedește că au luat păsări, *au bătut pe primarul Mihai Marin, pe Constantin Zăbavă (străjer)*, lucruri care le mărturisesc și ei, însă le aruncă unii asupra altora între dânsii. Confruntându-se însă cu primarul Marin Mihai, care se afla închis în temnița orașului, acesta a declarat că brigadierul Dinoiu cu soldatul Graure, l-au lovit întâi pe el și, în urmă, Graure [l-]ja bătut pe acel străjer, lovindu-l cu piciorul. El mai adăugă că Lisandru și cu Ceașescu au siluit *pe nevasta unui logofăt, precum că i-a furat lui și banii*. - Toate aceste[a], însă, rămân a fi descoperite de justiție, pentru care am și ordonat a se pune acești dorobanți sub arest, rugându-vă să binevoiți a-i da în judecată, spre a se descoperi adevărul. Pentru cele petrecute la comuna Cuca-Măcăi și arătate la § 2, responsabilitatea nu cade decât asupra ofițerilor care comandau, și *autorității administrative, din a cărei inițiativă s-au ocazionat acele dezordini*; prin urmare, cred de cea mai mare necesitate, ca locotenentul și sub-locot[enentul] să fie transferați de la acest escadron, urmând, asemenea, a li se aplica pedepșa ce veți crede de cuviință, mai întâi pentru dezordinile ce s-au comis, deși *ordonate de administrație*, însă poprite de disciplină, și chiar nefolositoare, căci în *acel timp comuna nu era în revoltă, ci era mai aproape pustie*, și al doilea pentru că *mi-au ascuns adevărul*, pe care trebuia să-l află de la soldați.

Pentru cele petrecute în comuna Măcăi și arătate la § 3, Justiția se va pronunța.

Comandantul escadronului, căpitan Murgulescu, care se afla absent când s-au petrecut toate acestea, atrage responsabilitatea morală a acestor dezordini,

căci după o lună de la împlinirea lor și până în minutul acesta, nu a știut nimic din ceea ce s-a petrecut în escadronul său, ceea ce se dovedește din rap[ortul] nr. 1630, deși avea chiar ordinul d[umnea]v[oastră] în această privință. Prin urmare, pentru această neglijență, pe care nimic nu o poate justifica, trebuie permutat de la acest escadron, căci prezența sa aici ar fi primejdioasă disciplinei și serviciului.

Binevoii, vă rog, domnule ministru, a primi încredințarea prea osebite mele considerații.

Comandantul Diviziei:
(Semnat) **Colonel Cornescu**“.

Așadar, mult onorabilul d[omn] colonel Cornescu constată următoarele:

1. La Cuca-Măcăi n-a fost nici o revoltă.
2. Autoritățile au făcut tot ce le-a stat în putință spre a cocoloși adevărul, carele rămâne, de aceea, chiar până astăzi, necunoscut în cea mai mare parte.
3. Toate scenele de barbarie s-au comis anume și d-a dreptul din ordinul administrațiunii.
4. Chiar ceea ce nu se știu încă, se poate deja ghici după ce se știe: lângă spargeri și furturi, dorobanții au mers până la a viola în colectivitate pe o nenorocită femeie!...

Și mai aveți voi o scânteie de inimă, preținși mandatar ai națiunii, trecând cu umilință la ordinea zilei asupra unor asemenea sălbatice atrocități?

Supremul grad al negliobiei, - zicea marele Tacit, - este când servilismul se numește tact politic: „idque apud imperitos humanitas vocabatur, quum pars servitutis esset“¹.

Românul câtă s-o poată înțelege cel puțin acuma, dacă n-a voit s-o priceapă până astăzi.

124

București, 18 / 30 decembrie 1869

În ședința de marți a Adunării Deputaților, d[omnul] Iancu Codrescu a dezvoltat momentoașa-i interpelare asupra cestiunii israelite.

Atât importanța obiectului, precum și abilitatea cu care a știut s-o utilizeze, ca totdeauna, eminentul orator, silindu-se a nu supăra pe nimeni, ne impun datoria de a ne opri astăzi de la orice comentariu, până ce vom reproduce in extenso însuși discursul dindată ce va fi apărut în columele *Monitorului Oficial*.

Până atunci, revenim la raportul comisiunii financiare, despre care vorbirăm într-una din revistele trecute și vom mai vorbi din când în când, fiind singurul act în adevăr însemnat, din câte au ieșit din două sesiuni din sânul legislaturii parlamentare actuale.

Instrucțiunea Publică, într-o țară constituțională, este garanția cea mai solidă a libertății.

Oricine strigă democrație, fără să fi lucrat și fără să tot lucreze mereu la luminarea poporului, de câte ori poate, și pe cât poate,

1. Agricola, 21 (n. a.).

este întocmai ca acela ce ar lega ochii unui om, strigându-i apoi: uită-te și judecă!

Orbii au nevoie de a fi conduși și este îndemânatec câteodată de a-i conduce; dar cel puțin conducătorul să nu ne asigure că ei se conduc de la sine, pe când în realitate sunt conduși în dreapta sau în stânga, după pofta aeluaia ce-i conduce.

Legislatorul din 1866, înzestrându-ne cu proiectul constituțiunii celei mai liberale, trebuia din capul locului, mai-nainte și mai presus de toate, să-i dea unica sancțiune eficace, prin dezvoltarea cea mai energetică a instrucțiunii publice.

Numai astfel, un Popa-Tache ar fi fost peste putință!

Au trecut de atunci aproape patru ani și iată că o comisiune parlamentară vine astăzi a consta în gura mare, în următorul mod, înjositoarea stare a instrucțiunii publice în România:

„1. În învățământul rural au fost 1867 școale cu o populațiune de 48.580 elevi.

2. Primare urbane de ambe sexe, 144 școale 19.398 elevi.

3. Secundare de ambe sexe 24 școale, 3.100 elevi, dn care 1644 bursieri.

4. Superioare, 7 facultăți, 203 studenți, din care 37 bursieri, 36 la școale din străinătate.

5. Private de ambe sexe, 94 școale, 4351 elevi, din care 21 bursieri.

Total general 2176 școale, 75.632 elevi, 1702 bursieri.“

Așadar, la 5 milioane de români sunt d-abia vro 80.000 de școlari, adică numai unul din 70 învață carte!

Cum, oare, mai vreți ca ceilalți să nu fie corp și suflet la ordinele lui Bismarck?

Dintre miniștrii, câți s-au succes, după timpi, la nefericitul despărțimânt al Instrucțiunii Publice, unii ziceau că în America guvernul nu se amestecă în școlă, alții propuneau reduceri din cauză de economie, o seamă își băteau capul a combina cu multă artă programe absurde, cerând ca țaranul să știe botanică și mineralogie, în loc de a-l mărgini în lecutră și în numerație. Astfel, când în America, când cu economia, când cu botanica și mineralogia, națiunea română se deșteaptă astăzi cea mai înapoiată în astă privință din toate popoarele Europei!

Și totuși regimul se desfătează în solmenitățile scolastice cele mai pompoase.

În lipsă de carte, se dau prânzuri.

Duminică, palatul de la Sântul Sava era plin de clopoței d-ai lui Urechia, flori, ghirlande, steaguri, covoare, scuturi, tobe, cimpoaie, cordele, icre, biftece, etc., etc., etc., în mijlocul cărora d[omnul] Mărzescu, demnul succesori al d[omnuu]lui Crețescu, nu se sfii a introduce pe Măriile lor Domnul și Doamna, sub comicul pretext de „inaugurare a Universității“.

Nu știe, oare, guvernul, că se inaugurează numai ceea ce n-a fost?

Este comod, negreșit, de a putea trimite în străinătate un nămol de telegrame, cum că sălbaticii români n-au avut până aci nici măcar o Universitate în capitala lor, încât trebuia să se înființeze tocmai acum, în anul cutare al domniei Principelui Carol de Hohenzollern și celelalte.

În adevăr, ce alta poate însemna următoarea diplomă, pe care *Monitorul Oficial* se pare a o lua în ironie, numind-o „prețiosul document“?

„CAROL I,

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Domn al românilor!

La toți de față și viitori, sănătate!

Prin această a noastră domnească patentă facem tuturor de obște cunoscut că astăzi, la anul mântuirii una mic opt sute șasezeci și nouă, decembrie în patrusprezece, și al patrulea de la suirea noastră pe Tron, am binevoit și în persoană, împreună cu prea iubită noastră soție, M[ăria] S[a] Doamna Elisabeta, în prezența înaltului cler, a reprezentanților înalțelor corpuri, a reprezentanților puterilor străine, a marilor demnitari ai Statului și a corpului profesional, a inaugura Universitatea Română din București, și i-am dat această a noastră carte, sigilată cu domnescul nostru sigiliu pentru constatare și pomenire.

CAROL“

În acest act, nu se zice nici măcar o vorbă cum că Institutul Superior din București exista cu mult înainte de venirea Măriei Sale.

Și apoi, ce însemnează, oare, Universitatea Română, ca și când cei de la putere ar avea de gând a mai înființa pe viitor a alta ne-română, sau ca și când însăși România ar fi o țară străină?

Iacă la ce expun d[omnii] miniștrii pe Capul Statului, făcând ca națiunea să le zică cu tot dreptul: nu numai că nu ne-ați făcut nici o școală, dar încă v-ați atribuit într-un mod ocult pe cele făcute prin munca și patriotismul unor adevărați români!

Dejunul de la solemnitate a fost singurul lucru inaugurat în înțelesul strict al cuvântului!...

*

Este, însă, un alt lucru cu mult mai grav decât chiar această gastronomică inaugurare a Universității, a cărei ceremonie, se zice că are să se mai repețească peste puțin la Iași, deși facultățile de acolo sunt opera cea mai necontestabilă a lui vodă-Cuza tocmai din 1860.

Monitorul Oficial publică următorul decret:

CAROL I,

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Domn al românilor,

La toți de față și viitori, sănătate!

Asupra raportului ministrului nostru secretar de Stat la Departamentul Cultelor și Instrucțiunii Publice cu nr. 15.320, prin care ni se supune spre aprobare jurnalul Consiliului nostru de Miniștri sub nr. 21, încheiat în ședința sa de la 20 septembrie 1869, relativ la modificările art[icolelor] 2 și 3 din regulamentul serviciului arhivelor Statului,

În virtutea decretului cu nr. 1493, dat de noi în 26 august trecut.

Am decretat și decretăm ce urmează:

Art. 1. Menționatul jurnal al Consiliului nostru de Miniștri este aprobat de noi.

Art. 2. În Arhivele Statului se depun toate actele de interes public cu anume inventar, a căror conservare se va socoti de folos, și care nu mai sunt trebuincioase serviciului ministerelor sau autorităților dependente de minister.

Art. 3. Documentele depuse în Arhivele Statului pot fi ridicate de acolo, după cererea miniștrilor respectivi, trimițându-se niște asemenea de către direcțiunea generală a arhivelor cu anume inventar ministrului de către care vor fi cerute.

Documentele însă care vor fi a se ridica pentru se trâmite afară din țară, nu se vor da de arhivă decât în puterea unei autorizațiuni prealabile a ministrului Cultelor și Instrucțiunii publice.

Art. 4. și cel din urmă. Ministrul nostru, secretar de Stat la Departamentul Instrucțiunii Publice și al Cultelor este însărcinat cu executarea prezentului decret.

Dat în București, la 11 decembrie 1869.

Ministru Secretar de Stat la Departamentul Instrucțiunii Publice și al Cultelor.

A. CREȚESCU

CAROL.

Nr. 1845"

Vrea să zică, sunt unele documente în Arhivele Statului care se vor „ridica de acolo pentru a se trâmite afară din țară“!

La Berlin, la Viena sau la Pesta?

D[omnu]lui Bismark?

D[omnu]lui Beust?

D[omnu]lui Andrassy?

Prusienii cucerit-au ei țara noastră, pentru ca să aibe dreptul de a ne despuia până și de tezaurele trecutului național, precum cuceritorul Bonaparte răpise altă dată cu sabia în mână odoarele Vaticanului!!!!...

*

Recomandăm cu tot dinadinsul lectorilor noștri ceea ce ne comunică mai la vale, în cestiunea israelită, demnul, agerul și curajosul luptător al cauzei naționale, d[omnul] Voinov.

125

București, 20 decembrie 1869 /

1 ianuarie 1870

În revista trecută noi am descris cu niște culori destul de vii ciudata inaugurare a Universității din București, organizată cu scopul cel mai evident de a da regimului dreptul [de] a se fâli în străinătate, cum că lui și numai lui i se datorește pe deplin învățământul din România, deși, în realitate, vorbind între noi, de la 1866 și până astăzi instrucțiunea publică a fost totdeauna pusă cu mult mai pe jos decât cel mai din urmă căprar prusian!

Însă nici chiar actul de pretinsă inaugurare, sublim în felul său, n-a fost atât de comic, ca următoarea telegramă circulară a d[omnu]lui Mârzescu, demnul succesors al d[omnu]lui Crețescu:

„La toți prefectii, redactorii de ziare și directorii școalelor.

Astăzi, duminică, 14 decembrie, a avut loc inaugurarea Universității din București *completată cu facultățile de științe, litere, drept și medicină.*

AMBII SUVERANI, înconjurați de Consiliul de Miniștrii au asistat la această solemnitate, adevărată sărbătoare națională. Președinții corpurilor legiuitoare, reprezentanții puterilor străine, Mitropolitul dimpreună cu înaltul cler, primul președinte al Curții de Casație, marii demnitari și înalții funcționari ai statului, corpul profesoral de toate gradele și un numeros public distins și ales

au împodobit această sărbătoare. Raportul ministrului Instrucțiunii, diploma de inaugurare, discursul Înălțimii Sale și al rectorului Universității precum și toate detaliurile, le veți vedea în *Monitor*. Aplauzele cele mai vii și mai entuziastice au încununat PE AUGUȘTII SUVERANI în toată durata acestei solemnități, scumpă inimilor românilor; căci în *ambele Universități, de Iași și București*, cetățeanul român va găsi garanția luminii și naționalității sale.

Ministru, MĂRZESCU*

Trei puncturi, mai cu deosebire, nu pot a nu atrage asupra-le toată ilaritatea publică, dacă numai a mai rămas o doză cât de mică de veselie pe cernitele maluri ale Istrului, citind această primă operă științifică, literară și politică a individului chemat în fruntea Instrucțiunii Publice.

1. D[omnul] Mărzescu declară că s-a inaugurat acum, nu numai Universitatea din București, dar încă și ace[e]a din Iași, justificând astfel prevederea noastră din numărul trecut, când ziceam că toate școalele, mari și mărunte, câte există în România de ani și chiar de secol, bunăoară Institutul lui Vasile Lupu de peste Milcov, urmează a se inaugura una câte una, de aci încolo, pentru ca să înțeleagă toată lumea, vrând-nevrând, că până la 10 mai 1866, românii au fost niște hotențoți în așteptare de a le veni lumina de la Marea Baltică!!

2. D[omnul] Mărzescu afirmă că, prin dejunul cel scolastic de duminică, prin cordele, clopoței, icre, steaguri, biftece și celelalte evenimente ale „inaugurării”, Universitatea din București s-a văzut „completată cu facultățile de științe, litere, drept și medicină”, ceea ce însemnează că nici una din acestea n-a ființat până mai alaltăieri, născându-se deodată, din bucătăria d[omnu]lui Hugues, ca Minerva din crierii lui Joe!

3. Dar ceea ce-i mai remarcabil decât toate, este că fecunda imaginațiune a d[omnu]lui Mărzescu ne înzestreză pe negândite cu „doi suverani”, întocmai ca cei doi efori din Sparta, ca cei doi consuli din Roma, ca cei doi împărați din Japonia, deși în constituțiunea română, modelată în spirit și în literă după ac[e]lea a Belgiei, nu se vede decât unul singur, de la care emană toate puterile statului: **Poporul!!!**

Ei bine, noi începem a ne convinge cu disperare, că nu mai poate duce mult o stare de lucruri în care demnitatea se înlocuiește prin etichetă, adevărul prin lingușire, patriotismul prin idolatrie, cu aceeași ușurință cu care unii oameni își schimbă numele părintesc: d[omnul] Mărzescu ne va înțelege!...

Citim în ziarul ploieștean *Democrația* din 18 decembrie:

„Duminică, la 14 corent, la 6 ore seara, s-a ținut în acest oraș o întrunire publică de vreo 300 persoane, din toate stările societății. Cestiunile ce s-au tratat au fost:

Dreptul de întruniri publice, dreptul de petiție și *primejduirea naționalității române, ce ar rezulta prin cestiunile economice ce sunt la ordinea zilei, adică prin darea în exploatare la străini, direct sau pe sub mână, a vămilor, a ocnelor, a moșilor și a pădurilor statului* și prin reinființarea monopolului pe tutun. - După aceea s-a citit un concept de petițiune pentru a se trimite la

Domn, contra acestor concesiuni, pe care voiește să le dea guvernul actual, - și s-a decis a se tipări această petiție a se împărți în oraș și în județ, ca studiind-o, fiecare cetățean să o poată subscri sau nu, în cunoștință de cauză. - O altă adunare se va ține duminica viitoare în locul cafenelei Marin Brutaru“.

Așadar, zgomotul despre „darea în exploatare la străini, direct sau pe sub mână, a vămile, a ocnelor, a moșiilor și a pădurilor statului“ a început a circula prin țară, răspândind groaza în inimile tuturor românilor celor adevărați.

Ziarul *Traian* a fost cel întâi, care a deșteptat opiniunea publică asupra acestei imense trădări naționale, urzite într-ascuns pentru înțolirea golanilor de la Rin, dar pe care, nici chiar guvernul actual, fie cât de cinic, nu va cuteza s-o ducă la capăt, știind bine regula elementară că: „pericolul e cu atât mai mare, cu cât mai mare este însuși comerțul“.

Casa de asigurare de la Berlin va putea cu anevoie să despăgubească pe armatorii noștri în urma naufragiului...

Iacă ce spuneam noi, sunt acum două luni, în revista noastră din 25 octombrie:

„Se zice, că ar fi sosit în București o companie israelito-nemțească, decisă a lua în întreprindere cu ridicata toate vămile, toate ocele și tot monopolul tutunului, încât statul Român întreg, supus deja în parte prin cele două concesiuni ale căilor ferate, să încapă sub cea mai absolută tutelă economică a străinilor.

Se pretinde că guvernămții noștri ar avea gata în portofoliu un proiect de lege, cu care să se prezinte în această privință denaintea Parlamentului, solicitând totodată, pe de altă parte, votarea drumului de fier prin Sculeni, la Odesa, adică moartea Galaților.

O foaie bucureșteană, de o lună de zile și mai bine, publică mereu, în toate numerele, cu litere mari, chiar în fruntea coloanelor sale, următorul foarte caracteristic aviz:

«Fără regularea finanțelor nu putem, scăpa statul nostru de prăpastia în care se prăvălește; și regularea finanțelor noastre nu se va putea face altfel, decât începând prin darea în întreprindere a vămile, ocnelor, și prin reînființarea monopolului tutunului și darea lui în întreprindere.»

Este mai mult decât sigur, că *Trompeta Carpaților* n-o face degeaba.

Sperăm că d[omnul] A. G. Golescu nu va voi să devină complice“...

De atunci și până astăzi *Monitorul Oficial* nu ne-a dezmințit.

*

O noutate!

Nu ne permitem nici un comentariu.

Ziarul bruxellez *L'Etoile Belge*, în numărul său din 20 decembrie, stil nou, zice următoarele:

„Un incident curios s-a petrecut în urma căsătoriei principelui Carol de Hohenzollern cu principesa Elisabeta de Wied. Principele e catolic și principesa aparține religiei evanghelice. Fiindcă preutul care i-a cununat, anume dr. Kaiser, nu i-a obligat totodată a crește pe copiii lor în religiuca catolică, arhiepiscopul de Colonia l-a suspendat.“

În București, [e] o mare neliniște, căci, prin suspendarea preutului, căsătoria ar putea fi invalidată din punctul de vedere religios. Români sunt iritați nu mai

1. În text: „l-a suspins“ (n. ed.).

puțin, ca unii ce sperau că copiii principelui lor vor fi crescuți în religia greacă. În Berlin, în fine, se manifestă o mare mânie contra arhiepiscopului de Colonia, care a cutezat a fi atât de exigent pentru o rudă a regelui Guilelm și atât de aspru pentru un preut din armata prusiană. Cum se vor împăca toate acestea, e greu a spune...”

*

Ziarul parizian *L'avenir National* în numărul său din 13 decembrie stil nou, zice, pe de altă parte:

„Crizele ministeriale sunt la ordinea zilei în Europa. Cătră cele deja cunoscute, cată să mai adăugăm dezbinarea, ce s-a iscat în București între d[omnul] Kogălniceanu și colegii săi. Ea se ivise de mult, precum se știe, dar numai încoace, de la *Discursul Tronului* a luat un caracter decisiv.

D[omnul] Kogălniceanu se crezu dator a se demite. Cu toate astea cearta a fost împăcată deocamdată, prin intervențiunea tinerei Doamne...

Așadară, d-abia măritată, încă în luna de miere, fosta principesă de Wied, astăzi a României, s-a amestecat deja în afacerile publice! Ce va fi, oare, mai departe! Plăcută perspectivă de viitor pentru români!...

126

**București, 23 decembrie 1869 /
4 ianuarie 1870**

În ziua de 20 decembrie s-a comunicat Adunării Deputaților o adresă a Consiliului Comunal din Iași, prin care se cere legarea liniei ferate române cu linia ferată rusă din Basaabia pe la punctul Sculeni.

Astfel, dar, s-a adevărit, în mod oficial, că primul nostru ministru nu degeaba a dejunat la Livadia cu maiestatele lor împărăteasa și împăratul tuturor Rusiilor. - Măria Sa Principele Dimitrie Ghica, ca om bine crescut, a crezut că nu se putea plăti mai bine de niște ono[r]uri atât de distinse aduse luminății sale persoane, decât dăruind puternicei noastre vecine linia ferată Sculeni, atât de poftită de guvernul imperial.

Această linie, în adevăr, e menită a vărsa milioane pe pământul rusesc, pe când pe noi ne va slei de cel din urmă ban ce va mai rămâne în visterie.

Vom ajunge, după cum vom demonstra mai jos, a fi sechestrați de concesionarii prusieni, ca niște debitori nesolvabili.

Aceste considerațiuni, însă, pentru Măria Sa sunt cestiuni secundare; principalul este că, astăzi, miniștrii noștri nu mai fac anticameră pe la ușile celui din urmă dintre consuli, ci vorbesc d-a dreptul cu împărații. O asemenea onoare se reflectă asupra națiunii și, este drept, este natural, prin urmare, ca ea s-o plătească. Aceasta este credința principelui Ghica, manifestată în mod solemn chiar în fața acelor pe care d[omnia] sa îi numește reprezentanți ai națiunii. Ne așteptăm, dar, să vedem pe guvernul actual că prezintă Adunării Deputaților un proiect de lege pentru concedarea liniei Iași-Chișinău.

Ceea ce ne-a surprins, nu este aceasta; ci adresa Primăriei din Iași, comunicată Camerei în ziua de 20 decembrie.

După memorabila deciziune ce consiliul comunal din vechiul municipiu de peste Milcov luă, mai deunăzi, asupra propunerii ce i se făcuse de a oferi Domnului ca dar de nuntă palaturi și echipaje, nu ne așteptam ca de acolo să pornească un astfel de act de porunceală. - Atunci consiliul respins[es]e darurile de nuntă cu românescul cuvânt că „inima Domnului se câștigă prin iubirea poporului“ - și acuma el cere ca pentru folosul străinului să se aducă ruina întregii țări!

Se vede că cangrena [sic!] corupțiunii s-a întins atât de mult pe corpul nenorocitei României, încât i-a coprins chiar părțile ce păreau mai sănătoase. Cum să ne explicăm, altfel, stăruința Consiliului Comunal de Iași pe lângă Adunarea Deputaților de a realiza pustiirea tuturor porturilor românești; și aceasta în favoarea unui port muscălesc! Pentru înflorirea Odesei, să omorăm Brăila, Galații și portul nostru de la Marea Neagră, care are să ne coste atâtea milioane și atâtea umilinte... căci, după cum am aflat, tot d[omnu]lui Strussberg și consorți[i] s-a [h]otărât de către guvern a se concesiona și această întreprindere însemnată.

Ei bine, dacă Camera nu va fi surdă la rugile fierbinți ale Consiliului Comunal de Iași, dacă ea va autoriza construirea liniei de la Sculeni, putem fi siguri că pe drumurile noastre de fier n-o să circule decât vagoane deșerte; și d[omnul] Strussberg și consorți[i], care ne fac să plătim atât de scump osteneala ce-și dau de a specula milioanele noastre, n-o să lase nici un venit nesechestrat pentru ca să intre în procentele garantate de țară.

E știut că pe calea pe unde apucă mai întâi a circulat comerțul, pe acea cale el ia deprinderi de care nu se părăsește decât în vederea unor însemnate și pozitive avantaje. Dacă, dar, tranzitul european va începe a se face prin calea Iași-Chișinău-Odesa, oricât de drepte ar fi liniile ce i-ar oferi, mai târziu, drumurile noastre de fier, nu l-ar putea atrage; căci pe calea cea veche s-au ridicat odată comptoare, s-au făcut cheltuieli, s-au stabilit comisionari, [ex]pediționari și toate acele îndemânări la care ține comerțul.

În astfel de condițiuni, ce mai pot produce căile noastre ferate? și de unde să-și tragă concesionarii procentele ce le-am asigurat, dacă nu din celelalte venituri ale țării? O să fim puși în aceeași pozițiune în care se află Turcia față cu unele din companiile străine, care au făcut, acolo, aceleași operațiuni ce se efectuează, acuma, la noi, de către concesionarii prusieni. Acele companii, neputând scoate din întreprinderile ce au contractat interesele garantate de guvern, și le trag din alte venituri ale statului, pe care le percep, ele de-a dreptul, fără nici un amestec al autorității otomane.

Iată trista perspectivă ce ni se pregătește prin concederea liniei ferate Iași-Chișinău!

Astă lovire de moarte, ce se dă economiei naționale, este cu atât mai îngrozitoare, cu cât nu vedem punința de a o înlătura. Miniștrii, după cum îi trădează niște combinațiuni rău disimulate, par a fi angajați pe viață și pe moarte în această cestiune. Mai alaltăieri, foaia d[omnu]lui Kogălniceanu, *Curierul de Iași*, își consacră coloanele sale unei pledoarii din cele mai călduroase în favoarea

acestei afaceri; și deunăzi Primăria de Iași fu împinsă a adresa rugi ardinți către Cameră pentru realizarea acestei dorințe muscălești. – Cum să ne mai rămâie, după toate acestea, vreo îndoială că degetul d[omnu]lui Kogălniceanu nu conduce toată această machinațiune? Și cum poate fi altfel, când se știe, de mult, ce afectuoase simțiminte nutrește inima omnipotentului nostru ministru pentru colosala noastră vecină?

Pentru acei ce ar putea bănuî dezinteresarea d[omnu]lui Kogălniceanu în cestiunea Iași-Chișinău, reproducem aci următorul pasaj din *Istoria Țării Românești*, publică în limba franceză, la Berlin, de către actualul nostru ministru de Interne:

„De secol, scrie d[omnu]l Kogălniceanu, există în Moldova și în Valahia o tradițiune care spune că mântuirea noastră va veni de la Nord. Totul ne leagă de Rusia. Ea este muma noastră.

S-au dus timpii aceia când puteam să ne apărăm singuri contra turcilor, polonezilor, ungarilor, tătarilor; suntem prea slabi acum și n-am putea face nimic fără Rusia care a fost totdeauna binefăcătoarea noastră, care ne-a redat drepturile noastre, libertățile noastre, ne-a înscris din nou în rândul națiunilor și ne-a dat puțina civilizație de care ne bucurăm.

Aceste rânduri sunt de ajuns pentru ca să ne pătrundem că d[omnu]l Kogălniceanu, într-o afacere ce interes[ează] pe Rusia, nu poate decât să-și pună toată inima, toate silințele d[omniei]sale pentru a o face să izbutească.

În ceea ce privește pe primul-ministru văzurăm că este mai angajat decât oricare dintre miniștri în această cestiune scandaloaasă; și afară de aceasta este știut că principele Ghica, deși oficialmente este recunoscut de cap al Cabinetului, în realitate nu este decât mâna cu care d[omnu]l Kogălniceanu își scoate castanele din foc. – Încât, pentru ceilalți miniștri, să lăsăm să-i califice o telegramă pornită din București, – desigur, de la izvor oficial, – la ziarul *Albina* din Pesta. Iată acea telegramă:

„Telegrame din București anunță că ministerul a suferit schimbări mari, a nume d[omnu]l Crețescu și Boerescu au ieșit din Cabinet, iară în locul lor, precum și întru împlinirea ministerului de Externe, de mult vacant, s-au denumit miniștri noi, d[omnii] Balș, Calimache-Catargiu și Mărzescu. Tot oameni de ai d[omnu]lui Kogălniceanu. Este, deci, omogenitate în Cabinet.“

Această telegramă am extras-o din numărul *Albinei* de la 18 decembrie. Dacă ea nu este exactă în ceea ce concernă [sic!] pe d[omnu]l Boerescu, vina nu este a d[omnu]lui Kogălniceanu, ..., însă vremea nu este pierdută, este numai o cestiune de oportunitate. Când s-au făcut d[omnu]lui Boerescu interpelările pentru împrumutul municipal și pentru convorbirea cu Clarendon, nu se redactase încă aceea faimoasă programă de oarbă supunere, ce s-a jurat d[omnu]lui Kogălniceanu de către o majoritate de 56 deputați. – Cu această programă și cu asemeni reprezentanți ai națiunii, sperăm că nu vom aștepta mult ca să vedem o perfectă omogenitate în Ministeriu.

*

În ședința Adunării Deputaților de luni, 22 decembrie, după ce s-a votat proiectul de lege pentru vânzarea bonurilor rurale ce s-au

vărsat și se vor vărsa din vânzarea unei părți din moșiile statului, d[omnul] George Brătianu a început să-și dezvolte interpelarea sa asupra motivelor care au îndemnat pe capul Cabinetului să numească 2 miniștri în mod antiparlamentar. Înainte de a fi răspuns primul-ministru la această interpelare, se zice că d[omnul] Gr. Sturza s-a grăbit a depune pe biroul Adunării o propunere astfel formulată: „Adunarea, mulțămită de explicările d[omnului] ministru, trece la ordinea zilei.“ Programa majorității, după cum vedem, se execută ad-litteram de subscriitorii ei. Adunarea, în această cestiune, ca în toate celelalte interpelări, a trecut iarăși, pur și simplu, la ordinea zilei.

*

Camera, în ședința de astăzi 23 decembrie, a respins cu o majoritate de 46 voturi contra 36, proiectul de lege prezintat de d[omnul] ministru de Finanțe relativ la acordarea unui credit de lei noi 35.918 bani 71 pentru plata diurnelor comisiei de anchetă, care să cerceteze situația financiară cu câțiva ani în urmă.

De astă dată, înțelege-va, oare, d[omnul] Alexandru Goleșcu că nu mai poate persista în încăpățănarea sa de a nu ceda d[omnului] Balș portofoliul Ministerului de Finanțe?

*

Citim din *Românul* de la 23 decembrie:

„Ziarele oficiale și officioase ne-au spus că alegătorii din București au fost chemați ieri, la 21 decembrie, pentru a alege șapte membri pentru comuna București.

Comercianții și-un mare număr de cetățeni, în urma consfințirii ce s-a dat de Cameră, că bâta bandei de ex-puşcăriași a votat și trebuie să voteze, necrezând că timpul a sosit d-a respinge bandele prin forță materială, au declarat că se vor abține d-a lua parte la această alegere. Ieri, dar, banda și cu guvernul ei au procedat în bună pace la operațiunea sa. Ce aflăm însă astăzi? Că banda n-a sfârșit ieri operațiunea și că lucrează și astăzi.

Artic[o]lul 42 din legea comunală prescrie o singură zi pentru alegeri. Pe cât știm, niciodată nu s-a votat două zile pentru alegerea membrilor comunei. Ni se spuse că urnele sunt deschise și astăzi, spre serviciul bandelor. Căci, dar, d-astă dată, guvernul a simțit trebuința d-a se călca și-acest articol din legea comunală?

În urma declarațiilor făcute în Cameră de d[omnul] Petre Grădișteanu și-a abținerii generale a alegătorilor liberi, mai avea, oare, trebuință guvernul de umbra unei nopți, pentru a termina cu bine această operațiune? Ciudat, în adevăr, dar foarte lesne de-nțeles...”

127

București, 31 decembrie 1869 /

12 ianuarie 1870

Întrăm în anul nou.

O schimbare de nume, nu de sistem, întocmai ca toate în România.

Și-n adevăr, cum, oare, să cerem o prefacere radicală de la o

singură revoluțiune a Soarelui, pe când nu ne-am adus-o atâtea alte, cu mult mai directe și mai palpabile?

Cum să pretindem ceva nou de la un an, când veacurile întregi s-au strecurat în pace pe țărmii cei limfatici ai Istrului și în trâmbele cele somnoroase ale Carpaților, fără să fi curmat cătuși de puțin domnia vechituri?

Drept probă, să trecem din secol în secol, oprindu-ne mereu anume la a șaptea decadă, în care ne cufundăm mâni, nu se mai știe pentru a câta oară.

În 1470 moldovenii se băteau cu muntenii.

Au nu toate acestea ne așteaptă în 1870, mulțumită faimoasei tactice a d[omnu]lui Kogălniceanu de a pune la tot pasul în zizanie ambele maluri ale Milcovului, tăvălindu-le până a zice cu o cinică desfrânare că un d[omn] Mârzescu reprezintă cuibul lui Ștefan cel Mare?!

În 1570, România gema de mulțimea străinilor, furișați în favoarea Curtii și în lada Fiscului.

Atunci ne plângeam de poloni.

În 1870 vom avea pe nemți.

O diferență de nomenclatură!

În 1670, ungurii începură a se certa cu austrieții, împăcându-se apoi, după obicei, pe socoteala nenorciților români de peste munți.

Am dori ca frații noștri ardeleni și bănățeni să ne spună ceea ce-i pândeste în 1870!

În 1770, aveam în țară o invaziune muscălească.

Într-o zi comitele Rumiantzov invită pe principele Ghica la o preîmplare pe jos.

Fanariotul răspunde cu indignațiune:

„Que diraient mes sujets, s'ils voyaient leur souverain a pied? Je prie Votre Excellence de m'en dispenser”.

Nu știm dacă vom avea sau nu vro invaziune în 1870, dar ceea ce-i sigur, este că regimul etichetei pudrează de mult sărmana Românie, asemănând-o din ce în ce mai mult cu admirabila perucă a vizitiului de la Palat.

Așadară, în 1470, în 1570, în 1670, în 1770 și în 1870 - tot una!

Mai zică cineva: „An nou“!...

Toate-s vechi.

În ședința de ieri a Senatului d[omnul] general Tell a spus că Beizadea-Mitică servește pe rând toate ocupațiunile străine, primind drept răsplată fel de fel de cruciulițe.

Nu e nou nici aceasta.

În 1867, d[omnul] Nicolai Ionescu a declarat că „numai arnăuții au fost totdeauna mercenari în România”.

În 1869 un alt mandatar al națiunii a adus aminte petrecerile Pomului Verde de la Brașov din 1848.

D[omnul] Demetriu Ghica este deprins cu acestea!

Să-l lăsăm însă la o parte, căci fizica modernă încă tot nu ne-a putut dezvăța de ceea ce se numea altădată „oroarea deșertului”.

D[omnul] Kogălniceanu este un rău mai substanțial: o cifră care se poate număra chiar când nu este pusă lângă o alta.

Făcând să intre în Cabinet doi subalterni, fostul prefect de Roman și fostul prefect de Iași, dumnealui a căpătat în Consiliu, fără a fi Christ, pe cei doi răstigniți de alături, adecă niște tovarăși devotați, pentru ca să nu fim înțeleși într-un mod mai neurban.

Îi trebuie, însă, cu orice preț, să mai aibe...

Majoritatea?

Nu; căci dumnealui știe foarte bine că ministerul nu mai stă mult, distrugându-se prin însăși creșterea forței, precum coarda se rumpe, când arcul se întinde peste măsură.

Ceea ce trebuie d[omnu]lui Kogălniceanu, mai cu seamă, în ajunul de a cădea, sunt Finanțele.

Nici mai mult, nici mai puțin.

Cu d[omnul] A. G. Golescu dumnealui nu se prea împacă.

Astfel, dară, se zice, că onorabilul d[omn] ministru de Interne ar fi cerând cu multă stăruință în toate zilele pe lângă Tron o numire de vistier pentru onorabilul d[omn] Gregoriu Balș.

Motivul aparent este, ca totdeauna, stereotipa urgență de a mai pune în Cabinet încă un moldovean.

D[omnu]lui Kogălniceanu nu-i ajunge de a fi pălmuit deja de două ori România de peste Milcov, dându-i drept expresiune alde d[omnii] Mărzescu și Callimachi-Catargiu!

D[omnul] Gregoriu Balș este menit a completa cabbala cea ternară a insultelor.

Peste câteva zile, *Monitorul Oficial* va publica decretul, iar telegramele, trimise în străinătate, vor trâmbița cu nerușinare după tipic: „interesele Moldovei“!...

Nimic nou!

Ba este nouă epistola d[omnu]lui Heliade Rădulescu reprodusă în mai multe ziare din Capitală și prin care venerabilul veteran își dă demisiunea din Societatea Academică.

Bătrânii trebuie respectați ca semizeii din Panteon, după ce, însă, vor fi înțeleși ei înșiși că există un punct la care sunt datori a se opri de bunăvoie în activitatea lor, dacă nu preferă a cădea sub sarcina anilor.

D[omnul] Heliade Rădulescu a ajuns acolo, dar nu și-a cunoscut pozițiunea.

Îacă de ce, cu o extremă durere, noi ne vedem siliți a atinge astăzi o susceptibilitate, dinaintea căreia am dori cu dragă inimă a ne închina, modelând-o într-o măreață statuă de bronz sau de piatră.

Autorul *Michaidei* redeveni copil.

Trecem cu vederea joviala cântare pe care a dedicat-o mai deunăzi, Măriei Sale Doamna.

Trecem cu vederea fabuloasa istorie a tuturor popoarelor orientale, pe care a debitat-o cu seriozitate zilele acestea după tribuna Corpului Legislativ.

Trecem cu vederea cearta-i cu d[omnul] Kogălniceanu din cauza unei dame anonime, asupra căreia actualul ministru de Interne se pare a avea mai multă influență decât vechiul locotenent princiar din 1848.

Dar nu putem trece cu vederea groasa invectivă pe care dumnealui nu s-a temut s-o arunce sacrei umbre a nemuritorului Șincai, acuzând cu violență Societatea Academică de a fi serbat apoteoza celui mai sublim luptător al românismului.

„Șincai era papistaș“ strigă d[omnul] Heliade Rădulescu.

Nu știm! Poate să fi fost chiar musulman sau budaist! E destul să fi simțit românește.

Dar ce era, oare, șvabul Guttemberg, căruia însuși d[omnul] Heliade Rădulescu întreprinse cu atâta nesocotință a-i rădica un monument în capitala României?

Aici este cestiunea.

Vai de țară!...

Au apărut de curând în Paris două broșuri de cea mai vie importanță pentru cauza fraților noștri de peste Carpați: o traducere franceză a scrierii colegului nostru d[omnul] V. Maniu despre *Misiunea Occidentului Latin în Orientul Europei* și un opuscul al eminentului nostru corespondent parizian: *La Transylvanie et son union forcée à la Hongrie*, par C. Zamolxe.

Ziarul *Traian* are dreptul de a-și revendica o părțica morală în această călduroasă propagandă națională a amicilor săi.

Totdodată, foaia napolitană, *Il popolo d'Italia* publică următorul act subscris de către reprezentantul lui *Traian*, la „Congresul Liberilor Cugetători“:

„DECLARAȚIUNE DE PRINCIPII

Subsemnații delegați ai diferitelor popoare ale lumii civilizate, întruniți în Neapole spre a lua parte la Anti-Conciliu, afirmă principiile de mai jos.

Ei proclamă libertatea rațiunii în fața autorității religioase, independența omului dinaintea Bisericii, solidaritatea popoarelor contra alianței principilor și a popilor, școala liberă și nu învățământ clerical, dreptul și nu privilegiul.

Recunoscând știința ca singură bază, ei proclamă pe om liber și suveran într-un stat liber și necesitatea desființării caracterului oficial al bisericii. Femeia trebuie să fie emancipată de toate piedicile pe care biserica și legislațiunea popresc deplina-i dezvoltare.

Ei afirmă trebuința unei instrucțiuni și moralități, nedependinți de orice amestec religios.

Neapole, 17 decembrie 1869.

(Subscriși): I. Mata, L. K. Zimmermann, G. Nagy, I. Ronge, L. Uhlich, L. M. Ceballos, L. Maneyro, F. Krasner, L. Ovary, C. Ludeking, ȘTEFAN SIHLEANU, F. Swist, E. Solferino, G. Ricciardi“...

Acesta este unicul dar de Anul Nou pe care ziarul *Traian* îl poate oferi lectorilor săi, fără a pune o rechizițiune pe țară...

128

București, 3 / 15 ianuarie 1870

București, 2/14 ianuarie 1870

De o bucată de timp, arma cea mai favorită a antagonistilor politici în România este de a-și arunca cu profuziune unul altuia, pe față sau într-ascuns, sonorul epitet de „antidinaștic“.

Puțin le pasă de a cerceta mai întâi dacă omul e național sau nenațional, democrat sau autoritar, bun sau rău: toate acestea li se par a fi prea mărunte, prea secundare, prea frivole, în comparațiune cu calul lor de bătaie.

De la Vârciorova până la Cubei, nimeni nu vă mai întreabă astăzi dacă luptați cu energie pentru consolidarea, mărirea și libertatea naționalității române, ci numai dacă sunteți sau nu, în numele vostru și al posterității întregi, până la Ultima Judecată, pentru sempiterna durată a principelui dinastic.

Cel mai mare rău pe care o seamă de gladiatori ai zilei își închipuiesc a-l face adversarilor este de a surprinde într-însii cu dibăcie măcar o umbruliță contrară, sperând astfel a-i dizgrația și a-i ucide în perpetuitate.

Ziarul *Traian*, mai mult ca oricare altul, a fost din capul locului o țință de predilecțiune pentru tot felul de șoapte de această natură.

Începând al doilea an al existenței sale, el este dator a afirma din nou, contra maliției și contra calomniei, unul din principalele puncturi înscrise în Statutele acestui organ și de la cari fundatorii săi, o colectivitate compactă și cu totul nedependente, nu s-a abătut un singur moment.

Am susținut și vom susține cu tărie dinastia actuală, simțământul național fiind singura noastră busolă, iar națiunea română nu poate a nu fi dinastică, de vreme ce dinastia există.

Pe cât timp familia princiară nu va renege cele două dogme ale crezului nostru național: Românisim și Democrație, încorporate ambele în Constituțiunea din 1866, Tronul e mai durabil decât o stâncă de granit, oricât de furioase ar fi valurile oceanului ce o înconjoară și o izbesc din toate părțile.

Întrebăm acum, dacă amicii cei mai sinceri ai dinastiei nu sunt la noi anume acei puțini, care, neavând nici un zor de a veni la putere, îi arată cu vigoare la tot pasul, fără teamă de înaltă urgie, drumul cel adevărat românesc, cenzurând cu franchetă și cu asprime orice apucătură nenațională?

Întrebăm, pe de altă parte, dacă cea mai înverșunată vrăjmașă a stabilității dinastice nu este, din contra, acea mizerabilă turmă de lingușitori, cari numai ei sapă și slăbesc Tronul, punându-l, din nesocotință sau din perfidie, mai presus de națiune?

Iacă de ce *Traianistii* cred cu persistență a lucra în interesul cel bine înțeles al dinastiei, deși niciodată nu-și vor pleca frunțile cu umilintă, niciodată nu vor face o singură concesiune în dauna Românisimului sau a Democrației, niciodată nu vor uita vechea deviză a poporului aragonez, care jura cu mândrie principelui său: „si no, no“!

Strige, dară, oricine că suntem antidinastici, de câte ori datoria de români ne va sili a ne ridica vocea, precum stăm gata a urni chiar brațul contra oricărei manifestări, mari și mici, directe și indirecte, fățișe și ascunse, a ingerinței străine!

În 1729, sub vodă Gregoriu Ghica, Nicolae Costin, atunci unul din miniștri, scrise cronica Moldovei, pe care principele a însărcinat apoi pe ciracul său Amiras ca să i-o traducă în grecește: citi opera,

găsi în ea o mulțime de pasaje foarte violente asupra fanarioților, și totuși nu s-a supărat!

Eră o probă strălucită că Domnul începea deja a simți românește.

Ei bine, să fie, oare, antidinastic la noi de a vorbi contra străinilor, tocmai astăzi, după ce Constituțiunea puse pe tronul lui Mircea și al lui Ștefan pe un principe, nu efemer și fără nici o legătură, ci ereditar, născut din părinți români și ai căruia copii nu pot a nu fi români și numai români?

Ciudat!

Așadară, *Traian* nu va înceta, nici în anul al doilea al vieții sale, a repeți mereu cu bărbăție:

Să trăiască Carol I!

Jos influența străină!...

Unul din simptomele cele mai proaspete și cele mai periculoase ale acțiunii puterilor din afară asupra țării este modul neromânesc, cu care guvernul actual se pregătește a uni rețeaua noastră ferată cu Rusia (prin Sculeni) și cu Austro-Ungaria (prin Brașov).

În Economia Politică este recunoscut ca o axiomă că drumul de fier e cu atât mai productiv, cu cât liniile sunt mai lungi.

Aruncați acum o răpede cătătură asupra mapei României, și lesne vă veți încredința că distanțele cele mai scurte pentru noi, adică cele mai neproductive, se formează prin legarea rețelei noastre cu Sculeni și cu Brașovul.

Prin linia Sculeni, România de peste Milcov este d-abia atinsă, toată partea-i centrală și de jos, cu portul Galați în frunte, rămânând condamnate în favoarea Odesei.

Un asemenea sacrificiu e cu atât mai absurd, cu cât comerțul nostru cu Rusia este aproape nul.

Iacă, bunăoară, ultimele cifre, pe care ni le procură înastă materie însăși statistica guvernamentală:

1. Export

În Austria	În Turcia	În Rusia
55,479,730	237,319,472	4,588,466

2. Import

Din Austria	Din Turcia	Din Rusia
78,070,908	18,692,073	17,842,574 ²

Deci, în vederea exportului, cea mai gravă din toate, Rusia este pentru România de vreo 50 de ori mai p[r]ejos de Turcia și de vreo 13 ori mai p[r]ejos de Austria; iar cât privește importul, de 4 ori inferioară Austriei, ba până și Turciei, cu atât mai mult, că mai totalitatea importățiunii moscovite consistă în niște obiecte care se produc și în țară, tot așa de bine și tot așa de ieftin!

Pentru atare comerț, să se distrugă, oare, primul port al României, fără a mai vorbi despre restul Moldovei?!...

1. *Notices des manuscrits de la Bibliotheque du Roi*, t[om] 11, p. 282 (n. a.).

2. *Analele Statistice*, București, 1869 (n. a.).

Prin linia Braşovului, pe de altă parte, rămâne osândită la stagnaţiune Muntenia întreagă, în dreapta şi-n stânga, strecurându-se calea ferată numai prin mijloc, anume pe spaţiul cel mai îngust dintre Carpaţi şi Dunăre.

După ce ambele concesiuni Strussberg şi Oppenheim ne impun deja sarcina unor sume fabuloase, pentru o durată de un secol, apoi atâta ne-ar mai trebui, ca până şi rodirile cele probabile ale sacrificiului să nu fie pentru noi, ci pentru vecini!

De ce, oare, Austro-Ungaria nu voieşte a lega linia sa cu a noastră prin Sibiu, precum şi-o propunea ea însăşi de la început?

Un englez din ambasada de la Viena i-a demonstrat la timp că o asemenea linie ar fi pentru dânsa prea scurtă, fiind totodată destul de lungă pentru România.¹

Nici noi însă nu vom a ne omorî pe placul [h]absburgului, cu atât mai mult că-l avem de astă dată în palmă, drumul său ferat, fiind deja isprăvit în Transilvania până la Alba Iulia, încât este forţat cu orice preţ, vrând-nevrând, să-şi cate o intrare în România.

Prin urmare, cu ştiinţa în mână, iar nu cu sentimentalismul şi cu fraze, noi respingem cu desăvârşire linia rusească a Sculenilor, şi nu primim, o dată cu capul, de la Austro-Ungaria o altă linie, decât numai aceea a Sibiului.

A face altfel, ar fi a vinde ţara!!...

Aviz mandatarilor naţiunii, în dezbaterile cărora va intra peste câteva zile această nouă trădare naţională pe calea economică.

Sunt acum 30 de ani, de când Michel Chévalier a spus:

„Cestiunea Orientului se rezumă întreagă în cele trei căi comerciale între Apus şi Răsărit, calea prin Constantinopole, calea prin Suez şi calea prin Syria“.²

Calea prin Constantinopole este deocamdată în mâna românilor. Voiţi, oare, a o dărui cazacului şi cătanei?

Gândiţi-vă!...

129

Bucureşti, [6/18]³ ianuarie 1870

Mulţumită unui nămol de sărbători, Curtea petrece, Parlamentul petrece, Ministerul petrece, Municipalitatea petrece, toată lumea petrece în România, încât farmecul imitaţiunii ne-ar sili a petrece noi înşine, de nu ne-ar supăra norii ce se grămădesc din toate părţile la Apus şi la Răsărit.

Suntem mai nervoşi, pesemne, decât limfatica majoritate.

Aşadar, lăsând d-ocamdată la o parte politica interioară - care se desfătează cu voluptate în vizite, în danţuri, în banchete, în inauguraţiuni şi în „bine ai venit“ de tot felul, - să aruncăm o râpede cătătură asupra evenimentelor din afară.

Correspondenţa noastră pariziană, pe care o publicăm mai la vale, ne asigură, că noii consilieri ai împăratului Napoleon [al] III[-lea] nu sunt tocmai bine dispuşi pentru confracţi lor din Pesta şi din Viena.

1. Charles Boner, *Transylvania*, London 1865, p. 602 (n. a.).

2. *Discours d'ouverture de 1840* (n. a.).

3. În text: „3/15“ (n. ed.).

D[omnul] Beust a fost foarte nemulțumit mai cu seamă de a vedea în fruntea afacerilor străine pe curajosul d[omn] Daru, care nu s-a sfîit, zilele trecute, a declara în gura mare în Corpul Legislativ din Paris, că nu dumnealui este acela, fără știre căruia Majestatea Sa va putea face diplomație, spre deplina satisfacțiune a cancelarului austro-maghiar.

Și noi avem încă un ministru de Externe: ilustrul d[omn] Calimachi-Catargiu, celebru reprezentant al României de peste Milcov, bărbatul cel mai cunoscut în toată țara și chiar în Europa.

Nu știm, însă, dacă d[umnea]lui împărtășește câtuși de puțin îndrăzneța teorie a d[omnu]lui Daru!

Este o probabilitate de 99 la 100, că fericitul ex-prefect de Roman habar n-are de jocul telegrafului și al poștei între București și Berlin!...

Revenind acum la Cabinetul francez, o răceală între Curtea din Tuilleries și aceea de la Schönbrunn s-ar părea a fi la ordinea zilei.

România s-ar felicita, negreșit, de această ruptură între frații săi din Occident și între călăii săi de peste Carpați, dacă numai ministerul Olivier ar putea să aibă destul timp spre a schimba atitudinea diplomatică a Franței.

Aci este cestiunea.

Istoria ne arată că principii au alergat totdeauna la consilieri din opozițiune, de câte ori începeau a se cam zgudui picioarele Tronului.

[De] cele mai multe ori, însă, aceasta s-a întâmplat prea târziu: stâlpii edificiului fiind în flăcări, acoperișul nu mai putea să nu cază.

Dovadă e trista cronică a Angliei: Carol I.

Nu cumva să fie tot așa cu bătrânul monarh al Franței?

Scenele petrecute mai dăunăzi pe bulevardele Parisului, și despre care au vorbit telegramele noastre, probează din ce în ce mai mult că *Marseille* se prefacă cu încetul într-un cor național.

Franța de astăzi este un vulcan în preziua exploziunii.

Iacă de ce simțămintele d[omnu]lui Olivier sau ale d[omnu]lui Daru pentru Austro-Ungaria, fie ele oricât de corecte, nu mai prezintă acea extremă importanță internațională, pe care ar fi avut-o cu câțiva ani în urmă.

Fatalitatea principilor este de a se deșepta mai totdeauna în oara a unsprezecea; nemilostivul minutar le mai îngăduie d-abia un moment spre a-și freca ochii cei îngreiuți și a-i închide apoi pentru eternitate.

Românii din vechime, care nu se perfecționaseră încă în școala servilismului, se grăbeau la încoronarea fiecărui nou Domn a-i închina, din partea națiunii, prin organul „primarului Capitalei“ o străbună „orație“, în locul căreia s-au introdus mai încoace balurile municipale:

Iacă-o:

„Măria Ta,
Nu te supăra,
Ci fii bun a ne asculta!
Îți vom spune cam multe
Și mărunte,

Dar tot lucruri plăcute,
 Să fie drag orișicui să ne-asculte!
 O sută de ani să domnești!
 Pe dușmani să-i biruiești,
 Pe vrășmași să-i pedepsești,
 Pe turci -
 Să-i pui în furci,
 Pe tătari -
 Să-i pui în pari,
 Pe leși și pe cazaci -
 Să-i dai la draci!
 Alta să nu le faci!
 Pe unguri și pe nemți -
 Tot acolo să-i trimeți;
 Și așa mai departe,
 Ca toți să-și aibă parte;
 Și așa înainte,
 Ca toți să-nvețe minte!
 Și așa, rânduri, rânduri,
 Ca toți să se puie pe gânduri.
 Dar cu moldovenii tăi,
 Măcar de or fi și răi,
 Măria Ta să fii bun cu ei;
 Și de-i vedea unii și desculți,
 Măria Ta tot să-i ascuți;
 Căci norodul e cam năzdrăvan,
 Face multe pozne într-un an;
 Și țara e cam nebună,
 Face multe pozne și-ntr-o lună;
 Ba la îndemână,
 Și-ntr-o săptămână,
 Iar de nu te-i păzi,
 Chiar într-o zi,
 Multe-i auzi...

Dacă Domnii nu înțelegeau sfatul, nu era vina poporului!
 Napoleon [al] III[-lea] s-a gândit prea mult la dinastie și prea puțin la națiune.

Ș-apoi nu e în joc numai Franța.

Centru al civilizației moderne, Parisul nu este niciodată cel dintâi sau cel de pe urmă: în toate mișcărilor sale, unii îl preced, pregătindu-i calea, și alții îi succed, profitând de cele dobândite.

Tactica republicană din Spania, erupția dalmatină, fierberea Boemiei, iritațiunea cu greu mascată a tuturor elementelor din bazinul Carpatin și din acel Balcanic, - au pus deja de mult pe gânduri, pe cei deprinși a nu se gândi numai în ziua pieirii.

La Moscova și-n Petersburg se descoperă mereu conspirațiuni preste conspirațiuni, cu niște programe tot atât de sălbatice ca și despotismul țarului, căci există în natură o lege intimă de înrudire între acțiune și reacțiune.

În Viena vedem faimoasa demonstrațiune a muncitorilor de fabrice, pe care ne-a descris-o ultima noastră corespondență de acolo.

Știrile cele mai proaspete ne mai prevestesc, cu un grad de certitudine, curânda retragere a lui Beust și înlocuirea-i prin Metternich, unul din capii partidului clerical-aristocratic.

Să mai vorbim, oare, despre Italia?

În fața unei asemenea situațiuni singura politică a tuturor principilor, care nu se mărginesc a crede cu nătângie, că dinastiile se pot consolida prin câteva banalități din *Monitorul Oficial*, este de a fi ca răposatul Leopold al Belgiei, sau cel puțin ca răposatul Ludovic al Bavariei.

Se-nțelege de la sine, că toate acestea se refer[ă] la străinătate, iar nicidecum la România.

La noi, din contra, lucrurile merg de minune.

D[omnul] Kogălniceanu se răsfăță pe malurile Dunării, combătut într-un mod serios numai din partea d[omnului] Heliade Rădulescu pentru o damă anonimă.

Beizadea Mitică... dar despre dumnealui nu se vorbește.

D[omnul] Boerescu este în ajun de a se străcura din Cabinet, fiindcă doi oameni ca dumnealui și cu d[omnul] Kogălniceanu nu se pot împăca la un loc, tocmai din cauza prea marei asemănări în toate.

În fine, spre culmea fericirii, se afirmă ca un lucru pozitiv, că în locul d[omnului] Costache Negri ar fi pomăzuیت a fi ales deputat al Capitalei nemuritorul d[omn] Alexandru Zissu, cel cu Măcăii!!!...

130

București, 10 / 22 ianuarie 1870

Uciderea unui cetățean francez de cătră vărul împăratului Napoleon [al] III[-lea], preocupă toate spiritele.

Corespondentul nostru parizian, trimițându-ne în această privință o relațiune, pe care o publicăm mai la vale, ne comunică totdodată numărul cel sequestrat al ziarului *Marseillesa*.

În fruntea foii, care se aseamănă mai mult cu un afiș, atât prin formă, cât și prin fond, - citim următoarea proclamațiune:

„Avem slăbiciunea de a crede că nu toți Bonapartii sunt asasini.

Cutezam a-mi închipui posibilitatea unui duel loial în această familie, în care omorul și perfidia sunt de o datină tradițională.

Colaboratorul nostru Paschal Grousset împărtășea cu mine această eroare, și iată că astăzi noi plângem pe sârmanul și bunul nostru amic Victor Noir, asasinat de cătră banditul Petru-Napoleon Bonaparte.

Sunt optsprezece ani de când Franța se află în mâinile încruntate ale acestor pungași, care nu se mai mulțumesc a împușca pe republicani în străzi, ci-i mai atrag acum în niște curse imunde, măcelărindu-i la dânsii acasă.

Poporul francez, oare n-ai început și tu a te încredința că a sosit deja momentul de a pune capăt unei asemenea stări de lucruri?

Enric Rochefort“

În Franța, unde constituțiunea este cezariană iar nu democratică, ziarul a fost confiscat și autorul dat în judecată.

Numai atât.

La noi, unde constituțiunea este democratică, iar nu cezariană, pentru un articol cu mult mai inocent, în care *Democrația* n-a numit pe nimeni „o familie de asasini și de pungăși“, Guvernul s-a urcat la tribuna Parlamentului spre a insulta de acolo întreaga presă neDEPENDINTE.

Unde-i, oare, mai bine?

Și cu toate astea, dacă nu realitatea, cel puțin ideea că suntem sub un regim democratic, iar nu cezarian, face ca toată iritațiunea presei să se reverse la noi numai asupra Cabinetului, pe când Tronul se pare a avea în toată țara un singur inamic: d[omnul] mareșal al Curții.

Zilele trecute, colegul nostru d[omnul] Radu Michai, deputatul colegiului I de Argeș, n-a fost invitat la balul de la Palat.

Întâmplarea ar fi rămas nebăgată în seamă, să n-o fi agravat o curioasă confesiune a Președintelui Camerei.

D[omnul] Gregoriu Balș s-a grăbit a declara că și-a dat toată silința să afle cauza acestei misterioase excepțiuni, și că d[omnul] mareșal al Curții i-a răspuns că d[omnul] Radu Michai nu poate atinge treptele Palatului fiindcă insultase pe Domnitor printr-o depeșă în timpul alegerilor parlamentare de la Argeș.

Telegrama în cestiune, publicată atunci în ziare, vorbea pur și simplu despre scandaloasa ingerință a ministeriului actual în operațiunile electorale.

Ei bine, cum, oare, ar trebui să se cheme procedura d[omnu]lui Filipescu, care nu se sfiește, în calitatea-i de meșter de ceremonii al Palatului, a amesteca pe Domnul țării în niște lupte de partide, atribuind-i uri personale contra adversarilor d[omni]lui Kogălniceanu!

Nu știe, oare, dumnealui măcar atâta, că cine urăște, se expune prin însăși aceasta a fi urât la rândul său?

Iacă de ce noi repetăm încă o dată, că dușmanul cel mai neîmpăcat al Dinastiei în România este anume d[omnul] mareșal al Curții!

Dacă s-ar găsi mai mulți ca dumnealui, Tronul ar fi în pericol!

Ne înfiorăm cu atât mai mult, cu cât capitala României se apucă a petrece din ce în ce mai nemțește.

D[omnul] mareșal al Curții, atât de ostil dinastiei, este în fruntea acestei mișcări de transformățiune.

La același bal de la Palat, despre care este vorba, se zice că puțin lume, curat românească, câtă s-a putut strecura cu anevoie în locuința Alesului Națiunii, era cât p-aci să moară de sete, fiindcă servitorii știau numai nemțește.

Putea cineva să strige de o mie de ori „apă“, fără să miște câtuși de puțin pe blonzii galonați, aduși într-adins de la Berlin.

Ferice de acei doi-trei căroră le-a venit în cap să ceară: „wasser“!...

Frumoase timpuri când românul a ajuns în propria lui țară a nu mai fi înțeles în Palatul Capului Statului, dacă nu știe nemțește!!!

Mulțumim încă o dată d[omnu]lui mareșal al Curții.

Aceasta însă nu este tot.

Aseară, „Teatrul Național“ a fost scandaloasa arenă a unui

sacrilegiu, despre care se poate forma o slabă idee după următoarea foaie volantă, împărțită în public prin viguroasa indignațiune a poporului:

„TEATRUL NAȚIONAL (??)

8 IANUARIE 1870

SE VA REPREZENTA PIESA:

DOAMNA DE AUR

Balet național (??) jucat de nemți pe scena și în seara de reprezentațiune a teatrului românesc.

Teatrul Nemțesc, Baletul nemțesc, cu tot devergondagiul său, să se răsfete cu nerușinare pe scena românească?!

Baladele, frumoasele jocuri românești, persoanele istorice, batjocorite de străini sub patronarea comitetului românesc; instituit de guvern!?

„Românism!... Naționalitate!... *Înflorirea teatrului ROMÂNESC!...*“

Și totuși nemții nu vor triumfa.

Junimea se deșteaptă din toate unghiurile Daciei.

Studentii din Viena ne-au făcut onoarea de a ne alege pe noi ca intermediari spre a transmite din partea-le studenților români din București un căldurs apel pe care-l publicăm mai la vale.

Nu ne îndoim un singur moment că o voce frățească va avea un răsunet frățesc.

O întâlnire română pe mormântul lui Ștefan cel Mare a căruia măreață umbră ne va însufla pierduta mândrie de a fi români și numai români, iar nu teutoni sau muscali, - este o idee sublimă, menită a zguduî inimile tuturor fiilor lui Traian!!!

D[omnul] mareașal al Curții va trece, dar Românismul va rămânea!

131

București, 13 / 25 ianuarie 1870

Ziarele din Capitală au început a dezbate o coalițiune oarecare. Unele o atacă, celelalte o apără.

A nu ne pronunța într-o asemenea materie, ar fi a ne expune prin echivocul tăcerii a fi amestecați, când cu unele, când cu celelalte.

Cu totul nedependente de oricine prin principiile sale, *Traian* nu poate primi nici o solidaritate cu nimeni.

Ne vom emite doar părerea noastră asupra acestei cestiuni cu aceeași franchețe cu care suntem deprinși a vorbi totdeauna: fie către cei de sus, nefiind setoși de putere, fie către cei de jos, nefiind vânători de poporitate.

Se pretinde, se afirmă și se repetă mereu, fără nici o protestațiune din partea cuiva, cum că d[omni] Ion Ghica și Nicolau Ionescu ar fi încheiat un pact de alianță.

Bun e d[omnul] Ion Ghica.

Bun e d[omnul] Nicolau Ionescu.

Buni sunt amândoi.

Cu toate astea, bunătața respectivă a dumnealor, ni se pare a fi de o natură absolutamente diversă.

Spre a împăca varietatea lucrurilor există numai două mijloace.

Sau că fiecare din ele pierde câte ceva din propria-i individualitate, anume elementele cele eterogene, ori că numai unul își conservă pe deplin întregimea, ciuntindu-se cu abnegațiune cellalt.

Așadară, pentru ca federațiunea între d[omnii] Ion Ghica și Nicolau Ionescu să fie de crezut, cată să admitem mai întâi de toate, cu orice preț, una din două:

1. Amândoi au lepădat o parte din vechile lor idei.

2. Unul și-a sacrificat, fără nici o rezervă, principiile în favoarea celuilalt.

Care din două?

Alegeți!

Dacă dumnealor amândoi au lepădat câte ceva din vechile lor idei, ba încă niște puncturi esențiale, de la care depindea osebirea de partide, - atunci ce fel de încredere vor mai putea insufla chiar acelora, ce-i susțineau până astăzi?

Dacă numai unul și-a sacrificat, fără nici o rezervă, principiile în favoarea celuilalt, - el rămâne de aci încolo un renegat, a cărui greutate morală nu mai poate fi utilă nici chiar pentru fericitul său asociat.

În ambele cazuri e rău.

Așa sunt toate coalițiunile, câte au fost și vor mai fi vreodată pe fața pământului!

D[omnul] Nicolau Ionescu sau d[omnul] Ion Ghica ar fi avut, oare, niște credințe de aruncat în vânt?

Cestiunea este foarte gravă.

Se zice, că anume d[omnul] Ion Ghica ar fi făcut o păreche de concesiuni pe altarul dualismului: una în cestiunea israelită și cealaltă pe tărâmul descentralizării administrative.

Dar dumnealui fost-a, oare, până acum pentru invaziunea jidovească?

Fost-a pentru centralizare?

Dacă a fost, este o tristă mărturie; dacă n-a fost, nu avea nemic de conces; dacă a fost și nu mai este, tranzițiunea e prea răpede pentru un bărbat de stat.

Ș-apoi, divergența între d[omnii] Ion Ghica și Nicolau Ionescu se mărginește, oare, numai și numai în aceste două puncturi: cestiunea israelită și descentralizarea administrativă?

Crezul **Românismului** în genere, în care se coprinde ceva mai mult decât buba iudaismului și buba centralismului, fost-a, oare, până aci identic pentru ambele părți contractante?

Ideea cea pozitivă a naționalității e cu mult mai vastă decât rubrica cea negativă a cestiunii israelite.

Ideea cea pozitivă a unirii politice e cu mult mai înaltă decât rubrica cea negativă a descentralizării administrative.

D[omnii] Ion Ghica și Nicolau Ionescu înțelesu-s-au, oare, pe această bază?

Întrevorbit-au, oare, asupra demnității diplomatice a Statului Român?

Dacă nu, atunci coalițiunea dumnealor ar fi întocmai ca aceea din 1866: hai să dărâmăm împreună, ș-apoi vom vedea!

De dat jos, a fost lesne; dar veni ziua reconstrucțiunii și iacă, turnul de la Babilon!

Un compromis deveni necesar.

Țara a fost dăruiată străinilor pe calea politică și pe calea economică.

D[omnii] Ion Ghica și Nicolau Ionescu o știu foarte bine: tocmai atunci unul dintre dumnealor se uita în dreapta și cellalt în stânga, negreșit ca o prefață a tractatului, pe care se șoptește că l-ar fi încheiat astăzi!...

Mai pe scurt, repetim încă o dată: bun e d[omnul] Ion Ghica, bun e d[omnul] Nicolau Ionescu, buni sunt amândoi, - dar nu unul lângă altul.

Fiecare își are locul său separat: „the right man in the right place“, după vorba englezului.

Suntem și vom fi totdeauna contra coalițiunii.

Ea este nu numai inutilă, dar încă în cel mai mare grad periculoasă.

Niște bărbați, atât de inteligenți ca d[omnii] Ion Ghica și Nicolau Ionescu, ne pot pricepe mai ușor ca oricine.

Cabinetul actual nu mai merge.

Mai deunăzi, văzând modul brutal, cu care președintele ex-officio al Camerei conduce turma parlamentară, un deputat strigă în gura mare: „revoluțiune“.

Când astfel de țipete pătrund până și-n corpul legislativ, gluma e serioasă.

România nu este o prostituată pentru d[omnul] Kogălniceanu, nu este un ciocoi pentru Beizadea, nu este o pădure pentru d[omnul] Boerescu.

Destulă batjocură!

Oricine va veni în locul lor, e peste putință ca să nu aibe mai multă pudoare!

Vină d[omnul] Ion Ghica cu amicii săi politici.

Vină d[omnul] Nicolau Ionescu cu acei de o credință.

Vină alții, fie cine se va întâmpla, - însă un cabinet omogen.

Să nu ni se mai zică, că toți românii formează un singur partid dinastic.

Dinastia nu are nici un partid în țară, de vreme ce toate o susțin deopotrivă.

Albi, roși, verzi, toți sunt dinastici în aceeași măsură, fără însă a fi un singur partid.

Respingem orice logodnă de două culori, dintre care cea mai bună atrage încrederea țării și cea mai rea o înșeală.

Nu voim ca națiunea să fie, încă o dată, victima duplicității.

Non bis in idem!...

Guvernul actual își începuse cariera prin solemnă declarațiune că nefiind în stare a mulțumi România, a reușit a dobândi succese în străinătate.

Așa a debutat, așa a mers înainte, așa va isprăvi.

Independința Belică din 17 (5) genariu ne comunică o știre foarte interesantă.

După mijlocirea d[omnu]lui Beust, Turcia a binevoit a permite vasalului său Principele Carol I a funda o decorațiune română.

Atât ne mai trebuia!

Săltați, lingăi de la Palat!

Oricine va tămâia despotismul în proză sau în versuri, fie cea dentâi cât de scâlcită și celelalte șchioape, – decorațiune!

Oricine va lucra pentru germanizarea României, fie prin comerț, fie prin teatru, fie prin literatură, fie prin statui [lui]¹ Guttemberg, – decorațiune!

Oricine va cere *wasser*, în loc de apă, – decorațiune!

Cel puțin până acum, prețul trădării purta câte un nume nemțesc, rusesc, turcesc...

Natura serviciului se putea recunoaște după vâpșeaua cordonului.

De aci încolo, o decorațiune română va împodobi pe slugile străinului.

Oroare!...

132

București, 15 / 27 ianuarie 1870

În revista lui *Traian* din 3 genariu, noi analizăram, din punctul de vedere al economiei politice preparativele guvernului actual de a lega rețeaua căilor ferate a României: cu Rusia prin Sculeni și cu Austria prin Brașov.

Arătam atunci că acest machiavelic plan, reducând tranzitul european la cele mai scurte două linii pe teritoriul nostru, spre a le lungi apoi în proporțiune pe teritoriul vecinilor, ne răpește tot profitul moral și material al unui drum de fier; expune fiscul țării la o plată sporită a enormelor dobânzi, garantate concesionarilor; osândește mai toată România, și anume părțile-î cele mai importante, munții cu imensele lor resurse și litoralul mării, cu frumoasa perspectivă a unei navigațiuni naționale la o stagnațiune perpetuă; mai pe scurt, ucide fără milă Dacia pe altarul Cazacului și al Cătanei!

Linia Brașovului nefiind încă oferită în dezbateră Parlamentului, noi ne oprirăm mai cu deosebire asupra tovarășei sale de la Sculeni, care se pare a fi atât de monstruoasă până și părinților ei, încât însuși d[omnul] Demitriu Ghica, depunând proiectul pe biroul Camerei și roșind de cinismul d[omnu]lui Kogălniceanu, s-a crezut dator a declara că guvernul nu va face o cestiune ministerială din respingerea acestei concesiuni!

În adevăr, sunt de o generozitate admirabilă acei ce conduc astăzi zdruncinata cărmă a statului român: noi vă propunem a trăda țara fără însă a ne retrace, chiar de nu ne veți asculta deocamdată!

1. În text: „la“ (n. ed.).

Galații, portul de la Marea Neagră, Moldova întregă, paralizate pentru hatărul aceluia sălbatec călău al Basarabiei, cu care, precum am demonstrat-o prin niște cifre oficiale, România nu are nici o legătură comercială, - asemenea criminale concepțiuni se pot naște în capul Cabinetului actual, dar el ne va face grația de a nu le ridica la înălțimea unei crize ministeriale...

Însă guvernanții noștri sunt în felul lor ca acei făcători de rele, pe care prinzându-i o dată pentru o culpă mai bine cunoscută, tocmai atunci să descopere și se constată o mulțime de fapte anterioare, scăpate, nu se știe cum, din vederea justiției: astfel, în privința celor două linii de la Sculeni și de la Brașov, punctul de vedere al economiei politice, oricât de ponderos, nu este singurul și nici chiar cel mai grav.

Cestiunea fiind la ordinea zilei, misiunea cea mai sacră a unei prese adevărat naționale este de a lumina pe deplin opiniunea publică, lăsând deocamdată la o parte toate mărunțișurile, care pot fi foarte supărăcioase sau foarte plăcute pentru un moment, dar nu vor pune țara în pericol și nu vor servi la scopul cel mare al lui *Traian*: creșterea poporului.

Ne vom face datoria.

Afară de caracterul lor curat economic, căile ferate joacă mai totdeauna un rol eminent strategic.

Se zice că Sadowa a fost câștigată prin boldul lui Dreyssen.

Trebuie să se mai adauge că acțiunea teribilului ac s-ar fi zăpăcit fără ajutorul aburelui.

O națiune, așezată la Gurile Dunării în pozițiunea geografică a României, între zgriptorul de la Viena, de o parte, zgriptorul de la Moscova, de alta, și zgriptorul de la Berlin, mai pe deasupra, - este silită, vrând-nevrând, a avea în tot momentul ochii săi ațintiți cu neadormire asupra exigențelor militare a rețelei sale ferate.

Într-o altă țară, miniștrii, aleși din floarea morală și intelectuală a națiunii, îi înlesnesc această sarcină: ar fi ridicol însă a o pretinde tocmai acolo, unde un om atât de rumun și atât de luminos ca Bezidea se află în culmea Cabinetului și în fruntea Lucrărilor Publice!

Să analizăm, dar, în puține cuvinte, însemnătatea strategică a liniilor de la Sculeni și de la Brașov.

Când o armată străină năvălește într-o țară, punctul său obiectiv, - după cum se numește în arta militară - este anume capitala, adică centrul, spre care convergesc, mai ales într-o monarhie, toate forțele vitale ale națiunii.

Districtele rareori își dau osteneala rezistenței!

Aceasta explică pentru ce toate popoarele au căutat a pune capitalele lor în niște condițiuni excepționale.

Românii din vechime au fost și mai înțelepți: tronul nu avea la noi niciodată o reședință de tot stabilă, mutându-se mereu, după împrejurări, din Târgoviște la București, din Suceava la Vaslui, din Român la Iași, și așa mai încolo.

Astăzi capitala română cea mare este în București, cea mică - în Iași.

Prin Sculeni, muscalii au un picior în scaunul Moldovei.

Mai dați-le un drum de fier!

Prin Brașov, austrieci sunt ca și pe malurile Dâmboviței.

O cale metalică le mai lipsește!

Ș-apoi să se mai observe bine că, pe când linia Sibiului ar supune o invaziune nemțească la o călătorie cu mult mai lungă prin părțile cele mai belicoase ale Munteniei, și prin niște localități curat românești, chiar în Transilvania, direcțiunea Brașovului, din contra, nu numai că-i scurtează itinerariul, dar încă-i permite cu grațiozitate a intra în țară prin porțiunea cea săsească a Ardealului, lăsând o specie de rezervă la spate.

Dacă Rusia și Austria s-ar concerta din nou a împărți România, dând Moldova pe seama țarului și Muntenia pe socoteala kaiserului; - ele n-ar fi în stare a combina o mai abilă lucrare preliminară, ca drumul ferat de la Brașov la București și de la Sculeni la Iași!!

Să judece acum oricine, ca ce [sic!] fel de oameni se află astăzi în divanul României!

Singurul lucru, care ne cam surprinde la prima vedere, este că guvernul a dat oarecum o întâietate parlamentară proiectului pentru linia Sculenilor.

Nu v-ați temut, oare, a supăra pe d[omnul] Andrassy?

Nimic nu se întâmplă în această lume fără o cauză văzută sau nevăzută.

Prin Austria ar fi cu greu a aduce, la nevoie, în România o provizie de regimente prusiene.

Petersburgul trăiește mai bine cu d[omnul] Bismark.

Desființați armata permanentă a țării, așezați apoi șinele spre Sculeni și-n câteva zile dragonii de la Berlin vor galopa pe străzile Bucureștilor alături cu vizitii cei pudrați ai d[omnului] mareșal al Curții!...

Tot ce vom ruga noi deocamdată pe mandatarii națiunii, - oricare ar fi păcatul nașterii lor, - este de a pricepe la timp că reducerea oștirii naționale și croirea unui drum de fier pruso-muscălesc coincid una cu alta, [fiind] născute ambele în capul stăpânului nostru de la Marea Baltică...

Sapientii sat.

133

București, 17 / 29 ianuarie 1870

Ziar de principii, *Traian* s-a ferit totdeauna cu stăruință de orice polemică, și mai ales cu vreuna din fracțiunile partidului național-democratic.

Câteodată însă provocarea unuia e atât de gravă, încât tăcerea celuilalt ar putea amăgi asupra naturii amândurora.

În revista de astăzi, *Românul* exprimă un generos „dubiu“ despre scopul pe care l-ar „urmări“ organul nostru.

Sunt acum cinci luni și mai bine [de când] venerabilul decan al publicismului român ne-a adresat deja aceeași măgulitoare bănuială.

Am fost siliți, vrând-nevrând, a răspunde atunci, și fiindcă *Traian*

nu se schimbă niciodată, oricare ar fi oportunitatea, ne vom mărgini de astă-dată a reproduce textual cuvintele noastre de mai nainte, promițând a ne apăra tot astfel, ori de câte ori ar fi pusă la îndoială ținta acestui ziar.

Iacă, dar, ceea ce zicem noi în revista noastră din 13 septembrie 1869:

„Regimul constituțional cu dinastia actuală;
 Combaterea guvernului personal;
 Armarea țării;
 Descentralizarea;
 Instrucțiunea poporului;
 Românizarea gurilor Dunării;
 Stăvilirea și înfrânarea invaziunii jidovești;
 Poprirea străinilor de tot felul de a forma stat în stat pe teritoriul român;
 Apărarea românismului de dincoace și de dincolo de Carpați;
 Respingerea ingerinței diplomatice în afacerile țării;
 Simpatia pentru popoarele latine din Occident;
 Menținerea deplinei autonomii a statului român contra pretențiunilor otomane;
 Dezvoltarea gustului literar și științific;
 Încurajarea industriei naționale...
 Acestea sunt principiile lui Traian...

În fine, cu același drept, cu care ziarul *Românul* pretinde a fi expresiunea d[omnu]lui Ioan Brătianu, afirmăm și noi, că d[omnul] Ioan Brătianu nu poate să ne împărtășească toate principiile, înscrise în statutele lui Traian“...

Atâta!...

*

În numărul nostru din 3 genariu publicarăm o corespondență, în care a fost atinsă persoana unui d[omn] Constantinescu, tistul doro-banților primăriei.

Ii dederăm loc în coloanele ziarului d-abia pe pagina a treia, fără a-l menționa cătuși de puțin în revistă.

Era mai mult o inserțiune decât un articol.

Peste două sau trei zile, *Românul* reproduce în însuși corpul revistei sale un extract din aceea corespondență, ridicând-o astfel la o înălțime, după care s-o poată vedea până și d[omnul] primar al Capitalei.

Agerul „lord-mair“ al Bucureștilor s-a grăbit peste două săptămâni a cere seamă de la *Românul* în numele zisului d[omn] Constantinescu.

Lucrul iarăși nu merita prea multă publicitate, cu tot prestigiul oficial al d[omnu]lui G. Gr. Cantacuzino, ales de-mpreună cu d[omnul] Petru Grădișteanu și ceilalți a reprezentat burghezia în scaunul țării.

Totuși *Românul* a crezut de cuviință a-i răspunde printr-o epistolă, subcrisă de către însuși d[omnul] C. A. Rosetti în care zice, între altele:

„Cererea ce-mi faci este foarte dreaptă și cu temei zici că, de câte ori public o acuzare contra unui om, am și probe. Da, d[omnu]le primar, totdeauna am avut probe despre cele ce s-au publicat în *Românul* de către redacțiunea sa și încă de la un timp încoace am luat deprinderea d-a avea și acte adevărate investite cu pecetea unei autorități...

Trei zile trecură de la publicarea artic[o]lului din *Traian* până la reproducerea lui de către *Românul*. În aceste trei zile, tăcere absolută din partea celor interesați; eram dar și mai în drept a reproduce cele ce publicase *Traian*.

Binevoiește dar, domnule primar, a cere de la *Traian* ceea ce, din eroare, ceri de la *Românul* (care, precum vedeți, v-a dat satisfacere publicând adresa domniei tale) și nu mă îndoiesc că veți fi satisfăcut de către redacțiunea aceluia ziar..."

Confratele nostru nu s-a amăgit în privința lui *Traian*.

Am contractat obiceiul, ca și ziarul *Românul*, a nu primi niciodată corespondențele noastre decât numai de la niște bărbați onorabili, cunoscuți, hotărâți, și care sunt gata la orice moment de a da seamă de toate aserțiunile lor chiar dinaintea justiției...

*

Să abordăm o chestiune mai momentoasă.

Senatul a respins proiectul de lege asupra inamovibilității judecătorilor de curți.

Ministeriul a fost forțat deocamdată a-și retrage opera.

Nu ne îndoim însă, că d[omnul] V. Boerescu, atât de celebru prin tenacitatea-i pe calea [pe] care i-a mers de minune până astăzi nu se va lăsa fără a-și mai încerca norocul în Adunarea Deputaților.

Până atunci *Traian* își împlinește datoria de a depune obolul său în dezbateri.

Publicăm mai la vale, în astă privință, un articol, pe care ni-l trimite d[omnul] doctor în drept G. I. Vernescu.

Dumnealui admite inamovibilitatea în principiu, combătându-o însă cu energie în condițiunile momentului de față.

Părerea noastră este ceva și mai înaintată.

Noi respingem cu desăvârșire orice idee de pietrificare.

Voim electivitatea cea mai întinsă.

Pentru ca sufragiul parlamentar, prin care se manifestă suveranitatea poporului, să nu mai fie scamotat într-un mod sistematic de către zbirii tuturor guvernelor succesive, - cel dentâi pas este alegerea prefectilor și a magistraților.

Așa sunt șerifii din Anglia fără ca printr-aceasta să se crează câtuși de puțin redusă prerogativa princiară.

Până și-n barbara Ungarie, vice-comiții sunt aleși: altfel, desigur, n-ar figura astăzi nici un român sau sârb în Parlamentul de la Pesta.

Prin inamovibilitatea magistraturii noi vom ucide în fașă orice perspectivă de atare reformă, impusă prin însuși spiritul Constituțiunii noastre care dă judecătorilor o autoritate enormă în alegerile parlamentare, nu pentru ca să-i vază apoi niște „nemuritori“ de ai d[omnu]lui V. Boerescu!

Pactul nostru fundamental zice clar și limpede că toate puterile statului emană de la popor.

Puterea judiciară să fie, oare, o singură excepțiune?

Așadar, proiectul guvernamental este:

1. Un act anticonstituțional în literă și în spirit;
2. O măsură ucigătoare pentru generația cea tânără;
3. Un premiu de familie pentru d[omnul] V. Boerescu.

*

D[omnul] ministru de Interne avea deja două sau mai bine zicând trei *Adunări Naționale*, în Capitală, și tot încă nu se credea a fi destul de tare!

Informațiunile Bucureștene, dintru-ntâi un simplu afiș-anunț, au devenit, la rândul lor, o foaie politică, pe jumătate serioasă și pe jumătate umoristică.

Toate aceste organe directe ale d[omnu]lui Kogălniceanu s-au apucat într-un glas a face cea mai crâncenă opozițiune...

Cui?

Lui *Traian*?

Democrației?

Românului?

Opiniunii Constituționale?

Nu, nu și nu!

Agentii d[omnu]lui Kogălniceanu combat guvernul actual.

Nici mai mult, nici mai puțin!

Toți miniștrii sunt sfâșiiați, afară numai de „cel cu princina“!

Opozițiunea e foarte viguroasă, de vreme ce din șapte ea cruță numai pe unul.

În toate zilele *Adunările* și *Informațiunile* strigă pe toate tonurile că ministeriul nu mai poate merge, nefiind omogen.

Lăsați pe d[omnul] Kogălniceanu cu cei doi aghiotanți ai d[omniei] sale, d[omnul] Mârzescu și d[omnul] Calimachi-Catargiu, și atunci veți vedea minunea!

Ciudată logică!

D[omnul] V. Boerescu e negru.

D[omnul] Beizadea e negru.

D[omnul] A. G. Golescu e negru.

D[omnul] nu mai știm cine, e negru...

Retrăgându-se aceștia și rămânând numai d[omnul] Kogălniceanu, culoarea Cabinetului va realiza proverbialul: „se miră dracul de porumbei negri“!

Rămâneți mai bine la un loc, domnilor miniștri, pentru ca astfel să vă putem zice într-o zi: am scăpat de toți cei răi laolaltă!...

134

București, 20 ianuarie / 1 februarie 1870

Printr-un [h]azard fericit, ziarul *Românul* a reușit a pune mâna pe un prețios manuscris, merit dintru-ntâi pentru columnele lui *Traian*.

Scrisoarea d[omnu]lui deputat Sterea, pe care o publicăm mai la vale, dacă nu explică, cel puțin constată faptul.

Suntem însă prea departe de a ne mârni de acest joc al întâmplării, deoarece s-a atins ținta cea mare de a edifica opiniunea publică, oricare ar fi fost canalul, ales sau nemerit, pentru răspândirea luminii.

Este vorba despre un act autograf al d[omnu]lui Basiliu Boerescu, pe care acest consilier al Măriei Sale Carol I l-ar fi încredințat

d[omnu]lui G. Balș pentru ca să-l prezinte Camerei ca un proiect de lege, ieșit din propria inițiativă a Parlamentului, și pe care dibaciul președinte al Adunării Deputaților, amic intim cu d[omnu] Kogălnicenau l-a pierdut din buzunar, nu se știe cum, cu voie sau fără voie, încât a ajuns în mâinile unui mandatar și de acolo în publicitate, compromițând însă nu pe d[omnu] ministru al Justiției, precum ar fi putut spera colegul său de la Interne, - căci nici unul dintre dumnealor nu se mai compromite, - dar pe un altcineva.

Documentul în cestiune propune a se acorda Măriei Sale Doamnei o dotațiune anuală pe viață de vro trei sute mii de franci, pe lângă mai multe milioane nedefinite pentru fiecare membru al posterității, fără a mai vorbi de unul câte unul, toate satele din domeniul statului, prefăcând astfel România întregă într-o moșie de mână-moartă a familiei domnitoare!!

Descoperirea acestei grosolane conspirațiuni, care se potrivește atât de bine cu ceea ce s-a operat deja, rânduri-rânduri, prin felurite concesiumi de milioane, dăruite speculanților din Prusia și prin monstruosul nuntărit de zece napoleoni pe comună, - a pus pe miniștri într-o situațiune foarte ciudată, atât față cu Națiunea precum și cu Tronul, pe care le-a insultat deopotrivă.

Să nu fi fost la mijloc propria scriptură a unuia dintre consilierii Capului Statului, - ba încă tocmai [a] acel[uia]¹ ce-l însoțise în călătorie, - lucrul era mai puțin grav.

D[omnu] Basiliu Boerescu a scrântit-o și Cabinetul trebuie s-o dregă.

Așadară, s-a pus la cale, ca majoritatea ciracilor prefectorali să vină a doua zi în Cameră cu o moțiune analo[a]gă.

Zis, făcut.

Atunci nominalul prim-ministru se scoală cu demnitate și declară într-un mod solemn că este autorizat a declina orice dotațiune până se vor îndrepta finanțele țării.

Aci însă, voind să ascunză o singură greșeală, agerii noștri cavaleri ai vulturului negru au comis altele două.

Dentăi, d[omnu] Demetriu Ghica a zis că „e autorizat“...

Prin urmare, dumnealui a știut de mai nainte că o asemenea propunere are să vină la birou, cerând apoi autorizarea.

Deci, proiectul pomește de la guvern...

Al doilea, refuzul nu este categoric, ci numai până la îndreptarea finanțelor.

Mâini sau poimâni, dacă vom mai trăi cu toții până atunci o să vedem realizându-se transformațiunea României într-un apanaj.

Scăparea nu este decât momentană.

Tot progresul material ce s-ar putea aduce în țară, nu va servi spre mărirea prosperității naționale, ci numai spre a înzestra o familie!

Ziarele guvernamentale strigă pe toate tonurile, că a combate acest hidos sistem este a fi contra dinastiei.

Dar interesele Tronului pot, oare, diferi vreodată de ale Națiunii?

O țară există fără dinastie, pe când o dinastie nu există fără țară: supunerea dinastiei la țară este o consecință logică.

1. În text: „tocmai acela“ (n. ed.).

Una din casele princiare cele mai solide în Europa este aceea sveziană.

Francezul Bernadotte a încetat a fi francez, din momentul când puse piciorul în Stockholm și nu s-a sfiit apoi a lucra cu energie contra patriei sale primitive, nu numai pe cale diplomatică, dar chiar cu arma în mână!

Lista civilă de acolo este cea mai mică!

Tot așa de solidă ar fi dinastia Hohenzollern-Sigmaringen în România dacă o turmă de valeți nu s-ar zbućiuma mereu a irita buba făcând pe țară să crează că Domnul nostru e străin și că pune Națiunea Română mai prejos de considerațiuni de casă!

Pentru ca să vază oricine ca[m] ce fel de servicii primește Tronul de la corifeii servilismului, n-are decât a citi ziarul *Presa* din 17 genariu.

Într-una din revistele trecute, noi ne-am fost plâns cu amărăciune, că la balul de la Palat, mulțumită d[omnu]lui mareșal al Curții, oaspeții erau siliți a muri de sete dacă nu cereau wasser în loc de apă.

Iacă ce ne răspunde organul celor de la putere:

„Ce să le mai faci apoi celor de la *Traian* când știi nemțește și au diplome DE LA BLAJ? Ei tot nemțește cred că se vorbește pe la palat; ei nu știu că DOI-TREI din servitorii palatului sunt români...”

A insulta Blajul, cuibul culturii române de peste Carpați, și a mărturi[si] pe față că se găsec d-abia „doi-trei” români pe lângă Alesul României, - aceasta se cheamă a susține dinastia!!!...

Adus a domni peste un popor liber, Carol I nu-și va găsi amici în cireada slugăriei!

Chemat de către latinii de la Dunăre, românismul este singura forță a Măriei Sale...

*

În acest moment ni se spune că d[omnii] Ion Brătianu și Anton Arion s-au demis din Cameră fiind acuzați de catră d[omnii] Iepureanu și Petre Grădișteanu ca mâncători de banii statului!

Sunteți liberi de acum înainte a-i da în judecată; cel puțin de astă-dată Curtea de Casațune nu va f bănuită de parțialitate!!!

Nu ne îndoim că toți mandatarii, adevărat aleși, vor înțelege, în fine, că locul dumnealor nu este în reprezentațiune bâtei.

Colegul nostru, d[omnul] Radu Mihai a și depus la birou demisiunea pe care ne grăbim a o publica în fruntea ziarului.

135

București, 22 ianuarie / 3 februarie 1870

În revista noastră trecută am anunțat demisiunea din Adunarea Deputaților a d[omni]lor Ion Brătianu, Anton Arion și colegul nostru Radu Mihai.

Cei de-ntâi doi, fiindcă indignațiunea nu le permitea a vedea extrema lor onorabilitate bănuită până și de d[omnul] Manolache Iepureanu.

Cel de-al treilea, deși necomplicat în cestiune, totuși s-a crezut moralmente dator a ieși dintr-un asemenea parlament, fiindcă are inimă!

Afară de dumnealor, nu s-a retras nimeni.

Și de ce, oare?

Nu cumva se feresc a avea aerul unor sateliți ai d[omni]lor Brătianu și Arion?

Ciudată temere!

Oricine dintre dumnealor, fie chiar cel mai modest, ar fi fost silit a renunța la mandat dintr-o cauză analoagă. Suntem siguri că d[omnii] Ion Brătianu și Anton Arion, resimțeau cei dentâi lovitura și se grăbeau a părăsi niște bănci expuse răzburărilor bandei electorale!

Au printr-aceasta deveneau sateliți?

Ce așteptați?

Ce stați pe gânduri?

Voiți, oare, ca fiecare la rând să primească câte o sângeroasă înfruntare, pentru ca să vă strecurați apoi unul câte unul?

În secolul nostru Fabii Cunctatori sunt imposibili chiar în arta militară. Cu atât mai mult în politică!

Resemnațiunea parlamentară a diferitelor nuanțe ale stângii în urma ședinței de marți, - este o eroare neiertată.

De ce vă temeți, nu veți scăpa.

Oricare ar fi motivul rămânerii voastre de astăzi, el nu poate a nu fi în contradicțiune cu faptul ieșirii voastre de mâni.

Adversarii vor avea tot dreptul să vă întrebe orișicând; de ce n-ați făcut-o de mai nainte?

Când națiunea pierе, trădată fațăș pe cale diplomatică și pe calea economică, nu alături cu d[omnul] Petre Grădișteanu veți putea s-o scăpați.

Locul vostru este aiuri.

Nu simțiți, oare, din ce în ce mai tare atmosfera lui 3 Mai?

A doua zi după retragerea d[omni]lor Ion Brătianu și Anton Arion, Cabinetul începu a se face mai omogen întocmia după cum o cereau mereu diferitele foite ale d[omnu]lui Kogălniceanu.

D[omnii] Mărzescu și Calimachi-Catargiu nu erau de ajuns pentru autorul statului.

Ieri s-a mai anunțat în Cameră că Măria Sa Domnitorul a binevoit a primi demisiunea d[omni]lui Basiliu Boerescu.

Justiția nu mai e o pădure.

Așa este, grație lui Dumnezeu!

Dar cestiunea cea politică nu-i aci.

Rivali de meserie, d[omnii] Kogălniceanu și Boerescu, nu se puteau suferi unul pe altul: Comana și Vlășia.

Acum portofoliul cel văduvit al dreptății se va încredința, fără cea mai mică îndoială, vreunui gemene de alde Mărzescu și Calimachi-Catargiu!

Astfel, din cei șapte miniștri, patru reprezintă deja pe 3 Mai.

Beizadea și nu mai știm cine, - sunt ca și când n-ar fi!

D[omnul] A. G. Golescu va fi forțat peste câteva zile a ceda Fiscul d[omnu]lui Gregoriu Balș, singurul demn de această sarcină, dacă nu prin vocațiune, cel puțin printr-o aspirațiune financiară.

Mulțumită unui asemenea cortegiu funebru, d[omnul] Kogălniceanu va fi cum a fost.

Dumnealui nu se schimbă.

Unica modificare posibilă se va admite doară pentru scurtarea timpului: 3 martie sau 3 aprilie în loc de 3 mai.

Și noi ce facem?

Petrecem cot la cot lângă d[omnul] Manolache Iepureanu și d[omnul] Petre Grădișteanu.

*

În momentul de a pune ziarul sub presă, primim de la colegul nostru, d[omnul] Stolojan, un răspuns la epistola d[omnului] Steria. Îl vom publica în numărul viitor.

136

București, 24 ianuarie / 5 februarie 1870

Faimosul autograf al d[omnului] Basiliu Boerescu s-a reproduș prin litografie.

Se zice că poliția s-ar fi încercat a confisca această prețioasă edițiune.

Dacă fapta e bună în sineși, atunci de ce n-o lăsați să se împrăștie în toată țara, pentru ca națiunea să poată admira în voie „săpunul“ pe care l-a dobândit în loc de „cașcaval“, după expresiunea confratelui nostru de la *Democrație* atât de stereotipă în privința cabinetului actual?

Dacă fapta e rea prin ea sineși, atunci de ce vă mărginiți a suprima d-abia un petec de hârtie pe când suferiți să stea în picioare un parlament întreg, căruia nu i-a fost rușine a face de la înălțimea tribunei și prin puternica mașină a votului, o a doua edițiune cu mult mai scandaloasă decât aceea tăiată în piatră?

Vă propunem această viguroasă dilemă: ori răbdați în pace circulațiunea cea litografică sau de nu, apoi de-mpreună cu dânsa, mai șechestrați și Camera!

În orice caz, iacă însuși actul, din literă în literă, după cum ieșise din articulațiunile digitale ale d[omnului] Basiliu Boerescu:

„PROPUNERE DE PROIECT DE LEGE

Domnilor Deputați,

Forma monarhiei constituționale, stabilirea unei dinastii, sunt strâns legate cu niște uzuri cu niște principii ce se respectă sau se aplică în toate statele, ce au adoptat acest sistem de guvern. Într-o monarhie constituțională, familia domnitoare este o adevărată instituțiune și prestigiul său cată [a fi] totdeauna menținut la înălțimea pozițiunei ce ocupă. De aceea vedem în toate staturile constituționale, de la cele mai mari până la cele mai mici, națiunea punând la dispozițiunea capului dinastiei sale, pe lângă lista civilă, casteluri, palaturi și domenii; iar pentru soția sa, fiii și fiicele suveranului decretând dotațiuni și diverse apanaje.

Așa, ca să aducem câteva exemple, vedem că în toate monarhiile constituționale, la [însurătoarea]¹ suveranului se decretează o dotațiune pentru soția

1. În text: „măritișul“ (n. ed.).

sa. Nu numai staturile cele mari dar și cele mai mici se conformă acestui uz. În Grecia, în Portugalia, adunările legiuitoare au votat donațiunea principesei mai d-odată cu celebrarea căsătoriei sale. În Belgia, când fiul răposatului rege, actualul rege a ajuns [la] etatea [majoratului]¹, Adunarea prin legea din 20 martie 1853 i-a votat o dotațiune de 200.000 franci și după câteva luni, pătrunsă de cel mai sincer sentiment de amor și devotament pentru dinastie... (aici lipsește o frază; autorul se pare a fi fost prea emoționat) următorul proiect de lege:

„Art. I: Se fixează pentru Măria Sa Doamna Elisabeta o dotațiune anuală de 300.000 lei plățibili în tot timpul vieții sale și chiar când ar rămânea văduvă.

Art. II: Când moștenitorul Tronului va atinge etatea de 18 ani impliniți, i se va fixa o dotațiune prin o lege specială. Asemenea se va urma și cu ceilalți fii ai Domnului.

Art. III: Moșia statului... din județul... se declară domeniu al Coroanei și va fi pusă la dispozițiunea exclusivă a Domnului.

Una sau două din moșiile statului cu venitul anual până la 30.000 franci se declară etc...”

Nu avem trebuință de comentare.

Tot ce putem spune este că, deși actul este scris cu mâna d[omnu]lui Basiliu Boerescu, totuși d[omnul] Kogălniceanu s-a grăbit pe dată a revendica suprema onoare de a fi mișcat de același „sincer sentiment de amoare și devotament pentru dinastie”, arătându-se nu mai puțin gata a pune la dispozițiunea Tronului: „pe lângă lista civilă, casteluri, palaturi și domenuri, iar pentru soția sa, fiii sau fiicele suveranului dotațiuni și diverse apanaje”!!!

Iacă ce zice *Adunarea Națională*, copilul de suflet al d[omnu]lui ministru de Interne, în ultimul său număr:

„Venind acum la dotațiunea ce se propusese pentru M[ăria] S[a] Doamna, fie-ne iertat a întreba pentru ce, oare, numai Doamna românilor să nu aibă un apanaj, pe când regina Belgiei, regina micului stat al Greciei au, pe când în Engliera s-au votat asemenea apanaje pentru toți fiii reginei, pe când în toate stăruțele din Europa, doamnele suveranilor se bucură de asemenea apanaje? Dar dacă suntem în stare să probăm, cu istoria în mână că în Moldva, din timpii cei mai vechi, doamnele se bucurau de venitul districtului Botoșani, care era lăsat pe seama lor, și în Țara Românească venitul produs din strângerea aurului pe care îl culegeau aurarii din Dâmbovița și din alte râuri producătoare de acest metal, era asemenea lăsat pe seama doamnelor, cu atât mai ales credem oportunitatea acestui act de înaltă considerațiune din partea țării către Doamna actuală, care, de la primii pași ce i-a făcut pe pământul patriei sale adoptive, s-a ilustrat prin atâtea binefaceri de cea mai distinsă dărmicie și de notorietatea cea mai publică spre a le mai aminti aici!”

Fără a răspunde *Adunării Naționale* că constituțiunea noastră nu prevede pentru dinastie absolutamente nimic, afară numai și numai de lista civilă, „pentru durata fiecărei domnii” după art. 94, fără a-i aduce aminte că în dezbaterile preliminare ale Constituantei s-a specificat anume că cei 40.000 de galbeni, peste ce avusese Vodă-Cuza vor servi la cheltuielile de posteritate ale dinastiei; fără a-i replica la pretinsa argumentațiune istorică că în vechime domnii noștri, chiar cei nedinastici, se socoteau ca proprietari ai teritoriului întreg al țării, dând astfel ei înșiși, fără voia națiunii, orașe și sate la femeie, la

1. În text: „majorității” (n. ed.).

neamuri și chiar la străini¹: ne vom mulțumi a observa scurt și neted că Măria Sa Doamna „ilustrându-se prin atâtea binefaceri de cea mai distinsă dărnicie și de notorietatea cea mai publică“ nu avea în vedere întoarcerea costului generozității.

Ar fi o crimă din partea-ne a bănuși măcar aceasta, precum o face *Adunarea Națională*.

Organul cel intim al d[omnu]lui Kogălniceanu își încheie apoi pledoaria în următorul mod:

„Voim, dară, o dinastie care, precum am mai zis-o, să se poată face mai bine respectată în afară și mai adorată înăuntru?“

Trist respect în afară și tristă adorațiune înăuntru – pentru bani!!...

*

Ca un apendice la proiectul de dotațiune, publicăm mai la vale un alt document tot atât de infernal, deus de deja pe biroul Parlamentului și pe care nu vor putea să nu-l voteze cu amândouă mâinile cei cu casteluri!

În numărul viitor vom analiza pe larg această „convențiune“ prin care România devine în toată puterea cuvântului, un fel de provincie moscovită.

Până atunci lăsăm pe lectori a citi și a medita ei înșiși.

Nu e greu.

Trădarea e prea fățișă.

Noi unii am fi gata a da majestății sale Țarului zece prânzuri, ca la Livadia și zece capete de țigaretă, numai și numai pentru ca să primească toată această convențiune, schimbând însă numele staturilor, astfel încât să figureze „românii“, oriunde sunt „rușii“ și vice-versa.

*

Aflăm că studenții Universității din București ar fi ales din sânul lor o comisiune pentru a răspunde adevărat frățeste la adresa junimii române din Viena, în privința unei serbări comune la monastirea Putna din Bucovina pe mormântul lui Ștefan cel Mare.

O scrisoare de peste Carpați ne înștiințează că o primire nu mai puțin călduroasă a avut frumosul apel din partea tuturor școalelor superioare din Transilvania.

Realizarea măreței cugetări ni se pare a fi, cu atât mai asigurată, cu cât preparativele s-au luat pe față, fără nici o rezervă sau reticență, demonstrând astfel guvernului austro-maghiar, fie el oricât de sperios, că întrunirea nu va avea în sine nemic ilegal, nemic răsturnător, nemic politic...

*

1. Vezi, bunăoară, Dogiel, *Codex diplomaticus*, [om] 1, p. 600, actul din 1421, prin care Alexandru-Vodă acordă nevestei sale, poloneza Ringala, pe viață, orașele Siret și Radouții, fără să fi consultat măcar pe boieri... Acolo mergem?! Cel puțin, pe atunci, domnii noștri nu aveau listă civilă!... (n. a.).

A reapărut ziarul *Țara*.

Redactorii sunt cei de mai înainte: d[omnii] N. Blaramberg, A. Pascal și P. Carp.

N-am citit decât numai cele trei rânduri prin care începe revista. Iacă-le:

„Reluând opera noastră [de] acolo unde am lăsat-o, simțim mai puțin necesitatea unei expunerii de principii, decât aceea a unei recapitulațiuni generale. În adevăr credințele noastre politice sunt astăzi aceea ce ele erau ieri...”

Atâta ne-a ajuns.

Nu credem ca restul revistei să poată fi în contradicere cu această declarațiune.

Nu putem presupune ca redactorii unui organ – ceea ce însemnează a fi conducători ai unei părți din opiniunea publică – să-și fi modificat principiile, fără să aibe curajul de a o spune cu francheță.

Fiindcă nu credem și nu presupunem aceasta, de aceea ne-a fost greu a citi întreaga *Țară* de astăzi, cunscând pe cea de ieri.

*

D[omnul] Kogălniceanu s-a retras din minister.
Demisiunea s-a primit și s-a anunțat în Parlament.
Avis d[omnu]lui Candiano!...

137

București, 27 ianuarie / 8 februarie 1870

Când cade un minister, toți își bat capul a descoperi secretul fenomenului.

Orice s-ar zice despre meritele genealogice sau talentele dinamice ale d[omnu]lui Demetriu Ghica, rămânerea d[omniei]sale la președinț[i]a cea fizică a Consiliului nu ne poate împiedica de a considera lipsa d[omni]lor Kogălniceanu și Boreescu ca o adevărată schimbare de Cabinet.

Dumnealor singuri erau până la un grad oarecare ceva, deși nu avea titluri și chiar fără să fi avut decorațiuni.

O realitate uricioasă, vătămătoare, rea, perfidă, oricum veți voi să o botezați: dar nu mai puțin o realitate, iar nu o simplă ficțiune, pe care poate cineva să și-o închipuiască, pe rând sau cu toptanul, la agricultură, la comerț, la externe, la interne, la justiție, în dreapta și-n stânga, știind foarte bine că nicăiri și niciodată nu adaugă și nu scade nemica.

Fără a fi trecut printr-o clasă primară, Beizadeaua e ministru la Lucrările Publice!

Fără să fi ascultat o singură lecțiune de drept, Beizadeaua e mare logofăt.

Fără să fi auzit măcar d-a surda despre Laurent sau Martens, Beizadeaua e cap la Afacerile Străine!

La cele din Întru, la cele de Rezel, la Școli, la Finanțe, la Culte, puneți-l unde vreți – tot una!

1. În text: „să-i” (n. ed.).

Tocmai de aceea, însă, dumnealui poate fi privit în fapt ca și când n-ar fi, încât retragerea d[omni]lor Boerescu și Kogălniceanu, mai repetim încă o dată, constituie pentru noi o cădere ministerială în deplina putere a cuvântului!

Ne întrebăm, dară, împreună cu toată lumea: de ce a căzut?

Toate cestiunile politice pot fi rezolvate în două moduri.

Este o cale filosofică și este o cale vulgară de a cerceta natura lucrurilor.

Dintr-un punct de vedere mai înalt, cei doi ex-viziri ai României nu puteau să mai stea la divan fiindcă deveniseră amândoi prea tari!

Arcul întins peste măsură, trebuia să se rumpă.

De când există regimul reprezentativ pe țărmii Dunării, aproape toți miniștrii, ba până și domnitorii noștri, s-au răsturnat anume atunci, când se părea a fi mai siguri de durată.

În Anglia, stabilitatea guvernamentală ține câteodată peste un pătrar de secol, numai și numai pentru că miniștrii, și chiar principii de acolo, tot atât de înțelepți pre cât este de energică însăși națiunea lor, nu voiesc și nu pot a deveni prea tari.

În Franța toți sunt despoți din cea dentâi dimineață și toți se clatină din cea dentâi seară.

La noi tot cam așa.

D[omnul] Kogălniceanu, prin Cameră, d[omnul] Boerescu, prin Camerilă, - fiecare ajunsese prea departe.

Când frunțile dumnealor se păreau pierdute d-asupra norilor, picioarele s-au alunecat.

Noi unii prevestirăm din capul locului acest rezultat al situațiunii.

Nu așa însă și-l explică opiniunea publică cea mare, sau mai bine zicând, cea voluminoasă, nedreprinsă a reduce amănunțimile la o expresiune generală.

Se zice, că d[omnul] Boerescu ar fi fost îndemnat a croi și a pune în mișcare faimosul proiect de dotațiune.

Se zice, că d[omnul] Kogălniceanu s-ar fi supărat, nu de monstruosul caracter al concepțiunii, ci de dizgrația de a nu fi fost preferat.

Se zice că, d[omnul] Gregoriu Balș, disciplinat de cătră d[omnul] Kogălniceanu s-ar fi apropiat de vro două săptămâni de d[omnul] Boerescu, asemenea acelor dezertori de porunceală, care intră în armata dușmană pentru ca s-o poată birui mai cu înlesnire.

Se zice că d[omnul] Boerescu, amăgit prin aparență, ar fi încredințat prețiosul act în mâinile sincerului neofit, d[omnul] Gregoriu Balș.

Se zice că d[omnul] Gregoriu Balș ar fi primit atunci o nouă instrucțiune de la d[omnul] Kogălniceanu: „pierde autograful lui Boerescu“.

Se zice că darea în publicitate a nemuritorului plan, căzut din buzunarul d[omnu]lui Gregoriu Balș și găsit de către un alt amic al d[omnu]lui Kogălniceanu, ar fi compromis succesul afacerii.

Se zice că d[omnul] Boerescu ar fi calculat oportun a-și da demisiunea, pe care Măria Sa Vodă trebui, de astă dată, s-o primească, deși se lipsea de servul cel mai devotat al dinastiei.

Se zice că d[omnul] Kogălniceanu, cu toată învășiata-i dorinși de a sta la minister, ar fi căpătat o ordine expresă de a nu mai călca treptele palatului.

Se zice, în fine, că d[omniul] Boerescu și Kogălniceanu s-ar fi retras amândoi din cauza castelurilor, cu acea numai deosebire că cel dentâi ni se prezintă ca o gingășă victimă a unui zel cavaleresc, pe când cellalt este invidiosul călău al unor generoase aspirațiuni.

Se zice, în fine, că d[omnul] Boerescu poate să mai revină la cărmă, peste două-trei zile; dar d[omnul] Kogălniceanu, - în vecii vecilor!

Iacă ceea ce se zice.

Noi unii nu credem.

Ne place mai bine explicașiunea cea filosofică.

Cu toate astea, ca organ al opiniunii publice, suntem datori a înregistra nește zgomote, atât de grave, atât de probabile, atât de specioase.

Oricum să fie, prin ieșirea d[omni]lor Kogălniceanu și Boerescu, - o mai repetim pentru a treia oară, - ministeriul s-a schimbat.

Pușiin ne pasă dacă d[omnul] Demetriu Ghica a trecut la Interne în locul d[omni]ului Kogălniceanu, conservând totdodată, în privința curat materială, primul fotoliu în consiliu; pușiin ne pasă dacă d[omnul] Cantacuzino, omul cel mai poporar în capitala României, ales mai dăunăzi la primărie dempreună cu d[omnul] Petre Grădișteanu, a înlocuit, la Justiției, pe d[omnul] Boerescu, pușiin ne pasă dacă d[omniul] Mărzescu și Calimachi-Catargiu se vor retrage sau nu în viața privată, după o carieră politică atât de îndelungată...

Toate acestea sunt niște preocupățiuni secundare.

Cestiunea cea capitală este atitudinea Parlamentului, născută din bâta fostului Cabinet Kogălniceanu-Boerescu!

Cei învășiți a vota sub bici nu cumva vor observa că instrumentul de disciplină se află acum într-o altă mână?

În ședința de ieri a Adunării Deputăților, d[omnul] Iorgu Brătianu a interpelat guvernul asupra retragerii d[omni]lor Kogălniceanu și Boerescu.

Discușiunea, înfierbântându-se, s-au propus două moșiuni de blam.

D[omnul] Demetriu Ghica se aruncă asupra biroului, smulge clopoșelul din mânilor președintelui și cheamă reprezentașiunea națională la ordine.

Era sublim.

Nici chiar în Parlamentul lui Sulluc, un consilier al Tronului n-a mers până acolo!

Ședința s-a ridicat în mijlocul unui sabat de strigăte și de gesturi.

Șclavii nu primesc schimbarea stăpânului.

Îl vom vedea mâni.

*

În momentul de a pune ziarul sub presă, aflăm două noutăți deopotrivă de semnificative.

D[omnul] Demetriu Ghica, împreună cu celelalte resturi ale ministeriului trecut, s-a retras.

Colegiul țărănesc de la Severin a ales deputat pe vodă-Cuza.

București, 29 ianuarie / 10 februarie 1870

De ce să nu vorbim despre cei morți?

Viața ar fi prea comodă dacă păcătosul n-ar ști că-l așteaptă o aspră judecată chiar după ușa mormântului.

Ministeriul din 16 noiembrie 1868 a murit prin retragerea d[omnilor] Kogălniceanu și Boerescu.

Rămânând vro câteva zile mai mult, d[omnul] Demetriu Ghica s-a încercat să probeze că și d[umnea]lui este oarecum o individualitate, păcălindu-se totuși foarte rău prin imposibilitatea de a merge măcar o săptămână!

Inteligența d[omniei] sale, oricare ar fi ea, credem că-l va împiedica de acum înainte de a se mai acăța de lunecoasa scară a puterii, fără să fi fost ursit pentru aceasta prin fire și prin studiu.

Singurul personaj ce ne poate insufla o simțire de milă, este nenorocitul d[omn] Cantacuzino, care, asemenea unui faimos consul din Roma antică, n-a avut timp să se culce în tot intervalul minister[iat]ului său.

O mai pățișe altădată tot așa d[omnul] Bengescu sub vodă-Cuza.

„Les beaux esprits se rencontrent“.

În fața schimbării ministeriale, răsufând un moment, după o muncă de patrusprezece luni, să ne mai dăm ultima osteneală de a face necrologul trecutului.

Nu vom vorbi despre tortura națiunii în întru și umilirea-i în afară.

Mai mult sau mai puțin, de la 1859 și până astăzi, în curs de o decadă întreagă, mai nici unul din cei două sute de miniștri nu s-a gândit cu destulă seriozitate la consolidarea libertății poporului prin învățământ și la mântinerea demnității internaționale printr-o atitudine autonomă.

În administrațiune și în diplomație, ministeriul Kogălniceanu-Boerescu a întrecut pe toate celelalte prin cinism: o diferență de grad.

Așadară, punând deocamdată la o parte o materie atât de cunoscută, să ne adresăm o altă întrebare.

Se zice că Tronul nu caută la patriotismul și la liberalismul consilierilor săi, ci numai și numai la dinastismul lor.

Să vedem, dară, cum a găsit și cum a lăsat guvernul trecut pe această prețioasă dinastie, pe care inamicii săi voiesc cu orice preț s-o despartă de națiune și de democrație.

Orice s-ar zice de combinațiunea Brătianu-Donici, ea reușise a face ca țară să iubească pe Domnitor.

Până și acei ce-l combătuseră din capul locului de frica germanizării, ajunse[se]ră acum a șopti cu nedumerire: se vede a fi o excepțiune!

În adevăr, și regele Leopold al Belgiei era german!

Niciodată dinastia nu se părea a fi mai solid așezată în însăși inima poporului român ca în ajunul venirii la putere a cabinetului Kogălniceanu-Boerescu.

Noii miniștri au fost atât de meșteri, încât d-abia după un an

de zile un colegiu țărănesc alege astăzi în unanimitate pe fostul Domnitor!

Terfelind stindardul național denaintea unui vapor austriac; insultând armata pentru un căprar prusian; suferind încălcarea teritoriului român de către o invaziune maghiară; cerșitorind cu îngenunchiere la Stambul drepturile străbune cele mai necontestabile ale țării; scâldându-se într-o ploaie de decorațiuni pentru vânzări de tot felul; în fine, căciulindu-se pe rând, când lui Beust, când lui Andrrassy, când lui Bismarck - acest guvern a învălit cu spuză în piepturile tuturor cetățenilor aceea scânteie de dragoste pentru Dinastie care începese deja a se prefăce în flacăra.

Să luăm lucrurile numai de la căsătoria Măriei Sale încoace.

Nuntăritul de cei zece napoleoni de comună și proiectul de lege pentru înzestrarea întregii familii princiare cu apanaje; - aceste două beilicuri, chiar să fi fost ele singurele, tot încă erau de ajuns pentru a înstrăina Tronului simpatia națiunii!

Până și în momentul de a renunța la cârmă, ministeriul Boerescu-Kogălniceanu nu cugeta la altceva, decât numai la o nouă stratagemă de a compromite prestigiul dinastic.

Într-o mână el ținea demisiunea, pe când cu cealaltă trămitea în străinătate următoarea telegramă:

București, Duminică 30 genar

Colonelul Sturza a prezentat Camerei o propunere subscrisă de 65 deputați, tinând a acorda PRINCEPULUI României o dotațiune anuală de 300.000 franci..."

Principelui?

Cum așa?

Vă era rușine a mărturi[si] în gura mare, că ați cerut-o pentru Doamna, iar nu pentru Capul Statului?

Propria voastră intențiune vi se părea ea atât de monstroasă, încât v-ați zbuțuit a o îmbrobodi denaintea Europei?

Trebuia, oare, să vă încheiați cariera, precum ați început-o, printr-o minciună pe socoteala Tronului?...

Astăzi nu mai sunteți, dar ați fost prea mult timp, și Dinastia trebuie să se gândească.

Ea este zdruncinată.

O întoarcere grabnică și sinceră la litera și la spiritul constituțiunii, la democrație și, mai presus de toate, la românism, singură o mai poate readuce acolo, unde s-a fost ridicat înainte de nefasta aparițiune a cabinetului Kogălniceanu-Boerescu.

Înlăturând fără cruțare pe toți acei ce-i ascundeau, printr-un mizerabil cor de lingușiri în proză și în versuri, trista situațiune a țării, - Dinastia este datoră de a se înconjura cu o pleiadă, nu numai nepătată, nu numai francă, nu numai viguroasă prin vârstă, prin energie, prin capacitate, prin știință, dar mai nainte de toate - curat românească!

Pentru ca Tronul să se poată întări, primul pas de făcut este a distruge cu o singură trăsură orice bănuială de străinism.

Al doilea, e libertatea cea mai deplină a exercițiului electoral în toate manifestațiunile lui.

Din acestea două se vor naște toate!...

N-ar fi cu neputință a pune chiar de acum prima piatră la acest măreț edificiu.

Oricare ar fi ministeriul menit a înlocui, astăzi sau mâni, pe cel trecut, el nu va putea a nu dizolva Parlamentul actual, [h]azardând un nou apel la națiune.

Dacă alegerile vor fi câtuși de puțin libere, este mai mult decât sigur că viitoarele Camere vor da ele însele, din sânul lor, un alt Cabinet.

Prin urmare, ministeriul cel pendinte, fie el de orice natură, este eminamente tranzitoriu.

Bazându-se pe acest criteriu, Tronul ar putea chema la putere niște oameni cu totul noi, cunoscuți numai prin românismul și liberalismul principiilor.

Ar fi o încercare de două sau trei luni, fericită pentru țară, în cazul cel mai bun și nepericuloasă în cazul cel mai rău...

*

Aflăm în acest moment că d[omnul] A. G. Golescu, pe care ziarul *Românul* îl distinge nu știm de ce prin epitetul de „Lambru“, ar fi însărcinat cu formarea ministeriului.

Misterios în diplomatie, misterios în finanțe, misterios în toate, numele noului președinte al Consiliului nu ne permite a ghici deocamdată nici măcar culoarea acelora cu care va crede de cuviință a se însoți sumbrul cap al Cabinetului.

Se vorbește de d[omnul] Ion Ghica...

Se șoptește de d[omnul] Costaforu...

Se murmură de d[omnul] Mavrogheni...

Întuneric!

139

București, 5 / 17 februarie 1870

În revista noastră trecută, vorbind despre disparițiunea ariergardei fostului ministriu și anunțând misiunea d[omnului] A. G. Golescu de a forma un nou cabinet, am observat cu toată franchețea dubiului, că eternul misticism al acestui financiar diplomat și diplomat financiar nu ne permite a ghici nici măcar numele viitorilor săi colegi.

Astăzi toată lumea cată să recunoască că am avut cea mai deplină dreptate.

În adevăr, cine, oare, se putea aștepta ca d[omnul] I. Cantacuzino, poreclit Zizin, renumit până aci numai prin datorii, – și se știe foarte bine că o reputațiune de această natură implică mai totdeauna un grad oarecare de nesolvabilitate, – va fi ales tocmai pentru delicatul portofoliu al Finanțelor?

Negreșit, nu poate fi nici o probă mai palpabilă de golul fiscului, decât această intrepiditate a d[omnului] A. G. Golescu de a pune lada visteriei într-un contact de subordinațiune cu unul din debitorii cei mai iluștri ai țării!

Cine, oare, se putea aștepta, pe de altă parte, ca d[omnul] D.

Cozadini, celebru contracciu al statului sub toate guvernele, mai totdeauna întovărășit cu diferiții fii ai Palestinei, va fi vârat anume la Lucrările Publice, această fabuloasă bute a Danaidelor pentru fel de fel de concesiuni mari și mici, menite de pe acum a se revărsa cu abundență asupra unor firme israelite fictive, căpușite cu o realitate anonimă creștină?

În fine, cine, oare, se putea aștepta că Justiția n-a scăpat de d[omnul] Basiliu Boerescu decât numai și numai pentru a se pogori până la d[omnul] Paul Vioreanu?

Ei bine, peste toată așteptarea, lucrul s-a întâmplat așa.

D[omnii] Manu și Mârzescu au rămas singuri neclintiți la locurile dumnealor, fiind considerați, pe semne, ca ceea ce se numește în arta teatrală „utilități“, adică niste actori de a treia mână, deopotrivă suferiți în tragedie, în dramă, în comedie și chiar în rolul travestit din *Baba-Hârca!*

Ș-apoi, ce diabolică muncă a trebuit celor de sus pentru ca să-și poată dobândi acest curios Cabinet!

Se zice, că puterea executivă s-ar fi adresat pe rând la mai mulți cetățeni, rugându-i, unul câte unul, a primi sarcina ministerială.

Se zice, că între cei poftiți ar fi fost d[omnul] Ion Ghica, d[omnul] Bozianu, d[omnul] Gună Vernescu, d[omnul] Ion Brătianu.

Se zice, că toți, până la unul, ar fi refuzat printr-un refuz categoric.

Noi, din partea-ne, nu credem aceasta, fiind convingși că nici un adevărat român n-ar fi putut respinge, fie situațiunea cât de grea, frumoasa perspectivă de a mântui țara de alde d[omnii] Vioreanu, Zizin Contacuzino sau de Cozadini.

Să vedem însă ceea ce ne spune *Monitorul Oficial* în numărul său de astăzi:

El publică în fruntea-i următorul „nu știm ce“, tot atât de nepilduit pe suprafața globului pământesc ca și un risipitor în fruntea Finanțelor, un speculant la Lucrări Publice, sau o giruetă la Justiție:

„În urma demisiunii Cabinetului Dimitrie Ghica, Măria Sa Domnul s-a adresat îndată la președinții Corpurilor Legiuitoare, spre a-i consulta asupra formării unui nou minister, și această întâie încercare neizbutind, a făcut apoi apel la osebiți oameni politici din ambele corpuri, dară și această încercare rămase fără efect, din lipsă de majoritate în Adunarea Deputaților.

În fața acestor greutăți, o Adunare de Deputați se ținu, în cele din urmă, și d[omnul] Al. G. Golescu întruni o majoritate îndestulătoare, promițând concursul și susținerea sa, după care Măria Sa a însărcinat pe d[omnul] Golescu cu formarea ministeriului care s-a compus precum urmează:

D[omnul] Al. G. Golescu, președinte al Consiliului Miniștrilor, ministru de Interne și ad-interim la Externe; d[omnul] G. Manu - la Rezbek; d[omnul] I. Cantacuzin - la Finanțe; d[omnul] P. Vioreanu - la Justiție; d[omnul] G. Mârzescu - la Culte și Instrucția Publică; d[omnul] Dim. Cozadini - la Lucrările Publice.“

Astfel, primii candidați la Cabinet ar fi fost d[omnii] Gregoriu Balș și Plaiano.

N-au izbutit.

Mărturia e naivă.

Apoi Tronul s-ar fi adresat către osebiți oameni politici din ambele Corpuri.

Iarăși n-a izbutit.

E bine, cel puțin, că nu le zice pe nume, lăsându-ne încai mângâierea de a crede că n-a fost înfruntată cărna statului de niște individualități fără nici o greutate.

În fine, nemaivând încotro, Puterea Executivă a pus mâna pe d[omnul] A. G. Golescu, iar d[omnul] A. G. Golescu a pus mâna pe d[omnii] Zizin Cantacuzino, Cozadini, Vioreanu.

Aci a izbutit!

Ceea ce-i mai cu seamă remarcabil este că *Monitorul Oficial* numește actualul cabinet un product direct și exclusiv al „deputaților”.

Uitat-ați, oare, Senatul?

Dec! Lorzii de la Sântul Sava, neavând diurnă, ar fi fost mai puțin dispuși a menține cu orice preț pe un ministeriu, fie cât de baroc, unicamente de frica dizolvării.

Puterea Executivă a lucrat cu multă abilitate, înlăturând pe mandatarii cei bătrâni în favoarea celor tineri.

Cei doi galbeni pe zi de pe Dealul Mitropoliei vor susține cu ochii închiși chiar pe d[omnul] Zizin Cantacuzino, chiar pe d[omnul] Cozadini, chiar pe d[omnul] Vioreanu.

S-apoi, cine votează bugetul?

De la cine depind apanajele?

În mâna cui se află punga?

Senatul era bun numai doară pe la 1866, când puterea executivă îl apăra cu multă nervozitate, temându-se ca nu cumva Adunarea Deputaților, mai jună și mai sărăcăcioasă, să nu fie prea revoluționară!

Acum, însă, după patru ani de viață constituțională, Cărmaciul s-a putut încredința în toată vigoarea cuvântului că n-are decât să voiască și pe dată vizitiul cel pudrat de la Curte va fi ales cu unanimitate Președinte al Parlamentului!

Senatul nu mai e nimic, pe când Camera de jos s-a rădicat cu atât mai sus în iubirea lui Bismarck, cu cât mai jos au căzut amândoi în disprețul națiunii.

Monitorul Oficial nu s-a înșelat, lăudându-se cu emfază de concursul Adunării Deputaților.

În ședința-i de ieri, după ce s-a scos la lumină superba combinațiune ministerială, d[omnul] Iorgu Brătianu a cutezat să întrebe pe d[omnul] A. G. Golescu despre natura parlamentară a noului ministeriu.

Interpelarea, conchisă printr-o propunere de blam, a fost respinsă.

Numai 31 au susținut-o, contra a 67, pe lângă care s-ar mai fi adaus d[omnul] Kogălniceanu, să fi venit în Cameră, completându-se, astfel, cabalistica cifră de 68, jubileul sosirii la putere a diverselor specii de cameleoni și de himere.

Să trăiască d[omnul] Zizin Cantacuzino cu creditorii d[omniei]sale!

Să trăiască d[omnul] Cozadini cu contracții de legea lui Moise!

Să trăiască d[omnul] Vioreanu, care n-a avut până acum sorțul de a se face cunoscut nici măcar printr-atâta!...

Tare de încrederea Parlamentului, Cabinetul cel mic a și început deja a viola pe față nenorocita constituțiune.

Monitorul Oficial publică astăzi următorul act:
„M[ăria] S[a] Domnul a adresat d[omnu]lui Ghica următoarea scrisoare:

Principe!

„Retragerea voastră din minister mă lipsește de un concurs care întotdeauna mi-a fost prețios. Eu o regret foarte și profit de această ocaziune, spre a vă mulțumi tare de bunele servicii ce ați adus țării, în osebite împrejurări. Zelul și devotamentul de care ați dat atâtea probe, în tot cursul funcțiunilor voastre ca președinte al celui din urmă Cabinet, nu se vor șterge din memoria mea și nu mă îndoiesc că le voi reafila și că voi putea pe deplin conta pe d[umnea]voastră, ori de câte ori voi face apel la patriotismul vostru, în interesul scumpei noastre Români.

Pentru acum, vă rog, **PRINCIPE**, să primiți această expresiune a gratitudinii și a simțămintelor deosebite ale, prea afectuosului vostru,

CAROL“.

În loc de comentariu, vom reproduce aci doi articoli din pactul nostru fundamental:

„Art. 92. Persoana Domnului este neviolabilă.

Miniștrii lui sunt răspunzători.

Nici un act al Domnului nu poate avea tărie, dacă nu va fi contrasemnat de un ministru, care, printr-aceasta, devine răspunzător de acel act...

Art. 12. Titlurile de noblete precum: principii, grafi, baroni și alte asemenea, ca contrarii vechiului așezământ al țării, sunt și rămân neadmise în Statul Român“.

Constituțiunea e sfâșiată fără ca cel [sic!] puțin să fie la mijloc un ministru, pentru ca să acopere cu răspunderea numelui său zguduita neviolabilitate a Tronului!...

Nu ne vom mira a găsi în *Monitorul Oficial* de mâni alte două epistole, puse iarăși pe socoteala personală și imediată a Măriei Sale Domnitorul:

Una către **comitele Basiliu Boerescu.**

Alta către **baronul Mihail Kogălniceanu...**

*

În momentul de a pune ziarul sub presă, primim de la d[omnu]l Costache Panaiot un apel către bughezie, însoțit de Statutele *României Industriale*.

Publicăm mai la vale Apelul, rezervăm Statutele pentru numărul viitor de-mpreună cu o adresă ce ni se trimite din Dorohoi în aceeași cesțiune.

Astăzi, mai mult ca orișicând, fiind amenințate, chiar de la înălțimea Tronului prin restabilirea unei aristocrații feudale, opinca și bluza trebuie să se deștepte o dată și să se grupeze cu tărie!...

140

București, 7 / 19 februarie 1870

S-a răspândit vorba despre încetarea lui *Traian*.

Mai mulți amici sinceri ai acestui organ au venit într-adins la

redacțiune spre a-i exprima din partea-le cea mai vie părere de rău pentru stingerea unui ziar care pune cu tărie românismul mai presus de toate, ținând totodată la stabilitatea regimului actual fără a lungeși câtuși de puțin slăbiciunile Palatului.

Cauza acestui zgomot poate să fi fost neaparițiunea lui *Traian* în curs de două zile, sâmbăta și marța, ceea ce a provenit însă numai din acea împrejurare foarte simplă, că vineri și luni, fiind sărbători, tipografia a fost închisă.

Pentru a preveni orice îndoială, ne grăbim a declara că foaia noastră n-a încetat și n-are de gând a se stinge.

Traian a știut deja a prinde niște rădăcini destul de adânci, cel puțin în inimile cele fragede ale junimii, pentru ca să poată înfrunta de aci încolo orice furtună, susținând cu independență principiile, fără considerațiuni de oportunitate sau neoportunitate, luminând cu franchețe opiniunea publică fără a visa zguduirii clandestine; apărând cu energie puritatea naționalității noastre, fără a o confunda cu ortodoxia celorlalte popoare ale Orientului, și demonstrând în gura mare că, pe pământul Dunării de Jos, românismul este singura cale de scăpare, fără care vor pieri toți, oricine va cuteza s-o nesocotească, începând de la Tron până la Opincă!...

*

Cestiunea israelită se mișcă din nou.

Mesia cel modern al iudaismului, faimosul d[omn] Crémieux, a adresat, zilele trecute, o furibundă epistolă către toate ziarele franceze, cerând cu disperare de la puterile cele mari ale Europei ca un Congres Diplomatic să calce autonomia țării noastre, acordând evreimii drepturile cetățenești în România.

S-ar părea, la prima vedere, că ciudata pretențiune a ilustrului rabin nu putea decât să provoace ilaritatea Cabinetelor.

Ei bine, nu!

Organul israelit din București, numit *Ecoul Danubian*, reproducând scrisoarea d[omnu]lui Crémieux, o însoțește, în numărul său de astăzi, de următorul comentariu:

„Persecuțiunea israeliților a dărâmat fotoliul d[omnu]lui Ioan C. Brătianu și în zilele trecute p-acele ale d[omni]lor Ghica-Kogălniceanu. Aceste căderi succesive nu sunt datorate decât influenței opiniunii publice din întru, care n-a lipsit a se convinge, că această conduită anti-umanitară este menită a aduce țara la pieire.“

Așadară, răposatul minister a căzut prin decretul Palestinei.

Dacă ar fi în adevăr așa, noi nu ne-am mai mira de aparițiunea celor două personaje, atât de caracteristice în noul Cabinet: d[omni] Zizin Cantacuzino și Cozadini.

Evreii știau pe cine să recomande.

Unul datorându-le mult și cellalt fiind un perpetuu asociat al tuturor contracțiilor din legea lui Moise, ambii întrunesc condițiunile cele mai esențiale pentru a fi, cu voie sau fără voie, în serviciul Alianței Israelite Universale.

Nu ne îndoim că vreunul din cei doi-trei amici ai noștri din

Parlament nu va neglija a interpela pe misteriosul d[omn] A. G. Golescu asupra măsurilor ce va crede de cuviință a le lua guvernul actual în fața epistolei d[omnu]lui Crémieux.

O zgomotoasă insultă aruncată asupra națiunii române de către un deputat și ex-ministru francez, prin organul ziaristicii pariziene întregi, ar merita cel puțin vro câteva rânduri în columnele *Monitorului Oficial*, mai cu seamă când un libel periodic jidovesc din Capitală nu se sfiește a trâmbița, că toate guvernele se schimbă la noi după porunca Sinagogii.

Am dori prea mult a ști, mai cu deosebire, părerea cea intimă a Cabinetului Zizin Cantacuzino-Cozadini: dacă în România există sau nu există evrei vagabonzi?

Dacă ei există, precum afirma ministeriul precedent, deși nu îndrăznește a trage o consecință legală din această premisă, apoi de ce dară nu li se aplică un corectiv, adoptat în toată lumea civilizată?

Israelitiți, pe care nu voiesc să-i primească din mâinile noastre, nici Austria, nici Rusia, nici Turcia, precum se plângea mai dăunăzi d[omnul] Kogălniceanu, - prin însăși această excluziune universală sunt recunoscuți de toată Europa ca niște oameni fără căpătâi.

În orice stat, fie cât de liberal, vagabonzii cei constatați se trimit la o casă de muncă.

La noi sunt ocne.

Avem sare multă și lucrători puțini.

Toți legiștii din Franța, cu însuși d[omnul] Crémieux în frunte, n-ar fi în stare să ne conteste dreptul de a moraliza prin travaliu pe vagabonzii noștri de orice rit, și de orice naționalitate!...

Țarul Alexandru [al] II[-lea] și a scos de curând un ucuz prin care numai evreii sunt osândiți a servi în armată 30 de ani.

Iacă o adevărată nedreptate.

De ce, oare, nu protest[ez]ă Alianța Israelită Universală?

De ce tace *Ecoul Danubian*?...

*

Vorbind despre organul jidovesc din București, ne aducem aminte o curioasă fraternitate.

Foaia israelită celebrează în următorul mod re-nvierea ziarului *Țara*:

„Mai înainte de a termina revista noastră, ne grăbim a saluta cu cordialitate reaparițiunea ziarului *Țara*. Eminentii săi redactori, credincioși reprezentanți ai junimii inteligente din România au fost cei dentâi spre a-și ridica vocea în favoarea cauzei noastre, în timpul regimului lui Brătianu. Recunoștința noastră pentru acești campioni ai libertății și ai egalității va fi eternă, convinși fiind că d[omniile] lor vor urma pe calea progresului și a umanității. Dorim ca *Țara* să fie binevenită la reîntoarcerea ei în arena publicității, ca simpatiile publicului să-i fie redobândite și ca doctrinele ei sănătoase să găsească un răsunet puternic în toate inimile. Iată urările sincere ce form[ul]ăm în favoare acestei avangarde a unui viitor tolerant și plin de prosperitate pentru România“.

Ziarul d[omni]lor Blaramberg, Pascal și Carp a reapărut cu o solemnă declarațiune, că nici unul din principiile sale primitive nu s-a modificat întru nimic.

Prin urmare, *Ecoul Danubian* poate fi sigur de concursul cel

mai călduros din partea vechilor săi amici, a căroro statornicie suntem noi cei dentâi a o mărturi[si] cu cea mai perfectă imparțialitate.

*

În urma nemuritorului vot de încredere al celor 67, ministeriul nu încetează a hărțui Camera de a isprăvi cât mai curând cu bugetele. Dorința-i este foarte naturală.

Mai mulți, însă, au început a se cam îndoi de durata generozității d[omnu]lui Kogălniceanu pentru fericirii său succesori.

Unele spirite prea sistematice merg până [la] a analiza motivele cele probabile, care ar fi îndemnat pe fostul ministru de Interne de a da pe ai săi cu împrumutare d[omnu]lui A. G. Golescu.

Pe de o parte, d[omnu]l Kogălniceanu ar fi voit să probeze **urbi et orbi** mărimea autorității sale asupra mandatarilor bătei, zicându-le: votați cu Arăpilă!

Pe de altă parte, fiind destul de bine cu d[omnu]l Zizin Cantacuzino, și mai mult decât bine, cu d[omnu]l Cozadini, d[umnea]lui ar mai avea oarecari socoteli de încheiat la Finanțe și la Lucrările Publice.

Peste câteva zile, majoritatea va primi ordinea de a lovi.

Bugetele nu se vor vota...

Așa vorbesc limbile cele rele...

*

Aflăm în acest moment că d[omnu]l Petre Grădișteanu ar fi insultat, în modul cel mai trivial, în ședința de astăzi a Adunării Deputaților, cu concursul cel mai fățiș al Biroului, pe toții membrii Stângii.

D[om]nii Chițu, Grigorescu, Stolojan, B. Opreanu, Matache Nicolau, B. Radianu, S. Mihălescu, Vilner și A. C. Golescu au ieșit din Cameră.

În revista noastră din 22 genar, sunt acum două săptămâni, cu ocaziunea primului scandal, în urma căruia se demiseseră d[omnii] I. C. Brătianu, A. Arion, R. Mihai și C. A. Rosetti, noi am fost adresat celor rămași următoarele cuvinte:

„Ce așteptați?

Ce stați pe gânduri?

Voți, oare, ca fiecare la rând să primească câte o sângeroasă înfruntare, pentru ca să vă strecurați apoi, unul către unul?

În secolul nostru Fabii Cunctatori sunt imposibili, chiar în arta militară. Cu atât mai mult în politică!

Resemnățiunea parlamentară a diferitelor nuanțe ale Stângii în urma ședinței de marți, este o eroare neiertată.

De ce vă temeți nu veți scăpa.

Oricare ar fi motivul rămânerii voastre de astăzi, el nu poate a nu fi în contradicțiune cu faptul ieșirii voastre de mâni.

Adversarii vor avea tot dreptul să vă întrebe orișicând: de ce n-ați făcut-o de mai înainte?

Când națiunea pierde, trădată pe calea diplomatică și pe cale economică, nu alături cu d[omnu]l Petre Grădișteanu veți putea s-o scăpați.

Locul vostru este aiuri...”

Am fost profeți, și nu pentru prima oară!

București, 10 / 22 februarie 1870

Adunarea Deputaților, fericită de a fi putut da naștere Cabinetului Zizin-Cozadini, s-a apucat cu multă activitate a vota bugetul, atât de necesar pentru creditorii și asociații acestei faimoase dualități.

După mersul normal al lucrurilor în România, o asemenea Cameră și un asemenea minister, ar fi fost la locul lor în anul al șaptelea al regimului; se vede însă, din nenorocire, că inamicii Tronului din întru și din afară îl silesc cu orice preț a scurta săptămâna cea domnească reducând-o la patru zile!

Sinceri în toate, suntem dinastici cu aceeași sinceritate!

Nu credem nici în originea divină a principilor, nici în vecinicia coroanelor, nici în sublimitatea a tot ce se numește maiestate sau alteță, adeseori numai prin antiteză.

Niciodată o lingușire, o minciună, o umilință, nu va pângări cugetul nostru.

Tinem, însă, cu tărie la stabilitatea regimului actual.

Țara e sătulă de zguduiuri.

Fiecare nouă zdruncinare ne-a împins îndărăt.

Nu s-a făcut un singur experiment care să nu ne fi deșteptat a doua zi mai rău decât în ajun.

În fine, dacă-n fața lipsei de o serioasă responsabilitate ministerială, oricine ar avea dreptul a căuta cauza răului peste umerii consilierilor Tronului, totuși nu mai puțin este adevărat că nimeni încă nu s-a adresat românește către Capul Statului zicându-i verde: „până aici!”

Aceasta este convincțiunea noastră.

Nu serbăm și nu vom serba niciodată pe 11 Februarie: nici în trecut, nici în viitor.

Însă nu toată lumea judecă astfel.

Când noi vom striga la dreapta, alții pot să arăte la stânga, și nu se știe pe cine o să asculte țara.

Dușmanii regimului actual n-au decât să zică:

Priviți în toate degetul lui Bismarck!

Priviți în Parlament pe ciracii bătei!

Priviți la Finanțe un risipitor și un contracciu la Lucrările Publice!

Priviți națiunea română sclavă a sclavilor Prusiei!

Priviți pământul lui Ștefan și al lui Mircea bucătit în apanaje!

Priviți teutonii și israeliții, încuscriți prin limbă și prin ținută, gonindu-ne din vetrele noastre chiar în cetatea lui Bucur!

Priviți abisul și aduceți-vă aminte cât de lesne se smulge copacul, până ce n-a prins rădăcină!...

Iacă ce pot șopti adversarii Dinastiei.

Ei n-ar fi în stare s-o zică, dacă ea nu ar dovedi o dată pentru totdeauna că a încetat a fi prusiană precum încetară Bernadoții a fi francezi în Svezia.

Ei n-ar fi în stare s-o zică dacă mandatarii țării ar fi un adevărat product al voinței naționale, - de nu mai mult, cel puțin așa precum au fost sub cabinetul Ion Ghica.

Ei n-ar fi în stare s-o zică dacă orice mediocritate, orice neonest, orice neromânesc, orice servil ar fi înlăturat cu stăruință de lângă cârma statului.

Ei n-ar fi în stare s-o zică, dacă libertatea ar domni în întru și demnitatea în afară.

Ei n-ar fi în stare s-o zică, dacă tot felul de bufoni ai Curții n-ar împinge mereu națiunea a crede că Alesul său se gândește numai și numai la dotațiuni și nuntărituri.

Ei nu ar fi în stare s-o zică, dacă Tronul, departe de a încuraja el însuși, ar lucra cu vigoare a paraliza treptata colonizare teutono-israelită a României.

Și, oare, toate acestea ar fi peste putință?

Mai este timp.

Deocamdată Adunarea Deputaților votează bugetul, cabinetul Zizin-Cozadini își freacă mâinile. Bismarck dictează, poporul geme, apanajele amenință, nemții și evreii năpădesc din toate părțile!...

*

Terorismul maghiar devine pe zi ce merge mai setos de ură.

Mai deunăzi d[omnul] Alexandru Roman, unul din frunzașii fraților noștri de peste Carpați, a fost azvârlit în pușcărie pentru că combătuse silnica unire a Ardealului cu Ungaria.

Astăzi aceeași soartă așteaptă pe d[omnul] Poruț, actualul redactor al ziarului *Federațiunea*, fiindcă cutezase a vorbi pe față în favoarea nenorociților tufăleni.

D[omnul] Elia Măcelaru, atât de cunoscut prin curajul cu care îndrăznise mai anțart a detuna românește în Parlamentul din Pesta, ne trimite în această privință un călduros apel către așa-numita Românie Liberă.

Dându-i mai la vale locul de onoare, îndată după revistă, noi nu numai suntem convinși că vocea veteranului tribun din Transilvania va găsi un adânc răsunt în inimile tuturor românilor, dar încă ne mai permitem a interpreta dorința d[omniei]sale într-un înțeles cu mult mai vast.

Roman și Poruț nu sunt ultimele victime ale barbariei maghiare. Le vor urma alții.

Tot ce simte românește peste Carpați este osândit de mai nainte a forma o măreață legiune de apostoli, din sângele cărora va renaște colonia lui Traian.

Așadară, în loc de un ajutor izolat pentru unul sau doi, noi propunem, în genere, înființarea unui **fond pentru martirii Romanismului**.

Numai astfel ungerii se vor încredința că fiu lui Dragoș ș-ai lui Negru-Vodă sunt decși a susține cu energie, atât pe calea morală, precum și pe cea materială, Maramureșul și Făgărașul.

Rugăm pe toate celelalte ziare adevărat românești a reproduce frumosul apel al d[omnu]lui Elia Măcelaru.

Se zice că d[omnul] Demetriu Ghica își prepară un banchet din partea Capitalei.

Se pretinde că niște liste de subscriere ar început deja a circula prin București.

În fond, nimic nu e mai lesne ca aceste focuri artificiale.

Noi ne adresăm, însă, nu numai la patriotismul, ci încă la bunul simț al burgheziei, invitând-o a face sacrificii pentru români, iar nu pentru rumuni, pentru Naționalitate iar nu pentru Ortodoxie; pentru Opincă iar nu pentru Beizadea...

142

București, 11 / 23 februarie 1870

Camera merge înainte cu bugetul.

Mulțumită unei propuneri ultra-constituționale a d[omnu]lui Petre Mavrogheni, lucrarea se strecoară cu iuțea fulgerului, votându-se după capitoli, iar nu articol cu articol, precum cere pactul nostru fundamental.

Ceea ce-i mai cu seamă remarcabil, este că bugetul Ministerului de Rezel, după o stăruință expresă din partea guvernului, s-a lăsat tocmai la urmă.

Ce însemnează, oare, această curioasă postpunere?

Noi am spus de mult că puterea executivă voiește cu orice preț a reduce, a ciunti, a distruge armata română.

Scopul, însă, fiind prea criminal, cărmacii noștri își bat capul a dobândi acest rezultat, pe cât s-ar putea, mai pe nesimțite.

Cu ocaziunea votării diferitelor bugete, oricât de zgomotoase ar fi dibacele protestațiuni de economie, se vor mai adăuga, pe ici, pe colea, sute și mii, astfel că, ajungând la Rezel, pe care l-au așezat într-adins pe ultima treaptă a scării, ministerul se va arăta deodată speriat de mărimea deficitului, strigând cu o artistică disperare: ce să facem, domnilor!

În acest mod, vrând-nevrând, Camera se va vedea într-o necesitate de forță majoră de a realiza cu orice preț tot felul de sustrageri numai și numai în armată.

Acesta este planul.

Oștirea națională - pe jumătate ucisă deja, materialmente prin tabăra din Furceni și moralmente prin închinarea steagului la Galați, - este menită a mai primi o lovitură de grație.

Regimul actual nu are trebuință de pușca română, pe care niciodată n-o va face să uite drepturile și datorile cetățenești: spre a strivi naționalitatea latină de la Dunăre, ne vor sosi cu drumul ferat de la Sculeni regimente de compatrioți ai servitorilor celor decorați de la Curte!

Ș-apoi, nu știm, zău, dacă ele nu sunt în București.

De o bucată de timp nu poți face un singur pas în capitala României, fără a da de un nemaț.

Sunt prusieni.

Toți au trecut prin arme.

Ce caută, oare, la Dâmbovița nepomenitele până acum gloate ale acestor blonzi și scrofuloși venetici de la Marea Baltică?

Ei nu sunt nici comercianți, nici industriași, nici măcar lachei de la Palat.

Priviți într-înșii viitoarea oștire a României!...

Noi repețim, însă, cuvintele colegului nostru, d[omnul] Misail: nu vă atingeți de armată!

Nu vă permitem o dată cu capul a reduce un singur ostaș, a lăsa orfană o singură sabie, a da ruginei o singură baionetă.

Dacă nu mai puteți fără economie, nu ne îndoiim că Măria Sa Vodă, mișcat de un simțământ cu adevărat românesc, va fi cel dentăi a sacrifica o parte din lista-i civilă, scăzându-se apoi restul de la miniștri, de la casașioniști, de la o mulțime de fericți fără muncă!

În loc de a dezarma brațul român, carele va ști la nevoie să sfărâme străinismul chiar cu pietre, în caz de trebuință, popriți mai bine pe alde Strussberg și pe cei ascunși sub numele feluritelor israeliți de la Berlin de a ne mai încărca cu milioane pentru kilometre neprevăzute!

În realitate, însă, n-ar fi nevoie absolutamente de nici o reducere, dacă numai pe lângă portofoliu din piele de vită natura ar fi înzestrat pe așa-numiții bărbați de stat ai României cu niște capete ministeriale.

Finanțele unei țări nu se îndreaptă în vecii vecilor prin bugete, ci prin zgândărirea unor noi fântâni de avuție.

Ne trebuie un Colbert, iar nu un A. G. Golescu, și cu atât mai puțin un Zizin-Cozadini!...

*

Suntem în 11 Februarie.

Tocmai la timp, ziarul *Românul* publică următoarea corespondență din Severin, relativă la alegerea parlamentară a fostului domnitor de către oltenii de la Mehedinți:

„CUZA

În preziua alegerii de deputat a colegiului al IV-lea, oricine ar fi venit în orașul Severin era să vadă anxietatea cea mai expresă, împaciența cea mai pronunțată în spiritele orașenilor. Prin case și prin locurile publice, grupe-grupe discutau asupra diferitelor persoane, cari și-ar propune candidatura. Se vorbea că are să se propună d[omnul] Aurel Pleniceanu, Burilianu și alții; însă când îi întrebai pre dânsii, toți își tăgăduiau candidaturile, lăsându-se toată lumea în pozițiune de a nu ști să susțină sau să combată diferitele candidaturi.

În mijlocul acestei situațiuni de neliniște, pe când ideile mai mult se șopteau decât se vorbeau, că trebuia propus un om mare, care pus în balanță cu propusul guvernului, să prepondereze; în acest timp se adună și delegații de prin comune. Ideea că Vodă-Cuza cere a veni ca deputat în România irumpe ca prin miracol și preocupă spiritul SĂTEANULUI, CARE NU GĂSEA ALT FACT CA MAI VIRTUOS DECĂT A ADUCE ÎN ȚARĂ PRE DOMNUL CARE LE-A DAT PĂMÂNT, SUB CARE NU PLĂTEAU CONTRIBUȚIUNI AȘA GRELE, ȘI CARE SE AFLA LA FRONTARIILE ROMÂNIEI!...”

Dacă opinca formează, în adevăr, imensa majoritate a oricărei țări, în ce mod, dară, națiunea română a putut răsturna pe Vodă-Cuza?

Dacă opinca iubește până astăzi și nu poate să uite ceea ce a fost, cine, oare, mai rămâne în România pentru a susține starea cea nouă de lucruri?

Noi am spus deja în revista trecută că suntem cu toată sinceritatea, mai dinastici ca oricine.

De aceea, însă, ne adresăm și ne vom adresa mereu către regimul actual, repetându-i neconținut și la tot pasul: fii român, pentru mila lui Dumnezeu, căci altfel nu-ți scăpare!...

Caracteristica scrisoare, căreia-i dete loc, în columnele sale confratele nostru de la *Românul* este cea mai perfectă oglindă a situațiunii, în trecut, în prezent și poate chiar în viitor...

143

București, 14 / 26 februarie 1870

Nimeni nu vorbește despre d[omnu] ministru de Rezel.

Și totuși, *Monitorul Oficial* este mai totdeauna plin de tot felul de referate, memorande, regulamente, proiecte, anunțuri, etc., etc., răsărite cu grămada din capul acestui indispensabil al tuturor cabinetelor.

Să fie, oare, d[omnu] George Manu ca acei versificatori de calendare, pentru cari cifra poeziilor corespunde cu numărul zilelor, fără însă ca printr-această miraculoasă abundență ei să poată ieși vreodată din disperarea obscurității?

În orice caz, până și ultima specie de poetaștri provoacă, uneori, atențiunea publică, obosită de lucruri serioase, în intervalul cărora omul caută cu sete o hrană de ilaritate.

D[omnu] ministru de Rezel să fie și mai nenorocit?

Dintr-atâtea sute și mii de lucrări ale d[omnu]lui George Manu, nici una să nu aibă cel puțin meritul muzei macaronice?

Suntem fericiți a mărturi[si] că ghinionul d[omnu]lui ministru de Rezel nu merge până acolo.

Dumnealui a scos la lumină zilele trecute un raport către Domnitor, demn din toate punctele de vedere a chema o grimasă de zâmbet pe buzele lectorilor, dacă numai națiunea n-ar fi mai mult dispusă a plânge văzând capacitatea și mai ales patriotismul cărmacilor săi!

D[omnu] George Manu este unul dintre consilierii Tronului.

O, Doamne!

Raportul în cestiune, foarte lung, ca să nu zicem foarte prolix, se preocupă cu stăruință, de la început și până la fine, numai și numai cu combaterea industriei naționale.

D[omnu] ministru de Rezel, redus la cea mai simplă expresiune, stabilește următoarele două criterii:

1. Postavul din fabricile române, în fruntea cărora se află a mult meritosului d[omnu] Băleanu, nu poate servi la nemica.

2. Guvernul nu voiește, ca fabricanții străini să se așeze în România, încuibând la noi una din manufacturile cele mai importante, cele mai productive, cele mai conforme cu mijloacele țării.

Cu toate astea, armata are nevoie de postav.

Ce-i de făcut?

Nici o măsură statornică neputându-se lua, după convicțiunea cea savantă a d[omnu]lui George Manu, concluziunea este că aprovizionarea oștirii în astă privință cată să fie lăsată cu totul la inspirațiunea momentană a ministrului, a directorului, a capilor de secțiuni, și așa mai încolo.

Acesta este simțul raportului, întrucât ne-a fost dat a-l înțelege, fiind atât de confuz în genere, încât analiza rătăcește cu spaimă prin pustietățile sale, găsind d-abia, pe ici, pe colea, câte-un oasis.

Dar d[omnul] ministru de Rezel nu vede, oare, că, osândind pe fabricanții români și pe acei ce ar dori să se stabilească în țară, dumnealui totuși va fi silit cu orice preț de a lua postav de undeva și de la cineva?

Industria națională cea existentă și orice nouă tendință locală, sunt ucise cu o singură trăsură de sabie în favoarea samsarilor, cari nu au nici meritul de a fi pământeni, nici de a concurge la înflorirea României, nici măcar de a putea vinde mai ieftin!

Însă raportul d[omnului] George Manu este comic numai în aparență.

Farsa posedă câteodată un element tragic.

D[omnul] ministru de Rezel voiește, în fond, una din două: sau a îmbrăca armata foarte scump, ori a n-o îmbrăca deloc.

Cea dentâi presupunere este imposibilă, în urma declarațiunii celei solemne a fostului Cabinet că Măria Sa Vodă așteaptă cu nerăbdare dresul finanțelor, pentru ca să capete apoi casteluri, dotațiuni și apanaje pentru toți membrii trecuți, prezenți și viitori ai Dinastiei.

Fiscul nu se va împli niciodată după gândul Domnitorului, dacă postavul soldatului va costa prea mult.

Rămâne dar cealaltă ipoteză.

D[omnul] George Manu nu voiește să-mbrace armata.

Însă cum, oare, s-ajungă la acest superb prinos de economie pe altarul prestigiului dinastic?

Micșorând oștirea astfel, încât să fie ca și desființată.

În revista noastră trecută, noi am arătat deja că punerea Ministerului de Rezel tocmai în coada tuturor bugetelor, este o abilă manoperă spre a smulge de la Parlament reducerea armatei; aducându-l pe nesimțite în fața unui deficit, pe care-l vor mai încărca până atunci diferitele adausuri la celelalte despărțăminte.

Rechizitoriul d[omnului] George Manu contra postavului prezintă în realitate aceeași țintă.

Ce-i mai trebuie d[omniei] sale haină, când nu va fi pentru cine?

Dragonul prusian, pe care ni-l va oferi cu calea ferată de la Sculeni ministeriul actual, sau **notre ami**, d[omnul] Basiliu Boerescu, dindată ce vor fi distruse cetele naționale, va veni **fix und fertig!!!**...

Reducerea armatei este astăzi cea mai gravă cestiune la ordinea zilei: a fi ori a nu fi.

*

Ciudad lucru!

Guvernul actual sfărâmă pușca română din cauză de economie, și tot el, în același timp, dăruiește unui venetic cincisprezece kilometre, adică 300.000 [de] franci pe an din punga statului, permițându-i a conduce calea ferată prin Caracal în loc de Slatina, după cum prevede foarte clar și foarte limpede concesiunea.

În numărul viitor noi vom dezbate mai pe larg această monstruoasă risipă.

Deocamdată ne mărginim a constata flagrantul delict al contradicțiunii.

Mare și tare ești tu în țara noastră, tata Strussberg!!!!...

144

Domnului C. Blaramberg, deputat

Prescriptul verbal al ședinței de ieri a Adunării Deputaților, după cum îl publică ziarul *Românul*, îți atribuie, cu ocazia dezbaterii bugetului Instrucțiunii Publice, un amendament pentru desființarea *Arhivei Istorice* dezvoltat în următorul mod:

„Acest amendament îl face d[omnul] Blaramberg, pentru a nu se mai lăsa ca în trecut, în mâinile unui singur om, fără nici un control, niște tezaure atât de neprețuite cum sunt documentele care au să serve la facerea Istoriei Românilor și pentru a nu se mai falsifica asemenea documente, pentru a nu se da ca adevărate și autentice niște documente false, de fantazie“.

Unicul redactor al *Arhivei Istorice*, de la fondarea-i, în 1865, și până la suprimare-i în 1869, am fost eu.

Prin urmare, mie și numai mie îmi revine d-a dreptul epitetul de falsar, pe care nu te-ai sfiit a-l rosti de la întâlțimea tribunei parlamentare.

Domnul meu,

Îmi place a crede că ești competente în istorie.

Îmi place a crede că nu ești deprins a vorbi cu ușurință.

Îmi place a crede că ai cetit, de nu cele trei tomuri ale *Arhivei Istorice*, cel puțin vro câteva pagini.

Dacă n-aș credea acestea, și dacă n-ai fi vorbit într-o Cameră, nu ți-aș adresa astă epistolă.

Ar fi trist, domnul meu, ca un om, cărunțit în studiu, să fie silit a răspunde la toți și la toate.

Așadară, mai mult în interesul d[umi]tale, te invit și te somez, nu numai din *Archiva Istorică*, dar din toate scrierile mele, cari formează la un loc vro douăzeci de volume, a arăta un singur document fals ori de fantazie, sau măcar o citațiune neexactă!

În caz contrar, înțelegi foarte bine, domnul meu, că epitetul de falsar, care se traduce românește prin MINCINOS, nu se raportează la mine.

Primește etc.

145

Domnului Redactor al ziarului *Românul*

Domnule Redactor,

Nu mă îndoiesc că nu veți refuza un loc în coloanele ziarului dumneavoastră alăturatului anunț.

Vă rog totodată a regula ca organul dumneavoastră să mi se transmită în schimb, str. Carol I, Nr. 14.

Primiți, Domnule Redactor, încredințarea celei mai distinse considerațiuni.

B. P. HASDEU

COLUMNA LUI TRAIAN

Sub direcțiunea domnului B. P. HASDEU.

Fost director al ziarului *Traian*.

Nr. 1, apare, luni, în 2 martie.

Abonamentele și vânzarea cu numărul se fac la librăriile: Ioanid, pe podul Mogoșoaiei lângă Hugues, Ioanid din Str. Lipscanilor, Socek de lângă Prefectura Poliției și Danielopolu, la Intrarea Pasajului Român.

146

Moneda română

București, 1/13 martie 1870

Traian a murit.

A rămas *Columna lui Traian*.

Iată în două cuvinte istoria ziarului de față.

Columna lui Traian nu e *Traian*, dar direcțiunea ambelor este aceeași.

Cui n-a putut să-i placă de la început, nu-i va plăcea nici de aci înainte, pășind nestrămutată pe calea principiilor, fără a șovăi un singur moment după vântul oportunității sau după degetul fetișului.

Românismul și Democrația au fost, sunt și vor fi unica *dualitate* denaintea căreia nu vom înceta a ne închina.

Sub Românism însă noi nu amestecăm pe furiș toate neamurile Orientului, mai sporite cu spuma Palestinei într-o monstruoasă *confederațiune*.

Sub Democrație, pe de altă parte, noi nu înțelegem o *poleocrație*, adică o abilită linguișire a elementului urban, fie el național sau nu, în dauna sârmanei opince!

Așa a fost *Traian*; așa va fi *Columna lui Traian*.

A face o nouă profesiune de credință ar fi de prisos.

Ne-am împlinit deja această datorie, o dată pentru totdeauna, sunt acum șase luni, în următorul mod:

„Regimul constituțional cu dinastia actuală;

Combaterea guvernului personal;

Armarea țării;

Descentralizarea;

Instrucțiunea poporului;

Românizarea gurilor Dunării;

Stăvilirea și înfrânarea invaziunii jidovești;

Poprirea străinilor de tot felul de a forma stat în stat pe teritoriul român;

Apărarea românismului de dincoace și de dincolo de Carpați;

Respingerea ingerinței diplomatice în afacerile țării;

Simpatia pentru popoarele latine din Occident;

Menținerea deplinei autonomii a Statului român contra pretențiilor otomane;

Dezvolatarea gustului literar și științific;

Încurajarea industriei naționale...¹.

Tari printr-această programă, pe care o credem a fi cea mai românească, noi ne vom feri cu stăruință de orice polemică personală.

Tari printr-această programă, pe care o credem a fi cea mai românească, noi ne vom feri cu stăruință de orice polemică personală.

În ziaristica noastră, din nenorocire, unii s-au deprins a diviniza pe cutare, alții s-au dedat a-l sataniza; unii își încarcă foile cu apoteoza, alții cu filipica; unii așteaptă tot binele de la Ormuzd, alții prevestesc tot răul de la Ahrimán; în realitate, însă, unii și alții, cei pozitivi și cei negativi, sunt deopotrivă idolatri.

Dezgustați de acest cult al individualității, care se pogoară câteodată până la adorațiunea de sineși, noi vom fi totdeauna pe cât se va putea mai sobri în privința numelor proprii.

Chiar când o culpă a cuiva ne-ar sili, vrând-nevrând, a-l pune în joc, nu vom uita urbanitatea pentru toți și indulgența pentru acei ce au lucrat mult-puțin: un Heliade, un Tell, un Negri, un Brătianu, un Crețulescu, un Alecsandri, un Bolintineanu, un Rosetti...

*

Cestiunea la ordinea zilei sunt banii de aur și de argint, ieșiți de vro câteva zile din așa-numitul „Palat de Monedă“ al României, deși în faptă ei s-au fabricat cu totul pe aiuri, punându-se numai timbrul în București, - lucrul cel mai lesne, merit a satisface d-abia o vanitate de copil, fără a modifica natura păcatului de naștere.

Oare toate cele din străinătate au devenit la noi naționale, aducându-se în țară și îmbrăcându-se apoi, ca o păpușă nemțească într-o haină română?

Cu toate astea, lăsând la o parte întrebarea dacă galbenii și arginții noștri sunt sau nu sunt pământeni, noi ne vom mărgini a dezbate fondul.

I. Un ziar din București se îndoiește despre adevărata valoare metalică a noii monede.

Oricât de discreditată ar fi o foaie, o asemenea acuzațiune este prea gravă, pentru ca guvernul să nu se grăbească pe dată a o dezminți, prevenind la timp o turburare în toate tranzacțiunile pecuniare ale societății.

Ministeriul n-a făcut-o.

În politică, nu ca în drept, prezumțiunea este totdeauna în defavoarea puterii executive.

Deci, moneda noastră așa-zisă națională rămâne deocamdată cel puțin suspectă.

II. *Monitorul Oficial*, anunțând lumii aparițiunea banilor preținși românești, celebrează cu emfază pe Măria Sa Carol I, în zilele căruia țara noastră s-a învrednicit a căpăta această sublimă fericire.

Servilismul și istoria au fost totdeauna în ceartă.

Neamul lui Traian a trăit și fără Măria Sa Carol I.

Românii au avut monedă în toți timpii, afară numai de epoca fanarioților.

1. *Traian*, nr. 56.

De la Alexandru cel Bun, de la Mircea cel Mare, de la Ștefan, de la Țepeș, de la Movilești, de la Basarabi, se conservă până azi, pe ici pe colea, câte o suvenir numismatică.

Talerii lui Iacob Basilic, lucrați în Moldova, sunt de o frumusețe admirabilă.

Până și-n ajunul Mavrocordaților, pe la 1667, România avea un „Palat de Monedă“, despre care cronicarul zice „pre acele vremi era pace și țara întemeiată, și era *bănărie* în cetatea Sucevei, care era de la Dabija-vodă.“¹

Precum vedeți, regimul actual ne-a înzestrat cu moneda națională în același mod în care d[omnul] Mârzescu a înființat Universitatea din București!...

III. Ziarele străine au afirmat de mult, mai în unanimitate, cum că guvernul român a fost solicitat de la Turcia înalta permisiune de a bate bani de aur și de argint.

Ministeriul nostru, cel trecut și cel prezent, a mărturi[si]t prin tăcere această crimă capitală contra autonomiei naționale.

Astăzi circulă prin București niște lei noi cu o inscripțiune românească.

Fără a căuta la limbă, noi nu ne temem a susține că această monedă e turcească, fabricată prin delegațiune, întocmai ca cea egiptiană.

Mâni sau poimâni generozitatea Sultanului va permite arnăuților a avea galbeni și sfaștîhi cu o legendă albaneză.

Atare monedă fi-va, oare, proprie a lor?

IV. Pe banii de cari face atâta paradă *Monitorul Oficial*, noi privim de o parte efigia Principelui, iar pe revers cuvintele: „un leu“ sau „20 lei“.

Legea specială asupra monedei, care nu s-a abrogat, prevede la noi clar și limpede, nu chipurile domnești, ci „Marca țării“.

Noi n-o vedem.

O călcare învederată!

Și mai mult decât atâta: este o tendință vilă din partea consilierilor Tronului de a face pe Măria Sa a crede cum că ar fi tot una cu țara, ceea ce nu-i va recunoaște niciodată nici un adevărat român, de la Sculeni până la Vârciorova.

Moneda pe care ne-o oferiți acuma, trebuie să fie a națiunii, iar nu a Domnitorului, afară numai dacă ar fi făcută într-adins pentru lista civilă sau pentru vro dotațiune.

V. Pe lângă efigia principelui, leii noștri cei noi mai prezintă inscripțiunea: „Carol I, Domnul *României*“.

Constituțiunea noastră nu acordă Capului Statului decât numai titlul de: „Domn al *Românilor*“.

Între ideea de teritoriu și aceea de naționalitate există o diferență enormă.

România se va numi tot România, chiar dacă în loc de români s-ar coloniza cu ebrei și cu germani de ai d[omnu]lui Baruch-Strussberg.

Prusia poartă până astăzi un nume litvan, deși cavaleri teutonici

1. *Magazin istoric*, t[om] 3, p. 9.

au nimicit de secolii toată poporațiunea primitivă, din care mai rămân d-abia vro câteva coțune.

Oare așa ROMÂNIE voiesc d[omnii] miniștri pentru Măria Sa Carol I, pe care noi însă nu-l vom primi în veci decât numai ca pe Domnul *Românilor*, adecă al unei naționalități latine, fără nici un amestec cu Marea Baltică...

Așadară, toate pompoasele exclamațiuni ale foii oficiale despre imaginarul product al „Palatului de Monedă“ din București, se reduc în ultimă analiză la următoarele puncturi:

Acești bani sunt bănuți de a nu corespunde cu valoarea lor nominală.

O monedă cu mult mai națională au avut-o de veacuri străbunii noștri;

Făcuți cu voia Turciei acești¹... sunt otomani, iar... legea, dar mai ales simțul național și democratic;

În fine, suprimarea „românilor“ denotă o preocupățiune emina-mente antinațională...

Mândriți-vă acum de fapta voastră!

*

Pe când țara întreaga tremură încă în fața nemuritoareii Convențiuni Ruso-Române, prin care noi devenim pur și simplu o provincie moscovită, guvernul actual mai depune astăzi pe biroul Parlamentului o altă trădare națională de aceeași natură.

Este un tratat de extraditiune cu Serbia.

Oamenii noștri de la putere nu știu nici măcar atâta că, după însăși statistica oficială din Belgrad, peste 150.000 de români, fugiți mai cu seamă de peste Olt de groaza ciocoiului și a fanariotului, locuiesc de zecimi și chiar de sutimi de ani pe teritoriul Serbiei.

Oamenii noștri de la putere nu știu nici măcar atâta că în Serbia aproape fiecare cetățean fiind soldat, aproape fiecare emigrant se poate considera ca dezertor.

Oamenii noștri de la putere nu știu nici măcar atâta că, cu tractatul lor în mână, ei vor fi siliți a extrăda guvernului sârbesc pe frații noștri români, deștărați în epoca Pasvantogililor și cari ar dori acum a se întoarce în cuibul străbun.

Iacă cine ne cârmuiește!...

Pe basarabeni îi vom extrăda muscalilor, pe ardeleni îi vom extrăda maghiarilor, pe olteni îi vom extrăda sârbilor, și toate acestea, după cum zice francezul: POUR LE ROI DE PRUSSE!!

*

Să mai vorbim, oare, despre proiectul ministerial de a schimba linia drumului de fier de peste Olt, ducând-o prin Caracal în loc de Slatina?

Un inginer a demonstrat mai dăunăzi că acest sacrificiu pe altarul d[omnu]lui Baruch-Strussberg, sau mai bine zicând a misterioșilor

1. Aici și mai departe, textul este lacunar din cauza deteriorării ziarului aflat în colecțiile Bibliotecii Academiei Române (n. ed.).

săi pensionari, constituie un ocol de vro 15 kilometri, adecă vro 300.000 de franci aruncați pe fiecare an din punga Sfatului.

Un alt inginer vine astăzi cu un nou calcul, probând până la evidență, că nu sunt 15 kilometri de ocol, ci tocmai 46, adecă aproape un milion de franci dobândă anuală.

Suntem fericiți a constata că Adunarea Deputaților, oricare ar fi vițiul originii sale, se pare a nu fi predispusă a acorda această specie indirectă de *dotățune*.

*

Vorbind despre vânzări, fie politice, fie economice, noi nu putem a nu observa un fenomen din cele mai triste.

Două feliuri de oameni își bat joc de țară: miniștri actuali ... să poată mântine... perspectivă... mai mult, nici mai puțin, decât desființarea armiei naționale!

Dumnealui licențiază corpuri întregi, reduce efectivul celor suferite deocamdată, taie și ciocârtește fără milă materialul, hrana și îmbrăcămintea ostașului.

Trei batalioane de vânători, un regiment de cavalerie și patru baterii de artilerie sunt șterse cu o singură trăsură de condei.

Geniul se preface într-o miniatură bună a figura numai doar în prăvălia unui neguțitor de jucării.

Mai pe scurt, România se dezarmează cu desăvârșire, în speranța de a-i veni apărători: dragonii de la Berlin și honvezii de la Pesta.

Am fost surprinși în modul cel mai plăcut, ca să nu zicem cel mai neașteptat de a vedea pe d[omnul] ministru de Resbel combătând cu multă energie și cu multă logică pe d[omnul] Florescu.

Discursul d[omniei] sale a fost admirabil.

D[omnul] George Manu a avut și dumnealui o zi frumoasă în viață!...

*

Vodă-Cuza, ales în unanimitate de cătră colegiul țărănesc de la Mehedinți, a răspuns biroului Camerei prin următoarea epistolă, citită în aceeași ședință de vineri, în care d[omnul] Florescu nu s-a sfiit a cere suprimarea stindardului românesc:

„Domnule Președinte,

Am priimit depeșa din 1/13 a lunii acestea, prin care d[om]nia voastră ați binevoit a-mi vesti cum că Camera [sic!] Deputaților României au întărit votul cu care mă trâmite în reprezentăția țării ca alesul său, Colegiul al patrulea de Mehedinți.

Acastă încunoștiințare m-a pătruns, domnule președinte, și mai întâi de toate vă rog s-arătați Camerei simțirile mele de recunoștință și să primiți pentru domnia voastră, prin al căruia organ ea-mi vine, viile mele mulțumiri.

Puternice temeuri însă mă opresc a primi acest onor, mie făcut de Colegiul al patrulea mehedințean; cu toate că scump îmi este a vedea în votul său și-n a lui întărire că țara, în a sa neatârnare, știe a-și revărsa dreptatea asupra urii și a orbirii pațimilor.

Mai este aceasta o dovadă că, dacă am putut face ceva pentru țară, ea

n-a uitat-o și tot crede că de departe, ca și de aproape, nici o încunjurare nu-mi poate stinge adâncă dorință de a o vedea fericită și în înflorire.

Primiți, vă rog, d[omnu]le președinte, încredințarea înaltei mele considerațiuni.

A.I. CUZA“

Ziarul *Informațiunile Bucureștene*, organ intim al d[omnu]lui Kogălniceanu, publicând acest act, se grăbește a observa totodată în privința patronului său că:

„E mai mult de cinci ani, **singurele relațiuni între fostul Domn și între fostul său ministru, s-au mărginit într-o singură...**

147.

O aducere-aminte despre Despot-Vodă

București, 4/16 martie 1870

România a avut și ea un Maximilian.

A fost Iacob Basilic Despot, care s-a suit pe tronul Moldovei în deceniul al șaselea dintr-un secol oarecare, în urma unui domn alungat din țară, al cărui nume era Alexandru.

Originea-i cea adevărată nu se știe, dar națiunea română îl considera ca pe neamț, fiind crescut la curtea împăratului german Carol [al] V[-lea], în armata căruia ocupase un post de căpitan sau de locotenent.

Astfel Despot-Vodă nu era după chipul și asemănarea tuturor principilor: inteligent și chiar învățat el și-ar fi întărit dinastia pentru multe veacuri, pe scaunul marelui Ștefan, să fi voit a face un singur lucru: a deveni român.

Asta i-a lipsit și atâta l-a dus la pieire.

Chemat la domnia Moldovei, mai reală și mai glorioasă decât serbedele titlușoare princiare fără pământ, el preferă totuși a-și da diferite epitete exotice: marchesul Samosului, baronul Parosului și așa mai încolo, - primul pas spre ridicol dacă nu spre antipatie, în sânul unei națiuni eminentemente democratice.

Iubitor de pompă, care i se părea a fi principalul atribut al suveranității, el își organizează curtea după norma etichetei germane, cu o mulțime de ober-lachei și de unter-lachei, în numărul cărora își închipuia în deșert, că va putea să bage floarea României.

Voind să arăte Europei că Moldova era o pădure fără dânsul, el avea aerul a nu ști nimic despre numeroasele școale, rămase încă din timpul lui Alexandru-Vodă, nu al Lăpușeanului, ci al celui Bun, laudându-se cu zgomot în toate părțile: eu am înființat aci o Universitate!

Străin el însuși, atrăgea în țară străini peste străini, dându-le în pradă națiunea română, și pogorându-se uncoori până [la] a împărți frățește cu dânsii impurul rezultat al jafului celui misterios.

Neavând încredere în oștirea română, el se grăbi a-și improviza sub feli de feli de pretexte o gardă de venetici, înmulțind-o din ce în ce pe furis, legănat în neghioaba amăgire, că o potaie de mercenari va fi vreodată în stare a birui o națiune întreagă.

Necunoscând țara și neștiind unde să-și caute un razem, până a reuși în clădirea superbului edificiu de dictatură, el se aruncase dentăi

în brațele unei popolarități democratice, apoi în splendida tabără a boierimii, în fine, într-o amalgamă de oameni murdari, de toate culorile, cu singura condițiune de a fi valeți, și n-a mai mers mai departe.

Credincioșii săi l-au vândut cei dentăi, crezând să culeagă ei rodurile trădării: poporul însă a fost mai bucuros a primi din nou pe Alexandru-Vodă, carele în prima-i domnie fusese rău numai pentru boieri, dar în cea de a doua s-a arătat călău pentru toți deopotrivă.

Moartea lui Despot fu oribilă!

Doi contimpurani au descris viața acestui nenorocit principe, carele nu putea să înțeleagă că românii nu sunt nemți: Johann Sommer și Antoniu Maria-Graziani.

Ambii l-au cunoscut personalmente.

Noi n-am făcut alta, decât numai și numai de a reduce propriile lor cuvinte la cea mai simplă expresiune.

Dar cum se leagă toate acestea cu caracterul momentan al unei reviste, menite a se mărgini în sfera mănunțișurilor la ordinea zilei?

Nu era, oare, mai instructiv a vorbi despre buchosul Popa-Tache, dempreună cu ceilalți respectabili colegi ai sănției sale?

Cerând iertare pentru această temeritate din partea-ne de a lua istoria drept bază a politicei, fără să ținem seamă mai întâi de toate de obiceiul vulgar de a pune la cale viitorul țării prin neștiință de carte, - suntem datori cel puțin a explica motivul lungii digresiuni despre Despot-Vodă.

Confratele nostru de la *Românul* a descoperit și a scos la lumină, în numărul său de ieri, prețioasa corespundință a Măriei Sale Domnitorului cu eminentismul kyr-Gregoriu, ecumenicul patriarh al Constantinopolei.

Consilierii Tronului sub numele Capului Statului, au avut impudica îndrăzneală a supune controlului eccleziei bizantine legea organică a bisericei noastre, votată de către Parlamentul României.

Guvernul din București ne subordinează marelui Pontefice din Stambul.

Văzând această grozăvie putem, oare, noi a nu ne aduce aminte, că tot așa făcea Despot-Vodă, deși nu era el însuși ortodox, încât cronicarul Moldovei îi da măgulitorul nume de „eretic“?

Dintre toți domnii români, până la fatala epocă a fanariotismului, numai dânsul „se consulta pururea cu primatul constantinopolitan“ după cum o declara cu umilință într-o epistolă către un călugăr din patriarhat:

Καὶ τῷ πατριάρχῳ Δεδιώτῃ, ἐν παρῶν ἐμῆ διπλῶ οὐ συνίστημι, οὐδέ τι ἄνευ τῆς αὐτοῦ γνώμης περὶ αὐτῶν¹

Aducem acest pasaj pentru ca ilustrul prelat din Roma cea Nouă de acum înainte cu tot dreptul să poată zice într-o a doua epistolă către Capul Statului Român:

„Fă, Măria Ta ceea ce a mai făcut Despot-Vodă!!“

Cât privește deznodământul unei asemeni imitațiuni, aceasta nu e treaba ilustrului kyr-Gregoriu!

Unde ne duceți, domnilor miniștri?...

1. Crusius, *Turco-Gracia*, Basilae, 1584, p. 245-252.

Și apoi, dacă ar fi numai atâta!

Un alt Cabinet, mai românesc și mai democratic ar putea să dreagă toate consecințele nefastei intimități epistolare între Puterea Executivă a României și Autoritatea Spirituală a Bizanțului, afară numai de n-ar aduce până atunci zgândărirea faimoasei cestiuni a monastirilor zise închinată.

È însă un alt caz cu mult mai grav.

Înstrăinându-se odată teritoriul României, nici un minister nu va mai vindeca răul, remediile fiind posibile contra morburilor, fie ele cât de periculoase, dar nu și contra faptului împlinit al morții.

Ei bine, guvernul nostru actual a depus pe biroul Adunării Deputaților un voluminos proiect de lege intitulat *Creditul Fonziar al României*, carele nu e, în realitate, decât cea mai dibace conspirațiune spre a face să treacă pe nesimțite în palma străinului toată proprietatea teritorială a țării, adecă fundamentul existenței noastre individuale, ca Națiune și ca Stat.

În numărul viitor, vom analiza pe larg această nouă și nu cea din urmă monstruoziitate a unor cărmaci, al căroră pogorâș mai are încă de furcă până-n vale.

Deocamdată ne mulțumim a preveni cu tot dinadinsul, opiniunea publică și mai ales atențiunea Corpurilor Legislative, pentru ca mandatarii să nu poată fi surprinși, precum s-a întâmpilat de atâtea ori cu atâtea alte camere din lume...

Vorba despre un banchet pentru beizadea Mitică Ghica a început din nou a circula prin Capitală.

Iacă cel puțin o petrecere inocinte, pe care națiunea română întregă ar trebui s-o procure ambițiosului cavaler de la Livadia, numai și numai pentru ca să nu se mai gândească a reveni la putere, mângâiat în glorioasa-i retragere prin tot felul de mezelicuri.

Nu înțelegem, însă, pentru ce să nu se dea un banchet și d[omnu]lui Kogălniceanu?

De ce să fie uitat până și d[omnul] Manolache Costache Iepureanu, în sănătatea căruia răsuna altădată Sala Slătineanu în urma lui 11 Februarie?...

Să trăiască Baltazar! strigau Bachanții și bachantele, pe când o tainică mână scria pe părete osânda cu litere de foc și de sânge!...

148

La Transilvanie et son union forcée avec la Hongrie

(Transilvania și unirea-i forțată cu Ungaria)

Sub acest titlu una din revistele franceze cele mai răspândite *Revue Contemporaine* publica în broșura-i din 28 februarie un excelent articol al domnului S. Periețeanu-Buzău.

O vorbă asupra autorului, o vorbă asupra lucrării, o vorbă asupra ziarului.

De un an aproape o prefacere radicală se manifestă din ce în ce mai mult în tendințele junimii române din Paris.

Ea iese cu încetul din apatica atmosferă a cosmopolitismului, în

care crescuse generațiunea precedentă, începând de la 1849 și până mai deunăzi.

O lună, iar cu atât mai mult un an sau doi de petrecere în Paris, producea fatalmente asupra românului un efect de paralizie: el se deprindea a-și disprețui neamul și țara.

În adevăr, cum oare putea să mai fie bun român un amic al lui Kossuth, un conviv al lui Armand Lévy, un frate de cruce al lui Herzen?

O idee vagă de solidaritatea universală a unei umanități abstracte, iacă tot ce aducea în țară acest *mixtum-compositum* de ungur-ebreu-muscal devenit prin apostazie mai inamic al românismului, decât chiar străinii din naștere.

Astăzi, junimea română din Paris nu mai este așa.

Ea a început a înțelege că muzica omenirii nu poate să existe fără varietatea naționalităților, iar varietatea naționalităților nu poate să existe fără o viguroasă opintire a fiecăreia din ele de a fi o individualitate, un corp și un suflet deosebit, un product al propriei sale vieți.

Unul dintre cei mai eminenți din această nouă școală este d[omnul] Periețeanu-Buzău, autorul patrioticelor studii publicate în *Traian*, despre Câmpineanu, despre Huniade, despre episcopul Cezariu și primul subscritor al adresei de mulțumire ce se trăsese d[omnului] Hasdeu din Paris, pentru propagarea ideii congresului pan-latin de a cărei paternitate poate fi mândru d[omnul] V. Maniu.

Articolul francez al junelui doctorand în drept de la Sorbona respiră aceeași direcțiune.

Dumnealui e român mai presus de toate, și anume român fără nici o distincțiune de provincie.

Muntean, d[omnul] Periețeanu-Buzău se luptă pentru Transilvania, precum un Lazăr, un Laurian, un Murgu, un Nicoară, ardeleni sau bănățeni, se luptau pentru România Dunăreană.

Noi insistăm mult asupra acestei particularități, care, din nenorocire, nu este a tutorora.

D[omnul] Kogălniceanu, de exemplu, nu poate să deschidă o dată gura, fără a revendica cu aviditate însușirea-i de moldovean.

Alții, ba încă dintre somități, cred numai și numai în Muntenia, frământați pe semne de meschinul necaz de a nu fi divinizați pe malurile Bahluiului ca pe țărmul Dâmboviței.

A nu fi muntean, a nu fi moldovean, a nu fi ardelean, sau bănățean, a fi român de la Tisa până la Nistru, este la noi un mare pas pe calea naționalismului, și d[omnul] Periețeanu-Buzeu nu s-a sfiit a-l face.

Articolul d[omniei] sale se împarte în patru capitole.

În cel dintâi dumnealui desfășură în câteva cuvinte, cu o claritate admirabilă, toate fazele prin care trecuse treptat românimea transcarpatică, de la Traian și până la 1848.

În capitolul al doilea ni se prezintă un tablou concis și energic al organizării revoluțiunii ardeleni, care a fost nu socială, ca ac[e]lea din București și din Iași, ci eminentamente națională.

Ultimii doi capitoli urmăresc cestiunea ardeleană până-n momentul de față, dezvăluind într-un mod patetic toată perfidia Austriei, toată

barbaria maghiarului, toată suferința românului și încheind apoi prin *Autonomia Transilvaniei*.

Sperăm că această scurtă analiză va îndemna pe mulți dintre noi a citi cu tot dinadinsul artic[o]lul d[omnu]lui Periețeanu-Buzău căruia *Revue Contemporaine* i-a făcut onoarea de a-l pune în fruntea paginilor sale.

Dar în România citește, oare, cineva remarcabila revistă a d[omnu]lui de Callone, unul dintre cei mai călduroși filo-români din Occident?

La noi, aproape toți sunt abonați numai la *Revue des deux mondes*, o publicațiune mai mult decât renumită prin simpatia-i pentru unguri, pe care nu încetează a-i celebra pe toate tonurile!

Cată să mărturi[s]im că societatea noastră, adică partea-i cititoare, - căci, pentru sârmana națiune, n-a fost încă până acum cine s-o învețe carte, - seamănă mult cu acea cochetă, care zicea cu naivitate: „nu mă iubi, pentru ca să te iubesc eu“.

În orice caz, chiar din punctul de vedere curat literar și științific, *Revue Contemporaine* rivalizează cu *Revue des deux mondes*...

149

București, 9 / 21 martie 1870

Criminala corespondență cu patriarhatul bizantin, pe care ministerul actual nu s-a sfîit a o pune d-a dreptul în sarcina Măriei Sale Domnitorului, ne permite a nu mai vorbi nemțește, de vreme ce vom fi tot așa de bine înțeleși, adresându-ne către Palat în limba lui Colocotroni.

Grecii au un proverb, care zice așa:

Τὸν ξέουον εἰς τὸ σπύριον γὰρ μωροπόκου ἔχεις...

Pentru cei de la Curte n-am avea nevoie a traduce această frumoasă zicătoare, dar cată s-o explicăm cel puțin în favoarea poporului suveran pe care nici chiar un secol de dominație fanariotică, atât de fatal pentru educațiunea breslei boierești, n-a fost în stare să-l învețe alfa și omega.

Ei bine, adagiul de mai sus vrea să zică: *adu-ți un străin în casă și vei avea un martor contra ta.*

Profunda observațiune a poporului grec este tot ce poate fi mai adevărat oricând și oriunde: în Grecia ca și-n România, înainte ca și după 11 Februarie, în trecut ca și-n viitor.

Și totuși s-au văzut adesea națiuni întregi, conduse într-o oară funeștă de cătră doi-trei orbi, numiți profeti, ca în *Biblie*, tocmai pentru că nu puteau să-și deschiză ochii; s-au văzut adesea națiuni întregi, nesocotind cu stupiditate o lege atât de firească și atât de limpede; s-au văzut adesea națiuni întregi călcând nebunește sub picioare evidența pieririi: *mărturia streinului, adus în casă.*

Trebuie, oare, să ne mirăm, când până și grecii cu o jumătate de gură șopteau sublima maximă, iar cu cealaltă poșteau în Elada pe bavarezii lui Otton?

Ne grăbim a declara că suntem departe de a pune aci în dezbatere cestiunea *Domnului străin.*

Neamțul Leopold știuse a deveni cel mai bun, cel mai sincer, cel mai mare belgian.

Francezul Bernadot întrecuse în energia patriotismului său scandinav chiar pe svețianii cei mai înflăcărați.

Un individ excepțional este o raritate, dar nu e de tot peste putință.

Dracul cel șchiop al lui Le Sage nu contesta virtutea umană, deși adăoga cu multă franchețe că, de la creațiunea lumii și până astăzi, el a întâlnit în cale-i d-abia două modeluri.

Două modeluri avem și noi, nici mai mult, nici mai puțin, în toată istoria universală, despre bunătatea *Domnului străin*.

De ce, dară, să nu ne-nchipuim, că cel de al treilea s-ar fi putut manifesta anume în România?

Așadară, fără a avea în vedere dinastia noastră actuală, noi vorbim numai de acele nenumărate gloate de venetici, cu cari ne înzestrează mereu regimul de la 10 Mai 1866.

Cată să constatăm, însă, o dată pentru totdeauna, că nu Domnul le aduce în țară, ci consilierii cei deocheați, pe cari și-i alege Tronul, uzând de o prerogativă eminentamente constituțională.

Vom da un exemplu.

Timbrul nostru postal se confecționa în România, costând fiscului câte 3000 franci pe an.

D[omnul] ministru de Finanțe le-a dat zilele trecute în concesiune unui israelit din Paris, pe termen de 10 ani, cu prețul de 50.000 [de] franci, plătiți în două ronduri: jumătate acum și restul cel mult în 6 luni.

Lăsând la o parte cestiunea cea națională a lucrătorilor români, sacrificată fără milă pe altarul iudaismului, ne vom mulțumi a observa că numai dobânda celor 50.000 [de] franci constituie, pe fiecare an, un minimum de 5000, adecă aproape de două ori ceea ce costă cu totul fabrica pământeană.

Comand timbrul pe zece ani, d[omnul] A. G. Golescu se pare a fi voit să probeze printr-aceasta, că Măria Sa Domnitorul, pus de pe acum în efigie pe marca postală, va fi tot așa în vecii vecilor.

Lingușirea a mers prea departe.

Domnii se schimbă, ca și miniștrii.

Negreșit, noi vorbim de figura Principelui, iar nu de stabilitatea Tronului.

În fond, tot ce a făcut d[omnul] președinte al Consiliului, a fost de a arunca în vânt 50.000 [de] franci din sacul statului, de a azvârli pe poduri o seamă de muncitori români, și-n fine, mai presus de toate, a atrage în țară o nouă droaie de străini, asigurați într-un mod oficial că neamul latin din Orient nu e capabil de a confecționa nici măcar secătura timbrului postal!

Ș-apoi această ciudată concesiune trecut-a ea încai prin Parlament?

Nu.

Vom mai da încă un exemplu.

De la miniștrii în activitate să trecem la acei în reformă.

Ziarul *Der Osten* din Viena, în numărul său din 13 martie stil nou, publică următoarea telegramă:

„Der Ex-minister Kogălniceanu ist in die Dienste des D[okto]r Stroussberg getreten“.

Adică:

„Fostul ministru Kogălniceanu s-a băgat slugă la d[omnul] d[ocotr] Strussberg“.

Explicațiunea enigmei nu este anevoie: pentru o simbrie de nu mai știm câți arginți, apostolul cel cu punga lui Christ a devenit vechil al ilustrului israelit din Berlin, îndatoridu-se a-l susține, a-l apăra și a-l ajuta în toate și-n contra tuturor, ceea ce înseamnă o fățișă complicitate în prada României!!

Nu cumva d[omnul] Kogălniceanu va fi crezând, că este totuna a fi consilier al lui Carol I sau al lui Strussberg?

Mutato nomine de te fabula naratur!

În orice caz, ar fi curios a afla, dacă sluga misteriosului concesionar a primit sau nu o *condicuță*, în care *stăpânului* să-i poată atesta purtarea, când va fi să-l *dea afară!*

Cum, oare, străinii să nu năbusească în țară, când până și miniștrii Măriei Sale Domnitorul, trecuți și prezenți, îi așteaptă cu lăcomie la tocmală?...

Exemplul d[omnu]lui A. G. Goleșcu și al d[omnu]lui Kogălniceanu a demonstrat îndestul, credem noi, că nu Capul Statului atrage cărdurile veneticii în România, deși numărul lor era foarte mic până la 10 Mai 1866.

Până acum însă, cu toată mărimea pericolului, noi mai aveam încă o slabă mângâiere: pământul se zicea a fi al nostru.

În al cincilea an al domniei lui Carol I, ministerul a depus pe biroul Camerei un proiect de lege, prin care organizează pe o scară întinsă exproprierea teritorială a românilor.

Este un fel de *Doomsday-Book*, o „Carte de Groaznică Judecată“, prin care cuceritorul normand deposedase oarecând, în mijlocul barbariei evului mediu, pe nenorociții saxoni din Anglia!

O companie anonimă deschide în București un colosal stabiliment de „Credit Fonziar“.

Nu este nici un adevărat român, care să nu dorească din toată inima de a vedea cât mai curând fundarea unor bănci, menite a veni mai cu seamă în ajutorul sărmanului nostru plugar.

D[omnul] Ion Ionescu, unul dintre cei mai distinși agronomi ai țării, a dezvoltat de minune astă deposedase necesitate într-o serie de articole din *Gazeta Satelor*, arătând totodată căile cele mai românești de a ajunge la țintă.

Există însă un abis imens între ceea ce ne trebuie nouă și ceea ce voiește să ne dea *anonimul*.

Într-unul din numerii viitori noi vom desfășura toate amănuntele într-un studiu special.

Deocamdată, ne vom mărgini a oferi vreo două-trei criterii, pe baza cărora nu va fi greu orișicui a înțelege din capul locului întregul mecanism al infernalului proiect de lege.

Articolul 2 zice:

„O *singură* Societate de Credit Fonziar va exista *pentru toată România*“.

Articolul 4 adaugă:

„Durata Societății va fi de *cincizeci de ani*“.

Așadară, pentru două pătrare de secol *toată România* se dăruiește în monopol *unei singure societăți*.

Capitolul I din titlul V, vorbind despre „conestațiunile ce se vor ivi între împrumutați și Societatea Creditul Fonziar“, pune pe nefericitul plugar român într-o imposibilitate aproape absolută de a câștiga judecata.

Iacă, bunăoară, un alineat din articolul 22:

„Dacă arbitru, ales de împrumutat, *nu se prezintă la localul Societății din București în trei zile* după prezentarea suplicii de contestație, suplica de contestație *se va considera ca nefondată* și toate contestațiile, cuprinse în acea suplică, *nu vor mai putea face obiectul unei din nou reclamații*“.

În fine, articolul 38 completează silogismul:

„În caz de neplată a vreunei anuități la termen, precum și-n toate celelalte cazuri, în cari Societatea este în drept a cere rambursarea capitalului întreg după statutele ei, ea va putea cere vânzarea silită a imobilului ipotecat de la Tribunalul în a cărui¹... circumscripțiune se află imobilul... *oposițiune nu se va putea face, nici primi de Tribunal, contra vânzării silită, cerute de Societate*“.

Trecem de astă-dată peste artic[o]lii 39, 42, 44, 45, 47, 49 și 50, prin cari *anonimul* în cestiune, pe de o parte, își așterne drumul de a putea scoate orișicând în vânzare moșiile cele ipotocate, iar pe de alta, își asigură o certitudine matematică de a le cumpăra numai dânsul, înlăturând pe toți ceilalți concurenți.

În cincizeci [de] ani, dacă nu mai curând, tot pământul României va fi a acestei monstruoase bănci, cu care se poate asemăna numai doară gigantica Companie a Indiilor Occidentale, cu acea sigură diferență, că una va fi a Prusiei, pe când cealaltă este a Britaniei!

Artic[o]lul 57 așează pe culmea edificiului o cunună cu mult mai maiestoașă, decât căciula de pe palatul regal din Stuttgart:

„Nu se va putea pune sechestrul asupra averii mișcătoare și nemiscătoare a Societății Creditului Fonziar“.

Anonimul nostru este neviolabil!!

Îl cunoaștem printr-atâta.

*

Era să uităm că în ședința de ieri, Adunarea Deputaților a votat bugetul în total.

150

București 11 / 23 martie 1870

A fost odată în România un Domn neamț: Gastpar Grätzer, italianizat sub numele de Graziani, născut în orașul Gratz din Stiria² și ajuns apoi, din treaptă-n treaptă, parte prin căciulire și parte prin

1. Text deteriorat în *Columna lui Traian* (n. ed.).

2. Această origine este indicată pe portretul său, făcut după natură. Tot așa zice contemporanul Petricius, *Historia rerum in Polonia gatarum* și Kob'erzycki, *Historia Vladislai*, III, Dantisci, 1655, p. 668: „Pracerat Valachiae cum imperio Gaspar Gratianus, Germanus, ut erunt, origine, Graetii in Styria natus“.

jocul [h]azardului, dentăi dragoman la Poarta Otomană și apoi bei la Moldova.

El a sfârșit foarte rău, ca și Despot-Vodă, ca și Iancu Sasul, ca și toți domnii nemți la noi: este vorba despre istoria cea veche.

Cauza a fost, că-n loc să devină român, el voia să germanizeze o națiune întreagă prin stupida fantazie a micii sale individualități; asemenea celui vienez din zilele noastre carele se mira, că bucureștenii n-au învățat limba germană, deși el a trăit douăzeci de ani în mijlocul lor și totuși nu știa o boabă românește.

Dar până la catastrofa neamțului nostru mai este o bucată de cale, fiind d-abia la începutul regimului, despre care nemuritorul cronicar al țării zice așa:

„Om neștiutor rândului și obiceielor țarei, fără limbă de țară, care lucru mai greu nu poate fi, când nu știe Domnul limba țării unde domnește. O, Moldovă! De ar fi Domnii tăi, care stăpânesc în tunc toți înțelepți, încă n-ai pieri așa lesne; ci domnie neștiutoare rândului tău și lacome sunt pricina pierii tale că nu caută să agonisească și e nume bun în țară, ci caută desfrânași în avere să strângă, care apoi totuși se risipește și încă și cu primejdia casei lor.“¹

Dacă e adevărat că trecutul servește drept busolă viitorului, atunci nimeni mai bine ca Miron Costin, în pasajul de mai sus, n-a arătat cele două stânci de care este dator a se feri un domn neamț în România căutând să meargă cu stăruință într-o direcțiune opusă:

1. Să se silească a cunoaște „rândul țării“.

2. Să nu „strângă avere, care apoi totuși se risipește și încă cu primejdia casei“.

Grație lui Dumnezeu, noi nu mai avem un domn neamț: Măria Sa Carol I este român, născut din părinți români.

De ce dară ministeriul actual ne împinge cu orice preț a ne aduce aminte cele două reguli, scoase din tragica biografie a lui Gaspar Grätzer?

De ce d[omnul] A. G. Golescu, pe de o parte, ne face a crede, că Tronul nu voiește să cunoască „rândul țării“, iar pe de alta, înrădăcinează cu perfidie bănuiala cum că „strângerea averii“ ar fi principala țință a regimului din 10 Mai 1866?

Vom vorbi dentăi despre modul cum s-a primit ieri la Palat o deputațiune a burgheziei bucureștene, și apoi vom aborda tărâmul, pe care s-a pus astăzi în Adunarea Deputaților cestiunea Strussberg.

În renumitul banchet dat mai dăunăzi în onoarea d[omnului] Ion Brătianu de către o parte din comerțul Capitalei, ilustrul tribun a îndemnat pe amicii săi politici a lumina printr-o acțiune colectivă neștiința Tronului asupra adevăratei situațiuni a țării.

Oratorul nu se îndoia că vocea poporului va fi admisă, auzită și ascultată.

Fără d[omnul] Ion Brătianu nu era nici Carol I: putea oare producătorul să nu spere nici chiar el însuși în bunătatea productului?

Așadar, consiliul era logic.

Burghezia l-a primit cu toată venerațiunea datorată unui veteran, fie și atunci când rătăcește.

1. Letopiseț, t[omul] I, p. 236.

Aproape o mie de subscriitori au adresat către Capul Statului o patetică doleanță, în care au expus pe scurt durerile momentului.

Ca redacțiune, suplica putea fi cu mult mai completă, cu mult mai generală, cu mult mai energică. Astfel cum este, ea ni se pare a fi prea restrânsă, prea locală și mai cu seamă prea indulgentă.

Oricum să fie, o deputațiune de cinci cu d[omnul] Costache Panaiot în frunte, s-a dus la Palat.

Vom descrie primirea după cum se povestește prin toate colțurile Capitalei.

Se zice că ministerul nu s-ar fi sfiit a răspunde prin gura Măririi Sale că d[omnul] Costache Panaiot, - care nu venea acolo ca individ, ci ca o reprezentațiune, și al cărui nume, în orice caz, este tot atât de pământean ca și acel de Hohenzollern, - nu poate să vorbească, nefiind român.

Se zice, că ministerul ar mai fi adaus, iarăși, prin organul Domnitorului, că neguțitorii din București să nu se mai amestece în politică, fiindcă Puterea Executivă va ști să-i mufluzească, - ca și când Tronul ar fi la noi și el un *comerciant*, pus în concurență cu ceilalți!

Aceste două „se zice“ au ajuns până la noi.

Ele se pot reduce la o singură concluziune: burghezia noastră a fost luată peste picior.

Ea nu este „română“ și nu trebuie să fie „cetățeană“. Români sunt valeții cei prusiani de la Curte, veniți în Dacia cel mult de patru ani și care vor avea peste puțin monopolul de a se ocupa numai ei de politică!

Dacă toate acestea sunt adevărate, - ceea ce noi unii tot încă nu putem crede, - atunci ministerul actual, astupând gura națiunii, împiedică pe Capul Statului de a cunoaște „rândul țării“.

Consecința: Gaspar Grätzer!

Trecem la o altă cestiune și mai fierbinte: „strângerea de avere“.

La Dealul Mitropoliei, d[omnul] Agarici și-a dezvoltat, în fine, importantissima interpelațiune, anunțată de mai multe zile și relativă la cele trei puncturi fenomenale din afacerea Strussberg:

1. Un străin, numit Ambron, funcționează în calitate de comisar român la Berlin, având în mâinile sale milioane din punga țării.

2. România n-are nici un control în tot felul de operațiuni ale omnipotentului concesionar, deși este ursită a-i tot plăti mereu în curs de un secol.

3. S-a răspândit zgomotul cum că obligațiunile căii noastre ferate s-ar fi emis într-o mulțime spăimântătoare, fără nici o proporțiune cu lucrările cele executate sau cu traseurile cele aprobate.

D[omnul] Președinte al Consiliului a dat următoarele trei răspunsuri:

1. D[omnul] Ambron este „consilier Suprem la Ministerul de Finanțe din Prusia“ și cunoaște de „minune legile de acolo“!!!

2. D[omnul] Strussberg nu voiește să primească nici un control, adică este **neviolabil!!!**

3. O emisiune anormală a obligațiunilor nu poate fi de temut, fiindcă ele se păstrează totdeauna sub două chei, una la d[omnul] Ambron și cealaltă la d[omnul] Strussberg!!!

În sfârșit, drept epilog d[omnul] A. G. Golescu primește a se trămite din partea-ne la Marea Baltică, o anchetă parlamentară!!!

Apoi a urmat o interesantă dezbateră în curs de două zile: ieri și astăzi.

D[omnii] Georgiu Brătianu, Costică Grădișteanu și mai ales Voinov, al cărui discurs a fost [o] adevărată¹ cap d-operă înaltă de elocință, au redus în pulbere, printr-o analiză așa-zisă chimică întregul strussbergism al regimului din 10 Mai 1866.

D[omnii] Demetriu Ghica și Nicu Ceaur-Aslan s-au oferit cu mult cavalerism a fi campioni ai Dinastiei, declarând cu un fel de mândrie națională că „românii sunt hoți și tâlhari“, iar prusienii „modeluri de onestitate“, încât bună e numirea d[omnu]lui Ambron, bună e lipsa de control din partea țării, bună e emisiunea obligațiilor celor de *sub două chei!*

A fost apoteoza cinismului în deplina putere a cuvântului!

Făcându-se apoi, din partea minorității, o moțiune de a revoca pe neconstituționalul reprezentant al Statului Român în Prusia, de a desființa autonomia teribilului concesionar și de a supune unei riguroase cercetări cele *două chei*, - majoritatea a respins-o trecând cu triumf la ordinea zilei...

De acum înainte orice *dotațiuni* sunt de prisos.

Un rezultat fără nici o alăturare mai strălucit s-a obținut pe cale indirectă.

Miron Costin o numea aceasta „desfrânare în avere să strângă“.

El mai adăuga însă, cu sânge rece: „*apoi totuși se risipește, și încă cu primejdia casei lor*“.

Aci-i aci!...

151

București, 15 / 27 martie 1870

Ieri toată ziua, trecătorii de pe Podul Mogoșoaiei puteau să admire pe frontispiciul Teatrului ciudata inscripțiune:

„*Onoare oamenilor de ordine*“.

În limba noastră vulgară *ordinea* se mai numește cu un alt cuvânt, mai puțin elegant.

Era un banchet pentru **oamenii de poruncă!**

Cine a asistat și ce s-a zis acolo nu vom cerceta, căci am fi sfâșiați de a găsi cumva rătăcit vreun nume curat românesc.

Aci nu e vorba de d[omnul] Demetriu Ghica.

Am dori însă ca tocmai dumnealui să ne spună, cu mâna pe conștiință, dacă era logic de a celebra pe un bărbat a căruia toată cariera politică, în curs de douăzeci de ani, a fost o beșică umflată decorată, adică o goliciune absolută în întru și pecetea străinului pe dinafară?

Cu o zi înainte, acest domn declarase în Adunarea Deputaților, că românii sunt *hoți*, iar prusianii *modeluri de onestitate*.

Cine ți-a dat banchetul, Beizadea?

Prusianii sau *români de-ai d[um]itale?*

1. În text: „un adevărat“ (n. ed.).

Este în natura omului de a căuta o clipă de uitare, fie măcar în brutalitatea gâtlejului, când îl spăimântă, pentru ziua de mâne, sumbrul spectru al nesiguranței.

Din acest pun[c]t de vedere, e celebrau în istoria mai ales banchetul din 1 octombrie 1789.

Slugile Dinastiei se tăvăleau în beție strigând cu o voce răgușită: *să trăiască regele!* - pe când națiunea, nebăgată în seamă, ascuțea în taină fatala secure, sub care, peste câteva zile, trebuia să piară valetii împreună cu stăpânul și cu stăpâna!

Ludvic [al] XVI[-lea] și Maria Antoaneta.

Iacă de ce, - amici sinceri ai stabilității, după care România oftează de atâția secolii, fără să-i fie dat s-o afle, cine mai știe până când de acum înainte, - noi privim cu o adevărată tristețe banchetul, pe care d-abia aseară a reușit să și-l confecționeze *Principele*.

Aci este vorba de d[omnul] Demitriu Ghica.

Suntem cu atât mai măhniiți, cu cât vârtejul se ridică mereu, tot mai sus și mai sus: din sala Teatrului spre Dealul Mitropoliei.

Unul dintre mandatarii din opozițiune a spus, mai dăunăzi, că crizele financiare sunt în stare de a sfărâma până și coroanele cele mai solide.

Așa-numiții dinastici răspunseră la aceasta, acordând celor două chei din ghearele d[omnu]lui Strussberg și Ambron cea mai deplină facultate de a ruina fiscal român.

A doua zi, aceeași majoritate, pretinsă guvernamentală, vine cu propunerea unei dări suplimentare asupra sării.

În zădar un deputat, cu economia politică în mână, s-a apucat să demonstre[ze] că toată greutatea acestui impozit cade numai pe sărăcime fără însă ca Tezaurul să poată profita, consecința naturală fiind împuștinarea consumațiunii, și, prin urmare, reducerea venitului fiscal.

Lada vistieriei va rămâne tot în starea-i normală, forțând pe țaranul român a mânca mălai nesărat, dar nu putem ști dacă tot în starea-i normală va rămâne și d[omnul] mareșal al Curții, dindată ce națiunea română se va convinge, că prusianii de acolo se-ndoapă cu abundență, pe când țara geme de foame.

Ei bine, s-a votat!

A treia zi, pe de o parte, se așterneau mesele pentru „oameni de ordine“, iar pe de alta Parlamentul reducea cu 10 la sută peste ce a fost, adică cu 20 procente în tot, păcătoasele salarii ale impegătorilor.

Început-a cel puțin de la lista civilă care nu este decât onorariul primului funcționar al statului, căruia poporul, singurul Suveran, îi plătește atât de gras, numai ca să-și facă datoria?

Nu! Milioanele joacă în caseta Domnitorului, pe când bieții scriitori cu câte 100 sau 200 de lei pe lună, sunt jungheați la picioarele Mamonului numit „Strussberg-Ambron et Compania“!!!

Țara e dată în pradă speculanților din Berlin, opinca și meseriașul sunt lăsați fără o farmătură de sare, slujbașul e despuiat de rodul legitim al muncii - și *Principele* benchetuiește!

Aci, iarăși, este vorba de d[omnul] Demetriu Ghica.

Și totuși naivitatea cârmacilor noștri merge atât de departe, încât ei nu voiesc nici măcar a crede, că România poate fi nemulțumită.

O mie de cetățeni din Capitală cutezaseră a subscri o plângere colectivă la adresa Tronului.

Cum a fost primită – am arătat-o în revista precedentă.

Aflăm astăzi că poliția ar fi alergând prin toate înfundăturile Bucureștilor, căutând cu stăruință dovezi peste dovezi despre falsitatea iscăliților.

În principiu, această măsură nu ni displace.

Noi am cere numai ca ea să devină mai generală.

Să luăm, bunăoară, mai întâi de toate, registrele faimosului Plebiscit din 1866.

Cine poate fi sigur că din mii de nume de acolo ar rămânea măcar zece, de tot pure de minciună, de violență, de amăgire, sau cel puțin de repetițiune?

Însăși Constituanta se pare a fi simțit această probabilitate, deoarece s-a crezut datoare a opri pe viitor o nouă edițiune a comediei.

Să se fi propus atunci un mandarin din China sau din Japonia, rezultatul era absolutamente același: din cele cinci milioane de români, nici unul nu știa, dacă exista sau nu undeva, pe fața globului pământesc locotenintele prusian Carol de Hohenzollern!

De ce, oare, nu începeți de acolo cercetarea iscăliților?

Regimul actual ar putea s-o întreprinză fără nici o teamă, fiind bazat pe constituțiune, iar nu pe plebiscit.

Acei ce-l susțin, precum îl susținem noi înșine, o fac numai și numai în vederea Pactului fundamental.

Desființați-l astăzi și v-ați dus pentru totdeauna!

Cât privește însă, petițiunea burgheziei, singurul său păcat este numai doară de a fi prea moale!

Într-o țară democratică, deplina franchise cătră oricine e prima datorie a unui cetățean.

Pentru a arăta că cel puțin noi unii ne-o vom împlini totdeauna până-n capăt, vom încheia această revistă printr-o descoperire.

Când ministerul prezinte pogora pe Capul Statului Român până la tristul rol de subaltern al fânarioților din Pera, trămițându-le spre reviziune legea organică a Bisericii Naționale – noi eram departe de a putea descurca toate misterioasele ițe ale acestei complicate machinații.

O vom face astăzi măcar în parte.

Organul israelit din București, numit *Ecoul Danubian*, în numărul său din 12 martie reproduce dintr-o foaie grecească o prețioasă circulară a nefastului Kyr-Gregoriu în favoarea evreilor.

Primatul constantinopolitan îndeamnă în următorul mod pe fiii săi sufletești de a nu mai arunca deasupra Palestinei tot felul de acuzații pe care Sântia Sa le numește mai mult decât superstițioase:

„Credem că fiecare creștin pios este dator a se gândi cu mai multă umanitate despre *concetățenii și consupușii noștri israeliți*. Nici legea masonică, nici actuala dezvoltare socială a israeliților, nici *blândeța lor naturală*, nu justifică niște ascemenea imputări mincinoase. Veți putea *aprețui*, fiind în *relațiuni intime cu dânsii*, atât *demnitatea lor omenească*, *icoana lor divină*, *antichitatea lor istorică*, cât și *frumuseța și mărimea necomparabilă a perfecțiunii evanghelice a cerescului învățător și mântuitor al nostru Iisus Hristos*“.

Este sublimă strânsa amicitie între Tronul Român, Patriarhatul Bizantin și Talmudul, manifestându-se câteși-trele, în același moment, ca trei clape ale clavierului sub o singură mână, printr-un singur artist, dintr-o singură inspirațiune!

Noi înțelegem foarte bine, că Patriarhul din Fanar va fi având o vie trebuință de înalta protecțiune a unui Crémieux sau Montefiori, spre dezlegarea cestiunii monastirilor zise închinată.

Noi pricepem nu mai puțin că poporul lui Israel nu poate sta indiferent pentru un popă, la picioarele căruia Cabinetul din București prosterne cu impudincă nefericita Românie.

Amândoi sunt fatalmente apropiați unul de altul printr-un interes reciproc, a căruia natură este prea evidentă: un contract de societate între doi spărgători de uși.

Dar care să fie oare folosul acelora, ce ne vând pe noi, în propriul nostru nume, ca delegați ai națiunii române, celei mai monstruoase dintre toate coalițiunile?!

Grecii și evreii sunt, pe semne, unicele elemente, de care se poate servi Dinastia în țară.

România devine bietul moșnean, Ion din *Lipitorile satului* pus la mijloc între Kyr-Iane și Jupân-Moise.

Să nu se uitea însă, că acești venetici au pățit-o rău mai la urmă...

152

București, 18 / 30 martie 1870

Mergând înainte pe priporul pe care l-au împins și-l tot îmbrâncesc neconținut frații de cruce ai acelora ce pierduseră altădată pe Vodă-Cuza, - regimul actual nu poate să nu cază.

Nici Düsselldorff, nici Neu-Wied, nici însuși Bismarck, nu-l vor scăpa de tumbă.

Noi o spunem pe față.

Cu toate astea, oricât de enorme și oricât de învederate ar fi numeroasele crime anticonstituționale și mai ales antinaționale, pe care n-a încetat de a le comite cu cinism la tot pasul Puterea Executivă, noi dezaprobăm cu energie atitudinea cea răsturnătoare, ce se manifestă din ce în ce cu mai multă violență într-o parte din presa română.

Citind unele ziare ar crede cineva că totul se va isprăvi într-o oră.

Confrații noștri uită, pe semne, că până și domniile cele mai desfrânate au trebuit să treacă în România prin cabalistica vamă de șapte ani.

Mai sunt trei de aci încolo.

Începând, dar, a răzni prea tare de pe acuma, răgușeala poate să ne surprinză tocmai atunci, când am avea cea mai urgentă nevoie de toată vigoarea organului.

Ni se pare mai potrivit a imita rezerva cântăreților de la Operă care își conservă vocea anume pentru ziua de reprezentațiune.

Ei vorbesc, dar nu țipă.

Noi o zicem aceasta, în cazul cel mai rău, când regimul n-ar voi cu nici un preț sau n-ar putea să se-ndrepte, inaugurând la timp o sistemă românească, care să-l împace din nou cu națiunea.

Schimbarea însă este cu puțință.

Acei ce ne-au dat pe principele străin știau foarte bine că-n toată istoria universală numai doi dintr-această specie s-au nemerit a fi de treabă: unul în Svezia, altul în Belgia.

Ei credeau, totuși, în *excepțiuni*, la 1866.

De ce să nu mai crează și astăzi?

De ce să nu admitem posibilitatea căinței din partea celui vinovat, mai cu seamă când mai are de-nainte-i trei veri și trei ierne de a tot sta pe gânduri rumegând fragilitatea dreptului divin în secolul [al] XIX[-lea]?

Să presupunem că *el* s-a supus voinței naționale.

Să presupunem că Berlinul nu mai dictează în București, umilindu-ne pe calea politică și despuindu-ne pe tărâmul economic.

Să presupunem că stabilimentul comercial Strussberg-Ambron a rămas fără *Companie*.

Să presupunem toate acestea întocmai precum presupuserăm, cu atâta bunăvoință, sunt acum patru ani, că simțimintele românești se zămislesc la Marea Baltică și că educațiunea democratică își are leagănul în casta cea mai feudală din Germania.

Întâmplându-se cumva o asemenea metamorfoză, *radicalismul* va fi silit a se contrazice, fie prin amuțire, fie prin conversiune.

Așa se compromit indivizii, așa se compromit ziarele, așa se compromit partidele, făcând un singur salt de la *sublim* la *jos* fără a căuta mai întâi cu stăruință un remediu intermediar.

Este mai logic a preveni Puterea Executivă asupra extremului pericol în care o vedem aruncându-se orbește, fără a-i tot striga cu urgie ca să-și ia *geamantanul*.

Până la plecare mai este.

Facă-se românească, nici mai mult, nici mai puțin, și vom fi noi cei dentâi a ne bucura că țara a dejucat măcar de astă-dată fatala învârtitură periodică a săptămânii domnești.

Altfel, puțin ne pasă cine va fi sau nu va fi la putere: fie Stan, fie Bran, numai să nu fie Franz sau Fritz!

Până atunci, mai conservând încă o rază de speranță, noi nu vom înceta a înregistra, unul câte unul, simptomele cele cumplite ale situațiunii.

Dinastia își închipuiește cu naivitate de a avea la discrețiunea-i mulți amici în țară.

Dacă ar ști românește, i-ar fi lesne a se convinge, pentru onoarea națiunii române, că până și partizanii cei mai înflăcărați ai Tronului nu pot suferi pe nemți.

Îi vom da un exemplu.

Poetul Sion, autorul *Mirelui României*, a scos zilele acestea la lumină o frumoasă colecțiune, intitulată *101 fabule*.

Ea este închinată *Măriei Sale Elisabeta, Doamna României*.

Dinastismul cel mai exclusiv respiră cu furie în fiecare virgulă.

Ei bine, iaca, totuși, o fabulă din cele multe:

„Papagalul și curcanul

Un amator de păseri luase-un papagal
 Și-l coborâse-n *Curte* cu cușca-i de metal,
 Iar celelalte păseri se grămădeau mereu,
 Spre-a face cunoștință, - tot împrejurul său.
 - De unde veniși, frate? - îi zice un curcan.
 - Din India, - răspunse modernul Tamerlan,
 - Ai tu în a ta țară așa locaș frumos?
 Ești tu vreun mare rege, de nu îmblî pe jos?
Onoarea care-o capeți aice la români,
O capeți tu pe-acolo, în țară de păgâni?
 - Ba adevăr voi spune: eu acolo trăiesc
Cam nebăgat în seamă de neamul omenesc.
 Știind că nu e nimeni în țara sa proroc,
Trăsei spre România să-mi caut de noroc
 Și văz cu fericire că oamenii de-aici
Primesc cu mare onoare pe orice venetici!...“

Dacă d[omnul] Sionu scrie așa, apoi ce va fi zicând oare națiunea română întreagă, care n-a cântat niciodată pe *Mirele României!*...

Inamici ai zguduirilor, de care am dori din toată inima a feri sârmana țară, noi ne înfiorăm a arunca măcar o răpede cătătură asupra Cabinetului și asupra Parlamentului, care însă, din norocire, nu fac deocamdată nimic, preferând, pe semne, o ultimă opintire spre a vota calea ferată la Sculeni și Banca Fonziară, ca acot în prețul mezelicurilor de la Livadia!...

*

Publicăm mai la vale un scurt extras din darea de seamă a Consiliului Comunal din Iași.

Citească-l Primăria Capitalei pentru ca să vadă cum cugetă și cum lucrează, pentru luminarea poporului și contra invaziunii străine de tot felul, acele rare municipalități, la nașterea cărora nu asistase nici o moașă, trimisă și plătită din partea Ministerului de Interne.

Imparțialitatea ne silește totodată, a da loc în columnele noastre unui mic articol despre 11 Februarie, deși nu împărtășim unele idei ale autorului: el se pare a pierde din vedere, mai întâi de toate, că d[omnul] Ion Brătianu (cătră care se adresează și pe care nu poate să nu-l iubească oricine-l cunoaște) nu era în țară la catastrofa din 1866, - căci prezența d[omniei] sale - ne place a crede - ar fi modificat-o din capul locului.

153

București 22 [februarie] / 3 martie 1870

Un om de geniu nu poate fi despot.

Dacă România a avut, are sau va avea vreodată tirani, într-o sferă mai mare sau mai mică, ei au fost, sunt și vor fi orișicând niște inteligențe foarte mărginite, urcate sus, printr-un fel de vânt politic, care rădică și îmfliă cu mult mai lesne o pană, un pai, o secătură, decât un corp ceva mai solid[omnul]

O adevărată capacitate nu poate fi personală, ci este eminentamente colectivă; ea cată să fie o *putere reprezentativă* în toată vigoarea cuvântului, după cum o numea americanul Emerson; ea se pune totdeauna în cea mai strânsă armonie cu necesitatea secolului său și a națiunii sale; mai pe scurt, ea este servă, în loc de a fi doamnă.

Dictatorii cei mărunți de pe malul Dâmboviței ar trebui să se pătrundă bine de această supremă lege, înregistrată la tot pasul în filosofia istoriei.

Un individ poate să poruncească societății, numai întrucât societatea poruncește individului ca el să-i poruncească.

Ultimul act al împăratului francezilor e proba cea mai evidentă despre superioritatea lui Napoleon [al] III[-lea].

Este următoarea epistolă adresată din parte-i către d[omnul] Emille¹ Ollivier, și care arată, într-un mod palpabil, cât de puțin se aseamănă crierii din Tuilleries cu măduva din reședința princiară a României:

„21 martie 1870

Domnule Ministru,

În împrejurările actuale, crez oportun a adopta *toate reformele*, pe care le cere regimul constituțional al imperiului spre a pune astfel capăt neastâmpăratei dorințe de schimbare, ce coprinde unele spirite, neliniștind opinia publică prin teamă de nestabilitate.

Printre atari reforme eu pun în prima linie acele relative la Constituțiune și la prerogativele Senatului.

Constituțiunea din 1852 tindea mai ales a da guvernului forța de a restabili autoritatea și ordinea, dar ea trebuia să rămână perfectibilă, în așteptare ca starea țării să permită așezarea libertăților publice pe niște fundamente tari.

Astăzi, după ce transformățiuni succesive au adus un regim constituțional, confirm cu bazele plebiscitului, - tot ce face o parte mai intimă din cercul legislativ cată să reintre în domeniul legii, cele din urmă reforme să capete un caracter definitiv, *Constituțiunea să se pună mai presus de orice controversă*, și Senatul, acest mare corp, în care se află atâtea lumini, să vină mai eficace în ajutorul noului regim.

Prin urmare, te rog a te înțelege cu colegii d[umii]tale, spre a-mi prezenta un proiect de senat-consult, care să formuleze o dată pentru totdeauna dispozițiunile fundamentale, ce decurg din plebiscitul de la 1852, împărțind puterea legislativă între două Camere și *restituind națiunii acea parte de autoritate constituantă, pe care mi-a fost delegată.*

Credeți, domnule ministru, în simțămintele mele de înaltă stimă.

NAPOLÉON⁴⁴

Cu câteva luni, ba chiar cu câteva săptămâni înainte, dinastia bonapartistă se părea horcăind în agonie.

Indignațiunea poporului, decis a nu mai îndura durere și rușinea jugului, era, pe de o parte, ațâțată prin măcelul unui cetățean de cătră un membru al familiei imperiale, iar, pe de alta, - încurajată prin zgomotul, din ce în ce mai acreditat, despre morbul cel incurabil al Cezarului.

Trebuia d-abia o scânteie deasupra și numai o suflare dedesupt, pentu ca Franța întreagă să devină, într-o singură secundă, teatrul

1. În text: „Emiliu“ (n. ed.).

unui teribil incendiu, ai căruia tăciuni să zboare înflăcărați la Ural și la Bosfor.

Napoleon [al] III[-lea] a înțeles la timp, că nu mai este nici o clipă de pierdut, și iacă-l democrat.

Revoluțiunea a fost înlăturată.

Tronul s-a înfipt.

Lesne se sfărâmă coroanele, dar nu mai puțin lesne se întăresc, fiind răzemate pe un *cap*, în simțul moral, iar nu brut al cuvântului.

Câtă distanță de la Bonaparte și până la [H]absburg!

Pe când latinul paralizază furtuna, osândindu-se cel dentăi pe sine însuși, pentru ca să nu-l mai osândească de o mie de ori mai crâncen tribunalul cel suveran al poporului, neamțul își închipuiește, cu o tâmpă nătângie, că o seacă frunză va putea să reziste în fața furiosului ocean!

O telegramă ne anunță, că deputații din Galiția, din Slavonia și din Stiria de-mpreună cu mandatarul român din Bucovina, - ceea ce ne atinge și mai de aproape, - au părăsit cu unanimitate Parlamentul Vienei, declarând pe față, că nu vor mai intra acolo, pe cât timp nu va fi recunoscută, o dată pentru totdeauna, deplina autonomie a diverselor provincii din Imperiul Austro-Maghiar.

Pozițiunea lui Franz-Joseph este cu mult mai critică de cum era mai deunăzi a lui Napoleon [al] III[-lea].

Neamțul însă nu vrea s-o înțeleagă!

Pe malurile Senei era o luptă pentru libetate, dar nu și pentru viață, nu pentru inimă, nu pentru existența națională!

Neamțul însă, nu vrea s-o înțeleagă!

Dincolo se certa sclavul cu stăpânul, dar amândoi de același sânge, iertându-și multe unul altuia în favoarea frăției mutuale; pe când de dincoace se iau piept la piept, fără milă și fără cruțare un popor pământean și un domn venetic!

Neamțul însă nu vrea s-o înțeleagă!

El uită până și aceea că fratele său se numea Maximilian...

Și totuși, în ajunul cumplitei catastrofe, acel neamț dictează deocamdată în România.

În sedința-i de ieri, Adunarea Deputaților a votat, după cum i-a plăcut *lui*, modificarea stemei naționale.

Ministeriul a cerut cu stăruință ca *Soarele și Luna* să nu mai figureze de astăzi înaintea alături cu zimbrul și cu vulturul.

Majoritatea a primit.

În numărul viitor noi vom reveni mai pe larg asupra acestui grosolan sacrilegiu pe altarul celui neamț.

Un singur cuvânt până atunci.

Soarele și Luna, pe care le găsim nestrămutate pe toate sigiliurile lui Mircea și Ștefan, sunt antica emblemă a Transilvaniei, demonstrând cu mândrie, în văzul tuturor, aspirațiunea noastră tradițională la *unitatea neamului românesc*.

Neamțul nu poate suferi o asemenea perpetuă protestațiune.

Ea nu mai este...

Monitorul Oficial a desfigurat printr-o miriadă de erori sublimul discurs al d[omnu]lui Voinov despre neviolabila hoție Strussberg-Ambron-et-Compania.

Celelalte ziare, pe de altă parte, și-au făcut gustul de a-l ciunti prin niște scurtări șchioape și extracte nerumegate.

Îl reproducem mai la vale așa precum a fost rostit.

154

București, 25[februarie] / 6 martie 1870

Mai dăunăzi unul din organele opiniei publice din Capitală a crezut de cuviință a propune o medalie în onoarea alegătorilor din Ploiești.

Am fi fost cei dentăi a ne asocia la această generoasă inițiativă, să nu ne fi oprit o considerațiunea de dreptate.

Mai multe alte colegii electorale din România, de dincolo și de dincoace de Milcov, ar fi meritat aceeași distincțiune.

De ce să uităm, mai cu seamă, pe acei țărani de peste Olt, care nu s-au temut a acorda drepturile lor d[omnu]lui Ion Brătianu și lui vodă-Cuza, bine sau rău, puțin ne pasă, dar totuși pe față și contra poruncii, deși sârmana opincă este cea mai expusă biciului administrațiunii?

Astăzi însă, vedem și noi, că trebuie cu orice preț să se facă ceva excepțional pentru frații noștri ploieșteni, a căror ne-nfrântă virtute cetățenească va găsi totdeauna cel mai intim răsunset în *Columna lui Traian*.

A trecut d-abia o săptămână de când consilierii Tronului, prin gura Capului Statului, cutezară a amenința de *mufluzie* cetatea română întreagă și, mai ales, burghezia din Prahova, uitând cu nesocotință că-n țara noastră niciodată politica n-a făcut faliți, decât numai doară pe domnii cei răi și cei proști, ceea ce în realitate este cam tot una.

Acuma un alt fulger izbește din nou nenorocita urbe a căreia singură crimă este de a fi crezut cu bunomie că artic[o]lul 24 din Constituțiune, pus mai sus decât chiar Dinastia, ne-ar fi înzestrând cu cea mai deplină libertate de presă.

D[omnii] Candiano-Popescu și Pandrav, redactorii foii *Democrația*, au fost târați denaintea judeului de instrucțiune, domiciliul călcat, hârțile sechestrate, pușcăriia gata a-i înghiți, soarta lui Fălcoianu rânjindu-le deja în perspectivă, și toate acestea numai și numai pentru că organul lor n-are cătuși de puțin pretențiunea de a fi carlist.

Mai mult decât atâta: nu e vina diferiților agenți direcți și indirecti ai guvernului, dacă o furioasă răscoală n-a izbucnit în Ploiești, cu toată silința ce-și dedeseră oamenii *ordinii* de a provoca un fel de 3 August, cu ajutorul căruia cărmacii noștri să pună apoi lucrurile la cale, încât nimeni în țară să nu mai poată atinge, în vecii vecilor neviolabila persoană a Domnitorului.

Și cine este Vodă?

Un om muritor.

De ce, oare, nu v-ați supărat atunci, domnilor miniștri, când o

mulțime de ziare evreiești laudau și celebrau pe Măria Sa, insultând totdodată cu insolență și cu nerușinare sacra națiune română, în fața căreia, cel puțin pe teritoriul nostru, însuși regele actual al Prusiei este o furnică, un atom, o nulitate și ar fi fost tot așa chiar Frideric cel Mare, deși dânsul era nu numai Hohenzollern, dar și un om de geniu, ceea ce nu-i tot una!

Scandalul de la Ploiești nu s-a isprăvit încă.

În ședința de luni a Adunării Deputaților, posomorâtul președinte al Consiliului și-a manifestat cu multă sinceritate dorința, ca cetățenii de acolo „să poftescă pe străzi, căci *administrațiunea va ști ce să facă* dacă tulburătorii cred că *a sosit momentul ultimei lor nebulii*.”

Sperăm că grațioasa invitațiune ministerială nu va fi ascultată de astă-dată: *momentul ultimei nebulii n-a sosit încă*.

Am dori însă ca d[omnul] A. G. Golescu să ne spună: când anume românii vor fi comis *prima lor nebulie*?

Sperăm că grațioasa invitațiune ministerială nu va fi ascultată de astădată: *momentul ultimei nebulii nu a venit încă*.

Lăsând, totuși, deocamdată la o parte această gingașă cestiune, care ar putea să excite niște cercetări foarte scabroase în anele de patru ani ale țării lui Mircea și Ștefan, – ne vom mărgini a constata cu franchețe că ploieștenii au început, în adevăr, a întrece pe toate celelalte orașe ale României, de nu în independință, încai în martiriu.

Ne grăbim, dară, a ne însuși pe deplin ideea *medaliei*, mai propunând pe deasupra, ca o amendă pentru întârzierea din partea-ne o incripțiune care să figureze pe acel obol al recunoștinței naționale.

Cuvintele cele mai potrivite cu situațiunea ni se par a fi acestea

URBEA PLOIEȘTI
CARE A ȘTIUT A FI
ROMÂNĂ ȘI DEMOCRATĂ
SUB
CAROL I
HOHENZOLLERN-SIGMARINGEN

Mâni sau poimâni, cine mai știe, ceea ce s-a întâmplat redactorilor *Democrației* lesne poate să lovească de asemenea *Columna lui Traian*, deși noi unii, dezgustați de consecințele zguduirilor trecute, susținem cu tărie dinastia actuală, cerându-i numai să meargă neștrămutat pe o cale românească.

Un ziar eminentemente guvernamental anunță în numărul său de duminică o *lege de presă*.

Cele din Ploiești au fost un simplu material, care să poată servi de izvor la „expunerea de motive”.

Se zice că numai rezistența d[omnu]lui Vioreanu a tot împiedicat până acum pe ceilalți membri ai Cabinetului a depune pe biroul Parlamentului această nouă sfâșiere a Pactului Fundamental.

D[omnul] ministru al Justiției e decis, pe semne, a nu mai reintra la Curtea de Casațiune, cu atât mai mult că, chiar în afacerea ploieșteană, dumnealui comise suprema imprudență de a porunci

imediată liberare a ziaristilor celor confiscați paralizând astfel la timp măcelul, pe care-l dorește cu atâta foc d[omnul] A. G. Golescu.

Dar d[omnul] Vioreanu poate fi scos din ministeriu, și atunci nu va mai rămânea nici o piedică pentru definitivă „sfărâmare a penelor“ – visul de aur al regimului, necunoscut cu ostentațiune de cătră d[omnul] Demetriu Ghica încă din luna lui noiembrie 1868!

Portofoliul Dreptății este în pericol de a mai reveni la **notre ami** fără care până și tragedia din Ploieși ar fi osândită a rămânea fără ultima scenă, actorii cei noi recunoscând tradițiunile artei.

Ziarul *Românul* în numărul său de ieri, afirma chiar o schimbare totală a Cabinetului, în următorul mod:

„Pomelnicul noilor miniștri, astfel precum se află astăzi în mâinile lui Popa Tache:

D[omnii] Basil Boerescu
Manolache Costache
Georgiu Costaforu
General Florescu
General Manu
Gregoriu Balș...“

O asemenea combinațiune ministerială noi o credem cu totul imposibilă tocmai din cauza minunatei sale omogenități.

De la 11 Februarie 1866 și până astăzi, n-a fost încă în România nici un guvern cu o singură culoare.

Văzurăm pe d[omnul] C. A. Rosetti lângă d[omnul] Demetriu Ghica, pe d[omnul] Demetriu Ghica lângă d[omnul] Kogălniceanu, pe d[omnul] Kogălniceanu lângă d[omnul] A. G. Golescu, pe d[omnul] A. G. Golescu lângă d[omnul] Cozadini, dar un Cabinet în care toți colegii să fie dintr-o stofă: Boerescu, Costache, Costaforu, Florescu, Balș – este absolutamente peste putință.

Va fi ceva, însă cu mult mai peștit.

O armonie perfectă între consilierii Tronului, fie ei orișicine, ar deveni periculoasă pentru Dinastie...

Bismarck s-ar opune.

Miniștrii pot fi cât de răi, ba încă pot fi aleși *cu tot dinadinsul* după intensitatea răutății, dar cată să diferească unul de altul prin speția păcatului, încât certându-se mereu, să se tot denunțe care pe care.

Aci stă toată finețea sistemii.

Oricum să fie însă, d[omnii] Balș, Florescu, Costaforu, Costache, Boerescu, Ambron, sau Strussberg, – zilele presei sunt numărate.

Nu ne mirăm dar a vedea tocmai acum înmulțindu-se pleiada ziarelor: florile cele mai frumoase răsăr pe la finea verii.

Trecând peste unele foi mai puțin însemnate, salutăm cu o deosebită căldură *Vocea Oltului* de la Craiova, organ democratic, fără să mai adăugăm că este și românesc totodată, căci în clasicul Banat al Basarabilor putea să pătrunză adesea ciurma cea materială din regiunile Egiptului, dar pesta morală a *cosmopolitismului* nu s-a furișat niciodată.

Programa pe care o arborează *Vocea Oltului* în primul său număr este, din cuvânt în cuvânt, a noastră proprie, inaugurată dentăi de *Traian* și rămasă apoi, prin moștenire, în *Columna*.

Vom diferi, poate, în unele aprecieri personale, dar nu în principii...

Era cât p-ai ci să încheiem această revistă, fără a atrage toată atențiunea lectorilor asupra unui prețios studiu postum, pe care începem a-l publica mai la vale.

Într-unul din numerii trecuți, dând loc unui articol despre 11 Februarie, noi crezurăm necesar a declara că nu împărțăm toate opiniunile autorului.

Între celelalte, el susține că revoluțiunea din 1866 ar fi fost pur și simplu o victorie a elementului neromânesc, impunându-se Daciei, cu voie sau fără voie, un principe străin.

În fapt, nu este așa.

Carol I e dator a fi român.

Ca probă, citiți mai jos și-n numerii viitori profundele observațiuni ale răposatului Simion Bărnuț[i]u, trase din cursul său de la Universitatea din Iași cum că *un principe străin nu poate domni o singură clipă asupra românilor*.

Această nemuritoare lucrare, atât de utilă pentru Dinastie, noi am fi închinat-o chiar Capului Statului, dacă un comunicat din *Monitorul Oficial* nu oprea, mai dăunăzi, în modul cel mai expres orice dedicațiune analogă fără o atuzare prealabilă din partea d[omnu]lui Mareșal al Curții, cu care nu avem nici o cunoștință.

155

București 29 [februarie] / 10 martie 1870

Revista noastră trecută a fost de două ori profetică.

Am spus, că ministerul d-abia se va cârpi printr-o nouă împetrișare, iar nicidecum nu se va schimba într-un mod radical, și mai cu seamă omogen, precum pretindea un alt ziar din Capitală.

Așa s-a și întâmplat sau cel puțin așa este în ajun de a fi.

Trei consilieri ai Tronului, d[omnii] Zizin, Mârzescu și Cozadini au crezut de cuviință a se demite.

Care să fie cauza?

Se zice că președintele Cabinetului i-ar fi dat afară dintr-o Cameră, unde se consulta în taină cu d[omnii] Gregoriu Balș și Nicu Ciauru-Aslan.

Tocmai dumnealor să se supere pentru atâta lucru?

Uitat-au, oare, că corifeul taberei, din care fac parte, d[omnul] Kogălniceanu, nu s-a formalizat contra d[omnu]lui Demetriu Ghica pentru că-l gonise cu rușine din Constituantă, ceea ce era cu mult mai grav?

Oricum să fie, lipsa acestui triumvirat, - dacă numai nu va avea cumva cavalerasca înțelepciune de a-și retrage demisiunile, - este menită a scăpa România de peste Milcov de onoarea, adică de oroarea de a fi reprezentată în Cabinet printr-o asemenea prismă.

A doua profecie a noastră e relativă la pretinsul *rezbel civil* din Ploiești.

Reproducând cuvintele d[omnului] A. G. Golescu [de pe]¹ banca executivă a Parlamentului, prin care dumnealui își mângâia fiera

1. În text: „după“ (n. ed.).

cu speranța unei răscoale din partea cetățenilor din Prahova, noi am observat cu sânge rece că: „grațioasa invitațiune ministerială nu va fi ascultată de astă-dată, căci *momentul ultimei nebulii n-a sosit încă*“.

Monitorul Oficial a venit a doua zi să justifice pe deplin această previziune, printr-un comunicat, în care ne spune cu naivitate, că garda municipală din Ploiești, după esortatiunea prefectului s-a grăbit ea însăși a aresta pe d[omnul] Candiano-Popescu.

Cetățenii din Prahova au reușit a prinde pe gubernanții noștri într-o cursă de o finețe admirabilă.

De acum înainte, baioneta cea inteligentă **are dreptul a pune mâna**.

Ieri pe *unul*, mâine pe *altul*.

D[omnul] A. G. Golescu nu va contesta această riguroasă consecință când va fi **să sosească momentul ultimei nebulii**.

Înamicii regimului actual ar trebui să ridice un monument sapientismului Chariton Racotă!

Așa se numește d[omnul] prefect de Ploiești.

Să nu fi fost dumnealui, s-ar putea considera în viitor ca o ilegalitate, ca cineva să meargă și să zică unei garde municipale: „*cutare lucrează contra țării; voi sunteți mulți și el e singur; haidem!*“

— Și ce să facem cu **dânsul**? — întreba cu nedumerire burghezul cel cu pușca.

— Să-l arestați! răspunse energicul d[omn] Chariton Racotă.

Altul, în locul d[omniei] sale ar fi putut să ceară ca *să-l trimită la Berlin*.

O mică diferență în formă, dar nu în fond.

După 11 Februarie mulți se plâneau de inaugurarea unei acțiuni politice în armată.

Astăzi toată forța politică a României, cea permanentă și cea periodică, este deopotrivă inițiată.

Progres!

Ne înfiorăm, cugetând la cele două profeții ale noastre, care s-au realizat atât de lesne și cu atâta răpeziciune.

Ne turbură, mai cu deosebire, infernală abilitate a acelor ce s-au încuibat pe lângă Tron, precum omida se adăpostește pe o frunză, până ce o face să dispară, acreditând din ce în ce în popor trista bănuială despre materialismul regimului actual.

Când lumea începea deja să uite meschinul *nuntărit* de zece napoleoni pe comună, când numai amatorii de autografuri mai conservau încă faimosul *castelărit* al d[omnului] Basiliu Boerescu, iacă un nou bir, de aceeași natură, răspândit cu profuziune în toată țara.

Pentru capela de la Azilul Doamna Elena trebuia vreo cinci mii de galbeni.

Ni se spune că liste de subscrieri s-ar fi trimis în toate districtele, în toate urbi[i]le, în toate satele, în toate cătunele, în toate mahalalele — ceea ce va produce, negreșit, *mai multe zecimi de milioane*.

Cui, oare, să rămână prisosul acestui gigantic *căpelărit*?

Cu o procedură atât de expeditivă, oricine ușor va întrece pe un Rothschild, nu în trei, ci într-un singur an, întreprinzând o reparațiune imaginară a tuturor capелеlor din România.

Noi nu ne îndoim că acest scandal se va opri din capul locului, iar dacă zgomotul n-ar fi adevărat, va fi dezmințit pe dată prin organul foii oficiale.

Până atunci, Parlamentul nu lucrează nimic din cauza crizei ministeriale.

Singura noutate mai interesantă este sosirea în București a d[omnu]lui Librecht.

România se întoarce cu încetul la aspectul său din 1865.

Cine mai lipsește încă?

Va reveni și acela!...

156

Prospect

La prima aparițiune a unui ziar politic este de rigoare o profesiune de credință.

O foaie curat literară, precum este a noastră, ar putea fi scutită de această formalitate de etichetă.

Și totuși, literatura ni se pare a fi politica cea mai puternică, cea mai solidă și cea mai sănătoasă, mai bine zicând, singura politică universală, sub stindardul căreia poate să se grupeze o țară întreagă, fără diferență de partide, de colori, de nuanțe.

A crește națiunea: iată ținta cea mare a unui adevărat om de stat.

Nu este, oare, tot acesta scopul cel mai sublim al literaturii, întrucât ea poate și știe a se menține cu demnitate la înălțimea providențialei sale misiuni?

Zicând aceasta, noi suntem prea departe de a concepe măcar ciudata pretențiune de a deveni mentori ai României.

Ne vom împlini propria noastră datorie fără a ieși însă din cercul cel restrâns al unei forțe în față: un atom din națiunea română, vom concurge la opera educațiunii sale într-un mod eficace, deși într-o sferă modestă, apucându-ne mai întâi de toate a ne crește pe noi înșine.

O societate de juni, copii de ieri și bărbați de mâne, nu vom cuteza niciodată a îmbrăca toga virilă, mai nainte de a fi dobândit deplina convicțiune că vom cugeta și vom lucra românește.

Omul posedă din naștere instinctul naturii sale umane, dar nu și conștiința naționalității, care se formează deja mai târziu, ca un gigant dintr-un germen prin iubire.

Iubire de mamă, iubire de frate, iubire de coleg, iubire de amic, iubire de tot ce ne-nconjoară în fericire și-n furtună, - iacă scara simțului național...

Acea iubire însă, născută treptat, pe nesimțite, se poate stinge tot așa de lesne dacă nu o va cimenta pentru totdeauna profunda încredințare, că *trebuie* să iubim căci *merită* a fi iubit.

Aceasta este *conștiința națională*.

Dacă la noi românismul d-abia răsună astăzi în unele inimi, cauza este că ele niciodată nu și-au dat osteneala de a ajunge până acolo, nevoind sau nefiind în stare să cerceteze dacă națiunea română *merită* și *trebuie* iubită.

Sunt două căi pentru a reuși într-un asemenea studiu fără care orice națiune devine un stupid mizantrop, ce nu [se] iubește nici chiar pe sine însuși, căutând pieirea sub o lovitură străină sau din propria sa mână.

Aprofundați trecutul poporului: *istoria*.

Străbateți prezintele său: *poezia*.

Istoria națională și poezia națională, iată unica școală, în care cată să fie crescută România, dacă voiește a fi și fără care, cel puțin noi unii, o generațiune mai mult viitoare, până a nu trece printr-însa, nu vom crede că *suntem*...

157

București, 1 / 12 aprilie 1870

Cabinetul întreg și-a depus demisiunea în mâinile Domnitorului.

A cerceta cauzele căderii, ar fi o muncă tot atât de banală, ca și pretențiunea de a descoperi intima origine a succesurilor.

Într-o altă țară dintre cele constituționale, ministerele se schimbă după voința națiunii, încât nu este greu orișicui a explica *vine și se duce* prin viremântul opiniunii publice, din care fac parte toți cetățenii, înțelegându-se unul cu altul, ca membrii unei singure familii.

La noi, din contra, nu Poporul Suveran primește sau respinge pe consilierii Tronului, ci-i *bagă în slujă* sau le *dă drumul* un element pe care-l cunosc ai săi, dar cu care românii nu se vor înțelege în vecii vecilor: **Străinul**.

De la 11 Februarie 1866 și până astăzi, numai Cabinetul cel de-ntăi, înainte de venirea Măriei Sale a fost un product curat interior, deși chiar acela fără știrea lui Dumnezeu, brodit într-un mod artificial din niște colegi nominali, ciocniți printr-o specie de vagabundaj politic și care n-au așteptat nici măcar a doua zi pentru a-și întoarce spatele unul altuia.

Toate celelalte ministere, succese cu răpeziciune în curs de patru ani, mătur[is]eau ele însele cu o cinică franchise, că nașterea și moartea lor depindeau deopotrivă de la porunca consulilor, botezată cu un termen mai elegant: *exigențele din afară*.

Astfel, un neamț, un turc, un muscal, lesne ar putea să spună, de ce cutare a fost, nu mai este sau va mai fi la cârma Statului Român. Dar cum, oare, voiți ca s-o ghicească vreunul din legionarii lui Traian pentru natura căroră sunt atât de anormale cugetările lui Bismarck, Gorcéoff sau Ali-pașa, ca să nu mai adăugăm pe un Crémieux sau Montefiori!!

Dacă d[omn]ul A. G. Golescu s-a retras de la putere, sorgintele nu este nici Cuca-Măcăi, nici Cheia, nici Steiner de la Giurgiu, nici stindardul de la Galați, nici Ambron, nici rezelul civil de la Ploiești, nici Zizin, nici chiar patriarhul de la Constantinopole!

Dumnealui ar fi putut să mai comită o sută și o mie de altele și mai boacâne, fără totuși să i se clătească un singur fir de păr, asemenea apostolilor lui Christ.

Dacă însă îl vedem rostogolindu-se, este că așa a voit **Străinul**, nu că nu-l servea destul de bine, după toată pofta inimii, ci pentru

că multe și felurite sunt combinațiunile diplomației: când un instrument se prea tocește, meșterul cel deștept caută să-l înlocuiască prin ceva nou sau, cel puțin, printr-o unealtă mai odihnită, lăsată până atunci la o parte.

Unele ziare din Capitală, anunțând criza ministerială, își bat capul a prevesti cu orice preț, numele fericitului urmaș.

Noi, din partea-ne, credem de ajuns a constata numai atâta: că oricum s-ar numi, va fi dintre cei la ordinea **Străinului**, și ne îndatorăm de pe acum, în modul cel mai solemn, a o demonstra prin fapte, dîndată ce *Monitorul Oficial* va fi publicat decretul.

N-a sosit încă timpul unui Cabinet curat românesc singur capabil a consolida la noi Dinastia, împingând-o mereu pe o cale națională și democratică, încât Hohenzollernii să devină, peste așteptare, Bernadoți de la Dunăre.

N-a sosit încă timpul unui Cabinet curat românesc, carele să cuteze a zice Capului Statului: „Suntem români iar nu prusieni și miniștri responsabili ai țării noastre, iar nu valeți galonați ai unui senior feudal.

N-a sosit încă timpul unui Cabinet curat românesc denaintea căruia să înțeleagă însuși **Străinul** cine suntem și cine este.

Deocamdată, Cabinetul cel permanent al României e trupa nemțească Strussberg-Ambros-~~et-Compania~~, jucând pe scena noastră politică sub fel de fel de nume împrumutate, când dramă, când tragedie, când farsă, deși varietatea costumelor nu ne-mpiedică a recunoaște după accent și după manieră perfectă identitate a actorului.

A zice: d[omnul] A. G. Golescu e căzut - este pur și simplu a înregistra finea unei piese în care ilustrul comedian de la Berlin apăruse în rolul lui Arăpila, rămânând însă ca mâini să-l mai admirăm tot pe dânsul și-n același teatru în caracterul cocoșatului Richard al III-lea sau al pântecosului Falstaff din Shakespeare!

Se vorbește despre dizolvarea Parlamentului.

Nemic mai natural: un alt decor.

Oricum să fie, o reprezentațiune fiind isprăvită, spectatorii începând a se împrăștia, figuranții alergând la garderopă spre a depune acolo strălucitele vestminte ale unei mărimi momentane și lămpile fiind a se stinge, - să ne aducem aminte dacă nu totalitatea seratei încă efectul deznodământului.

Finalul a fost foarte consecinte cu întreaga conducere a *intrigii*.

Ziarul *Federațiunea* din Pesta, în numărul său din 25 martie, ne comunică următoarea știre despre unul din ultimele acte ale d[omnului] A. G. Golescu:

„Foile austro-magiare spun că guvernul din România liberă a trimis o notă la ministeriul ungueresc în care declară că *este gata a lega căile românești cu cele unguerești, nu numai la Brașov și Turnu Severin ci și la șesul Jiului.*“

Prin urmare, d[omnul] Andrassy n-are decât să aleagă, oriunde i se va nemeri mai bine pentru interesele comerciale și strategice ale Ungariei!

În aceeași zi cu *Federațiunea* noi primim o corespundință din Pitești în care ni se spune:

„Cetățeanul N. Constantinescu zace în temniță fiindcă spărsese, din întâmplare, o statueta de gips, reprezentând figura Mării Sale Domnitorului, ceea ce judele de instrucțiune numește: *crima de les-maiestate!!!*...

Constituțiunea română admite neviolabilitatea Capului Statului, întrucât îl apără responsabilitatea ministerială; dar nu poprește pe nimene de a uza și abuza de chipurile cele cioplite a cărora adorațiune ar fi o idolatrie în toată puterea cuvântului.

Oricine cumpără un portret sau un bust, fie chiar al împăratului de la Peking, dobândește printr-aceasta deplinul drept de a-l rumpe sau de a-l sfărâma, afară numai când o define cumva vro lege specială.

D[omnul] A. G. Golescu, pe de o parte, pune România la deplina dispozițiune a Ungariei, iar pe de alta, tot dumnealui refuză românilor facultatea de a avea, la deplina lor dispozițiune o bucățică de var, impusă adesea cu forța de cătră însăși administrațiunea printr-o năpastă de dare indirectă; – căci sunt prea puțini care să caute de bunăvoie icoanele Mării Sale: gustul pentru frumoasele arte nu e destul de dezvoltat.

În fine, cea mai din urmă manifestare ministerială în ajunul retragerii, este faimosul *capelărit* despre care noi vorbirăm deja în revista trecută, deși nu credeam încă atunci posibilitatea unui asemenea beilic.

Departate de a dezminți scabrosul zgomot, *Monitorul Oficial* a început a publica rezultatul nenumăratelor liste de subscripțiune, răspândite cu grămada în toată țara, precum se arunca altădată *cisla*, în epoca Mavrocordaților!

Mii și zecimi de mii de galbeni curg din toate părțile sub inocentul pretext al unui fantastic paraclis într-o *casă de orfane*, ale căreia eleve ar trebui mai bine să se deprindă de timpuriu cu o extremă modestie pentru ca să nu fie silite mai târziu a suferi proverbialele consecințe ale mai multor pariziane de la Saint-Denis!

Din norocire pentru dânsese, orice s-ar zice și orice s-ar face, d-abia vro câteva oboluri din mai multe milioane vor putea fi întrebuințate în fapt la Azilul Doamna Elena.

Unde va merge restul?

A fost puțin abil d[omnul] Kogălniceanu cu *nuntăritul* de la comune și d[omnul] Basiliu Boerescu cu proiectul *castelăritului*; d[omnul] A. G. Golescu i-a întrecut!

Să-i fie țărâna ușoară!...

*

În acest moment citim în *Românul* o declarațiune foarte categorică din partea d[omnu]lui Ion Brătianu cum că nu avusese nici o inițiativă în alegerea cea pe sprânceană a comisariului nostru financiar la Berlin în persoana teribilului Ambron!

Cât privește pe venerabilul veteran de la 1848 nu ne-am îndoit o singură clipă că va reuși a scutura cu dispreț o acuzație atât de compromițătoare.

Însuși d[omnul] A. G. Golescu protestă nu mai puțin energic, că nici dumnealui nu știe nemic și n-a văzut nemic!

Deci, prusianul, cel cu lada română de la Baltica, a fost găsit de către o a treia individualitate, care nu este nici d[omnul] Ion Brătianu, nici d[omnul] A. G. Golescu.

Cine să fie, oare, pentru ca să fi putut opera această minune peste capetele miniștrilor?

Ar trebui să-l descoperim cât mai curând cântându-i apoi povestea Codreanului:

„Domnule, Măria Ta,
la-n' deschide fereastra,
Să ne vedem fețele,
Să ne-auzim vorbele!
Să știi, Doamne, să știi bine
Că nu-i vrednic pentru tine!...

158

București, 5 / 17 aprilie 1870

Suntem într-o situație în care până și erorile tipografice tind a fi neconstituționale.

La începutul revistei trecute, în loc de „Domnitorul“ s-a strecurat *Dormitorul*.

O diferență imperceptibilă, de o singură literă.

Ne grăbim a înlătura confuzia.

Și totul se mișcă: „*e pur si muove*“, după cum striga nemuritorul Galileo.

Orice s-ar zice, există ceva *dormitor* în România.

De o săptămână și mai bine Parlamentul nu lucrează.

De o săptămână și mai bine, Ministeriul nu apare.

Cu alte cuvinte, în acest concert de lipsă al puterilor statului tot ce ne-a mai rămas este Domnitorul.

Prin urmare, numai cine doarme el însuși poate să nu observe în regiunile cele înalte prezența unui element căruia i se cuvine cu tot dreptul numele de *Dormitor*.

Este un pun[c]t misterios, nepipăit, neviolabil, o *ficțiune*.

El nu vede, nu aude, nu simte, nu înțelege nemic.

Fără să aibă vreun răsunet în țară, somnul îi arată sub o aparență amicală o potaie de bufoni gata a-l părăsi cel dentăi, dindată ce va trece timpul glumei!

Toți membrii cei mai înverșunați ai opoziției se aleg și se realeg unul după altul, chiar sub biciul prefectilor, și lenșul nostru visează nemărginitul devotament al națiunii!

O mânie generală fierbe de la o margine a României până la cealaltă, în fața monstruosului brigandaj Strussberg-Amoron- ~~et-Compania~~ și numai lui i se nălucește că va putea să-l mai sporească prin tot felul de *nuntărituri*, *castelărituri* și *capelărituri*!

Temerea unei catastrofe ajungând atât de vie, încât nu se mai găesc nici măcar miniștri, - priviți-l totuși cum se culcă în liniște: pulsul bate mai încet, activitatea fibrelor musculare se oprește, impresiunile se-ncurcă și se-ntunecă, mișcărilor devin din ce în ce mai lăncede!

Sub influința unui cloroform politic, el este fericit în nefericire. Contrastul viziunii cu realitatea se pare a fi aci în natura lucrurilor. Celebrul Cabanis povestește că un biet neamț, murind de foame într-o pușcărie, își închipuia în toate nopțile că mănâncă tot ce-i mai bun în bancheturile de la Berlin.

Fiind vorba anume despre Prusia, reproducem propriile cuvinte ale ilustrului fiziolog francez, pentru a nu fi acuzați de născocirea unei anecdote în conformitate cu caracterul ocaziunii.

Iacă-le:

„Mourant presque de faim dans son cachot, tous ses rêves lui rappelaient chaque nuit les bonnes tables de Berlin.”¹

Dar cum, oare, era deșteptarea nenorocitului teuton?

Se apuca cu mâinile de pânțele!...

Așadar, mai repetim încă o dată, adevăul este că un *Dormitor* conduce astăzi, printre stânci și furtune, zdruncinata barcă a României.

Vasul ar putea să piară, de n-ar fi cu mult mai sigur, din învățămintele trecutului, că echipajul în pericol va fi silit, cu voie sau fără voie, a îmbrânci cu indigniune pe somnorosul cărmaci, căreia i se năzărește, într-o dulce reverie, că se răsfăță pe trandafiri!

Cine este dânsul?

Fie A. G. Golescu, Demitriu Ghica, Boerescu sau altul, e tot una!

Până la numirea unui nou Cabinet cu care să reînceapă ședințele vechiului Parlament, în așteptare de a se re[î]nnoi la rândul său, - nu mai avem nimic de spus.

Ba da!

În Franța, ca și la noi, geme o criză ministerială.

În Austria - de asemenea!

În Italia - tot așa.

Spiritele de la toate extremitățile lumii se întâlnesc din direcțiunile opuse, - zicea bătrânul [H]omer.

Să presupunem că, în Paris, s-ar întâmpla cumva o revoluțiune.

Oare și-n Viena?

Și-n Florența?

Despre București nu vorbim...

*

Se afirmă cum că d[omnul] Gună Vernescu s-ar fi însărcinat astăzi cu combinațiunea ministerială.

Să fie oare atât de setos de a se compromite?

Păcat!...

159

București, 8 / 20 aprilie 1870

Aproape de două săptămâni toată atențiunea Capitalei stă concentrată asupra ușii Palatului.

Cine intră și cine iese?

1. *Rapports du physique et du moral; Du sommeil*, § 3.

D[omnul] Vasile Boerescu.

D[omnul] Demitriu Ghica!

D[omnul] A. G. Golescu!

D[omnul] Gună Vernescu!

D[omnul] Ion Ghica...!

După această ciudată busolă - în puterea căreia toți valeții de la Curte ar avea aerul de a fi pretendenții cei mai legitimi la por[t]ofolii, căci nimeni nu uarcă mai ades scările locuinței princiare, - lumea noastră politică își petrece, născocind care de care fel de fel de combinațiuni ministeriale, încât a ajuns ca până și unele ziare, destul de serioase altfel, să publice în același număr două liste diferite!

În fine, după o criză nepilduită în viața constituțională a României, lăsată mai o jumătate de lună fără Legislativă și fără Executiv totodată, iată că d[omnul] Ion Ghica se pare a fi ultima expresiune a viitorului Cabinet, deși tot încă n-ar fi imposibil a garanta, dacă peste o oră iarăși nu se va schimba vântul!

Sunt sublime complimentele prin care au și început de pe acum a-l tămâia o seamă, ba încă tocmai aceia, care îl ucideau altă dată fără cruțare prin împrumutul Schein și prin epistola către Andrassy!

Atari contradicțiuni pot fi compatibile numai doară cu o politică în care totul este bazat pe oportunitate și nemic pe principiu, adică viață în minciună și moartea în adevăr.

D[omnul] Ion Ghica și-a câștigat o meritată reputațiune de a fi mâncător de Camere, mâncat apoi totdeauna, la rândul său, de către moștenitorul victimei.

Dumnealui nu va putea, prin urmare, să nu dizolve Parlamentul actual, și o va face cu atât mai bine, cu cât în cestiunea alegerilor, cel puțin până astăzi, a fost oarecum cel mai corect dintre toți miniștrii, lăsându-le, dacă nu de tot libere, încă fără nici o ingerință brutală și fățișă.

Așa este! O mărturi[si]m cu franchetă; dar aceasta, totuși, nu ne va metamorfoza niciodată în niște admiratori de ocaziune ai unui bărbat atât de liberal, încât nu vrea și nu e în stare de a înțelege cuvântul de naționalitate.

D[omnul] Ion Ghica este un democrat american: gurile Dunării să devină o scursoare a tuturor neamurilor după fața globului pământesc.

Ziarul *Românul* a observat mai de multe ori, cu o extremă indignațiune cum că d[omnul] A. G. Golescu a fi fost în toți timpii partizanul cel mai călduros al Ungariei.

D[omnul] Ion Ghica nu e mai rece.

Ziarul *Românul* a mai constatat pe larg, cu multă durere de inimă, erorile financiare ale d[omnu]lui A. G. Golescu.

D[omnul] Ion Ghica fusese și mai nenorocit.

De ce, dară, să-l măgulim?

Nu cumva în speranță că nu ne va combate în lupta electorală, adormit prin perfidele protestațiuni de simpatie din partea-ne?

Dar atunci noi am admite că dumnealui se va amesteca în alegeri.

Cu atât mai puțin am avea dreptul de a-l lăuda, ci din contra, logica ne-ar sili să-l punem cu orice preț pe aceeași linie cu d[omnul] A. G. Goleșcu, nu numai ca frate de cruce al maghiarului și ca încurcător al fîscului, ci încă și ca bătă prefectorală!

Să presupunem, însă, că d[omnul] Ion Ghica, amăgit și amețit prin amoroasa noastră expansiune, ne-ar deschide în laturi poarta Parlamentului, încât să putem năvăli acolo în majoritatea.

Mâni îl vom da afară, după tipicul trecutului.

Și de ce oare?

Iarăși pentru Schein și pentru Andrassy, de care atunci la moment ne vom aduce aminte, deși ne prefacem a-i uita astăzi!

Va fi o nouă contradicție din cele multe!...

Nu așa se crește o națiune.

Ipocrizia conducătorilor formează sclavi și idioți, iar nu cetățeni.

Este o sistemă bizantină, care a permis lui Mahomed [al] II[-lea], a profana pe Sfânta Sofia.

Nu aceasta trebuie să fie calea noastră.

Drepti pentru toți fără excepțiune, suntem cei dentăi a recunoaște constituționalismul relativ al d[omnu]lui Ion Ghica, însă numai până aci.

Cosmopolit în culme, dumnealui n-ăr fi pericolos pentru tendințele națiunii române numai într-un cabinet ai căruia ceilalți membri l-ar precumpăni și l-ar înfrâna printr-un element fără Armand Lévy.

Iacă de ce vom fi în opozițiune contra d[omnu]lui Ion Ghica precum am fost contra tuturor predecesorilor d[omniei] sale de diverse nuanțe umanitare, până ce ne va da Dumnezeu a dobândi vreun guvern curat românesc.

Cu toate astea, de câte ori noul președinte al Consiliului ar avea inspirațiunea măcar în treacăt și pe neștiute de a lucra într-un simț mai național, nu ne vom sfii a-i zice: „Bine ai făcut!“

Îi propunem noi înșine o înțecare de această natură.

D[omnul] Mareșal al Curții să fie oare neviolabil?

Pe când miniștrii se schimbă dempreună cu frunza, numai consilierul cel mai aproape al Tronului să rămână singur neclintit în permanință?

Se zice, că d[omnul] Ion Ghica ar fi studiat mult constituțiunea engleză.

Dacă este așa, dumnealui nu poate a nu ști, că în London căderea unui cabinet trage după sine imediata retragere a tuturor marilor ofițeri ai Coroanei.

Deși aceasta nu e scris nicăiri, totuși decurge într-un mod necesar din spiritul unui adevărat regim reprezentativ.

În 1841, Robert Peel a reușit a impune reginei Victoria până și concedierea unei amice: grațioasa ducesă de Sutherland.

Autorul cel mai recent asupra vieții constituționale în Anglia iață cum o explică:

„Acest uz a trebuit neapărat să se stabilească într-o țară unde națiunea voia ca puterea să fie în fapt a Parlamentului, adică a opiniunii publice, legalminte reprezentate. N-ăr putea servi la nimic ca majoritatea parlamentară să dea miniștrii din sânul său, pe când aceștia din capul locului ar fi combătuți prin niște intrigi de Curte, contra, cărora n-ăr avea cum să se apere. Un ministru

parlamentar, fie cât de bun și fie cât de plăcut monarhului, totuși nu-l vede la orice moment, pe când aghiotanții, șambelanii, damele de onoare sunt totdeauna pe lângă principele sau pe lângă principesa, mai ales în orele lor cele mai intime, având astfel o mie de ocaziuni de a surpa într-ascuns pe toți adversarii. Într-o asemenea luptă, miniștrii ar fi pururea cei mai slabi. Iacă de ce ei au dreptul de a reforma oșicând personalul palatului“.¹

Am dori ca d[omnul] Ion Ghica să-și re-nceapă cariera ministerială anume prin înnoirea Mareșalului Curții.

Uniforma cea cu multe ceprazuri lesne va găsi o grămadă de aspiranți demni de această splendoare printre amicii noului Cabinet...

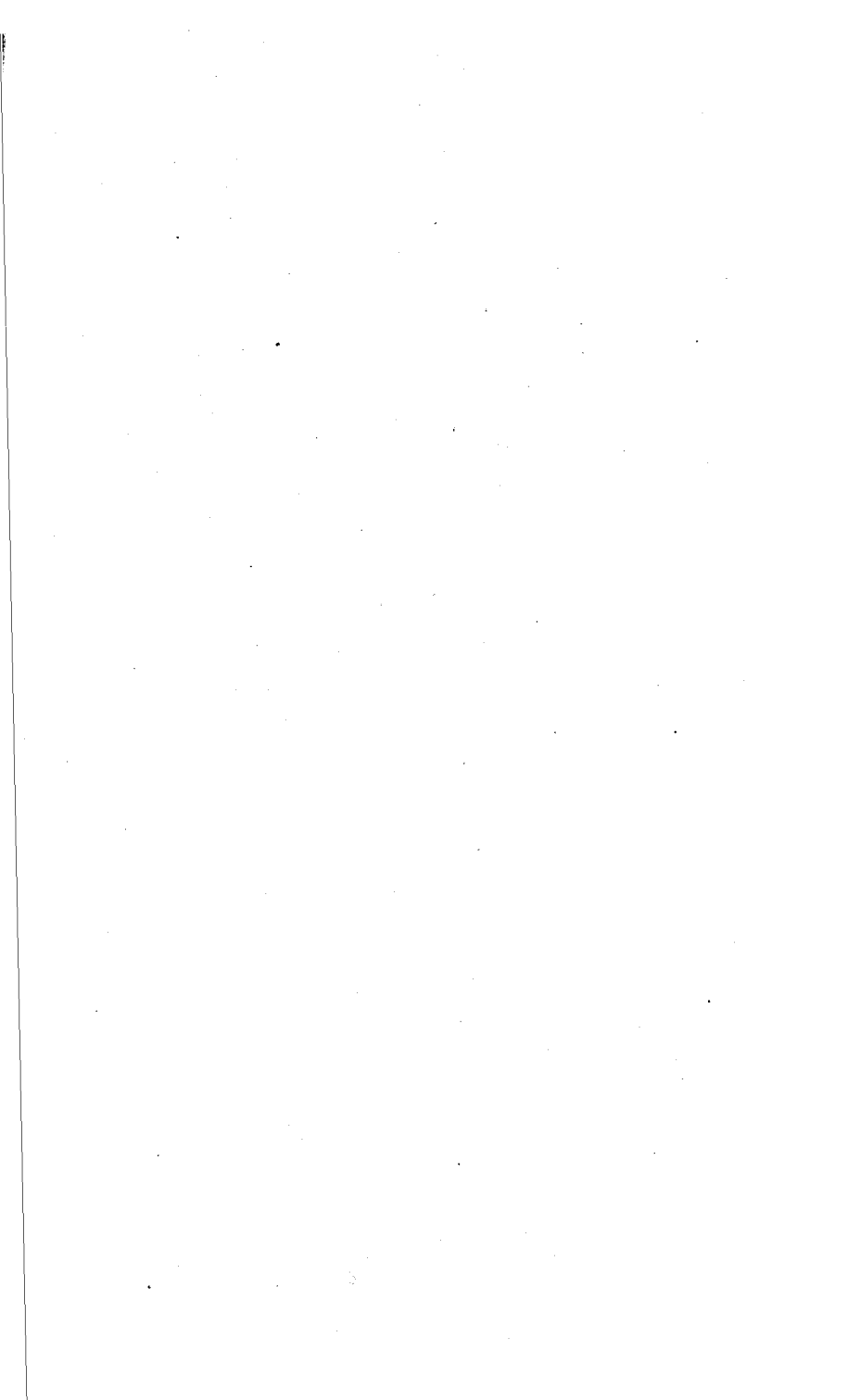
Altfel, d[omnul] Ion Ghica, redus la cea mai simplă expresiune, riscă a pierde pe jumătate până și renumele său de constituțional.

*

În momentul de a pune ziarul sub presă, aflăm că d[omnul] A. G. Golescu a revenit la putere prin imposibilitatea de a împăca orice altă combinațiune ministerială, după o tristă comedie de patrusprezece zile!!!

1. Hervé, *Une page de l'histoire d'Angleterre*, Paris, 1869, p. 215.

NOTE ȘI COMENTARII

1

Domnului Redactor al ziarului „Românul“ [I]

Se publică în *Românul*, XIII, duminică, 16 februarie 1869, p. 146, semnat: „B. P. Hăjdeu“. Textul a fost reprodus după ziar.

Nu se știe dacă destituirea lui B. P. Hasdeu de la conducerea *Arhivei Istorice a României* a fost poruncită sau nu de premier sau de M. Kogălniceanu. În focul luptei, savantul putea învinui pe oricine și mai ales era firesc să pună în legătură anularea contractului cu discursul său parlamentar.

Cert este, însă, că pe lângă grupul restrâns de prieteni, care-l admirau și-l susțineau, văzând în el o mare glorie a țării, B. P. Hasdeu își făcuse, prin felul de a se comporta, niciodată abil, foarte mulți dușmani din rândul figurilor sus-puse.

Invidioși, în fond, pe opera gigantescă pe care savantul o clădea, neamicii se grăbeau să-i pună piedici sau să-l înlăture definitiv din locurile prielnice creației. Este și cazul desființării *Arhivei Istorice a României*.

2

Către Alegători. Dare de seamă a majorității deputaților ai Camerei dizolvate.

Apare în *Românul*, XIII, luni-mărti, 17-18 februarie 1869, pe o foaie volantă, nenumărată, semnată: „pentru membrii majorității fostei Adunări, C. A. Rosetti, B. Hăjdeu, G. Chițu“. Textul a fost transcris după ziar.

Scrisă, după cât se poate vedea din întorsătura frazei, din reluarea ulterioară a ideilor, din zborul fanteziei și din analiza cu acuitate a realității, din acumularea pamfletară a argumentelor, de către B. P. Hasdeu, „darea de seamă“ către alegători constituie un preambul al campaniilor antiguvernamentale - sistematice și tranșate - punctate cu vehemență de gazetar în coloanele ziarului *Traian*.

Numele lui C. A. Rosetti credem că a fost adăugat din conveniență, întrucât „darea de seamă“ se publică în *Românul*, iar al lui G. Chițu, prietenul susținut călduros de savant până la alegerea ca membru al Academiei, - era de asemenea doar formal adăugat.

„Darea de seamă“ va constitui platforma de pe care B. P. Hasdeu va aproba și susține încheierea și manifestarea „marelui partid de acțiune“, alcătuit în marea lui majoritate din tineri profund patrioți, din rândul căruia se considera el însuși făcând parte.

3

Domnului Redactor al ziarului *Românul* [II]

Apare în *Românul*, XIII, miercuri, 19 februarie 1869, p. 154, semnat: „B. P. Hăjdeu“. S-a transcris după *Românul*.

Oda adresată „oamenilor astăzi la putere“, pe care, compensatoriu, B. P. Hasdeu le-o dedica, în neputința sa de a-i mai „apăra de pe tribună“

era celebrul pamflet în versuri *Odă la boieri*, reluată apoi de ziarele *Sentinela Română* (VI, nr. 195, 20 februarie 1869, p. 79-80), și *Familia* (V, nr. 9, 3/15 martie 1869, p. 98-100). Scriitorul însuși o va republica într-o broșură separată, iar apoi în *Columna lui Traian* (I, nr. 23, 28 mai 1870, p. 2).

Textul scrisorii aici adnotate însoțește „Oda” și în broșura imprimată la Tipografia C. A. Rosetti, în același an, 1869 (preț: 10 bani). Despre difuziunea și modificările satirei vezi notele lui Stancu Iliu la ediția critică B. P. Hasdeu, *Opere*, vol. I, Editura Minerva, București, 1980, pp. 375-380.

4

Anunț foarte important

Se publică în *Românul*, XIII, joi, 3 aprilie 1869, p. 298, semnat: „B. P. Hajdeu”. A fost reprodus după ziar.

Ideea elaborării unei „istorii publice, politice și literare” a lui Mihail Kogălniceanu, ca un gest de răzbunare împotriva primului ministru și a ministrului de interne în mai multe guverne care l-a șicanat pe B. P. Hasdeu, interzicându-i ziare, destituindu-l sau făcându-l să-și piardă postul de deputat, va fi reluată și susținută de savantul consecvent în paginile ziarelor *Traian* și *Columna lui Traian*.

Desigur, nu era vorba de pregătirea unei asemenea cărți și cu atât mai puțin de scrierea ei, ci de o companie de aducere în prim plan a fărâdeleșilor reale sau imaginare ale lui M. Kogălniceanu, cu scopul de a-l intimida în acțiunile sale.

Un prim răspuns la apelul savantului din scrisoarea publicată în paginile ziarului *Românul* îl aflăm inserat în numărul din 4 aprilie 1869, p. 302 al aceleiași ziar. El este trimis - într-o evidentă înțelegere cu autorul apelului - chiar de proprietarul și ideologul gazetei, C. A. Rosetti. Îl reproducem mai jos:

„Domnule,

Am citit în *Românul* de azi apelul ce faci la cetățeni de a-ți trimite orice acte ar avea, relative «la istoria publică, politică și literară a d[omnu]lui Kogălniceanu» având, zici, intențiunea a publica istoria domniei sale.

Am și eu, domnule, câteva asemenea acte, pe care ți le voi comunica.

Pentru astăzi, însă, îți recomand colecțiunea *Românului*, mai cu seamă de la 10 octombrie 1863 până la 15 mai 1864, când el a fost suprimat.

Îți recomand încă epistolele mele către fostul domn A. Cuza și totodată îți recomand următoarea epistolă a d[omnu]lui D. Văsescu, cu data 4/16 mai 1864, pe care n-am publicat-o încă, păstrând-o pentru timpi mai priincioși.

Salutare frățească,
C. A. Rosetti.”

Un alt răspund, semnat de o listă întreagă de români din Transilvania, apare în *Românul* din 23, 24 și 25 aprilie 1869, pp. 262-263.

„Transilvania, Abrud, 19/6 aprilie 1869.

Onorabilului domn B. P. Hăjdeu, în București.

Domnule,

În patrioticul ziar *Românul*, redigeat cu mult zel național de marele patriot C. A. Rosetti, edițiunea de joi, la 3 aprilie, sub *Anunț important* citim că aveți intențiunea de a scoate la lumină peste puțin «istoria publică, politică și literară a d[omnu]lui Kogălniceanu», ministru secretar de stat la departamentul de Interne.

Gratulăm întreprinderea și cu impacientă așteptăm rezultatul, adăpați de speranță că scrierea domniei tale imparțială ne va da o icoană adevărată despre caracterul acelu om, care sub costum de miel se vede a hrăni pe lupul rapace.

Ești rugat de a îngriji să ne ajungă și nouă exemplare din opul domniei tale. Permite-ne însă rugarea de a ne exprima dorința să binevoiești la capul scrierii a ne împărtași și portretul fidel, ca să-l avem și să cunoaștem pe omul care în timpul de față, fiind instrument în mâinile inamicilor gîntei române și destructor al edificiului național, este obiectul urei și al disprețului nostru în gradul superlativ.

M. Nicola, Basiliu Boșiotă, Moțiu Dâmbul, Rubin Patiția, Ioan Gollu, Cándid Albini, Basiliu Ciobanu, Iosef Draia, Ioan Teocu, Lazăr Vlad, Aaron Preșia, Mihai Cocu, Simeon Caianu, Nicolau Șt. Șuluțiu, Alexandru Lazaric, Angel Popovici, Alexandru Dan... B. P. Hărșianu, Nicolau Boeriu, Ioan Todescu, Ioan Pop, Vasiliu Boeriu, Nicolau Veltianu, Simion Sterca Șuluțiu, Corneliu Tobias, Dionisiu Adamovici.“

Alte răspunsuri nu s-au mai publicat în *Românul* și nu s-au păstrat în Arhiva B. P. Hasdeu.

Răspunsul abruderilor îi va prilejui ziaristului subiectul foiletonului politic *București, 27 aprilie 1869 (Traian I, nr. 4, duminică, 27 aprilie 1869, p. 13)* A se vedea textul în volum.

5

[Programul ziarului *Traian*]

Apare ca articol program, nesemnat, în fruntea ziarului *Traian*, I, nr. 1, 16 aprilie 1869, p. 1. E republicat, integral, cu titlul [*Programul ziarului „Traian”*], în vol. Bogdan Petriceicu Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”: 1869-1870*, selecție Gabriel Murnjiev, îngrijirea textului, notă asupra ediției, postfață: Pavel Balmuș, Editura Arc, Chișinău, 1998, pp. 9-12. Textul a fost reprodus după ziar.

Toate ideile emise aici vor constitui baza pledoariilor lui B. P. Hasdeu, nu numai din articolele politice din *Traian* și *Columna lui Traian*, ci și din restul conferințelor publice și din discursurile politice ținute până la sfârșitul vieții.

Apariția ziarului *Traian* coincide cu cristalizarea deplină a viziunii politice personale a savantului, punctată în special în paginile ziarului *Românul*.

Printre membrii comitetului de redacție, nenominalizați, se numărau: G. Missail, Miron Pompiliu, G. Vulturescu, ș.a.

Drept girant al publicației era trecut pe pagina a patra: Eftimie Ionescu. Ziarul apărea la Tipografia, C. A. Rosetti, strada Colței, nr. 42.

În subtitlu, *Traian* purta precizarea: „ziar politic, literar, științific și industrial“. Deviza publicației era: „Românism - Constituțiunea - Democrația“ - ceea ce e detaliat, de altfel, în articolul program.

Într-o notiță culeasă cu aldine, în chiar fruntea ziarului, se precizează: „Acest număr se împarte gratuitamente la toți abonații *Românului* [ce ne lasă să bănuim sprijinul efectiv dat de C. A. Rosetti la apariția ziarului].

Doritorii de a primi ziarul pe viitor, vor trimite cererile lor de abonament la Administrațiune.

Orice reclamațiune contra Administrațiunii ziarului se adresează la Redacțiune.

Până la S[fânt]t[ul] George venitoriu, redacțiunea se află pre Podul Mogoșoaiei, Casele d[omnu]lui V. Brezeanu, peste drum de Piața Visteriei.“

Pe ultima pagină erau anunțate „operele noi“ ale lui B. P. Hasdeu „depuse de vânzare la Librăriile Socek și Ioanid“: *Istoria toleranței religioase în România*, preț 2 sfanți, *Răzvan și Vidra*, preț 3 sfanți, și *Odă la Boieri*, preț 10 bani.

6

București, 17 aprilie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 2, vineri, 18 aprilie 1869, p. 5-6, semnat: „Hâjdeu“, în cadrul rubricii „Politica“. E inclus, integral, cu titlul [*În „Gil Blas“ sau aiuri, nu ne aducem aminte...*], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“*..., pp. 15-17. Textul s-a transcris după ziar.

Și acest număr al ziarului a fost împărțit gratuit la toți abonații *Românului*.

7

București, 25 aprilie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 3, vineri, 25 aprilie 1869, p. 9, semnat: „Hâjdeu“, la rubrica „Politica“. E republicat, integral, cu titlul [*Se scrie de la Iași, cum că...*], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“*..., pp. 18-20. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Cronica reprezintă unul dintre cele mai spumoase și totodată vehemente foiletoane politice scrise vreodată de B. P. Hasdeu. Citatul și aluzia la texte celebre dau o polivalență multiplă textului. O valoare cu totul aparte o dă foiletonului metafora dansului macabru, ce apare pentru prima dată explicit în scrisul savantului, dar ea își trimite reflexele și în *Complotul Bubei*.

În genere, foiletoanele politice – prin aluziile, comparațiile, metaforele pe care le implică – dau măsura cunoștințelor extraordinare, nu numai umaniste, pe care ziaristul le posedă. Surprinzătoare e îndeosebi stăpânirea autoritară a universului biblic, care imprimă scrisul său (atât literar cât și științific) o adâncire sugestivă a sensurilor; faptul brutal, real, banal, căpătând, prin plasarea în configurația marilor motive religioase, o alonjă filosofico-morală ce a scăpat în genere contemporanilor și urmașilor.

Filosoful Hasdeu nu trebuie, credem, căutat doar în poemele și reflecțiile ultimilor ani, ci încă de pe acum, când „moraliza“ ambianța în care trăia, și când cugeta insesizabil sau evident la statul, la societatea, la umanitatea ideală.

8

București, 27 aprilie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 4, duminică 27 aprilie 1869, p. 13, la rubrica „Politica”, semnat „H”. E inclus, integral, cu titlul [*Românii din Abrud, aflând...*], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 23-25. Textul a fost transcris după ziar.

Scrisoarea de răspuns la apelul lui B. P. H. - de a i se trimite tot ce știi cititorii despre viața și opera lui Mihail Kogălniceanu, asupra căruia pretindea că dorește să elaboreze o monografie - venea de pe locurile din care se născuse Iulia Hasdeu (soția scriitorului), locuri pe care el însuși le vizitase și le îndrăgise.

Caracterizarea exemplară a aceluia cuib al românismului ne face să înțelegem, indirect, virtuțile pe care le admirase la soția sa.

Integral, scrisoarea abruzenilor a fost publicată fără nici un comentariu, în paginile ziarului *Românul*, XIII, 23, 24 și 25 aprilie 1869, pp. 262-263. A se vedea textul scrisorii în notele noastre la articolul *Anunț foarte important*.

9

București, 30 aprilie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 5, miercuri, 30 aprilie 1869, pp. 17-18, la rubrica *Politica*, semnat „Hâjdeu”. E republicat, integral, cu titlul [„*Un nou ziar! au răsunat mai deunăzi...*”], în vol. *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 25-29. Textul s-a transcris după ziar.

Ziarul încriminat, *Opiniunea Constituțională*, apărut la București cu subtitlul „ziar politic, literar și comercial”, cu periodicitate bisăptămânală (an I, nr. 1, 27 aprilie 1869; ultimul număr: 28 februarie 1870), era, într-adevăr, o gazetă a familiei Ghica. Redactor era Pantazi Ghica, susținut îndeaproape de Ion Ghica. Ea descindea din sfera *Românului*, lui C. A. Rosetti, de care se distanțase. B. P. Hasdeu ghicește nu numai apartenența dar întreveđe bine și profilul după proverbul citat: „ziua se cunoaște de demineață”.

Interesantă ni se pare maniera de a pune în corelație evenimentele politice interne cu cele externe și de a trage concluziile, de cele mai multe ori îndreptățite, cu privire la arcuirea viitoare a politicii guvernului.

10

București, 4 mai 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 6, duminică, 4 mai 1869, la rubrica *Politica*, pp. 21-22, semnat: „Hâjdeu”. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Formația juridică a savantului răzbate cu prisosință din cronică politică de față, în care argumentele de procedură neconcordanțe cu legea, adunate sistematic, îi dau prilejul unui rechizitoriu fulminant împotriva lui M. Kogălniceanu și a guvernului.

Articolul adnotat relevă încă o latură a gazetăriei lui B. P. Hasdeu – alături de încercarea de a-și individualiza punctul de vedere – și anume dimensiunea abisală. Făcând gazetărie, ziaristul încearcă să cuprindă întregul informațiilor transmise de presa internă și externă, dorind să nu-i scape nimic, să fie la curent cu toate evenimentele petrecute în spațiul european. Setea de absolut îl mână către aprofundarea, pe cât posibil, integrală a vieții politice. Prin aceasta el nu numai că îi întrece pe contemporani, dar devine un model pentru gazetarul dintotdeauna, inclusiv pentru cel modern.

11

București, 7 mai 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 7, miercuri, 7 mai 1869, la rubrica *Politica*, pp. 25–26, semnat: „Hâjdeu“. E reprodus, integral, cu titlul [*Toate organele oficiale ale guvernului...*], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“*..., pp. 29–32. Textul a fost transcris după ziar.

Replica lui B. P. Hasdeu trebuie înțeleasă în contextul epocii și a competiției directe și indirecte care se crease în mod natural între burghezia română, în curs de afirmare, și populația evreiască venită din Rusia și Polonia, ce pusesse stăpânire pe pârghiile economiei naționale. Altminteri, în afara intereselor strict economice și implicit politice naționale, B. P. Hasdeu, ce avea între modelele foarte apropiate o evreică (pe bunica sa, Valeria Hâjdeu) a fost deosebit de tolerant și prieten cu câțiva mari cărturari de origine evreiască, atât din țară, cât și din străinătate.

12

București, 9 mai 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 8, vineri 9 mai 1869, p. 29, semnat: „Hâjdeu“, la rubrica *Politica*. E republicat (fără P.S.–ul din final), de către Mircea Eliade în *Scrieri literare, morale și politice*, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II“, București, 1937, tomul II, pp. 173–176, sub titlul: [*Parlamentul d[omnu]lui Cogălniceanu*]. A fost inclus, fragmentar, cu titlul [*În două-trei vorbe...*], în antologia B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“*..., pp. 32–34. Textul s-a reprodus după *Traian*.

O dată atacul împotriva lui Kogălniceanu început, fantezia și rațiunea lui B. P. Hasdeu concură în a vedea peste tot vinovăția omului de stat care i-a îngărdit accesul spre sferele puterii.

Evident, presa nu era în pericol, cel puțin în totalitatea ei, dar ziaristul tulbură apele pentru ca eventualitatea suprimării gazetelor din opoziție să nu se poată materializa. Asistăm, așa dar, la o critică de prevenire și nu de comentare a unor evenimente petrecute.

13

Un articol de fond

Apare în *Traian*, I, nr. 8., vineri, 9 mai 1869, p. 30, nesemnat. A fost reprodus după ziar.

Deși articolul nu e semnat, nu-i greu de ghicit pana lui B. P. Hasdeu. E în stilul său de a-și orchestra articolele politice cu texte literare (în speță cu satire). Pe de altă parte, evocarea lui Vogoride, cu abuzurile inimaginabile, de pe urma cărora suferise și gazetarul la începutul carierei sale, pe când funcționa ca judecător la Tribunalul din Cahul, are un ce aproape memorialistic (greu de crezut că ar fi putut fi realizat de colaboratorii de pe malul Dâmboviței ai ziarului).

În sfârșit, textul conține *in nuce* ideea necesității acordării domnului străin la pulsul țării, dezvoltată ulterior în ample foiletoane hasdeene și chiar în lucrări cu caracter științific.

Se trimitea subtil o primă săgeată la adresa domnitorului, ce va face de aici încolo obiectul unor necruțătoarea critici.

14

București, 10 mai 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 9, duminică, 11 mai 1869, p. 33, la rubrica *Politica*, semnat: „Hâjdeu“. E republicat, integral, cu titlul [*Astăzi este a treia aniversară...*], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“*..., pp. 34-35. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Tulburătoarele concluzii extrase din citirea statisticilor publicate de doctorul Felix sunt printre puținele probe ale cunoștințelor lui B. P. Hasdeu de statistică, ce-l îndreptățise să ocupe cândva o catedră de acest profil la Liceul Național din Iași.

Proiectul de lege organică pentru Biserica Ortodoxă Română apărea în același număr, pp. 34-35.

15

București, 14 mai 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 10, 14 mai 1869, p. 37, la rubrica *Politica*, semnat: „H“. E inclus, integral, cu titlul [*D. Nicolae Ionescu a obținut...*] în vol. B. P. Hasdeu. *Publicistică din ziarul „Traian“*..., pp. 36-38. Textul a fost transcris după ziar.

Hasdeu, admiratorul istoricului M. Kogălniceanu în toată tinerețea sa, îi dă acum lecție de istorie. E o postură interesantă, ce-i permite nenumărate ironii, nu numai la adresa primului ministru...

Cele două articole, la care se referă B. P. Hasdeu, se intitulează *Alegerea mitropoliților și episcopilor eparchioți în România liberă* (semnat N. R.) (pp. 38-39) și *Unde mergem cu biserica? O jurisprudență babilonică în România* (nesemnat) (p. 39).

16

București, 15 mai 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 11, vineri, 16 mai 1869, pp. 41-42, la rubrica *Politica*, semnat: „H“. E reprodus, integral, cu titlul [*În numărul viitor, vom semnala un pericol...*], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“*, pp. 38-41. Textul a fost transcris după ziar.

Prezentarea critică a ziarului *Adunarea Națională* relevă, încă o dată, punctele cardinale ale acțiunilor ziaristice și parlamentare ale lui B. P. Hasdeu: apărarea pactului național (constituția de la 1866), apărarea libertății în genere, apărarea unirii și a integrității teritoriale naționale.

Pe de altă parte, disputa cu Armand Levy îi prilejuiește câteva profesii de credință fundamentale pentru înțelegerea atitudinii autorului față de chestiunea evreiască și față de partidele politice. Articolul reprezintă unul dintre textele esențiale ale doctrinei politice hasdeene.

Interesează mai cu seamă istoricul desprinderii sale de aripa Brătianu a Partidului Democratic și Național și evidențierea independenței de viziune față de tot restul personalităților politice ale vremii.

Neînregimentarea în cadrul grupării Brătianu, pe de o parte, atacurile vehemente împotriva „monstruoasei coaliții“, și a guvernelor aflate la putere, pe de altă parte, au determinat lipsirea sa de sprijinul politic necesar și înfăturarea, în cele din urmă, din viața politică.

17

București, 17 mai 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 12, duminică, 18 mai 1869, pp. 45–46, la rubrica *Politica*, semnat: „H“. E reprodus, integral, sub titlul [*Pe când d. Kogălniceanu calcă...*], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“*..., pp. 44–47. Textul a fost transcris după ziar.

Articol foarte important de dovedire a unității naționale cu argumentele heraldicii. Istoricul formulează opinii rămase definitive despre originea componentelor stemelor voievodale muntenesti și moldovenesti, reunite încă de la descălecarea prin elementul transilvănean, atât între ele cât și cu provincia de peste Carpați.

Îmbrăcând forma unei scrisori deschise, a unui dialog public, foiletonul politic îl umilește pe primul ministru prin competența desăvârșită și prin lipsa posibilității oricărei replici. Istoricul găsea, în sfârșit, un teren pe care adversarii săi nu aveau nici o șansă de izbândă!

18

București, 20 mai 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 13, miercuri, 21 mai 1869, p. 49, la rubrica *Politica*, semnat: „H“. A fost reprodus după ziar.

Articolul la care face referință B. P. Hasdeu se intitulează *Încă un român jertfit pentru un prusian* și este semnat Gr. V[ulturescu] (pp. 49–50). Replica dată intruziunii voinței și bunului plac german în treburile armatei naționale constituie începutul unei campanii antiprusiene și (implicit) antidinastice ce va cauza, în cele din urmă, interzicerea publicației.

Discursul maiorului Radu Mihai este publicat în numărul următor al ziarului (I, nr. 14, 24 mai 1869, p. 54), sub titlul: *„Interpelațiunea d-lui Radu Mihai în chestiunea căpraruului prusian, Adunarea Deputaților, 20 mai [1869]“*.

19

București, 22 mai 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 14, vineri, 23 mai 1869, la rubrica *Politica*, p. 57, semnat: „H“. A fost reprodus fragmentar (fără partea finală) de Mircea Eliade în *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 176-179, cu titlul [*Răspuns la Mesagiul*]. Este inclus, integral, cu titlul [*Ieri o delegațiune...*], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 47-49. Textul s-a transcris după ziar.

Prin comentariul său asupra mesajului Tronului, B. P. Hasdeu creează o multiplă suspiciune: între Adunarea Deputaților și ministrul de Interne, între ministrul de Interne și Rege, între Rege și Camera Deputaților.

Cea de a doua parte a foiletonului aduce lumini asupra viziunii ziaristului în chestiunea evreiască.

Dorind ca nici un străin, indiferent de originea lui, să nu obstrucționeze procesul de dezvoltare al țării, el e capabil de mari sacrificii spre a înlesni plecarea celor care au venit deja aici, ilegal, în țările lor sau în țara pe care vor să și-o edifice (cazul evreilor).

Se face mult caz de intoleranța românilor din a doua jumătate a secolului trecut față de străini, uitându-se să se observe fenomenul contemporan similar, cu mult mai aspru, de închidere a granițelor de către toate statele civilizate ale Europei de apus, eventualilor dornici de a emigra acolo.

20

București, 22 mai 1869

Se publică în *Traian*, duminică, 25 mai 1869, p. 57, la rubrica *Politica*, semnat: „H“. A fost reprodus după ziar.

Reflecțiile lui B. P. Hasdeu au fost prelejuite de intervenția lui Mihail Kogălniceanu în ședința Camerei Deputaților din 2 mai 1869, comentată și ea, alături de articolul politic, în fruntea ziarului, sub titlul: *Cestiunea israelită*. În esență, M. Kogălniceanu - „fără ca să fie aceasta la ordinea zilei - declară că va vorbi despre israeliți“. „La noi - spune el - cestiunea n-a fost niciodată religioasă, ca în Spania. Năvălirea evreilor în țară, între anii 1834-1845, adică nu a tuturor, ci numai a celor fără știință și fără bani, a îngrijat oarecum spiritele din punctul de vedere economic; Europa însă n-o înțelege aceasta. Ea ne atribuie intoleranța religioasă. Cată s-o liniștim. Cestiunea fiind gravă, guvernul nu se crede singur în drept s-o rezolve. El vrea să-l ajute presa, opiniunea publică, etc. Sunt unii ebrei, ce nu trebuie excluși de la participarea drepturilor acordate de Constituțiune, anume cei spanioli sau cei născuți în țară. Așadară, Camera este rugată să numească o comisiune, care să studieze cestiunea, fără ca aceasta să se mai discute astăzi, ci mai târziu“ (p. 57).

În ce privește broșura încriminată, ea se intitulează *Die Einheit Rumäniens, oder die Lösung die Donaufrage*, von einem Rumänen, Paris, Imprimerie generale de Ch. Lahure, Rue de Fleurs, 9, 1869. Ea este

recenzată, evident critic, sub forma unei scrisori, nesemnate, trimise din Braşov, intitulată *Unirea României cu Ungaria* (p. 57).

În locul semnăturii figurează un Δ (delta magic).

21

Bucureşti, 27 mai 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 16, miercuri, 28 mai 1869, la rubrica *Politica*, pp. 61-62, sub semnătura: „H”. E reprodus, integral, sub titlul [*Dreptatea de la Iaşi...*], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 49-52. Textul a fost transcris după ziar.

Polemica lui B. P. Hasdeu cu Armand Levy asupra chestiunii evreieşti evidentiază, pe de o parte, detaşarea savantului de impulsurile subiective, iar pe de alta, superioritatea sa totală în plan spiritual, ceea ce-i permite să-şi domine adversarul, într-o spumoasă punere la punct ironică.

22

Bucureşti, 31 mai 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 17, duminică, 1 iunie 1869, pp. 65-66, la rubrica *Politica*, semnat: „H”. E republicat, integral, în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul Traian...*, pp. 53-57, sub titlul [*Ţinem mult a constata aici...*]. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Aici şi mai departe, B. P. Hasdeu transformă ziarul într-o tribună de luptă împotriva tuturor celor care încearcă, indiferent de modalitatea îmbrăţişată, să distrugă marele vis al românilor: Unirea. Pentru menţinerea neştirbită a acestui act capital, savantul a săvârşit fapte ce li s-au părut multora nefireşti, ca de pildă schimbarea numelui revistei *Din Moldova*, în *Lumina*, decizerea de votul împotriva venirii regelui Carol, condamnarea lui Cuza şi aprobarea răsturnării de la 2 Mai 1866 ş.a.

În privinţa neregulelor săvârşite de Compania Strussberg în împrejurimile Slatinei, ziarul publică, sub titlul *Dictatura prusiană*, o relatare de la Sena, semnată Al. Sihleanu, prin care se dă glas revoltei a „162 onorabili judeţeni de la Olta”.

Raportul aceluiaşi Al. Sihleanu, publicat sub titlul *Terorismul electoral*, înfăţişează întâi Senatului îi apoi cititorilor ziarului *Traian* (pp. 67-68), samavolniciile electorale săvârşite în judeţele Argeş şi Muscel, asupra cărora B. P. Hasdeu doar atrage atenţia în foiletonul politic.

23

Bucureşti, 3 iunie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 18, miercuri, 4 iunie 1869, p. 69-70, la rubrica *Politica*, semnat: „H”. E inclus, integral, cu titlul [*Şedinţa de duminică a Adunării Deputaţilor...*], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 57-60. Textul s-a reprodus după ziar.

Într-o scrisoare pe care I. Lapedatu, pe atunci „studinte în litere, stipendist al Societăţii Transilvania”, o trimitea din Paris, ziarului *Traian*,

la 8 iunie 1869, îl numea pe B. P. Hasdeu, „cap redactore al ziarului *Traian*” și membrul „comitetului societății Transilvania”.

O știre din revista *Familia* de la Pesta, inserată la rubrica „Varietăți” ne lămurește, peste ani, asupra conducerii ziarului și ne lasă o idee despre răsunetul pe care patriotismul fierbinte al savantului vizionar al marii uniri l-a avut îndeosebi în sufletele românilor din Transilvania. O reproducem ca pe un important document de epocă:

„*Traian*. În fine, a apărut la frații noștri de dincolo un ziar care întru toate e la înălțimea misiunii sale. Înțelegem ziarul *Traian*, apărut de curând la București, și care va ieși regulat de trei ori într-o săptămână. Numele redactorului nu e semnat pe ziar, dar pe baza unei scrisori particulare, putem să spunem că acela e celebrul nostru bărbat de litere, d[omnul] B. P. Hâjdeu, ceea ce se și cunoaște numaidecât din ingeniozitatea și eleganța stilului, ce caracterizează acest ziar. Gratulăm redacțiunea că a deschis coloanele ziarului său și pentru lucrări literare originale. Până acum, ziarele politice din România desconsiderau literatura națională și artele frumoase și nu le consacrau nici un locșor în coloanele lor. Ziarul *Traian* este cel mai dintâi în România care poartă cu demnitate pe fruntea sa numirea de « politic și literar ». Îi dorim, dară, din toată inima succes bun, și îl recomandăm atențiunii on[oraților] cititori, cu atât mai vârtos, căci noul ziar promite a se ocupa mult de cestiunea românilor de dincoace de Carpați” (p. 72).

Foiletonul dezvăluie, între altele, atât împrejurările în care a fost redactată „Darea de seamă a majorității deputaților ai Camerei dizolvate”, cât și pe autorii ei, care au fost B. P. Hasdeu și G. Chițu; C. A. Rosetti contrasemnând fără să contribuie la elaborarea „dării de seamă”. Pe de altă parte, Cronică politică de față reprezintă prima distanțare netă a lui B. P. Hasdeu de Ioan Brătianu, sub patronajul căruia se pare că s-a înființat ziarul. El constituie cel dintâi foileton al poziției independente față de toți a lui B. P. Hasdeu și a grupării din jurul ziarului *Traian*.

24

București, 7 iunie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 19, duminică 8 iunie 1869, p. 73, la rubrica *Politică*, nesemnăt. Este republicat, integral, cu titlul [*Parlamentul, după ce și-a isprăvit...*], în antologia B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”*..., pp. 60-62. Textul s-a transcris după ziar.

După cum se poate constata, atacurile lui B. P. Hasdeu împotriva lui M. Kogălniceanu sporesc în intensitate și amploare, ziaristul concentrându-și aproape întreg efortul în a-l ridiculiza, persifla și învinui de tot răul din țară pe omul politic, ministru de Interne.

Foarte interesantă ni se pare afirmația autorului că i-ar cunoaște pe toți transilvănenii din țară. Deși la început a tunat împotriva corifeilor Școlii Ardelene (a se vedea studiul *Pierit-au dacii?*), ulterior - în special după căsătoria cu Iulia Faliciu - el îmbrățișează cu cea mai mare căldură nu numai personalitățile transilvănene aflate dincoace sau dincolo de munți ci însăși cauza Ardealului, devenind unul dintre cei mai fervenți luptători pentru marea unire.

25

Pentru Adunarea Națională [1]

Apare în *Traian*, I, nr. 19, duminică 8 iunie 1869, pp. 74–75, semnat: „Hăjdeu“. Este reprodus integral, de Mircea Eliade, cu același titlu, în ediția B. P. Hasdeu *Scrieri literare, morale și politice...*, tom. II, pp. 180–182. E inclus, integral, cu titlul *Pentru Adunarea Națională [I]*, în antologia B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 62–64. Textul a fost transcris după *Traian*.

Este una dintre cele mai ferme profesii de credință publicată de către autor, în care își definește cu limpezime independența sa și a ziarului față de toate orientările și partidele politice și-și precizează atitudinea clară în privința unității naționale.

Afirmările de aici se regăsesc, altfel formulate, în cuprinsul întregii publicistici politice a savantului.

Singurul lucru care ni se pare nereal îl constituie mărturisirea lui B. P. Hasdeu că *România* ar fi fost organul lui Anastasie Panu. După opinia noastră (a se vedea lucrarea B. P. Hasdeu sau *Setea de absolut. Tumultul și misterul vieții*, Editura Vestala, București, 2001), afirmația este conjuncturală. Ziaristul invoca un nume de prestigiu (cunoscut pentru ideile unioniste), care nu se mai putea pronunța, pentru a anihila învinuirile ce-i erau aduse de *Adunarea Națională*. În fapt, revista fusese susținută material și moral de Alexandru Hăjdeu.

26

București, 11 iunie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 20, miercuri, 11 iunie 1869, pp. 77–78, la rubrica *Politica*, semnat: „H“. E republicat, integral, cu titlul [*Astăzi este aniversarea revoluțiunii...*], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 67–71. Textul s-a reprodus după ziar.

Spre a nu lăsa impresia de despotism în afirmații și de intoleranță față de crezul și opiniile altora, B. P. Hasdeu inserează în același număr, la rubrica intitulată „Correspondență“, nesemnat, următorul anunț ieșit clar de sub pana sa: „Oricine se crede atacat în coloanele lui *Traian*, are dreptul cel mai necontestabil de a răspunde. Nu vom fi noi aceia cari să refuzăm vreodată această justă reparațiune, fără a căuta cătuși de puțin la divergența opiniei antagonistului, ci numai la modul de a o exprima în marginea «urbanității», zeitatea de formă a ziarului nostru, precum «românismul» și «democrația» sunt zeitățile de fond (p. 79). Era, în fapt, o profesiune de credință, pe care redactorul publicației o va onora întreaga viață.

27

București, 12 iunie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 21, vineri, 13 iunie 1869, p. 81, la rubrica *Politica*, semnat: „Hăjdeu“. Textul a fost transcris după ziar.

Dizolvarea Senatului, la care se face aluzie, fusese cerută de miniștrii, secretari de stat: Dimitrie Ghica, M. Kogălniceanu, A. G. Goleșcu, B.

Boerescu, și Al. Crețescu sub motivul lipsei de „autoritate morală” și „prestigiu” din partea respectivului forum național. Regele validă propunerea la 9 iunie 1869.

În articolul *Dizolvarea Senatului* (pp. 81-83), G. Missail analizează pe larg cauzele reale care au dus la actul pecetluit de decretul domnesc.

28

București, 14 iunie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 22, duminică 15 iunie 1869, p. 85, la rubrica *Politica*, sub semnatura: „H”. Este reprodus, fragmentar, de Mircea Eliade în vol. B. P. Hasdeu, *Scriseri literare, morale și politice...*, tom. II, pp. 182-185, sub titlul: [*Complotul D[omnu]lui Cogălniceanu*]. E inclus, fragmentar, cu titlul [„*Monitorul Oficial*” de astăzi...], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 71-73. Textul a fost transcris după ziar.

Găsind în frazele esențiale ale anunțului din *Monitorul Oficial* (comentat la începutul revistei politice din 14 iunie 1869) formularea ideală a uneia dintre aspirațiile sale cele mai intime - dărâmarea tiraniei și a monarhiilor (inclusiv a celei românești, satirizată vehement în paginile ziarului *Traian*), B. P. Hasdeu va reproduce pasajul citat în chiar fruntea numerelor următoare ale publicației (I, nr. 23-27, 18-29 iunie 1869, pp. 89, 93, 97, 26).

Monarhiile și boierii lacomi sau guvernele despotice, impilatoare ale popoarelor - în rândul cărora includea evident și guvernul Ghica-Kogălniceanu, precum și pe toți adversarii din partida conservatoare românească - cunosc, nu numai aici, o vehementă condamnare din partea autorului aristocrat rasat și demopcrat de suflet.

29

Pentru Adunarea Națională [2]

Apare în *Traian*, I, nr. 22, duminică, 15 iunie 1869, p. 87, sub semnătura: „Hăjdeu”. E republicat, integral, cu titlul *Pentru Adunarea Națională [II]*, în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 73-75. Textul a fost reprodus după ziar.

Textul reprezintă una dintre autocaracterizările fundamentale ale autorului privind configurația sa caracterologică și intransigența de opinii. Interesantă ni se pare și nuanțarea pe care B. P. Hasdeu ține să o facă asupra evoluției personalității sale de la impulsivitatea și violența tineretii la seninătatea și calmul maturității.

Curioasă e afirmația publicistului că, în 1860, ar fi fost „tânăr de 24 de ani”. Declarația se adaugă mărturisirilor privitoare la nașterea sa în 1836, ce contrazic data oficială extrasă din mitrica bisericii din Cristinești (1838). A se vedea întreaga expunere a problemei în *B. P. Hasdeu sau Seta de absolut. Tumultul și misterul vieții*, Editura Vestala, București, 2001.

Seria mărturisirilor lui B. P. Hasdeu din articolele replici aduc importante dezvăluiri nu numai asupra vieții, formației și personalității sale, ci și a altora. În cazul de față asupra lui V. A. Urechia.

30

București, 17 iunie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 23, miercuri, 18 iunie 1869, p. 89, la rubrica *Politica*, sub semnătura: „H“. E republicat, integral, cu titlul [*Să spunem dintâi ceea ce este...*], în vol. *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 75-77. Textul a fost transcris după *Traian*.

Întreaga înșiruire a zvonurilor cu titlul „se zice“ este, evident, insinuantă. E o dorință pe care gazetarul și-o ascunde în spatele impersonalului „se zice“.

Partea a doua a foiletonului dezvoltă ideea – prezentă de-a lungul întregii publicistici politice hasdeene – că evenimentele din țară sunt rodul efectiv al intervențiilor oculte străine.

Bănuiala de trădare a intereselor naționale și de distrugere voită a valorilor românești – din interese mercantile meschine – transpare din aproape toate articolele sale.

31

București, 19 iunie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 24, vineri, 20 iunie 1869, p. 93, la rubrica *Politica*, semnat: „H“. E republicat, integral, cu titlul [*Este ceva grozav, ce nu se vede...*] în vol. *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 77-78. Textul s-a transcris după ziar.

Spre a nu lăsa vreun dubiu asupra faptului că versurile înscrise în finalul cronicii politice din 19 iunie 1869 îi aparțin lui Cezar Bolliac (prieten și apoi dușman politic), B. P. Hasdeu inserează în fruntea următorului număr al ziarului *Traian* (I, nr. 25, duminică, 22 iunie 1869, p. 97), următorul *Avis important*: „Fiindcă unii n-au înțeles destul de bine din numărul trecut, de cine anume să fie versurile

«Vă uniți cu Ungaria

Suntem frați în vitejie

Din Atila și Traian!...»

ne credem datori a lămuri că ele sunt proprietatea cea mai necontestabilă a [omnului] lui Cezar Bolliac, fiind scrise la Segedin, în 1849, pe când petrecea în tabăra ungurească, și publicate la Paris, în 1857, între poeziile așa-numite «naționale», sub titlul *Chemarea*“.

Spre a-i face o atmosferă proastă lui M. Kogălniceanu – sau poate pentru că realmente credea așa – B. P. Hasdeu insinuează că plecarea ministrului de Interne în străinătate, chipurile în concediu, ar avea ca țintă obținerea aprobării pentru o dictatură personală.

Foiletonul are profunde accente literare, sugerând cu adevărat atmosfera terifiantă din prajma stingerii unui ins sau a unei colectivități. .

32

Jidovii în Transilvania

Se publică în *Traian*, I, nr 24, 20 iunie 1869, p. 95, semnat: „H“. Textul a fost reprodus după ziar.

Nu este prima dată, când B. P. Hasdeu utilizează în argumentarea sa afirmațiile unor adversari ai românilor, care îi susțin demonstrațiile. Este și cazul scurtei consemnări adnotate.

33

București, 21 iunie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 25, duminică, 22 iunie 1869, pp. 97-98, la rubrica *Politica*, semnat: „H“. E republicat, integral, cu titlul [*„Adunarea Națională“ a descoperit, în fine...*], în antologia B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“*..., pp. 79-81. Textul s-a transcris după *Traian*.

Preocupat de apărarea țării printr-o armată puternică, bine echipată și nutrită, autorul revine ori de câte ori găsește prilejul spre a aduce în atenția opiniei publice îngrijirea subumană a militarilor din tabăra de la Furceni. Articolul se înscrie într-o amplă serie de incriminări la adresa guvernului și, evident, a Domnitorului pentru desconsiderarea și jignirea armatei române.

34

București, 26 iunie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 26, vineri, 27 iunie 1869, pp. 101-102, la rubrica *Politica*, semnat: „H“. E republicat, integral, cu titlul [*„revistele“ noastre trecute...*], în antologia *Publicistică din ziarul „Traian“*..., pp. 81-86. Textul a fost reprodus după ziar.

Înjosirea drapelului național în fața steagului austriac va fi invocată de aici înainte în numeroase articole politice de către B. P. Hasdeu, drept una dintre cele mai grave ofense aduse de guvernul Kogălniceanu-Ghica prestigiului țării.

Articolul anunțat despre Compania Dunăreană e publicat, într-adevăr, în același număr (pp. 102-103), cu titlul *Societatea vapoarelor austriace pe Dunăre*, semnat: I. Ionescu.

35

București, 29 iunie / 11 iulie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 27, duminică, 29 iunie 1869, p. 105, la rubrica *Politica* semnat: „H“. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Evocând figura lui La Fayette care, proclamând, de la tribuna Adunării Naționale a Franței, dreptul „omului de a rezista la opresiune“, B. P. Hasdeu pledează, în fond, pentru libertate și, implicit, pentru independență.

Pe acest fundal, el respinge categoric ridicarea unei statui lui Guttenberg la București și evidențiază, o dată mai, mult rolul lui Neagoe Basarab în crearea tiparului românesc. Ideea vechimii tipăriturilor românești e dezvoltată cu argumente istorice în *Traian: Un tezaur de typo-xilografie românească de pe la 1550* (I, nr. 18, miercuri, 4 iunie 1869, p. 72; nr. 20, miercuri 11 iunie 1869, p. 80; nr. 23, miercuri, 18 iunie 1960, p. 92 și nr. 27, duminică 29 iunie 1869, p. 107).

36

București, 2/14 iulie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 28, miercuri, 2 iulie 1869, pp. 109-110, la rubrica *Politica*, semnat: „H“. E reprodus, integral, cu titlul [*Asupra „revistei“ noastre de astăzi...*], în antologia B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“*..., pp. 90-94. Textul s-a transcris după ziar.

Articolul evidențiază un fapt mai puțin recunoscut de presa vremii, și anume: puterea de anticipare a viziunilor politice hasdeene.

Din fericire, proiectul prusaco-maghiar nu s-a realizat datorită opoziției celorlalte puteri europene, dar el s-a materializat la nivelul înțelegerilor bilaterale inițiale.

O chestiune cu totul curioasă o constituie contradicția în care cade B. P. Hasdeu. Pe de o parte, el respinge străinismul și înstrăinarea (intruziunea forțelor oculte în treburile țării), iar pe de altă parte, prevede cu simpatie o eventuală penetrare în România a unor figuri de prestigiu sau a unor elemente din țările latine.

37

București, 4/16 iulie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 29, vineri, 4 iulie 1869, pp. 113-114, la rubrica: *Politica*, semnat: „H“. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Pentru a confirma opinia lui B. P. Hasdeu cu privire la importanța învățării limbii grecești pentru un filolog, trimitem la corespondența sa cu Iulia-flică, plină de îndemnuri stăruitoare privind însușirea, cu buni profesori, a acestei limbi clasice cheie.

Adevărurile istorice invocate de savant sunt însă peremptorii. Dacă nu s-ar fi ajuns la situații limite, nu ar fi putut izbucni revoluția lui Tudor Vladimirescu!

38

București, 6/18 iulie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 30, duminică, 6 iulie 1869, p. 117, la rubrica *Politica*, semnat: „Hăjdeu“. E republicat, integral, cu titlul [*Există o mișcare instinctivă...*], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“*..., pp. 95-96. Textul a fost transcris după ziar.

Articolul dă glas uneia dintre acțiunile că răsunetul cel mai larg inițiate de B. P. Hasdeu în paginile ziarului *Traian*, acțiune pe care o va susține și populariza prin toate mijloacele până la înfrângerea Franței în războiul

din 1871, când savantul își dă seama că fără sprijinul și prezența celei mai strălucite reprezentante a latinismului un asemenea congres nu ar avea nici o șansă de izbândă.

Dincolo, însă, de aspectele politice dezbatute, articolul dezvăluia într-o formă cristalină una dintre ideile de bază ale filosofiei istoriei a autorului.

39

București, 8/20 iulie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 31, miercuri, 9 iulie 1869, pp. 121-122, la rubrica *Politica*, semnat: „Hajdeu“. E reprodus, fragmentar, de Mircea Eliade în ediția B. P. Hasdeu *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 185-189 cu titlul [*Un congres pan-latin la Paris*]. Integral, este publicat în B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 96-100, sub titlul [*În numărul trecut noi am propus...*]. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Spre a completa viziunea românilor asupra lui Napoleon, ilustrată în cronică politică din fruntea ziarului, B. P. Hasdeu publica imediat după comentariile politice datate „București 8/20 iulie 1869“, în cadrul rubricii *Poporul*, sub titlul *Napoleon cel Mare și Franța în poezia poporană a românilor* (p. 122), textele integrale ale celor două cântece istorice populare: *Cântecul lui Bonaparte, după cum se cântă în Basarabia* („din colecțiunea d[omnu]lui B. P. H[asdeu]“) și *Cântecul lui Bonaparte, după cum se cântă în Transilvania* („din colecțiunea d[omnu]lui M[iron] Pompiliu“). Textele respective pot fi regăsite în vol. V, tom I al seriei B. P. Hasdeu, *Opere*.

După cum se vede, ideea „congresului pan-latin la București“ devine un leit-motiv al publicisticii hasdeene. Ea va da substanță – într-o multiplă orchestrare – articolelor gazetarului până la războiul franco-german, încheiat cu catastrofa franceză.

40

București, 11/23 iulie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 32, vineri, 11 iulie 1869, pp. 125-126, la rubrica *Politica*, semnat: „Hajdeu“. E republicat, integral, în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 101-105, sub titlul [*Ni se trimite din Belgrad...*]. Textul a fost transcris după ziar.

Reproducând in extenso, în paginile ziarului *Traian*, discursul Regentei Princiare Sârbe cu prilejul încheierii sesiunii Marii Adunări Naționale Constituante, e clar că B. P. Hasdeu dorea să dea o pildă contemporanilor săi și în primul rând Guvernului de ce minuni politice poate să facă un popor vecin prin unire, prin călăuzirea conform legilor tradiționale și mai ales prin acordul și înțelegerea perfectă între Tron și Reprezentanța Națională.

De altfel, el evidențiază cu italice ceea ce considera a fi mai important, constituind un model pentru români.

În partea a doua a articolului, savantul dă încă o dată dovadă de perspicacitatea previziunilor sale. Franța își va schimba, într-adevăr, atitudinea față de Prusia, ajungând, în cele din urmă, la conflict militar cu ea.

41

[Noi n-am vorbit...]

Apare în *Traian*, I, nr. 32, vineri, 11 iulie 1869, p. 128, semnat: „H“. Textul a fost reprodus după ziar.

Furat de atitudinea sa anticospopolită și mai ales de ostilitatea față de intruziunea străinilor din anturajul casei regale, în treburile țării sau de pomirea față de bănuita ploconală a guvernului în fața curții de la Viena, autorul vede peste tot o profuziune a străinismului. Evident, B. P. Hasdeu are dreptate când afirmă că artiștii români ar fi pictat cu mai multă simțire națională scenele rustice sau peisajele față de care Preziosi și Szatnari își iau o instinctivă distanțare.

Relatarea asupra deschiderii salonului de artă îmbracă haina pamfletului politic.

Întrucât ecourile din presă sunt total nefavorabile, scriitorul se rezumă să alăture câteva extrase concordante cu viziunea sa.

Printr-un asemenea procedeu el dă articolului o percutanță cu mult mai puternică decât dacă și-ar fi expus direct opiniile.

42

București, 12/24 iulie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 33, duminică, 13 iulie 1869, pp. 129-130, la rubrica *Politica*, semnat: „Hajdeu“. E republicat integral, cu titlul [*Vrând-nevrând, sîntem siliți a intra în vorbă...*], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“*..., pp. 105-109. Textul s-a transcris după *Traian*.

Nici o problemă nu a fost susținută cu mai multă căldură de către B. P. Hasdeu – el însuși venind din afara fruntariilor țării – ca aceea a românilor de dincolo de granițele vremelnice. Dovadă și înflăcărata pledoarie din articolul de față. A se acorda imediat și fără nici un act birocratic cetățenia română tuturor celor născuți români pe toate meridienele i se părea autorului actul cel mai firesc cu putință și cea mai elementară respectare a Constituției.

Partea a II-a a articolului dezvăluie surprinzătoare cunoștințe matematice la B. P. Hasdeu, pe care le utilizează în sens metaforic spre a descifra tainele personalității lui M. Kogălniceanu.

43

[Mareșalul Serrano...]

Apare în *Traian*, I, nr. 33, duminică 13 iulie 1869, p. 132, nesemnat. Textul a fost reprodus după ziar.

Deși evocă întâmplări străine – prezentate drept curiozități incredibile – cele două notații, publicate la rubrica *Varietăți*, sunt pline de insinuări

la adresa corupției, avidității de bani și a lipsei de principii a membrilor guvernului.

E vizat, în primul rând, M. Kogălniceanu – a cărui partid e creat și susținut de voința și bunul său plac. Implicite, se aduc elogiile partidelor de principii cum se vroia a fi și gruparea condusă de B. P. Hasdeu.

44

București, 16/28 iulie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 34, miercuri, 16 iulie 1869, pp. 133-134, în cadrul rubricii *Politica*, semnat: „Hajdeu“. Textul a fost reprodus după ziar.

După cum se poate observa și din cuprinsul acestei cronici politice, ideea uniunii pan latine propuse de B. P. Hasdeu plutea în aer. Propunerea creării unei confederații orientale multinaționale fără liant etnic, îi accentuează pledoariile pentru congresul pan latin și pentru unirea popoarelor romanice; iar apariția unui articol cu idei similare la Torino îi întărește credința în justetea punctului său de vedere, făcându-l să se dedice cu și mai mare abnegație luptei pentru coeziunea popoarelor de origine latină.

Articolul aduce nuanțări interesante și în privința atitudinii sale față de populația israelită. Toleranța poporului român, pe care a subliniat-o într-un discurs celebru, publicat și sub formă de carte, se manifestă și în comportamentul, ideile și viziunea savantului. Ceea ce nu putea admite era camăta și monopolul comercial instaurat de evrei, nu numai în România, ci în toată Europa Centrală și de Sud-Est.

Un fapt demn de remarcat în cadrul foiletonului adnotat îl constituie configurarea spațială a întinderii etnice românești, într-o formulare ce trece ad-litteram în celebra *Doină* eminesciană. Sunt dovezi că poetul național a citit în profunzime publicistica hasdeeană, din care s-a inspirat nu o dată.

45

București, 18/30 iulie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 35, vineri 18 iulie 1869, p. 137, în cadrul rubricii *Politica*, semnat: „Hajdeu“. E republicat, fragmentar, cu titlul: [*Franța și România*], de Mircea Eliade, în ediția B.P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 189-192. Tot fragmentar, e republicat, cu titlul [*„Monitorul Oficial“ începe...*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 109-112. De remarcat că în ediția de la Chișinău foiletonul e datat greșit „București, 17/29 iulie 1869“. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Pamflet strălucit. Una din culmile până la care putea fi înălțat artisticeste foiletonul politic, de către B. P. Hasdeu. Sintagma „trebuința de repaus“ – orchestrată în diverse note satirice – se pare că i-a atras atenția tânărului Eminescu, care o va relua în celebra „nevoie de repaus“ din *Luceafărul*. Eventualitatea citirii articolului lui B. P. Hasdeu de către

Eminescu e întărită de faptul că în același număr (p. 140) găsim publicat anunțul „cercului literar Orientul”, prin care erau comunicate comisiile însărcinate „să facă, în lunile iulie și august, excursiuni în părțile Daciei și să culeagă tot ce vor putea din ceea ce se atinge de literatura poporană: poezii, basme etc.” M. Eminescu era repartizat în Comisia „pentru Moldavia”, alături de Basarab și V. Dimitrescu.

E clar că decizerea autorului de opinia ziaristului francez, în privința lui Carol de Hohenzollern, e pur formală. Ceva mai târziu o va exprima el însuși încă și mai tăios.

46

Municipalitatea din Iași

Se publică în *Traian*, I, nr. 35, vineri, 18 iulie 1869, p. 138, la rubrica *Revista ziarelor*, nesemnăt. Textul a fost transcris după *Traian*.

Libertatea de a alege candidați din opoziție în Consiliul municipal Iași i se pare autorului a fi fost posibilă numai datorită lipsei din țară a lui M. Kogălniceanu, ministrul de Interne.

E limpede că B. P. Hasdeu încearcă pe toate căile, printr-o diabolică orchestrare a materialelor ziarului, să-l înțepe continuu pe M. Kogălniceanu. Toate relele din țară i s-ar datora – în viziunea pătimasă a autorului – doar lui!

47

Românii de peste Carpați

Apare în *Traian*, I, nr. 35, vineri, 18 iulie 1869, p. 138, la rubrica *Revista ziarelor*, nesemnăt. Textul s-a reprodus după ziar.

Se vede și din articolul de față că B. P. Hasdeu folosește tehnica citării diveselor publicații spre a-și întări afirmațiile din propriile foiletoane sau spre a le utiliza ca pretexte de reluare a unor idei la care ține.

Nici un citat reprodus de B. P. Hasdeu nu este întâmplător!

48

Partide române

Se publică în *Traian*, I, nr. 35, vineri, 18 iulie 1869, p. 138, la rubrica *Revista ziarelor*, nesemnăt. Textul a fost transcris după *Traian*.

Nou prilej pentru B. P. Hasdeu de a arăta fragilitatea „partidelor omului”, care „se duc”, precum cel al lui Francisc Deak din Ungaria. (A se vedea articolul [*Mareșahul Serrano*].) Pledoarie pentru perenitatea partidelor de principii, sprijinite pe voința națiunii.

49

Percepțiunea în București

Apare în *Traian*, I, nr. 35, vineri, 18 iulie 1869, p. 138, la rubrica *Revista ziarelor*, nesemnăt. Textul s-a reprodus după ziar.

50

[Când o idee mare...]

Se publică în *Traian*, I, nr. 35, vineri, 18 iulie 1869, p. 140, la rubrica *Varietăți*, fără titlu, nesemnat. Textul a fost transcris după *Traian*.

Articolul îi aparține clar lui B. P. Hasdeu, fiind scris dintr-un impuls fierbinte împotriva „prietenului” său V. A. Urechia, care încerca să-și aroge întâietatea lansării ideii congresului pan latin.

51

București, 19/31 iulie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 36, duminică 20 iulie 1869, p. 141, la rubrica *Politică*, semnat „H”. E republicat, integral, în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 112-113, cu titlul [*Din ce în ce mai nemțește...*]. S-a reprodus după *Traian*.

Recapitulare a tuturor capetelor de acuzare împotriva guvernului M. Kogălniceanu-D. Ghica, care au constituit substanța foiletoanelor politice publicate de B. P. Hasdeu de la apariția ziarului *Traian*. Rechizitoriu cu caracter, evident, mai general împotriva tuturor celor care acționează împotriva intereselor țării, cântând în strună și poloconindu-se în fața străinilor.

Spre a-și susține afirmațiile din prezentul foileton politic, privitoare la invaziunea maghiară de la Cheia și Predeal, B. P. Hasdeu publică în același număr și pe aceeași pagină, sub titlul *Invaziunea maghiară*, trei relatări concludente din *Românul* și *Monitorul Oficial*.

52

București, 23 iulie/4 august 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 37, miercuri, 23 iulie 1869, p. 145, la rubrica *Politică*, semnat: „H”. E republicat, integral, în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 116-117, cu titlul [*Mai întâi de toate, atragem cea mai serioasă atenție...*]. S-a reprodus după *Traian*.

Spre a sublinia ofensa adusă țării la Giurgiu, B. P. Hasdeu reproduce cu verzale, în fruntea numerelor următoare ale ziarului (I, nr. 38, 25 iulie 1869 și I, nr. 39, 27 iulie 1869), sub titlul *Nemții și românii*, pasajul din *Correspondența din Giurgiu* relativă la comportamentul lui „Ignatiu Steiner, agentul vapoarelor din Giurgiu”.

Foarte important pentru înțelegerea, atât a antimonarhismului, cât și a pan-latinismului savantului, ni se pare textul publicat cu verzale în frontispiciul nr. 37 al ziarului: „Se zice că peste puțin M. S. Regina Portugaliei va sosi la București.

Dacă ar fi numai o principesă - fie din orșicare dinastie, princiară, ducală, regească sau chiar imperială, - noi am tăcea, stindardul nostru excluzând o admirațiune nemotivată pentru capetele [în]coronate.

Fiind însă în cesiune anume o țară latină, o scumpă soră a națiunii române, ne grăbim a anunța faptul, îndemnând pe toți românii a ieși întru întâmpinarea augustei oaspe, ca semn de iubire pentru frații noștri din Portugalia“.

Antimonarhismul pălește în fața pan-latinismului!

Maiorul Radu Mihail publică, într-adevăr, în același număr al ziarului articolul *Cine a făcut lagărul de la Furceni* (pp. 145-146).

53

[Un nu știm ce cotidian...]

Apare în *Traian*, I, nr. 37, 23 iulie 1869, p. 148, la rubrica *Varietăți*, nesemnat. E republicat integral în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, p. 118, cu titlul *Varietăți*. Textul s-a reprodus după *Traian*.

Replica reprezintă o continuare a articolului [*Când o idee mare...*] (*Traian*, I, nr. 35, vineri 18 iulie 1869, p. 140). Paternitatea e probată nu numai de conținutul propriu-zis al articolului, în cuprinsul căruia B. P. Hasdeu își argumentează apartenența ideii și țelurile înalte pe care le întrevede congresului pan latin parizian, dar și prin expresia evidențiată cu aldine: „Nihil sine Urechia“, ce revine în numeroase articole semnate cu numele propriu sau cu pseudonime clar însușite.

54

București, 25 iulie/6 august 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 38, vineri, 25 iulie 1869, p. 149, la rubrica *Politică*, semnat: „H“. E republicat, integral, sub titlul [*A înregistra insulte peste insulte...*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 119-120. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Articolul de față susține și completează ideea dezvoltată în Parlament și în presă, de către B. P. Hasdeu, în virtutea căreia românii din afara granițelor țării trebuie să aibă același regim cu toți românii pământeni. Ei nu trebuie tratați ca străini și nu ar trebui să existe o așa de complicată procedură de împământenire.

Studiul lui G. Missail apare în același număr al ziarului, sub titlul *O mare cestiune națională. Extradiziunea* (pp. 149-150).

55

București, 27 iulie/8 august 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 39, duminică, 27 iulie 1869, p. 153, la rubrica *Politică*, semnat: „H“. E reprodus, integral, cu titlul [*Exemplul slavilor*], de Mircea Eliade, în ediția B.P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 193-195. A fost republicat, integral, în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 120-121, sub titlul: [*Domnii miniștri revin...*] unde este greșit datat: „București, 26 iulie/7 august 1869“. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Articolul lui M. Kogălniceanu, invocat în cronică politică, se intitulează *Convențiunea austro-maghiară* și a apărut în ziarul *Epoca*, nr.

1, 4 iulie 1865. El este reprodus de B. P. Hasdeu în nr. 39 (27 iulie 1869, pp. 156-154) și nr. 41 (1 august 1869, pp. 161-162) al ziarului *Traian*.

Evenimentele politice din Europa și mai ales cele din țările vecine îi oferă lui B. P. Hasdeu - nu numai în cadrul foiletonului aici adnotat - prilejul reluării ideilor sale de bază: pan-romanitatea și românismul.

Realizările celorlalte popoare, privite cu admirație, sunt invocate ca modele de urmat de către guvernul român.

56

București, 29 iulie/10 august 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 40, miercuri, 30 iulie 1869, p. 157, la rubrica *Politica*, semnat: „Hajdeu“. Textul s-a transcris după ziar.

Articolul lui V. A. Urechia, anunțat în finalul foiletonului politic, apare în numărul următor al ziarului (41, vineri 1 august 1869, p. 164), cu titlul: *Triumful nemților denunțat de domnul V. A. Urechia. Lovirea dată Societății Române de Arme, Gimnastică și Dare la Semn, pentru a patrona pe cea nemțească de Tir, Protest către opiniunea publică*, în cadrul rubricii ad-hoc înființate: *Societățile Române*.

Protestul era semnat de V. A. Urechia, în calitate de președinte, și contrasemnat de C. F. Robescu, (secretar), Emil Costinescu, Radu Mihai, I. Zira, Mețu, I. Cocorescu, Petrino și N. Voinescu.

57

București, 31 iulie/12 august 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 41, vineri 1 august 1869, p. 161, la rubrica *Politica*, semnat: „H“. E inserat, fragmentar, de Mircea Eliade, sub titlul: *[Zvon despre călătoria Domnitorului în Crimeia]*, în *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 195-198. A fost republicat, tot fragmentar, cu titlul *[Într-o țară reprezentativă...]*, în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 125-126. Textul a fost transcris după ziar.

Luând, cu alura totalei neînțelegeri a lucrurilor, apărarea Domnitorului, și criticându-i pentru orice act al acestuia pe miniștri - reprezentanții națiunii -, B. P. Hasdeu întoarce, amplificată, învinuirea împotriva principelui Carol I, responsabil, în fond, pentru tot ce săvârșește. Sugestivă ni se pare insinuarea că Domnitorul n-ar avea voie să părăsească țara fără aprobarea reprezentanților națiunii.

58

Aprecieri despre „Traian“

Se publică în *Traian*, I, nr. 41, vineri, 1 august 1869, p. 162, la rubrica *Revista ziarelor*, nesemnat. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Paternitatea nu e greu de stabilit. Mândria recunoașterii de către prieteni și dușmani a neatârării poziției ziarului de nici un partid și a consecvenței apărării a românismului este a redactorului șef, care își poate permite să afirme în final, în numele publicației și în numele său personal: „Așa va fi totdeauna: nici roșu, nici alb, ci ROMÂNESC“.

59

Iarăși invaziunea

Apare în *Traian*, I, nr. 41, vineri, 1 august 1869, p. 162, la rubrica *Revista ziarelor*, nesemnat, de unde a fost transcris.

60

Asociațiunea Transilvania

Se publică în *Traian*, I, nr. 41, vineri, 1 august, 1869, p. 162, la rubrica *Revista ziarelor*, nesemnat. S-a reprodus după ziar.

Soarta Asociației Transilvane pentru Cultura Poporului Român l-a preocupat intens pe B. P. Hasdeu, cu atât mai mult cu cât vedea în ea un factor de regenerare națională.

61

București, 3/15 august 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 42; duminică 3 august 1869, p. 165, la rubrica *Politica*, semnat: „H”. E reprodus, integral, sub titlul [*Toate sunt cu puțință pentru domnii miniștri...*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 127-129. Textul a fost transcris după *Traian*.

Înviniurile la adresa guvernului – care avea obligația constituțională de a supraveghea ieșirile din țară ale Domnitorului – sunt amplificate până la absurd. În virtutea lipsei de atenție a miniștrilor, Principele ar fi putut să-și aleagă o reședință perpetuă la Berlin. În orice caz, dincolo de toate exagerările, B.P. Hasdeu îi prinde în culpă, atât pe miniștri, cât și pe Șeful Statului, pentru vina de a fi plecat din țară fără a numi o regentă pe timpul lipsei, așa cum „însuși Cuza [...] avusese bunul simț și delitatețea de a instala în locu-i o regentă, anunțată națiunii într-un mod formal”.

62

București, 5/17 august 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 43, marți, 5 august 1869, p. 169, la rubrica *Politica*, semnat: „H”. E republicat, integral, sub titlul: [*În „revista” trecută, noi am analizat...*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 129-131. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Gesturile și faptele Domnitorului sunt privite în absolut ca dăunătoare, nu numai țării, ci, și pan-latinismului, chiar dacă ele nu aveau nici un caracter subversiv.

În orice caz, apropierea de Rusia și cochetarea cu Prusia – principalii vinovați, după savant, ai relelor care tronau în țară –, constituie pentru B.P. Hasdeu profunde acte antinaționale.

Dorința dirijării politicii guvernului către îmbrățișarea țărilor de gintă latină este mai evidentă aici ca oriunde.

63

București, 9/21 august 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 44, sâmbătă, 9 august 1869, p. 173, la rubrica *Politica*, semnat: „H“. E republicat, integral, sub titlul [*Popa Tache... Influența teutonă*], de Mircea Eliade, în ediția B.P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 198-201. E inclus, integral, în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, sub titlul [*„Monitorul Oficial“ de miercuri...*], pp. 132-134, unde articolul e greșit datat: „București, 8/20 august 1869“. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Profund cunoscător al istoriei române, pregătind tocmai elaborarea *Istoriei critice a românilor*, B. P. Hasdeu ripostează cu o rară vehemență împotriva deznaționalizării vestigiilor tradiționale românești și mai ales împotriva denaturării trecutului nostru istoric. Toate aceste fapte, datorate poate incompetenței sau formulării unor ipoteze discutabile, erau întrevăzute drept acte politice profund gândite. Apărarea demnității naționale devenise pentru B.P. Hasdeu o datorie sacră. Savantul va reveni asupra greșitei includeri a orașelor transilvănene cu nume nemțești (în convenția poștală româno-austriacă) în foiletonul politic din 19 august 1860 (*București, 18/30 august 1860*), p. 185, cu prilejul explicărilor date de *Monitorul Oficial*.

64

Fabrica [de] corespondențe din Transilvania

Apare în *Traian*, I, nr. 44, sâmbătă 9 august 1869, p. 176, la rubrica *Varietăți*, nesemnat. S-a reprodus după *Traian*.

Subtilitate jurnalistică specifică lui B.P. Hasdeu. Cuplată cu dușmănia față de M. Kogălniceanu, articolul își dezvăluie paternitatea.

65

Un răspuns la Brașov și la Pesta

Se publică în *Traian*, I, nr. 44, sâmbătă 9 august 1869, p. 176, la rubrica *Corespondința*, semnat: „B. P. Hajdeu“. E inclus, integral, în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 134-135. S-a reprodus după ziar.

Mai pe larg despre alegerea lui Alexandru Hâjdeu ca membru al Societății Academice Române și despre forțarea sa de către regimul țarist să demisioneze, a se vedea în lucrarea noastră *B.P. Hasdeu sau Setea de absolut. Tumultul și misterul vieții*, Editura Vestala, București, 2001.

66

Scrisori bucureștene

Apare în *Traian*, I, nr. 45, marți, 12 august 1869, p. 179, la rubrica *Corespondința*, semnat „D. P.“. Textul a fost transcris după *Traian*.

Articolul aparține, după toate probabilitățile, lui B. P. Hasdeu. Dovadă că în revista politică din *Traian* (I, nr. 48, 21 aug. 1869) el își însușește integral ideile și nu lasă să se întrevadă nici o clipă că ar fi fost primit și doar publicat.

67

București, 13/25 august 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 46, joi, 14 august 1869, p. 181, la rubrica „Politică”, semnat: „H”. Este republicat, integral, în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 138-140, sub titlul [*În numărul trecut publicăm...*]. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Într-adevăr, în numărul precedent (I, nr. 45, marți 12 august 1869), în locul obișnuitei cronici politice a lui B. P. Hasdeu se publica, în fruntea ziarului, scrisoarea adresată *D-lui B. P. Hăjdeu, directorul ziarului Traian*, trimisă la 6/18 august 1869, de „studentii români din Paris”: S. Periețeanu-Buzău, Demetriu D. Laurian, Georgiu Hagiescu, Bonifaciu Florescu, Lapedatu, Ion Bazoceanu, M. Strajanu; mulți dintre ei viitori colaboratori ai ziarului și a altor publicații conduse de savant.

Întrucât această epistolă deschisă va constitui un punct de reper în articolele viitoare ale lui B. P. Hasdeu și întrucât ea reprezintă un ecou direct al celei mai fierbinți idei pentru care gazetarul a luptat cu înflăcărare până la căderea Franței de pe firmamentul politic, în 1871, o reproducem în continuare, ca pe un important document de epocă:

„D[omnu]lui B. P. HĂJDEU, directorul ziarului TRAIANU

Paris, 6 (18) august 1869.

Domnule Director!

În nr. 30 al românescului ziar, pe care-l dirigeți, ați expus la aprobațiunea lumii latine o mare idee, emisă într-un moment de supremă inspirațiune de cătră energicul român d[omnul] V. Maniu, în ultima-i scriere, și anume ideea unui «Congress pan-latin în Paris».

Dezvoltând și urmărind cu perseverință această mare idee în columnele lui *Traian*, n-ați pregetat a atribui junimei române de pre malurile Senei, din Turin și din Madrid, un măreț rol în realizarea-i.

Departea de a crede atribuirea unui astfel de rol junimei române ca o simplă stimulare a simțimântului de ambițiune; noi ne permițem a o privi ca expresiunea încrederii, pe care aveți în patriotismul, ce trebuie să palpitate în sânul tinereimei.

Nu ne îndoim, că acest patriotism animă, în adevăr, întreaga junime studiosă de aci; cu tote acestea, însă, nevoind a uzurpa dreptul de a ne pronunța în numele ei colectiv, ne mulțumim a vorbi pentru noi înșine, cari formăm d-abia o mică parte dintr-însa.

Este, oare, necesar, domnule Director, a vă mai descri[e] puternicul ecou, pe care-l află la noi apelul d[umnea]voastră?

Este, oare, necesar, a vă mai spune, că cauza [sic!], care ne-a făcut a nu vă semnala până acum simțimintele, produse în noi de acel apel, n-a fost indiferința?

Este, oare, necesar a vă mai asigura, că noi, în măsura debilelor noastre puteri, ne-am încercat deja a divulga și a propaga acea sublimă idee?

Ei bine, tot ce putem zice, este că sămânța apelului d[umnea]voastră găsi în piepturile noastre pământul acela, carele, totdeauna și sub orice vicisitudini ale atmosferei, promite cultivatorului fructe corespunzătoare așteptării și ostenelelor sale!...

De altminterlea, ni place a crede, că d[umnea]voastră încă sunteți de aceeași opiniune cu noi, că ideile de o atare natură adeseori întâmpină în drumul realizării lor obstacole și piedici în circumstanțele timpului.

Acesta însă departe de a fi o rațiune pentru descurajare, este îndemnul cel mai solid pentru a ne face să perseverăm, învingând dificultățile și grăbind sosirea momentului acela, în care să triumfe această mare idee, ale căreia consecințe pentru nemul latin sunt necalculabile.

Nu sunt, oare, atâtea exemple chiar în istoria modernă a românilor de asemeni idei mari, cari, prin modul neașteptat al realizării lor, ne obligă a spera, că însăși forța lucrurilor va împinge pe membrii ginții latine din Orient la «Congresul pan-latin din metropola Franței», ca să pună de-mpreună cu frații lor din Occidente fundamentul unei solidarități morale eterne, singurul geniu conservator al Latinismului?

Se naște, însă, domnule Director, cestiunea: ce ar trebui fucut până atunci?

Cât se atinge de noi, ca și până aci, nu vom înceta a divulga și a propaga urgența «Congresului pan-latin», întrucât ni se poate permite a lua această inițiativă, care ar trebui să cază în domeniul de acțiune al oamenilor înarmați de autoritate și de experiență.

Astfel, noi răspundem pe deplin la apelul lui *Traian*, dar totodată, simțind propria noastră nesuficiență, cutezând a face și noi din parte-ne un alt apel către somitățile politice române, rugându-le ca să conlucreze și ele cu energie și rezoluțiune la realizarea mării idei!

Cu această ocaziune, trebuie să constatăm un adevăr, deși dureros, dar nu mai puțin evident, că pre cât sunt de cunoscuți românii din România liberă în Occident, pre atâtea sunt de necunoscuți românii din Austria.

Lucrul stând astfel, n-ar fi bine, oare, pentru moment, ca să ia parte câțiva din ei la congresul de pace, care se va ține la 14 septembrie la Lausanne, în Elveția, unde venind în contact cu bărbații însemnați din Occident, le-ar putea face cunoscută situațiunea lor?

Iată, dară, d[omnu]le Director, simțimintele produse în noi prin emiterea mării idei a «Congresului pan-latin în Paris», și prin apelul, pe care-l faceți junimii române.

Din această expunere puteți vedea, că credința noastră este fermă și că noi vom face tot posibilul pentru realizarea acestei cugetări, având conștiința, că ni împlinim una din cele mai sante datorii către patria și națiunea noastră, pentru care vom sacrifica totul, ce poate pretinde o mamă duioasă de la adevărații săi fii.

Facă toate ziarele ca *Traian* și atunci putem fi siguri că nava latinismului, înfruntând orice viscole, va ajunge intactă și triumfătoare la limanul dorit: românism și democrație!

Binevoii, d[omnu]le Director, a primi expresiunea stimei, ce vă conservăm.

Studinții români din Paris:

S. Perieşteanu-Buzău, Demetriu A. Laurian, Georgiu Hagiescu, Bonifaciu Florescu, I. Lapedatu, Ion Bozoceanu, M. Strajanu.“

68

Bucureşti, 18/30 august 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 47, marţi, 19 august 1869, p. 185, la rubrica *Politica*, semnat: „H“. E republicat, integral, în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 140–142, sub titlul [*Căderea ministerului nu poate fi departe...*]. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Spre a crea animozitate şi suspiciune în rândul cititorilor cu privire la stabilitatea Tronului, la statornicia Domnitorului şi la mobilul vizitelor sale în ţară şi în străinătate, B.P. Hasdeu notează o vreme, în diverse registre o frază aproape identică, de mare incisivitate, ce face ca foiletoanele sale să capete, nu numai individual, ci şi în asamblu, implicaţii artistice de orchestrare literar-artistică.

Reproducem câteva din finalurile ce fac aluzie la Domnitor: „M[aria] S[a] Domnitorul s-a întors în Bucureşti, nu se ştie pentru cât timp“ (*Traian*, I, nr. 46, joi 14 august 1869, p. 181); „M[aria] S[a] Domnitorul a plecat la Furceni, de unde, peste opt zile, se va întoarce în Bucureşti, nu se ştie pe cât timp“ (*Traian*, I, nr. 47, marţi, 19 august 1869, p. 185); „Astăzi se întoarce M[ăria] S[a] Domnitorul în Capitală, nu se ştie pe cât timp“ (*Traian*, I, nr. 49, sâmbătă, 23 august 1869, p. 193); „M[ăria] S[a] Domnitorul pleacă în străinătate, nu se ştie pe cât timp“ (*Traian*, I, nr. 50, marţi, 26 august 1869, p. 198).

69

Bucureşti, 21 august/2 septembrie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 48, joi, 21 august 1869, pp. 189–190, la rubrica *Politica*, semnat: „H“. E inclus integral, de Mircea Eliade, sub titlul [*Numiri ilegale*], în ediţia B.P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale şi politice...*, II, pp. 202–205. Fragmentar, e republicat în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 142–145. Textul a fost reprodus după ziarul *Traian*.

Cronica politică de faţă confirmă paternitatea articolului *Scrisori bucureştene*, din nr. 45 (12 august 1869), p. 178 al ziarului, semnat D. P.

Materialul pe care B. P. Hasdeu i-l propune ministrului de Finanţe spre lectură se intitulează *Pensionarii*, de M. Rachtivanu, şi vizează deficienţele acestui minister în privinţa plăţilor către pensionari.

Remarcabil ni se pare argumentul „solidarităţii ministeriale“ în perspectiva căreia sunt judecate toate faptele miniştrilor. Chiar dacă vreunul se consideră neimplicat direct într-un rău social, prin logica solidarităţii guvernamentale, el devine implicit coautor. Pregătirea juridică a autorului îşi spune şi aici cuvântul, încât demonstraţia sa rămâne fără replică.

69bis

Justiția militară

Se publică în *Traian*, I, nr. 48, 21 august 1869, p. 192, la rubrica *Varietăți*, nesemnat. Textul s-a transcris după ziar.

Apărarea legii și a legalității – cu subtilități pamfletare specifice – îl trădează pe B. P. Hasdeu.

70

București, 23 august/4 septembrie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 49, sâmbătă, 23 august 1869, p. 193, la rubrica *Politica*, semnat: „H“. E republicat, integral, în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, sub titlul: [*Nu intră în catehismul lui Traian...*], pp. 145-147. Textul s-a reprodus după ziar.

În sprijinul pledoariilor sale pentru apropierea de Franța și pentru organizarea congresului pan latin la Paris, B. P. Hasdeu inserează în același număr amplul articol al lui G. Missail: *Adevărata politică românească* (care ar fi – în rezumat – cea pro-latină și pro-franceză), articol ce își ia ca motto un extras din „petițiunea românilor din 1856 către imperatorul Napoleon“, și se încheie cu poezia populară „Frunză verde lăcrimioară/ Am avut o surioară“, care ar simboliza simțămintele de frăție și dragoste ale românilor față de Franța. Articolul se continuă în următoarele două numere.

71

[Academia Română]

Apare în paginile ziarului *Traian*, I, nr. 49, sâmbătă, 23 august 1869, p. 196, la rubrica *Varietăți*, nesemnat. E republicat în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 147-148, sub titlul *Varietăți [IV]*. Textul a fost transcris după ziar.

72

București, 26 august/7 septembrie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 50, marți, 26 august 1869, pp. 197-198, la rubrica *Politica*, semnat: „H“. E republicat, integral, în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 148-152, sub titlul: [*Încă un comunicat...*]. Textul a fost reprodus după ziarul *Traian*.

Într-adevăr, previziunile lui B.P. Hasdeu se împlinesc, miraculos, întocmai, și savantul exultă de bucurie!

Puterea anticipatorie a publicisticii sale politice – la care ne-am referit – se sprijină pe încă un fapt concret.

73

București, 28 august/9 septembrie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 51, joi, 28 august 1869, p. 201, la rubrica *Politica*, semnat: „H”. E republicat, integral, de Mircea Eliade, sub titlul [*Călătoria Domnitorului*], în ediția B.P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 206–208. A fost inclus, integral, sub titlul [*Astăzi ne revine nouă rândul...*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 154–155. Textul s-a reprodus după ziar.

Contrazicerea *Monitorului Oficial* în privința „miilor de glasuri” care ar fi „salutat pe Domn cu strigările «drum bun și fericită întoarcere»”, îi prilejuiește lui B.P. Hasdeu una dintre cele mai savuroase șarje pamfletare. Autorul despică firul în patru, argumentând, pe de o parte, imposibilitatea fizică a unui asemenea fapt, iar pe de alta, imposibilitatea sufletească a românilor de a se bucura la plecarea din țară a domnitorului. Cu această ocazie, el revine la litera legii, constatând ilegalitatea plecării Suveranului neînsoțit de miniștri. Insinuările sale subtile pun într-o postură ridicolă statutul domnitorului.

74

București, 2/14 septembrie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 52, marți, 2 septembrie 1869, p. 205, la rubrica *Politica*, semnat: „H”. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Scrisorile pariziene erau semnate cu pseudonimul C. Zamolxe, iar *Scrisorile din Brăila* cu inițiala „M”. În continuarea a ticolului *Adevărata politică românească*, G. Missail publica (în întâmpinarea vizitei domnitorului Carol I la Paris), articolul *Ereri bonapartiste în politica Orientului*. (pp. 205–206).

Deși B.P. Hasdeu publică un simplu comentariu politic, el dă textului, prin repetarea frazei inițiale în final, cu altă încărcătură de sens, sonorități și valori poetice. E una dintre tendințele cele mai firești ale publicisticii politice hasdeene.

75

București, 4/16 septembrie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 53, joi, 4 septembrie 1869, p. 209, la rubrica *Politica* semnat: „H”. E republicat, integral, sub titlul [*Ordinul d-lui Kogălniceanu*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 156–158. Textul a fost reprodus după *Traian*.

În completarea considerațiilor din foiletonul politic, B. P. Hasdeu publică, la rubrica *Revista ziarelor*, *Ordinul d[omnu]lui Kogălniceanu către prefectul de Bolgrad despre colonizarea gurilor Dunării cu vagabonzi*, precum și articolul *D[omnu] Kogălniceanu și cei doi Levy*, invocat de savant, reprodus după *Dreptatea* din Iași.

76

București, 5/17 septembrie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 54, sâmbătă, 6 septembrie 1869, pp. 213-214, la rubrica *Politica*, semnat: „Hajdeu“. E republicat, integral, cu titlul [*Mai toate organele de publicitate...*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 158-161. Textul a fost reprodus după ziar.

Verificăm, încă o dată, puterea extraordinară de previziune a afirmațiilor lui B.P. Hasdeu din articolele politice: Imperiul Austro-Ungar s-a dezmembrat, pierind ca putere europeană, iar românii, ori de câte ori au trecut în Transilvania - în 1916, în 1944 - au fost primiți cu flori de frații lor, fiind priviți ca eliberatori.

77

Bande

Apare în *Traian*, I, nr. 54, sâmbătă, 6 septembrie 1869, p. 216, în cadrul rubricii *Varietăți*, nesemnat. E inclus, integral, în vol. *Publicistică din ziarul „Traian“...*, p. 163, sub titlul *Varietăți [V]. Bande*. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Un articol tipic pentru ceea ce M. Eliade denumea „scrieri morale“ Pe linia bunelor moravuri tradiționale și a comportării civilizate din țările Apusului, B.P. Hasdeu pledează, în marginea satirei și a ironiei, pentru o asanare a corijențelor la buna creștere a adolescenților. Evident, în combaterea bătășismelor și huliga-nismelor, autorul nu se putea să nu facă aluzie la bandele electorale plătite, de bătăuși, care sugrumau libertatea cetățenilor.

De altfel, nu-i greu de observat că mai toate articolele sale pe teme „domestice“ implică profund coordonata politică. Căci - după cum o spune în mai multe rânduri - peștele de la cap se împute, iar individul e nevoit să sufere în intimitatea sa repercursiunile legilor sociale.

78

București, 11/23 septembrie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 55, joi, 11 septembrie 1869, p. 217, la rubrica *Politica*, semnat: „Hajdeu“. E inclus, integral, cu titlul [*Sunt acum trei secol...*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 163-164. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Articol fundamental de pledoarie pentru înnoirea prin tineret a țării.

În sprijinul afirmațiilor exprimate în cronică politică, B. P. Hasdeu publică, sub titlul: *Feudalismul în România*, - petițiunea adresată de un număr de 333 de familii din Târgul Adjud ministrului de Interne. Petițiunea e precedată de scrisoarea unuia dintre semnatari, V. Nădejde, către „directorul ziarului *Traian*“, prin care roagă să se dea publicității cererea, pentru că în „chipul acesta“ speră că „originalul“ „nu se va rătăci prin minister“ (p. 219).

79

De la 1859 până la 1869. Apel

Se publică în *Traian*, I, nr. 55, joi, 11 septembrie 1869, pp. 217-219, semnat „Un amic al lui «Traian»“. Textul s-a reprodus după ziar.

E posibil ca articolul să fi fost scris de mai mulți autori. Bănuiala ne-o trezește partea I a textului. Partea a II-a, însă, începând cu *Ce este de făcut?* îi aparține sigur lui B.P. Hasdeu. Recunoaștem pasaje întregi aproape identice din alte articole.

Indiferent, însă, dacă a fost scris de B.P. Hasdeu singur, sau împreună cu colectivul redacțional, articolul constituie cea mai amplă expunere de motive asupra necesității implicării tinerimii în opera de salvare a țării.

Jurnalistul mai credea încă în intervenția Domnitorului – om tânăr – în propulsarea juneții (și deci și a lui Hasdeu) spre cârma țării.

80

București, 13/25 septembrie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 56, sâmbătă, 13 septembrie 1869, pp. 221-222, la rubrica *Politica*, semnat: „Hăjdeu“. E inclus de Mircea Eliade, fragmentar, sub titlul [*Principiile ziarului „Traian“*], în ediția B.P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 208-211. E republicat, integral, cu titlul dat de Mircea Eliade, în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 165-167. Textul a fost transcris după ziar.

Ingenios mod de a-și ascunde principiile „drapelului“ propriu, pe care-l ridică din ce în ce mai pregnant, în spatele „statutelor“ ziarului, cu ale căror puncte de vedere este solidar.

De fapt, nu B.P. Hasdeu se pune de acord cu „statutele“, ci statutele au fost impuse (elaborate) în funcție de viziunea scriitorului.

În întregul lui, ziarul *Traian* este opera savantului. Nimic nu se publică fără încuviințarea „directorului“.

81

București, 15/27 septembrie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 57, marți, 16 septembrie 1869, p. 225, la rubrica *Politica*, semnat: „Hăjdeu“. E inclus, integral, sub titlul [*Nu invocăm niciodată autoritatea foilor...*] greșit datat „București, 16/28 septembrie 1869“, în antologia B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 168-170. Textul a fost reprodus după ziar.

Ca o lămurire a celor câteva fraze sibilnice din cronică politică, B. P. Hasdeu inserează, la rubrica *Corespundința*, articolul *Scrisori italiene*, de B. Horia, în care se relatează pe larg despre donația de 50.000 lei noi făcută de Nicolae Talieviici din Craiova.

Mai interesantă, însă, în cuprinsul nr. 57/16 sept. 1869, ni se pare scrisoarea adresată de Al. Odobescu directorului ziarului, pe care îl roagă să publice „darea de seamă despre aducerea și expunerea Tezaurului de la Pietroasa, la Paris și Londra, în anii 1867 și 1868“, spre a anihila

suspiciunile ce începuseră să fie formulate în presa vremii cu privire la autenticitatea pieselor tezaurului readuse în țară.

82

București, 20 septembrie/2 octombrie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 58, sâmbătă, 20 septembrie 1869, pp. 229-230, la rubrica *Politica*, semnat: „Hăjdeu“. E republicat, integral, sub titlul [*Statutul lui „Traian“...*] în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 170-174. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Ca un pandant la glorificarea lui Șincai de către B. P. Hasdeu - până la a vorbi de el ca de un semizeu - se publică în coloanele numărului 58 al ziarului: *Apoteoză lui Șincai*, ampla dare de seamă semnată G. Missail, despre „discursul de recepțiune a[l] domnului A. Papiu Ilarian și răspunsul domnului George Bariț“ (pp. 230-232).

Desigur, perioada domniilor fanariote a fost evocată și invocată de multe ori în termeni sumbri de către B.P. Hasdeu. Foiletonul de față detaliază, însă, cu minuție relele provocate de „beizadelele din Fanar“ asupra țării, întrevăzând veacul fanariot drept antipodul maxim al naționalismului.

Și totuși întunecata epocă nu i se pare, în final, atât de periculoasă ca tendința de germanizare a patriei sub Carol I.

83

București, 23 septembrie/5 octombrie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 59, marți, 23 septembrie 1869, p. 235, la rubrica *Politica*, semnat: „Hăjdeu“. E inclus, integral, sub titlul [*Despotism și libertate*], de Mircea Eliade, în ediția B.P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 211-213. A fost republicat, integral, cu titlul [*O temere mică în România...*], în antologia B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 174-176. Textul a fost transcris după ziar.

Concordonată cu afirmațiile savantului, se cuvine a fi reținută fierbinte pledoarie pentru libertate și condamnarea dictaturii din articolul, semnat Cassiu Ilarian, trimis din Paris „cetățeanului Hăjdeu“ și publicat de acesta pe prima pagină a ziarului.

Temerile generate de cursul îngrijorător al evenimentelor europene, provocat de îmbolnăvirea împăratului Napoleon al III-lea, sunt atenuate de încrederea ziaristului în victoria forțelor favorabile României. Dacă în privința Austriei, previziunile sale se vor adevăra pe termen lung, în ce privește Franța, el nu poate ghici, pe termen scurt, catastrofa care se apropie. Era prea pătimăș legat de destinul Franței pentru a putea judeca cu sânge rece realitatea.

84

București, 25 septembrie/7 octombrie 1869

Se publica în *Traian*, I, nr. 60, joi, 25 septembrie 1869, pp. 241-242, la rubrica *Politica*, semnat: „Hăjdeu“. Fragmentar, a fost reluat de Mircea Eliade, sub titlul [*Un ministru al Instrucțiunii Publice*] în ediția B.P.

Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 214–218. Integral, este inclus, sub titlul [*Se crede în genere...*], în antologia *Publicistică din ziarul „Traian”*..., pp. 176–179. Textul a fost reprodus după ziarul Traian.

Atentatul ministrului Crețescu la libertatea promovării valorilor prin concurs, demascat în cronică politică, este pus într-o lumină și mai întunecată în articolul nesemnat *Cestiunea-Lahovary*. Prin reproducerea unor tăieturi din *Românul*, sunt aduse la cunoștința publicului, pe de o parte, încercările ministrului de a sista activitatea Consiliului General al Instrucțiunii Publice (nefixând locul și data ședințelor, neoficiind deschiderea acestora), iar pe de alta, e dezvăluită opresiunea exercitată de el ca ministru al justiției împotriva lui Grigorie Lahovary (care demascase, într-o scrisoare deschisă, publicată în presă, tendințele despotice ale ministrului Instrucțiunii Publice). Cazul Lahovary menține atenția ziarului și în numele următoare, când G. Missail publică (sub pseudonimul Ex Consilio) articolul *Disciplina judiciară în cestiunea Lahovari* (I, nr. 62, marți, 30 septembrie 1869, pp. 249–252).

Într-un mod vizibil legată de combaterea despotismului, a terorii și a lipsei de libertate (din cronică politică aici adnotată), ne apare și poezia *Astăzi* publicată de B. P. Hasdeu pe ultima pagină a ziarului *Traian* (p. 244).

Remarcăm tendința autorului de orchestrare a materialelor ziarului spre același țel, în cadrul unui număr!

85

București, 27 septembrie/9 octombrie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 61, sâmbătă, 27 septembrie 1869, pp. 245–246, la rubrica *Politica*, semnat: „Hăjdeu”. E republicat, integral, sub titlul [*„Monitorul Oficial” de ieri...*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”*..., pp. 180–183. Textul a fost reprodus după ziar.

Articolul lui B. Maniu, la care face referință B. P. Hasdeu în cronică „politică”, se intitulează: *Ne trebuie conștiință națională* (și a apărut în cadrul rubricii: „Politica și activitatea noastră” (p. 246).

Consecvent în a apăra naționalitatea, B.P. Hasdeu atrage treptat, atenția asupra tuturor forțelor și părgghiilor cosmopolitismului care provoacă înstrăinarea, deznaționalizarea și atrofierea spiritului patriotic. Iezuitismul, evocat și altă dată, pentru nefastele sale repercusiuni asupra oricărui neam, devine ținta principală a foiletonului politic de față.

86

București, 30 septembrie/12 octombrie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 62, marți, 30 septembrie 1869, p. 62, la rubrica *Politica*, semnat: „Hăjdeu”. E republicat, integral, cu titlul [*Montesquieu zicea, că studiul Dreptului...*], în antologia B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”*..., pp. 183–185. Textul s-a transcris după ziar.

Revenirea lui B.P. Hasdeu asupra cazului Lahovary - de data aceasta din perspectiva cunoștințelor sale de drept - este justificată de gravitatea încălcărilor legii de către ministrul Instrucțiunii Publice în exercițiu. Tendința spre despotism, spre guvern personal, observată, în numerele trecute ale ziarului, la M. Kogălniceanu e relevantă acum (și în cronicile precedente) și la alți miniștri din guvern.

În preziua procesului de la Curtea de Casație, ziaristul încearcă să înrăurească opinia areopagului cu probele propriei viziuni. Memoriul de care vorbește este semnat de G. Missail (cu pseudonimul Ex Consilio) (pp. 249-252). În presa vremii, însă, pornirea lui B.P. Hasdeu împotriva lui Al. Crețescu este pusă pe seama răzbunării provocată de interzicerea revistei *Arhiva Istorică* de către ministrul Instrucțiunii Publice.

Savantul reproduce textul incriminării aduse de ziarul *Presa* (din 2 octombrie 1869), la rubrica *Varietăți*, fără nici un comentariu.

Deși denigrator, articolul reproduce nu poate să nu recunoască meritele savantului. (A se vedea textul în *Traian*, nr. 64, sâmbătă 4 octombrie 1869, p. 260).

87

București, 2/14 octombrie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 63, joi, 2 octombrie 1869, p. 253, la rubrica *Politica*, semnat: „Hăjdeu“. E inclus, integral, de Mircea Eliade, sub titlul [*Călătoria Domnitorului*], în ediția B.P. Hasdeu, *Scieri literare, morale și politice...*, II, pp. 218-220. E reproduș, integral, cu titlul [*Sterilitatea unor noutăți...*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“*, pp. 185-186. Textul a fost transcris după ziar.

Reluare a ideii călătoriei nefirești a Domnitorului în străinătate. Prilej de înviuire a miniștrilor pentru consiliile date lui Carol I.

Se vede, însă, tot mai clar că scriitorul nu-l disculpă pe voievod de vina de a călători „incognito“, ca persoană particulară, și nu ca principe încoronat al României.

88

București, 4/16 octombrie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 64, sâmbătă, 4 octombrie 1869, p. 257, la rubrica *Politica*, semnat: „Hăjdeu“. Textul a fost reproduș după ziar.

Articolul lui B. Marian, la care face referință B. P. Hasdeu, se intitulează: *Politica noastră externă* (pp. 257-258).

Plin de mândrie pentru identificarea originii române a textului sacru scris în limba slavonă, pe care au jurat regii Franței la încoronare, B.P. Hasdeu începe să publice, la rubrica *Literatura*, în cadrul lucrării *Limba slavică la români până la anul 1400*, cap. II, *Literatura cultă. Secolul XII*, subcapitolele *Textul Sacrului de la Reims: noțiune preliminară*; *Textul Sacrului. Cercetări până la Biliarski și Textul Sacrului: Bilarski*. Studiul continuă în numerele următoare.

82

D[omnul] Kogălniceanu și organul său politic

Apare în *Traian*, I, nr. 64, 4 octombrie 1869, pp. 258–259, semnat: „Ghimpecu“. E inclus, integral, cu titlul *D. Kogălniceanu și organul său politic*, în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 188–190. Textul a fost reprodus după ziar.

După atâtea incriminări ale lui M. Kogălniceanu din perspectiva actelor sale politico-economice, B.P. Hasdeu îl pune la stâlpul infamiei pe istoric cu argumente istorice.

Este unul dintre cele mai neiertătoare texte scrise pătimaș împotriva lui M. Kogălniceanu.

90

București, 7/19 octombrie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 65, marți, 7 octombrie 1869, pp. 261–262, la rubrica *Politica*, semnat: „Hăsdeu“. E reținut, fragmentar, cu titlul [*Dreptul de a bate monedă*], de Mircea Eliade în ediția B.P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 221–222. Integral, este inclus în antologia B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, cu titlul [*În numărul trecut al ziarului „Traian“...*], pp. 190–194. Textul a fost reprodus după ziar.

Articolul lui Gr. Vulturescu, căruia B. P. Hasdeu îi face loc în coloanele ziarului, se intitulează: *Ai cui are să fie Bucureștii?* În continuarea lui se publică scrisoarea trimisă de A. P. Alexi, directorului ziarului *Traian*: *Mihai cel Viteaz și Gutenberg!* (pp. 263–264).

91

București, 9/21 octombrie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 66, joi, 9 octombrie 1869, pp. 265–266, la rubrica *Politica*, semnat: „Hasdeu“. E republicat, integral, cu titlul [*Suntem datori a explica...*], în antologia B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 194–198. Textul a fost reprodus după ziarul *Traian*.

Cavaler al adevărului, B.P. Hasdeu înlătură falsele știri despre noblețea reginei Elisabetei, cu care Carol I se logodise la Wied.

El apelează pentru aceasta la un instrument indubitabil, reputat, datorat chiar nemților, *Almanahul de Gotha*.

92

București, 11/23 octombrie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 67, sâmbătă, 11 octombrie 1869, pp. 269–270, la rubrica *Politica*, semnat: „Hăsdeu“. E reprodus, integral, cu titlul [*Monitorul Oficial a început...*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 198–202. Textul a fost transcris după ziar.

„Corespondința“ *Din Transilvania* (pp. 270-271), la care face aluzie B. P. Hasdeu, semnată A. (λ) pare a fi scrisă chiar de el, întrucât documentarea istorică și nervul patriotic îl reclamă pe autor. E posibil, însă, ca articolul să-i aparțină și lui C. Missail.

Numărul următor continuă prezentarea situației ieșite din firesc a alungării țaranilor români din Tofalu, sub titlul: *Justiția și umanitatea maghiară în Transilvania. Cauza Tofalu*. Materialul e semnat: V. Maniu.

Apariția în *Monitorul Oficial* a numeroaselor felicitări trimise din țară cu prilejul logodnei Domnitorului, trezesc în autor, pe de o parte, spiritul său ironic – ce dau primei părți a foiletonului alura unei savuroase șarje la adresa plecăciunii umiltoare în fața Alesului Țării –, iar pe de alta deșteaptă mânia contra împilării – ca un contrast – de către străinii maghiari și nemți – a românilor din Transilvania.

Cuvintele de laudă ale lui Ulisse de Marsillac la adresa lui Simion Bărnuțiu, promotorul direcției naționale, în contextul publicării felicitărilor agramate ale slujbașilor statului i se par lui B.P. Hasdeu providențiale pentru că patriotul ardelean a atras cu extraordinară putere de anticipație atenția asupra pericolului alegerii de către români a unui principe de origine germană. O dovedește prin citate convingătoare.

93

București, 14/26 octombrie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 68, marți, 14 octombrie 1869, pp. 273-274, la rubrica *Politica*, semnat: „Hăsdeu“. E republicat, integral, cu titlul [*Dacă Traian va muri vreodată...*], în antologia B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 202-207. Textul a fost reprodus după ziar.

Deși B.P. Hasdeu i-a legat de multe ori, în foiletoanele sale politice, pe evrei de germani, considerându-i pe primii avangarda celor din urmă în colonizarea națiunilor străine, de-abia acum afirmă răspicat că cele două popoare alcătuiesc un „element bicefal“ de care statele europene trebuie să se teamă.

De-abia în lumina acestui articol înțelegem îndârjirea antievreiască a nepotului evreiceii Valeria Hăjdeu.

Combătându-i pe evrei, B.P. Hasdeu îi combătea implicit pe germani, de care se temeă cu mult mai mult.

Luând atitudine contra emigranților evrei sosiți în România, el țintea ceva mai departe – să pună stavilă împământării tuturor străinilor și să-l intimideze pe Domnitor în tendința de a coloniza Dacia Traiană cu elemente germanice.

94

Onor. Comitet al ziarului „Traian“

Apare în *Traian*, I, nr. 69, joi, 16 octombrie 1869, p. 277, în fruntea ziarului, semnat: B.P. Hăsdeu. Textul s-a reprodus după *Traian*.

A se vedea motivația ce a generat această demisie în notele foiletonului politic *București, 16/28 octombrie 1869*.

95

București, 16/28 octombrie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 69, joi, 16 octombrie 1869, pp. 277-278, la rubrica *Politică*, nesemnat. E inclus, integral, cu titlul [*Numărul «șapte» a jucat un mare rol...*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 207-212. Textul a fost reprodus după ziar.

Este cel mai vehement articol publicat de B. P. Hasdeu împotriva guvernului în totalitatea lui, rezumând, în fond, majoritatea chestiunilor abordate anterior sau invite la ordinea zilei.

De teama eventualelor repercursiuni pe care publicarea articolului l-ar putea avea asupra propriei persoane și a ziarului, B. P. Hasdeu inserează în fruntea jurnalului o scrisoare, evident formală, de demisie de la conducerea publicației; reprodusă de noi în corpul ediției.

În virtutea acestei scrisori, savantul nu va mai semna nici una din cronicile politice următoare publicate în *Traian*.

Stilul, însă, comunitatea de idei cu articolele anterioare, ca și numeroasele aluzii concrete la diverse fapte de viață sau de creație îl trădează clar pe B. P. Hasdeu. În plus, în sumarul ziarului, el își asumă toate cronicile politice, îndepărtând dubiile asupra paternității.

96

București, 18/30 octombrie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 70, sâmbătă, 18 octombrie 1869, pp. 281-282, la rubrica *Politică*, nesemnat. E reținut, fragmentar, sub titlul [*„Traian” e dinastic*], de Mircea Eliade în ediția B.P. Hasdeu, *Scieri literare, morale și politice...*, II, pp. 223-225. Integral, a fost inclus, sub titlul [*Ni se spune, cu siguranță...*] în antologia *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 212-216. Textul s-a transcris după ziar.

Atac fulminant împotriva guvernului, demonstrând imposibilitatea restrângerii democrației și a libertății presei, tocmai în momentul cel mai solemn din viața Domnitorului: căsătoria. Autorul încearcă să pareze, de fapt, intențiile guvernamentale de a suprima ziarul pentru accentuatul său antidinasticism.

Dacă se va observa mai bine, B.P. Hasdeu nu prea l-a atacat în primele luni pe Carol I, ci guvernul și pe Mihai Kogălniceanu, despre care bănuia că vrea să instaureze o guvernare despotică-personală.

97

București, 21 octombrie/2 noiembrie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 71, marți, 21 octombrie 1869, pp. 285-286, la rubrica *Politică*, nesemnat. E republicat, integral, cu titlul [*Corespondentul nostru din Torino...*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 216-220. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Articolul *Numărul românilor din ambele Dacii*, semnat Babeș, este reprodus după *Albina* și apare în același număr al ziarului *Traian*, p. 287. Cifra exactă indicată de autor era de 11.140.000 români.

Comparația ororilor săvârșite la Măcăi (Argeș) cu crimele din 1527 de la Roma depășește caracterul unei simple asemuiri. Prin grozăvia faptelor punctate cu gradație crescândă, B.P. Hasdeu dă foiletonului vibrația artei autentice, în stare să zguduie conștiințele.

98

Către d[omnul] I. Heliade Rădulescu

Apare în *Traian*, același număr (I, nr. 71, marți, 21 octombrie 1869), p. 286, semnat „Hasdeu“. E republicat, integral, cu titlul *Către d. Heliade Rădulescu*, în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 220-222. Textul a fost transcris după ziar.

Înțepăturile la adresa lui I. Heliade Rădulescu, de aici și din alte articole, erau cauzate de deziluzia aceleuia ce crezuse cu sfințenie în caracterul și opera scriitorului pașoptist. Căci, alături de Tudor Vladimirescu (dintr-o altă generație) și Nicolae Bălcescu, I. Heliade Rădulescu era personalitatea către care B. P. Hasdeu și-a îndreptat privirile în toată adolescența și tineretea sa. Între altele, probabil și datorită învățăturii date de tatăl său, care avea o mare admirație față de scriitorul și patriotul de la 1848.

Întruparea, peste secole, a sufletului lui Girolamo Savonarola în ființa Italiei constituie, evident o figură de stil. Ea ne cheamă, însă, în minte fără să vrem întreaga dezvoltare de mai târziu a teoriei reîncarnării de către B.P. Hasdeu.

99

București, 22 octombrie/3 noiembrie 1869

Se publică în *Traian*, I, Nr. 72, joi, 23 octombrie 1869, pp. 289-290, la rubrica *Politica*, nesemnat. E reprodus, integral, cu titlul [*Intr-una din revistele noastre trecute...*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 222-225. Textul a fost reprodus după ziar.

Impresionantă - dincolo de pledoaria pentru dreptate în cazul moșnenilor maltratați la Cuca și Măcăi - este traducerea, făcută, după toate probabilitățile, de B. P. Hasdeu, a proclamației Comitetului In-surecțional din Cattaro. Textul amintește de vibrația versetelor *Cântării României*, de N. Bălcescu/ Al. Russo, ce-i va fi stat sigur ca model savantului - fie și numai ca tonalitate - în transpunera românească.

Din nou, un fapt străin, de bravură națională, este înfățișat românilor ca un exemplu demn de urmat.

100

București, 25 octombrie/6 noiembrie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 73, sâmbătă, 25 octombrie 1869, pp. 293-294, la rubrica *Politica*, nesemnat. E republicat, integral, cu titlul [*D. Epureanu*

se află, de câteva zile...], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 225–228. Textul a fost reprodus după ziar.

Dezbaterea chestiunii apartenenței averilor mănăstirești din Bucovina la patrimoniul național, reamintește cercetătorului pregătirea juridică a autorului. Articolul se transformă într-o pledoarie cu interesante puncte de susținere împotriva dreptului Austro–Ungar de a le sechestra.

Insinuările și limbajul cu înțeles multiplu, atât la adresa lui A.G. Golescu, cât și a lui Costache Manolache Iepureanu, infuzează o fină subtextualitate artistică.

101

Pentru d[omnul]Kogălniceanu

Se publică în același număr din *Traian* cu cronica politică precedentă, p. 294, ca articol de sine stătător, semnat „Hasdeu“. E inclus integral, sub titlul *Pentru d. Cogălniceanu*, de Mircea Eliade în ediția B.P. Hasdeu, *Scieri literare, morale și politice...*, II, pp. 225–228. Integral, cu titlu identic, e reprodus în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 228–230. Textul a fost transcris după ziar.

Cercetarea istorică devine aici materie de pamflet politic, cu numeroase insinuări și jocuri de cuvinte (ex. „zisul căpitan“/ „domnul Zisu, vigurosul prefect de la Pitești“).

Incursiune în trecutul Italiei, Franței și Urbei eterne (Roma) spre a evidenția samavolnicia bandelor răufăcătoare de bătăuși și complicitatea regimurilor dictatoriale cu ele.

Întreaga expunere țintește spre asemuirea, în final, a lui M. Kogălniceanu cu Catilina – nu atât pentru ce a făcut, ci pentru ce urmează să facă. Întrucât premisele conduc firesc la întrebarea: „De la Catilina până la d[omnul] Kogălniceanu – un pas. Contra cui însă va fi conjurând dumnealui?“

102

Bucureți, 28 octombrie/9 noiembrie 1869

Apare în *Traian*; I, nr. 74, marți, 28 octombrie 1869, pp. 297–298, la rubrica *Politica*, nesemnat. E republicat, integral, cu titlul [„*Curierul de Iași*“, în numărul său...], în antologia B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 230–233. Textul a fost reprodus după ziar.

Aici și în alte părți, B.P. Hasdeu pledează pentru democratizarea totală a legii și a administrației. „Parolele de onoare“, contrazise de istorie, nu sunt argumente, cu atât mai mult cu cât ele sunt rostite de boieri și de membri ai guvernelor – persoane compromise moral.

Atragem atenția asupra viziunii democrate hasdeene asupra reprezentării naționale. Poporul nu mai putea fi reprezentat, în secolul al XIX-lea, de boieri sau numai de boieri. Burghezia își avea și ea dreptul la delegați.

103

București, 30 octombrie/11 noiembrie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 75, joi, 20 octombrie 1869, p. 301, la rubrica *Politica*, nesemnat. E reprodus, integral, cu titlul [*Corespondentul nostru parizian...*], în antologia B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 233-235. Textul a fost transcris după ziar.

Mozaic de știri, comentate cu ironie, sarcasm sau cu reală îngrijorare. Din toate răzbate însă puternicul simț patriotic al ziaristului, atent, pe de o parte, la demnitatea națională, iar pe de alta, la întronarea unor legi corecte în primul rând pentru români.

104

București, 1/13 noiembrie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 76, sâmbătă, 1 noiembrie 1869, p. 305, la rubrica *Politica*, nesemnat. Este inclus, integral, sub titlul [*Noi am fost cei dintâi...*], în vol. *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 235-237. Textul a fost reprodus după ziarul *Traian*.

Articol scris într-un spirit foarte modern de înțelegere a drepturilor popoarelor. B. P. Hasdeu e printre puținii ziarști ai timpului său care prevăd dezmembrarea Imperiului Austro-Ungar. Interesantă - pentru judecarea modului de înțelegere a mesajului publicistic al celorlalte gazete - ni se pare invocarea de către savant a „regulei generale”: „Un ziar se arată nu prin ceea ce spune, ci prin ceea ce nu spune...”

105

Teologia din Iași

Se publică în același număr (76), p. 308 al ziarului *Traian*. Este reprodus, integral, sub titlul *Varietății [VII]. Gura păcătosului adevăr spune*, în antologia B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 238-239. Textul s-a transcris după ziar.

Începutul unei lungi dispute, continuată nu numai în foiletoanele politice. Ideea finală, formulată mai târziu, era că ierarhii bisericești se interpun, separându-i nedorit pe credincioși de Dumnezeu.

106

București, 4/16 noiembrie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 77, marți, 4 noiembrie 1869, p. 309, la rubrica *Politica*, nesemnat. E reprodus, integral, sub titlul [*În revista noastră din 14 octombrie...*], în antologia B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 239-242. Textul s-a transcris după *Traian*.

Logica juristului - demonstrată de numeroase ori în publicistica politică - este neîndurătoare. M. Kogălniceanu este desființat și pus la

stâlpul infamiei. Explicarea prin „exemplul vulgar“ al hoților care jefuiesc o familie este nu numai elocventă, dar plină de savoare artistică.

E posibil ca „foaia volantă“ primită chipurile din Transilvania, care ar fi „început a circula peste Carpați“ – și pe care ziaristul o inserează integral în revista politică adnotată – să-i aparțină chiar lui. Recunoaștem ușor lamentația și îndemnurile nu numai din *Cântarea României*, dar și dintr-o bună parte a publicisticii politice hasdeene.

107

București, 6/18 noiembrie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 78, joi, 6 noiembrie 1869, pp. 313–314, la rubrica *Politică*, nesemnat. Este inclus, integral, de Mircea Eliade, cu titlul [*Bilanțul guvernării d-lui Cogălniceanu*], în ediția B.P. Hasdeu, *Scrisori literare, morale și politice...*, II, pp. 228–232. E reprodus, de asemenea, integral, sub titlul [*Țgomotul despre retragerea ministerului...*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 242–245 (unde e greșit datat: „București, 5/17 noiembrie 1869“). Textul a fost reprodus după ziar.

Într-adevăr, Mircea Eliade avea dreptate să intituleze articolul „Bilanțul guvernării... Kogălniceanu“. Sunt înșirate sistematic toate relele săvârșite sau acceptate tacit de Guvern, rele pe care B. P. Hasdeu le-a combătut în momentul semnalării lor în presă, sau când le-a aflat personal din surse sigure.

108

București, 8/20 noiembrie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 79, sâmbătă, 8 octombrie 1869, pp. 317–318, la rubrica *Politică*, nesemnat. E republicat, integral, cu titlul [*D. Kogălniceanu autorizase o loterie...*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 245–248. Textul a fost reprodus după ziar.

În sprijinul afirmațiilor finale din cronica politică, B. P. Hasdeu inserează, la p. 319 a numărului 79 din ziar, cererea lui Iordan Ceaușul de a i se judeca procesul pe care l-a intentat celor doi împincinați menționați de autor.

Întreg foiletonul este scris în spiritul studiilor de economie politică, între care cel mai important, *Agricultura și manufactura* începe a fi publicat în ziar în chiar numărul de față, 79 (p. 318–319).

109

București, 11/23 noiembrie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 80, marți, 11 noiembrie 1869, p. 321, la rubrica *Politică*, nesemnat. E inclus, integral, cu titlul [*Noutatea cea mai ardentă...*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 248–250. Textul a fost transcris după ziar.

Articolul lui Gr. Vulturescu, menționat de B. P. Hasdeu în cronica politică, se intitulează: *Încă un cadavru pe conștiința regimului* (p. 322).

În numărul următor, ziarul publică, chiar în fruntea sa, ferparul dedicat morții lui Ion Fălcoianu (p. 325)

Cu foiletonul de față, B. P. Hasdeu începe campania de demascare a abuzurilor săvârșite de Guvern în privința colectării darurilor pentru nunta Domnitorului.

În mod samavolnic, comunele erau silite să plătească sume fabuloase; sume care s-au înmulțit în timp - pentru nașterea primului copil, pentru înălțarea unor biserici, pentru cumpărarea sau construirea unor palate etc.

110

București, 15/27 noiembrie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 81, sâmbătă 15 noiembrie 1869, p. 325, la rubrica *Politică*, nesemnăt. E republicat, integral, cu titlul [*Ziarul „Dimineața”, în numărul său...*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 250-252. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Ideea ziaristului de la *Democrația* din Ploiești, de a-i înfățișa Domnitorului drept cadou de nuntă cadavruul lui Ion Fălcoianu, ucis de Guvernul Kogălniceanu, îl încântă nespud pe B. P. Hasdeu, prilejuindu-i o spumoasă viziune macabră ad-hoc: „D[omnul] Kogălniceanu în capul unei asemenea procesiuni și d[omnul] Zissu în coadă, ar face admirabilul efect al unor ciocli în timp de ciună...”

111

București, 18/30 noiembrie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 82, marți, 18 noiembrie 1869, p. 329, la rubrica *Politică*, nesemnăt. E reprodus, integral, cu titlul [*Deși înmormântarea nenorocitului Fălcoianu...*], în antologia B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 252-255. Textul a fost reprodus după ziar.

Foileton de un extraordinar curaj, care va pricinui, între altele, suprimarea ziarului. Primul dintre toți ziaristii, B. P. Hasdeu, condamnă intruziunea reginei în treburile țării. Acum și altădată, gazetarul afirmă răspicat, că singurul ales al țării este principele. Nimeni altcineva din familie nu are dreptul să ia decizii alături sau în locul lui.

112

Discursului d[omnului] B. P. Hasdeu, primind președinț[i]a Societății „Românismul”, în ședința din 15 noiembrie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 82, marți, 18 noiembrie 1869, p. 330. E republicat în *Foaia Societății Românismul*, I, nr. 3, iunie 1870, pp. 97-101. E inclus, integral, cu același titlu, în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 256-259. Textul a fost reprodus după *Foaia Societății Românismul*.

Deși *Discursul* se publică abia în nr. 3 al revistei, B. P. Hasdeu figurează încă de la primul număr al publicației în fruntea „comisiunii de

redacțiune și administrare a foii“, alături de N. V. Scurtescu, T. P. Rădulescu, G. Dem. Teodorescu, Gr. G. Tocilescu și Const. D. Vucici.

De asemenea, el colaborează cu documente și articole în toate numerele anterioare. Societatea Românismul a fost fondată – o dată cu votarea statutelor – pe data de 23 februarie 1869. Comitetul îl are, încă din acea adunare generală, în frunte pe B. P. Hasdeu. Vicepreședinți erau: I. A. Brătescu și Ștefan C. Mihăilescu, secretari: G. Dem. Teodorescu și T. P. Rădulescu; casier: N. Ath. Popovici, iar membri: Dem. S. Urseanu și Dem. C. Ollănescu.

Versurile citate de savant ca exemplu de extremă persiflare a românismului de către direcția cosmopolită vor fi veștejite din nou, la rubrica „Diverse“, în *Columna lui Traian*, I, nr. 33, 8 iulie 1870, p. 4: „Ni se spune că vineri are a fi dată în Pensionatul Călugărițelor Catolice din București o mică reprezentațiune teatrală în folosul elevelor sărace: o piesă franceză, una germană și apoi românește... ghici? *Papinian și Vespasian*, dialog în versuri de d[omnul] Iacob Negruzzi, în care se ia în râs tot ce-i românesc.

Un model:

«Românismul? Ce-i aceia? În urechi frumos lovește,

Ce-nsemnează-i greu a spune, însă sună românește...

Mândrul Soare sus pe ceruri românește să lucească,

Căci română e d-asupra împărăția cerească!

Prea frumos le spui acestea, însă cam brașovenește...»

Iacă în ce mod copilițele noastre învață a disprețui națiunea română în instituttele străine!!!!

Se zice că această necalificabilă operă a școalei francmasonice din Iași a mai fost reprezentată în acest pensionat cu alte ocazii analoage fiind foarte admirată de către profesoara de limba română de acolo care este – maghiară.

Bucură-te, d[omnu]le Iacob Negruzzi!

«Dignus, dignus es intrare!!!!»“

113

București, 20 noiembrie/2 decembrie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 83, joi, 20 noiembrie 1869, pp. 333-334, la rubrica *Politica*, nesemnlat. E inclus de Mircea Eliade, fragmentar, sub titlul [*Cuza Vodă și domnitorul Carol*], în ediția B.P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 233-236. A fost republicat, integral, sub titlul [*Promiseserăm a reproduce Mesajul...*], greșit datat: „București, 19 noiembrie/1 decembrie 1869“, în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 259-262. Textul s-a transcris după ziar.

Stăruința cu care B. P. Hasdeu îl urmărește pe M. Kogălniceanu în tot ce întreprinde – punând toate relele din țară în primul rând pe seama lui – ajunge în articolul de față la una din culmi.

Elementele malefice ale gândirii și acțiunii guvernamentale din perioada domniei lui Cuza i se par a fi reverberate dezastruos sub Carol I datorită factorului germinativ care le-a provocat apariția: voința lui M. Kogălniceanu. Realitatea capătă penumbre fabulos-fantastice.

114

București, 25 noiembrie/7 decembrie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 84, marți, 25 noiembrie 1869, p. 337, la rubrica *Politica*, nesemnăt. Textul a fost transcris după ziar.

Persiflare a cugetării revistelor guvernamentale printr-o răsturnare a logicii filosofice în propria expunere. Nu prezentul – ca la Eminescu – e singurul timp existent, ci trecutul și viitorul – momente ce nu pot fi controlate.

Dezvăluire senzațională – pe bază de documente, pentru prima dată fundată istoric – a intențiilor Germaniei de a coloniza spațiul dunărean, până la Marea Neagră. Lecturile în vederea elaborării studiilor de economie politică i-au lărgit, implicit, savantului orizontul politic și înțelegerea fenomenelor istorico-sociale. Ele i-au dat în mod cert și o mai profundă deschidere filosofică. De altfel, nu întâmplător, publicistica politică este, din ce în ce mai mult, impregnată de reflecții filosofice. Savantul pare a-și ordona gândurile într-un sistem.

115

București, 27 noiembrie/9 decembrie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 85, joi, 27 noiembrie 1869, pp. 341-342, la rubrica *Politica*, nesemnăt. E republicat, integral, cu titlul [*Despre biuroul Adunării Deputaților...*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 262-265. Textul a fost reprodus după ziar.

După cum am explicat și în *B. P. Hasdeu sau Seta de absolut. Tumultul și misterul vieții* (Editura Vestala, București, 2001), savantul a avut în prima jumătate de an de existență a ziarului *Traian* o atitudine, dacă nu respectuoasă, în orice caz reținută, față de Carol I. În optimismul lui, el credea că regele tânăr va înlocui din toate funcțiile pe politicienii veroși, de meserie, bătrâni, cu tineri români cinstiți, buni patrioți (printre care se considera, evident, și el a fi...) Constatând, însă, că timpul trece și regele nu schimbă nimic, B. P. Hasdeu se întoarce cu toată violența împotriva Tronului, persiflându-l, satirizându-l sau atacându-l fără nici un menajament.

Articolul de față face parte din această amplă serie antidinastică ce va duce, în cele din urmă, la interzicerea publicației.

Înțepăturile satirice, demascările persiflante, probarea științifică cu documente a tendințelor de germanizare a țării cuprind, între altele, și firești izbucniri memorabile de felul celor din finalul articolului.

116

București, 29 noiembrie/11 decembrie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 86, sâmbătă, 29 noiembrie 1869, pp. 345-346, la rubrica *Politica*, nesemnăt. E republicat, integral, cu titlul [*În numărul trecut al lui „Traian“...*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 265-268. Textul s-a transcris după *Traian*.

Punerea în paralelă, cu scopuri denigratoare, a două personalități, a două momente istorice, a două fenomene – în cazul de față a două reprezentări naționale – constituie una dintre modalitățile de bază ale foiletonisticii politice hasdeene. Nu atât antitezele le caută autorul, cât asemănările, spre a vesteji așa-zisele personalități sau fapte. Pe de altă parte, punctele de suspensie, concluziile nerostite dar subînțelese dau o greutate mult mai mare învinuirii decât verdictul clar rostit. Cele două procedee de potenter artistică a realității sunt de regulă complementare la B.P. Hasdeu.

117

București, 2/14 decembrie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 87, marți, 2 decembrie 1869, p. 349, la rubrica *Politica*, nesemnlat. E inclus, integral, sub titlul [*Linia ferată Iași-Odesa*], de Mircea Eliade în ediția B. P. Hasdeu, *Scieri literare, morale și politice...*, II, pp. 307-311. E republicat, integral, cu titlul [*Este un semn caracteristic...*], în antologia B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 268-271. Textul a fost reprodus după ziar.

Prima parte a foiletonului dă contur unei imagini ideale a statului democrat constituțional. El nu s-a întrupat nicăieri și niciodată atât de coerent.

Prin contrast – statul dictaturii personale (în sens mai larg al dictaturii unei grupări) se înfățișează ca un haos imprevizibil.

În perspectivă acestei tranșante opoziții structurale – cu prelungiri simbolico-filosofice –, B.P. Hasdeu judecă faptele banale, datul istoric al schimbărilor ministeriale.

118

București, 4/16 decembrie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 88, joi, 4 decembrie, pp. 353-354, la rubrica *Politica*, nesemnlat. E inclus, fragmentar, cu titlul [*Facultatea de medicină*], de Mircea Eliade în ediția B.P. Hasdeu, *Scieri literare, morale și politice...*, II, pp. 237-239. Integral, este republicat, cu titlul [*Adunarea Deputaților pusă în mișcare...*], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 271-273. Textul a fost reprodus după ziar.

Ne aflăm poate în fața celui mai ilustrativ exemplu de privire a faptelor – indiferent din ce domeniu – în perspectiva larg-culturală națională ideală.

Convins că România are o misiune în lume, că e predestinată să devină un factor de civilizare în Estul Europei, B.P. Hasdeu vede în Facultatea de Medicină una din căile de îndeplinire a acestei chemări divine.

E limpede că orice act administrativ, neînfruptat în perspectiva viziunii sale ideale, e profund criticabil. Este și cazul transformării Școlii Secundare de Medicină din București în facultate!

119

București, 6/18 decembrie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 89, sâmbătă, 6 decembrie 1869, pp. 357-358, la rubrica *Politica*, nesemnat. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Pentru că *Monitorul Oficial* nu dezmințe afirmațiile domnitorului Carol I, făcute la Paris, în chestiunea evreiască, B. P. Hasdeu va publica în trei numere consecutive (90-91-92) ale ziarului *Traian*, în frontispiciu, citatul (în franceză și română) comentat în revista politică din 6 decembrie 1869.

Comentariile asupra împrumutului aprobat de Camera Deputaților dovedește o neașteptată aplicare din partea autorului la problemele financiare.

Surprinzătoare e reducerea la absurd, pe care B.P. Hasdeu o aplică frecvent, precum și devierea discuției celei mai sioase în final, spre o dezvoltare umorescă, desființatoare pentru adversar.

120

București, 9/21 decembrie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 90, marți, 9 decembrie 1869, p. 361, la rubrica *Politica*, nesemnat. Textul a fost transcris după *Traian*.

„Crucificarea Cuvântului“, după cum sugestiv numește autorul „sugrumarea libertății presei“ constituie, într-adevăr, una din primele forme de manifestare a oricărei dictaturi. Încât, după votul dovedit al Camerei de „reprobare“ a unei părți a presei, evident a celei de opoziție - B.P. Hasdeu era îndreptățit să creadă că se află în preajma instaurării unei dictaturi personale.

Cu curajul său ieșit din comun, nu numai că autorul nu bate în retragere, ci își esențializează critica, încercând să atenționeze opinia publică de pericolul ce pândește libertățile democratice.

121

București, 11/23 decembrie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 91, joi, 11 decembrie 1869, p. 365, la rubrica *Politica*, nesemnat. E republicat, integral, cu titlul [*Foaia „Românul“, în „revista“-i de astăzi...*], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“*..., pp. 274-276. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Cu o fermitate crescândă, B.P. Hasdeu pledează pentru păstrarea demnității naționale, nepermițându-și nici o coloratură umorescă. E singura zonă în care tonul gazetarului rămâne solemn, sentențios, grav.

122

București, 13/25 decembrie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 92, sâmbătă, 13 decembrie 1869, pp. 369-370, la rubrica *Politica*, nesemnat. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Chestiunile grav economice ale țării sunt discutate de B. P. Hasdeu cu sensibile similitudini de opinie și afirmare, și în serialul *Agricultura și manufactura* (început în nr. 79) sâmbătă, 8 noiembrie 1869, pp. 318-319) al ziarului *Traian* și continuat în numerele 80 (11 noiembrie 1869, pp. 322-323), 83 (20 noiembrie 1869, pp. 335-336), 85 (27 noiembrie 1869, pp. 342-343), 87 (2 decembrie 1869, pp. 351-352). În numărul de față, amplul studiu de la rubrica „Economia politică” se continuă cu secvența a-VI-a, *Școala umanitară. John Stuart Mill*, pp. 371-372). Studiul se publică mai departe în numerele 94 (18 decembrie 1869, pp. 370-371), nr. 96 (23 decembrie 1869, pp. 387-388). A se vedea textul integral reprodus în volum.

123

București, 15/27 decembrie 1869

Apare în *Traian*, I, nr. 93, marți, 16 decembrie 1869, pp. 373-374, la rubrica *Politica*, nesemnat. Textul s-a reprodus după ziar.

Două din chestiunile fierbinți ale anului 1869, asupra cărora B. P. Hasdeu a atras stăruitor și vehement atenția, își relevă forțele ascunse, întrevăzute exact de ziarist. A se vedea foiletoanele politice anterioare.

124

București, 18/30 decembrie 1869

Se publică în *Traian*, I, nr. 94, joi, 18 decembrie 1869, pp. 377-378, la rubrica *Politica*, nesemnat. E republicat, integral, cu titlul [*În ședința de marți a Adunării Deputaților*], în vol. *Publicistică din ziarul „Traian”*..., pp. 276-279. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Articolul lui N. Voinov (vicepreședinte al Asociațiunii de Rezistență contra Invaziunii Evreiești), este, de fapt, o scrisoare adresată ziarului *Traian*, cu rugămintea de a insera în coloanele acestuia *Rezoluțiile Asociației* din 1869 în chestiunea evreiască înaintate guvernului. (Scrisoarea și anexa se publică în același număr (94), la pp. 378-379.)

Spre a-l menaja pe principele Carol pentru faptul că își atribuie înființarea unei Universități care exista, B. P. Hasdeu îi înviunuieste pe consilierii Tronului că n-au avut grijă să nu-l pună într-o asemenea discreditatoare situație. Mai târziu, însă, îl va învinui direct pe Domnitor pentru orgoliul de a dori să se afle că el a făcut totul.

Încă și mai gravă i se pare cea de a doua chestiune pusă în discuție - și anume înstrăinarea tezaurului de documente naționale.

Cercetătorul vechilor hrisoave, atât de prețioase pentru istoria României, tună și fulgeră - pe bună dreptate -, utilizând cea mai neagră cerneală, direct împotriva Capului Statului.

125

București, 20 decembrie 1869/1 ianuarie 1870

Apare în *Traian*, I, nr. 95, sâmbătă, 20 decembrie 1869, pp. 381-382, la rubrica *Politica*, nesemnat. E inclus, integral, cu titlul [*În „revista”*

trecută, noi am descris...], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”*..., pp. 279-282. Textul s-a transcris după ziar.

Veștejire a intruziunii principesei Elisabeta în treburile publice și pledoarie în favoarea supremului suveran în stat: poporul. Teza aceasta este una dintre cele mai scumpe gândirii și acțiunii lui B. P. Hasdeu. O regăsim în toată opera sa, nu numai politică și istorică, dar în primul rând în publicistică.

Nefericit că previziunile sale sumbre încep să se înfăptuiască sau să fie date pe față, B. P. Hasdeu readuce aminte cititorilor notațiile oraculare inserate în numerele mai vechi ale ziarului.

126

București, 23 decembrie 1869 / 4 ianuarie 1870

Se publică în *Traian*, I, nr. 96, marți, 23 decembrie 1869, pp. 385-386, la rubrica *Politică*, nesemnăt. E republicat, fragmentar, cu titlul [*În ziua de 20 decembrie, s-a comunicat...*], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”*..., pp. 282-285. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Chestiunea înlocuirii treptate a miniștrilor onești sau de altă coloratură cu oameni devotați lui M. Kogălniceanu, atinsă tangențial de B. P. Hasdeu, este reluată în articolul (semnat B.): *Schimbarea miniștrilor fără voia lor de către d[omnu]l Mihail Kogălniceanu* (publicat în același număr al ziarului, pp. 386-387). E posibil ca inițiala B., ce ar putea proveni de la Bogadan, să mascheze numele lui B. P. Hasdeu?

127

București, 31 decembrie 1869 / 12 ianuarie 1870

Apare în *Traian*, I, nr. 97, miercuri, 31 decembrie 1869, p. 389, la rubrica *Politică*, nesemnăt. A fost inclus de Mircea Eliade, integral, cu titlul [*Bilanțul unui an*], în ediția B. P. Hasdeu, *Scrisori literare, morale și politice...*, II, pp. 240-244. E republicat, integral, sub titlul [*Intrăm în anul nou...*], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”*..., pp. 285-287. Textul s-a transcris după ziar.

Foiletonul de față, de o spumozitate și o rară vehemență, în cel mai pur stil hasdeean, constituie unul din argumentele neîndoielnice în favoarea paternității cronicilor politice publicate de savant în fruntea ziarului *Traian* de după data de 23 octombrie 1869.

Pentru același fapt pledează și reacția dură împotriva atitudinii manifestată de I. Heliade Rădulescu (admirat, totuși, în cele mai multe articole), pe de o parte, față de Gh. Șincai și, pe de alta, față de Guttenberg.

Subscrierea ziarului *Traian* și a lui B. P. Hasdeu personal a „declarațiunea de principii” a Congresului Liberilor Cugetători explică, în sfârșit, evoluția lui B. P. Hasdeu, desprins de accidentul conjunctural de mai târziu, al morții lui Iuliei, către o religie proprie.

128

București, 3/15 ianuarie 1870

Se publică în *Traian*, II, nr. 1, sâmbătă, 3 ianuarie 1870, pp. 1-2, la rubrica *Politica*, nesemnăt. E inclus, integral, de Mircea Eliade, sub titlul [*Interesele României*], în ediția B. P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 244-248. E reprodus, integral, cu titlul [*De o bucată de timp...*], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 288-290. Textul s-a transcris după ziar.

Punând întotdeauna națiunea deasupra domnitorului și naționalitatea și democrația mai presus de dinastie, B. P. Hasdeu demonstrează că gruparea de la *Traian* și toți cei care luptă pentru întărirea țării contribuie cu mult mai mult la consolidarea dinastiei, decât lingușitorii din preajma tronului.

Declarându-se din nou susținător al dinastiei, ziaristul încerca să impună o imagine ideală a acesteia, așa cum și-o dorea, profund românizată și simțitoare la tot ce e românesc.

129

București, [6/18] ianuarie 1870

Apare în *Traian*, II, nr. 2, marți, 6 ianuarie 1870, pp. 5-6, greșit datată: *București, 3/15 ianuarie 1870*, la rubrica *Politica*, nesemnăt. E republicat, integral, cu titlul [*Mulțumită unui nămol de sărbători...*], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 291-293. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Ziarist temperamental, angajându-se plener în luptă, B. P. Hasdeu își dezvăluie coordonatele sufletești intime, de altfel ușor de ghicit. „Suntem mai nervoși, pe semne, decât emfatica majoritate“ – scrie el.

Extraordinară ni se pare puterea de anticipare asupra soartei lui Napoleon al III-lea, admirat și curtat altă dată, dar întrevăzut aproape de prăbușire. Motivul – pilduitor relevat -: preocuparea prea mare față de dinastie și prea puțină față de mândra națiune franceză! Principele putea cugeta la vremelnicia domniilor!

130

București, 10/22 ianuarie 1870

Se publică în *Traian*, II, nr. 3, sâmbătă, 10 ianuarie 1870, pp. 9-10, la rubrica *Politica*, nesemnăt. E republicat, integral, cu titlul [*Uciderea unui cetățean francez...*], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 294-296. Textul a fost transcris după ziar.

Foarte importantă, în cronică politică adnotată, ni se pare înștiințarea că savantul a fost ales de către studenții români din Viena să intermedieze legătura cu studenții bucureșteni. Este vorba de faza premergătoare a Serbării de la Putna, organizată și condusă, în final, de I. Slavici și M. Eminescu.

În numele Comitetului Provizoriu din Viena semnează: Petru Pitey, student în legi (președinte), Gabriel Băleanu, candidat de profesor (secretar) și Emil Cosabust, student în legi, „în numele membrilor“.

Din Apelul „către frații și comilitonii de la Universitatea română din București“, publicat de B. P. Hasdeu în același număr al ziarului, p. 11, rezultă clar obiectivul central al întâlnirii programate a se desfășura la Putna în zilele Hramului de Sfânta Marie (15/27 august 1870): „Deși desfăcuți unii de alții în privința politică, ne unește, totuși, aceeași limbă, aceleași obiceiuri și datine, aceeași religie și credință politică și socială, de la Tisa pân' la Marea Neagră, de la Nistru și pân' la Balcani: scopul nostru comun nu fură și nici că vor fi în stare a-l împiedica, nici politica străină, nici cursul timpului. Este însă o necesitate imperioasă pentru conlucrarea la același scop, ca să ne coadunăm din toate unghiurile spre a ne cunoaște unii pre alții, a ne uni în cuget și simțiri, a ne co[î]nțelege despre interesele noastre comune, pentru care suntem și existăm: pentru progres și cultura națională“ (p. 11).

131

București, 13/25 ianuarie 1870

Apare în *Traian*, II, nr. 4, marți, 13 ianuarie 1870, pp. 13-14, la rubrica *Politica*, nesemnat. E republicat, integral, cu titlul [*Ziarele din capitală au început a dezbate...*], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 296-298. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Articolul are un pronunțat caracter programatic, lămurindu-ne peste timp ce înțelegea B. P. Hasdeu prin jurnalistică. După opinia sa, un ziar nu se putea posta într-o atitudine de expectativă. El trebuia să se pronunțe, să nu lase impresia duplicității sau a aprobării prin tăcere.

Același lucru îl cerea și adversarilor și cu atât mai mult guvernului, să nu fie emanația mai multor culori, pentru ca țara să știe cu cine are de-a face, nu, pe de o parte, să privească cu încredere, iar pe de alta să fie dezamăgită.

Finalul cronicii constituie începutul celei mai dure, mai consecvente și mai cu spirit companii antidanistice purtate în epocă. Vremea tatonărilor, a îngăduințelor, a șanselor generos acordate a trecut! Domnitorul este văzut așa cum era: „Străinul“, „despotul“, promotorul germanismului în România.

132

București, 15/27 ianuarie 1870

Se publică în *Traian*, II, nr. 5, joi, 15 ianuarie 1870, p. 17, la rubrica *Politica*, nesemnat. E reprodus, integral, cu titlul [*În „revista“ lui „Traian“ din 3 genariu...*], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 298-300. Textul s-a transcris după ziar.

Național - are aici sensul de ideal. Cu cât un ziar este mai fidel adevărului și apără mai mult democrația, cu atât ajută el mai mult „creșterii poporului“, și este, deci, mai național.

Nereușind să convingă cu argumente economice, că deschiderea liniilor Sculeni/Iași și Brașov/București este dezavantajoasă pentru țară, B. P. Hasdeu recurge la argumentele militare în perspectiva cărora finalizarea tronsoanelor respective îi apare a fi încă și mai periculoasă.

133

București, 17/29 ianuarie 1870

Apare în *Traian*, II, nr. 6, sâmbătă, 17 ianuarie 1870, pp. 21-22, la rubrica *Politica*, nesemnat. E republicat, integral, cu titlul [*Ziar de principii, „Traian” s-a ferit...*], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 301-303. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Articolul menționat, în legătură cu care se ia poziție în cronica politică de față, se intitulează *Imovibilitatea în magistratură* și a apărut în același număr (p. 24).

Sugestiv ni se pare că ori de câte ori figura și faptele lui M. Kogălniceanu rețin atenția ziaristului, pana sa se înfierbântă mai mult decât de obicei și „revista politică” capătă coloratură accentuat foiletonic-lit'erară. Este și cazul finalului articolului de față.

134

București, 20 ianuarie/1 februarie 1870

Se publică în *Traian*, II, nr. 7, marți, 20 ianuarie 1870, p. 25, la rubrica, *Politica*, nesemnat. E republicat, integral, cu titlul [*Printr-un hazard fericit, „Românul”...*], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 304-305. Textul a fost transcris după ziar.

„*Demisiunea d[omnu]lui Radu Mihai din Cameră, 20 gen[ariu] 1870*” - publicată, într-adevăr, în fruntea ziarului - constituie o mostră de scrisoare politică a timpului:

„Domnule Președinte,

Nu mai pot face parte din această Cameră. Actul de curtezie ce se face pentru toți deputații, sunt sigur că pentru mine nu va avea loc, fiindu-vă prea [puțin] simpatic. Oamenii cu fruntea senină ca mine nu pot să vă inspire decât oroare.

Primiți vă rog, și prin scris, a mea demisiune, o dată cu această stimă ce vi se cade.

Deputatul colegiului I de Argeș,

Maior Radu Mihai”.

Ziarul inserează, de asemenea, scrisoarea deputatului I. Steria, la care se face aluzie la începutul cronicii politice.

Epistola apare la rubrica „Corespundința” (p. 27).

„Domnilor de la *Traian*,

Am rămas surprins, văzând că ziarul *Românul* a reprodus partea esențială din actul autograf despre dotațiunea Doamnei și a posterității domnești, pe când eu, vă asigur, că mai mulți au insistat către mine a o da *Românului*, însă n-am voit, ci, din contra, am încredințat-o în copie întocmai domnului Stolojan, care m-a asigurat pe onoare că o va da lui

Traian. Voiam, din mai multe puncte de vedere, ca acest act important să apară mai întâi în ziarul d[umnea]voastră, june și independent.

Spunând aceasta la cunoștința d[umnea]voastră spre a cunoaște întrucâtva și credințele mele, primiți totodată considerațiunile mele“.

135

București, 22 ianuarie/3 februarie 1870

Apare în *Traian*, II, nr. 8, joi, 22 ianuarie 1870, p. 29, la rubrica *Politica*, nesemnat. E republicat, integral, cu titlul [*În „revista“ noastră trecută, am anunțat...*], în vol. B. P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“*..., pp. 306-307. Textul a fost reprodus după ziar.

În continuarea cronicii politice, se publică, in extenso (sub titlul *Demisiunile d[omni]lor I. Brătianu și A. Arion*) cererile de demisie din Adunarea Deputaților ale lui I. Brătianu și A. Arion (p. 28).

Afirmația din finalul cronicii politice e respectată prin inserarea în paginile numărului următor al publicației (II, nr. 9, 24 ianuarie 1870, p. 34) sub titlul „*Domnului director al ziarului Traian*“ a scrisorii lui A. Stolojan. Concluzia: Nu a dat copia documentului la *Traian*, pentru că Sterie a refuzat să dea originalul sau în lipsa acestuia, să confirme veridicitatea copii făcute.

136

București, 24 ianuarie/5 februarie 1870

Se publică în *Traian*, II, nr. 9, sâmbătă, 24 ianuarie 1870, pp. 33-34, la rubrica *Politica*, nesemnat. E republicat, integral, cu titlul [*Faimosul autograf al d-lui Vasile Boerescu...*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“*..., pp. 307-310. Textul a fost transcris după ziar.

În continuarea cronicii politice se publică, in extenso, textul *Convențiunii ruso-române*, semnată de agentul României: L. Steege și de agentul general al Rusiei, D. Offenbergh și contrasemnată de M. Kogălniceanu, în calitate de ministru secretar de stat la Departamentul Afacerilor Străine. În numerele următoare se vor publica analize detaliate ale Convenției, semnate G. M[issail].

Vehemența înfierării proiectului de lege privind înzestrarea principesei Elisabeta și a urmașilor Domnitorului cu rente viagere și cu alte apanaje feudale - cu totul singulară în epocă - era justificată de dorința ziaristului ca dinastia să nu devină o povară pentru țară. Și așa cadourile pentru căsătoria perechii domnitoare se transformaseră într-un adevărat tribut greu de suportat.

137

București, 27 ianuarie/8 februarie 1870

Apare în *Traian*, II, nr. 10, marți, 27 ianuarie 1870, pp. 37-38, la rubrica *Politica*, nesemnat. E inclus de Mircea Eliade, integral, sub titlul [*Retragerea d-lui Cogălniceanu*], în ediția B.P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 248-251. E republicat, integral (greșit datat:

București, 26 ianuarie/8 februarie 1870), cu titlul [*Când cade un minister...*], în antologia B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 310–312. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Cu un fair play, ce caracterizează toate manifestările sale publice, B. P. Hasdeu, face – după atâtea puneri la stâlpul infamiei – elogiul lui M. Kogălniceanu, în momentul demisiei sale din cabinet. Chiar dacă l-a criticat, istoricul și reputatul om politic reprezenta ceva. El constituia elementul de coeziune, de acțiune și gândire al guvernului. Plecarea sa, împreună cu Vasile Boerescu, de la putere însemna – după cum s-a și adevărit – căderea întregului guvern. Prin opoziție, savantul îl discreditează pe prințul Dimitrie Ghica, creionând unul dintre cele mai savuroase portrete în negru.

Articolul de față este ilustrativ pentru modul de exercitare a jurnalisticii de către B. P. Hasdeu. Pe de o parte, el ține să informeze opinia publică despre ceea ce se spune în țară cu privire la un eveniment, iar pe de alta el judecă dintr-o perspectivă înalt filosofică faptele demne de a fi consemnate.

138

București, 29 ianuarie/10 februarie 1870

Se publică în *Traian*, II, nr. 11, joi, 29 ianuarie 1870, pp. 41–42, la rubrica *Politica*, nesemnăt. E reprodus de Mircea Eliade, integral, sub titlul [*Între tron și națiune*], în ediția B.P. Hasdeu, *Scriseri literare, morale și politice...*, II, pp. 252–255. E republicat, integral, cu titlul [*De ce să nu vorbim...*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 313–315. Textul a fost transcris după ziar.

Este ultima încercare pe care B. P. Hasdeu o face de a impune, prin sugestiile adresate domnitorului, un guvern alcătuit din oameni tineri, curați și patrioți, între care se vedea și pe sine. Neînțelegera arătată de Carol I față de stringențele momentului în ce privește schimbarea de „cadre“, singura în stare să producă revirimentul moral și economic dorit, precum și decepția provocată de imposibilitatea de a schimba, de la înălțimea guvernului, ceva în țară, îl aruncă definitiv pe gazetar în tabăra adversă dinastiei (până la împăcarea conjuncturală de după 1900).

Este momentul hotărâtor care face trecerea de la încercarea de a afla o soluție sub protejura dinastică la neîncrederea în tot ce se realizează sub aceste auspicii.

139

București, 5/17 februarie 1870

Apare în *Traian*, II, nr. 12, joi, 5 februarie 1870, pp. 45–46, la rubrica *Politica*, nesemnăt. E republicat, integral, cu titlul [*În „revista“ noastră trecută, vorbind...*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 315–318. Textul s-a transcris după ziar.

Tonul antidinastic se amplifică. Nemulțumit de calitatea morală a celor chemați să alcătuiască noul Cabinet și surprins neplăcut de reinstaurarea,

chiar de Domnitor, a titlaturii feudale, B. P. Hasdeu părăsește dantelăria satirică. Finalul cronicii îndeamnă deschis la revoltă. Nu la o revoltă a celor de sus - a avuților și a intelectualității -, ci a opiniei și a bluzei albastre, deci a poporului care alcătuia talpa țării.

140

București, 7/19 februarie 1870

Se publică în *Traian*, II, nr. 13, sâmbătă 7 februarie 1870, p. 49, la rubrica *Politica*, nesemnăt. E inclus, integral, cu titlul [*S-a răspândit vorba despre încetarea...*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 318-321. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Zvonul despre încetarea apariției ziarului *Traian* - ce se va adevăra în curând - nu se referă (după cum lasă să se înțeleagă B. P. Hasdeu) la o autostingere a publicației. El preconizează replica dinastică, în primul rând, și guvernamentală, în al doilea rând, față de libertățile pe care ziarul și le lua împotriva „autorităților statale” în cronicile politice. Încercând să pareze lovitura așteptată, savantul afirmă cu și mai mare tărie poziția ziarului, încercând să strângă în jurul său toate forțele proteguitoare.

141

București, 10/22 februarie 1870

Apare în *Traian*, II, nr. 14, marți, 10 februarie 1870, p. 49, la rubrica *Politica*, nesemnăt. E republicat, integral, cu titlul [*Adunarea Deputaților, fericită de a fi putut...*], în antologia B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 322-324. Textul s-a transcris după ziar.

Consecvent ideii reînnoirii spiritual-economice românești, B. P. Hasdeu trage, aici, oarecum, concluziile sub forma unui hotărât credo politic. El își exprimă clar antidinasticismul și atitudinea contrară a tuturor privilegiilor ce lovesc interesele țării. Se simte că directorul ziarului atacă cu bravadă în mod decisiv pe adversarii care completează în umbră împotriva existenței publicației, devenită, într-adevăr, un port-drapel al românismului, dreptății și libertății.

Situația dezastruoasă a țării e înfățișată într-o perspectivă apocaliptică, cu ritmări de versete biblice.

Apelul amintit în cronică politică e publicat în continuarea ei, la pp. 49-50 sub titlul: *Apel către inteligența română*.

142

București, 11/23 februarie 1870

Se publică în *Traian*, II, nr. 15, joi, 12 februarie 1870, p. 57, la rubrica *Politica*, nesemnăt. E inclus, integral, cu titlul [*Camera merge înainte...*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian”...*, pp. 324-326. Textul a fost reprodus după *Traian*.

Atitudinea evident anticarlistă - aflată într-o continuă creștere, de la un număr la altul -, încununată prin reproducerea articolului din *Românul*

despre alegerea lui Cuza, deputat de Turnu-Severin, va cauza, peste numai un număr, interzicerea ziarului *Traian*.

143

București, 14/26 februarie 1870

Apare în *Traian*, II, nr. 16, sâmbătă, 14 februarie 1870, p. 62, la rubrica *Politică*, nesemnat. E republicat, integral, cu titlul [*Nimeni nu vorbește despre d. ministru...*], în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, pp. 326-328. Textul a fost transcris după ziar.

„Numărul viitor“, în care autorul urma să dezbată „monstruoasa risipă“ de bani ai țării în favoarea companiei Strussberg, nu va mai apărea. Printr-un abuz al puterii, *Traian* era suprimat.

Ideea armării țării, a educării în spirit militar a românilor încă din copilărie și a dotării forței militare cu tehnica de luptă corespunzătoare, modernă, străbate de la un cap la altul publicistica politică hasdeană, întrucât savantul credea că numai un scut armat puternic poate intimida pe neprieteni și impune respectul din partea vecinilor.

144

Domnului C. Blaramberg, deputat

Se publică în *Traian*, II, nr. 16, sâmbătă, 14 februarie 1870, p. 63, semnat „B. P. Hasdeu“. E republicat, integral, cu același titlu, în vol. B.P. Hasdeu, *Publicistică din ziarul „Traian“...*, p. 328. Textul s-a transcris după ziar.

Disputa cu detractorul monografiei *Ioan Vodă cel Cumplit* - formează un capitol amplu al biografiei lui B. P. Hasdeu. A se vedea notele noastre din volumul II al seriei B. P. Hasdeu, *Opere și capitolul Istoria la temperatura artei* (pp. 268-271), din vol. B. P. Hasdeu sau *Setea de absolut*, Editura Vestala, București, 2001.

Afirmația autorului că scrierile sale ar „forma la un loc vro douăzeci de volume“ este exagerată. B. P. Hasdeu nu publicase până la acea dată 20 de titluri. Ca volum, însă, dacă luăm în calcul și opera publicistică, și documentele istorice inserate în *Arhiva Istorică*, declarația gazetarului se suține.

145

Domnului Redactor al ziarului Românu

Se publică în *Românu*, XIV, nr. 1, 1 martie 1870, p. 187, semnat „B. P. Hasdeu“. Textul a fost reprodus după *Românu*.

146

Moneda română

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 1, luni, 2 martie 1870, pp. 1-2, nesemnat, intitulat: *București 1/13 martie 1870*, iar în scara principalelor scrieri din tomul I: *Moneda română*. Textul s-a transcris după exemplarul de ziar deteriorat de la Biblioteca Academiei Române.

Deși, ziaristul continuă să nu-și semneze articolele de fond și în *Columna lui Traian*, avem dovada peremptorie – dincolo de unitatea stilistică și de problematică – a paternităților hasdeene. În fruntea colecției legate în volum a *Columnii lui Traian*, de la Biblioteca Academiei Române (P IV, 166), se află tipărită scara principalelor scrieri din tomul I. La secțiunea „Politică“, cu care începe „scara“, în dreptul numelui B. P. Hasdeu, stă scris: „Toate revistele politice, dintre care cele mai esențiale sunt“.

147

O aducere-aminte despre Despot Vodă

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 2, joi, 5 martie 1870, pp. 1-2, nesemnat, intitulat în corpul ziarului: *București, 4/16 martie, 1870*, iar la sumar, scara principalelor scrieri din tomul I: *O aducere aminte despre Despot Vodă*. E inclus, fragmentar de Mircea Eliade, cu titlul [*Despot Vodă...*], în ediția B. P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 255-259. Textul a fost reproduș după ziar.

Evocarea vieții desprinsă de sufletul țării pe care, într-un total dezacord cu oamenii locului, a dus-o Despot Vodă, reprezintă una dintre multele pilde istorice prezentate de B. P. Hasdeu contemporanilor. Istoria devenea sub până lui argument al politicii și prilej explicit și implicit de înțepare a mărimilor vremii. În cazul de față, cel vizat era însuși domnitorul Carol I, ce provocase – după opinia exagerată a autorului – o adevărată invazie nemțească.

Ca și în alte rânduri, B. P. Hasdeu transferă vina de pe seama Domnitorului, pe aceea a Guvernului, acordându-i principelui străin șansa de a deveni cu adevărat român și de a chema în preajmă-i tineri de bună credință.

Adânc cunoscător al documentelor privitoare la mănăstirile închinat, pe care le studiasă ani de zile, ziaristul era printre cei mai îndreptățiți să protesteze împotriva plecăciunilor făcute de Domnitor și de Guvern în fața patriarhului de la Constantinopol și contra tentativelor de înstrăinare a unor părți din pământul țării.

148

La Transilvanie et son union forcée avec la Hongrie (Transilvania și unirea-i forțată cu Ungaria)

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 2, joi, 5 martie 1870, p. 3, la rubrica *Bibliografia*, nesemnat, însă menționat ca aparținând lui B. P. Hasdeu la „Scara principalelor scrieri din tomul I“. Textul a fost transcris după ziar.

E clar că recenzarea articolului semnat de S. Periețeanu-Buzău în *Revue Contemporaine* reprezintă un simplu pretext de elogiere a creșterii sentimentelor național-patriotice în sufletul studenților români, din generațiile mai noi, aflați în străinătate.

Articolul se adaugă la seria încercărilor făcute de B. P. Hasdeu de a-și capta ca prieteni de idei în primul rând pe tinerii generoși, legați profund de trecut și de popor.

149

București, 9/21 martie 1870

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 3, luni, 9 martie 1870, pp. 1-2, nesemnat. Textul a fost reprodus după ziar.

Întreg articolul este dedicat problemei intruziunii străine în țară. Ceea ce în alte foiletoane e tratat în trecere, devine aici subiect central. Aparent fără rezonanță, luările sale de poziție au deșteptat totuși conștiințele.

Câteva cuvinte fugare lasă să se întrevadă grija deosebită a autorului față de „nefericitul plugar român“ și față de „poporul suveran“, pe care toți încearcă să-l escrocheze.

150

București, 11/23 martie 1870

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 4, joi, 12 martie 1870, p. 1, nesemnat. Textul a fost reprodus după ziar.

După invocarea pildei oferite contemporanilor de eșecul domniei lui Iacob Basilescu Despot (în revista politică din 5 martie 1870), B. P. Hasdeu recurge la exemplul domniei lui Gaspar Graziani spre a trage concluzii cu directă referință la stăpânirea lui Carol I. Utilizarea istoriei ca pretext constituie unul dintre procedeele cele mai frecvente de vestejire a evenimentelor și personalităților contemporane de către gazetar.

151

București, 15/27 martie 1870

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 5, luni, 16 martie 1870, p. 1, nesemnat. Textul s-a transcris după ziar.

Străinismul - pe bună dreptate combătut pentru ravagiile defavorabile pe care le-a făcut asupra industriei, comerțului și a finanțelor românești din anii '60 ai secolului al XIX-lea - devine, se pare, de la un punct încolo, o obsesie hasdeeană, un monstru fabulos, pe care gazetarul îl atacă cu o nepotolită vervă. Este și cazul articolului de față, în care pretextul nu mai contează. În focul înverșunării, el apelează tot mai mult la pilda istoriei. Evenimentele istorice trecute capătă valoarea unor adevărate metafore care oferă cheile înțelegerii faptelor contemporane. Scrisă într-o asemenea perspectivă, cu conotații simbolico-metaforice la tot pasul, publicistica politică hasdeeană sare firesc din zona comentariului cotidian, ziaristic, în sferile artei.

152

București, 18/30 martie 1870

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 6, joi, 19 martie 1870, pp. 1-2, nesemnat. Textul a fost reprodus după ziar.

Articolul despre 11 Februarie menționat în cronica politică a lui B. P. Hasdeu e intitulat chiar *11 Februarie* și e semnat cu pseudonimul „Un român verde”. S-ar părea că autorul este chiar B. P. Hasdeu, deși în notița din cronica politică se declară – e adevărat cu perfidie – împotriva opiniei celui care i-ar fi trimis articolul. S-ar părea că avem de a face cu una din farsele savantului, care își concentrează atacurile nu numai împotriva dușmanilor, ci și a prietenilor. Reproducem în continuare articolul, în discuție pentru ca cercetătorul să-l poată avea la îndemână în vederea stabilirii paternității: Oricum, ideile de aici consună cu tot ce a scris B. P. Hasdeu în *Românul* și în *Traian*:

„11 Februarie

Românul de duminică publică un articol al d[omnu]lui Ion Brătianu.

Înainte de a vorbi despre această nouă manifestațiune, – căci așa suntem noi deprinși a privi rarele scrieri periodice ale ilustrului tribun de la Pitești – vom face vro două rezerve.

D-întâi, militarii de la 11 Februarie s-au purtat cavalereste. Ei și-au expus cariera și viața, ei au fost nu numai dezinteresați, dar chiar siguri de a deveni victime, mai pe scurt, cestiunea lor trebuie pusă mai cu totul la o parte.

În istorie, nu vedem noi, oare, că dacă cruciadele au ieșit rău, n-a fost vina generoșilor paladini, ci a celui eremit Petru, ființă răutăcioasă și exaltată, carele-i rătăcise prin extravaganta unei fantazii agramate, ce se părea unora a fi identică cu darul de profecie!

Al doilea, suntem prea departe a fi cuziști, disprețuind totdeauna din adâncul inimii acele câteva murdare ființe, care împeștrăra pentru eternitate, cu niște pete neșterse, regimul fostului Domnitor.

Întărm în materie.

Puțin ne interesează în articolul d[omnu]lui Ion Brătianu, apologia d[omnu]lui Bălăceanu sau polemica cu d[omnu]l Florescu. Pentru noi unii, d[umnea]lor sunt tot o apă, căci nu ne pasă de a ști dacă cutare e februarist și cutare nu, ci dacă, unul și altul au lucrat vreodată pentru românism și democrație.

Abordăm, dară, d-a dreptul concluziunea autorului.

Ea se reduce la două pun[c]te:

1. D[omnu]l Ion Brătianu zice că: „11 Februarie este Constituția, unde românii au înscris cele mai frumoase drepturi pentru români”.
2. D[omnu]l Ion Brătianu mai zice că: „11 Februarie este Tronul, înălțat așa de sus, încât suflarea ciumată a străinilor să nu se mai poată urca până la dânsul”.

Aci se coprinde întregul articol.

Pentru a înțelege tăria lui din punctul de vedere al legilor logice, cătă să-l descompunem în următorii membri de raționament:

1. 11 Februarie a depărtat de la Tron ciumată suflare a străinilor.

Cum?

Punând un străin pe tron.

Cu alte cuvinte, a vindecat pe cel bolnav, dându-i să bea o otravă mortală.

Iacă ceea ce noi nu înțelegem.

2. 11 Februarie a înscris cele mai frumoase drepturi pentru români. Cum?

Perpetuând o dinastie neromână, astfel ca statul să poată trece la posteritatea fraților Principelui, care sunt ne-români de la creștet și până la talpă.

Aceasta se cheamă „cele mai frumoase drepturi pentru români“.

Iacă, iarăși, ceea ce noi nu înțelegem.

Așadar, așteptăm cu cea mai vie nerăbdare, ca d[omnul] Ion Brătianu să scoată la lumină alte argumente, mai puțin ciudate în favoarea lui 11 Februarie.

E lucru firesc ca un părinte să nu voiască a recunoaște urâciunea copilului.

D[omnul] Ion Brătianu este tatăl lui 11 Februarie și de aceea merită a fi scuzat.

Dar de ce, oare, dumnealui să fie cu atâta dragoste numai pentru fiu-său, iar nu și pentru nepotul d[omniei] sale?

Actuala stare de lucruri, oricât de hidoasă, este puiul cel mai legitim al lui 11 Februarie.

Dacă e bun 11 Februarie, nu e mai puțin bună și actuala stare de lucruri.

Să fim consecinți.

Nu este, oare, cu mult mai lesne de a mărturisii pe față și cu franchețe că am fost comis o eroare, în care am împins totodată cu precipitare națiunea întreagă?

Secolul nostru nu mai acordă monopolul nefailibilității nici chiar Papei de la Roma!...

Ați dărâmat un vechi edificiu fără ca să știți de mai nainte ceea ce să puneți în loc, și când zidarii v-au strâns cu ușa, ca să le dați mai curând de lucru, negăsind piatră și cărămidă, le-ați aruncat noroi amestecat cu paie.

Recunoscând greșeala trecută, cel puțin de aci încolo să nu mai stricați nemic, fără să fi adunat mai întâi un bun material pentru viitor.“

153

București, 22 [februarie]/3 martie 1870

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 7, luni, 23 martie 1870, p. 1, nesemnlat. A fost reproduș, fragmentar, sub titlul [*Franz Joseph și Napoleon III*], de Mircea Eliade, în ediția B.P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 259-262. Textul s- transcriș după ziar.

Elogiile lui B. P. Hasdeu la adresa lui Napoleon al-III-lea s-au dovedit exagerate, întrucât cedările sale nu au reușit să potolească masele înfierbântate.

Derularea evenimentelor nu-i permite savantului să revină - după cum promite - asupra semnificației heraldice a Soarelui și a Lunei în stemele și sigiliile voievozilor români. Cu alte ocazii - tot polemice - el și-a exprimat punctul de vedere. A se vedea, între altele, desfășurarea de argumente împotriva lui Dimitrie Ghica din cronica politică publicată în *Tram* (I, nr. 12, duminică, 18 mai 1869, pp. 45-46). Sugestivă ni se pare

însă opinia savantului cum că prezența celor două astre în stelele Moldovei și Munteniei ar reprezenta „aspirațiunea noastră tradițională la unitatea neamului românesc“. Chiar dacă ele au constituit doar un punct comun, regăsibil în toate provinciile în anumite etape, viziunea istoricului e de luat în considerare. În orice caz, e limpede că B. P. Hasdeu utilizează orice pretext pentru a-și exterioriza propriile aspirații – care erau cele ale unirii întregii suflări românești într-un stat independent puternic.

Discursul lui N. Voinov este publicat in extenso în același număr al ziarului, pp. 2-3. Considerând, probabil, că atacul împotriva lui G. Sion a fost prea dur, B. P. Hasdeu se oprește, într-unul din numerele următoare ale ziarului (I, nr. 9, 30 martie 1870), mai pe îndelete, în articolul *Elementul monarhic în cele „101 Fabule“ de d[omnu]l Giorgiu Sion*, asupra poziției poetului față de casa regală. Concluziile sunt, de data aceasta, radical diferite, „Oricum să fie, cele 101 Fabule sunt fără comparațiune mai puțin monarhice decât următoarele versuri din *Răzvan și Vidra*, pentru care, totuși, drama d[omnu]lui Hasdeu a fost interzisă pe sub mână de a se mai reprezenta“.

Deși „Neamțul“ la care autorul se referă direct e numit (Franz-Joseph), maniera în care foiletonul e scris trimite în subtext tot timpul la celălalt neamț, care se afla în fruntea statului român. Dacă nu ar interveni decodificarea – evident parțială – aluzia ar rămâne întreagă la Carol I.

154

București, 25 [februarie]/6 martie 1870

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 8, joi, 26 martie 1870, pp. 1-2, nesemnat. Textul a fost reprodus după ziar.

Cea mai importantă afirmație prezentă în articolul de față o constituie dezvăluirea faptului că ziarul *Columna lui Traian* continuă neabătut programul ziarului *Traian*.

Sugestivă este, de asemenea, și revenirea la fondul articolului *11 Februarie*, ce lasă să se înțeleagă – într-o tonalitate pamfletară – că paternitatea îi aparține.

Ideea că dinastia și în primul rând regele, trebuie să se identifice în gând și faptă cu aspirațiile națiunii asupra căreia domnește constituie una din coordonatele fundamentale ale publicisticii lui B. P. Hasdeu. Ea capătă în revista politică de față o coloratură demnă de consemnat.

În pofida repetatelor și insistențelor afirmații că ziarul susține „dinastia actuală“, foiletoanele politice continuă campania împotriva principelui străin, nelegat în nici un fel de națiunea asupra căreia a fost chemat să domnească. În orice caz, diminuarea perpetuă a importanței Domnului față de cea a țării, a poporului, ajunge aici la formulări memorabile: „Și cine este Vodă? Un om muritor“; „...sacra națiune română, în fața căreia, cel puțin pe teritoriul nostru, însuși regele actual al Prusiei este o furnică, un atom, o nulitate și ar fi fost tot așa chiar Frideric cel Mare, deși dânsul era nu numai Hohenzollern, dar și un om de geniu, ceea ce nu-i tot una!“

155

București, 29 [februarie]/10 martie 1870

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 9, luni, 30 martie 1870, p. 1, nesemnlat. Textul s- transcris după ziar.

Întrebarea finală se referă clar la domnitorul Alexandru Ioan Cuza, aflat în străinătate.

156

Prospect

Se publică în *Foaia Societății Româanismul*, I, nr. 1, aprilie 1870, pp. 3-4, drept articol program, nesemnlat. Textul a fost reprodus după revistă.

„Comisiunea de redacție și administrare a foii“ se compunea din: B. P. Hasdeu, N. V. Scurtescu; T. P. Rădulescu, G. Dem. Teodorescu, Gr. G. Tocilescu și Const. D. Vucici. Nu este exclus ca „programul“ să fi fost elaborat de întreg colectivul de redacție. B. P. Hasdeu deținea funcția de președinte al Societății „Româanismul“.

157

București, 1/12 aprilie 1870

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 10, joi, 2 aprilie 1870, p. 1, nesemnlat. A fost reprodus, fragmentar, cu titlul [*O demisie cu tâlc*], de Mircea Eliade, în ediția B.P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 262-265. Textul s-a transcris după ziar.

Articolul reprezintă cel mai furibund pamflet antidinastic al lui B.P. Hasdeu. „Dormitorului“ - intenționat scris și nu datorită vreunei greșeli de tipar - se referă la Domnitor. Explicarea ironică este dată pe larg de autor în numărul următor al ziarului; prilej cu care construiește - pornind de la pretextul greșelii de tipar - o formidabilă acuză împotriva lui Carol I. De menționat, că Mircea Eliade corijează în textul inclus în ediția menționată greșeala intenționat făcută de gazetar, stricând tot hazul farsei hasdene.

Luând act de declarațiile principalilor oameni politici (pe seama cărora era pusă aducerea în țară a consorțiului „Strussberg-Ambroson-et Compania“) că nu au avut „nici o inițiativă în acest sens, autorul îl identifică pe făptaș în persoana Domnitorului, singurul care putea „opera această minune peste capetele miniștrilor“. Nu o spune însă deschis, ci citând, cu măiestrie, un fragment foarte explicit și sugestiv totodată din balada *Codreanu*.

Interesantă ni se pare și exploatarea valențelor artistico-filosofice ale motivului lumii ca teatru în caracterizarea situației politico-sociale din Principate.

158

București, 5/17 aprilie 1870

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 11, luni, 6 aprilie 1870, p. 1, nesemnăt. Textul s-a transcris după ziar.

Continuare firească a pamfletului din nr. 10, joi, 2 aprilie 1870, al ziarului. De fapt, foiletonul precedent a constituit pretextul - căutat - al declanșării acestuia.

Arta pedălării pe mai multe planuri, a apropierii și depărtării de obiectiv, a învăluirii și trecerii subtile pe alte coordonate atinge aici una din culmile sale.

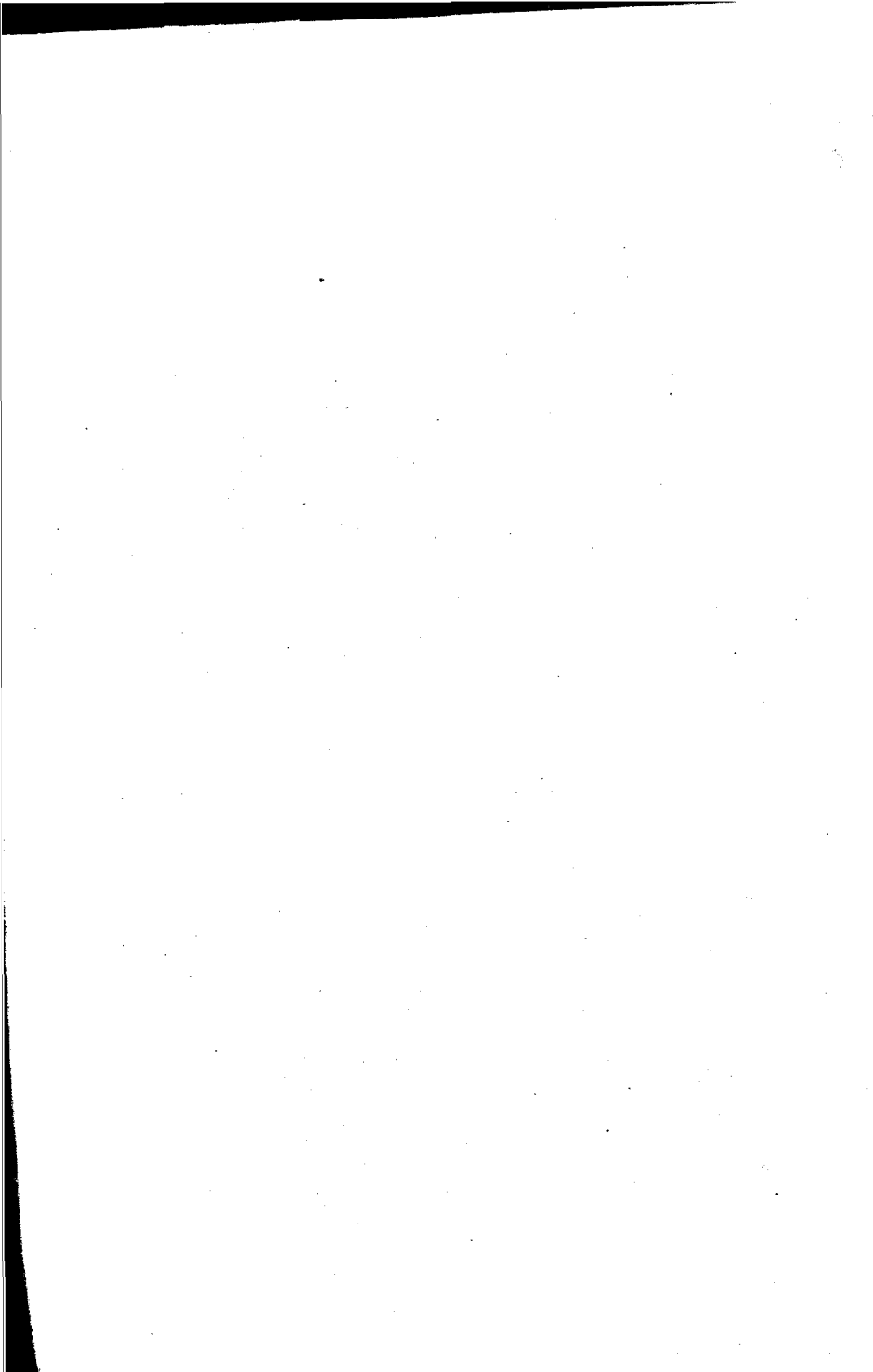
Foiletonul denotă totodată un curaj extraordinar din partea publicistului care nu cunoaște tabuuri în exprimarea gândurilor proprii.

159

București, 8/20 aprilie 1870

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 12, joi, 9 aprilie 1870, pp. 1-2, nesemnăt. Textul a fost reprodus după ziar.

Articol foarte însemnat, de autodefinire a atitudinii politice, bazată pe principii ferme și pe obiectivitate.

Cuprins

Epicentrul publicisticii politice hasdeene	5
Notă asupra ediției	11
1. Domnului Redactor al ziarului <i>Românul</i> [I]	19(427)
2. Către alegători. Dare de seamă a majorității deputaților ai camerei dizolvate	20(427)
3. Domnului Redactor al ziarului <i>Românul</i> [II]	34(427)
4. Anunț foarte important	35(428)
5. [Programul ziarului <i>Traian</i>]	35(429)
6. București, 17 aprilie 1869	39(430)
7. București, 25 aprilie 1869	41(430)
8. București, 27 aprilie 1869	44(431)
9. București, 30 aprilie 1869	46(431)
10. București, 4 mai 1869	49(431)
11. București, 7 mai 1869	54(432)
12. București, 9 mai 1869	57(432)
13. Un articol de fond	60(432)
14. București, 10 mai 1869	62(433)
15. București, 14 mai 1869	63(433)
16. București, 15 mai 1869	66(433)
17. București, 17 mai 1869	69(434)
18. București, 20 mai 1869	72(434)
19. București, 22 mai 1869	72(435)
20. București, 22 mai 1869	76(435)
21. București, 27 mai 1869	77(436)
22. București, 31 mai 1869	81(436)
23. București, 3 iunie 1869	85(436)
24. București, 7 iunie 1869	89(437)
25. Pentru <i>Adunarea Națională</i> [1]	91(438)
26. București, 11 iunie 1869	93(438)
27. București, 12 iunie 1869	97(438)
28. București, 14 iunie 1869	97(439)
29. Pentru <i>Adunarea Națională</i> [2]	100(439)

30. București, 17 iunie 1869	102(440)
31. București, 19 iunie 1869	104(440)
32. Jidovii în Transilvania	105(441)
33. București, 21 iunie 1869	106(441)
34. București, 26 iunie 1869	109(441)
35. București, 29 iunie/11 iulie 1869	114(441)
36. București, 2/14 iulie 1869	115(442)
37. București, 4/16 iulie 1869	118(442)
38. București, 6/18 iulie 1869	122(442)
39. București, 8/20 iulie 1869	124(443)
40. București, 11/23 iulie	128(443)
41. [Noi n-am vorbit...]	132(444)
42. București, 12/24 iulie 1869	134(444)
43. [Mareșalul Serrano]	138(444)
44. București, 16/28 iulie 1869	139(445)
45. București 18/30 iulie 1869	144(445)
46. Municipality din Iași	146(446)
47. Români de peste Carpați	147(446)
48. Partide române	148(446)
49. Percepțiunea în București	149(446)
50. [Când o idee mare...]	149(447)
51. București, 19/31 iulie 1869	150(447)
52. București, 23 iulie/4 august 1869	151(447)
53. [Un nu - știm - ce cotidian...]	153(448)
54. București, 25 iulie/6 august 1869	154(448)
55. București, 27 iulie/8 august 1869	155(448)
56. București, 29 iulie/10 august 1869	157(449)
57. București, 31 iulie/12 august 1869	160(449)
58. Aprecieri despre Traian	162(449)
59. Iarăși invaziunea!	162(450)
60. Asociațiunea Transilvania	163(450)
61. București, 3/15 august 1869	164(450)
62. București, 5/17 august 1869	166(450)
63. București, 9/21 august 1869	169(451)
64. Fabrica corespondențelor din Transilvania	171(451)
65. Un răspuns la Brașov și la Pesta	171(451)
66. Scrisori bucureștene	172(451)
67. București, 13/25 august 1869	173(452)
68. București, 18/30 august 1869	175(454)
69. București, 21 august/2 septembrie 1869	176(454)

69bis. Justiția militară	179(455)
70. București, 23 august/4 septembrie 1869	180(455)
71. [Academia Română]	182(455)
72. București, 26 august/7 septembrie 1869	182(455)
73. București, 28 august/9 septembrie 1869	186(456)
74. București, 2/14 septembrie 1869	188(456)
75. București, 4/16 septembrie 1869	189(456)
76. București, 5/17 septembrie 1869	191(457)
77. Bande	195(457)
78. București, 11/23 septembrie 1869	195(457)
79. De la 1859 până la 1869. Apel	197(458)
80. București, 13/25 septembrie 1869	206(458)
81. București, 15/27 septembrie 1869	209(458)
82. București, 20 septembrie/2 octombrie 1869	211(459)
83. București, 23 septembrie/5 octombrie 1869	215(459)
84. București, 25 septembrie/7 octombrie 1869	217(459)
85. București, 27 septembrie/9 octombrie 1869	221(460)
86. București, 30 septembrie/12 octombrie 1869	224(460)
87. București, 2/14 octombrie 1869	226(461)
88. București, 4/16 octombrie 1869	228(461)
89. D. Kogălniceanu și organul său politic	228(462)
90. București, 7/19 octombrie 1869	230(462)
91. București, 9/21 octombrie 1869	234(462)
92. București, 11/23 octombrie 1869	238(462)
93. București, 14/26 octombrie 1869	242(463)
94. Onor Comitet al ziarului <i>Traian</i>	247(463)
95. București, 16/28 octombrie 1869	248(464)
96. București, 18/30 octombrie 1869	253(464)
97. București, 21 octombrie/2 noiembrie 1869	257(464)
98. Către d[omnul] I. Heliade Rădulescu	261(465)
99. București, 22 octombrie/3 noiembrie 1869	263(465)
100. București, 25 octombrie/6 noiembrie 1869	267(465)
101. Pentru d[omnul] Kogălniceanu	269(466)
102. București, 28 octombrie/9 noiembrie 1869	271(466)
103. București, 30 octombrie/11 noiembrie 1869	274(467)
104. București, 1/13 noiembrie 1869	276(467)
105. Teologia din Iași	279(467)
106. București, 4/16 noiembrie 1869	280(467)
107. București, 6/18 noiembrie 1869	283(468)
108. București, 8/20 noiembrie 1869	286(468)

109. București, 11/23 noiembrie 1869 289(468)
110. București, 15/27 noiembrie 1869 291(469)
111. București, 18/30 noiembrie 1869 293(469)
112. Discursul d[omnului] B. P. Hasdeu privind
președint[ia] Societății „Românismul“, în ședința din. 15
noiembrie 1869 296(469)
113. București, 20 noiembrie/2 decembrie 1869 . . . 300(470)
114. București, 25 noiembrie/7 decembrie 1869 . . . 303(471)
115. București, 27 noiembrie/9 decembrie 1869 . . . 307(471)
116. București, 29 noiembrie/11 decembrie 1869 . . . 310(471)
117. București, 2/14 decembrie 1869 312(472)
118. București, 4/16 decembrie 1869 316(472)
119. București, 6/18 decembrie 1869 318(473)
120. București, 9/21 decembrie 1869 321(473)
121. București, 11/23 decembrie 1869 323(473)
122. București, 13/25 decembrie 1869 325(473)
123. București, 15/27 decembrie 1869 330(474)
124. București, 18/30 decembrie 1869 333(474)
125. București, 20 decembrie 1869/1 ianuarie 1870 . 336(474)
126. București, 23 decembrie 1869/4 ianuarie 1870 . 339(475)
127. București, 31 decembrie 1869/12 ianuarie 1870 . 342(475)
128. București, 3/15 ianuarie 1870 345(476)
129. București, [6/18] ianuarie 1870 348(476)
130. București, 10/22 ianuarie 1870 351(476)
131. București, 13/25 ianuarie 1870 353(477)
132. București, 15/27 ianuarie 1870 356(477)
133. București, 17/29 ianuarie 1870 358(478)
134. București, 20 ianuarie/1 februarie 1870 361(478)
135. București, 22 ianuarie/3 februarie 1870 363(479)
136. București, 24 ianuarie/5 februarie 1870 365(479)
137. București, 27 ianuarie/8 februarie 1870 368(479)
138. București, 29 ianuarie/10 februarie 1870 371(480)
139. București, 5/17 februarie 1870 373(480)
140. București, 7/19 februarie 1870 376(481)
141. București, 10/22 februarie 1870 380(481)
142. București, 11/23 februarie 1870 382(481)
143. București, 14/26 februarie 1870 384(482)
144. Domnului C. Blaramberg, deputat 386(482)
145. Domnului Redactor al ziarului *Românul* 386(482)
146. Moneda română 387(482)

147. O aducere-amine despre Despot-Vodă 392(483)
148. La Transilvanie et son union forcée avec la Hongrie.
(Transilvania și unirea-i forțată cu Ungaria) . . . 394(483)
149. București, 9/21 martie 1870 396(484)
150. București 11/23 martie 1870 399(484)
151. București, 15/27 martie 1870 402(484)
152. București, 18/30 martie 1870 405(484)
153. București 22 [februarie]/3 martie 1870 407(486)
154. București, 25[februarie]/6 martie 1870 410(487)
155. București 29 [februbrubrubrubrubruarie]/10 martie
1870 413(488)
156. Prospect 415(488)
157. București, 1/12 aprilie 1870 416(488)
158. București, 5/17 aprilie 1870 419(489)
159. București, 8/20 aprilie 1870 420(489)

CĂRȚILE NOASTRE - LA DISPOZIȚIA D-VOASTRĂ

Editurile **SAECULUM I.O.** și **VESTALA** (*Str. Ciucea, nr. 5, bl. L 19, ap. 216, cod 74696, București - 72*), oferă cititorilor interesați cărțile publicate sub egida lor cu reducere de preț, în cazul în care le achiziționează direct de la depozitul editurilor (*Str. Teodosie Rudeanu, nr. 29, sect. D*) cu plata în numerar, sau le comandă în scris (cu plata ramburs).

Toate cărțile beneficiază de gratuitatea expedierii prin poștă.

Reducerile sunt proporționale cu valoarea cărților comandate. Peste **100.000 lei - 10%**; peste **400.000 lei - 15%**; peste **1.000.000 lei - 20%**.

Relații suplimentare la telefoanele **01/222.85.97, 222.86.45, 223.10.40** (depozit), între orele **9-17** (fax: **01/222.85.97, 01/3452827**).

OFERTĂ SPECIALĂ

Cititorii care achiziționează cărți direct de la depozit beneficiază de reducerea de 10% chiar și atunci când suma cumpărăturilor nu se ridică la 100.000 lei.

Vizitați pagina noastră de internet:

www.saeculum.ro

TITLURI DISPONIBILE

- *Lucian Predescu*, **Enciclopedia României**, format 29 x 21 cm, 976 p.;
- *Marc Aureliu*, **Către sine însuși**, 160 p.;
- *M. Eminescu*, **Statul. 1. Funcțiile și misiunea sa**, 320 p.;
- *M. Eminescu*, **Statul. 2. Personalitatea statului și organele puterii**, 304 p.;
- *Baltasar Gracian*, **Oracolul. Manual al înțelepciunii în viață**, 128 p.;
- *C. Manolache*, **Scânteietoarea viață a Juliei Hasdeu**, 320 p.;
- *Clayton - Price*, **Cele 7 minuni ale lumii antice**, 192 p.;
- *Antonia Rados*, **Complotul securității. Revoluția trădată din România**, 160 p.;
- *Apostol Stan*, **Revoluția de la 1848. Boieri și țărani**, 304 p.;
- *B. P. Hasdeu*, **Protocoalele ședințelor de spiritism**, 320 p.;
- *C. Dumitrescu. R. Perciun*, **Diabetul zaharat**, 192 p.;
- *Dan Grigorescu*, **Pietrele de la Stonehenge tac**, 304 p.;
- *Dan Grigorescu*, **Romanul american al secolului XX**, 352 p.;
- *Elisabeta Șosa*, **Ortografia fără taine**, cu desene color de Done Stan, 256 p.;
- *Florentin Popescu*, **Detențiunea și sfârșitul lui V. Voiculescu**, 160 p.;
- *Emil Ludvig*, **Fiul omului**, 192 p.;
- *Florin Marcu*, **Dicționar uzual de neologisme**, 432 p.;
- *G. Bacovia*, **Versuri**, 192 p.;
- *G. Călinescu*, **Oglinda constelată**, 196 p.;
- *H. Frisch*, **Sursele germane ale creației eminesciene**, I-II, 416 + 416 p.;
- *Horia Matei*, **Cucerirea Westului sălbatic**, 224 p.;
- *Horia Matei*, **Enigmele Terrei**, I-II, 368 + 368 p.;
- *Felix R. Paturi*, **Marile enigme ale lumii**, format 27 x 21 cm, interior polieromic, legat, celofanat, 304 p.;
- *Iordan Datcu*, **Dicționarul etnologilor români**, vol. I-II, 320 + 328 p.;
- *Mihai Gheorghe Andrieș*, **Ultimul oraș al Atlantidei**, 320 p.;
- *Neagu Rădulescu*, **Turnul Babel**, 192 p.;
- *Ovidiu Drimba*, **Istoria culturii și civilizației**, vol. I-III, 464 + 384 + 416 p.; vol. IV-V, 560 + 448 p.; vol. VI-VIII, 400 + 368 + 352 p.; vol. IX-X, 416 + 416 p.;
- *Ovidiu Drimba*, **Istoria literaturii universale**, I-II, 352 + 448 p.;
- *Ovidiu Drimba*, **Istoria teatrului universal**, 352 p.;
- *P. Clifford*, **Scurtă istorie a sfârșitului lumii**, 224 p.;
- *Paul Liekens*, **Efectul de piramidă**, 176 p.;
- *Max Toth. Greg Nielsen*, **Energia secretă a piramidei**, 208 p.;
- *Manfred Dimde*, **Puterea vindecătoare a piramelor**, 224 p.;
- *Paul Ștefănescu*, **Asasinatele politice în istoria României**, 240 p.;
- *Richard Reschika*, **Introducere în opera lui Mircea Eliade**, 160 p.;
- *Somadava*, **Oceanul poveștilor**, 288 p.;
- *Pr. Vasile Sorescu*, **Religia ortodoxă, călăuză pentru credincioși**, 192 p.;
- **Dicționar de cuvinte, expresii, citate celebre**, 384 p.;
- **Panciatantra (Cele cinci cărți ale înțelepciunii)**, 228 p.;
- *Apostol Stan. Ion Mihalache*, **Destinul unei vieți**, 304 p.;
- *Platon. Gorgias*, traducere de Th. Simensky, 128 p.